

การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษาแบบพุทธวิธี
เพื่อปลูกฝังพฤติกรรมป้องกันการเสี่ยงทางเพศของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษาดุขฎีบัณฑิต สาขาวิชาสุขศึกษาและพลศึกษา
มิถุนายน 2559

การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษาแบบพุทธวิธี
เพื่อปลูกฝังพฤติกรรมป้องกันการเสี่ยงทางเพศของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษาดุขฎีบัณฑิต สาขาวิชาสุขศึกษาและพลศึกษา

มิถุนายน 2559

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษาแบบพุทธวิธี
เพื่อปลูกฝังพฤติกรรมป้องกันการเสี่ยงทางเพศของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาสุขศึกษาและพลศึกษา
มิถุนายน 2559

กรรัก ศรีเมือง. (2559). การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษาแบบพุทธวิธีเพื่อปลูกฝังพฤติกรรมป้องกันการเสี่ยงทางเพศของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น. ปรินญาณพนธ์ กศ.ด. (สุขศึกษาและพลศึกษา: การจัดการเรียนรู้สุขศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. คณะกรรมการควบคุม: อาจารย์ ดร.อนันต์ มาลารัตน์, รองศาสตราจารย์ ดร.พรสุข หุ่นนิรันดร์

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยและพัฒนาแบบผสมผสานวิธี มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) ศึกษาสภาพ ปัญหา และแนวทางในการจัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นศึกษาในกรณีศึกษา 2 โรงเรียน ประกอบด้วยโรงเรียนทั่วไป และโรงเรียนแบบพุทธวิธี กลุ่มตัวอย่างเป็นผู้บริหารโรงเรียน 2 คน ครู 4 คน นักเรียน 8 คน และผู้เชี่ยวชาญเรื่องการจัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษา 5 คน รวม 19 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้างแบบสนทนากลุ่มกับนักเรียน และแบบสังเกต (2) เพื่อสร้างรูปแบบการจัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษาแบบพุทธวิธีเพื่อปลูกฝังพฤติกรรมป้องกันการเสี่ยงทางเพศของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ประเมินโดยผู้เชี่ยวชาญ 9 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย แบบประเมินความเหมาะสมของรูปแบบการจัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษาแบบพุทธวิธีฯ และ (3) เพื่อทดลองใช้และประเมินรูปแบบการจัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษาแบบพุทธวิธีเพื่อปลูกฝังพฤติกรรมป้องกันการเสี่ยงทางเพศของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น กลุ่มตัวอย่างแบ่งเป็นกลุ่มทดลองนักร้อง 39 คน กลุ่มทดลอง 43 คนและกลุ่มควบคุม 40 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย แบบทดสอบความรู้เรื่องเพศศึกษา แบบสอบถามเจตคติต่อเรื่องเพศศึกษา แบบประเมินทักษะต่อเรื่องเพศศึกษาและแบบประเมินความพึงพอใจต่อรูปแบบการจัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษาฯ

ผลการวิจัยพบว่า

1. สภาพ ปัญหา และแนวทางในการจัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษา พบว่า สภาพและปัญหาของการจัดการเรียนรู้เพศศึกษาโรงเรียนทั่วไป มีการกำหนดนโยบายที่ชัดเจน ส่วนใหญ่ใช้วิธีสอนแบบบรรยาย ครูผู้สอนเป็นผู้ประเมินผล ส่วนโรงเรียนแบบพุทธวิธี ไม่มีนโยบายที่เป็นรูปธรรมแต่เน้นหลักคุณธรรม 5 ประการ โดยการปลูกฝังค่านิยมตั้งแต่เด็ก เน้นคุณธรรมจริยธรรมนำหน้าวิชาการ ครูประจำชั้นและครูผู้สอนเป็นผู้ประเมินผลทำให้สามารถประเมินได้อย่างครอบคลุมและประเมินตามสภาพจริง และทั้งสองโรงเรียนไม่มีแหล่งการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษาโดยตรง ส่วนแนวทางในการจัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษา พบว่าโรงเรียนทั่วไปใช้วิธีสอนตามสภาพที่เอื้ออำนวยแต่โรงเรียนแบบพุทธวิธีใช้หลักการคิดวิเคราะห์ มีการคัดกรองสื่อการสอนอย่างเข้มงวด และทั้งสองโรงเรียนมีการพัฒนาครูผู้สอนโดยส่งไปอบรมเรื่องเพศศึกษาเพื่อนำมาจัดการเรียนรู้ที่โรงเรียน

2. ผลการสร้างรูปแบบการจัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษาเพื่อปลูกฝังพฤติกรรมป้องกันการเสี่ยงทางเพศของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น องค์ประกอบหลักเป็นรูปแบบการจัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษาแบบพุทธวิธีฯ ประกอบด้วย 7 องค์ประกอบหลัก คือ 1) ตื่นรู้ทางปัญญา 2) กำหนด

ปัญหาให้ชัดเจน 3) วิเคราะห์แหล่งที่มา 4) สรรหาแนวทางแก้ 5) ประเสริฐแท้ลงมือทำ 6) น้อมนำเป็นความรู้ 7) นำสู่ชีวิตจริง

3. ผลของการทดลองใช้และประเมินรูปแบบการจัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษาแบบพุทธวิธี พบว่า กลุ่มทดลองนำร่องและกลุ่มทดลองในสถานการณ์จริงมีความรู้เรื่องเพศศึกษา เจตคติต่อเรื่องเพศศึกษา สูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 มีทักษะต่อเรื่องเพศศึกษาและมีความพึงพอใจต่อรูปแบบการจัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษา สูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

DEVELOPMENT OF SEX EDUCATION LEARNING MANAGEMENT MODEL BASED
ON THE BUDDHIST LIFE STYLE TO ENHANCE SEXUAL RISK PREVENTION
BEHAVIORS OF LOWER SECONDARY SCHOOL STUDENTS

Presented in partial fulfillment of the requirements for the
Doctor of Education degree in Health Education and Physical Education
at Srinakharinwirot University

June 2016

Korrarak Sreemuang. (2016). *Development of sex education learning management model based on Buddhist life style to enhance sexual risk prevention behaviors of lower secondary school students*. Dissertation, Ed.D. (Health Education and Physical Education). Bangkok: Graduate School, Srinakharinwirot University. Advisor Committee: Dr.Anan Malarat, Assoc.Prof. Dr.Pornsuk Hunnirun.

This mixed methods research was the research and development. The first objective of the research was to study the situations, problems and guidelines of sex education learning management for developing the Buddhist life style to enhance sexual risk prevention behaviors of lower secondary school students. The subjects consisted of 2 case studies : a general school and a Buddhist life style school . The samples were 2 school headmasters, 2 teachers, 8 students and 5 experts learning management about sex education including 19 people. The tools used in the research are semi-structured interviews containing a discussion group with students and a notice. The second objective was to develop sex education learning model based on the Buddhist life style to enhance sexual risk prevention behaviors of lower secondary school students. The subjects were 9 experts .The tools used to evaluation consist of propriety. Rating scale questionnaires were used. The third objective to try out and evaluate the learning management of sex education learning model based on the Buddhist life style to enhance sexual risk prevention behaviors of lower secondary school students. The sample of the pilot group was 39 people, the experimental group 43 people, and control groups 40 people. Tools used in the research consist of a test knowledge of sex education, questionnaires of attitudes to sex education, questionnaires of skills and satisfaction of sex education

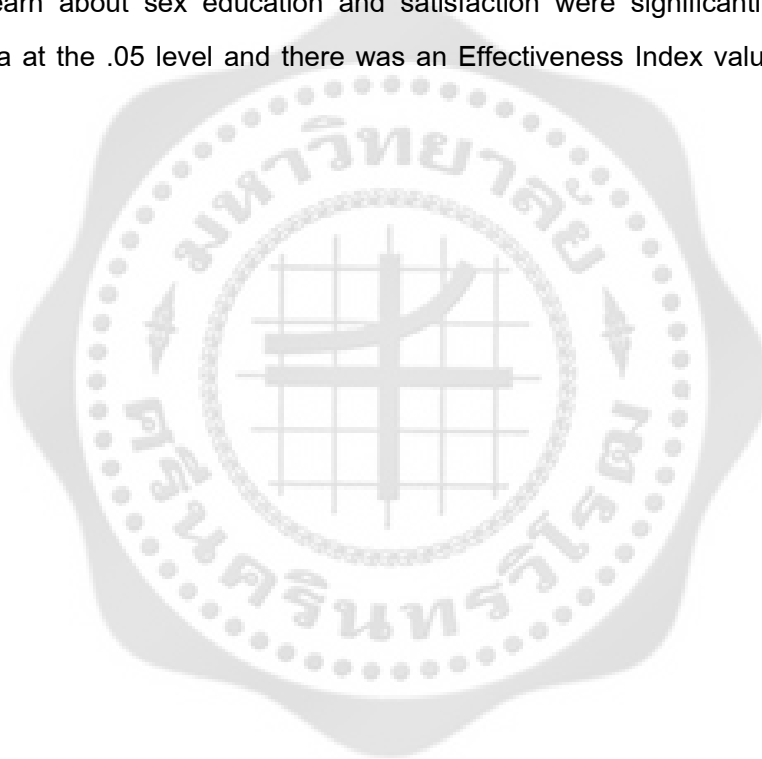
The results showed that

1. The situations, problems and guidelines of sex education learning management, found that the general school had clear policies teaching methods and most teachers assessed. The Buddhist school had no concrete policy, but highlighted five principals to instill values, since it developed students to become complete human beings. Emphasis was on moral, ethical, academic title and homeroom teachers comprehensive assessment and evaluation based on real conditions. Both schools had no source to learn about sex education directly. The management guidelines section to learn about sex studied found that school teaching methods used. The main Buddhist life style school used critical thinking : prevention of problems rather than solving the problems. Homeroom teacher supervision of students closely. There were screening of strict teaching materials, and both

schools developed by teachers to submit to sex education training for students at the school.

2. The Buddhist life style model was to enhance sexual risk prevention behaviors included the Buddhist life style 7 steps : 1) awake wisdom 2) clarify problem 3) analyze information sources 4) investigate alternatives 5) take action 6) construct knowledge 7) apply to real life.

3. When the model was tried out for the pilot and the actual experimental group, it was found that there was a significantly increase in both groups knowledge of sex education and in their attitudes towards sex education at the .05 level. In addition, the skills needed to learn about sex education and satisfaction were significantly higher than the setting criteria at the .05 level and there was an Effectiveness Index value of knowledge in each group.

งานวิจัยนี้ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัย
จาก
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ประกาศคุณูปการ

ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้ สำเร็จลุล่วงได้ด้วยความสะดวกตา กรุณาจาก อาจารย์ ดร.อนันต์ มลารัตน์ และรองศาสตราจารย์ ดร.พรสุข หุ่นรินทร์ อาจารย์ที่ปรึกษาปริญญานิพนธ์ ที่ได้ให้ความเอาใจใส่ให้คำปรึกษา ข้อเสนอแนะ ตรวจสอบการดำเนินการวิจัย รวมทั้งให้กำลังใจด้วยดีเสมอมา ผู้วิจัยรู้สึกทราบบ้างอย่างยิ่ง และขอกราบขอบพระคุณ มา ณ โอกาสนี้ด้วย

ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ ดร.เอมอัชฌา วัฒนบุรณนท์ ผู้ทรงคุณวุฒิภายนอกที่กรุณาได้สละเวลาอันมีค่ามาเป็นประธานสอบปริญญานิพนธ์ พร้อมทั้งให้ข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ต่อการปรับปรุงปริญญานิพนธ์ให้มีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น ขอขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุนันทา ศรีศิริ กรรมการสอบปริญญานิพนธ์ และอาจารย์ที่ปรึกษานิพนธ์เอกสาขาสุขศึกษาและพลศึกษา (การจัดการเรียนรู้สุขศึกษา) รุ่นที่ 1 คณะพลศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ที่ให้ความเมตตามาเป็นกรรมการสอบปริญญานิพนธ์รวมทั้งคอยติดตามความก้าวหน้า และให้กำลังใจการทำวิจัยมาโดยตลอด

ผู้วิจัยขอขอบพระคุณ ดร.เจลิย ยาจันทร์ ผู้อำนวยการโรงเรียนบางบัวทอง ที่ได้ให้การสนับสนุนผู้วิจัยให้มีโอกาสศึกษาต่อ รวมทั้งคอยเกื้อหนุนด้านเวลาและวิธีการทำงานที่ทำให้ผู้วิจัยสามารถศึกษาและทำงานไปพร้อมกันได้ด้วยดีตลอดมา

ผู้วิจัยขอขอบพระคุณคณะผู้เชี่ยวชาญ ครู นักเรียนทุกๆ ท่าน ที่ได้มีส่วนร่วมให้การวิจัยครั้งนี้ หากปราศจากการมีส่วนร่วมจากทุกๆ ท่านแล้วงานวิจัยครั้งนี้ ก็ไม่สำเร็จลุล่วงไปได้ และขอขอบพระคุณคณาจารย์คณะพลศึกษาทุกๆ ท่านที่ได้ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้แก่ศิษย์ด้วยมิตรไมตรี ลูกศิษย์ขอกราบขอบพระคุณมา ณ ที่นี้ด้วย

สุดท้ายนี้ ผู้วิจัยขอขอบพระคุณ คุณพ่อ คุณแม่ ครูอาจารย์ทุกท่าน ญาติพี่น้อง นายสัตวแพทย์ ดร.สุพันธ์ วงศาสุราษฎร์ ที่คอยให้กำลังใจและสนับสนุนผู้วิจัยด้วยดีเสมอมา โดยเฉพาะอย่างยิ่งคุณแม่มะลิ ศรีเมือง ที่สนับสนุนทุนการศึกษา ให้กำลังใจ และให้ความรักและความห่วงใยตลอดเวลาที่ศึกษาในระดับดุขุฎิบัณฑิต หากไม่มีท่าน ลูกคงไม่มีโอกาสมาถึงจุดนี้ ณ วันนี้ คุณค่าแห่งปริญญานิพนธ์ฉบับนี้ ลูกขอมอบให้คุณพ่อ คุณแม่ เพื่อบูชาคุณพระอรหันต์ของลูกด้วยเทอญ

กรรัก ศรีเมือง

สารบัญ

บทที่	หน้า
1 บทนำ	1
ภูมิหลัง	1
คำถามการวิจัย	5
ความมุ่งหมายของการวิจัย	5
ความสำคัญของการวิจัย	6
ขอบเขตของการวิจัย	6
นิยามศัพท์เฉพาะ	9
สมมติฐานของการวิจัย	16
2 เอกสารและงานที่วิจัยที่เกี่ยวข้อง	17
ความรู้เรื่องเพศศึกษา	18
ความสำคัญของการสอนเพศศึกษา	18
ความหมายของเพศศึกษา	19
จุดมุ่งหมายของเพศศึกษา	20
ความแตกต่างระหว่างเพศศึกษากับเพศศาสตร์	21
การจัดการเรียนรู้เพศศึกษาในสถานศึกษา	22
ขอบเขตของการจัดการเรียนรู้เพศศึกษา	25
ประโยชน์ของการจัดการเรียนรู้เพศศึกษา	30
ข้อขัดแย้งในการจัดการเรียนรู้เพศศึกษา	33
แนวความคิดเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนเรื่องเพศศึกษา	33
ความมุ่งหมายของการสอนเพศศึกษา	33
ขอบเขตของเนื้อหาเรื่องเพศศึกษา	36
เพศศึกษาในหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน	37
การสอนเพศศึกษาในยุคปัจจุบัน	37
วิธีการสอนเพศศึกษา	38
การจัดการเรียนการสอนเพศศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น	41
รูปแบบการจัดการเรียนรู้	43
รูปแบบ	43
การจัดการเรียนรู้	44

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
2 (ต่อ)	
หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551	60
การจัดการเรียนรู้กลุ่มสาระสุขศึกษาและพลศึกษา	60
การจัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษาในกลุ่มสาระสุขศึกษาและพลศึกษา	
ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2	61
การนำหลักพระพุทธศาสนามาใช้ในการจัดการเรียนรู้	64
พระพุทธศาสนากับการศึกษา	64
การสอนตามแนวของพระพุทธศาสนา	69
สรุปหลักพระพุทธศาสนา	70
ทฤษฎีของรูปแบบการจัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษาแบบพุทธวิธี	74
โยนิโสมนสิการ	74
อริยสัจ 4	76
กัลยาณมิตร	90
ศีล 5	91
หิริโอตตปปะ	93
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	96
งานวิจัยในประเทศไทย	96
งานวิจัยในต่างประเทศ	100
3 วิธีดำเนินการวิจัย	104
ระยะที่ 1 การศึกษาสภาพ ปัญหา และแนวทางในการจัดการเรียนรู้เรื่อง	
เพศศึกษาแบบพุทธวิธีของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น	111
ระยะที่ 2 การสร้างและพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษาแบบ	
พุทธวิธีของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น	115
ระยะที่ 3 ทดลองใช้และประเมินผลรูปแบบการจัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษา	
แบบพุทธวิธีของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น	118

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	125
ตอนที่ 1 ผลการศึกษาสภาพ ปัญหา และแนวทางในการจัดการเรียนรู้เรื่อง เพศศึกษาแบบพุทธวิธีของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น	126
ตอนที่ 2 ผลสร้างและพัฒนาารูปแบบการจัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษาแบบพุทธ วิธีของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น	150
ตอนที่ 3 ผลทดลองใช้และประเมินรูปแบบการจัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษา แบบพุทธวิธีของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น	158
5 สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	175
ความมุ่งหมายของการวิจัย	175
สมมติฐานของการวิจัย	175
วิธีดำเนินการวิจัย	176
สรุปผลการวิจัย	177
อภิปรายผลการวิจัย	184
ข้อเสนอแนะจากการวิจัย	188
บรรณานุกรม	190
ภาคผนวก	203
ภาคผนวก ก	204
ภาคผนวก ข	207
ภาคผนวก ค	242
ภาคผนวก ง	301
ประวัติย่อผู้วิจัย	324

บัญชีตาราง

ตาราง	หน้า
1 เปรียบเทียบการประเมินแบบเก่ากับการประเมินที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง	57
2 สารที่ 1 การเจริญเติบโตและการพัฒนาการของมนุษย์ มาตรฐาน พ 1.1 เข้าใจ ธรรมชาติของการเจริญเติบโตและการพัฒนาการของมนุษย์	62
3 สารที่ 2 ชีวิตและครอบครัว มาตรฐาน พ 2.1 เข้าใจและเห็นคุณค่าตนเอง ครอบครัวเพศศึกษา และมีทักษะในการดำเนินชีวิต	62
4 สารที่ 4 การสร้างเสริมสุขภาพ สมรรถภาพและการป้องกันโรค มาตรฐาน พ 4.1 เห็นคุณค่าและมีทักษะในการสร้างเสริมสุขภาพ การดำรงสุขภาพ การ ป้องกันโรค และการสร้างเสริมสมรรถภาพเพื่อสุขภาพ	63
5 สารที่ 5 ความปลอดภัยในชีวิต มาตรฐาน พ 5.1 ป้องกันและหลีกเลี่ยงปัจจัย เสี่ยง พฤติกรรมเสี่ยงต่อสุขภาพ อุบัติเหตุ การใช้ยาสารเสพติด และความ รุนแรง	64
6 กิจในอริยสัจ	81
7 การเปรียบเทียบระหว่างชั้นต่างๆ ของอริยสัจ 4 กับวิธีการแห่งปัญญา	83
8 ขั้นตอนวิธีสอนแบบอริยสัจ 4	85
9 การใช้คำถามตามแนวพุทธศาสตร์	88
10 ขั้นตอนดำเนินการวิจัย	107
11 ข้อมูลพื้นฐานของผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน	127
12 เปรียบเทียบความแตกต่างของการจัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษาในโรงเรียนทั่วไป โรงเรียนแบบพุทธวิธีและความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ	138
13 สรุปเนื้อหาตามความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน	149
14 เนื้อหาประกอบแผนการจัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษา	149
15 สรุปรูปแบบการเรียนการสอน 7 ขั้นตอน สอดแทรกกิจกรรมที่ใช้ในการวิจัย ...	152
16 วิเคราะห์ความสัมพันธ์เชื่อมโยงได้ดังตารางสรุปรูปแบบการเรียนการสอน 7 ขั้นตอน โดยการสอดแทรกกิจกรรมที่ใช้ในการวิจัย	153
17 วิเคราะห์เนื้อหาและมาตรฐานตามตัวชี้วัดเรื่องเพศศึกษา	154
18 การวิเคราะห์เนื้อหาที่เหมาะสมในการจัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษาตามตาราง แนวความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ (n=9) เปรียบเทียบกับความสอดคล้อง	155
19 การตรวจสอบความเหมาะสมของรูปแบบการจัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษา	156
20 คุณภาพของเครื่องมือวัดและประเมินผลของรูปแบบการจัดการเรียนรู้เรื่อง เพศศึกษา	157

บัญชีตาราง (ต่อ)

ตาราง	หน้า
21 ข้อมูลกลุ่มตัวอย่าง นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนบางบัวทอง	158
22 ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ร้อยละของคะแนนความรู้ ค่าดัชนีประสิทธิผล และค่าดัชนีประสิทธิภาพของกลุ่มทดลองนำร่อง (n=39)	159
23 ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ร้อยละของคะแนนทักษะของกลุ่มทดลองนำร่องเมื่อเปรียบเทียบกับเกณฑ์ที่กำหนด (n=39)	160
24 ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าดัชนีประสิทธิผลของคะแนนเจตคติและความพึงพอใจ ของกลุ่มทดลองนำร่อง (n=39)	161
25 ข้อมูลกลุ่มตัวอย่าง กลุ่มทดลองเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนบางบัวทอง (n=43) และกลุ่มควบคุมเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนไทรน้อย (n=40)	162
26 ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ร้อยละของคะแนนความรู้ ค่าดัชนีประสิทธิผลของกลุ่มทดลอง (n=43)	163
27 ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ร้อยละของคะแนนทักษะของกลุ่มทดลอง (n=43)	164
28 ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าดัชนีประสิทธิผลของคะแนนเจตคติและความพึงพอใจ ของกลุ่มทดลอง (n=43)	165
29 ผลการเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ย ร้อยละของคะแนนความรู้ ค่าดัชนีประสิทธิผลของกลุ่มควบคุม (n=40)	166
30 ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ร้อยละของคะแนนทักษะของกลุ่มควบคุม (n=40)	167
31 ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าดัชนีประสิทธิผลของคะแนนเจตคติของกลุ่มควบคุม (n=40)	168
32 ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าคะแนนส่วนเพิ่มGain score ของคะแนนความรู้ของกลุ่มทดลอง และกลุ่มควบคุม	169
33 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนร่วมทางเดียวเรื่องเพศศึกษาของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามแผนการจัดการเรียนรู้ (เฉพาะแผนการจัดการเรียนรู้ที่มีค่าคะแนนความรู้ก่อนการจัดการเรียนรู้แตกต่างกัน) (n=83)	171
34 ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของคะแนนทักษะของกลุ่มทดลอง และกลุ่มควบคุม	172

บัญชีตาราง (ต่อ)

ตาราง	หน้า
35 ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าคะแนนส่วนเพิ่ม Gain score ของคะแนนเจตคติของกลุ่มทดลอง และกลุ่มควบคุม	173
36 วิเคราะห์เปรียบเทียบร้อยละเฉลี่ยคะแนนเจตคติ และคะแนนเฉลี่ยรูปแบบการสอนเพศศึกษาหลังทดลองระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม	174

บัญชีภาพประกอบ

ภาพประกอบ	หน้า
1 กรอบแนวคิดการวิจัย	15
2 ขั้นตอนการดำเนินการวิจัย	106
3 ภาพประกอบรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบพุทธวิธีในนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา ตอนต้น	150

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 และ (ฉบับที่ 3) พ.ศ.2553 หมวดที่ 4 แนวการจัดการศึกษา มาตราที่ 22 กล่าวว่า “การจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษา ต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ” สุขศึกษาและพลศึกษาจึงเป็นสาระการเรียนรู้ที่สำคัญในการพัฒนาประชากร โดยมุ่งปรับเปลี่ยนพฤติกรรมสุขภาพ การป้องกันส่งเสริมพัฒนาและบริหารจัดการชีวิตเพื่อดำรงไว้ซึ่งสุขภาพที่ดีอันเป็นรากฐานสำคัญยิ่งต่อการดำเนินชีวิตที่สมดุลทั้งทาง ด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคมและจิตวิญญาณ ซึ่งเป็นองค์ประกอบ ของการมีสภาวะที่สมบูรณ์ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2553: 1-2)

กระทรวงศึกษาธิการได้บรรจุเนื้อหาเรื่องเพศศึกษา ในหลักสูตรการศึกษาฉบับพุทธศักราช 2521 และพุทธศักราช 2524 โดยจัดเนื้อหาสอดแทรกในวิชา สุขศึกษา สังคมศึกษา วิทยาศาสตร์ แต่พบว่าในอดีตจนถึงปัจจุบันการสอนเพศศึกษาอาจยังไม่ประสบผลสำเร็จเท่าที่ควร ซึ่งพบได้จากปัญหาทางด้านเพศเกิดขึ้นเป็นจำนวนมากในกลุ่มเยาวชน ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากการสอนเพศศึกษาที่ผ่านมายังไม่ถูกต้องเหมาะสมนัก ดังข้อมูลจากการติดตามการสอนเพศศึกษาในประเทศไทยของกรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข (ยุพา พูนขำ; และกอบกาญจน์ มหัทธโน. 2544) ที่พบว่าหลักสูตรเพศศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการปี พ.ศ.2533 มีเนื้อหาวิชาแบบกว้าง ๆ โดยเฉพาะในระดับชั้นประถมศึกษา เนื้อหาเน้นทางด้านสังคมทั่วไป ที่เป็นพื้นฐานมากกว่าจะเป็นสังคมวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับเรื่องเพศ ส่วนเนื้อหาธรรมชาติทางเพศ ก็ไม่เป็นไปตามพัฒนาการทางเพศ สำหรับเนื้อหาวิชาในระดับชั้นมัธยมศึกษา ก็ไม่ตรงปัญหาวัยรุ่น ไม่ทันสมัย ไม่ตอบสนอง ความอยากรู้ อยากเห็นของวัยรุ่น ส่วนผู้สอนเพศศึกษาก็มีทัศนคติที่ไม่ดีต่อเรื่องเพศ เพราะสังคมคิดว่าเรื่องเพศเป็นสิ่งน่าอาย ไม่ควรเปิดเผย ประกอบกับการสอนเพศศึกษาเป็นสิ่งละเอียดอ่อนที่ความเชื่อ และค่านิยมของผู้สอนจะมีผลต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้อย่างมาก ทำให้ผู้ที่ได้รับมอบหมายให้สอนเพศศึกษาไม่สะดวกใจในการที่จะสอน ในการจัดกระบวนการเรียนการสอนเพศศึกษาที่ผ่านมาส่วนใหญ่อิงใช้วิธีการบรรยาย ซึ่งเป็นเหตุให้ผู้เรียนไม่ได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้ สื่อการเรียนการสอนในเรื่องเพศก็มีน้อย ไม่ทันสมัย ทำให้ไม่น่าสนใจไม่กระตุ้นการเรียนรู้ นอกจากนี้ยังมีปัจจัยอื่น ๆ เช่น การบริหารจัดการนโยบาย และบรรยากาศในโรงเรียน ฯลฯ ซึ่งไม่เอื้ออำนวยให้การจัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษามีประสิทธิภาพ

จากการศึกษาหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กลุ่มสาระการเรียนรู้สุขศึกษาและพลศึกษา พบว่าเรื่องเพศศึกษามีเนื้อหาส่วนใหญ่อยู่ในระดับชั้นมัธยมศึกษา ปีที่

2 สารที่ 2 มาตรฐาน พ 2.1 เข้าใจและเห็นคุณค่าตนเอง ครอบครัว เพศศึกษา และมีทักษะในการดำเนินชีวิต โดยมีตัวชี้วัด ดังนี้ 1) วิเคราะห์ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อเจตคติในเรื่องเพศ 2) วิเคราะห์ปัญหาและผลกระทบที่เกิดจากการมีเพศสัมพันธ์ในวัยเรียน 3) อธิบายวิธีป้องกันตนเองและหลีกเลี่ยงจากโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ เอดส์ และการตั้งครรภ์โดยไม่พึงประสงค์ 4) อธิบายความสำคัญของความเสมอภาคทางเพศ และวางตัวได้อย่างเหมาะสม (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. 2551)

ดังนั้นการจัดกระบวนการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษาเพื่อให้มีประสิทธิภาพ และเกิดประสิทธิผลขึ้นในสภาพการณ์ปัจจุบันนั้น ผู้สอนควรจัดรูปแบบกระบวนการเรียนรู้ที่หลากหลาย มุ่งเน้นให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนรู้มากที่สุด โดยยึดหลักการที่ให้ผู้เรียนเป็นศูนย์กลางแห่งการเรียนรู้ (Child-centered) เพื่อส่งผลต่อการพัฒนาความรู้ กระบวนการคิด เกิดเจตคติ ค่านิยมรวมถึงคุณธรรม และจริยธรรมในเรื่องเพศที่เหมาะสม เนื้อหาเรื่องเพศศึกษาจำเป็นต้องใช้รูปแบบการสอนที่เหมาะสมกับลักษณะของเนื้อหาเรื่องนั้นๆ อันจะทำให้ผู้เรียนเข้าใจในเรื่องที่เรียนมากยิ่งขึ้น เช่น การใช้วิธีสอนโดยการบรรยาย การสาธิต การทดลอง การไปทัศนศึกษาบทเรียนสำเร็จรูป เป็นต้น จากข้อมูลของกรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข รายงานผลสำรวจพฤติกรรมการมีเพศสัมพันธ์ในวัยรุ่น ประจำปี พ.ศ. 2554 ระบุว่าวัยรุ่นไทยเริ่มมีเพศสัมพันธ์ครั้งแรกเมื่ออายุได้ประมาณ 12-13 ปี ต่ำลงจากการสำรวจเมื่อปี พ.ศ. 2552 ที่พบว่า วัยรุ่นเริ่มมีเพศสัมพันธ์ครั้งแรกที่อายุ 15-16 ปี และ 18-19 ปี เมื่อปี พ.ศ.2539 ซึ่งทำให้เห็นทิศทางและแนวโน้มที่น่าเป็นห่วง หากการมีเพศสัมพันธ์จะกลายเป็นเรื่องธรรมดาในวัยรุ่นอายุน้อยลงไปกว่านี้ หรืออาจจะเกิดขึ้นในวัยรุ่น ผลการสำรวจพฤติกรรมการมีเพศสัมพันธ์ในปี พ.ศ. 2554 ฉบับดังกล่าว พบว่า การมีเพศสัมพันธ์กลายเป็นเรื่องปกติในหมู่วัยรุ่น โดยเฉพาะการพูดคุยในสถานศึกษา โดยผลสำรวจนักเรียนระดับมัธยมศึกษาระบุว่า วัยรุ่นหญิงที่ศึกษาในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 จำนวน ร้อยละ 20 ยอมรับว่า เคยมีเพศสัมพันธ์ครั้งแรก ส่วนวัยรุ่นหญิงในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 จำนวน ร้อยละ 40 ยอมรับว่า เคยมีเพศสัมพันธ์ครั้งแรกกับคู่ของตนเอง ซึ่ง นายแพทย์ประดิษฐ สินธวณรงค์ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุข เปิดเผยว่าจากสถานการณ์การมีเพศสัมพันธ์และการตั้งครรภ์ไม่พึงประสงค์ในวัยรุ่น พบว่า วัยรุ่นมีเพศสัมพันธ์เร็วขึ้นและการมีเพศสัมพันธ์ครั้งแรก มีแนวโน้มของอายุที่น้อยลงเฉลี่ยอยู่ที่ 15-16 ปี ปัญหาการตั้งครรภ์ในวัยรุ่น ส่วนใหญ่เกิดจากใช้วิธีคุมกำเนิดไม่สม่ำเสมอหรือไม่ได้อธิบายป้องกัน เนื่องจากขาดความรู้และมีความเข้าใจผิดเกี่ยวกับการมีเพศสัมพันธ์ คิดว่าการมีเพศสัมพันธ์ครั้งเดียวไม่ตั้งครรภ์หรือหากใช้ถุงยางจะขัดขวางความรู้สึทางเพศ และไม่รู้ว่าจะตนเองจะมีโอกาสตั้งครรภ์เมื่อใด นอกจากนี้ วัยรุ่นยังไม่กล้าเข้าพบเจ้าหน้าที่เพื่อขอรับบริการคุมกำเนิด ส่งผลให้วัยรุ่นส่วนใหญ่ไม่สามารถเข้าถึงบริการคุมกำเนิดได้ (แนวหน้า. ฉบับวันที่ 18 มีนาคม พ.ศ. 2556)

ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของสินีนาก แยมละออ และศิริวรรณ วชิรวงศ์ (2551: 32) สำรวจในปี 2550 พบว่า นักเรียนในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 เพศชายเคยดื่มเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์ก่อนมีเพศสัมพันธ์ถึงร้อยละ 93 วัยรุ่นที่ดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์หรือเสพยาบ้ามีความเสี่ยงต่อการมีเพศสัมพันธ์ที่ไม่ปลอดภัยมากขึ้น 2-3 เท่า (เบญจพร ปัญญา. 2553: 6) ซึ่งก็สอดคล้องกับ

การศึกษาของดาราวัตี นันทขว้าง (2550: 86) พบว่าวัยรุ่นที่เคยใช้คอมพิวเตอร์เข้าเว็บไซต์โป๊ เคยดูหนังสือโป๊ วีซีดี วีดีโอโป๊ ฯลฯ และเคยดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ มีความเสี่ยงที่จะมีเพศสัมพันธ์มากกว่ากลุ่มที่ไม่เคย สาเหตุหนึ่งที่ทำให้วัยรุ่นมีพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศต่อการติดเชื้อเอชไอวีคือการไม่สวมถุงยางอนามัยก่อนมีเพศสัมพันธ์ ซึ่งพบว่า วัยรุ่นทั้งชายและหญิงมีเพศสัมพันธ์ครั้งแรกไม่ได้สวมถุงยางอนามัย จากการสำรวจในนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาชั้นปี ที่ 2 พบว่าการใช้ถุงยางอนามัยจะใช้กับแฟน หรือคนรักเท่านั้น แต่มีเพียงร้อยละ 45.5 และนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาชั้นปีที่ 5 และ ปวช. มีเพียงครึ่งหนึ่งและสองในสามเท่านั้นที่ใช้ถุงยางอนามัยทุกครั้ง เมื่อมีเพศสัมพันธ์กับผู้หญิงอื่นหรือหญิงบริการ (เบญจพร ปัญญาข. 2553: 6) ซึ่งจากข้อมูลข้างต้นแสดงให้เห็นว่า การมีพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศของกลุ่มวัยรุ่นมีความเสี่ยงต่อการเกิดโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ การตั้งครรภ์อันไม่พึงประสงค์ การทำแท้ง การทอดทิ้ง การขายบริการทางเพศ รวมถึงการขาดโอกาสทางการศึกษา ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากการขาดความรู้เรื่องเพศศึกษา รวมทั้งขาดการเห็นคุณค่าในตนเอง จึงอาจทำให้นักเรียนเสี่ยงต่อการมีเพศสัมพันธ์โดยบางทีอาจไม่ได้ตั้งใจรวมไปถึงสิ่งแวดล้อม ที่ทำให้นักเรียนมีพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศได้

จากข้อมูลของสำนักอนามัยการเจริญพันธุ์ กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข พ.ศ.2557 มีข้อมูลสำคัญพ.ศ.2557 ดังนี้ การมีเพศสัมพันธ์ในกลุ่มนักเรียนมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นโดยเฉพาะในกลุ่มนักเรียนหญิง การใช้ถุงยางอนามัยเมื่อมีเพศสัมพันธ์ครั้งแรกในกลุ่มนักเรียนมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น อย่างไรก็ตามการใช้ถุงยางอนามัยเมื่อมีเพศสัมพันธ์ครั้งสุดท้าย รวมทั้งการคุมกำเนิดด้วยวิธีที่เชื่อถือได้ในกลุ่มนักเรียนหญิงมีแนวโน้มลดลง การคลอดในแม่วัยรุ่น พ.ศ.2556 และ 2557 ลดลงจากเดิมทั้งในกลุ่มอายุ 10-14 ปี และ 15-19 ปี การคลอดซ้ำในแม่วัยรุ่นมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นทุกปี ผู้ที่ทำแท้งส่วนใหญ่เป็นวัยรุ่นและเยาวชน และเกือบครึ่งหนึ่งไม่ได้คุมกำเนิดด้วยวิธีใดๆ ข้อมูลสำนักระบาดวิทยา กรมควบคุมโรค พ.ศ.2557 พบว่านักเรียนชายชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ปี พ.ศ.2556 เคยมีเพศสัมพันธ์ร้อยละ 25.9 ปี พ.ศ.2557 เคยมีเพศสัมพันธ์ร้อยละ 24.2 และพบว่านักเรียนหญิงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ปี พ.ศ.2556 เคยมีเพศสัมพันธ์ร้อยละ 17.2 ปี พ.ศ.2557 เคยมีเพศสัมพันธ์ร้อยละ 18.9 การป่วยด้วยโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ในวัยรุ่นและเยาวชน อายุ 15-24 ปี เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ในระยะเวลา 5 ปีที่ผ่านมา จากอัตรา 80.8 ต่อประชากรอายุ 15-24 ปี 100,000 คนในปี พ.ศ.2553 เป็น 103.4 ต่อประชากรอายุ 15-24 ปี 100,000 คน ในปี พ.ศ.2557 จากสถานการณ์ด้านอนามัยการเจริญพันธุ์ พ.ศ.2557 นั้นแม้อัตราการคลอดในวัยรุ่นอายุต่ำกว่า 15 ปี และอายุ 15-19 ปี และยังพบว่าวัยรุ่นมีพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศเป็นปัญหาสำคัญเช่น การมีเพศสัมพันธ์ที่ไม่ป้องกันมากขึ้น การใช้ถุงยางอนามัยและการคุมกำเนิดที่เชื่อถือได้ในการมีเพศสัมพันธ์ครั้งสุดท้ายลดลงต่ำกว่าปี พ.ศ. 2556 นอกจากนี้การคลอดซ้ำในวัยรุ่นยังคงเพิ่มขึ้นและมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นในทุกกลุ่มอายุ ในผู้ป่วยที่ทำแท้งพบว่าเกือบครึ่งไม่ได้คุมกำเนิด อีกทั้งผู้ป่วยที่คุมกำเนิดส่วนใหญ่ใช้วิธีการคุมกำเนิดแบบชั่วคราว เช่นยาเม็ดคุมกำเนิด ถุงยางอนามัย และยาคุมกำเนิดฉุกเฉิน ทำให้เกิดการตั้งครรภ์ไม่พร้อมและนำไปสู่การทำแท้งในที่สุด ดังนั้นการส่งเสริมการเรียนการสอนเพศศึกษา การส่งเสริมให้

วัยรุ่นเข้าถึงบริการคุมกำเนิดโดยเฉพาะการคุมกำเนิดกึ่งถาวรหลังการคลอดที่ต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่องและจริงจัง

ทั้งนี้การสอนตามแนวของพระพุทธศาสนา ต้องคำนึงถึงคุณสมบัติของครู จุดมุ่งหมายในการสอนของพระพุทธเจ้า ปรัชญาการสอนของพระพุทธเจ้า เป็นหลักการสอนโดยพยายามถ่ายทอดจากสิ่งที่เป็นนามธรรมให้เป็นรูปธรรม และผลจากการสอนก็คือ ได้ความรู้จริงรู้แจ้งจนสามารถช่วยให้บุคคลดำรงชีวิตได้อย่างสงบสุข มีอิสรภาพ ทำให้สามารถพัฒนาตนเองไปในวิถีทางที่ถูกต้อง เป็นครูตัวเองได้ สอนตนเองได้ และเป็นตัวอย่างที่ดีของผู้อื่นได้ด้วย สำหรับพระธรรมคำสอนของพระพุทธองค์นั้นจะสำเร็จผลได้จริง ก็ขึ้นอยู่กับผู้รับคำสอนหรือผู้เรียนจะต้องลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง โดยมีพระองค์เป็นผู้ชี้แนวทางให้เท่านั้น ซึ่งหลักสำคัญของการสอนตามแนวพระพุทธศาสนาคือ ความมุ่งหมายที่สำคัญของการศึกษาในปัจจุบันนี้ เป็นเรื่องที่สอดคล้องกัน เป็นไปในทำนองเดียวกัน คือ มุ่งให้บุคคล คิดเป็น ทำเป็น และแก้ปัญหาเป็น ซึ่งเมื่อมาพิจารณาถึงหลักการสอนและวิธีการสอนของพระพุทธเจ้าแล้วก็พบว่า วิธีการและหลักการต่าง ๆ ที่พระพุทธองค์ทรงใช้สั่งสอนศิษย์และคนทั่วไปดังที่ปรากฏเด่นชัดในพระไตรปิฎกหรือปรากฏเป็นคัมภีร์อธิบายมีอรรถกถาเป็นต้น คัมภีร์อันมีเนื้อหามากมายนั้นได้ครอบคลุมการสอน/การเรียนรู้แบบบูรณาการในปัจจุบันไว้หมด รูปแบบการจัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษาแบบพุทธวิธี ได้นำหลักธรรมสำคัญของพุทธศาสนา 5 หลักธรรม ซึ่งถือว่าเป็นทฤษฎีทางการศึกษามาสร้างเป็นรูปแบบการจัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษาแบบพุทธวิธี โดยใช้อริยสัจ 4 เป็นธรรมะหลัก และประกอบด้วยธรรมะประกอบ 4 หลักธรรม ได้แก่ โยนิโสมนสิการ กัลยาณมิตร ศีล 5 และหิริโอตตปปะ

จากสถิติการมีเพศสัมพันธ์ครั้งแรกของวัยรุ่นที่มีแนวโน้มอายุน้อยลงเรื่อย ๆ ผู้วิจัยในฐานะที่เป็นครูผู้สอนรายวิชาสุขศึกษา นักเรียนชั้นมัธยมศึกษา มีความเห็นว่า มีความจำเป็นอย่างยิ่ง ที่ต้องจัดการเรียนรู้โดยนำหลักธรรมทางพุทธศาสนามาประยุกต์ใช้กับการจัดการเรียนรู้เพื่อปลูกฝังพฤติกรรมป้องกันการเสี่ยงทางเพศของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โดยเน้นการฝึกคิดแบบ สืบสาวเหตุปัจจัย ส่งเสริมให้นักเรียนคิดแก้ปัญหา โดยพิจารณาจาก การคิดแก้ปัญหาที่ใช้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา คือ โยนิโสมนสิการ อริยสัจ 4 กัลยาณมิตร ศีล 5 และหิริโอตตปปะ ดังนั้นหลักธรรมทางพุทธศาสนา จึงเป็นแนวทางนำไปสู่วิธีการพัฒนาความรู้ ความเข้าใจ เจตคติ และการปฏิบัติการป้องกันการเสี่ยงทางเพศ ซึ่งเกิดขึ้นจากกระบวนการ ฝึกใช้ความคิดแก้ปัญหาโดยคิดอย่างเป็นขั้นตอนจนเกิดเป็นความรู้ เจตคติ และพฤติกรรมที่เกิดขึ้นจากกระบวนการเรียนรู้ ที่ต้องใช้สติและปัญญาเป็นหลักสำคัญ เพื่อพัฒนาเป็นรูปแบบการจัดการเรียนรู้ ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาการพัฒนาแบบการจัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษาแบบพุทธวิธีเพื่อปลูกฝังพฤติกรรมป้องกันการเสี่ยงทางเพศในนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โดยยึดหลักตามตัวชี้วัดของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กลุ่มสาระการเรียนรู้สุขศึกษาและพลศึกษา ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 สาระที่ 2 มาตรฐาน พ 2.1 เข้าใจและเห็นคุณค่าตนเอง ครอบครอง เพศศึกษา และมีทักษะในการดำเนินชีวิต โดยมีตัวชี้วัด ดังนี้ 1) วิเคราะห์ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อเจตคติในเรื่องเพศ 2) วิเคราะห์ปัญหาและผลกระทบที่เกิดจากการมีเพศสัมพันธ์ในวัยเรียน 3) อธิบายวิธีป้องกันตนเองและ

หลีกเลี่ยงจากโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ เอ็ดส์ และการตั้งครรภ์โดยไม่พึงประสงค์ 4) อธิบาย ความสำคัญของความเสมอภาคทางเพศ และวางตัวได้อย่างเหมาะสม เพื่อเป็นการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ เพราะการนำหลักธรรมทางศาสนา ซึ่งถือได้ว่าเป็นสถาบัน สังคม เป็นสภาพแวดล้อมทางสังคมที่ใหญ่ กว้างครอบคลุมเป็นเนื้อหาสาระสำคัญของ วัฒนธรรมไทยและเป็นมรดกของชนชาติไทย มาใช้ในกระบวนการจัดการเรียนรู้เพื่อปลูกฝัง พฤติกรรมป้องกันการเสี่ยงทางเพศของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โดยมุ่งหวังให้มีความรู้เรื่อง การป้องกันการเสี่ยงทางเพศ มีเจตคติที่ดีต่อการป้องกันการเสี่ยงทางเพศ และมีการปฏิบัติการ ป้องกันการเสี่ยงทางเพศที่เหมาะสม และครูสามารถนำเอารูปแบบการจัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษา แบบพุทธวิธีเพื่อปลูกฝังพฤติกรรมป้องกันการเสี่ยงทางเพศของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ที่ ได้จากการวิจัยในครั้งนี้ไปปฏิบัติการจัดการเรียนรู้ในชั้นเรียนอื่น ๆ ได้โดยสามารถวัดผลการเรียนรู้ ตามตัวชี้วัดของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ให้มีประสิทธิภาพสูงสุด และยั่งยืนตลอดไป

คำถามการวิจัย

1. สภาพ ปัญหา และแนวทางในการจัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษาของนักเรียนชั้น มัธยมศึกษาตอนต้นเป็นอย่างไร
2. รูปแบบการจัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษาแบบพุทธวิธีเพื่อปลูกฝังพฤติกรรมป้องกันการ เสี่ยงทางเพศของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ควรเป็นอย่างไร
3. รูปแบบการจัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษาแบบพุทธวิธีเพื่อปลูกฝังพฤติกรรมป้องกันการ เสี่ยงทางเพศของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นสามารถนำไปใช้ในสถานการณ์ จริงได้หรือไม่ และมีประสิทธิภาพมากน้อยเพียงใด

ความมุ่งหมายของการวิจัย

ความมุ่งหมายทั่วไป

เพื่อพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษาแบบพุทธวิธีเพื่อปลูกฝังพฤติกรรม ป้องกันการเสี่ยงทางเพศของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น

ความมุ่งหมายเฉพาะ

1. เพื่อศึกษาสภาพ ปัญหา และแนวทางในการจัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษาของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น
2. เพื่อสร้างและพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษาแบบพุทธวิธีเพื่อปลูกฝัง พฤติกรรมป้องกันการเสี่ยงทางเพศของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น

3. เพื่อทดลองใช้และประเมินผลรูปแบบการจัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษาแบบพุทธวิธีเพื่อปลูกฝังพฤติกรรมป้องกันการเสี่ยงทางเพศของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นที่พัฒนาขึ้น

ความสำคัญของการวิจัย

1. ได้ทราบถึงสภาพ ปัญหา และแนวทางในการจัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น รวมทั้งได้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ เรื่อง เพศศึกษาที่จะช่วยปลูกฝังพฤติกรรมป้องกันการเสี่ยงทางเพศของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น และให้นักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น มีความตระหนักในเรื่องการปฏิบัติตนให้เหมาะสมในเรื่องเพศทั้งกับตนเองและเพศตรงข้าม ซึ่งจะช่วยลดพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศของนักเรียนได้ เช่น การตั้งครกไม่พึงประสงค์ การติดโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์

2. ได้รูปแบบการจัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษาแบบพุทธวิธีเพื่อปลูกฝังพฤติกรรมป้องกันการเสี่ยงทางเพศของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ที่มีความเหมาะสมต่อการนำไปจัดการเรียนรู้ตามตัวชี้วัดของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551

3. เพื่อเป็นประโยชน์ต่อการจัดการเรียนรู้สำหรับครูที่สามารถเลือกจัดกิจกรรมการจัดการเรียนรู้ตามหลักการสอนของพระพุทธเจ้า ที่มีลักษณะให้นักเรียนพัฒนาตามธรรมชาติ และเต็มศักยภาพ โดยถือว่านักเรียนมีความสำคัญ มีครูเป็นกัลยาณมิตร คอยให้ความช่วยเหลือ และให้นักเรียนได้คิดแก้ปัญหาด้วยตนเอง คิดอย่างแยบคาย มีความพยายามและปรับเปลี่ยนความรู้ เจตคติ และทักษะต่อการจัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษาแบบพุทธวิธีเพื่อปลูกฝังพฤติกรรมป้องกันการเสี่ยงทางเพศของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นได้

4. ได้รูปแบบการจัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษาแบบพุทธวิธีนี้ เป็นแนวทางให้ผู้บริหาร ครู และผู้เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษานำผลการวิจัยไปปรับปรุงการจัดการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับความต้องการของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยและพัฒนา (Research and development) รูปแบบผสมผสานวิธี (Mixed method approach) โดยใช้วิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative method) เป็นตัวนำและมีวิธีวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative method) เป็นตัวตาม ซึ่งผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตการวิจัยตามระยะของการวิจัยดังนี้

ระยะที่ 1 ศึกษาสภาพ ปัญหา และแนวทางในการจัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษาแบบพุทธวิธีเพื่อปลูกฝังพฤติกรรมป้องกันการเสี่ยงทางเพศของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น

1. ขอบเขตด้านแหล่งข้อมูล ประกอบด้วย

1.1 เอกสาร ตำรา หนังสือ วารสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้องต่างๆ ในประเด็นที่ทำการวิจัย

1.2 ผู้ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษาในโรงเรียนทั่วไป และในโรงเรียน
พุทธวิธี จำนวนแต่ละ 7 คน ประกอบด้วย

1.2.1 ผู้บริหารโรงเรียน จำนวน 1 คน

1.2.2 ครูผู้สอนรายวิชาสุขศึกษา หรือครูผู้สอนเพศศึกษาในโรงเรียน จำนวนแห่ง
ละ 2 คน

1.2.3 นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 จำนวนแต่ละ 4 คน (นักเรียนชาย 2 คน และ
นักเรียนหญิง 2 คน) รวมจำนวนทั้งสิ้น 14 คน

1.3 ผู้เชี่ยวชาญ ประกอบด้วย อาจารย์จากสถาบันอุดมศึกษาที่มีความเชี่ยวชาญด้าน
รูปแบบการจัดการเรียนรู้ ผู้เชี่ยวชาญทางด้านพระพุทธศาสนา ครูที่มีประสบการณ์การสอนรายวิชา
สุขศึกษา หรือครูผู้สอนเพศศึกษาในโรงเรียนเกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษา รวม
จำนวน 5 คน

ขอบเขตด้านตัวแปรที่ศึกษา ประกอบด้วย

1. สภาพการจัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษา
2. ปัญหาการจัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษา
3. แนวทางในการจัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษาแบบพุทธวิธี

**ระยะที่ 2 สร้างและพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษาแบบพุทธวิธีเพื่อ
ปลูกฝังพฤติกรรมป้องกันการเสี่ยงทางเพศของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น**

ขอบเขตด้านแหล่งข้อมูล ประกอบด้วย

1. เอกสาร ตำรา หนังสือ วารสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบ
พุทธวิธี

2. ผลการศึกษาสภาพ ปัญหา และแนวทางในการจัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษาของ
นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น จากระยะที่ 1

3. ผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบคุณภาพของรูปแบบการจัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษาฯ
ประกอบด้วย อาจารย์จากสถาบันอุดมศึกษาที่มีความเชี่ยวชาญด้านรูปแบบการจัดการเรียนรู้ด้าน
เพศศึกษา ผู้เชี่ยวชาญทางด้านพระพุทธศาสนา ครูที่มีประสบการณ์การสอนรายวิชาสุขศึกษา หรือ
ครูผู้สอนเพศศึกษาในโรงเรียน และผู้บริหารสถานศึกษาเกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้เรื่อง
เพศศึกษาในโรงเรียน รวมจำนวน 9 คน

ขอบเขตด้านตัวแปรที่ศึกษา ประกอบด้วย

ตัวแปรต้น

รูปแบบการจัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษาแบบพุทธรวิธีเพื่อปลูกฝังพฤติกรรมป้องกันการเสี่ยงทางเพศของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น

ตัวแปรตาม

1. ความเหมาะสมของรูปแบบการจัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษา
2. คุณภาพของเครื่องมือวัดและประเมินผลในรูปแบบการจัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษาและแบบประเมินความพึงพอใจต่อรูปแบบการจัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษา

ระยะที่ 3 ทดลองใช้และประเมินรูปแบบการจัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษาแบบพุทธรวิธีเพื่อปลูกฝังพฤติกรรมป้องกันการเสี่ยงทางเพศของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น

ขอบเขตด้านแหล่งข้อมูล ผู้วิจัยกำหนดแหล่งข้อมูลออกเป็น 2 กลุ่ม ประกอบด้วย

1. กลุ่มทดลองนำร่อง (Pilot group) ที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2558 โรงเรียนบางบัวทอง จำนวน 1 ห้องเรียน 39 คน ซึ่งได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive sampling) โดยกำหนดเกณฑ์การคัดเลือกดังนี้ (1) เป็นห้องเรียนที่มีนักเรียนชายและนักเรียนหญิงในปริมาณใกล้เคียงกัน (2) นักเรียนยังไม่เคยเรียนรายวิชา/เนื้อหาเรื่องเพศศึกษา และ (3) นักเรียนมีความสมัครใจเข้าร่วมการทดลอง

2. กลุ่มทดลองใช้ในสถานการณ์จริง (Experimental group) ประกอบด้วย

2.1 กลุ่มทดลองใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษา ในการวิจัยครั้งนี้ คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2558 โรงเรียนบางบัวทอง จำนวน 1 ห้องเรียน 43 คน ซึ่งได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive sampling) โดยกำหนดเกณฑ์การคัดเลือกดังนี้ (1) เป็นห้องเรียนที่มีนักเรียนชายและนักเรียนหญิงในปริมาณใกล้เคียงกัน (2) นักเรียนยังไม่เคยเรียนรายวิชา/เนื้อหาเรื่องเพศศึกษา (3) นักเรียนมีความสมัครใจเข้าร่วมการทดลอง และ (4) ไม่เป็นนักเรียนกลุ่มเดียวกับกลุ่มทดลองนำร่อง

2.2 กลุ่มควบคุมที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2558 โรงเรียนไทรน้อย จำนวน 1 ห้องเรียน 40 คน ซึ่งได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive sampling) โดยกำหนดเกณฑ์การคัดเลือกดังนี้ (1) เป็นห้องเรียนที่มีนักเรียนชายและนักเรียนหญิงในปริมาณใกล้เคียงกัน (2) นักเรียนยังไม่เคยเรียนรายวิชา/เนื้อหาเรื่องเพศศึกษา และ (3) นักเรียนมีความสมัครใจเข้าร่วมการทดลอง

ขอบเขตด้านตัวแปรที่ศึกษา ประกอบด้วย

ตัวแปรต้น

รูปแบบการจัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษาแบบพุทธวิธีเพื่อปลูกฝังพฤติกรรมป้องกันการเสี่ยงทางเพศของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น

ตัวแปรตาม

1. ประสิทธิภาพของรูปแบบการจัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษา ได้แก่
  - 1.1 ประสิทธิภาพของรูปแบบการจัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษาฯเชิงกระบวนการ (E1)
  - 1.2 ประสิทธิภาพของรูปแบบการจัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษาฯเชิงผลลัพธ์ (E2)

โดยประเมินเฉพาะความรู้เรื่องเพศศึกษา

2. ประสิทธิผลของรูปแบบการจัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษา ได้แก่
  - 2.1 ความรู้เรื่องเพศศึกษา
  - 2.2 เจตคติต่อเรื่องเพศศึกษา
  - 2.3 ทักษะต่อเรื่องเพศศึกษา
  - 2.4 ความพึงพอใจต่อรูปแบบการจัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษาฯ

ขอบเขตด้านเนื้อหาที่ศึกษา ผู้วิจัยกำหนดขอบเขตด้านเนื้อหาในการศึกษา 4 เรื่อง ประกอบด้วย เจตคติในเรื่องเพศ ความเสมอภาคทางเพศ วัยรุ่นกับการป้องกันและหลีกเลี่ยงโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ และทักษะชีวิตนำพาชีวิตพ้นภัย

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. รูปแบบการจัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษาแบบพุทธวิธี หมายถึง ความสัมพันธ์เชิงโครงสร้างขององค์ประกอบที่มีความสำคัญต่อการจัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษาแบบพุทธวิธีในนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 โดยประกอบด้วย 2 องค์ประกอบ คือ องค์ประกอบหลักของการจัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษาแบบพุทธวิธี และองค์ประกอบที่เอื้อต่อการจัดการเรียนรู้ ดังนี้

1.1 องค์ประกอบหลักของการจัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษาแบบพุทธวิธี หมายถึง รูปแบบการเรียนการสอนเรื่องเพศศึกษาแบบพุทธวิธีเพื่อปลูกฝังพฤติกรรมป้องกันการเสี่ยงทางเพศของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ซึ่งงานวิจัยครั้งนี้ได้ประยุกต์หลักธรรมตามพุทธศาสนา ซึ่งประกอบด้วย (1) โยนิโสมนสิการ (2) อริยสัจ 4 (3) กัลยาณมิตร (4) ศีล 5 และ (5) หิริโอตตปปะ มาใช้ในการจัดการเรียนรู้ โดยกำหนดกระบวนการจัดการเรียนรู้เป็น 7 ขั้นตอน ดังนี้

1.1.1 ตื่นรู้ทางปัญญา (Awake wisdom) หมายถึง ขั้นตอนที่ครูเป็นผู้สร้างความสนใจของนักเรียนเพื่อให้เกิดความสนใจที่จะเรียนรู้ในสิ่งใหม่ ก่อนนำเข้าสูบทเรียนเพื่อให้นักเรียนมีความพร้อมที่จะเรียนรู้เรื่องเพศศึกษา

1.1.2 กำหนดปัญหาให้ชัดเจน (Clarify problem) หมายถึง ขั้นตอนที่ครูจะทำหน้าที่ในการกำหนดและนำเสนอปัญหาอย่างละเอียด พยายามให้นักเรียนทำความเข้าใจปัญหาที่ตรงกัน โดยครูทำการอธิบาย หรือสร้างเหตุการณ์จำลอง อีกทั้งโน้มน้าว ให้ความรู้สึกให้นักเรียนเกิดความตระหนักถึงความสำคัญในการแก้ปัญหาต่างๆ ครูช่วยนักเรียนพิจารณาปัญหที่เกิดขึ้นด้วยตนเอง โดยครูเปิดโอกาสให้นักเรียนแสดงความคิดเห็นที่หลากหลายและทั่วถึง โดยครูพยายามให้นักเรียนมีส่วนร่วมในห้องเรียนทุกคน โดยครูอาจใช้สื่อที่เหมาะสม ประกอบกับการนำเสนอปัญหาให้สมจริง และให้นักเรียนทุกคนร่วมมือกันช่วยกันแก้ไขปัญหาต่างๆ

1.1.3 วิเคราะห์แหล่งที่มา (Analyze information sources) หมายถึง ขั้นตอนที่ครูใช้คำถามเร้าให้นักเรียนคิด และแสดงความคิดเห็นถึงสาเหตุของปัญหาที่ยกมากล่าวข้างต้นว่าปัญหานั้นมีอะไรบ้าง ครูอธิบายเชื่อมโยงเหตุผลให้นักเรียนเข้าใจ เปิดโอกาสและกระตุ้นให้นักเรียนได้แสดงความคิดเห็นให้ชัดเจน ความคิดรูปแบบต่างๆ ในการแก้ปัญหา ทบทวนความคิด และทำความเข้าใจปัญหานั้นๆ ให้ชัดเจน

1.1.4 สรรหาแนวทางแก้ (Investigate alternatives) หมายถึง ขั้นตอนที่ครูใช้เทคนิคการแบ่งงาน และกระบวนการกลุ่ม กระตุ้นให้นักเรียนแสดงความคิดเห็นหรืออภิปรายและให้คำแนะนำให้มีความร่วมมือกันในการวางแผนที่จะศึกษาค้นคว้าในเรื่องเพศศึกษา ครูเป็นผู้ดูแลให้ความช่วยเหลือในการจัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษาทุกขั้นตอน

1.1.5 ประเสริฐแท้ลงมือทำ (Take action) หมายถึง ขั้นตอนที่ครูให้นักเรียนร่วมกันในการวิเคราะห์และเปรียบเทียบข้อมูล เป็นการช่วยกันสรุปความคิดเห็นของนักเรียนแต่ละคน และเปิดโอกาสให้นักเรียนแสดงความคิดเห็น โดยครูใช้คำถามกระตุ้นให้ข้อมูลย้อนกลับ ทบทวนความสำคัญ สรุป และเชื่อมโยงความคิดเห็นของนักเรียน ซึ่งครูสามารถตรวจสอบได้ว่านักเรียนสร้างความรู้ด้วยตนเองด้วยวิธีการประเมินต่างๆ

1.1.6 น้อมนำเป็นความรู้ (Construct body of knowledge) หมายถึง ขั้นตอนที่นักเรียนเข้าใจบทเรียนกว้างขึ้น ครูและนักเรียนจะต้องช่วยกันรวบรวมความรู้จากชั้น 1-5 ตามลำดับจากง่ายไปยากอย่างเป็นระบบ และจดบันทึกไว้รายงานผลการจัดการเรียนรู้ได้

1.1.7 นำสู่ชีวิตจริง (Apply to real life) หมายถึง ขั้นตอนที่นักเรียนนำเอาความรู้ความเข้าใจ จากที่ได้จัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษา ตามวัตถุประสงค์หลักของการจัดการเรียนรู้ นักเรียนสามารถนำสิ่งที่เรียนรู้ และทักษะต่างๆ ไปใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างถูกต้องและเหมาะสมอย่างยิ่ง

1.2 องค์ประกอบที่เอื้อต่อการจัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษา หมายถึง ปัจจัยสนับสนุนที่ส่งผลให้การจัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษาประสบความสำเร็จ ประกอบด้วย 7 ประการ ดังนี้

1.2.1 มุมมองต่อสถานการณ์ปัญหาเยาวชน หมายถึง ความคิดเห็นส่วนบุคคลของผู้ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษา ที่มีต่อสถานการณ์ปัญหาเยาวชนในปัจจุบัน

1.2.2 การกำหนดและการใช้นโยบาย หมายถึง ผู้บริหารโรงเรียนมีการกำหนดนโยบายและมอบหมายให้ผู้รับผิดชอบจัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษาในโรงเรียน ต้องแจ้งให้ทราบโดยทำเป็นหนังสือสั่งการหรือมอบหมายในที่ประชุม

1.2.3 วิธีการบริหารจัดการการเรียนรู้ หมายถึง การวางแผน และควบคุมกำกับทรัพยากร โดยเฉพาะทรัพยากรบุคคล คือ ครูผู้สอน ให้ดำเนินการจัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษาแบบพุทธรวิชัย เป็นไปตามกรอบและแนวคิดของหลักสูตร เพื่อให้นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจเรื่องเพศศึกษามากยิ่งขึ้น เป็นการเสริมสร้างประสบการณ์ และทักษะความรู้ความสามารถของนักเรียนเรื่องเพศศึกษาให้ครอบคลุม

1.2.4 สื่อและแหล่งเรียนรู้ หมายถึง สิ่งที่ใช้ประกอบการจัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษา ซึ่งแบ่งออกเป็น สื่อสิ่งพิมพ์ สื่อเทคโนโลยี สื่อบุคคล เครื่องมือและอุปกรณ์ และแหล่งข้อมูลข่าวสาร สารสนเทศ สำหรับการจัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2

1.2.5 ลักษณะของครูผู้สอน หมายถึง บุคลิกและความเหมาะสมของครูที่ทำหน้าที่จัดการเรียนเรื่องเพศศึกษาให้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ซึ่งส่งผลต่อการจัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษาแบบพุทธรวิชัย

1.2.6 การพัฒนาครูผู้สอน หมายถึง การส่งเสริม และพัฒนาครูเพื่อเพิ่มศักยภาพด้านการจัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษาให้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2

1.2.7 ลักษณะของนักเรียน หมายถึง บุคลิกและความเหมาะสมของนักเรียนที่รับการจัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษาในนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ซึ่งส่งผลต่อการจัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษาแบบพุทธรวิชัย

2. นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น หมายถึง ผู้ที่กำลังศึกษาอยู่ในโรงเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาชั้นปีที่ 1-3 ซึ่งการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยกำหนดนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2558 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 3 สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ เป็นกลุ่มตัวอย่าง

3. เพศศึกษา หมายถึง กระบวนการเรียนรู้เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องเพศตลอดจนมีเจตคติและพฤติกรรมการแสดงออกทางเพศที่ถูกต้อง เหมาะสม และสามารถอยู่ร่วมในสังคมได้อย่างมีความสุข

4. สภาพการจัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษา หมายถึง ลักษณะของการจัดการเรียนการสอนเรื่องเพศศึกษา ในนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ซึ่งประกอบด้วย กระบวนการจัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษา การประเมินผลการจัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษา และปัจจัยสนับสนุนการจัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษา

5. ปัญหาในการจัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษา หมายถึง ลักษณะของความขัดข้อง หรือสภาพที่ไม่พึงประสงค์ของการจัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษา ซึ่งประกอบด้วย ปัญหาของกระบวนการจัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษา ปัญหาของการประเมินผลการจัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษา และปัญหาของปัจจัยสนับสนุนการจัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษา

6. แนวทางในการจัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษาแบบพุทธวิธี หมายถึง ข้อบ่งชี้หรือทิศทาง ในการจัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษาแบบพุทธวิธีฯ โดยประกอบด้วย แนวทางในการพัฒนากระบวนการจัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษา แนวทางในการประเมินผลการจัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษา และแนวทางในการพัฒนาปัจจัยสนับสนุนการจัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษา

7. ความเหมาะสมของรูปแบบการจัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษา หมายถึง รูปแบบมีเนื้อหาถูกต้องตามหลักวิชาการ ครอบคลุมตามวัตถุประสงค์ และเรียงลำดับได้อย่างเหมาะสมกับผู้เข้ารับการจัดการเรียนรู้ วิธีการจัดการเรียนรู้ที่มีความหลากหลาย สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายและสามารถนำไปใช้ได้จริง จนก่อให้เกิดประโยชน์ต่อผู้เข้ารับการจัดการเรียนรู้ ซึ่งประเมินได้จากความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญต่อรูปแบบการจัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษา

8. พฤติกรรมการป้องกันการเสี่ยงทางเพศ หมายถึง การปฏิบัติตนของนักเรียน ที่แสดงเจตนาในการป้องกันการกระทำที่ปลุกฝังให้นักเรียนเกิดพฤติกรรมการป้องกันการเสี่ยงต่อการมีเพศสัมพันธ์ ได้แก่ การหลีกเลี่ยงการเที่ยวสถานเริงรมย์ การไม่ดื่มสุราหรือของมึนเมา การไม่ใช้สารเสพติด การไม่ดูสื่อที่กระตุ้นและยั่วยุคมารมณ การหลีกเลี่ยงการอยู่ลำพังสองต่อสองกับเพศตรงข้าม การไม่แตะต้องเพศตรงข้ามในเชิงชู้สาว การรู้จักหลีกเลี่ยงและปฏิบัติกิจกรรมที่ไม่เหมาะสมเพื่อระบายนารมณทางเพศ โดยแบ่งพฤติกรรมการป้องกันการเสี่ยงทางเพศ ประกอบด้วย 3 ด้าน ดังนี้ 1) ความรู้เรื่องเพศศึกษา 2) เจตคติต่อเรื่องเพศศึกษา 3) ทักษะต่อเรื่องเพศศึกษา

9. ประสิทธิภาพของการจัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษา หมายถึง ค่าระดับที่แสดงประสิทธิภาพของรูปแบบการจัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษา โดยรูปแบบการจัดการเรียนรู้ ที่มีประสิทธิภาพ จะต้องมียุทธศาสตร์ประสิทธิภาพ E1/E2 เป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนด คือ 80/80 ทั้งนี้ค่าตัวเลข 80 มีความหมาย ดังนี้

80 ตัวแรก หมายถึง ค่าร้อยละของคะแนนเฉลี่ยที่เกิดจากการทำกิจกรรมระหว่างเรียนตามรูปแบบการจัดการเรียนรู้ E1 : ประสิทธิภาพของกระบวนการเรียนรู้

80 ตัวหลัง หมายถึง ค่าร้อยละของคะแนนเฉลี่ยที่เกิดจากการทำแบบทดสอบหลังการเรียนของผู้เรียน E2 : ประสิทธิภาพของผลลัพธ์การเรียนรู้

10. ประสิทธิผลของการจัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษา หมายถึง ผลการเปลี่ยนแปลงด้านความรู้ ด้านเจตคติ ด้านทักษะ และความพึงพอใจต่อรูปแบบการจัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษาแบบพุทธวิธีของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น หลังจากผ่านการจัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษาแบบพุทธวิธีของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นที่มีเพิ่มขึ้นตามเกณฑ์หรือสูงกว่าเกณฑ์โดยพิจารณาในด้านต่าง ๆ ดังนี้

10.1 ความรู้เกี่ยวกับเรื่องเพศศึกษา หมายถึง ความสามารถทางสมองของนักเรียนในการคิดวิเคราะห์เกี่ยวกับเจตคติในเรื่องเพศ ความเสมอภาคทางเพศ วิทยุกับการป้องกันและหลีกเลี่ยงโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ และทักษะชีวิตนำพาชีวิตพ้นภัยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นที่เข้ารับการจัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษาแบบพุทธวิธีของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โดยประเมินได้จากแบบทดสอบความรู้เรื่องเพศศึกษาที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

10.2 เจตคติต่อเรื่องเพศศึกษา หมายถึง การรับรู้ตอบสนองและให้คุณค่าต่อเรื่องเพศศึกษาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นที่เข้ารับการจัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษาแบบพุทธวิธีของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โดยประเมินได้จากแบบประเมินเจตคติต่อเรื่องเพศศึกษาที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

10.3 ทักษะที่จำเป็นต่อการเรียนรู้เพศศึกษา หมายถึง ความชำนาญในด้านต่างๆ ที่จำเป็นต่อการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นที่เข้ารับการจัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษาแบบพุทธวิธีของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ได้แก่ ทักษะการคิดวิเคราะห์และวางแผน ทักษะการชักชวนและการปฏิเสธ ทักษะการใช้ถุงยางอนามัย ทักษะการวางแผนแก้ไข ปัญหา และทักษะการจัดการกับอารมณ์และความรู้สึกทางเพศ ซึ่งประเมินได้จากแบบประเมินทักษะที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นและมีระดับคะแนน/เกณฑ์หรือตัวบ่งชี้ 4 ระดับ โดยเกณฑ์การผ่าน คือ ผู้เข้ารับการจัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษาแบบพุทธวิธี ต้องได้ระดับ 3 ขึ้นไป

10.4 ความพึงพอใจต่อหลักรูปแบบการจัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษาแบบพุทธวิธี หมายถึง ความรู้สึกและความชื่นชอบต่อรูปแบบการจัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษาแบบพุทธวิธีของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ที่ประเมินโดยนักเรียนกลุ่มทดลองหลังจากได้ทำการทดลองใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษาแบบพุทธวิธี

11. โรงเรียนทั่วไป หมายถึง โรงเรียนระดับมัธยมศึกษา ที่ไม่ได้จัดการเรียนการสอนเพศศึกษาเป็นรายวิชาใหม่ หรือรายวิชาเพิ่มเติมตามตัวชี้วัดของหลักสูตรแกนกลางฯ ปี2551

12. โรงเรียนแบบพุทธวิธี หมายถึง โรงเรียนระดับมัธยมศึกษา ที่จัดการเรียนการสอนเพศศึกษาตามตัวชี้วัดของหลักสูตรแกนกลางฯ ปี2551 โดยเน้นหลักคุณธรรม 5 ประการ มากกว่าการสอนเนื้อหาเรื่องเพศศึกษา

13. การจัดการเรียนรู้ปกติ หมายถึง การจัดการเรียนรู้โดยครูผู้สอน รายวิชาสุขศึกษา สำหรับนักเรียนในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2558 โรงเรียนบางบัวทอง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 3 สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ ที่ดำเนินการจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ที่ไม่ได้มีการจัดการเรียนรู้แบบพุทธวิธี

14. พุทธวิธี หมายถึง การนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนามาประยุกต์ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ซึ่งประกอบด้วย (1) โยนิโสมนสิการ (2) อริยสัจ 4 (3) กัลยาณมิตร (4) ศีล 5 และ (5) หิริโอตตปเปะ เป็นรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบพุทธวิธี 7 ขั้นตอน ตามที่ใช้ในงานวิจัยครั้งนี้

14.1 โยนิโสมนสิการ หมายถึง หลักของการคิดเป็น ที่ทำให้มนุษย์มีความสามารถที่รู้จักมอง รู้จักพิจารณาสิ่งทั้งหลายตามสภาวะ วิธีคิดหาเหตุปัจจัย สืบค้นจากต้นเหตุตลอดทางจนถึงผลสุดท้ายที่เกิด แยกแยะเรื่องออกให้เห็นตามสภาวะที่เป็นจริง คิดตามความสัมพันธ์ที่สืบทอดจากเหตุโดยไม่เอาความรู้ลึกลับอุปาทานของตนเองเข้าไปจับ ในที่สุดก็จะสามารถแก้ปัญหาต่าง ๆ ได้อย่างเหมาะสมด้วยวิธีการแห่งปัญญา โยนิโสมนสิการ เป็นปัจจัยภายในของมนุษย์คือ ความเกี่ยวข้องกับการฝึกใช้ความคิดให้รู้จักคิดอย่างถูกวิธี คิดอย่างมีระเบียบ คิดอย่างวิเคราะห์ ไม่มองเห็นสิ่งต่าง ๆ อย่างตื้น ๆ ผิวนั้น เป็นขั้นตอนสำคัญของการสร้างปัญญา ไม่ใช่ตัวปัญญา แต่เป็นเหตุให้เกิดปัญญา

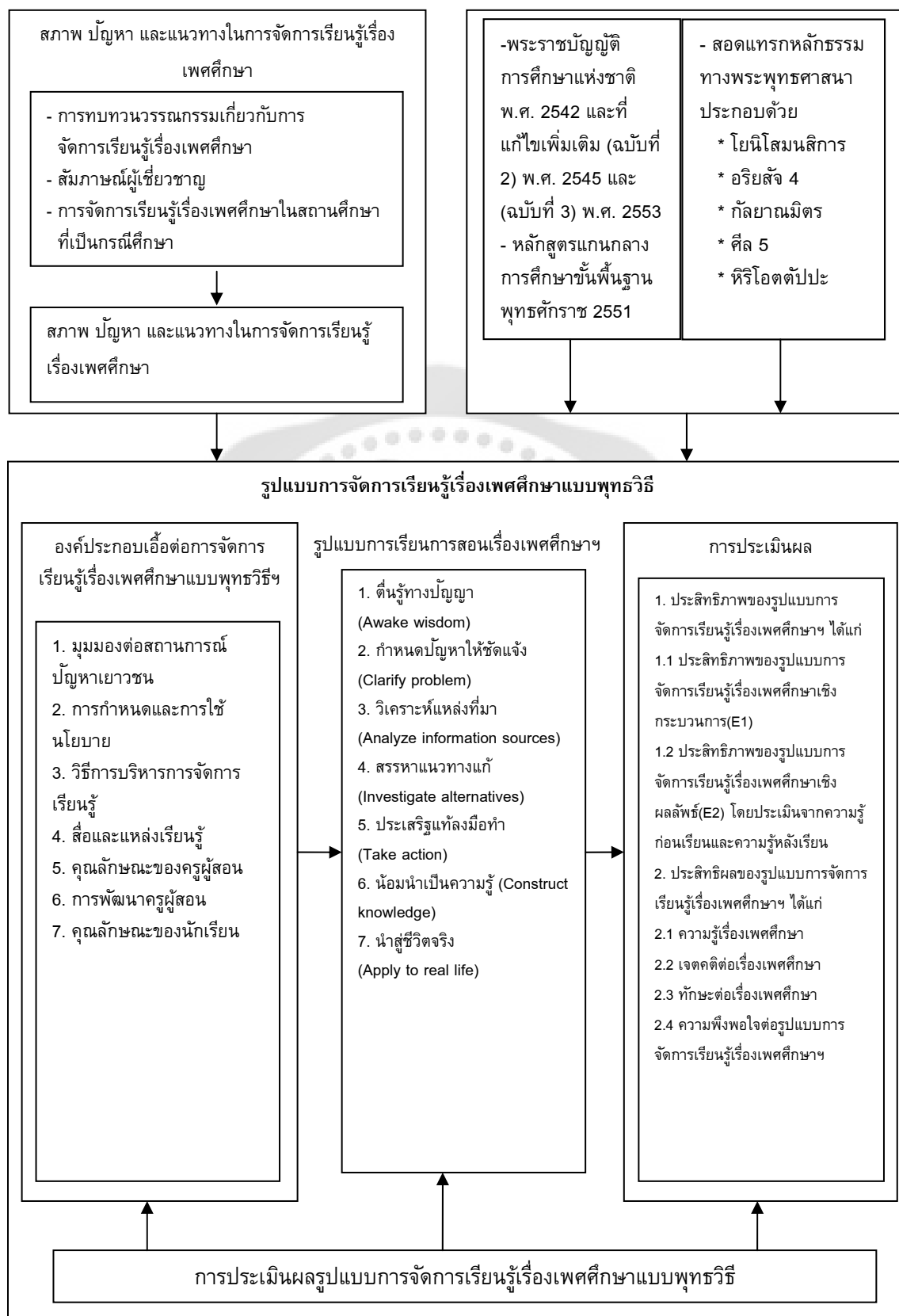
14.2 อริยสัจ 4 หมายถึง หลักธรรมสำคัญของพระพุทธศาสนา ถือได้ว่าเป็นแก่นแท้หรือหัวใจของศาสนา เป็นสัจธรรมที่พระพุทธเจ้าทรงตรัสรู้ด้วยพระองค์เอง ซึ่งมีความลึกซึ้งมาก อริยสัจ คือความจริงอันประเสริฐหรือความจริงของอริยบุคคล เพราะผู้ใดรู้อริยสัจ 4 ด้วยปัญญา ผู้นั้นจะกลายเป็นผู้ประเสริฐหรือเป็นอริยบุคคล ถือได้ว่าอริยสัจเป็นหัวใจของพระพุทธศาสนา คำสอนของพระพุทธเจ้าทั้งหมดจะสรุปไว้ในอริยสัจ 4 ทั้งสิ้น ได้แก่ ทุกข์ สมุทัย นิโรธ มรรค

14.3 กัลยาณมิตร หมายถึง หลักธรรมในทางพระพุทธศาสนาที่นำมาใช้เชื่อมโยงให้บุคคลติดต่อกับโลกทางสังคมอย่างถูกต้อง เป็นการสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างกัน อันเป็นปัจจัยภายนอกที่ทำให้เกิดกระบวนการพัฒนามนุษย์ กัลยาณมิตร หมายถึง บุคคลผู้เพียบพร้อมด้วยคุณสมบัติที่จะสั่งสอน แนะนำ ชี้แจง ชักจูง ช่วยบอกช่วยสอน หรือเป็นตัวอย่างให้ผู้อื่นดำเนินไปในแนวทางแห่งการฝึกฝนอบรมอย่างถูกต้อง ผู้ที่ทำหน้าที่เป็นกัลยาณมิตรจะต้องมีคุณสมบัติ คือเป็นคนดีเป็นคนมีปัญญาและเป็นคนมีคุณธรรม

14.4 ศีล 5 ความหมายถึง มนุษยธรรม หรือธรรมที่ทำให้เป็นมนุษย์ ประกอบด้วย

- 1) พึงละเว้นจากการฆ่าสัตว์ตัดชีวิต ตลอดจนการประทุษร้ายผู้อื่นให้เขาได้รับความเจ็บปวดและทรมาน
- 2) พึงละเว้นจากการขโมย ฉ้อฉล ตลอดจนใช้อุบายโกงเพื่อหวังในทรัพย์สินของผู้อื่น
- 3) พึงละเว้นจากการประพฤติผิดในกาม
- 4) พึงละเว้นจากการพูดเท็จ พูดส่อเสียด นินทา เพ้อเจ้อ เหลวไหล พูดให้ร้ายผู้อื่น พูดเพื่อทำลายความสามัคคีในหมู่คณะ พูดหยาบคาย
- 5) พึงละเว้นจากการดื่มเครื่องดองของเมา ตลอดจนการทำในสิ่งที่จะทำให้เกิดความมีเมมาต่อประสาธ อันเป็นผลให้ร่างกายสูญเสียความปกติ

14.5 หิริโอตตปปะ หมายถึง ความละอายและเกรงกลัวต่อบาปกรรม

ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

สมมติฐานของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ตั้งสมมติฐานการวิจัยไว้ในระยะที่ 3 ของการวิจัยว่า รูปแบบการจัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษาแบบพุทธรวิถีเพื่อปลูกฝังพฤติกรรมป้องกันการเสี่ยงทางเพศของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ช่วยพัฒนานักเรียนให้มีความรู้เรื่องเพศศึกษา เจตคติต่อเรื่องเพศศึกษา ทักษะต่อเรื่องเพศศึกษา และความพึงพอใจต่อรูปแบบการจัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษาแบบพุทธรวิถี โดย

1. หลังเรียนตามรูปแบบการจัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษาฯ กลุ่มทดลองมีความรู้เรื่องเพศศึกษาสูงกว่าก่อนเรียน
2. หลังเรียนตามรูปแบบการจัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษาฯ กลุ่มทดลองมีทักษะที่เกี่ยวข้องกับเพศศึกษาเป็นไปตามเกณฑ์ หรือสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด
3. หลังเรียนตามรูปแบบการจัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษาฯ กลุ่มทดลองมีเจตคติต่อเพศศึกษาสูงกว่าก่อนเรียน
4. หลังเรียนตามรูปแบบการจัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษาฯ กลุ่มทดลองมีความพึงพอใจต่อรูปแบบการจัดการเรียนรู้เท่ากับ หรือสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด
5. หลังเรียนตามรูปแบบการจัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษาฯ กลุ่มทดลองมีค่าดัชนีประสิทธิภาพ (E1/E2) เป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนด
6. หลังเรียนตามรูปแบบการจัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษาฯ กลุ่มทดลองมีความรู้ เรื่องเพศศึกษาสูงกว่ากลุ่มควบคุม
7. หลังเรียนตามรูปแบบการจัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษาฯ กลุ่มทดลองมีทักษะที่เกี่ยวข้องกับเพศศึกษาสูงกว่ากลุ่มควบคุม
8. หลังเรียนตามรูปแบบการจัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษาฯ กลุ่มทดลองมีเจตคติต่อเพศศึกษาสูงกว่ากลุ่มควบคุม

บทที่ 2

เอกสารและงานที่วิจัยที่เกี่ยวข้อง

การพัฒนาแบบแผนการจัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษาเพื่อปลูกฝังพฤติกรรมป้องกันการเสี่ยงทางเพศของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น เป็นการวิจัยและพัฒนา (Research and development) รูปแบบผสมผสานวิธี (Mixed method approach) เพื่อหาแบบแผนการจัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษาที่มีความเหมาะสมกับสภาพปัญหาของสังคมไทยในปัจจุบัน ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้า รวบรวมเอกสารที่เป็นแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยต่างๆ เพื่อเป็นแนวทางในการดำเนินการวิจัยและเก็บรวบรวมข้อมูล อันจะนำไปสู่การวิเคราะห์และพัฒนาแบบแผนการจัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษา ดังนี้

1. ความรู้เรื่องเพศศึกษา
  - 1.1 ความสำคัญของการสอนเพศศึกษา
  - 1.2 ความหมายของเพศศึกษา
  - 1.3 จุดมุ่งหมายของเพศศึกษา
  - 1.4 ความแตกต่างระหว่างเพศศึกษากับเพศศาสตร์
  - 1.5 การจัดการเรียนรู้เพศศึกษาในสถานศึกษา
  - 1.6 ขอบเขตของการจัดการเรียนรู้เพศศึกษา
  - 1.7 ประโยชน์ของการจัดการเรียนรู้เพศศึกษา
  - 1.8 ข้อขัดแย้งในการจัดการเรียนรู้เพศศึกษา
2. แนวความคิดเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนเรื่องเพศศึกษา
  - 2.1 ความมุ่งหมายของการสอนเพศศึกษา
  - 2.2 ขอบเขตของเนื้อหาเรื่องเพศศึกษา
  - 2.3 เพศศึกษาในหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน
  - 2.4 การสอนเพศศึกษาในยุคปัจจุบัน
  - 2.5 วิธีการสอนเพศศึกษา
  - 2.6 การจัดการเรียนการสอนเพศศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น
3. รูปแบบการจัดการเรียนรู้
  - 3.1 รูปแบบ
    - 3.1.1 ความหมายของรูปแบบ
    - 3.1.2 องค์ประกอบของรูปแบบ
  - 3.2 การจัดการเรียนรู้
    - 3.2.1 ความหมายของการเรียนรู้
    - 3.2.2 องค์ประกอบของการจัดการเรียนรู้
    - 3.2.3 รูปแบบการจัดการเรียนรู้

3.2.4 แนวทางการจัดการเรียนรู้

3.2.5 แนวทางการประเมินผล

4. หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551

4.1 การจัดการเรียนรู้กลุ่มสาระสุขศึกษาและพลศึกษา

4.2 การจัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษาในกลุ่มสาระสุขศึกษาและพลศึกษาระดับชั้น

มัธยมศึกษาปีที่ 2

5. การนำหลักพระพุทธศาสนามาใช้ในการจัดการเรียนรู้

5.1 พระพุทธศาสนากับการศึกษา

5.2 การสอนตามแนวของพระพุทธศาสนา

5.3 สรุปหลักพระพุทธศาสนา

6. ทฤษฎีของรูปแบบการจัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษาแบบพุทธวิธี

6.1 โยนิโสมนสิการ

6.2 อริยสัจ 4

6.3 กัลยาณมิตร

6.4 ศีล 5

6.5 หิริโอตตปปะ

7. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

7.1 งานวิจัยในประเทศไทย

7.2 งานวิจัยในต่างประเทศ

1. ความรู้เรื่องเพศศึกษา (Sex education)

1.1 ความสำคัญของการสอนเพศศึกษา

ผู้มีความรู้ทั้งหลายลงความเห็นว่า ควรมีการให้ความรู้ในเรื่องเพศแก่เด็ก เพราะเป็นก่อกำเนิดผลดีหลายประการ พอจะสรุปให้เห็นถึงความสำคัญของการสอนเพศศึกษาได้ดังนี้

เรื่องเพศเป็นความจำเป็นที่จะต้องได้ทราบภายในขอบเขต เพราะเป็นเรื่องเกี่ยวกับชีวิตของ ซิกมันด์ ฟรอยด์ (Sigmund Freud) เป็นนักจิตวิทยาที่มีชื่อเสียงโด่งดังมากเพราะเป็นผู้นำทางจิตวิทยา เชื่อว่า สัญชาตญาณทางเพศนั้นมีอยู่ในมนุษย์ตั้งแต่เกิด หากแต่อยู่ในลักษณะที่แตกต่างกันกับที่แสดงออกมาในตอนเป็นหนุ่มสาว ในเมื่อเรื่องราวทางเพศเป็นสิ่งที่มนุษย์จะต้องเผชิญ ยิ่งจำเป็นที่ควรจะได้มีการทราบ (ในขอบเขตที่เหมาะสม)

ความลึกลับการปกปิดในเรื่องเพศ อาจจะนำไปสู่ความเข้าใจผิด เข้าใจว่าเรื่องเพศเป็น สิ่งหยาบโลน สิ่งดังกล่าวนี้อาจก่อให้เกิดผลเสียแก่เด็กได้

โดย นายแพทย์สรรค์ ศรีเพ็ญ ได้กล่าวว่า ถึงเวลาแล้วที่ผู้มีหน้าที่ในการให้ความรู้ต่างๆ แก่เด็ก โดยเริ่มจากบิดามารดา ผู้ปกครอง และครูบาอาจารย์ทั้งหลายควรร่วมมือปรึกษาหารือกัน

โดยใกล้ชิด เพื่อหาทางป้องกันความรู้เรื่องเพศให้ลูกหลานของตนโดยถูกต้อง และเหมาะสมกับ วัยและสติปัญญาของเด็กแต่ละคน ซึ่งคงดีกว่าที่จะปล่อยให้เขาเหล่านั้นไปหาความรู้เอาเอง จากเพื่อนหรือแหล่งอื่นๆ ซึ่งขาดความถูกต้องแน่นอน ดังนั้นจึงเห็นด้วยต่อการสอนเพศศึกษา เพราะว่ามีผลสำคัญดังต่อไปนี้

เป็นการตอบสนองธรรมชาติของมนุษย์ ไม่ว่าเด็กหรือผู้ใหญ่ย่อมอยากรู้อยากเห็น ซึ่งในเด็กเล็กๆ จะเห็นได้ชัดเจนมาก เช่น เขามักจะถามว่า เขาเกิดมาจากไหน เป็นต้น

ความคิดในสมัยก่อน คิดที่จะปิดบังไม่ให้เด็กรู้นั้น สมัยนี้ไม่มีทางสำเร็จเสียแล้ว เพราะฉะนั้นก็ควรให้เด็กรู้อย่างถูกต้องและเหมาะสมกับวัยของเด็กจะดีกว่า

เป็นการเตรียมตัวให้เด็กพร้อมที่จะเผชิญปัญหาที่จะเกิดขึ้นในอนาคต ตลอดจนรู้จักแก้ไขปรับปรุงและป้องกันเหตุการณ์อันเกี่ยวข้องกับกาณ์ดำเนินชีวิตให้เป็นไปอย่างดีที่สุด เช่น ปัญหาที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงในวัยรุ่นทั้งทางร่างกายและจิตใจ เป็นต้น

เพศศึกษาจะนำไปสู่ความสมบูรณ์ในทางศีลธรรม และวัฒนธรรมของประชาชน รู้จักประพฤติตนให้อยู่ในขอบเขตในความสัมพันธ์อันดีระหว่างกัน

1.2 ความหมายของเพศศึกษา

สุชาติ โสมประยูร และวรรณ โสมประยูร (2531: 164) ได้สรุปความหมายว่า เพศศึกษาออกเป็น 2 นัย ดังนี้

1. ความรู้ทั่วไปที่ควรให้เด็กได้ศึกษาเล่าเรียน ภายในขอบเขตที่เหมาะสมของแต่ละวัย โดยการศึกษาปัญหาชีวิตเกี่ยวกับเรื่องเพศ และพฤติกรรมทางเพศในด้านความรู้ ทักษะและการปฏิบัติ เพื่อก่อให้เกิดความรับผิดชอบ และความสัมพันธ์อันดีระหว่างเพศ

2. กระบวนการก่อให้เกิดประสบการณ์ อันเป็นผลทำให้บุคคลมีพฤติกรรมที่ดีเกี่ยวกับเรื่องเพศ ทั้งด้านความรู้ ทักษะและการปฏิบัติ เพื่อให้สามารถแก้ปัญหาชีวิตเกี่ยวกับเพศได้

มยุรี ภูงามทอง (2533: 2) ได้ให้ความหมายว่า เป็นกระบวนการศึกษาที่จะช่วยให้ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจเรื่องราวทางเพศ ในด้านกลไกการทำงาน การเปลี่ยนแปลงความต้องการ และผลสืบเนื่องจากการเปลี่ยนแปลงและความต้องการทางเพศในทุกๆ ด้าน เช่น ทางด้านกายวิภาค สรีรวิทยา สุขภาพจิต เศรษฐกิจ ฯลฯ อันจะทำให้บุคคลได้นำความรู้ไปใช้ในการดำเนินชีวิตอย่างมีความสุข

วันทนี วาสิกะสิน และคนอื่นๆ (2537: 2) ได้ให้ความหมายว่า เพศศึกษาเป็นกระบวนการศึกษา (Educational process) เป็นการศึกษาทั้งในระบบโรงเรียนและนอกโรงเรียนที่เกี่ยวข้องกับชีวิตมนุษย์ตั้งแต่เกิดจนตาย เป็นการเตรียมบุคคลแต่ละคนในการเรียนรู้ความจริงของชีวิต สามารถปรับตัวได้ตามขั้นตอนของชีวิตได้อย่างไม่ลำบาก และจะต้องประกอบด้วยส่วนประกอบที่สำคัญ คือ การมีความรู้ มีทัศนคติ และมีพฤติกรรมที่ถูกต้องในเรื่องเพศ

กองพัฒนาการศึกษาออกโรงเรียน กรมการศึกษาออกโรงเรียน (2543: 12) ได้ให้ความหมายไว้ว่า เป็นการให้ความรู้ที่เกี่ยวข้องกับชีวิตมนุษย์ตั้งแต่เกิดจนตายและให้ความเข้าใจแก่ผู้เรียนในเรื่องเพศที่เกี่ยวกับทางกายวิภาค และสรีรวิทยาของร่างกาย สุขภาพจิต พัฒนาการต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับเรื่องเพศอย่างถูกต้อง การอยู่ร่วมกัน และการเรียนรู้บทบาทระหว่างชายหญิง ทั้งด้านสังคมวิทยา และการปรับตัวให้เข้ากับบุคคล ตลอดจนเป็นกรรมวิธีที่จะให้บุคคลได้เรียนรู้ธรรมชาติความเป็นจริงของชีวิตและสังคม เพื่อจะได้มีทัศนคติและมีพฤติกรรมที่ถูกต้อง จนสามารถปรับตัวตามพัฒนาการของชีวิตได้อย่างเหมาะสม และดำเนินชีวิตอย่างมีความสุขในปัจจุบันและอนาคต

คาร์เตอร์ วี กู๊ด (จันทร์วิภา ดิลกสัมพันธ์. 2543: 8; อ้างอิงจาก Carter V. Good. n.d.) ได้ให้ความหมายว่า

1. เป็นการศึกษาที่ว่าด้วยกระบวนการต่างๆ ของการสืบพันธุ์
2. การศึกษาที่จัดให้บุคคล เพื่อให้เข้าใจเรื่องเพศ และควบคุมพฤติกรรมทางเพศของตนได้
3. การศึกษาที่ว่าด้วยหลักการต่างๆ ตลอดจนปัญหาส่วนบุคคลและหมู่คณะอันเนื่องมาจากข้อเท็จจริงทางชีววิทยาที่เกี่ยวข้องกับเรื่องเพศของชายและหญิง

เสถียร เชื้อลี และนงเยาว์ ณรงค์แสง (2550: 6) ได้ให้ความหมายว่า การให้ความรู้ ความเข้าใจ แก่บุคคลในเรื่องเพศ การเปลี่ยนแปลงและการเจริญเติบโตของร่างกาย การพัฒนาบุคลิกภาพ การประพฤติทางเพศที่ถูกต้อง การปรับตัวพัฒนาการของชีวิต ตามกฎเกณฑ์ของสังคมและขนบธรรมเนียมที่ดำรง การให้ความรู้ความเข้าใจในเรื่องสุขปฏิบัติต่างๆ เพื่อให้เกิดอนามัยทางเพศที่ดี

สุมาลี สวยสะอาด (2555: 367) ได้ให้ความหมายของเพศศึกษาว่า เป็นกระบวนการทางการศึกษาที่ได้เรียนรู้เกี่ยวกับเรื่องเพศ ตั้งแต่โครงสร้าง หน้าที่ของอวัยวะสืบพันธุ์ รวมทั้งมีการเจริญเติบโต พัฒนาที่เกี่ยวข้องกับเรื่องเพศทั้งทางร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคม บุคลิกภาพ ที่จะทำให้นักเรียนเกิดความรู้ ความคิด ความเข้าใจเกี่ยวกับเรื่องเพศ เพื่อให้เกิดทัศนคติและการปฏิบัติตนเกี่ยวกับเรื่องเพศได้อย่างถูกต้อง และสามารถดำเนินชีวิตในสังคมได้อย่างเหมาะสม

จากความหมายคำว่า “เพศศึกษา” ข้างต้น สรุปได้ว่า เพศศึกษา หมายถึง กระบวนการทำให้นักเรียนเกิดความรู้ ความเข้าใจพัฒนาการของมนุษย์ตั้งแต่เกิดจนตายทั้งทางด้านกายภาพ และสรีรวิทยาของร่างกาย พัฒนาการทางด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเรื่องเพศ การอยู่ร่วมกัน บทบาทระหว่างเพศ ทั้งนี้ เพื่อให้ปฏิบัติพฤติกรรมได้อย่างเหมาะสมต่อเพื่อนต่างเพศ และสามารถดำเนินชีวิตร่วมกันในสังคมได้อย่างสงบสุข

1.3 จุดมุ่งหมายของเพศศึกษา

เพศศึกษามีจุดมุ่งหมายกว้างๆ ดังนี้

1. เพื่อให้มีความรู้พอเพียงในเรื่องกระบวนการเปลี่ยนแปลงทางด้านร่างกายและสรีระของทั้งสองเพศอันมีผลต่อความคิด สติ ปัญหา อารมณ์ และจิตใจ

2. เพื่อช่วยขจัดความกังวลเกี่ยวกับเรื่องการพัฒนา การปรับตัว และการวางตัวให้เหมาะสม กับเพศตรงข้าม
3. เพื่อเสริมสร้างให้เกิดทัศนคติที่ถูกต้องเกี่ยวกับเรื่องเพศ ทั้งในเรื่องที่เกี่ยวกับตนเอง และผู้อื่น
4. เพื่อให้ตระหนักถึงคุณค่าของการใช้มนุษย์สัมพันธ์ที่ถูกต้องเพื่อการดำรงชีวิตที่ราบรื่นของแต่ละบุคคล ครอบครัว และสังคม
5. เพื่อให้เกิดความเข้าใจในตนเองอย่างถ่องแท้ในเรื่องความสัมพันธ์ของเขากับเพื่อนมนุษย์ทั้งสองเพศ และช่วยให้มองเห็นและเข้าใจว่าคนนั้นมีหน้าที่ มีพันธะ มีความรับผิดชอบต่องานเพื่อนมนุษย์ด้วยกัน มีชีวิตกันด้วยเสมอ
6. เพื่อสร้างความเข้าใจว่า การจะตัดสินใจที่ชอบด้วยเหตุผลนั้น จำเป็นต้องมีหลักทางด้านศีลธรรมร่วมด้วยเสมอ
7. เพื่อให้เกิดความเข้าใจอย่างเพียงพอเกี่ยวกับการใช้เพศในทางที่ไม่ถูกต้องตลอดจน มีความเข้าใจเกี่ยวความผิด ปกติทางเพศ เพื่อจะได้รู้จักป้องกันตนเองไม่ให้ถูกหลอกถูกเอารัด เอาเปรียบ ถูกข่มเหง หรือได้รับอันตรายต่อร่างกาย จิตใจ และชื่อเสียง
8. เพื่อให้เกิดความตระหนักว่าการกระทำทางเพศส่วนตัวมีผลกระทบต่อสังคม เช่น การปล่อยทิ้งบุตรตามยถากรรม การหลอกลวงผู้หญิงไปค้าประเวณี ฯลฯ
9. เพื่อให้เกิดความรับผิดชอบต่อสังคม โดยจัดสิ่งเลวร้ายต่างๆ ให้หมดไป เช่น การเอาเปรียบทางด้านเพศ การหาประโยชน์จากผู้อื่นในเรื่องเพศ การใช้เพศและการมรณอย่างไม่รับผิดชอบต่อและอยู่ดีธรรมของกฎหมายเกี่ยวกับเพศที่ล้าสมัยและอยู่ดีธรรม
10. เพื่อให้เกิดความเข้าใจ และฝึกหัดการคิดนึกจนกลายเป็นความเคยชินพอที่จะช่วยให้ แต่ละคนรู้จักใช้ความเป็นเพศหญิง หรือชายของตนมาพัฒนาตนเอง ครอบครัว และชุมชนเพื่อให้เกิดประโยชน์สุข

1.4 ความแตกต่างระหว่างเพศศึกษากับเพศศาสตร์

เพศศาสตร์ (Sexology) แตกต่างกับเพศศึกษาตรงที่เพศศึกษา (Sex education) นั้นคือการสอนหรือการให้การศึกษากับเรื่องเพศ ซึ่งมีเนื้อหาเกี่ยวกับลักษณะทางร่างกาย จิตใจ อารมณ์และสังคมของมนุษย์ และมักใช้สอนกันทั้งโรงเรียนและที่บ้าน แต่เพศศาสตร์ (Sexology) คือ ศาสตร์หรือวิทยาการที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมทางเพศของมนุษย์ ซึ่งกล่าวถึง พฤติกรรมต่างๆ ของมนุษย์ในเรื่องระบบการสืบพันธุ์ โดยวิชาเพศศาสตร์นั้นจะมีสอนในโรงเรียนแพทย์หรือ สถาบันชั้นสูงในด้านวิทยาศาสตร์การแพทย์และคงจะไม่มีใครนำมาสอนในโรงเรียนทั่วไป

ได้มีผู้พยายามให้นิยามของเพศศาสตร์ไว้ว่า คือ ศาสตร์ที่ว่าด้วยเรื่องเพศ โดยมีรากฐานมาจากศาสตร์หลายๆ แขนง เช่น จิตวิทยา จิตเวช การวิเคราะห์จิตนารีเวชกรรมวิทยา ยูโรวิทยา เกี่ยวกับต่อมไร้ท่อ (หมายถึงต่อฮอร์โมนทั้งหลาย) ศาสตร์เหล่านี้จะช่วยสามารถแก้ไขข้อบกพร่อง

หรือความผิดปกติทางเพศทุกชนิด และสามารถจะช่วยให้มนุษย์ทุกคนมีความสุขสูงสุดในเรื่องราวของกามารมณ์ได้

เพศศึกษาเน้นการให้ความรู้ ความเข้าใจ ในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมทางเพศของมนุษย์ ดังนั้น ศาสตร์แขนงนี้จึงมีความสัมพันธ์อย่างใกล้ชิดกับกายวิภาค สรีรวิทยาระบบสืบพันธุ์ ตลอดจนทำให้เกิดทารกและการเรียนรู้จิตวิทยาระหว่างเพศ

จะเห็นได้ว่าเพศศึกษาตามที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้นนั้น มีความลึกซึ้งกว้างขวางกว่าเพศศาสตร์มาก (เพศศาสตร์เป็นส่วนหนึ่งของเพศศึกษา) ความรู้ทางด้านกายวิภาค ความรู้ทางด้านกายวิภาคและสรีรวิทยาระหว่างเพศ หรือความรู้ทางด้านเพศศาสตร์อย่างเดียว ไม่เพียงพอแต่จะต้องมีความรู้ทางด้านชีวิต (Life) การศึกษา (Education) อื่นๆ อีก เช่น สุขวิทยา ศาสนา สันทนาการ การแพทย์ การสาธารณสุข ประชากรศึกษา การวางแผนครอบครัว และอื่นๆ อีกเข้ามาเป็นส่วนประกอบด้วย ดังนั้น ถ้าจะพิจารณาตามเนื้อหาของเพศศึกษาแล้ว ก็กล่าวได้ว่า เป็นแบบผสมผสานสาขาวิชาต่างๆ เข้าด้วยกัน เช่นที่เรียกว่า สหวิทยา (Interdiscipline)

1.5 การจัดการเรียนรู้เพศศึกษาในสถานศึกษา

ปัญหาเด็ก และเยาวชนเป็นปัญหาสังคม และสิ่งแวดล้อมที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับเยาวชนสถานศึกษา โดยเฉพาะเรื่องเพศ อันเป็นผลมาจากความเข้าใจของคนส่วนใหญ่ที่เห็นว่าเป็นเรื่องต้องห้าม น่ารังเกียจ ไม่ควรพูดถึง และมักจะปล่อยให้เป็นการเรียนรู้กันเองในหมู่วัยรุ่น ทำให้ได้รับความรู้ที่ไม่ตรงกับข้อเท็จจริง เกิดความเชื่อ และปฏิบัติตนอย่างผิดพลาด เป็นอันตรายต่อตนเองและบุคคลใกล้เคียง

ดังนั้น การให้เยาวชนได้เรียนรู้เรื่องเพศศึกษา เพื่อพัฒนาตนเองให้เกิดสุขภาวะทางเพศที่ดี และสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตต่อไป จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่สถานศึกษาต้องจัดกระบวนการเรียนรู้เพศศึกษาอย่างต่อเนื่อง ครบถ้วน และรอบด้าน โดยเน้นพัฒนาการของผู้เรียนเป็นสำคัญปลูกฝังความเชื่อ เจตคติที่ดี และมีทักษะที่จำเป็นต่อการตัดสินใจดำเนินชีวิต ที่งดงาม เหมาะสมกับวัฒนธรรมประเพณีอันดีงามของไทย ซึ่งครูผู้สอนเป็นบุคคลสำคัญยิ่งในการจัดการเรียนรู้เพศศึกษารอบด้านอย่างมีประสิทธิภาพ

แต่การสอนเพศศึกษาเป็นเรื่องละเอียดอ่อน โดยเฉพาะที่เกี่ยวกับค่านิยม และทัศนคติของผู้สอน กระบวนการเรียนรู้ บรรยากาศการเรียนรู้ และสื่อการเรียนรู้

กระทรวงศึกษาธิการ ตระหนักในความจำเป็น และเห็นความสำคัญของการสอนเพศศึกษา จึงได้กำหนดนโยบาย และจัดสรรงบประมาณให้มีการจัดการเรียนรู้เพศศึกษารอบด้านทุกชั้นเรียน และได้ร่วมดำเนินโครงการก้าวอย่างอย่างเข้าใจ ซึ่งองค์การพัฒนาเทคโนโลยีเพื่อการสาธารณสุข (PATH) เป็นผู้บริหารจัดการโดยการสนับสนุนของมูลนิธิเข้าถึงเอดส์ เพื่อพัฒนาบุคลากรที่เกี่ยวข้องให้มีประสิทธิภาพพร้อมที่จะดำเนินการจัดการเรียนรู้ บริหารจัดการ และ Coaching (โค้ชชิ่ง)

การเร่งรัดให้มีการจัดการเรียนรู้เพศศึกษารอบด้านให้กับเยาวชนในสถานศึกษาอย่างเป็นระบบต่อเนื่องและทั่วถึงนั้น เน้นให้จัดการเรียนรู้เพศศึกษารอบด้านเป็นส่วนหนึ่งของหลักสูตรสถานศึกษาสอดคล้องกับมาตรฐานการเรียนรู้ของหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อพัฒนาส่งเสริมเยาวชนให้เข้าใจเรื่องเพศ ใช้ชีวิตทางเพศอย่างปลอดภัย และเติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่มีวุฒิภาวะทางเพศ ซึ่งมีเนื้อหาเกี่ยวกับพัฒนาการด้านสรีระ และครอบคลุมแนวคิดหลัก 6 ด้าน ดังนี้

1. การพัฒนาตามช่วงวัยของมนุษย์ (Human development) หมายถึง พัฒนาการของมนุษย์ในด้านความสามารถในการสืบพันธุ์ รวมถึงความต้องการ และความพึงพอใจทางเพศ โดยมีจุดมุ่งหมายให้ผู้เรียนรู้สึกพอใจ ภูมิใจ ไม่เกิดปมด้อยในเรือนร่าง และสรีระของตน ยอมรับความเป็นตัวตนทางเพศและเพศสภาพของตน เคารพความเป็นตัวตน และเพศสภาพของผู้อื่น มีปฏิสัมพันธ์กับทุกเพศอย่างเหมาะสมและเห็นคุณค่าว่าเรื่องเพศเป็นพัฒนาการธรรมชาติของ ชีวิตมนุษย์

2. การมีสัมพันธภาพกับผู้อื่น (Relationship) หมายถึง ความสัมพันธ์ที่มีขึ้น พร้อมกับ ความคาดหวังต่อบทบาท และความรับผิดชอบ สัมพันธภาพที่ดีอยู่บนฐานของพยายามเรียนรู้ รับฟังกัน และกัน มองหาข้อดี เคารพความแตกต่าง และให้เกียรติกัน โดยมีจุดมุ่งหมายให้ผู้เรียนสามารถแสดงออกถึงความรัก และความผูกพันลึกซึ้งที่ตนมีได้ตามความเหมาะสม พัฒนา และรักษา สัมพันธภาพในความสัมพันธ์ที่ตนให้คุณค่า หลีกเลี่ยงที่จะถูกกระทำจากสัมพันธภาพที่เอาเปรียบ หลอกลวง ทำร้าย ตัดสินใจ โดยมีข้อมูลรอบด้านในการสร้างครอบครัว และสร้างสัมพันธภาพกับผู้อื่นใช้ทักษะต่างๆ ที่จะเอื้อให้ตนเกิดสัมพันธภาพที่ดี และมั่นคงกับผู้อื่น

3. การพัฒนาทักษะส่วนบุคคล (Personal skills) หมายถึง การดำเนินชีวิตตามค่านิยมของตนได้อย่างรู้คุณค่า รู้จักคิด และตัดสินใจอย่างมีความรับผิดชอบ โดยมีจุดมุ่งหมายให้ผู้เรียนมีทักษะในการเข้าใจตนเอง และใช้ชีวิตที่สอดคล้องกับความปรารถนา และค่านิยมของตน สามารถรับผิดชอบต่อพฤติกรรม และสิ่งที่ตนได้กระทำ ได้ฝึกฝนการตัดสินใจอย่างมีประสิทธิภาพ ได้พัฒนาทักษะของการคิดวิเคราะห์ แยกแยะอย่างรอบด้าน สามารถสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ กับครอบครัว คนใกล้ชิด เพื่อนฝูงและคนรัก

4. พฤติกรรมทางเพศ (Sexual behavior) หมายถึง การแสดงออกทางเพศภายใต้กรอบของสังคม วัฒนธรรม ชีววิทยา และลักษณะเฉพาะบุคคลด้วยท่าทีที่เป็นธรรมชาติ โดยมีจุดมุ่งหมายให้ผู้เรียนสามารถแสดงออกในวิถีเพศที่ตนเองให้คุณค่าโดยเคารพสิทธิของผู้อื่น แยกแยะการกระทำทางเพศที่ทำให้ชีวิตมีสุขภาวะกับการกระทำที่เป็นผลร้ายต่อตนเองและผู้อื่น แสวงหาข้อมูลการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาสุขภาวะทางเพศของตน สร้างความรู้สึกสุขใจ พึงพอใจทางเพศโดยไม่จำเป็นต้องลงมือปฏิบัติตามความรู้สึก ความคิดเหล่านั้น มีความสัมพันธ์ทางเพศกับคู่โดยความยินยอมพร้อมใจ และสุขใจทั้งสองฝ่ายอย่างปลอดภัย จริงใจ ไม่หลอกลวง เอาเปรียบทำร้าย

5. สุขภาพทางเพศ (Sexual health) หมายถึง การส่งเสริมสุขภาพที่เอื้อต่อสุขภาวะทางเพศและการป้องกันอันตรายต่างๆ ที่อาจเกิดขึ้นกับสุขภาพ โดยมีจุดมุ่งหมายให้ผู้เรียนตรวจสุขภาพอย่างสม่ำเสมอ ทั้งการตรวจเต้านม ท่อมลูกหมากด้วยตนเอง และสามารถบอกถึงสัญญาณความผิดปกติได้แต่เนิ่นๆ เลือกรับการคุมกำเนิดได้ตามปรารถนาเมื่อไม่พร้อมที่จะมีบุตร การดูแล ที่

เหมาะสมเมื่อเริ่มตั้งครรภ์ การป้องกันการตั้งครรภ์ที่ไม่พึงประสงค์ การติดต่อของโรคทางเพศสัมพันธ์ และโรคเอดส์จัดการกับชีวิตตามค่านิยมของตนในกรณีที่ตั้งครรภ์โดยไม่พร้อม ช่วยกันป้องกัน และระงับการทำร้ายการล่วงละเมิดทางเพศ

6. สังคม และวัฒนธรรม (Social and culture) หมายถึง บทบาทของชายหญิง สิทธิทางเพศระบบการให้คุณค่า อัตลักษณ์ทางเพศ รวมถึงกรอบการแสดงออกทางเพศที่เหมาะสมภายใต้กรอบของสังคม และวัฒนธรรม โดยมีจุดมุ่งหมายให้ผู้เรียนเคารพต่อความแตกต่างของค่านิยม ในเรื่องเพศประเพณีได้ว่าการเลี้ยงดูในครอบครัว วัฒนธรรม สื่อ และข้อมูล ข่าวสาร ที่ตนได้รับจากสังคมที่ตนอยู่ส่งผลต่อความคิด ความรู้สึก ความเชื่อ ค่านิยม และการกระทำในเรื่องเพศของตนอย่างไร วิเคราะห์ความเป็นไปของโลก และสิ่งแวดล้อมทางสังคมของตนที่ก่อให้เกิดอคติในเรื่องเพศ อันเนื่องมาจากความแตกต่างทางความคิดต่อบทบาทชายหญิงในเรื่องเพศ รสนิยมทางเพศ วัฒนธรรม ประเพณี เชื้อชาติ เผ่าพันธุ์ และผิวสี ส่งเสริมให้ได้รับข้อมูลข่าวสารที่ถูกต้องในเรื่องเพศ ไม่แสดงพฤติกรรมที่เหยียดหยามดูแคลนผู้อื่นที่คิดเห็นหรือปฏิบัติตนในเรื่องเพศแตกต่างจากตน ไม่ยอมรับต่อการตีตรา ปรักปรำ หรือเหมารวมว่ากลุ่มประชากรใดมีแนวปฏิบัติในเรื่องเพศอย่างนั้น อย่างนี้ เพราะเรื่องเพศเป็นวิถีของปัจเจกไม่อาจเหมารวม

นักวิชาการได้ให้ความหมายของเพศศึกษา และการจัดการเรียนรู้เพศศึกษารอบด้านไว้ดังนี้ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน และกรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข (2550, หน้า 2) กล่าวว่า เพศศึกษาเป็นกระบวนการเรียนรู้เกี่ยวกับเพศ (Sexuality) ที่ครอบคลุมพัฒนาการทางร่างกาย จิตใจ การทำงานของสรีระ และการดูแลสุขภาพอนามัย ทัศนคติ ค่านิยม สัมพันธภาพพฤติกรรมทางเพศ มิติด้านสังคม และวัฒนธรรม ที่มีผลต่อวิถีชีวิตทางเพศ เป็นกระบวนการพัฒนาทั้งด้านความรู้ ความคิด ทัศนคติ อารมณ์ และทักษะที่จำเป็นสำหรับบุคคล ที่จะช่วยให้สามารถเลือกดำเนินชีวิตทางเพศอย่างเป็นสุข และปลอดภัย สามารถพัฒนาและ ดำรงความสัมพันธ์กับผู้อื่นได้อย่างมีความรับผิดชอบ และสมดุล

องค์การแพช (2551) กล่าวว่า เรื่องเพศ หรือเพศวิถี หมายถึง เรื่องเพศที่เป็นเรื่องธรรมชาติ เป็นส่วนหนึ่งของชีวิตมนุษย์เกี่ยวข้องกับทุกช่วงชีวิตตั้งแต่ก่อนเกิดจนถึงตายครอบคลุมเรื่องต่างๆ หลายนิต ที่เกี่ยวกับตัวตนของมนุษย์ อาทิ การให้คุณค่า ทัศนคติ พฤติกรรมภาพลักษณ์ทางร่างกาย ความเชื่อ อารมณ์ บุคลิกภาพ รสนิยม กระบวนการหล่อหลอมทางสังคม ความสัมพันธ์ การแสดงออก รวมทั้งสรีระ และความพึงพอใจทางเพศ

สรุปได้ว่า เพศศึกษา หมายถึง การเรียนรู้ และเข้าใจเกี่ยวกับธรรมชาติของมนุษย์ทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และวัฒนธรรม เพื่อให้สามารถตัดสินใจเลือก และดำรงตนอยู่ในสังคมได้อย่างมีความรับผิดชอบ และเป็นสุข

องค์การแพช (2551). กล่าวว่า การจัดการเรียนรู้เพศศึกษารอบด้าน หมายถึง การจัดการเรียนรู้ที่มีลักษณะดังนี้

1. สอนให้เห็นว่า เรื่องเพศเป็นเรื่องธรรมชาติ ความต้องการทางเพศเป็นเรื่องปกติ และเป็นส่วนหนึ่งของชีวิตที่มีสุขภาพ

2. สอนให้เห็นว่า การไม่มีเพศสัมพันธ์ คือ วิธีที่ได้ผลที่สุดต่อการป้องกันการตั้งครรภ์ไม่พึงประสงค์ โรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ รวมทั้งเอดส์
3. สอนให้ตระหนักถึงการให้คุณค่า และตระหนักถึงสิ่งที่ตนเองให้คุณค่าควบคู่ไปกับความเข้าใจว่าครอบครัว และชุมชนที่เราอยู่ให้คุณค่าต่อสิ่งนั้นอย่างไร
4. ให้สาระที่หลากหลายเกี่ยวกับเรื่องเพศ ไม่ว่าจะเป็นพัฒนาการ ธรรมชาติในเรื่องเพศของมนุษย์ สัมพันธภาพ ทักษะส่วนบุคคล การแสดงออกในเรื่องเพศ สุขภาพทางเพศ มิติด้านสังคม วัฒนธรรมของเรื่องเพศ
5. ให้ข้อเท็จจริงตรงไปตรงมาไม่ปิดบังในเรื่องการทำแท้ง การสำเร็จความใคร่ด้วยตนเอง ความพึงพอใจ และรสนิยมทางเพศแบบต่างๆ
6. ให้ข้อมูลทางบวกเกี่ยวกับเรื่องเพศ การแสดงออกทางเพศ ควบคู่ไปกับผลดีของการรักษาพรหมจรรย์
7. สอนให้รู้ว่า การใช้ถุงยาง และสารหล่อลื่นอย่างถูกต้อง จะทำให้สามารถลดความเสี่ยงต่อการตั้งครรภ์ไม่พึงประสงค์ และการเกิดโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ แม้ว่าจะไม่ประกันความเสี่ยง ได้ 100%
8. สอนให้รู้ว่า การใช้วิธีการคุมกำเนิดสมัยใหม่สามารถป้องกันการตั้งครรภ์ไม่พึงประสงค์ ได้อย่างไร
9. ให้ข้อมูลที่ถูกต้องชัดเจนเกี่ยวกับโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ และเอดส์ รวมทั้งการหลีกเลี่ยงความเสี่ยงได้อย่างไรบ้าง
10. สอนให้ตระหนักว่า คำสอน และคุณค่าทางศาสนาที่บุคคลยึดถือมีส่วนกำหนดการ ดำเนินชีวิต และการแสดงออกทางเพศของบุคคลอย่างไร และให้โอกาสผู้เรียนได้สำรวจความคิด ความเชื่อของตน และครอบครัวต่อเรื่องนี้
11. สอนให้เห็นว่า เมื่อเด็ก/วัยรุ่นหญิงตั้งครรภ์ไม่ตั้งใจ และไม่พร้อมมีทางเลือกไม่ว่าจะเป็นการอุ้มครรภ์จนครบกำหนดคลอด และเลี้ยงดูทารก หรือเมื่อคลอดแล้วหาทางให้ทารกแก่ ผู้อุปถัมภ์อื่น หรือยุติการตั้งครรภ์ด้วยการทำแท้งหากไม่พร้อมจริงๆ

1.6 ขอบเขตของการจัดการเรียนรู้เพศศึกษา

การจัดการเรียนรู้เพศศึกษาในแต่ละยุคสมัยมีการเปลี่ยนแปลงไปบ้างตามการเปลี่ยนแปลงสังคม ทั้งนี้เพื่อให้ผู้เรียนได้นำความรู้ไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ทันกับสถานการณ์ปัจจุบัน แต่อย่างไรก็ตามขอบเขตการจัดการเรียนรู้เพศศึกษาไม่ได้แตกต่างกันมากนัก อย่างเช่น

สุชาติ โสมประยูร และวรรณ โสมประยูร (2531: 206) ได้ยกตัวอย่างการจัดหลักสูตรเพศศึกษาในโรงเรียน ควรประกอบด้วย 10 หัวข้อ ดังนี้

1. ระบบการสืบพันธุ์ของมนุษย์ (Human reproductive health)
2. ความเป็นมาของชีวิต (The history of life)

3. ความเจริญเติบโตและพัฒนาการทางเพศ (Sexual growth and development)
4. สุขวิทยาทางเพศ (Sex hygiene)
5. ความสัมพันธ์ระหว่างเพศ (Sex relation)
6. การเลือกคู่ครองและการแต่งงาน (Mate selection and marriage)
7. ชีวิตครอบครัว (Family life)
8. ความผิดปกติทางเพศ (Sexual abnormality)
9. กามโรคและปัญหาที่เกี่ยวข้อง (Venereal disease and related problems)
10. ความเชื่อและความเข้าใจที่ผิดเกี่ยวกับเรื่องเพศ (Sex misconceptions)

กองพัฒนาการศึกษาออกโรงเรียน (2543: 15-17) ได้เสนอว่า เพศศึกษาควรประกอบด้วย

1. ด้านร่างกายและชีวภาพ ได้แก่

-ลักษณะอวัยวะสืบพันธุ์ทั้งสองเพศ การเจริญเติบโต และการทำหน้าที่ของอวัยวะนั้น
รวมทั้งการให้กำเนิดและความสามารถในการคุมกำเนิดของมนุษย์

-การทำงานของระบบอื่นๆ ในร่างกายที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมทางเพศ เช่น ระบบ
ฮอร์โมน ระบบประสาทและสมอง ฯลฯ

-ความสัมพันธ์ระหว่างความนึกคิดและเจตคติของคนกับการแสดงออกทางเพศ สมอง
ชนประเพณี ศีลธรรม เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิด

-พัฒนาการทางเพศ และเพศเป็นส่วนหนึ่งของบุคลิกภาพ

-พันธุกรรม

2. ด้านสังคม

-บทบาท หน้าที่และความสามารถในการครอบครัวของสมาชิก รวมทั้งเรื่องวิธีการกักอยู่
การเงิน มรดก ระเบียบวินัยและกฎเกณฑ์ต่างๆ

-อิทธิพลของเพศต่อความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลต่างๆ ในสังคม

-การใช้เพศและจุดประสงค์ของเพศทั้งภายในและภายนอกการสมรส

-เพศและการเพิ่มประชากร

-ความแตกต่างระหว่างเพศชายและเพศหญิง

-ปัญหาทางเพศที่เกิดจากมาตรฐานของสังคม สิทธิมนุษยชนและนโยบายการพัฒนา

-สาเหตุและการรักษาความผิดปกติทางเพศ

3. ด้านอนามัย

-สุขภาพทั่วไปทั้งทางกาย และเกี่ยวข้องกับเพศ

-พัฒนาการทางเพศ แรงขับทางเพศ และพฤติกรรมบางอย่าง เช่น การสำเร็จความใคร่
ด้วยตนเอง การเล่นอวัยวะเพศ การอยาก رؤ้อยากเห็นทางเพศ ฯลฯ

-ความสะอาด

-การปรับตัวอย่างไรกับการเป็นหนุ่มเป็นสาวเร็วหรือช้าเกินไป

-การอดกลั้นทางเพศ การผ่อนคลายแรงขับทางเพศ

-ความรู้เกี่ยวกับโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์

-การส่งเสริมการแสดงออกทางเพศอย่างเหมาะสมตามวัย ความสัมพันธ์ระหว่างคนในครอบครัว ควรมีแบบฉบับอย่างไร

4. ด้านเจตคติและการปรับตัว

-วางตัวก่อนการสมรส โดยเฉพาะกับคู่ที่ออกเที่ยวด้วยกันเสมอๆ หรือเป็นคู่หมั้น

-การสังสรรค์ระหว่างเด็กหนุ่มสาว

-นิสัยและการปฏิบัติเกี่ยวกับเรื่องเพศ

-การสร้างเจตคติที่ถูกต้อง และเหมาะสม

-การเข้าใจในการแสดงออกและพฤติกรรมทางเพศที่พบเห็นในสังคม

-การสร้างค่านิยมและระบบคุณค่าในเรื่องต่างๆ ที่สังคมยอมรับเพื่อเป็นแนวทางและหลักในการดำรงชีวิต และตัดสินใจในเรื่องต่างๆ มิใช่แต่เพียงเรื่องที่เกี่ยวข้องกับเพศเท่านั้น

5. เพศในการคบหาสมาคมและเกี่ยวข้องกัน

-เป็นการศึกษาเพื่อเข้าใจและยอมรับหน้าที่ตามเพศของตนตามสังคมซึ่งกำลังมีการเปลี่ยนแปลง และพยายามหาทางวางตนและปฏิบัติหน้าที่ต่างๆ ของตนให้ได้ผลอย่างราบรื่น ให้ความยุติธรรม และความพึงพอใจแก่ตนเอง และชายหญิงที่สัมพันธ์ด้วย

-การตระหนักถึงความแตกต่างในลักษณะการนึกคิดและพฤติกรรมทางเพศซึ่งมีอยู่ตามปกติในแต่ละบุคคล

-การตระหนักว่าแต่ละคนทั้งชายหญิงต้องมีความรับผิดชอบต่อสังคม

-ครอบครัวและเจตคติเรื่องเพศกับการอบรมภายในครอบครัว เป็นต้น ฯลฯ

6. การกำหนดค่านิยมในเรื่องเพศ

-คนโสดทั้งชายหญิงต้องรักษาความบริสุทธิ์

-หญิงต้องรักษาวลสงวนตัว

-การแสดงออกทางเพศจะมีได้เมื่อสมรสแล้ว

จันทร์วิภา ดิลกสัมพันธ์ (2543: 228-231) ได้เสนอขอบเขตการจัดการเรียนรู้ไว้เป็น 4 ช่วง คือ ช่วงระดับอนุบาล (อายุ 4-6 ปี) ช่วงประถมศึกษา (อายุ 7-12 ปี) ช่วงมัธยมศึกษาตอนต้น (อายุ 13-15 ปี) และช่วงมัธยมศึกษาตอนปลาย (16-20 ปี) ซึ่งผู้วิจัยนำเสนอเนื้อหาเพศศึกษาของไว้เพียง 2 ช่วง ที่เกี่ยวข้องกับวัยรุ่น ดังนี้

ช่วงมัธยมศึกษาตอนต้น (อายุ 13-15 ปี) เนื้อหาประกอบด้วย

-ความรู้ด้านกายวิภาคศาสตร์และสรีรวิทยา

-การสร้างเจตคติในเรื่องเพศ

-การสร้างค่านิยมที่รับผิดชอบต่อตนเองและเพศตรงข้าม

-ให้คำแนะนำในการเลือกใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ เพื่อช่วยให้พฤติกรรมของเด็กเป็นไปในทิศทางที่ถูกต้อง

ช่วงมัธยมศึกษาตอนปลาย (16-20 ปี) เนื้อหาประกอบด้วย

- การเจริญเติบโตและพัฒนาการทางเพศของบุคคล
- การสืบพันธุ์ การกำเนิดของชีวิต การปฏิสนธิ การตั้งครรภ์การคลอด
- การระบายอารมณ์ทางเพศ การสำเร็จความใคร่
- ความผิดปกติทางเพศ
- บทบาท มารยาท และการวางตัวที่เหมาะสมต่อเพศตรงข้าม
- ผลของการมีเพศสัมพันธ์ในวัยเรียน
- ความสัมพันธ์ระหว่างเพศ การเลือกคู่ครอง ชีวิตสมรส และการมีเพศสัมพันธ์
- การวางแผนครอบครัวและการคุมกำเนิด
- โรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์และการป้องกัน
- การเตรียมในบทบาทการเป็นสามีและภรรยาที่ดี และบทบาทการเป็นบิดามารดาที่ดี
- การสร้างเจตคติที่ดีในเรื่องเพศ การเอาเปรียบ การกดขี่ทางเพศ
- ปัญหาทางเพศที่อาจเกิดขึ้น การป้องกันและแก้ไข

ศรีเรือน แก้วกังวาล (2545: 341) ได้เสนอแนะเนื้อหาเกี่ยวกับหลักสูตรเพศศึกษาไว้เป็น 2 ระดับ ดังนี้

- อายุ 7-12 ปี เนื้อหาที่ควรสอนประกอบด้วย
  - พัฒนาการส่วนบุคคล การเปลี่ยนแปลงของร่างกาย และอารมณ์ใหม่ที่เกิดขึ้น
  - ข้อมูลเกี่ยวกับพัฒนาการของต่างเพศ
- อายุ 12 ปี ขึ้นไป เนื้อหาที่ควรสอนประกอบด้วย
  - การเกิดแรงกระตุ้นทางเพศ
  - การมีเพศสัมพันธ์ก่อนแต่งงาน
  - การใช้ยาคุมกำเนิด
  - โรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์
  - เพศและความสัมพันธ์ทางเพศ
  - รักร่วมเพศ เป็นต้น

องค์การแพธ (2551: 24-25) ได้กำหนดขอบเขตการจัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษาไว้ในหลักสูตรเป็น 6 ด้าน ดังนี้

1. พัฒนาการของมนุษย์ (Human Development) การเปลี่ยนแปลงทางสรีระเมื่อเข้าสู่วัยหนุ่มสาว พัฒนาการทางเพศ การสืบพันธุ์ ภาพลักษณ์ต่อร่างกาย (Body image) ตัวตนทางเพศและรสนิยมทางเพศ (Sexual identity and orientation)
2. สัมพันธภาพ (Relationships) ในมิติของครอบครัว เพื่อน การคบเพื่อนต่างเพศ ความรัก การใช้ชีวิตคู่ การแต่งงาน การเลี้ยงดูลูก
3. ทักษะที่จำเป็นในการดำเนินชีวิต (Personal skills) ได้แก่
  - การให้คุณค่ากับสิ่งต่างๆ ซึ่งระบบการให้คุณค่านี้เป็นตัวชี้นำพฤติกรรม เป้าหมาย และการดำเนินชีวิตของเรา

- การสื่อสาร การรับฟัง การแลกเปลี่ยนความรู้สึกนึกคิดที่สอดคล้องหรือแตกต่างกัน
- การตัดสินใจ การต่อรอง การทำความเข้าใจเพื่อบรรลุความตั้งใจหรือทางเลือกที่ตนสามารถรับผิดชอบได้
- การรักษาและยืนยันในความเป็นตัวของตัวเอง สามารถแสดงความรู้สึก ความต้องการของตนเองโดยเคารพในสิทธิของผู้อื่น
- การจัดการกับแรงกดดันจากเพื่อน สิ่งแวดล้อม และอคติทางเพศ
- การแสวงหาคำแนะนำ ความช่วยเหลือ การจำแนกแยกแยะข้อมูลที่ถูกต้องออกจากที่ไม่ถูกต้อง

4. พฤติกรรมทางเพศ (Sexual behavior) ที่พัฒนาไปตามช่วงชีวิต การเรียนรู้อารมณ์เพศ การจัดการอารมณ์เพศ การช่วยตัวเอง จินตนาการทางเพศ การแสดงออกทางเพศ การละเว้นการมีเพศสัมพันธ์ การตอบสนองทางเพศ การเสื่อมสมรรถภาพทางเพศ

5. สุขภาพทางเพศ (Sexual health) ได้แก่ เพศสัมพันธ์ที่ปลอดภัย วิธีการคุมกำเนิด การทำแท้ง การป้องกันโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์และเอดส์ การล่วงละเมิดทางเพศ ความรุนแรงทางเพศ และอนามัยเจริญพันธุ์

6. สังคมและวัฒนธรรม (Society and culture) เรื่องเพศในบริบทของสังคม วัฒนธรรม กฎหมายศิลปะและสื่อต่างๆ

สมาลี สวสะอาด (2555: 401-402) ได้เสนอขอบเขตของการจัดการเรียนรู้เพศศึกษา โดยแบ่งเป็นช่วงชั้น ดังนี้

ระดับช่วงชั้นที่ 3 (ม.1-ม.3) เนื้อหาประกอบด้วย ความรู้ด้านกายวิภาค และสรีรวิทยา โดยเฉพาะระบบสืบพันธุ์ การเปลี่ยนแปลงต่างๆ ของอวัยวะสืบพันธุ์ การแข็งตัวของอวัยวะเพศ การหลั่งน้ำกาม การสำเร็จความใคร่ด้วยตนเอง สุขปฏิบัติเกี่ยวกับอวัยวะเพศ ความเข้าใจในเพศตรงข้าม ความสัมพันธ์ระหว่างเพศ การปรับตัวเข้ากับเพื่อนต่างเพศ การแต่งงาน และชีวิตครอบครัว ความเชื่อและความเข้าใจผิดเรื่องเพศ

ระดับช่วงชั้นที่ 4 (ม.4-ม.6) เนื้อหาประกอบด้วย การเจริญเติบโตและพัฒนาการทางเพศของบุคคลวัยต่างๆ การสืบพันธุ์และความเป็นมาของชีวิต ความสัมพันธ์ระหว่างเพศ การเลือกคู่ครอง ชีวิตสมรส การวางแผนครอบครัว กามโรคและปัญหาที่เกี่ยวข้อง การระบายหรือการเบี่ยงเบนอารมณ์ การสร้างเจตคติที่ถูกต้องในเรื่องเพศ การจัดการเอาเปรียบและการกดขี่ทางเพศทางเพศ

จะเห็นได้ว่า การแบ่งขอบเขตการจัดการเรียนรู้เพศศึกษานั้นมีความแตกต่างกัน นักวิชาการบางคนแบ่งตามพัฒนาการของช่วงวัยว่าผู้เรียนควรได้เรียนรู้อะไรบ้างเมื่ออยู่ในช่วงวัยนี้ บางคนแบ่งโดยตามเนื้อหาเพศศึกษาที่ไปเกี่ยวข้องกับศาสตร์สาขาวิชาต่างๆ เช่น ชีววิทยา สุขวิทยา แพทยศาสตร์ สาธารณสุขศาสตร์ จิตวิทยา พฤติกรรมศาสตร์ ศาสนา สังคม เป็นต้น อย่างไรก็ตาม สามารถสรุปขอบเขตของการจัดการเรียนรู้เพศศึกษาเป็น 5 ลักษณะ ดังนี้ (มยุรี ภูงามทอง, 2533: 7)

1. ความรู้เรื่องเพศด้านชีววิทยา จะเกี่ยวข้องกับพัฒนาการของมนุษย์ (Human development) เป็นการศึกษาการเปลี่ยนแปลงของร่างกายภายในและภายนอก (กายภาค) และการทำหน้าที่ (สรีรวิทยา) ของทั้งสองเพศ การเปลี่ยนแปลงและการทำหน้าที่ระบบสืบพันธุ์ การเจริญเติบโตเป็นวัยหนุ่มสาว

2. ความรู้เพศศึกษาด้านสุขวิทยา เป็นการศึกษาเกี่ยวกับสุขภาพทางเพศ (Sexual health) เช่น การดูแลรักษาสุขอนามัยของร่างกายและอวัยวะสืบพันธุ์ การมีเพศสัมพันธ์ที่ปลอดภัย การคุมกำเนิด การทำแท้ง การติดต่อโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์และเอชไอวี การป้องกันความรุนแรงทางเพศ และการวางแผนครอบครัว

3. ความรู้เรื่องเพศด้านจิตวิทยา เป็นการศึกษาทางด้านอารมณ์และจิตใจ เช่น ความรัก และการปฏิบัติตัวที่เหมาะสม นอกจากนี้ยังครอบคลุมไปถึงการแสดงออกถึงพฤติกรรมทางเพศ (Sexual behavior) ซึ่งเป็นแรงขับภายในและเป็นผลเกี่ยวเนื่องมาจากอารมณ์และจิตใจ เช่น แรงผลักดันทางเพศ การระบายอารมณ์ (การช่วยตัวเอง) ความต้องการหรือความรู้สึกทางเพศ

4. ความรู้เรื่องเพศด้านสังคมและวัฒนธรรม เป็นการศึกษาเรื่องเพศที่ไปเกี่ยวข้องกับสังคมและวัฒนธรรม (Social and culture) และความสัมพันธ์ (Relation) ของเพศชายหญิง หรือระหว่างเพศ เช่น การเกี่ยวพาราสี การเลือกคู่ครอง การแต่งงาน การใช้ชีวิตครอบครัว เป็นต้น นอกจากนี้ ยังศึกษาเกี่ยวกับบทบาททางสังคมและวัฒนธรรมที่เป็นตัวกำหนดการแสดงออกทางเพศของมนุษย์ด้วย

5. ความรู้เรื่องทักษะบุคคลที่จำเป็นต่อการมีสุขภาวะทางเพศ เป็นการศึกษาเกี่ยวกับทักษะต่างๆ ที่มีผลต่อการมีสุขภาวะทางเพศ เช่น ทักษะการต่อรอง ทักษะการสื่อสาร ทักษะการตัดสินใจ ทักษะการแสดงความต้องการ และความรู้สึกของตนเอง เป็นต้น

1.7 ประโยชน์ของการจัดการเรียนรู้เพศศึกษา

การจัดการเรียนรู้เพศศึกษานั้น นอกจากทำให้ผู้เรียนได้มีความรู้ความเข้าใจเรื่องเพศ ที่ถูกต้อง การเรียนรู้เพศศึกษายังช่วยให้ผู้เรียนปรับตัวอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างปกติสุขอีกด้วย ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับประโยชน์ของการจัดการเรียนรู้เพศศึกษาแล้วมีผู้แสดงทัศนะได้มากมาย ดังนี้

วันทนี วาสิกะสิน และคนอื่นๆ (2537: 2) ได้กล่าวถึงประโยชน์ของเพศศึกษาไว้ดังนี้

1. เข้าใจและสามารถแยกบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบระหว่างเพศได้ถูกต้อง
2. เข้าใจการเปลี่ยนแปลงของร่างกาย จิตใจ แต่ละช่วงวัย หรือพัฒนาการของบุคคล ทั้งเพศหญิงและเพศชายในแต่ละช่วงวัย
3. รู้ว่าควรมีเพศสัมพันธ์เมื่อใดบ้างจึงจะไม่ใช่ปัญหา

4. รู้ว่าควรเตรียมตัวอย่างใดบ้างหากจะมีคู่ครอง เช่น ความพร้อมทางวุฒิภาวะ อารมณ์ สถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคม การปรับตัวในการใช้ชีวิตคู่ การเตรียมตัวในการวางแผนครอบครัว

5. รู้ว่าควรเตรียมตัวอย่างใดเมื่อมีคู่ครอง เช่น การมีเพศสัมพันธ์ที่เหมาะสม การปรับตัวเข้าหากัน การแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบ ภายในครอบครัว รวมทั้งการแบ่งเบาภาระหน้าที่ซึ่งกันและกัน การวางแผนครอบครัวและการวางแผนชีวิตคู่ร่วมกัน

6. การลบเลือนปัญหาพฤติกรรมทางเพศที่ผิดปกติ เช่น รักร่วมเพศ กามวิตถาร หรือจิตเภทต่างๆ เป็นต้น

7. มีทัศนคติที่ถูกต้องในเรื่องเพศ รวมทั้งการใช้ชีวิตคู่ที่มีความสุข เช่น ไม่เข้าใจว่าเรื่องเพศสัมพันธ์ระหว่างคู่ผัวตัวเมียเป็นเรื่องสกปรก หยาบคาย หรือผิดศีลธรรม ไม่กีดกันเด็กๆ เรียนรู้เรื่องเพศศึกษา

8. สร้างความสุขในครอบครัว

9. ลดปัญหาทางเพศและปัญหาทางสังคม

จันทร์วิภา ดิลกสัมพันธ์ (2543: 220) ได้กล่าวถึงประโยชน์ของการจัดการเรียนการสอนเพศศึกษาไว้ดังนี้

1. เพื่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจเรื่องเพศอย่างถ่องแท้

2. เพื่อให้เกิดเจตคติและค่านิยมที่ถูกต้องในเรื่องเพศ

3. เพื่อแก้ไขความเชื่อและความเข้าใจผิดในเรื่องเพศ

4. เพื่อเสริมสร้างลักษณะนิสัยและการประพฤติปฏิบัติทางเพศที่ดีงาม รวมทั้งความสำนึกและตระหนักรับผิดชอบต่อการกระทำต่างๆ ที่จะมีผลต่อสังคมส่วนรวม

5. เพื่อเสริมสร้างความสมบูรณ์ของจิตใจและอารมณ์ทางเพศ ให้บุคคลมีพัฒนาการไปในทางที่ถูกต้องเหมาะสม โดยมุ่งที่การพัฒนาบุคลิกภาพและสัมพันธภาพระหว่างบุคคล เพื่อจะได้อยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

6. เพื่อให้เกิดความเข้าใจและตระหนักถึงความสำคัญของชีวิตครอบครัว และสร้างจิตสำนึกที่จะสร้างครอบครัวที่มีสุขในอนาคต

7. เพื่อเป็นการป้องกันและลดปัญหาสังคมที่เกี่ยวข้องเนื่องจากเรื่องเพศ

8. เพื่อป้องกันและลดปัญหาการกระทำผิดทางเพศในสังคม

9. เพื่อลดปัญหาการขัดแย้งในชีวิตครอบครัว

10. เพื่อลดปัญหาการเกิดโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ทั้งหมด

11. เพื่อสร้างคุณภาพชีวิตให้กับบุคคลโดยเกิดความสุขสมบูรณ์ทุกด้าน

12. เพื่อให้บุคคลดำรงชีวิตอยู่ในครอบครัวและสังคมอย่างมีความสุข

สุมาลี สวยสะอาด (2555: 375-376) ได้สรุปประโยชน์ของการจัดการเรียนรู้เพศศึกษาไว้ดังนี้

1. เพศศึกษาทำให้ผู้เรียนมีทัศนคติที่ดีต่ออวัยวะที่เจริญเติบโตในแต่ละช่วงชีวิต และสามารถกล่าวถึงอวัยวะนั้นได้อย่างปกติโดยไม่เขินอาย
2. เพศศึกษาช่วยให้ผู้เรียนมีความเข้าใจในการกระบวนการสืบพันธุ์
3. เพศศึกษาจะช่วยให้เรียนได้เข้าใจในพัฒนาการและการเปลี่ยนแปลงของร่างกาย เช่น การเปลี่ยนแปลงของอวัยวะสืบพันธุ์ การผื่นเปื่อยก การมีประจำเดือน เพศสัมพันธ์ การตั้งครรภ์ และการคลอด เป็นต้น
4. เพศศึกษาช่วยให้คนวัยหนุ่มสาวมีความประพฤติทางเพศที่เหมาะสม โดยคำนึงถึงตนเองและผู้อื่น
5. เพศศึกษาทำให้ผู้เรียนภูมิใจในเพศของตนเอง และชื่นชมต่อเพศตรงข้าม
6. เพศศึกษาช่วยปลูกฝังความรู้สึกที่ดีต่อเรื่องเพศ ถือว่าเรื่องเพศเป็นส่วนหนึ่งของชีวิต และเป็นเรื่องธรรมชาติ
7. การเรียนรู้เรื่องเพศศึกษาเป็นมาตรการที่สำคัญที่ช่วยป้องกันให้เด็กเยาวชนจากการติดเชื้อเอชไอวีและการถูกละเมิดทางเพศ

จากทัศนะของนักวิชาการที่ได้กล่าวถึงประโยชน์ของการจัดการเรียนรู้เพศศึกษานั้น พบว่ามีความคิดเห็นตรงกันในหลายประเด็นและแตกต่างกันบ้างในบางประเด็น ผู้วิจัยจึงขอสรุปประโยชน์ของการจัดการเรียนรู้เพศศึกษาไว้ดังนี้

1. เพื่อให้ผู้เรียนมีความเข้าใจพัฒนาการและการเปลี่ยนแปลงของร่างกายในแต่ละช่วงวัย เช่น สรีระร่างกายเกี่ยวกับสืบพันธุ์ การเปลี่ยนแปลงเข้าสู่วัยหนุ่มสาว การเข้าสู่วุฒิภาวะทางเพศ การเข้าใจตนเอง และรสนิยมทางเพศ เป็นต้น การเข้าใจในพัฒนาการและการเปลี่ยนแปลงเหล่านี้จะทำให้ผู้เรียนได้เข้าใจว่าเรื่องเพศเป็นเรื่องธรรมชาติ ความแตกต่างระหว่างเพศสรีระร่างกายและการแสดงออกพฤติกรรมทางเพศเป็นเรื่องธรรมดา และสามารถพูดคุยกันได้กับพ่อแม่ ครู และเพื่อน
2. การเรียนรู้เรื่องเพศทำให้ผู้เรียนเข้าใจในเรื่องความรัก การแต่งงาน การตั้งครรภ์ การคลอด การเลี้ยงดูลูก หรือการใช้ชีวิตโสด ซึ่งจะทำให้ผู้เรียนได้รู้จักวางแผนอนาคตได้
3. การเรียนรู้เพศทำให้เกิดทักษะต่างๆ ที่จำเป็นในชีวิต เช่น ทักษะการปฏิเสธ ทักษะการต่อรอง หรือกล้าแสดงความรู้สึก คิดเห็น ผู้เรียนสามารถใช้ทักษะเหล่านี้ได้ในเวลาคับขัน เช่น การมีทักษะการปฏิเสธการขอมีเพศสัมพันธ์ หรือทักษะการต่อรองเพื่อให้มีเพศสัมพันธ์ที่ปลอดภัย
4. การเรียนรู้เรื่องเพศทำให้มีพฤติกรรมทางเพศที่เหมาะสม และแก้ไขความเชื่อที่ผิด เช่น การสำเร็จความใคร่ การจินตนาการทางเพศไม่ใช่เรื่องผิดปกติกหากไม่หมกมุ่นจนเกินไป การเกิดอารมณ์ทางเพศหรือมีความต้องการทางเพศเป็นเรื่องปกติแต่ต้องแสดงออกทางเพศอย่างเหมาะสม
5. การเรียนรู้ทางเพศทำให้ผู้เรียนเกิดสุขภาวะทางเพศได้ ผู้เรียนจะได้เรียนรู้เรื่องการดูแลสุขภาพอนามัยของอวัยวะเพศ การคุมกำเนิดซึ่งเป็นหัวใจสำคัญในการป้องกันการตั้งครรภ์ในวัยเรียน การป้องกันการติดเชื้อเอชไอวีและเชื้อติดต่อทางเพศสัมพันธ์ การยุติการตั้งครรภ์ การป้องกันการล่วงละเมิดทางเพศ เป็นต้น การเรียนรู้เหล่านี้ผู้เรียนสามารถนำมาใช้ในชีวิตจริงได้เพราะเป็นเรื่องธรรมชาติและเป็นเรื่องจำเป็นของชีวิตมนุษย์ทุกคน

6. การเรียนรู้ทางเพศจะทำให้ผู้เรียนเข้าใจเรื่องเพศที่เกี่ยวข้องกับสังคมและวัฒนธรรม ซึ่งทำให้ผู้เรียนสามารถแสดงออกทางพฤติกรรมได้อย่างเหมาะสมกับสังคมและวัฒนธรรมที่ตนดำรงชีวิตอยู่

1.8 ข้อขัดแย้งในการจัดการเรียนรู้เพศศึกษา

ข้อขัดแย้งเรื่องการจัดการเรียนรู้เพศศึกษาเกิดขึ้นมานานหลายสิบปีแล้วถึงแม้จะมีหลักสูตรการเรียนการสอนเพศศึกษาในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4-5 หลักสูตรกระทรวงศึกษาธิการปี พ.ศ.2518 และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ปี หลักสูตรปี พ.ศ. 2521 (สุชาติ โสมประยูร และวรรณ โสมประยูร. 2531: 175) และหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลายปี 2524 (วันทนี วาสิกะสิน และคนอื่นๆ .2537: 11) แต่การจัดการเรียนรู้เพศศึกษาก็ยังมีข้อแย้งตามมามากมาย เนื่องจากสังคมไทยยังมองว่าการพูดเรื่องเพศนั้นเป็นเรื่องสกปรกไม่สมควรมาพูดกัน (จักรกฤษณ์ พิญาพวงษ์. 2547: 1) ดังนั้นความรู้เรื่องเพศนักเรียนมักจะได้รับจากเพื่อนมากกว่าแหล่งอื่น หรือการสืบค้นตามหนังสือหรือเว็บไซต์ ซึ่งอาจได้รับข้อมูลผิดได้

การจัดการเรียนรู้เพศศึกษาแก่นักเรียนผู้มีความสำคัญมากที่สุดคือครูและพ่อแม่หรือผู้ปกครอง แต่จากรายงานวิจัยพบว่าทั้งครูและพ่อแม่หรือผู้ปกครองไม่มีความพร้อมที่จะสอนเรื่องเพศศึกษา โดยครูจะมีความคิดเห็นว่าเพศนั้นเป็นเรื่องน่าอาย ไม่ควรเปิดเผย การเรียนการสอนจึงใช้วิธีการบรรยาย ไม่มีกิจกรรมที่ดึงดูดหรือสื่อที่น่าสนใจที่จะกระตุ้นให้อยากเรียนรู้ (จักรกฤษณ์ พิญาพวงษ์. 2547: 8) ดังนั้นจึงสอนเฉพาะเนื้อหาที่ตนเองมั่นใจ เช่น พัฒนาการทางด้านร่างกาย จิตใจ การวางแผนครอบครัว และโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ เป็นต้น (กองพัฒนาศึกษานอกโรงเรียน. 2543: 5) ส่วนพ่อแม่หรือผู้ปกครองนั้นยังมีความลำบากใจที่จะสอนโดยคิดว่าเป็นหน้าที่ของครูหรืออาจารย์ หรือคิดว่ายังไม่เหมาะสมที่จะคุยเรื่องเพศเมื่อโตขึ้นจะเรียนรู้ได้ด้วยตัวเอง หรือมองว่าอาจทำให้เกิดการอยากลองมากขึ้น (เสถียร เชื้อลี; และนงเยาว์ ณรงค์แสง. 2550: 52) เหล่านี้เป็นตัวอย่างหนึ่งที่ทำให้การจัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษาในประเทศไทย ไม่ก้าวหน้าเท่าที่ควร ถึงแม้จะพบปัญหาเยาวชนไทยตั้งครรภ์ไม่พร้อม ติดเชื้อเอชไอวีและเชื้อติดต่อทางเพศสัมพันธ์มากขึ้นก็ตาม

2. แนวความคิดเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนเรื่องเพศศึกษา

2.1 ความมุ่งหมายของการสอนเพศศึกษา

มีผู้กล่าวถึงความมุ่งหมายของการสอนเพศศึกษาไว้หลายท่าน ดังนี้

มยุรี ภูงามทอง (2548). กล่าวถึงความมุ่งหมายของการสอนเพศศึกษาไว้ ดังนี้

1. เพื่อให้มีความรู้พอเพียงในเรื่องกระบวนการเปลี่ยนแปลงทางด้านร่างกายและสรีระของเพศทั้งสองเพศอันมีผลต่อความคิด สติปัญญา อารมณ์ และจิตใจ

2. เพื่อช่วยขจัดความกังวลเกี่ยวกับเรื่องการพัฒนา การปรับตัว และการวางตัวให้เหมาะสมทุกทางในด้านเพศ

3. เพื่อเสริมสร้างให้เกิดทัศนคติที่ถูกต้องเกี่ยวกับเรื่องเพศ ทั้งในเรื่องที่เกี่ยวกับตนเอง และผู้อื่นจะเป็นเพศเดียวกันหรือต่างเพศก็ตาม

4. เพื่อให้ตระหนักถึงคุณค่าของการใช้มนุษยสัมพันธ์ที่ถูกต้องเพื่อการดำรงชีวิตที่ราบรื่นของแต่ละบุคคล ครอบครัวและสังคม

5. เพื่อให้เกิดความเข้าใจในตนเองอย่างถ่องแท้ในเรื่องความสัมพันธ์ของเขากับเพื่อนมนุษย์ทั้งสองเพศ และช่วยให้มองเห็นและเข้าใจว่าคนนั้นมีหน้าที่ มีพันธะ มีความรับผิดชอบต่อเพื่อนมนุษย์ด้วยกัน มีใช้แก่ตนเองและครอบครัวเท่านั้น

6. เพื่อสร้างความเข้าใจว่า การจะตัดสินใจที่ชอบด้วยเหตุผลนั้น จำเป็นต้องมีหลักทางด้านศีลธรรมร่วมด้วยเสมอ

7. เพื่อให้เกิดความเข้าใจอย่างเพียงพอเกี่ยวกับการใช้เพศในทางที่ไม่ถูกต้องตลอดจนมีความเข้าใจเกี่ยวกับความผิดปกติทางเพศ เพื่อจะได้รู้จักป้องกันตนเอง ไม่ให้ถูกหลอกถูกเอาเปรียบ ถูกข่มเหง หรือได้รับอันตรายต่อร่างกาย จิตใจ และชื่อเสียง

8. เพื่อให้เกิดความตระหนักว่าการกระทำทางเพศส่วนตัวมีผลกระทบต่อสังคม เช่น การปล่อยทิ้งบุตรไว้ตามยถากรรม การหลอกลวงผู้หญิงไปค้าประเวณี ฯลฯ

9. เพื่อให้เกิดความรับผิดชอบต่อสังคม โดยจัดสิ่งเลวร้ายต่างๆ ให้หมดไป เช่น การเอาเปรียบทางด้านเพศ การหาประโยชน์จากผู้อื่นในเรื่องเพศ การใช้เพศ และการมรณอย่างไม่รับผิดชอบและอยู่ดีธรรม กฎหมายเกี่ยวกับเพศที่ล้าสมัยและอยู่ดีธรรม

10. เพื่อให้เกิดความเข้าใจและฝึกหัดการคิดนึกจนกลายเป็นความเคยชินพอที่จะช่วยให้แต่ละคนรู้จักใช้ความเป็นเพศหญิง หรือชายของตนมาพัฒนาตนเองครอบครัว ชุมชนเพื่อให้เกิดประโยชน์ความสุข ความเจริญในหน้าที่ต่างๆ เป็นครู พ่อแม่ ญาติพี่น้อง ลูก คู่รัก พลเมืองดี เป็นต้น

คาร์รอล และวอลป์ (Carroll; & Wolpe. 1996) ได้กล่าวถึงความมุ่งหมายของการสอนเพศศึกษาไว้ว่า

1. การสอนเพศศึกษาเป็นการเตรียมข้อมูลที่ต้องเกี่ยวกับความสัมพันธ์ทางเพศของมนุษย์

2. การสอนเพศศึกษาเป็นการให้โอกาสสำหรับนักเรียนในการถามคำถาม และได้รับคำตอบเกี่ยวกับเรื่องเพศ

3. การสอนเพศศึกษาช่วยให้นักเรียนมีพัฒนาการด้านทักษะส่วนบุคคล เช่น ทักษะการสื่อสาร ทักษะการตัดสินใจ ทักษะการปฏิเสธเพื่อน

4. การสอนเพศศึกษาช่วยให้นักเรียนได้พัฒนาความสามารถในการรับผิดชอบต่อเรื่องของการความสัมพันธ์ภาพทางเพศ

5. การสอนเพศศึกษาเป็นการให้ความรู้ในเรื่องเพศ เพื่อให้นักเรียนได้เปลี่ยนแปลง เจตคติที่ถูกต้องอันนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม และลดพฤติกรรมทางเพศที่ไม่เหมาะสม

สุชาติ โสมประยูร และวรรณ โสมประยูร (2547) ได้กล่าวถึงความมุ่งหมายของการสอนเพศศึกษาในทัศนะของครูไว้ดังนี้

1. เพื่อเป็นการสร้างทัศนคติหรือค่านิยม และแนวคิดที่ต้งามต่อเรื่องเพศให้แก่เด็กซึ่งจะเป็นรากฐานที่สำคัญยิ่งในการตัดสินใจได้อย่างฉลาด

2. เพื่อเป็นการสร้างเสริมลักษณะนิสัยและความประพฤติทางเพศ รวมทั้งความสำนึกในหน้าที่และความรับผิดชอบต่อการกระทำต่าง ๆ เหล่านั้น ทั้งในด้านส่วนตัวและส่วนรวม

3. เพื่อให้เกิดความรู้และความเข้าใจในเรื่องกระบวนการทางด้านกายวิภาค สรีรวิทยา สภาพของจิตใจ วุฒิภาวะทางอารมณ์ ลักษณะทางสุขวิทยา และบทบาทของสังคม ซึ่งเกี่ยวข้องกับเรื่องเพศและชีวิตครอบครัว

4. เพื่อให้นักเรียนเข้าใจและรู้จักใช้คำศัพท์หรือประมวลคำที่เกี่ยวข้องกับเรื่องเพศ และสามารถนำไปใช้สื่อความหมายกับผู้อื่นในแง่ของความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ได้อย่างถูกต้องและเหมาะสม

5. เพื่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจอย่างชัดเจนในผลที่สืบเนื่องมาจากการปฏิบัติตนและการแสดงออกประพฤติหรือพฤติกรรมทางเพศในลักษณะต่าง ๆ ของบุคคลว่าอาจเกิดผลลัพธ์ต่อบุคคลและสังคมได้ ทั้งในทางที่ดีและไม่ดี

6. เพื่อช่วยแก้ไขความเชื่อและความเข้าใจที่ผิดเกี่ยวกับเรื่องเพศ รวมทั้งแนวความคิดหรืออิทธิพลอื่น ๆ ที่อาจจะนำมาซึ่งความวิตกกังวลใจและปมด้อยต่าง ๆ ให้ลดน้อยลงหรือหมดสิ้นไป

7. เพื่อช่วยสร้างเสริมความสมบูรณ์ของจิตใจและอารมณ์ทางเพศของนักเรียน ให้เจริญงอกงาม และพัฒนาไปในทางที่ถูกต้องเหมาะสม โดยมุ่งที่บุคลิกภาพและความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ซึ่งจะช่วยให้เด็กเป็นสมาชิกที่พึงปรารถนายิ่งขึ้นของครอบครัว และเป็นบิดามารดาที่ดีในอนาคต

นอกจากนี้สุชาติ โสมประยูร และวรรณ โสมประยูร (2541) ยังได้กล่าวถึงความมุ่งหมายของการสอนเพศศึกษาในทัศนะของบุคคลทั่วไป ไว้อีกด้วย กล่าวคือ

1. เพื่อลดปัญหาอาชญากรรมทางเพศ เช่น คดีข่มขืน กระทำชำเรา การฉ้อคร่ำอนาจาร และคดีอื่นเนื่องมาจากความผิดปกติทางเพศอื่นๆ

2. เพื่อลดปัญหาโสเภณี การค้าประเวณี การปล่อยตัวปล่อยใจให้เป็นสาธารณะหรือการส่อนทางเพศ

3. เพื่อลดปัญหาการโรคและโรคอื่นๆ ที่เกี่ยวกับเพศสัมพันธ์ รวมทั้งความผิดปกติทางเพศต่างๆ

4. เพื่อลดปัญหาการได้เสียกันก่อนแต่งงาน การหนีตามกัน การท้องก่อนแต่งงาน การทำแท้ง หรือการรีดลูก และปัญหาลูกไม่มีพ่อ

5. เพื่อลดปัญหาการขัดแย้งกันภายในครอบครัว การหึงหวง การแยกกันอยู่ บ้านแตกสาแหรกขาด (Broken home) การมีชู้ การมีภรรยาบ่อย และปัญหาการหย่าร้าง

6. เพื่อเป็นการวางรากฐานที่ดีสำหรับชีวิตครอบครัวในอนาคต ตามขนบธรรมเนียมและประเพณีอันดีงามของชาติ

7. เพื่อสร้างคุณภาพของมนุษย์ให้สมบูรณ์ในทุกๆ ด้านอันจะช่วยให้มนุษย์ มีความสุขอย่างแท้จริง และมีชีวิตอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างสงบเรียบร้อย

กล่าวโดยสรุปได้ว่า การสอนเพศศึกษานั้น เป็นการมุ่งเน้นให้ผู้เรียนมีความรู้ เกิดเจตคติที่ดี และมีทักษะในการปฏิบัติที่ถูกต้องเหมาะสมในเรื่องเพศ เพื่อเป็นการป้องกันไม่ให้เกิดปัญหาทางเพศขึ้น ผู้วิจัยเห็นว่าการป้องกันมีความสำคัญอย่างมาก เพราะการป้องกันปัญหาก่อนที่จะให้ปัญหาเกิดขึ้นก่อนแล้วค่อยมาตามแก้ไขปัญหานั้น ย่อมเป็นการแก้ไขปัญหาก็ ไม่มีประสิทธิภาพ ทั้งยังอาจทำให้เกิดปัญหาอื่นๆ ตามมาอีกด้วย

2.2 ขอบเขตของเนื้อหาเพศศึกษา

กระทรวงศึกษาธิการ (2548) ได้กำหนด แนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพศศึกษา สำหรับนักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ได้กำหนดขอบข่ายเนื้อหาเพศศึกษาไว้ 6 หน่วยการเรียนรู้ ไว้ดังนี้

หน่วยที่ 1 พัฒนาการทางเพศ เน้นสาระเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงทางสรีระ เมื่อเข้าสู่วัยหนุ่มสาว พัฒนาการทางเพศ การสืบพันธุ์ ภาวลักษณะต่อร่างกาย ตัวตนทางเพศ และความพึงพอใจทางเพศ

หน่วยที่ 2 สัมพันธภาพระหว่างบุคคล มีเนื้อหาในมิติครอบครัว เพื่อน การคบเพื่อนต่างเพศ ความรัก การใช้ชีวิตคู่ การแต่งงาน การเป็นพ่อแม่

หน่วยที่ 3 ทักษะส่วนบุคคลที่จำเป็น ในการดำเนินชีวิตเพราะความรู้ และข้อมูลที่ได้รับเกี่ยวกับเพศนั้น ไม่เพียงพอที่จะช่วยให้เยาวชนสามารถรับมือกับเหตุการณ์และ แรงกดดันต่างๆ ที่ประสบในชีวิตจริง

หน่วยที่ 4 พฤติกรรมทางเพศ มีเนื้อหาเกี่ยวกับพฤติกรรมทางเพศที่พัฒนาไปตามช่วงชีวิต การเรียนรู้อารมณ์เพศ การจัดการอารมณ์เพศ การช่วยตัวเอง จินตนาการทางเพศ การแสดงออกทางเพศ การละเว้นการมีเพศสัมพันธ์ การตอบสนองทางเพศ เป็นต้น

หน่วยที่ 5 สุขภาพทางเพศ เป็นสาระเกี่ยวกับการหลีกเลี่ยงผลกระทบที่ไม่พึงประสงค์จากความสัมพันธ์ทางเพศ ในสาระที่เกี่ยวกับเพศศึกษาเป็นการให้ความรู้เกี่ยวกับการมีเพศสัมพันธ์ที่ปลอดภัย วิธีการคุมกำเนิด การป้องกันโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์และเอดส์ การล่วงละเมิดทางเพศ ความรุนแรงทางเพศ และอนามัยเจริญพันธุ์

หน่วยที่ 6 สังคมและวัฒนธรรม เป็นเนื้อหาเกี่ยวกับวิธีการเรียนรู้และการแสดงออกในเรื่องเพศของบุคคลที่ได้รับอิทธิพลจากสิ่งแวดล้อม และบรรยากาศทางสังคมและวัฒนธรรมในประเด็นเรื่องเพศ จึงเป็นการเปิดโลกทัศน์ให้เข้าใจบทบาททางเพศ เรื่องเพศในบริบทของสังคม วัฒนธรรม กฎหมาย ศิลปะ และสื่อต่างๆ

ดังนั้น การเรียนรู้เกี่ยวกับเพศศึกษาจึงนำไปสู่การพัฒนาให้เยาวชนเกิดทักษะที่จำเป็น ในการดำเนินชีวิต ได้แก่ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2548)

- การให้คุณค่ากับสิ่งต่างๆ ซึ่งระบบการให้คุณค่านี้เป็นตัวชี้นำพฤติกรรมเป้าหมาย และการดำเนินชีวิตของเรา
- การสื่อสารรับฟัง การแลกเปลี่ยนความรู้สึกนึกคิดที่สอดคล้องหรือแตกต่างกัน
- การตัดสินใจ การต่อรอง การทำความเข้าใจเพื่อบรรลุความตั้งใจหรือทางเลือกที่ตนสามารถรับผิดชอบได้
- การรักษาและยืนยันในความเป็นตัวของตัวเอง สามารถแสดงความรู้สึกความต้องการของตนเองโดยเคารพในสิทธิของผู้อื่น

2.3 เพศศึกษาในหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน

หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ไม่ได้กำหนดให้เรื่องเพศศึกษาจัดการเรียนการสอนแยกต่างหากเป็นวิชาเดียวดังเช่นวิชาอื่นๆ แต่ได้กำหนดให้เรื่องเพศศึกษา บูรณาการเนื้อหาสาระต่างๆ ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ที่เกี่ยวข้อง (กระทรวงศึกษาธิการ. 2548) ได้แก่

1. กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย
2. กลุ่มสาระการเรียนรู้สุขศึกษาและพลศึกษา
3. กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์
4. กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม
5. กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน
  - 5.1 กิจกรรมแนะแนว
  - 5.2 กิจกรรมตามความถนัดและความสนใจของผู้เรียน
  - 5.3 กิจกรรมลูกเสือ - เนตรนารี ยุวกาชาด และผู้นำพิณประโยชน์

2.4 การสอนเพศศึกษาในยุคปัจจุบัน

กระทรวงศึกษาธิการ (2548) กล่าวว่า การสอนเพศศึกษาในยุคปัจจุบัน ผู้สอนควรตระหนักถึงเรื่องต่อไปนี้

1. เรื่องเพศเป็นความต้องการทางธรรมชาติและเป็นส่วนหนึ่งของชีวิตมนุษย์โดยทั่วไป และเป็นความต้องการที่มีอยู่ตลอดชีวิต
2. มนุษย์แต่ละคนมีคุณค่าและศักดิ์ศรีจึงไม่ควรถูกแบ่งแยกกีดกันด้วยเพศ เชื้อชาติ ศาสนา วัฒนธรรม หรือรสนิยมทางเพศ ควรเคารพ ความแตกต่างหลากหลาย ของกันและกัน
3. การบังคับให้ผู้อื่นคิด เชื่อหรือปฏิบัติ โดยขัดแย้งกับความต้องการของบุคคล นั้นๆ ถือเป็นสิ่งที่ขัดต่อจริยธรรมในการจัดการเรียนรู้เรื่องเพศ
4. บุคคลต้องรับผิดชอบต่อการกระทำและผลการกระทำของตน
5. ผู้สอนควรสร้างสัมพันธภาพที่ดีต่อผู้เรียน และเปิดโอกาสให้ผู้เรียนเปิดเผยหรือพูดคุยเกี่ยวกับความคับข้องใจในการดำเนินชีวิต รวมทั้งเรื่องเพศ โดยไม่ถูกตัดสินคุณค่าจากผู้สอน

6. ในประเด็นเรื่องการป้องกันการตั้งครรภ์ที่ไม่พึงประสงค์ และการป้องกันโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ ผู้สอนควรเสนอทางเลือกแก่ผู้เรียนมากกว่า “การไม่มีเพศสัมพันธ์เท่านั้น” ครูผู้สอนมีความสำคัญยิ่งต่อผลสัมฤทธิ์ของการสอนเพศศึกษา ดังนั้น ครูผู้สอนควรใช้ทักษะการสอนที่เหมาะสม และควรคำนึงถึงเรื่องต่อไปนี้

2.5 วิธีสอนเพศศึกษา

การสอนเพศศึกษาเป็นรูปแบบหนึ่งในการแก้ไขปัญหาทางเพศ พบได้ว่าการสอนเพศศึกษา ในระบบโรงเรียนซึ่งเป็นรูปแบบหนึ่งที่มีส่วนสำคัญอย่างยิ่งในการให้ความรู้ความเข้าใจ สร้างเจตคติ รวมถึงการปฏิบัติเกี่ยวกับเรื่องเพศในกลุ่มเด็กและเยาวชน เนื่องมาจากโรงเรียนมีความเหมาะสมในการจัดกระบวนการเรียนการสอนเรื่องเพศศึกษาดังที่ อลิซาเบธ และแมรี (Elizabeth; & Mary. 2004) ได้กล่าวถึงความเหมาะสมถึงการจัดการเรียนการสอนเพศศึกษาในโรงเรียน ไว้ว่า

1. โรงเรียนมีนักเรียนอายุระหว่าง 5 - 16 ปี อาศัยอยู่ในโรงเรียนจำนวนมาก
2. โรงเรียนมีครูผู้สอนเพศศึกษาที่ได้รับการฝึกฝนในการสอนไว้เป็นอย่างดี
3. โรงเรียนมีหลักสูตรเพศศึกษาที่เหมาะสมกับอายุของนักเรียน
4. โรงเรียนมีการสอนเพศศึกษาที่เชื่อมโยงกับเนื้อหาสาระในวิชาอื่นๆ

กล่าวโดยสรุปได้ว่า กลุ่มเด็กและเยาวชนเป็นช่วงวัยที่กำลังศึกษาอยู่ในโรงเรียนเป็นจำนวนมาก ทำให้สามารถเผยแพร่ข้อมูลเรื่องเพศศึกษาได้อย่างรวดเร็ว รวมถึงโรงเรียนมีความพร้อมในด้านบุคลากร หลักสูตร สำหรับการจัดกระบวนการเรียนการสอนเรื่องเพศศึกษาในกลุ่มเด็กและเยาวชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

โดยธรรมชาติการสอนแต่ละวิชา ย่อมมีวิธีการสอน และข้อคำนึงในการสอนที่แตกต่างกันตามความเหมาะสมของเนื้อเรื่องๆ นั้น เนื่องจากไม่มีวิธีการสอนใดวิธีการหนึ่งที่จะใช้สอนได้ทุกวิชา เรื่องเพศศึกษานี้ก็มีลักษณะเฉพาะที่ผู้สอนจำเป็นต้องเลือกวิธีการสอนให้เหมาะสมกับ ลักษณะของผู้เรียน ลักษณะของเนื้อหา รวมถึงสถานการณ์อื่นๆ ด้วย อีกทั้งการสอนเรื่องเพศศึกษาก็มีข้อควรคำนึงในการสอน ดังที่ สุชาติ โสมประยูร และ วรณี โสมประยูร (2541) ได้กล่าวไว้ดังนี้

1. ก่อนเริ่มจะเริ่มต้นบทเรียนเกี่ยวกับเรื่องเพศศึกษา ควรจะรอให้ครูและนักเรียนมีความคุ้นเคยกันดีเสียก่อนเพื่อช่วยให้ทั้งคู่ตระหนักเรียนได้ศึกษาและเข้าใจซึ่งกันและกันดียิ่งขึ้น เช่น อาจจะรอไว้เริ่มสอนภาคปลาย เป็นต้น โดยเปิดโอกาสให้ครูได้สร้างบรรยากาศแห่งความเป็นกันเอง เพื่อให้เด็กรู้สึกว่าเขาเองมีความสามารถและมีความกล้าพอที่จะซักถามปัญหาหรือ แสดงความคิดเห็นต่างๆ ได้อย่างเสรี จะช่วยให้นักเรียนได้เรียนตามความสนใจและตรงตามความต้องการมากขึ้น

2. ในการจัดกิจกรรมการสอนและการเรียนนั้น ควรจะแสวงหากิจกรรมหรือวิธีการที่ช่วยสร้างทัศนคติความเข้าใจอันดี และมีความคิดวิพากษ์วิจารณ์ ซึ่งจะเป็นเครื่องช่วยให้นักเรียนมีความรับผิดชอบและรู้จักเลือกหรือตัดสินใจได้อย่างฉลาด รวมทั้งรู้จักควบคุมหรือเหนี่ยวรั้งจิตใจ และไม่

ตกเป็นทาสของกามารมณ์ โดยกิจกรรมหรือวิธีการนั้นๆ จะต้องไม่มุ่งไปที่การส่งเสริมความรู้ แต่เพียงอย่างเดียว

3. ควรใช้กล่องคำถาม (Question - box) บ้างในโอกาสอันควร โดยให้นักเรียนเขียนคำถามในเศษกระดาษแล้วใส่ลงไปในกล่องที่จัดไว้

4. การอภิปรายถึงเรื่องเพศในห้องเรียน ควรจะเป็นไปอย่างตรงไปตรงมา ปราศจากอารมณ์ และไม่ควรรแสดงความกระตือรือร้น สำหรับครูนั้นควรจะต้องพูดถึงเรื่องเพศให้เหมือนกับการพูดหรืออธิบายในการสอนวิชาอื่นๆ และครูไม่ควรนำเอาเรื่องส่วนตัวทั้งของครูและของเด็กมาเปิดเผย

5. การให้นักเรียนอ่านหนังสือเกี่ยวกับเรื่องเพศ บางครั้งก็มีประโยชน์เหมือนกัน แต่ครูควรจะเป็นผู้แนะนำว่าหนังสือเล่มใดควรอ่านและหนังสือเล่มใดไม่ควรอ่าน นอกจากนี้การให้นักเรียนอ่านหนังสือหรือวารสารหรือเอกสารต่างๆ ยังเป็นการช่วยให้นักเรียนพร้อมที่จะอภิปรายปัญหาในห้องเรียนได้ดียิ่งขึ้นอีกด้วย

6. ถ้าเป็นโรงเรียนสหศึกษา การสอนเพศศึกษาโดยทั่วไปควรจะต้องสอนรวมกันทั้งเพศชายและเพศหญิง นอกจากบางบทเรียนก็จำเป็นแยกเพศสอน โดยเฉพาะอย่างยิ่งสำหรับการอภิปรายเรื่องเฉพาะเพศในระดับชั้นมัธยมศึกษา เพราะจะทำให้การอภิปรายในเรื่องนั้นๆ ตรงไปตรงมา เป็นเรื่องธรรมดา และรู้สึกสนุกสนานถ้าไม่มีเพศตรงข้ามเข้ามาอยู่ด้วย

7. บทเรียนที่ใช้สอนควรจะต้องเลือกให้ตรงตามความสนใจ ความต้องการของเด็ก และปัญหาทางเพศ ตามลักษณะการเจริญเติบโตและพัฒนาการ โดยมุ่งตรงไปยังปัญหาของนักเรียน และให้นักเรียนช่วยกันแก้ไขปัญหานั้นแล้วช่วยกันสรุปเอาเอง ครูเป็นเพียงผู้คอยแนะนำ

8. ครูควรจัดเตรียมหาคำศัพท์หรือประมวลคำทางด้านวิทยาศาสตร์ทางเพศรวมทั้งคำสุภาพต่างๆ ที่จะใช้อธิบายเรื่องเพศหรือพฤติกรรมทางเพศไว้ให้เพียงพอเมื่อนักเรียนฟังแล้ว จะได้ไม่เกิดอารมณ์หรือมีทัศนคติไปในทางที่ไม่ดี

9. การเลือกใช้อุปกรณ์การสอนให้เหมาะสมกับบทเรียน นับว่าเป็นประโยชน์ในการเรียนรู้เรื่องเพศได้มาก อุปกรณ์การสอนต่างๆ ที่ครูนำมาใช้ก็ควรจะเป็นชนิดเดียวกันกับอุปกรณ์การสอนที่ใช้ในการสอนวิชาอื่นๆ แต่อย่างไรก็ดี มีข้อควรระวังในเรื่องความสะอาดอนามัยอยู่บ้าง เช่น ครูไม่ควรใช้ส่วนหนึ่งส่วนใดของร่างกาย ซึ่งเป็นอวัยวะเพศของครูหรือของนักเรียนเพื่อใช้ประกอบการสอนเพศศึกษาเป็นอันขาด โดยเฉพาะอย่างยิ่งในห้องเรียนที่จัดสอนแบบสหศึกษา

10. การประเมินผลตามจุดประสงค์ของแต่ละบทเรียน เป็นสิ่งจำเป็นของการเรียนการสอนเพศศึกษาในการประเมินผลครูควรใช้วิธีการวัดผลหลายๆ วิธี และจะต้องวัดพฤติกรรมทั้งในด้านความรู้ ทัศนคติและการปฏิบัติ การวัดความรู้นั้นโดยทั่วไปทำได้ง่ายกว่าการวัดทัศนคติและการปฏิบัติ (ตามปกติ การวัดความรู้เรื่องเพศทางด้านชีววิทยาและสุขวิทยาจะทำได้ง่ายกว่าการวัดความรู้เรื่องเพศทางด้านจิตวิทยาและสังคมวิทยา)

นอกจากนี้สุชาติ โสมประยูร และเอมอัชฌา วัฒนบุรานนท์ (2542) ยังได้กล่าวถึงความสำคัญของการใช้สื่อการสอน การทำงานเป็นกลุ่มของนักเรียน และการใช้กิจกรรมในการเรียนหลายๆ อย่างไว้ว่า สื่อการสอนหรือวัสดุอุปกรณ์ต่างๆ มีความสำคัญและจำเป็นมากต่อการสอนทุก

วิชา เพราะ “คนเราเรียนรู้ได้โดยการกระทำและด้วยอุปกรณ์การสอนที่มีประสิทธิภาพ” ยิ่งการสอนสอนวิชาสุขศึกษาด้วยแล้วย่อมจำเป็นต้องใช้อุปกรณ์มากเป็นพิเศษ เพราะวัสดุอุปกรณ์จะช่วยทำให้เนื้อหาบทเรียนที่เข้าใจยากหรือเป็นนามธรรมกลายเป็นเนื้อหาที่เข้าใจง่ายและเป็นรูปธรรมมากขึ้น วัสดุอุปกรณ์จึงเป็นประโยชน์มากสำหรับการสอนสุขศึกษาซึ่งเป็นวิชาที่นักเรียนจะต้องนำไปปฏิบัติในชีวิตประจำวัน การใช้วัสดุอุปกรณ์ยังช่วยทำให้การสอนวิชาสุขศึกษาเป็นไปอย่างสะดวกสบาย รวดเร็ว มีชีวิตชีวา น่าสนใจ และเป็นศูนย์รวมของความสนใจ นอกจากนี้การสอนที่มีวัสดุอุปกรณ์มากพอยังช่วยทำให้ครูมีกิจกรรมที่ใช้สอนนักเรียนได้มากขึ้นอีกด้วย นอกจากนี้การศึกษาเด็กเป็นสิ่งที่สำคัญและจำเป็นสำหรับครู เพราะจะทำให้ครูเข้าใจเด็กได้ดีขึ้น เมื่อครูมีความเข้าใจเด็ก เด็กก็จะหมดความหวาดกลัวครู ครูกับเด็กก็จะมีความเป็นกันเอง (Rapport) มากขึ้น ความเป็นกันเองนี้ ย่อมจะนำมาซึ่งมิตรภาพและสัมพันธภาพอันดี เมื่อครูทำตนเป็นมิตรกับเด็ก เด็กก็จะมี ความสบายใจ และมีความพร้อมที่จะเรียนรู้ ส่วนการแบ่งหมู่ หรือแบ่งกลุ่มให้เด็กได้ศึกษาหาความรู้หรือทำงานร่วมกัน นอกจากจะมีผลดีต่อการเรียนการสอนในบทเรียนนั้นๆ แล้วยังช่วยทำให้เด็กได้รู้จักกับเพื่อนๆ และปรับตัวเข้ากันได้เป็นอย่างดี อีกทั้งการใช้กิจกรรมหลายๆ อย่างสอนเด็ก จะช่วยทำให้เด็กเรียนได้ด้วยความสนุกสนานและมีชีวิตชีวา ได้เปลี่ยนบรรยากาศและ ไม่ทำให้น่าเบื่อหน่าย เหมือนกับการใช้กิจกรรมอย่างหนึ่งอย่างใดเพียงอย่างเดียวสอนเด็กซ้ำซาก อยู่ทุกชั่วโมง

นอกจากนี้ กระทรวงศึกษาธิการ (2548) ยังได้ระบุถึงลักษณะของครูผู้สอนเพศศึกษา ไว้ดังนี้

1. มีทัศนคติที่ดีต่อการสอนเพศศึกษา คือ เชื่อว่าเรื่องเพศเป็นสิ่งจำเป็นในชีวิต มิใช่เรื่องสกปรกควรปกปิด และการสอนเพศศึกษาแก่เด็กเป็นส่วนหนึ่งของการพัฒนาศักยภาพเด็ก
2. มีความแม่นยำในเนื้อหาที่จำเป็น เช่น เนื้อหาต่างๆ ด้านพัฒนาการทางเพศ
3. มีความชัดเจนเรื่องความเชื่อที่เหมาะสมและสอดคล้องกับสังคมไทยและไม่นำความเชื่อหรือค่านิยมของตนเองไปตัดสินผู้เรียน
4. ใช้ทักษะการสอนที่เหมาะสมและเข้าใจจิตวิทยาการเรียนรู้ของเด็กแต่ละวัย ใช้ภาษาเหมาะสม
5. บุคลิกเป็นกันเอง ใจกว้าง ยอมรับฟังความคิดเห็นที่แตกต่าง
6. สอนด้วยท่าทีปกติธรรมดา ไม่แสดงท่าทีต่อไปนี้
  - เรื่องเพศเป็นเรื่องที่น่ากลัวร้ายแรง บาป
  - เรื่องเพศเป็นเรื่องลามกเลวทราม
  - เรื่องเพศเป็นเรื่องลับลมคมใน
  - เรื่องเพศเป็นเรื่องเล่นๆ ขบขัน
  - ท่าทีหัวเสีย ดุหมั่น เยาะเย้ย เขินอาย

ศรีมงคล เทพเรณู (2545) ก็ได้กล่าวถึงประโยชน์ของการใช้ ทักษะการสร้างความสนใจนั้น ซึ่งจะช่วยให้การเรียนการสอนประสบความสำเร็จเป็นอย่างดีและมีประสิทธิภาพพร้อมกับทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนสูงขึ้นด้วย ทั้งยังให้ผู้เรียนเกิดความพร้อมที่จะเรียนบทเรียนนั้นๆ ทำ

ให้ผู้เรียนมีความสนใจในบทเรียนอย่างสม่ำเสมอ ซึ่งจะมีผลให้เข้าใจบทเรียนอย่างรวดเร็ว ชัดเจน ช่วยให้ผู้เรียนมีเจตคติที่ดีต่อการเรียนการสอนอีกด้วย

กล่าวโดยสรุปได้ว่า การสอนเรื่องเพศศึกษานั้น ผู้สอนควรต้องมีการเตรียมการสอน เลือก รูปแบบวิธีการสอนที่เหมาะสมกับกลุ่มผู้เรียน เนื้อหาสาระ มีการจัดกระบวนการเรียนการสอนที่หลากหลายโดยให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนให้มากที่สุด เปิดโอกาสให้ผู้เรียนร่วมกันถาม - ตอบ ปัญหา มีการเสริมแรงใจให้กับผู้เรียน รวมถึงใช้สื่อประกอบการสอนให้เหมาะสม และให้มีความ น่าสนใจ ดึงดูดผู้เรียนให้สนใจเรียนมากขึ้น ผู้สอนต้องมีทัศนคติที่ดีต่อการสอนเพศศึกษา ต้องเป็นผู้ ที่มีความรู้เรื่องเพศศึกษาที่ดี มีบุคลิกภาพที่ดี และผู้สอนจำเป็นต้องมีการตรวจสอบวัดผลสัมฤทธิ์ ใน การเรียนรู้ของผู้เรียนเพื่อวัดประเมินความก้าวหน้าทางการเรียนของผู้เรียน อันเป็นข้อมูลที่สำคัญใน การช่วยส่งเสริม ปรับปรุง แก้ไข ปัญหาของผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2.6 การจัดการเรียนการสอนเพศศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น

สุชาติ โสมประยูร และวรรณ โสมประยูร (2547) ได้ให้ข้อเสนอแนะว่า การจัดการเรียน การสอนเรื่องเพศศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นนั้น เรื่องที่ควรจะต้องสอนได้แก่ การเจริญเติบโตและ พัฒนาการทางเพศ การเปลี่ยนแปลงของร่างกายและจิตใจในวัยรุ่น สรีรวิทยาของอวัยวะเพศและ ต่อมการสืบพันธุ์ของมนุษย์ สุขปฏิบัติเกี่ยวกับอวัยวะเพศชายและเพศหญิง ความเข้าใจในเพศตรงข้าม ความสัมพันธ์ระหว่างเพศ การปรับตัวเข้ากับเพื่อนต่างเพศการแต่งงานและชีวิตครอบครัว ความเชื่อและความเข้าใจที่ผิดเกี่ยวกับเรื่องเพศ

สุชาติ โสมประยูร และวรรณ โสมประยูร (2547) กล่าวต่ออีกว่า การสอนเด็กให้รู้ว่เมื่อ ่างเข้าสู่วัยรุ่นนั้น เพศชายจะมีการผลิต Sperm และเป็นผลทำให้เกิดฝันเปียก (Wet dream) เพศ หญิงก็จะมีการผลิต Ovum และเป็นผลทำให้เกิดระดูหรือประจำเดือน (Menstruation) ซึ่งควรเริ่ม สอนมาตั้งแต่ในชั้นประถมศึกษาตอนปลายแล้วนั้น แต่ในชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นนี้ก็ควรจะต้องสอน ย้ำอีกครั้งหนึ่งและให้รายละเอียดมากขึ้น เพราะเป็นเรื่องเพศที่สำคัญ และมีประโยชน์โดยตรงต่อ สุข ปฏิบัติของนักเรียนมาก โดยครูควรพยายามเน้นให้นักเรียนเห็นว่า สิ่งเหล่านี้เป็นธรรมชาติที่ น่า ภาควุมิใจ แสดงว่าเด็กมีร่างกายแข็งแรงดี และกำลังจะเติบโตเข้าสู่วัยรุ่นแล้วอย่างสมบูรณ์

นอกจากนี้ สุชาติ โสมประยูร และวรรณ โสมประยูร (2547) ยังได้กล่าวอีกว่า ในการสอน วิชาสุขศึกษาสำหรับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ครูควรจะได้เน้นเรื่องเพศดังที่กล่าวมาแล้วนี้ หลังจาก การสอนบทเรียนเกี่ยวกับสุขภาพจิตและสุขภาพทางอารมณ์เสร็จสิ้นลง เพราะทั้งเรื่องสุขภาพจิตและ เรื่องเพศมีความสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิด (โดยเฉพาะเรื่องเพศในลักษณะทางด้านจิตวิทยาและสังคม วิทยา) ครูจึงควรจัดสอนเพศศึกษาให้ต่อเนื่องและสัมพันธ์กันไปจะช่วยให้เด็กนักเรียนเกิดการเรียนรู้ได้ดี ยิ่งขึ้น สำหรับบริการแนะแนวและการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรต่าง ๆ ย่อมมีความสำคัญสำหรับเด็ก ในวัยรุ่นนี้มาก โดยเฉพาะอย่างยิ่ง มีกิจกรรมสันทนาการอยู่หลายประเภทที่สามารถจะช่วย

เป็ยงเบนแรงผลักดันทางเพศหรือความรู้สึกทางกามารมณ์ให้ออกมาในลักษณะที่เหมาะสม ซึ่งจะ
เป็นประโยชน์ต่อนักเรียนเอง และสังคมที่เขาเป็นสมาชิกอยู่เป็นอย่างมาก

คาร์ล (Carl. 1977) ได้เสนอแนะกิจกรรมที่ใช้ประกอบการสอนวิชาเพศศึกษาในระดับชั้น
มัธยมศึกษาตอนต้น ดังนี้

1. จัดตั้งกลุ่มนักเรียนขึ้นมาเพื่อทำการสำรวจคำถามของนักเรียนที่เกี่ยวข้องกับเรื่องเพศ
แล้วนำคำถาม 3-4 คำถามที่นักเรียนถามมากที่สุด มาอภิปรายในส่วนของคำตอบที่ชั้นเรียนของ
นักเรียน

2. ควรมีการนำภาพยนตร์ที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่เรียนมาให้ให้นักเรียนดู

3. ครูตั้งคำถามถามนักเรียนเกี่ยวกับเรื่องการวางแผนครอบครัวคืออะไร นักเรียนจะมีการ
วางแผนครอบครัวอย่างไรบ้าง ถ้าประชากรมีจำนวนมากขึ้นจะส่งผลต่อชีวิตความเป็นอยู่อย่างไร
รวมถึงให้นักเรียนค้นคว้าหาจำนวนประชากรว่ามีจำนวนเท่าไรในปัจจุบัน

4. ให้นักเรียนช่วยกันคิดถึงความหมายของคำว่า รัก

5. ให้นักเรียนแสดงบทบาทสมมติในเรื่องของพิธีการแต่งงาน การมีบุตร การหย่าร้าง การ
ให้คำปรึกษาของบุคคลในครอบครัว

6. ให้นักเรียนสำรวจความคิดเห็นของตนเองในเรื่องดังนี้

6.1 มองภาพตัวเองในกระจก แล้วถามตัวเองว่า

- อะไรที่นักเรียนเห็นบ้าง

- สิ่งที่นักเรียนเห็นนั้น มีอะไรที่ชอบบ้าง

- นักเรียนมีความต้องการจะเปลี่ยนแปลงรูปร่างที่เห็นบ้างไหม

6.2 บอกสิ่งที่ชอบมากที่สุดในตัว of นักเรียน

6.3 บอกสิ่งที่ไม่ชอบมากที่สุดในตัว of นักเรียน

6.4 การเปลี่ยนแปลงตัวเองมีความสำคัญหรือไม่

6.5 บุคคลใดที่มีอิทธิพลในการเปลี่ยนแปลงตัวของนักเรียน

6.6 นักเรียนชอบบุคคลใดมากที่สุด เพราะอะไร

6.7 การให้บุคคลอื่นชอบตัวนักเรียนนั้นมีความสำคัญมากแค่ไหน เพราะอะไร

กล่าวโดยสรุปได้ว่าการสอนเพศศึกษาในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นผู้สอนควรจัด
กระบวนการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับพัฒนาการของผู้เรียนที่เป็นช่วงวัยของการเปลี่ยนแปลง ทั้ง
ทางด้านร่างกาย จิตใจ สังคม สติปัญญา เพื่อให้ผู้เรียนได้ข้อมูลที่เหมาะสมกับสภาพการณ์ ที่
เกี่ยวข้อง และวุฒิภาวะของตัวนักเรียน รวมทั้งครูผู้สอนควรจัดกิจกรรมการสอนที่หลากหลาย เช่น
กิจกรรมกลุ่ม การแสดงบทบาทสมมติของนักเรียน เป็นต้น เพื่อให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์ตรงอัน
จะทำให้ผู้เรียนเกิดความรู้ เจตคติ และมีทักษะการปฏิบัติเกี่ยวกับเรื่องเพศได้อย่างถูกต้องและ
เหมาะสม

3. รูปแบบการจัดการเรียนรู้

3.1 รูปแบบ

ความหมายของรูปแบบ

ปราณี แสหนวีสุข (2547: 11) ได้ให้ความหมายของรูปแบบว่า แบบจำลองอย่างง่ายหรือย่อส่วนของปรากฏการณ์ต่างๆ ที่ผู้เสนอรูปแบบดังกล่าวได้ศึกษาและพัฒนาขึ้น เพื่อแสดงหรืออธิบายปรากฏการณ์ให้เข้าใจง่ายขึ้น และควรแสดงความสัมพันธ์ของตัวแปรหรือปัจจัยต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกันด้วย ตลอดจนอาจใช้เป็นแนวทางในการดำเนินการอย่างใดอย่างหนึ่ง

ทิตนา แคมมณี (2552: 1) ได้ให้ความหมายของรูปแบบว่า เป็นรูปธรรมของความคิด ซึ่งบุคคลแสดงออกมาในลักษณะใดลักษณะหนึ่ง เช่น คำอธิบาย เป็นแผนผัง ไต่อะแกรม หรือแผนภาพ เพื่อให้ตนเองและบุคคลอื่นสามารถเข้าใจได้ชัดเจนขึ้น

สุคนธ์ ภูริเวทย์ (2554: 173) หมายถึง การนำเสนอความจริง ซึ่งแสดงออกมาในรูปแบบโครงสร้างและลำดับขั้นตอน

บุญชม ศรีสะอาด (กนกวรรณ ทองคำสิง. 2557: 102; อ้างอิงจาก บุญชม ศรีสะอาด. ม.ป.ป.) ได้ให้ความหมายว่า รูปแบบเป็นโครงสร้างที่แสดงถึงความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบต่างๆ หรือตัวแปรต่างๆ ผู้วิจัยสามารถใช้รูปแบบอธิบายความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบต่างๆ หรือตัวแปรต่างๆ ที่มีในปรากฏการณ์ธรรมชาติหรือในระบบต่างๆ อธิบายลำดับขั้นตอนองค์ประกอบหรือกิจกรรมในระบบ

จากความหมายดังกล่าวข้างต้น สามารถสรุปความหมายของรูปแบบได้ว่า รูปแบบเป็นองค์ประกอบที่แสดงความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร หรือแนวคิดของผู้วิจัยออกมาให้เป็นรูปธรรมเพื่อใช้อธิบายให้คนอื่นเข้าใจ อาจเขียนออกมาเป็นคำอธิบาย เป็นแผนผัง ไต่อะแกรม หรือแผนภาพ

องค์ประกอบของรูปแบบ

ครีฟ (ทิตนา แคมมณี. 2552: 2; อ้างอิงจาก Keeves. 1997) ได้กล่าวว่า รูปแบบโดยทั่วไปมีองค์ประกอบที่สำคัญ ดังนี้

1. รูปแบบจะต้องนำไปสู่การทำนาย (prediction) ผลที่ตามมาซึ่งสามารถพิสูจน์ ทดสอบได้ กล่าวคือ สามารถนำไปสร้างเครื่องมือเพื่อไปพิสูจน์ทดสอบได้
2. โครงสร้างของรูปแบบจะต้องประกอบด้วยความสัมพันธ์เชิงสาเหตุ (causal relationship) ซึ่งสามารถใช้อธิบายปรากฏการณ์หรือเรื่องนั้นได้
3. รูปแบบจะต้องสามารถช่วยสร้างจินตนาการ (imagination) ความคิดรวบยอด (concept) และความสัมพันธ์ (interrelations) รวมทั้งช่วยขยายขอบเขตของการสืบเสาะความรู้
4. รูปแบบควรจะประกอบด้วยความสัมพันธ์เชิงโครงสร้าง (structural relationships) มากกว่า ความสัมพันธ์เชิงเชื่อมโยง (associative relationships)

ขณะที่ บาร์โต และฮาร์ทแมน (กนกวรรณ ทองคำสิง. 2557; อ้างอิงจาก Bardo; & Hartman. 1982) กล่าวว่า การที่จะกำหนดรูปแบบใดจะต้องประกอบด้วยรายละเอียดมากน้อย เพียงใดจึงจะเหมาะสมนั้น ไม่มีกำหนดไว้แน่นอนว่าต้องประกอบไปด้วยอะไรบ้าง ทั้งนี้ส่วนใหญ่จะขึ้นอยู่กับลักษณะเฉพาะปรากฏการณ์ที่สนใจศึกษา หรือจะออกแบบแนวคิด ทฤษฎีและหลักการ พื้นฐานในการกำหนดรูปแบบนั้นๆ เป็นหลักที่ผู้วิจัยสนใจศึกษา เพื่อใช้ประกอบในการกำหนด คุณลักษณะ และบรรยายคุณสมบัติต่างๆ ทั้งนี้หลักการในการสร้างรูปแบบจะเป็นหลักการที่เป็น กระบวนการ มีขั้นตอนของแนวคิด ซึ่งแนวคิดจะอยู่ในรูปแบบของหมวดหมู่ที่แสดงความสัมพันธ์กัน ขององค์ประกอบ และแนวคิดทฤษฎีที่นำมาเป็นหลักการต้องนำไปปฏิบัติได้จริง รวมทั้งตรวจสอบ ประเมินได้ ในทุกองค์ประกอบทุกกระบวนการ

3.2 การจัดการเรียนรู้

ความหมายของการเรียนรู้

ทิตนา เขมมณี (2545: 1) ได้ให้ความหมายของการเรียนรู้ ออกเป็น 2 ประการ คือ การเรียนรู้ในความหมายของ กระบวนการเรียนรู้ (Learning process) หมายถึง การดำเนินการอย่างเป็นขั้นเป็นตอน หรือการใช้วิธีการต่างๆ ที่ช่วยให้บุคคลเกิดการเรียนรู้ และเรียนรู้ และการเรียนรู้ในความหมายของผลของการเรียนรู้ (Learning outcome) หมายถึง ความรู้ความเข้าใจในสาระต่างๆ ความสามารถในการกระทำ การใช้ทักษะกระบวนการต่างๆ รวมทั้งความรู้สึกหรือเจตคติอันเป็นผลที่เกิดขึ้น จากกระบวนการการเรียนรู้หรือการใช้วิธีการเรียนรู้

พรพิมล พรพิชฌม์ (2550: 5) ได้ให้ความหมายไว้ว่า การเรียนรู้เป็นกระบวนการอันซับซ้อนที่ทำให้พฤติกรรมของบุคคลเปลี่ยนไปอันเนื่องมาจากประสบการณ์ที่ได้รับผ่านประสาทสัมผัส สามารถเกิดขึ้นได้โดยตั้งใจหรือไม่ตั้งใจ ทั้งนี้ผลของการเรียนรู้จะก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมใน 3 ด้าน คือ ด้านความรู้ (Knowledge) ด้านทักษะหรือกระบวนการ (Skill process) และด้านความรู้สึก (Affective)

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช (2550: 1-7) ได้ให้ความหมายว่า การเรียนรู้เป็นการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของบุคคล ไม่ว่าจะเป็นพฤติกรรมภายในหรือพฤติกรรมภายนอก ซึ่งการเปลี่ยนพฤติกรรมนั้นเป็นผลเนื่องมาจากประสบการณ์และการฝึกฝนเท่านั้น การเปลี่ยนแปลงจากปัจจัยอื่นๆ ไม่ถือว่าเป็นการเรียนรู้

พัชรี ศรีสังข์ (2551: 19) ได้ให้ความหมายคำว่าจัดการเรียนรู้ หมายถึง การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมตามขีดความสามารถที่อยู่ค่อนข้างถาวร สืบเนื่องจากได้รับประสบการณ์หรือได้ฝึกหัด หรือได้กระทำตามที่จัดให้ผู้เรียนรู้อย่างเป็นกระบวนการและมีความสัมพันธ์กัน

ชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์ (2552: 80) การเรียนรู้เป็นการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมซึ่งเป็นผลเนื่องมาจากกระบวนการเรียนรู้ โดยการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของบุคคลนั้นค่อนข้างถาวรหรือถาวร

ถวัลย์ มาศจรัส (2553: 85) ได้ให้ความหมายของการเรียนรู้ไว้ว่า เป็นการปรับเปลี่ยนทัศนคติ แนวคิด และพฤติกรรมอันเนื่องมาจากการได้รับประสบการณ์

โฮโลเนน และซานตรอก (Holonen; & Santrock. 1999: 153) ได้ให้ความหมายว่า การเรียนรู้เป็นการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมที่ถาวรที่เกิดขึ้นจากการได้รับประสบการณ์

ชลาวิน (มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช. 2550. 1: 26; อ้างอิงจาก Slavin. 1991) ให้ความหมายของการจัดการเรียนว่า หมายถึง การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมอันเนื่องมาจากการประสบการณ์ที่ได้รับ ซึ่งพฤติกรรมนั้นหมายถึงพฤติกรรมภายใน (ความคิด ความเชื่อ ทัศนคติ และค่านิยม เป็นต้น) และพฤติกรรมภายนอก ซึ่งเป็นพฤติกรรมที่สามารถสังเกตเห็นได้

จากความหมายของการเรียนรู้ สรุปได้ว่า การเรียนรู้เป็นการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมที่ถาวรเกิดขึ้นจากบุคคลได้รับประสบการณ์ที่ตั้งใจและการฝึกหัด ซึ่งการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมนั้นจะเปลี่ยนแปลงทั้งพฤติกรรมภายในและภายนอก หรือกล่าวได้ว่าเป็นการเปลี่ยนพฤติกรรมใน 3 ด้าน คือ ด้านความรู้ (พฤติกรรมภายใน) ด้านความรู้สึก ได้แก่ ความคิด ความเชื่อ ทัศนคติ (พฤติกรรมภายใน) และด้านทักษะปฏิบัติ (พฤติกรรมภายนอก)

องค์ประกอบของการจัดการเรียนรู้

การจัดการเรียนรู้ เป็นกระบวนการที่เป็นระบบที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยนำเข้าหรือตัวป้อน กระบวนการ และผลผลิตที่ได้จากกระบวนการ การจัดการเรียนรู้นักการศึกษาหลายท่านใช้คำว่า “การจัดการเรียนการสอน” ซึ่งเกี่ยวข้องกับ 3 คำ คือ “การจัดการ” “การเรียนรู้” และ “การสอน” นั้นก็หมายถึงการจัดการใช้ปัจจัยนำเข้าหรือตัวป้อนเพื่อนำมาใช้ในกระบวนการจัดประสบการณ์เพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ โดยกระบวนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้นั้นครูต้องใช้เทคนิคการสอนต่างๆ เพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ด้วย จากคำกล่าวข้างต้นจะเห็นว่า การจัดการเรียนรู้หรือการจัดการเรียนการสอน เป็นกระบวนการที่เป็นระบบและในระบบจะประกอบด้วยองค์ประกอบต่างๆ ซึ่งนักการศึกษาหลายท่านได้กล่าวถึงองค์ประกอบของการจัดการเรียนรู้หรือองค์ประกอบของระบบการจัดการเรียนการสอนไว้หลากหลายดังนี้

บุญชม ศรีสะอาด (ชาญชัย ยมประดิษฐ์. 2548: 29; อ้างอิงจาก บุญชม ศรีสะอาด. 2541: 5) ได้กล่าวว่า องค์ประกอบของการเรียนการสอน ประกอบด้วย

1. ตัวป้อน ได้แก่ ผู้สอน ผู้เรียน หลักสูตร สิ่งอำนวยความสะดวก
2. กระบวนการ หรือการดำเนินการสอน ได้แก่ การตรวจสอบและการเสริมพื้นฐานในการเรียน การใช้เทคนิคในการสอนต่างๆ
3. ผลผลิต หรือผลการเรียนรู้ ได้แก่ ผลการเรียนรู้ด้านพุทธิพิสัย ด้านจิตพิสัย และด้านทักษะพิสัย

พรพิมล พรพิรชนม์ (2550: 11-14) ได้กล่าวว่าปัจจัยที่ส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้ ได้นั้นต้องประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ ดังนี้

1. ตัวผู้เรียน ปัจจัยที่สำคัญที่ส่งผลต่อการเรียนรู้ได้แก่

1.1 วุฒิภาวะ เป็นการคำนึงถึงการเจริญเติบโตสูงสุดในระยะเวลาใดเวลาหนึ่งที่บุคคลมีความพร้อมที่จะกระทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งได้เหมาะสมกับวัย

1.2 ความพร้อม เป็นคุณลักษณะที่เกี่ยวข้องกับวุฒิภาวะเมื่อสภาพของบุคคลมีวุฒิภาวะ มีความสนใจ และประสบการณ์เดิมเพียงพอที่จะเอื้อต่อการเรียนรู้ต่างๆ ได้ดี จึงจะเรียกได้ว่ามีความพร้อมที่จะเรียนรู้

1.3 ประสบการณ์เดิม บุคคลที่มีประสบการณ์มากจะช่วยให้เกิดการเรียนรู้สิ่งต่างๆ ได้เร็ว และดีกว่าผู้ที่มีประสบการณ์น้อย

1.4 อายุ นักจิตวิทยาพบว่า ยิ่งอายุมากขึ้นความสามารถในการเรียนรู้ของบุคคลยิ่งลดลง

1.5 ระดับสติปัญญา ผู้ที่มีระดับสติปัญญาสูงจะมีความสามารถในการเรียนรู้ได้ดีกว่าผู้ที่มีสติปัญญาต่ำ

1.6 อารมณ์ ผู้ที่มีอารมณ์ปกติจะสามารถเรียนรู้สิ่งต่างๆ ได้ดีกว่าผู้ที่มีอารมณ์ไม่มั่นคงหรือมีความวิตกกังวล

1.7 สภาพร่างกาย ผู้ที่มีสภาพร่างกายปกติก็จะเรียนรู้สิ่งต่างๆ ได้ดีกว่าผู้สภาพร่างกายบกพร่อง เช่น หูหนวก ตาบอด บกพร่องทางการพูดหรือมีโรคประจำตัวต่างๆ

1.8 แรงจูงใจ การเรียนรู้จะประสบผลดีถ้าบุคคลมีแรงจูงใจในการเรียนรู้ และจะไปไม่ประสบผล เท่าที่ควรถ้าบุคคลขาดแรงจูงใจในการเรียน

1.9 ความถนัด ถ้าผู้เรียนได้เรียนในสิ่งที่ตนถนัด หรือได้รับประสบการณ์ผ่านกระบวนการที่ตนถนัดก็จะช่วยให้เกิดการเรียนรู้ได้ดีขึ้น และเร็วขึ้นแต่ถ้าผู้เรียนได้เรียนรู้ในสิ่งที่ตนไม่ถนัดก็อาจทำให้เกิดการเรียนรู้ช้าลงได้

2. บทเรียน คุณลักษณะของบทเรียนที่มีอิทธิพลต่อการเรียนรู้ ดังนี้

2.1 ความยากง่ายของบทเรียน

2.2 ความสั้นยาวของบทเรียน

2.3 การมีความหมายของบทเรียน บทเรียนที่มีความหมายต่อผู้เรียนจะช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้ดีกว่าบทเรียนที่ไม่มี ความหมาย

3. วิธีการจัดการเรียนรู้

3.1 การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ผู้เรียนจะเกิดการเรียนรู้ได้ดีและรวดเร็ว ถ้าผู้เรียนได้มีส่วนร่วมในการเรียนการสอนอย่างเหมาะสม

3.2 การใช้เครื่องล่อใจ เช่น การให้รางวัล การแข่งขัน จะช่วยกระตุ้นให้ผู้เรียนมีความปรารถนาที่จะเรียน และสนใจการเรียนดีขึ้น

3.3 การแนะแนวการเรียน จะช่วยให้ผู้เรียนเรียนได้ดีขึ้น ถ้าได้รับการแนะแนวที่ถูกต้องเหมาะสม ไม่มากเกินไป เพราะจะทำให้ผู้เรียนไม่เป็นตัวของตัวเอง และไม่มากเกินไปเพราะจะทำให้ผู้เรียนปฏิบัติไม่ถูกต้องได้

3.4 การส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการถ่ายโอนการเรียนรู้ เช่น การโยงความสัมพันธ์ของประสบการณ์เดิม กับประสบการณ์ใหม่ หรือการนำความรู้ไปใช้ในสถานการณ์อื่น จะทำให้การเรียนรู้คงทนถาวรยิ่งขึ้น

3.5 ช่วงเวลาในการเรียน ถ้าจัดให้ผู้เรียนได้เรียนก่อนช่วงพักกลางวัน จะช่วยให้ผู้เรียนรู้ได้ดีกว่าตอนบ่าย

3.6 การฝึกฝน เมื่อผู้เรียนได้เรียนรู้แล้ว มีโอกาสฝึกฝนหรือกระทำซ้ำๆ อยู่เสมอจะทำให้การเรียนรู้สิ่งนั้นมีความมั่นคงถาวรขึ้น

4. สภาพแวดล้อมทางการเรียนรู้ แบ่งออกเป็น 2 ประเภท ได้แก่ สภาพแวดล้อมทางกายภาพ และสภาพแวดล้อมทางจิตวิทยา หากมีสภาพแวดล้อมที่ดีจะทำให้ผู้เรียนรู้สึกผ่านคลายสบายกาย สบายใจ จะช่วยให้การเรียนรู้ดีขึ้น

5. ตัวผู้สอน จัดเป็นองค์ประกอบที่สำคัญ เนื่องจากเป็นผู้จัดการเรียนรู้ ผู้อำนวยการความสะดวก ผู้วางแผนกิจกรรมการเรียนรู้ให้ผู้เรียนบรรลุตามวัตถุประสงค์ของหลักสูตร

พัชรี ศรีสังข์ (2551: 26) ได้สรุปองค์ประกอบของการจัดการเรียนรู้ โดยวิเคราะห์จากการจัดการเรียนรู้ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ 2 พ.ศ. 2545 หมวด 4 แนวทางการจัดการศึกษา มาตรา 24 ได้สรุปองค์ประกอบของการจัดการเรียนรู้ เป็น 2 องค์ประกอบ คือ

1. สารการเรียนรู้

1.1 สารการเรียนรู้ต้องเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยให้สอดคล้องกับความสนใจและความถนัดของผู้เรียน

1.2 ต้องจัดให้ผู้เรียนได้ศึกษาความรู้จากประสบการณ์ ให้ได้ฝึกทักษะกระบวนการเรียนรู้ควบคู่ด้วย

1.3 ต้องจัดให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์จริง ฝึกการปฏิบัติจริง ให้มีการเปลี่ยนแปลงการเรียนรู้ทั้งด้านสติปัญญา เน้นการคิด ด้านอารมณ์ ความรู้สึก มีคุณลักษณะที่ควรแสดงออกอย่างต่อเนื่อง และด้านทักษะ สามารถทำได้ด้วยตนเอง

1.4 ต้องจัดแบบบูรณาการควบคู่กับปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรม ค่านิยมที่ดี และมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ในทุกวิชา

2. การจัดการเรียนรู้

2.1 ต้องจัดบรรยากาศ สภาพแวดล้อม สื่อให้เอื้อต่อการเรียนรู้ ใช้การวิจัยให้เป็นส่วนหนึ่งของการเรียนรู้ทั้งของผู้สอนและผู้เรียน

2.2 ต้องออกแบบให้ผู้เรียนมีการเรียนรู้ทั้งในชั้นเรียนและชุมชนโดยเน้นการมีส่วนร่วมของพ่อแม่ ผู้ปกครอง และชุมชน

อาภรณ์ ใจเที่ยง (2553: 6) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบของการสอน ประกอบด้วย 2 องค์ประกอบย่อย ดังนี้

1. ด้านองค์ประกอบรวม หมายถึง องค์ประกอบด้านโครงสร้างที่มาประกอบกันเป็นการสอน ได้แก่ ครู หรือผู้สอน นักเรียนหรือผู้เรียน หลักสูตรหรือสิ่งที่จะสอน

2. องค์ประกอบย่อย หมายถึง องค์ประกอบด้านรายละเอียดของการสอน ประกอบด้วย การตั้งจุดประสงค์การสอน การกำหนดเนื้อหา การจัดกิจกรรมการสอน การใช้สื่อการสอน การวัดผลประเมินผล

จากองค์ประกอบของการจัดการเรียนรู้ดังกล่าวข้างต้น หากพิจารณาตามทฤษฎีระบบสามารถสรุปได้ว่าประกอบด้วย 3 องค์ประกอบ ดังนี้

1. ปัจจัยนำเข้า หรือตัวป้อน ได้แก่

1.1 ผู้บริหารโรงเรียน จะทำหน้าที่บริหารหลักสูตร บริการหลักสูตร สนับสนุนและอำนวยความสะดวกในการจัดการเรียนการสอนให้บรรลุตามหลักสูตรที่กำหนดไว้

1.2 ผู้สอนหรือครู เป็นผู้รับผิดชอบหลักในกระบวนการจัดการเรียนรู้หรือเป็นผู้อำนวยความสะดวก (Facilitator) ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ตามประสบการณ์ที่จัดไว้ให้

1.3 นักเรียน จะเป็นผู้กำหนดว่าต้องจัดประสบการณ์การเรียนรู้อะไรให้กับนักเรียนบ้าง โดยครูจะต้องดูความพร้อม ความสนใจของนักเรียน ตามหลักการจัดการเรียนรู้ที่ผู้เรียนเป็นสำคัญ

1.4 หลักสูตร จะเป็นตัวกำหนดสิ่งที่ผู้เรียนจะต้องได้เรียนรู้ และมีคุณลักษณะหลังจากผ่านกระบวนการเรียนรู้ตามหลักสูตร

2. กระบวนการ หรือการจัดการเรียนการสอน โดยมุ่งให้เกิดผลสัมฤทธิ์ตามที่หลักสูตรกำหนด ในการจัดการเรียนการสอนครูจะนำเนื้อหาวิชาหรือสาระการเรียนรู้มาจัดประสบการณ์ให้นักเรียนได้เรียนรู้ ซึ่งขั้นตอนนี้ครูจะเป็นผู้นำรูปแบบการเรียนรู้ วิธีการสอน และเทคนิคการสอน สื่อต่างๆ มาช่วยให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้สูงสุด

3. ผลผลิต หรือผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้ ซึ่งนักเรียนต้องผ่านการประเมินผลการเรียนรู้เพื่อประเมินว่านักเรียนได้เรียนรู้ตามวัตถุประสงค์หรือไม่

รูปแบบการจัดการเรียนรู้

รูปแบบการจัดการเรียนรู้หรือรูปแบบการจัดการเรียนการสอน (Instructional model) เป็นสภาพลักษณะของการเรียนการสอนที่ครอบคลุมองค์ประกอบที่สำคัญซึ่งได้รับการจัดการไว้อย่างเป็นระเบียบ ตามหลักปรัชญา ทฤษฎี หลักการ แนวคิด หรือความเชื่อต่างๆ โดยประกอบด้วย กระบวนการหรือขั้นตอนสำคัญในการเรียนการสอน รวมทั้งวิธีสอนและเทคนิคการสอนต่างๆ ที่สามารถช่วยให้สภาพการเรียนการสอนนั้นเป็นไปตามทฤษฎี หลักการหรือแนวคิดที่ยึดถือ และได้รับการพิสูจน์หรือทดสอบ หรือยอมรับว่ามีประสิทธิภาพ สามารถใช้เป็นแบบแผนในการเรียนการสอนให้บรรลุวัตถุประสงค์เฉพาะของรูปแบบนั้นๆ ดังนั้นรูปแบบการเรียนการสอนจึงจำเป็นต้องมีองค์ประกอบสำคัญๆ (ทศนา แคมมณี. 2552: 3-4) ดังนี้

1. มีปรัชญา ทฤษฎี หลักการ แนวคิด หรือความเชื่อที่เป็นพื้นฐานหรือเป็นหลักของรูปแบบการสอนนั้น

2. มีการบรรยายและอธิบายสภาพหรือลักษณะของการจัดการเรียนการสอนที่สอดคล้องกับหลักการที่ยึดถือ
3. มีการจัดระบบ คือ มีการจัดองค์ประกอบและความสัมพันธ์ขององค์ประกอบของระบบให้สามารถนำผู้เรียนไปสู่เป้าหมายของระบบหรือกระบวนการนั้น
4. มีการอธิบายหรือให้ข้อมูลเกี่ยวกับวิธีสอนและเทคนิคการสอนต่างๆ อันจะช่วยให้กระบวนการเรียนการสอนนั้นเกิดประสิทธิภาพสูงสุด

ประเภทของรูปแบบการจัดการเรียนรู้

การจัดการเรียนรู้หรือการจัดการเรียนการสอนในปัจจุบันมีหลากหลายรูปแบบ และนักการศึกษาได้แบ่งประเภทไว้แตกต่างกัน ดังนี้

วัฒนาพร ระบับทุกซ์ (2542: 11-12) ได้สรุปรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางไว้ เป็น 3 รูปแบบ ดังนี้

รูปแบบที่ 1 Student-centered class คือ รูปแบบที่ครูเตรียมเนื้อหา วัสดุ อุปกรณ์ และสื่อทั้งหมด ผู้เรียนดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้โดยมีครูคอยดูแลกำกับให้คำปรึกษา กิจกรรมในรูปแบบนี้ส่วนมากเป็นกิจกรรมกลุ่มหรือจับคู่

รูปแบบที่ 2 Learner-based teaching คือ รูปแบบที่ครูจะกระตุ้นหรือมอบหมายให้ผู้เรียนค้นคว้าข้อมูลเรื่องที่จะเรียนเอง หรือจัดทำสื่อการเรียนเองโดยใช้ประสบการณ์ ความรู้ความชำนาญของผู้เรียนเป็นฐาน

รูปแบบที่ 3 Learner independence หรือ Self-directed learning ผู้เรียนเป็นอิสระจากชั้นเรียน สามารถศึกษาค้นคว้าจากสื่อที่จัดไว้ในศูนย์การเรียนรู้ด้วยตนเองแล้วเลือกทำงานหรือฝึกปฏิบัติตามความต้องการตามความสนใจ และศักยภาพของตนโดยอาจศึกษาตามลำพังหรือจับคู่ศึกษากับเพื่อน

ทิศนา ขัมมณี (2553: 119-148) ได้แบ่งประเภทรูปแบบการจัดการเรียนรู้ออกเป็น 6 รูปแบบ ดังนี้

1. แบบเน้นตัวผู้เรียน ได้แก่
  - การจัดการเรียนการสอนตามเอกัตภาพ (Individualized instruction)
  - การจัดการเรียนรู้โดยผู้เรียนนำตนเอง (Self-directed learning)
2. แบบเน้นความรู้ความสามารถ
  - การจัดการเรียนรู้แบบรู้จริง (Mastery learning)
  - การจัดการเรียนการสอนแบบรับประกันผล (Verification teaching)
  - การจัดการเรียนการสอนแบบเน้นมโนทัศน์ (Concept-based instruction)
3. แบบเน้นประสบการณ์
  - การจัดการเรียนรู้แบบเน้นประสบการณ์ (Experiential learning)

-การจัดการเรียนรู้แบบปรับใช้สังคม (Service learning)

-การจัดการเรียนรู้ตามสภาพจริง (Authentic learning)

4. แบบเน้นปัญหา

-การจัดการเรียนการสอนโดยใช้ปัญหาเป็นหลัก (Problem based instruction)

-การจัดการเรียนการสอนโดยใช้โครงการ (Project based instruction)

5. แบบเน้นทักษะกระบวนการ

-การจัดการเรียนการสอนโดยเน้นกระบวนการสืบสอบ (Inquiry based instruction)

-การจัดการเรียนการสอนโดยเน้นกระบวนการคิด (Thinking based instruction)

-การจัดการเรียนการสอนโดยเน้นกระบวนการกลุ่ม (Group process based instruction)

-การจัดการเรียนการสอนโดยเน้นกระบวนการวิจัย (Research based instruction)

-การจัดการเรียนการสอนโดยเน้นกระบวนการเรียนรู้ด้วยตนเอง (Instruction emphasizing self learning process)

6. แบบเน้นบูรณาการ

-รูปแบบการเรียนการสอนทางตรง (Direct instruction model)

-รูปแบบการเรียนการสอนโดยการสร้างเรื่อง (Storyline model)

-รูปแบบการเรียนการสอนตามวัฏจักรการเรียนรู้ (4MAT)

-รูปแบบการเรียนการสอนของการเรียนรู้แบบร่วมมือ (Instructional model of cooperative learning)

แนวทางการจัดการเรียนรู้

ในการจัดการเรียนรู้ จะมีรูปแบบการเรียนการสอน หรือรูปแบบการสอนแตกต่างกันขึ้นอยู่กับว่าผู้สอนยึดถือตามรูปแบบการเรียนการสอนโมเดลใด หรือยึดตามทฤษฎีการเรียนรู้ทฤษฎีใดเพื่อเป็นแนวทางในการจัดการเรียนการสอนในชั้นเรียน อย่างไรก็ตามนักการศึกษาหลายท่านได้เสนอหลักการจัดการเรียนรู้หรือการจัดการเรียนการสอนแตกต่างกัน แต่ในปัจจุบันการจัดการเรียนรู้ต้องเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางหรือเป็นสำคัญ ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545

การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง หรือที่ภาษาอังกฤษเรียกว่า “Learner centered” หรือ “Child centered” หรือ “Student centered” เป็นแนวคิดที่นำมาใช้ในประเทศไทยมากกว่าสิบปีแล้ว เป็นผลสืบเนื่องมาจากได้กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 หมวดที่ 4 มาตราที่ 22 “การจัดการศึกษาต้องยึดหลักการว่าผู้เรียนทุกคนมีความ สามารถเรียนรู้ และพัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ” (ราชกิจจานุเบกษา. 2542: 7) จากข้อกำหนด

ของกฎหมาย กำหนดจัดการเรียนรู้โดยเน้นที่ตัวผู้เรียน ทำให้ครูที่เคยทำหน้าที่เป็น “ผู้สอน” มาเป็น “ผู้จัดการเรียนรู้” เปลี่ยนจุดเน้นจากตัวผู้สอนมาเน้นที่การเรียนรู้ของผู้เรียน ซึ่งการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวทำให้ครูมีความเข้าใจคาดเคลื่อนเรื่องบทบาทหรือความสำคัญจะอยู่กับใคร ผู้สอนหรือผู้เรียน รูปแบบการจัดการเรียนรู้ควรเป็นแบบใด ซึ่งสิ่งเหล่านี้ขึ้นอยู่กับความเข้าใจของครูผู้สอน จากการศึกษาพบว่า การให้ความหมายคำว่า “การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง” มีความแตกต่างกันตามทัศนะของแต่ละคน ดังนี้

วัฒนาพร ระบุทฤษฏี (2542: 4) กล่าวว่า การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางเป็นวิธีการสำคัญที่สร้างและพัฒนา “ผู้เรียน” ให้เกิดคุณลักษณะต่างๆ ตามต้องการในยุคโลกาภิวัตน์ เนื่องจากการเป็นจัดการเรียนการสอนที่ให้ความสำคัญกับผู้เรียน ส่งเสริมให้ผู้เรียนรู้จักเรียนรู้ด้วยตนเอง เรียนในเรื่องที่สอดคล้องกับความสามารถและความต้องการของตนเอง และได้พัฒนาศักยภาพของตนเองอย่างเต็มที่

บุรชัย ศิริมหาสาร (2545: 80) กล่าวว่า การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง เป็นการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ในรูปแบบต่างๆ ที่ตอบสนองความสนใจหรือความต้องการของผู้เรียน โดยให้ผู้เรียนได้ปฏิบัติจริง เพื่อให้เกิดทักษะกระบวนการในการแสวงหาความรู้ จนค้นพบความรู้ด้วยตนเอง และสามารถนำความรู้นั้นไปใช้ในชีวิตจริง

ชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์ (2552: 6) ให้ความหมายว่า การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางเป็นการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่มุ่งพัฒนา “คน” และ “ชีวิต” ให้เกิดประสบการณ์การเรียนรู้ตามความสามารถสอดคล้องกับความถนัด ความสนใจ และความต้องการของผู้เรียน ผู้เรียนมีอิสระภาพในการสร้างองค์ความรู้ของตนเอง เรียนรู้อย่างมีความสุข โดยใช้กระบวนการคิดปฏิบัติได้จริง มีส่วนร่วมอย่างตื่นตัว (Active participation) ทั้งทางกาย สติปัญญา อารมณ์และสังคมและผู้เรียนมีบทบาทในการเรียนมากกว่าผู้สอน

ทศนา แคมมณี (2552: 120) ได้กล่าวว่า การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง เป็นการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นตัวตั้ง โดยคำนึงถึงความเหมาะสมกับผู้เรียนและประโยชน์สูงสุดที่ผู้เรียนควรจะได้รับ และมีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีบทบาทสำคัญในการเรียนรู้ ได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้อย่างตื่นตัว และได้ใช้กระบวนการเรียนรู้ต่างๆ อันจะนำผู้เรียนไปสู่การเรียนรู้อย่างแท้จริง

สรุปได้ว่า การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง หมายถึง การจัดการเรียนรู้ที่เน้นที่ผู้เรียนเป็นตัวตั้ง กล่าวคือ จัดการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับความถนัด ความสนใจ และความต้องการของผู้เรียนโดยคำนึงถึงความเหมาะสมและประโยชน์สูงสุดที่ผู้เรียนควรจะได้รับ ใช้กระบวนการเรียนรู้ที่หลากหลายเพื่อให้นักเรียนได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้อย่างตื่นตัว (Active participation) และเรียนรู้ได้เต็มศักยภาพของตนเองอย่างเต็มที่

หลักการพื้นฐานการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง

หลักการพื้นฐานของการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง มีผู้เสนอไว้หลายหลาย เช่น บรูซซี คิริมหาสาคร (2545: 82) เสนอหลักการ Self-Do-Enjoy ดังนี้

Self มาจากคำว่า “Self learning” คือ การเรียนรู้ที่นักเรียนมีโอกาสเรียนรู้ด้วยตนเอง ผ่านกระบวนการแก้ปัญหาต่างๆ โดยมีครูเป็นชี้แนะ ให้คำปรึกษา

Do มาจากคำว่า “Learning by doing” คือ การเรียนรู้ที่เกิดจากการปฏิบัติ หรือลงมือทำ เพื่อให้นักเรียนได้เกิดการเรียนรู้

Enjoy มาจากคำว่า “Enjoy learning” คือ การเรียนรู้ต้องควบคู่ความสนุกสนาน ความสนุกสนานที่เกิดขึ้นจากการเรียน เป็นแรงจูงใจใฝ่เรียนรู้ที่มีความสำคัญสำหรับเด็ก

วัฒนาพร ระบุบุทช์ (2542: 6-7) ได้เสนอหลักการพื้นฐานการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ไว้ดังนี้

1. ผู้เรียนมีบทบาทเป็นผู้รับผิดชอบต่อการเรียนรู้ของตนเอง

ผู้เรียนเป็นผู้เรียนรู้ บทบาทของครูคือผู้สนับสนุน (Supporter) และเป็นแหล่งความรู้ (Resource person) ของผู้เรียน ผู้เรียนจะรับผิดชอบตั้งแต่เลือกและวางแผนสิ่งที่ตนจะเรียน หรือเข้าไปมีส่วนร่วมในการเลือก และจะเริ่มต้นการเรียนรู้ด้วยตนเอง ด้วยการศึกษาค้นคว้า รับผิดชอบการเรียนตลอดจนประเมินผลการเรียนรู้ด้วยตนเอง

2. เนื้อหาวิชามีความสำคัญและมีความหมายต่อการเรียนรู้

ในการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ ปัจจัยสำคัญที่จะต้องนำมาพิจารณาประกอบด้วย เนื้อหาวิชา ประสบการณ์เดิม และความต้องการของผู้เรียน การเรียนรู้ที่สำคัญและมีความหมายจึงขึ้นอยู่กับ “สิ่งที่สอน (เนื้อหา) และวิธีที่ใช้สอน (เทคนิคการสอน)”

3. การเรียนรู้จะประสบความสำเร็จหากผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนการสอน

ผู้เรียนจะได้รับ ความสนุกสนานจากการเรียน หากได้เข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้ ทำงานร่วมกับเพื่อนๆ ได้ค้นพบข้อคำถามและคำตอบใหม่ๆ สิ่งใหม่ๆ ประเด็นที่ท้าทายและความสามารถใหม่ๆ ที่เกิดขึ้น รวมทั้งการบรรลุผลสำเร็จของงานที่พวกเขาเริ่มด้วยตนเอง

4. สัมพันธภาพที่ดีระหว่างผู้เรียน

การมีสัมพันธที่ดีในกลุ่มจะช่วยส่งเสริมความเจริญงอกงาม การพัฒนาความเป็นผู้ใหญ่ การปรับปรุงการทำงาน และการจัดการกับชีวิตของแต่ละบุคคล สัมพันธภาพที่เท่าเทียมกันระหว่างสมาชิกในกลุ่ม จึงเป็นสิ่งสำคัญที่จะช่วยส่งเสริมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกันของผู้เรียน

5. ครูคือผู้อำนวยความสะดวกและเป็นแหล่งเรียนรู้

ในการจัดการเรียนการสอนแบบเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ครูจะต้องมีความสามารถที่จะค้นพบความต้องการที่แท้จริงของผู้เรียน เป็นแหล่งความรู้ที่ทรงคุณค่าของผู้เรียนและสามารถค้นคว้าหาสื่อวัสดุอุปกรณ์ที่เหมาะสมกับผู้เรียน สิ่งที่สำคัญที่สุดคือ ความเต็มใจของครูที่จะช่วยเหลือ

โดยไม่มีเงื่อนไข ครูจะให้ทุกอย่างแก่ผู้เรียนไม่ว่าจะเป็น ความเชี่ยวชาญ ความรู้ เจตคติ การฝึกฝน โดยผู้เรียนมีอิสระที่จะรับหรือไม่รับการให้นั้นก็ได้อ

6. นักเรียนมีโอกาสเห็นตนเองในแง่มุมที่แตกต่างจากเดิม

การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง มุ่งให้ผู้เรียนมองเห็นตนเองในแง่มุมที่แตกต่างออกไป ผู้เรียนจะมีความมั่นใจในตนเอง และควบคุมตนเองได้มากขึ้น สามารถเป็นในสิ่งที่อยากเป็น มีวุฒิภาวะสูงมากขึ้น ปรับเปลี่ยนพฤติกรรมตนให้สอดคล้องกับสิ่งแวดล้อมและมีส่วนร่วมในเหตุการณ์ต่างๆ มากขึ้น

7. การศึกษา คือ การพัฒนาประสบการณ์การเรียนรู้ของผู้เรียนหลายๆ ด้านพร้อมๆ กันไป มงคล แฝงสาเคน (2545: 26) ได้สังเคราะห์หลักการพื้นฐานของแนวคิดผู้เรียนเป็นสำคัญดังนี้

7.1 ผู้เรียนจะต้องเป็นผู้รับผิดชอบในการเลือกและวางแผนสิ่งที่ตนจะเรียนเริ่มต้นด้วยการเรียนรู้ด้วยตนเอง โดยการเข้าไปมีส่วนร่วมในการคัดเลือก ด้วยการศึกษาค้นคว้ารับผิดชอบการเรียนรู้จนกระทั่งการประเมินผลการเรียนรู้ด้วยตนเอง ครูเป็นคอยให้การสนับสนุน (Supporter) และเป็นแหล่งความรู้ (Resource person) แห่งหนึ่งของผู้เรียนเท่านั้น

7.2 ผู้เรียนจะต้องใช้ประสบการณ์เดิม และความต้องการของผู้เรียนมาประกอบกับเนื้อหาวิชา ใช้ในการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ ซึ่งการเรียนรู้ที่สำคัญ คือ เนื้อหาวิชาบวกกับเทคนิควิธีการของครูที่สอน

7.3 ผู้เรียนจะต้องได้รับความสนุกสนานจากการเรียน โดยการเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้ และได้ทำงานร่วมกับเพื่อนๆ ซึ่งจะทำให้เกิดสิ่งใหม่ที่ทำทลายความสามารถที่เกิดขึ้นและที่สำคัญจะทำให้บรรลุผลสำเร็จของงานด้วยตนเอง

7.4 การทำงานร่วมกันจะทำให้มีความสัมพันธ์ที่ดีเกิดขึ้นในกลุ่ม จะเป็นการส่งเสริมความเจริญงอกงาม รู้จักพัฒนาปรับปรุงการทำงาน ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญที่จะช่วยส่งเสริมแลกเปลี่ยนการเรียนรู้ซึ่งกันและกัน นำไปสู่การจัดการชีวิตของแต่ละบุคคลได้เป็นอย่างดีและเท่าเทียมกัน

7.5 การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดย เน้นผู้เรียนสำคัญที่สุด ผู้เรียนจะต้องมีครูเป็นแหล่งความรู้ที่ทรงคุณค่าของผู้เรียน ดังนั้น ครูผู้สอนจะต้องให้ทุกอย่างแก่ผู้เรียนในทุกๆ ด้าน เช่น ความรู้ เจตคติ การฝึกจนเกิดความเชี่ยวชาญ ต้องให้ด้วยความเต็มใจโดยไม่มีเงื่อนไขใดๆ ทั้งสิ้นจนกระทั่งผู้เรียนสามารถค้นพบความสามารถของตนเองในด้านต่างๆ ทำให้ผู้เรียนมีความมั่นใจ ในตนเอง สามารถควบคุมตนเองให้มีวุฒิภาวะสูงขึ้น เปลี่ยนแปลงพฤติกรรมตนเองให้สอดคล้องกับสภาวะความเปลี่ยนแปลงของสิ่งแวดล้อม สามารถมีส่วนร่วมในเหตุการณ์ตลอดจนสถานการณ์ ต่างๆ ได้อย่างกลมกลืน

สมศักดิ์ ภู่วิภาดาวรรณ (2544: 1-2) หลักสำคัญของการยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ คือ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ต้องคำนึงถึงสิ่งต่างๆ ดังต่อไปนี้

1. ความต้องการและความสนใจของผู้เรียน (Learner's need & interests) เป็นสำคัญ
2. เปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วม (Participation) ในการเรียนรู้ให้มากที่สุด

3. เน้นให้ผู้เรียนสามารถสร้างองค์ความรู้ได้ด้วยตนเอง (Constructionism) กล่าวคือ ให้สามารถเรียนรู้จากประสบการณ์ในสภาพที่เป็นจริง (Experiential learning) สามารถวิจัย เชิงปฏิบัติการ (Action research) และสืบค้นความรู้ได้ด้วยตนเอง (Inquiry)

4. เป็นการพึ่งพาตนเอง (Autonomy) เพื่อให้เกิดทักษะที่จะนำสิ่งที่ผู้เรียนไปใช้ได้จริงในชีวิตประจำวันและสามารถเข้าใจวิธีการเรียนรู้ของตนได้ กล่าวคือ รู้วิธีคิดของตนเองและพร้อมที่จะปรับเปลี่ยนวิธีคิดได้อย่างเหมาะสม ไม่เน้นที่การจดจำเพียงเนื้อหา

5. เน้นการประเมินตนเอง (Self-evaluation) ซึ่งแต่เดิมครูผู้สอนจะเป็นผู้ประเมินผล การเปิดโอกาสให้ผู้เรียนประเมินตนเองสม่ำเสมอและต่อเนื่อง จะช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจตนเองได้ชัดเจน รู้จุดเด่นจุดด้อยและพร้อมที่จะปรับปรุงหรือพัฒนาตนเองให้เหมาะสมยิ่งขึ้น การประเมินในส่วนนี้เป็นการประเมินตามสภาพจริงและใช้แฟ้มสะสมผลงานเข้าช่วย

6. เน้นความร่วมมือ (Cooperation)

สรุปได้ว่า การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางนั้น ผู้เรียนจะต้องมีบทบาทในการเรียนรู้ โดยมีครูเป็นผู้คอยจัดประสบการณ์ ให้คำปรึกษา คำชี้แนะ เพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนตามความสนใจหรือความต้องการของตนเอง ประสบการณ์จริง หรือการปฏิบัติจริง สัมพันธภาพที่ดีระหว่างครูและผู้เรียนด้วยกันจะทำให้ผู้เรียนเรียนรู้ด้วยความสนุกสนาน และทำให้เกิดการเรียนรู้ได้ดีขึ้น

ตัวบ่งชี้การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 ได้บัญญัติกระบวนการจัดการเรียนรู้ไว้ในมาตรา 24 ซึ่งครูโดยทั่วไปน่าจะใช้เป็นหลักในการสอน เนื่องจากเป็นกฎหมายการศึกษาที่ครูจำเป็นต้องปฏิบัติตาม และในกระบวนการประกันคุณภาพการศึกษาครูทุกคนจะต้องได้รับการประเมินตามแนวทางดังกล่าว (ชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์. 2552: 6) ซึ่งมาตรา 24 บัญญัติไว้ดังนี้ (ราชกิจจานุเบกษา. 2542: 8)

1. จัดเนื้อหาสาระและกิจกรรมให้สอดคล้องกับความสนใจและความถนัดของผู้เรียนโดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล

2. ฝึกทักษะ กระบวนการคิด การจัดการ การเผชิญสถานการณ์และการประยุกต์ความรู้มาใช้เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหา

3. จัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง ฝึกการปฏิบัติให้ทำได้ คิดเป็น ทำเป็น รักการอ่านและเกิดการใฝ่รู้อย่างต่อเนื่อง

4. จัดการเรียนการสอนโดยผสมผสานสาระความรู้ด้านต่าง ๆ อย่างได้สัดส่วนสมดุลกัน รวมทั้งปลูกฝังคุณธรรม ค่านิยมที่ดีงามและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ไว้ในทุกวิชา

5. ส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้สอนสามารถจัดบรรยากาศ สภาพแวดล้อม สื่อการเรียน และอำนวยความสะดวกเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และมีความรอบรู้รวมทั้งสามารถใช้การวิจัยเป็นส่วน

หนึ่งของกระบวนการเรียนรู้ทั้งนี้ผู้สอนและผู้เรียนอาจเรียนรู้ไปพร้อมกันจากสื่อการเรียนการสอนและแหล่งวิทยาการประเภทต่างๆ

6. จัดการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นได้ทุกเวลาทุกสถานที่ มีการประสานความร่วมมือกับบิดามารดา ผู้ปกครอง และบุคคลในชุมชนทุกฝ่าย เพื่อร่วมกันพัฒนาผู้เรียนตามศักยภาพ

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (ชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์. 2552: 9; อ้างอิงจาก สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2543) ได้พัฒนาแนวทางการประเมินตามมาตรฐานการศึกษาแห่งชาติไว้ โดยการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางได้ระบุตัวบ่งชี้ไว้ในมาตรฐานที่ 6 ดังนี้

1. มีจัดการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่หลากหลาย เหมาะสมกับธรรมชาติของผู้เรียน

2. มีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้ผู้เรียนฝึกค้นคว้า สังเกต รวบรวมข้อมูล วิเคราะห์ คิดอย่างหลากหลาย และสามารถสร้างสรรค์องค์ความรู้ด้วยตนเอง

3. มีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่กระตุ้นให้ผู้เรียนรู้จักศึกษาหาความรู้และแสวงหาคำตอบด้วยตนเอง

4. มีการนำภูมิปัญญาท้องถิ่น เทคโนโลยีและสื่อที่เหมาะสมมาประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนการสอน

5. มีการจัดกิจกรรมเพื่อฝึก และส่งเสริมคุณภาพและจริยธรรมของผู้เรียน

6. มีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่ให้ผู้เรียนได้รับการพัฒนาสุนทรียภาพอย่างครบถ้วนทั้งด้านดนตรี ศิลปะและกีฬา

7. ส่งเสริมความเป็นประชาธิปไตยในการทำงานร่วมกับผู้อื่น และการมีความรับผิดชอบต่อกลุ่ม

8. มีการประเมินพัฒนาการของผู้เรียนด้วยวิธีการที่หลากหลายและต่อเนื่อง

9. ผู้เรียนรักโรงเรียนของตนและมีความกระตือรือร้นในการไปโรงเรียน

ศูนย์พัฒนาคุณภาพการเรียนการสอน (พ.ค.ร.) สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ ได้พัฒนาตัวบ่งชี้การเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางขึ้น โดยกำหนดตัวบ่งชี้การเรียนของผู้เรียน ไว้ 9 ข้อ และตัวบ่งชี้การสอนของครู 10 ข้อ ดังนี้ (วัฒนาพร ระบุทุกข. 2542: 8-9)

ตัวบ่งชี้การเรียนของผู้เรียน

1. ผู้เรียนมีประสบการณ์ตรงสัมพันธ์กับธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

2. ผู้เรียนฝึกปฏิบัติจนค้นพบความถนัดและวิธีการของตนเอง

3. ผู้เรียนทำกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้จากกลุ่ม

4. ผู้เรียนฝึกคิดอย่างหลากหลาย และสร้างสรรค์จินตนาการ ตลอดจนได้แสดงออกอย่าง

ชัดเจนและมีเหตุผล

5. ผู้เรียนได้รับการเสริมแรงให้ค้นหาคำตอบ แก้ปัญหา ทั้งด้วยตนเอง และร่วมด้วยช่วยกัน
6. ผู้เรียนได้ค้นคว้า รวบรวมข้อมูลและสร้างสรรค์ความรู้ด้วยตนเอง
7. ผู้เรียนได้เลือกทำกิจกรรมตามความสามารถ ความถนัดและสนใจของตนเองอย่างมีความสุข
8. ผู้เรียนฝึกตนเองให้มีวินัยและมีความรับผิดชอบในการทำงาน
9. ผู้เรียนฝึกประเมิน ปรับปรุงตนเอง และยอมรับผู้อื่น ตลอดจนเฝ้าหาความรู้อย่างต่อเนื่อง

ตัวบ่งชี้การสอนของครู

1. ครูเตรียมการสอนทั้งเนื้อหาและวิธีการ
  2. ครูจัดสิ่งแวดล้อมและบรรยากาศที่ปลุกเร้า จูงใจ และเสริมแรง ให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้
  3. ครูเอาใจใส่นักเรียนเป็นรายบุคคล และแสดงความเมตตาผู้เรียนอย่างทั่วถึง
  4. ครูจัดกิจกรรมและสถานการณ์ให้ผู้เรียนได้แสดงออกและคิดอย่างสร้างสรรค์
  5. ครูส่งเสริมให้นักเรียนได้ฝึกคิด ฝึกทำ และฝึกปรับปรุงตนเอง
  6. ครูส่งเสริมกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้จากกลุ่ม พร้อมทั้งสังเกตส่วนดี และปรับปรุงส่วนด้อยของผู้เรียน
  7. ครูใช้สื่อการสอนเพื่อฝึกการคิด การแก้ปัญหา และการค้นพบความรู้
  8. ครูใช้แหล่งเรียนรู้ที่หลากหลายและเชื่อมโยงประสบการณ์กับชีวิตจริง
  9. ครูฝึกฝนกิริยามารยาทและวินัยตามวิถีวัฒนธรรมไทย
  10. ครูสังเกตและประเมินพัฒนาการของผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง
- ตัวบ่งชี้การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางที่ได้นำเสนอมาทั้งหมดนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อให้ครูได้เข้าใจกระบวนการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางอย่างแท้จริง และกระบวนการประกันคุณภาพการศึกษาก็ประเมินตามแนวทางนี้เช่นเดียวกัน ซึ่งจะเป็นสิ่งประกันได้ว่าผู้เรียนจะได้รับการจัดประสบการณ์และการเรียนรู้ที่ตอบสนองความต้องการ/สนใจและเป็นการจัดการเรียนรู้ และประเมินผลการเรียนรู้ที่คำนึงความแตกต่างระหว่างบุคคล

แนวทางการประเมินผล

การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางนั้น มุ่งเน้นให้นักเรียนได้มีประสบการณ์ตรงกับสิ่งที่เรียน ได้เลือกทำกิจกรรมตามความสามารถ ความถนัดและความสนใจของตนเอง ได้ศึกษาค้นคว้ารวบรวมข้อมูลสร้างสรรค์ความรู้ด้วยตนเอง ได้ฝึกปฏิบัติทำกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้จากกลุ่ม (ชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์. 2552: 485) ดังนั้นการประเมินผลการเรียนรู้จึงมีความแตกต่างจากการประเมินแบบเก่า ดังที่ ไวเนอร์และโคเฮน (Wiener; & Cohen.1994; อ้างอิงจาก ขวลิขิต ชูกำแพง.

2550: 31) ได้สรุปเปรียบเทียบการประเมินแบบเก่ากับการประเมินที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางไว้ดังนี้

ตาราง 1 เปรียบเทียบการประเมินแบบเก่ากับการประเมินที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง

การประเมินแบบเก่า	การประเมินที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง
1. เน้นพฤติกรรมพื้นฐาน	1. เน้นพฤติกรรมที่เป็นความคิดซับซ้อนและวิธีการที่ใช้ในการเรียนรู้
2. แยกการเรียนกับการสอบออกจากกัน	2. ไม่แยกการเรียนและการสอบออกจากกัน เปิดโอกาสให้การเรียนรู้ดำเนินไปอย่างต่อเนื่อง
3. วัดได้ในวงจำกัด	3. วัดได้อย่างกว้างขวาง
4. เชื่อในตัวเลขที่ได้จากการสอบ	4. เชื่อในคำที่ใช้เขียนบรรยาย
5. ดึงการวัดออกจากบริบทของการเรียนการสอน	5. การวัดถือเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนการสอน
6. ครูเปรียบเสมือนผู้ประเมินภายนอก	6. ครูเป็นส่วนหนึ่งของการสอบ
7. เชื่อในการให้ผู้อื่นเป็นผู้ประเมิน	7. เชื่อในการประเมินตนเอง
8. มีเกณฑ์มาตรฐานเพื่อบ่งบอกความสำเร็จ	8. มีเกณฑ์ที่หลากหลายตามสภาพที่บ่งบอกความสำเร็จ
9. เชื่อเรื่องความคิดเอกนัย (Convergent thinking) และมีคำตอบถูกเพียงคำตอบเดียว	9. เชื่อเรื่องความคิดอเนกนัย (Divergent thinking)
10. เน้นการประเมินโดยแยกทักษะ	10. เน้นการประเมินโดยบูรณาการทักษะ
11. เน้นรายวิชา	11. เน้นสหวิทยาการ

ที่มา: ขวลิท ชูกำแพง. (2550). การประเมินการเรียนรู้. หน้า 31

ส่วนขวลิท ชูกำแพง (2550: 36) ได้สรุปสาระสำคัญของการประเมินที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางไว้ดังนี้

1. เป็นการประเมินสภาพจริงที่มุ่งรวบรวมสารสนเทศของการพัฒนาการเรียนและการเรียน
2. เป็นการประเมินสภาพจริงที่มุ่งเน้นพัฒนาการที่เกิดขึ้นอย่างเด่นชัด
3. เป็นการประเมินสภาพจริงที่ให้ความสำคัญกับจุดเด่นของนักเรียน
4. เป็นการประเมินสภาพจริงที่เป็นผลพวงมาจากการจัดทำหลักสูตรการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ
5. เป็นการประเมินสภาพจริงที่สถานการณ์ที่สอดคล้องกับชีวิตจริง

6. เป็นการประเมินสภาพจริงที่อาศัยการปฏิบัติ
7. เป็นการประเมินสภาพจริงที่สอดคล้องกลมกลืนกับการเรียนการสอน
8. เป็นการประเมินสภาพจริงที่เน้นการเรียนรู้อย่างมีจุดมุ่งหมาย
9. เป็นการประเมินสภาพจริงที่ต้องดำเนินการควบคู่ไปกับทุกสภาพแวดล้อม
10. เป็นการประเมินสภาพจริงที่ต้องอาศัยความร่วมมือกันระหว่างผู้ปกครอง ครู นักเรียน รวมทั้งบุคคลในวิชาชีพอื่นๆ ตามความจำเป็น

จากลักษณะการประเมินที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางข้างต้น พบว่ามีความสอดคล้องกับลักษณะการประเมินตามสภาพจริง (Authentic assessment) กล่าวคือ การประเมินตามสภาพจริงเป็นการประเมินโดยมุ่งเน้นผลงานที่เป็นจริง (Real world) ให้ความสำคัญต่อการปฏิบัติจริงในชีวิตประจำวัน (Wiggins. 1989; อ้างอิงจาก ชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์ (2552: 486) เป็นการประเมินสมรรถนะหรือผลรวมของความรู้ ทักษะ ทักษะที่ผู้เรียนจำเป็นต้องนำไปใช้ในการในชีวิตจริง (Gulikers; Bastiaens; & Kirschner. 2004; citing Deakin University. 2013: Online) นอกจากนี้มีเยอร์ ซวลิต ชูกำแพง. 2550: 38; อ้างอิงจาก Meyer. 1992;) ได้กล่าวว่า การประเมินตามสภาพจริง ไม่เพียงแต่ให้ผู้เรียนแสดงพฤติกรรมให้ได้สมบูรณ์ตามที่ผู้วัดต้องการเท่านั้น แต่พฤติกรรมที่แสดงออกนั้นต้องทำในบริบทของความเป็นจริงในชีวิตประจำวัน ดังนั้นเพื่อให้เข้าใจลักษณะของการประเมินตามสภาพจริงมากยิ่งขึ้น วัฒนาพร ระเบียบทุกข์ (2542: 53) ได้สรุปลักษณะของการประเมินสภาพจริงไว้ว่า

1. เป็นการประเมินที่กระทำไปพร้อมๆ กับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนและการเรียนรู้ของผู้เรียน ซึ่งสามารถทำได้ตลอดเวลาในทุกสถานการณ์ ทั้งที่โรงเรียนบ้านและชุมชน
2. เป็นการประเมินที่เน้นพฤติกรรมแสดงออกของผู้เรียนที่แสดงออกมาจริง ๆ
3. เน้นพัฒนาผู้เรียนอย่างเด่นชัด และให้ความสำคัญกับการพัฒนาจุดเด่นของผู้เรียน
4. เน้นการประเมินตนเองของผู้เรียน
5. ตั้งอยู่บนพื้นฐานของสถานการณ์ที่เป็นชีวิตจริง
6. ใช้ข้อมูลที่หลากหลาย มีการเก็บข้อมูลระหว่างการปฏิบัติในทุกด้าน ทั้งที่โรงเรียน บ้าน และชุมชนอย่างต่อเนื่อง
7. เน้นคุณภาพของผลงานที่ผู้เรียนสร้างขึ้น ซึ่งเป็นผลมาจากการบูรณาการความรู้ความสามารถหลายๆ ด้านของผู้เรียน
8. เน้นการวัดความสามารถในการคิดระดับสูง (ทักษะการคิดที่ซับซ้อน) เช่น การวิเคราะห์ สังเคราะห์
9. ส่งเสริมการปฏิสัมพันธ์เชิงบวก มีการชื่นชม ส่งเสริม และอำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ของผู้เรียน และผู้เรียนได้เรียนอย่างมีความสุข
10. เน้นการมีส่วนร่วมระหว่างผู้เรียน ครู และผู้ปกครอง

ชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์ (2552: 491-493) ได้สรุปลักษณะการประเมินตามสภาพจริงไว้ดังนี้

1. เป็นการประเมินที่ออกแบบมาเพื่อสะท้อนให้เห็นพฤติกรรมและทักษะที่จำเป็นของผู้เรียนในสถานการณ์ที่เป็นจริงแห่งโลกปัจจุบัน
2. เป็นการประเมินที่เน้นงานที่ผู้เรียนแสดงออกมาในภาคปฏิบัติ (Performance) เน้นกระบวนการเรียนรู้ (Process) ผลผลิต (Product) และแฟ้มสะสมงาน (Portfolio)
3. เป็นการประเมินการปฏิบัติงานจริง
4. เป็นการประเมินที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการประเมินผลและมีส่วนร่วมในการจัดกระบวนการเรียนรู้ของตนเอง
5. เป็นการประเมินผลที่ต้องคำนึงถึงหลักสูตร (Curriculum) การเรียนการสอน (Instruction) และการประเมินผล (Assessment) จะต้องไปด้วยกันไม่แยกการประเมินออกไปต่างหาก
6. เป็นการประเมินที่ใช้หลากหลายวิธีในการประเมิน
7. เป็นการประเมินที่ใช้เครื่องมือหลากหลายในการวัด
8. เป็นการประเมินที่เน้นให้ผู้เรียนผลิต หรือทำบางอย่างที่เน้นทักษะการคิดที่ซับซ้อน การพิจารณาไตร่ตรอง การทำงานและการแก้ปัญหา
9. เกณฑ์ที่ใช้ในการประเมิน ต้องเป็นเกณฑ์ประเมินแก่นแท้ (Essentials) ของการปฏิบัติ มากกว่าเป็นเกณฑ์มาตรฐานที่สร้างขึ้นจากผู้หนึ่งผู้ใดโดยเฉพาะ เป็นเกณฑ์ที่เปิดเผยและรับรู้กันทั้งตัวผู้เรียนและผู้อื่น
10. เป็นการประเมินตนเอง (Self assessment) เพื่อวัดความก้าวหน้าของตนเอง ปรับปรุงหรือเปลี่ยนทิศทางการทำงาน เป็นการทำงานที่ตนเองเป็นผู้ชี้แนะตนเอง ปรับปรุงจากแรงจูงใจของตนเอง
11. การนำเสนอผลงาน เป็นคุณลักษณะหนึ่งของการประเมินตามสภาพจริง และเป็นกิจกรรมที่ทำให้เกิดการเรียนรู้อย่างหยั่งรากลึก สามารถนำเสนอให้ผู้อื่นเข้าใจได้ในสิ่งที่ตนเองเรียนรู้

จากลักษณะของการประเมินตามสภาพจริงข้างต้น สรุปได้ว่า เป็นการประเมินที่สะท้อนให้เห็นถึงพฤติกรรมที่ได้จากการเรียนรู้ของผู้เรียนจริงๆ ว่าเรียนรู้แล้วสามารถนำมาปฏิบัติจริงได้หรือไม่ ดังนั้นการประเมินตามสภาพจริงจึงจำเป็นต้องใช้วิธีการประเมินและเครื่องมือที่หลากหลาย เพื่อให้สามารถวัดผลการเรียนรู้ และวิธีการประเมินก็อาจได้มาจากการทำความเข้าใจร่วมกันระหว่างผู้เรียนและผู้สอน ซึ่งชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์ (2552: 493-494) ได้ระบุว่าวิธีการประเมินตามสภาพจริงมีวิธีการที่หลากหลาย ได้แก่

1. การสังเกต
2. การสัมภาษณ์
3. บันทึกจากผู้ที่เกี่ยวข้อง
4. แบบทดสอบวัดความสามารถที่เป็นจริง (authentic test)

5. รายงานตนเอง
6. การใช้แฟ้มสะสมผลงาน (portfolio)

4. หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 เป็นหลักสูตรที่นำมาใช้แทนหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 เนื่องจากพบปัญหาว่าหลักสูตรมีปัญหาหลายประการ เช่น ความไม่ชัดเจนของหลักสูตร กระบวนการนำหลักสูตรสู่การปฏิบัติยังสับสนทำให้สถานศึกษาส่วนใหญ่กำหนดสาระและผลการเรียนรู้ที่คาดหวังไว้มาก ทำให้เกิดปัญหาหลักสูตรเน้นการวัดและประเมินผลไม่สะท้อนมาตรฐาน นอกจากนี้คุณภาพของผู้เรียนในด้านความรู้ ทักษะความสามารถและคุณลักษณะที่พึงประสงค์อันยังไม่เป็นที่น่าพอใจ (กระทรวงศึกษาธิการ. 2555: 1) ดังนั้นหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 จึงได้มีความพยายามแก้ไขข้อบกพร่องดังกล่าว

ความแตกต่างที่เห็นได้ชัดระหว่างหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 และหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 คือ การปรับเปลี่ยนตัวชี้วัดหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ที่แบ่งตัวชี้วัดออกเป็น 4 ช่วงชั้น คือ ช่วงชั้นที่ 1 (ประถมศึกษาปีที่ 1-3) ช่วงชั้นที่ 2 (ประถมศึกษาปีที่ 4-6) ช่วงชั้นที่ 3 (มัธยมศึกษาปีที่ 1-3) และช่วงชั้นที่ 4 (มัธยมศึกษาปีที่ 4-6) แต่หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ได้แบ่งตัวชี้วัดออกเป็น 2 แบบ คือ ตัวชี้วัดชั้นปี (ประถมศึกษาปีที่ 1 ถึง มัธยมศึกษาปีที่ 3) และตัวชี้วัดช่วงชั้น (มัธยมศึกษาปีที่ 4-6) (กระทรวงศึกษาธิการ. 2555: 6; หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน. 2556: 6) ส่วนสาระการเรียนรู้ได้แบ่งเป็น 8 กลุ่มสาระเหมือนเดิม ได้แก่ ภาษาไทย คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม สุขศึกษาและพลศึกษา ศิลปะ การงานอาชีพและเทคโนโลยี และภาษาต่างประเทศ

4.1 การจัดการเรียนรู้กลุ่มสาระสุขศึกษาและพลศึกษา

กลุ่มสาระสุขศึกษาและพลศึกษา เป็นกลุ่มสาระที่ 5 ในหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 เป็นสาระการเรียนรู้เพื่อให้ผู้เรียนเกิดความรู้ทักษะและเจตคติในการสร้างเสริมสุขภาพพลานามัยของตนเองและผู้อื่น การป้องกันและปฏิบัติต่อสิ่งต่างๆ ที่มีผลต่อสุขภาพอย่างถูกวิธีและทักษะในการดำเนินชีวิต โดยการจัดการเรียนรู้เพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมายของหลักสูตรฯ ข้อ 3 มีสุขภาพกายและสุขภาพจิตที่ดี มีสุขนิสัย และรักการออกกำลังกาย และการบรรลุวิสัยทัศน์การเป็นมนุษย์ที่มีความสมดุลทั้งด้านร่างกาย กลุ่มสาระสุขศึกษาและพลศึกษา หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ประกอบด้วย 5 สาระได้แก่

สาระที่ 1 การเจริญเติบโตและพัฒนาการของมนุษย์ ประกอบด้วย 2 มาตรฐาน
มาตรฐาน พ 1.1 เข้าใจธรรมชาติของการเจริญเติบโตและพัฒนาการของมนุษย์

สาระที่ 2 ชีวิตและครอบครัว ประกอบด้วย 1 มาตรฐาน

มาตรฐาน พ 2.1 เข้าใจและเห็นคุณค่าตนเอง ครอบครัว เพศศึกษา และมีทักษะในการดำเนินชีวิต

สาระที่ 3 การเคลื่อนไหว การออกกำลังกาย การเล่นเกม กีฬาไทย และกีฬาสากล ประกอบด้วย 2 มาตรฐาน

มาตรฐาน พ 3.1 เข้าใจ มีทักษะในการเคลื่อนไหว กิจกรรมทางกาย การเล่นเกม และกีฬา

มาตรฐาน พ 3.2 รักการออกกำลังกาย การเล่นเกม และการเล่นกีฬา ปฏิบัติเป็นประจำ อย่างสม่ำเสมอ มีวินัย เคารพสิทธิ กฎ กติกา มีน้ำใจนักกีฬา

สาระที่ 4 การสร้างเสริมสุขภาพ สมรรถภาพและการป้องกันโรค ประกอบด้วย 2 มาตรฐาน

มาตรฐาน พ 4.1 เห็นคุณค่าและมีทักษะในการสร้างเสริมสุขภาพ การดำรงสุขภาพ การป้องกันโรคและการสร้างเสริมสมรรถภาพเพื่อสุขภาพ

สาระที่ 5 ความปลอดภัยในชีวิต ประกอบด้วย 1 มาตรฐาน

มาตรฐาน พ 5.1 ป้องกันและหลีกเลี่ยงปัจจัยเสี่ยง พฤติกรรมเสี่ยงต่อสุขภาพ อุบัติเหตุ การใช้ยาเสพติด และความรุนแรง

เนื่องจากกลุ่มสาระการเรียนรู้สุขศึกษาและพลศึกษาประกอบด้วย 2 วิชา คือ วิชาสุขศึกษา รับผิดชอบสาระการเรียนรู้ 4 สาระ ได้แก่ สาระที่ 1, 2, 4 และ 5 ส่วนวิชาพลศึกษา รับผิดชอบ 1 สาระคือ สาระที่ 3 แต่เมื่อจัดการเรียนรู้แล้วกลุ่มสาระการเรียนรู้สุขศึกษาและพลศึกษาจะมีเป้าหมายร่วมกันคือ การให้การศึกษาด้านสุขภาพที่มีเป้าหมายเพื่อการดำรงสุขภาพ การสร้างเสริมสุขภาพ และการพัฒนาคุณภาพชีวิตของบุคคล ครอบครัว และชุมชน

4.2 การจัดการเรียนรู้เพศศึกษาในกลุ่มสาระสุขศึกษาและพลศึกษาในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2

ดังที่ได้กล่าวไว้แล้วข้างต้นเนื้อหาเพศศึกษาได้มีการบรรจุไว้ในหลักสูตรแกนกลาง การศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กลุ่มสาระสุขศึกษาและพลศึกษา ในระดับประถมศึกษาปีที่ 6 มัธยมศึกษาปีที่ 2 และ 3 ส่วนเนื้อหาเพศศึกษามีบรรจุไว้ทุกระดับชั้น แต่บรรจุไว้ใน 4 สาระการเรียนรู้ที่อยู่ในรายวิชาสุขศึกษา ซึ่งได้แก่ สาระที่ 1 การเจริญเติบโตและการพัฒนาการของมนุษย์ สาระที่ 2 ชีวิตและครอบครัว สาระที่ 4 การสร้างเสริมสุขภาพ สมรรถภาพและการป้องกันโรค และสาระที่ 5 ความปลอดภัยในชีวิต ส่วนสาระที่ 3 การเคลื่อนไหว การออกกำลังกาย การเล่นเกม กีฬาไทย และกีฬาสากล จะอยู่ในรายวิชาพลศึกษา ซึ่งความสอดคล้องของสาระการเรียนรู้แกนกลางกับการเนื้อหาเพศศึกษาระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ดังแสดงไว้ในตารางข้างล่างต่อไปนี้

ตาราง 2 สารที่ 1 การเจริญเติบโตและพัฒนาการของมนุษย์ มาตรฐาน พ 1.1 เข้าใจธรรมชาติของการเจริญเติบโตและพัฒนาการของมนุษย์

กลุ่มสาระการเรียนรู้สุขศึกษาและพลศึกษา		เนื้อหาเพศศึกษารอบด้าน
ตัวชี้วัด	สาระการเรียนรู้แกนกลาง	
1. อธิบายการเปลี่ยนแปลงด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคม และสติปัญญาในวัยรุ่น	• การเปลี่ยนแปลงด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคม และสติปัญญาในวัยรุ่น	• พัฒนาการของมนุษย์ (Human development)
2. ระบุปัจจัยที่มีผลกระทบต่อ การเจริญเติบโต และพัฒนาการด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคม และสติปัญญาในวัยรุ่น	• ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อ การเจริญเติบโตและพัฒนาการด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคม และสติปัญญา - พันธุกรรม สิ่งแวดล้อม การอบรมเลี้ยงดู	• พัฒนาการของมนุษย์ (Human development)

ตาราง 3 สารที่ 2 ชีวิตและครอบครัว มาตรฐาน พ 2.1 เข้าใจและเห็นคุณค่าตนเอง ครอบครัว เพศศึกษา และมีทักษะในการดำเนินชีวิต

กลุ่มสาระการเรียนรู้สุขศึกษาและพลศึกษา		เนื้อหาเพศศึกษารอบด้าน
ตัวชี้วัด	สาระการเรียนรู้แกนกลาง	
1. วิเคราะห์ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อเจตคติในเรื่องเพศ	• ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อเจตคติในเรื่องเพศ - ครอบครัว วัฒนธรรม เพื่อน สื่อ	• สังคมและวัฒนธรรม (Society and culture)
2. วิเคราะห์ปัญหาและผลกระทบที่เกิดจากการมีเพศสัมพันธ์ในวัยรุ่น	• ปัญหาและผลกระทบที่เกิดจากการมีเพศสัมพันธ์ในวัยรุ่น	• สุขภาพทางเพศ (Sexual health)
3. อธิบายวิธีป้องกันตนเองและหลีกเลี่ยงจากโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ เอดส์ และการตั้งครรภ์โดยไม่พึงประสงค์	• โรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ • โรคเอดส์ • การตั้งครรภ์โดยไม่พึงประสงค์	• สุขภาพทางเพศ (Sexual health) • พฤติกรรมทางเพศ (Sexual behavior)

ตาราง 3 (ต่อ)

กลุ่มสาระการเรียนรู้สุขศึกษาและพลศึกษา		เนื้อหาเพศศึกษารอบด้าน
ตัวชี้วัด	สาระการเรียนรู้แกนกลาง	
4. อธิบายความสำคัญของความเสมอภาคทางเพศ และวางตัวได้อย่างเหมาะสม	• ความสำคัญของความเสมอภาคทางเพศ • การวางตัวต่อเพศตรงข้าม • ปัญหาทางเพศ • แนวทางการแก้ไขปัญหาทางเพศ	• สัมพันธภาพ (Relationships) • สังคมและวัฒนธรรม (Society and Culture)

ตาราง 4 สาระที่ 4 การสร้างเสริมสุขภาพ สมรรถภาพและการป้องกันโรค มาตรฐาน พ 4.1 เห็นคุณค่าและมีทักษะในการสร้างเสริมสุขภาพ การดำรงสุขภาพ การป้องกันโรค และการสร้างเสริมสมรรถภาพเพื่อสุขภาพ

กลุ่มสาระการเรียนรู้สุขศึกษาและพลศึกษา		เนื้อหาเพศศึกษารอบด้าน
ตัวชี้วัด	สาระการเรียนรู้แกนกลาง	
1. เลือกใช้บริการทางสุขภาพอย่างมีเหตุผล	• การเลือกใช้บริการทางสุขภาพ	• สุขภาพทางเพศ (Sexual Health)
2. วิเคราะห์ผลของการใช้เทคโนโลยีที่มีต่อสุขภาพ	• ผลกระทบของเทคโนโลยี ที่มีต่อสุขภาพ	• สุขภาพทางเพศ (Sexual Health)
3. วิเคราะห์ความสัมพันธ์ของภาวะสมดุลระหว่างสุขภาพกาย และสุขภาพจิต	• ความสมดุลระหว่างสุขภาพกายและสุขภาพจิต	
4. อธิบายลักษณะอาการเบื้องต้นของผู้มีปัญหาสุขภาพจิต	• ความสมดุลระหว่างสุขภาพกายและสุขภาพจิต	
5. เสนอแนะวิธีปฏิบัติตนเพื่อจัดการกับอารมณ์และความเครียด	• วิธีปฏิบัติตนเพื่อจัดการกับอารมณ์และความเครียด	• สัมพันธภาพ (Relationships) • ทักษะที่จำเป็นในการดำเนินชีวิต (Personal Skills)
6. พัฒนาสมรรถภาพทางกายตนเองให้เป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนด	• เกณฑ์สมรรถภาพทางกาย • การพัฒนาสมรรถภาพทางกาย	

ตาราง 5 สารที่ 5 ความปลอดภัยในชีวิต มาตรฐาน พ 5.1 ป้องกันและหลีกเลี่ยงปัจจัยเสี่ยง พฤติกรรมเสี่ยงต่อสุขภาพ อุบัติเหตุ การใช้ยาสารเสพติด และความรุนแรง

กลุ่มสาระการเรียนรู้สุขศึกษาและพลศึกษา		เนื้อหาเพศศึกษารอบด้าน
ตัวชี้วัด	สาระการเรียนรู้แกนกลาง	
1. ระบุวิธีการ ปักจี้และแหล่ง ที่ช่วยเหลือฟื้นฟูผู้ติดยาเสพติด	•วิธีการ ปักจี้และแหล่งที่ช่วยเหลือ ฟื้นฟูผู้ติดยาเสพติด	
2. อธิบายวิธีการเลี่ยงเสี่ยง พฤติกรรมเสี่ยงและสถานการณ์เสี่ยง	•การหลีกเลี่ยงพฤติกรรมเสี่ยง และสถานการณ์เสี่ยง - การมั่วสุม, การทะเลาะวิวาท, การเข้าไปในแหล่งอบายมุข, การแข่งจักรยานยนต์บนท้องถนน ฯลฯ	•สุขภาพทางเพศ (Sexual Health) •ทักษะที่จำเป็นในการดำเนินชีวิต (Personal Skills)
3. ใช้ทักษะชีวิตในการป้องกันตนเองและหลีกเลี่ยงสถานการณ์คับขันที่อาจนำไปสู่อันตราย	•ทักษะชีวิตในการป้องกันตนเอง (ทักษะปฏิเสธ ทักษะการต่อรอง ฯลฯ) และหลีกเลี่ยงสถานการณ์คับขันที่อาจนำไปสู่อันตราย	•ทักษะที่จำเป็นในการดำเนินชีวิต (Personal Skills)

5. การนำหลักพระพุทธศาสนามาใช้ในการจัดการเรียนรู้

5.1 พระพุทธศาสนากับการศึกษา

ท่านพุทธทาส ได้กล่าวถึงหลักการศึกษาที่สมบูรณ์ไว้ว่า การศึกษาที่สมบูรณ์จะต้อง มีองค์ประกอบ 3 ประการ คือ

1. มีความฉลาด
2. มีเครื่องมือควบคุมความฉลาด เพื่อให้ใช้ความฉลาดอย่างถูกต้อง มีวิชาชีพและอาชีพเพียงพอต่อการดำรงชีพ

3. มีมนุษยธรรม คือ ความเป็นมนุษย์ที่ถูกต้อง พอดี สอดคล้องกับแนวคิดของท่านปัญญา นันทภิกขุ ได้กล่าวถึงการศึกษาที่สมบูรณ์ว่า การศึกษาที่สมบูรณ์เป็นบ่อเกิดแห่งปัญญา เป็นทางให้เกิดหุตาสว่าง มองการณ์ไกล เป็นปัญญาที่มีเหตุผล มีธรรมะคือสติ เป็นต้น คอย เหนี่ยวรั้งความคิดไม่ให้ดำเนินไปผิดทาง

พระธรรมปิฎก กล่าวถึงการศึกษาว่า “การศึกษานั้นเป็นทั้งตัวการพัฒนาและเครื่องมือสำหรับพัฒนา คือ เป็นการพัฒนาตัวบุคคลขึ้นโดยพัฒนาตัวคนทั้งคนหรือชีวิตทั้งชีวิต ตัวการพัฒนานั้นคือการศึกษา เมื่อผู้เรียนมีการศึกษาอย่างนี้แล้ว ก็นำไปเป็นเครื่องมือในการดำเนินชีวิตและสร้างสรรค์สิ่งต่างๆ การศึกษาก็กลายเป็นเครื่องมือของการพัฒนา”

ในที่นี้จะกล่าวถึงหลักการทางพระพุทธศาสนาที่จะนำมาเป็นพื้นฐานการจัดการศึกษา ให้สมบูรณ์ เพื่อมุ่งเน้นให้มนุษย์เกิดความฉลาด หรือเกิดปัญญาแล้วนำเอาปัญญาที่เกิดจากการศึกษา มาพัฒนาตนเองให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ได้ ดังนี้คือ

1. มนุษย์เป็นสัตว์ประเสริฐด้วยการศึกษา

พระธรรมปิฎก กล่าวว่ามนุษย์ต่างจากสัตว์อื่นในข้อที่ว่า เป็นสัตว์ที่ต้องฝึก ต้องศึกษา และฝึกได้ ศึกษาได้ มีหลักการที่ควรสังเกตสำคัญในเรื่องนี้ 2 อย่างคือ

1.1 มนุษย์เป็นสัตว์ที่ต้องฝึก หมายความว่า การดำเนินชีวิตอยู่ได้ ความเป็นอยู่ที่ดีได้นั้น แทบไม่มีอะไรเลยที่มนุษย์จะได้มาเปล่าๆ แต่ได้มาด้วยการศึกษาคือเรียนรู้ ฝึกหัดพัฒนาขึ้นมาทั้งสิ้นต่างจากสัตว์อื่นทั่วไปที่ดำเนินชีวิตได้ด้วยสัญชาตญาณ แทบไม่ต้องเรียนรู้ฝึกฝนพัฒนา

1.2 มนุษย์เป็นสัตว์ที่ฝึกได้ หมายความว่า การที่เรียนรู้ฝึกหัดพัฒนาได้นี้ เป็นความพิเศษของมนุษย์ ซึ่งทำให้มนุษย์มีชีวิตที่ดีงามประเสริฐ เมื่อมนุษย์พัฒนาได้สูงสุดจึงถือเป็น ผู้ประเสริฐ แม้แต่เทวดาพระพรหมก็กราบไหว้เคารพนับถือ ต่างจากสัตว์อื่นทั่วไปที่เกิดมา ด้วยสัญชาตญาณอย่างไร ก็ตายไปด้วยสัญชาตญาณอย่างนั้น

ในทางพระพุทธศาสนานั้น การพัฒนาชีวิตอย่างถูกต้องก็คือ การทำให้ชีวิตดำเนินไปในวิธีที่ถูกต้องที่จะนำเข้าสู่จุดหมายคือการมีชีวิตที่ดีถูกต้องดี เราเรียกกันว่า มรรค คำว่ามรรค คือ วิธีชีวิตที่ถูกต้องดีงามซึ่งนำไปสู่จุดหมายได้ มรรคนี้เป็นของคู่กันกับหลักการอีกอย่างหนึ่ง คือ ลึกขา ดังนั้นหากต้องการให้มีชีวิตที่ถูกต้องดีงามก็ต้องมีการฝึกฝนหรือฝึกหัด และการฝึกฝนฝึกหัดให้ชีวิตดำเนินไปในวิธีที่ถูกต้องดีงามเราเรียกว่า ลึกขา หรือศึกษา เพราะฉะนั้นการศึกษาก็คือ การฝึกฝนให้ชีวิตดำเนินไปในวิธีที่ถูกต้องดีงาม

ในเมื่อการศึกษาเป็นการฝึกฝนพัฒนาคน ให้ดำเนินไปในวิธีชีวิตที่ถูกต้องดีงาม ความหมายจึงตามมาว่า ตราบใดชีวิตของเรายังไม่สมบูรณ์ ยังมีความบกพร่อง ยังมีปัญหา ยังมีทุกข์ ตราบนั้นเราก็ยังต้องพัฒนาชีวิตกันเรื่อยไป นั่นก็คือ การศึกษาตลอดชีวิต หรือพัฒนาชีวิตกันตลอดชีวิตนั่นเอง

2. หลักธรรมพื้นฐานของพระพุทธศาสนากับการศึกษาที่สมบูรณ์

หลักพุทธธรรมที่จะนำมาเป็นหลักในการประยุกต์ใช้กับการจัดการศึกษาแบ่งออกเป็นสองกลุ่ม คือ

1. หลักพุทธธรรมที่เป็นเกณฑ์ในการพิจารณาปัญหา ครอบคลุมทั้งระบบอย่างเป็นกระบวนการ หลักพุทธธรรมนี้จะใช้เป็นเครื่องมือตรวจสอบ และแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในกระบวนการทางการศึกษาที่ดำเนินไปในทุกขั้นตอน หลักพุทธธรรมกลุ่มนี้คือ อริยสัจ 4 และปฏิจจสมุปบาท

2. หลักพุทธธรรมเชิงปฏิบัติการ เสริมในรายละเอียด เมื่อตรวจสอบพบจุดบกพร่องของกระบวนการศึกษา หรือกระบวนการเรียนการสอนนั้น การนำหลักพุทธธรรมนี้ไปใช้ ก็ทำได้สองอย่างคือ ในฐานะทบทวนแผน (Re-planning) ตามความเป็นจริงที่ปรากฏออกมา จากการตรวจสอบด้วยหลักอริยสัจ 4 และปฏิจลสมุปบาท

ในเรื่องของการศึกษา หรือกระบวนการเรียนการสอน อันถือว่าเป็นหนึ่งในปัญหาสำคัญๆ ที่เกี่ยวข้องกับชีวิตมนุษย์ ก็ควรจะดำเนินไปโดยใช้หลักอริยสัจ 4 และปฏิจลสมุปบาทมาเป็นหลักการ ชั้นพื้นฐานที่สำคัญ แล้วนำเอาเรื่องอื่นมาเป็นบริวาร หลักสำคัญที่จะต้องตระหนักไว้เสมอก็คือ การใช้หลักอริยสัจและปฏิจลสมุปบาท มาเป็นหลักในการแก้ปัญหา หรือดำเนินการในเรื่องราว ใดๆ นั้น ต้องตรวจสอบเรื่องนั้นๆ ทั้งระบบ เพื่อให้พบความจริง ไม่มองเฉพาะจุดใดจุดหนึ่ง แต่ตรวจสอบเพื่อค้นหาความจริงแล้วแก้ปัญหาตามเหตุปัจจัยที่ปรากฏ บางเรื่องอาจแก้ทั้งหมด บางเรื่องอาจจะแก้เพียงจุดใดจุดหนึ่งก็เพียงพอ

เมื่อเรานำหลักการพุทธธรรมมาใช้ในการดำเนินการเรียนการสอนเราจะมองเฉพาะจุดเล็กๆ จุดเดียว ก็จะไม่ครอบคลุมประเด็นในทุกๆ ด้าน ต้องทำความเข้าใจ เริ่มตั้งแต่หลักสูตร อาคารสถานที่ ครูอาจารย์ บรรยากาศ อุปกรณ์ วัสดุครุภัณฑ์ ขวัญกำลังใจ หรือปัจจัยอื่นๆ ที่มีอยู่ ต้องนำมาพิจารณาให้หมด ตรงจุดไหนที่เห็นว่าดีอยู่แล้วก็รักษาไว้ แต่ส่วนที่บกพร่องก็ปรับปรุงแก้ไข ให้ดีขึ้น การใช้หลักการนี้มาพัฒนา ผลออกมาจะมีความเจริญก้าวหน้าไปพร้อมๆ กัน และความจริงที่ถูกต้องก็คือ ทางสายกลางที่มีความสมดุลในทุกขั้นตอน คุณธรรมที่จะต้องนำมาเสริมลงในกระบวนการเรียนการสอน ที่ควรทำความเข้าใจมีดังนี้

ปัญญา

ปัญญาและกระบวนการอันนำไปสู่การเกิดปัญญา คือความรอบรู้ทั้งตนเอง วิชาการต่างๆ สิ่งแวดล้อม สังคม และความเป็นไปของโลกอย่างชัดเจน นับเป็นจุดหมายปลายทางของกระบวนการเรียนการสอนทุกวิชา ในทางพระพุทธศาสนาได้แบ่งปัญญาออกเป็นสามประเภทคือ สหชาติปัญญา ปัญญาติดตัวมาตั้งแต่เกิด (พันธุกรรม) นิปากปัญญา ความรู้ในด้านอาชีพ และวิปัสสนาปัญญา เป็นความรู้แจ้ง รู้จริง รู้ถูกต้อง และกระบวนการที่ก่อให้เกิดปัญญา คือ ปัญญาเกิดจาก การฟัง (สุตมยปัญญา) เกิดจากการคิด (จินตมยปัญญา) เกิดจากการอบรมตนเอง (ภาวนามยปัญญา)

อริยมรรค 8

อริยมรรค 8 เป็นแกนกลางในการจัดการศึกษาของทุกๆ วิชา เพราะหลักการของอริยมรรค อยู่ที่ สัมมา คือ ความถูกต้องชอบธรรมในลัทธิชีวิตของมนุษย์ทุกชาติทุกเผ่าพันธุ์ ล้วนดำเนินไปในกรอบแห่งอริยมรรคทั้งสิ้น หากลัทธิเหล่านั้นดำเนินไปผิดทาง ชีวิตก็ต้องรับผลแห่งความผิดนั้นอย่างตรงไปตรงมา ไม่มีทางหลีกเลี่ยง แต่ในทางตรงกันข้าม ถ้าได้ใช้ลัทธิชีวิตให้ถูกต้อง

ในทุกขั้นตอน ผลออกมาเป็นความรู้ทุกข์ อย่างยุติธรรม ไม่มีใครจะมาเปลี่ยนแปลงผลแห่งความถูกต้องเหล่านั้นได้

อริยมรรค เป็นเรื่องของความถูกต้องที่ครอบคลุมพฤติกรรมของมนุษย์ไว้อย่างครบถ้วน คือ

1. สัมมาทิฐิ คือความเห็นชอบ ความเห็นอันถูกต้องต้องแท้ เป็นความจริงแท้ ไม่ใช่ผลที่เกิดจากการคาดคะเนหรือตั้งสมมติฐานใดๆ ทั้งสิ้น และความเห็นที่ถูกต้อง จะต้องสามารถค้นหากระบวนการแห่งความจริงนั้นอย่างครบวงจรอีกด้วย

2. สัมมาสังกัปปะ คือดำริชอบ ดำริถูกต้อง สอดคล้องกับความจริงที่ปรากฏนั้นเมื่อความจริงปรากฏเป็นพื้นฐานแล้ว ความดำริที่สอดคล้องกับความจริง ก็จะดำริได้อย่างถูกต้อง ไม่เบียดเบียนกายใจของตนและผู้อื่น

3. สัมมาวาจา คือวาจาชอบ การพูดจาถูกต้อง เมื่อใจประจักษ์ความจริงทุกด้าน วาจาอันทำหน้าที่เป็นสื่อของใจ ก็จะสามารถสื่อสารถ่ายทอดออกมาแต่ความจริงที่ประจักษ์แล้วนั้น

4. สัมมากัมมันตะ คือการงานชอบ การงานถูกต้อง ไม่ว่างงานทางกายหรือทางใจ หากเป็นไปอย่างถูกต้องและเป็นจริง ย่อมเสริมค่าให้ชีวิตของผู้ทำ และสังคมที่เกี่ยวข้องจะพลอยได้รับผลเป็นสุขไปด้วย

5. สัมมาอาชีวะ คือ การประกอบอาชีพชอบ การประกอบอาชีพถูกต้อง เมื่อทราบความจริงของชีวิตว่า การประกอบอาชีพที่ถูกต้องไม่เบียดเบียนตนเองและผู้อื่น มุ่งนำเอาผลที่ได้มาจากการ ใช้ความรู้ความสามารถ มาประกอบอาชีพให้ยืนยาว และอำนวยความสะดวกแก่เพื่อนมนุษย์ ก่อให้เกิดความปิติปราโมทย์ อิ่มทั้งกายและใจ

6. สัมมาวายามะ คือความเพียรชอบ ความพากเพียรอย่างถูกต้อง เมื่อได้ทราบความจริงว่า การประกอบความเพียรที่ผิดทำให้ชีวิตตกต่ำ นำความหายนะมาสู่ชีวิต เช่น พากเพียรในกาประกอบอบายมุข มีแต่นำทุกข์มาสู่ชีวิต ทั้งระยะสั้นและระยะยาว ก็ยึดเอาความเพียรถูกต้องคือ เพียรเลิก ลด ละ พฤติกรรมที่ขัดขวางความก้าวหน้าทั้งทางกายและทางใจ เมื่อทำได้แล้วก็ต้องเพียรพยายามระวังมิให้บาปเกิดขึ้นหรือมิให้พฤติกรรมอันไม่พึงปรารถนาต้องหวนกลับมาสู่ชีวิตอีก ขณะเดียวกันก็ศึกษาอบรมบ่มเพาะแต่สิ่งที่ดีงาม พร้อมกับพัฒนา และรักษาให้อยู่กับชีวิตจนเกิดความสมบูรณ์ และสมดุล

7. สัมมาสติ คือ ความระลึกชอบ ความระลึกที่ถูกต้อง กล่าวคือ ระลึกรู้สึกต่อชีวิตตามความเป็นจริงอย่างเป็นกระบวนการ เข้าใจพฤติกรรม กิริยาหรือปฏิกิริยาของชีวิต เข้าใจผลอันเกิดจากกิริยา และปฏิกิริยาต่างๆ ของชีวิต ทั้งในส่วนกาย ความรู้สึกพฤติกรรมของจิต ตลอดจนหลักและกฎเกณฑ์ของชีวิต ที่จะต้องดำเนินไปตามกระบวนการแห่งความเปลี่ยนแปลง ตามเหตุปัจจัยอยู่เนืองนิตย์

8. สัมมาสมาธิ คือความตั้งใจชอบ ความมั่นคงของจิตที่ถูกต้อง เป็นธรรมดาที่จิตของมนุษย์เคลื่อนไหวไปมารับอารมณ์ต่างๆ อย่างรวดเร็วอยู่ตลอดเวลา ถ้าหากจิตดับอยู่ในสภาวะปกติ ก็ไม่เกิดความเดือดร้อนใดๆ แต่เมื่อมีกิเลสเข้ามาครอบครองจิตทำให้หวั่นไหวผิดปกติ ก็เกิดความ

ทุกข์ ความจริงก็ปรากฏอยู่ว่า แม้องค์ประกอบชีวิตส่วนอื่นสมบูรณ์ แต่ถ้าไม่สามารถทำจิตใจให้ปกติได้ ความทุกข์ ก็คงมีอยู่อย่างมากมาย เข้ามาสู่ชีวิตไม่ขาดสาย การเจริญภาวนาคือ วิธีการฝึกจิตใจให้สงบมั่นคงและเหมาะสม พร้อมทั้งจะ เรียนรู้ และสู้กับอารมณ์ที่จะมาอย่างไม่หวั่นไหว อันจะเป็นพื้นฐานให้เกิดความรู้แจ้ง (ญาณ) จนสามารถป้องกันจิตจากการคุกคามจากกิเลสต่างๆ แล้วในที่สุดก็จะพบกับความหลุดพ้น (วิมุตติ) ปราศจากกิเลสทั้งปวง

พระธรรมปิฎกย่ำว่า “สัมมาทิฐิ ความเห็นชอบ” เป็นแกนนำ เป็นต้นทางและเป็นตัวยืนของกระบวนการศึกษาทั้งหมดสัมมาทิฐิ คือปัญญาขั้นสูงที่เกิดจาก การสั่งสอนอบรมในด้านจิตใจ จนเห็นสัจจะทั้งปวงว่าอะไรควรชองแะ อะไรควรละอย่างชัดเจน การจัดการศึกษาจนได้ปัญญาประเภทสัมมาทิฐิ คือการวางรากฐานความถูกต้องให้แก่วิชาการทั้งปวง ความรู้ใดๆ ก็ตามที่ตั้ง อยู่บนสัมมาทิฐิ ล้วนเป็นความรู้ที่ไม่เป็นพิษเป็นภัยแก่ใครๆ แต่จะสร้างสรรค์ประโยชน์ฝ่ายเดียว พื้นฐานสำคัญของการเรียนการสอนวิชาต่างๆ ต้องมีสัมมาทิฐิเป็นแกนกลาง พระพุทธองค์ก็ได้ชี้ชัดว่าการเกิดสัมมาทิฐิมาจากเหตุสองอย่าง คือ

1. ปรโตโฆสะ คือปัจจัยกระตุ้นการเรียนรู้จากภายนอก เช่น การแนะนำ การถ่ายทอด การโฆษณา คำบอกเล่า ตลอดจนการเลียนแบบจากพ่อ แม่ ครู เพื่อน เป็นต้น

2. โยนิโสมนสิการ คือปัจจัยกระตุ้นการเรียนรู้จากภายใน หมายถึงการคิดอย่างแยบคาย หรือความรู้จักคิด คิดอย่างมีระบบ คิดอย่างมีกระบวนการ คิดรอบด้าน หรือคิดตามแนวทางปัญญา คือ รู้จักมอง รู้จักพิจารณาสิ่งทั้งหลายตามสภาวะ ตามความเป็นจริง

กล่าวโดยสรุป การศึกษามีหน้าที่สร้างสรรค์ทั้งสองด้านไปพร้อมกัน คือ การพัฒนาชีวิตบุคคลให้ถึงความสมบูรณ์และสร้างสรรค์อารยธรรมที่ส่งเสริมให้ระบบความสัมพันธ์ของสรรพสิ่งเจริญงอกงามไปในวิถีทางที่เกื้อกูลกันยิ่งขึ้น การศึกษาที่แท้คือ การพัฒนาชีวิตบุคคลให้สมบูรณ์พร้อมไปด้วยกันกับการสร้างสรรค์อารยธรรมที่ยั่งยืน นักการศึกษาที่ยึดมั่นในหลักของพระพุทธศาสนา ก็พยายามพิจารณาตรวจสอบปัญหาต่างๆ อย่างใกล้ชิด ใช้หลักศานานำมาประยุกต์ใช้กับการศึกษา เราก็มองเห็นปัญหาและสาเหตุแห่งปัญหาอย่างชัดเจนว่า การศึกษาที่ขาดคุณภาพเป็นสาเหตุแห่งวิกฤตการณ์ในด้านต่างๆ จึงได้หันกลับมาพิจารณากันว่า การจัดการเรียนการสอนในอนาคตมีความจำเป็นต้องสร้างความสมดุลให้เกิดขึ้นจึงมีความเห็นพ้องกันว่าควรจะต้องปรับปรุงหลักสูตรการเรียนการสอน โดยได้นำเอาหลักการของพระพุทธศาสนาเป็นพื้นฐานในการเรียนการสอน ด้วยตั้งความหวังร่วมกันว่า การจัดการเรียนการสอนอันมีพระพุทธศาสนาเป็นพื้นฐาน เพราะพระพุทธศาสนาเหมาะสมอย่างยิ่งกับสังคมไทย ก็จะก่อให้เกิดดุลยภาพแห่งการศึกษา และการพัฒนาสังคมเพราะพระพุทธศาสนามีหลักธรรมที่แน่นอนเป็นหลักในการดำเนินชีวิต เช่น ศีล 5 ก็ควบคุมการดำรงชีวิตของแต่ละบุคคลและเชื่อมั่นว่าการศึกษที่สมดุลและการพัฒนาที่สมบูรณ์ เช่นนี้จะป็นพลปัจจัยให้เกิดสังคมที่ปกติสุขที่ มนุษย์ สัตว์ ธรรมชาติ สิ่งแวดล้อมจะอยู่ร่วมกัน และพึ่งพาอาศัยกันด้วยสันติ บนพื้นฐานแห่งความเมตตาธรรม อันเป็นแกนนำแห่งสัมพันธภาพที่ไร้พรมแดนก็เพราะอาศัยหลักการทางพระพุทธศาสนาเป็นแนวทางนำมาซึ่งสุข ของสรรพสิ่งทั้งปวง การศึกษาตามหลักพระพุทธศาสนาเป็นการศึกษาระบบกัลยาณมิตรระหว่าง ครูกับ

ศิษย์ ซึ่งในปัจจุบันครูกับศิษย์มีความปฏิสัมพันธ์ในด้านต่างๆ ห่างกันมาก ครูทำหน้าที่เพียงบรรยาย (สืบทายก) แล้วก็จบออกไป โอกาสที่ครูและศิษย์จะมีปฏิสัมพันธ์ทางความรู้ก็ไม่มี ซึ่งแตกต่างกับการศึกษาสมัยก่อนแบบตะวันตก เช่น การเรียนแพทย์ แพทย์ที่มีชื่อเสียง เช่น หมอ ชิวโกมาร ภาจจ์ ไปเรียนที่เมืองตักสิลา หลักสูตร 14 ปี ต้องเรียนวิชาการแพทย์ 7 ปี อยู่ปรณินัติ รับใช้อาจารย์ อีก 7 ปี ได้รับการถ่ายทอดความรู้ความประทับใจในจรรยาบรรณต่างๆ ที่เกี่ยวกับการแพทย์ รวมทั้ง ศีลธรรมที่ได้รับการถ่ายทอดมาด้วยนี่คือการสอนแบบตะวันตกและเป็นระบบ ที่ปฏิบัติใน พระพุทธศาสนาจนถึงทุกวันนี้ แต่ในปัจจุบัน ระบบกัลยาณมิตรได้พังทลายแล้ว เพราะแนวคิดและ ค่านิยมแบบตะวันตก และการศึกษาศสมัยใหม่เข้ามามีบทบาทโดยเน้นปรัชญาการศึกษาตามรูปแบบ ทางตะวันตกมากเกินไป โดยไม่คำนึงถึงวัฒนธรรมพื้นฐานของสังคมไทย ทำให้เกิด การทวนกระแส ระหว่างปรัชญาการศึกษาตะวันตกและวัฒนธรรมไทย

เพราะเหตุนี้ การศึกษาแก้ไขปัญหของสังคมดังกล่าว ตัวแปรที่สำคัญก็คือการจัด การศึกษาให้ถูกต้องโดยให้เหมาะสมกับวัฒนธรรมของสังคมไทย นั่นคือการจัดการศึกษาโดยอาศัย แนวคิดของ“การศึกษาเชิงพุทธ” ซึ่งเป็นการศึกษาที่จะต้องเน้นระบบกัลยาณมิตร และความสมดุล ระหว่างความเจริญทางด้านวัตถุกับจิตใจควบคู่กันไป โดยบุคคลที่ได้รับการศึกษาด้านนี้จะได้รับ ผล ตามความมุ่งหมายของการศึกษาทั้งในแง่คุณสมบัติประจำตัวกล่าวคือ มีปัญญาและกรุณา ซึ่งเป็น ผลจากการศึกษาในแง่ของทฤษฎีเชิงพุทธสามารถดับความทะยานอยากสิ่งของที่เกิดขึ้น ความ จำเป็น ได้และในแง่ของการดำเนินชีวิต จะสามารถฝึกฝน อบรม ตนเองได้ดีทั้งในด้านร่างกาย และจิตใจ สมบูรณ์ด้วยวิชาและจรณะและจะสามารถบำเพ็ญตนเพื่อประโยชน์แก่ผู้อื่นได้ ทั้งในด้านวัตถุและ จิตใจนั่นก็คือการบรรลุถึงความไม่เห็นแก่ตัวซึ่งจะนำไปสู่ภาพรวมของการพัฒนาทางสังคม โดย อาศัยแนวคิดการศึกษาเชิงพุทธเป็นหลักในการจัดการศึกษา เพื่อการศึกษาที่สมบูรณ์และ เพื่อความ สงบสุขของสังคมไทยในยุคโลกาภิวัตน์ต่อไป

5.2 การสอนตามแนวของพระพุทธศาสนา

อาศัยพุทธประสงค์ เพื่อให้เกิดการละความชั่ว ให้สร้างคุณดี และให้จิตใจสะอาด ผ่องใส มากขึ้นหรือให้เกิดวิชาและจรณะ คือมีทั้งความรู้และความประพฤติดีให้ก้าวไปอย่างสมดุล โดยมี เป้าหมายของการสอน เพื่อให้ผู้เรียนเกิดวิชาและจรณะ มีทั้งความรู้และความประพฤติ ที่ดี และ ต้องสามารถนำความรู้ที่ดีที่ได้จากการเรียนนี้ไปใช้ในการประพฤติปฏิบัติ และสามารถดำรงตนอยู่ใน สังคมได้อย่างสงบสุข และเป็นบัณฑิต

การสอนตามแนวของพระพุทธศาสนาต้องคำนึงถึงคุณสมบัติของครู จุดมุ่งหมายในการ สอนของพระพุทธเจ้า ปรัชญาการสอนของพระพุทธเจ้า หลักการในการสอนทั่วไปของพระพุทธเจ้า วิธีการสอนตามแนวทางแห่งพุทธศาสตร์ ลีลาการสอน กุศโลบายประกอบการสอน 10 ประการของ พระพุทธเจ้าและหน้าที่ของศิษย์และอาจารย์ตามหลักพระพุทธศาสนา

การสอนตามแนวของพระพุทธศาสนา เมื่อกล่าวโดยรวม เป็นหลักการสอนโดยพยายามถ่ายทอดจากสิ่งที่เป็นนามธรรมให้เป็นรูปธรรม และผลจากการสอนก็คือ ได้ความรู้จริงรู้แจ้ง จนสามารถช่วยให้บุคคลดำรงชีวิตได้อย่างสงบสุข มีอิสรภาพ ทำให้สามารถพัฒนาตนเองไป ในวิถีทางที่ถูกต้อง เป็นครูตัวเองได้ สอนตนเองได้ และเป็นตัวอย่างที่ดีของผู้อื่นได้ด้วย สำหรับ พระธรรมคำสอนของพระพุทธองค์นั้นจะสำเร็จผลได้จริง ก็ขึ้นอยู่กับผู้รับคำสอนหรือผู้เรียนจะต้องลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง โดยมีพระองค์เป็นผู้ชี้แนวทางให้เท่านั้น ซึ่งหลักสำคัญของการสอนตามแนวพระพุทธศาสนากับความมุ่งหมายที่สำคัญของการศึกษาในปัจจุบันนี้ เป็นเรื่องที่สอดคล้องกัน เป็นไปในทำนองเดียวกัน คือ มุ่งให้บุคคล คิดเป็น ทำเป็น และแก้ปัญหาเป็น

เมื่อมาพิจารณาถึงหลักการสอนและวิธีการสอนของพระพุทธเจ้าแล้วก็พบว่า วิธีการและหลักการต่าง ๆ ที่พระพุทธองค์ทรงใช้สั่งสอนศิษย์และคนทั่วไปดังที่ปรากฏเด่นชัดในพระไตรปิฎกหรือปรากฏเป็นคัมภีร์อธิบายมีอรรถกถาเป็นต้น คัมภีร์อันมีเนื้อหามากมายนั้นได้ครอบคลุมการสอน/การเรียนรู้แบบบูรณาการในปัจจุบันไว้หมด

5.3 สรุปหลักพุทธศาสนา

1. พุทธศาสนามีหลักการเดียวกับวิทยาศาสตร์ คือ
  - 1) สอนอย่างมีเหตุผล
  - 2) ศึกษาจากของจริงที่มีอยู่จริง
  - 3) เชื่อจากสิ่งที่เกิดขึ้นจริง
2. คำสอนทั้งหมดของพุทธศาสนาสรุปอยู่ที่
  - 1) ละเว้นความชั่วทั้งปวง
  - 2) ทำความดีให้เต็มเปี่ยม
  - 3) ทำจิตให้บริสุทธิ์
3. พุทธศาสนามีคำสอนอยู่ 2 ระดับ คือ
  - 1) ระดับศีลธรรม หรือระดับต่ำ ที่สอนให้ละเว้นความชั่ว และทำความดี โดยเอาไว้สอนคนที่ความรู้น้อย
  - 2) ระดับสูง ที่สอนให้ทำจิตให้บริสุทธิ์ หรือดับทุกข์ของจิตใจในปัจจุบัน โดยใช้หลักวิทยาศาสตร์ โดยเอาไว้สอนคนที่มีความรู้
4. คำสอนที่สำคัญของพุทธศาสนาก็คือ คำสอนระดับสูง คือ เรื่อง อริยสัจ 4 อันเป็นเรื่องเกี่ยวกับการดับทุกข์ อันได้แก่
  - 1) ทุกข์ คือเรื่องความทุกข์ของจิตใจมนุษย์ในปัจจุบัน
  - 2) สมุทัย คือเรื่องสาเหตุของความทุกข์ทั้งปวง
  - 3) นิโรธ คือเรื่องความดับสนิทของความทุกข์ทั้งปวง

4) มรรค คือเรื่องวิธีปฏิบัติเพื่อให้ถึงความดับทุกข์ทั้งปวง

ส่วนคำสอนระดับศีลธรรมนั้น ไม่ใช่คำสอนที่สำคัญของพุทธศาสนา เพราะศาสนาไหนๆ เขาก็มีคำสอนเช่นนี้กันอยู่แล้ว อีกทั้งคำสอนระดับศีลธรรม ก็ยังเจือปนอยู่กับเรื่องมกมายที่ปลอมปนเข้ามามากมายในภายหลัง ซึ่งไม่เป็นวิทยาศาสตร์ และขัดแย้งกับคำสอนระดับสูงอย่างมาก ถ้าใครยึดถือในคำสอนระดับศีลธรรม ก็จะไม่เข้าใจคำสอนระดับสูงได้ ดังนั้นคำสอนส่วนใหญ่ของ พุทธศาสนา จึงมุ่งเน้นมาที่เรื่องการดับทุกข์นี้เท่านั้น

5. พุทธศาสนาสอนว่า เมื่อเริ่มต้นศึกษาพุทธศาสนา อย่าเพิ่งสนใจเรื่องเหล่านี้ คือ

- 1) เรื่องว่าพระพุทธเจ้าหรือพระอรหันต์ทั้งหลาย ว่าจะมีจริงหรือไม่
- 2) เรื่องว่าสมาธิจะมีจริงหรือไม่ หรือทำให้เกิดอะไรที่น่าอัศจรรย์ขึ้นมาได้จริงหรือไม่
- 3) เรื่องว่าเมื่อเราทำสิ่งใดไว้แล้ว จะต้องได้รับผลจากการกระทำนั้นในอนาคตจริงหรือไม่

หรือไม่

4) เรื่องที่ไร้สาระทั้งหลายของโลก ที่ไม่เกี่ยวข้องกับเรื่องการดับทุกข์

เหตุที่ไม่ให้สนใจเรื่องเหล่านี้ก็เพราะ เรื่องเหล่านี้เป็นเรื่องที่ไม่เกี่ยวกับเรื่องการดับทุกข์เลย และเป็นเรื่องที่พิสูจน์ไม่ได้ ไม่มีของจริงมาให้ศึกษาตามหลักวิทยาศาสตร์ ถ้าใครหลงไปศึกษาก็จะทำให้เสียเวลาอยู่กับเรื่องเหล่านี้ และอาจเกิดความเข้าใจผิดหรือไขว้เขวขึ้นมาได้ ต่อเมื่อศึกษาตามหลักการของพุทธศาสนาจนเกิดความเข้าใจอย่างแจ่มแจ้งแล้ว ปัญหาเหล่านี้ก็จะหมดสิ้นไปเอง

6. พุทธศาสนาจะสอนเฉพาะเรื่องในปัจจุบันเท่านั้น ไม่สอนเรื่องหลังจากตายไปแล้ว คือ พุทธศาสนาจะสอนให้เราศึกษาชีวิตในปัจจุบัน โดยใช้หลักวิทยาศาสตร์ จนเกิดความเข้าใจชีวิตอย่างแจ่มแจ้งก่อน แล้วก็จะเข้าใจเรื่องภายหลังจากความตายได้ด้วยตนเอง โดยไม่เชื่อจากใครๆ

7. พุทธศาสนาจะสอนให้ใช้ปัญญานำหน้าความเชื่อ โดยสอนว่า

- 1) อย่าเชื่อจาก ฟังต่อบอกต่อกันมา
- 2) อย่าเชื่อจาก เห็นเขาทำตามๆ กันมา
- 3) อย่าเชื่อจาก คำล่ำลือ
- 4) อย่าเชื่อจาก ตำรา
- 5) อย่าเชื่อจาก เหตุผลตรงๆ (ตรรกะ)
- 6) อย่าเชื่อจาก เหตุผลแวดล้อม (นัยยะ)
- 7) อย่าเชื่อจาก สามัญสำนึกของเราเอง
- 8) อย่าเชื่อจาก มันตรงกับความเห็นที่เรามีอยู่
- 9) อย่าเชื่อจาก ผู้สอนนี้ดูน่าเชื่อถือ
- 10) อย่าเชื่อจาก ผู้สอนนี้เป็นครูของเราเอง

เมื่อได้รับคำสอนใดมา ให้นำมาพิจารณาดูก่อน ถ้าเห็นว่ามีโทษ ให้ละทิ้งเสีย แต่ถ้าเห็นว่าไม่มีโทษและมีประโยชน์ ก็ให้นำมาทดลองปฏิบัติดูก่อน ถ้าไม่ได้ผลก็ให้ละทิ้งไป แต่ถ้าได้ผลจึงค่อยเชื่อและรับเอามาปฏิบัติต่อไป

8. พุทธศาสนามีหลักการศึกษายู่ 3 ระดับ คือ

- 1) ศึกษาจากการฟัง หรืออ่านมา
- 2) ศึกษาจากการคิดพิจารณา
- 3) ศึกษาจากการปฏิบัติจริง

ขั้นแรกพุทธศาสนาจะสอนให้ฟังหรืออ่านมาก่อน แล้วนำมาคิดพิจารณาด้วยเหตุด้วยผล ให้เกิดความเข้าใจอย่างแจ่มแจ้ง แล้วจึงนำความเข้าใจนั้นมาทดลองปฏิบัติ จึงจะได้รับผลจริง เพียงแค่การฟังมาหรืออ่านมานั้นยังไม่มีผลอะไร แม้ความเข้าใจก็ยังช่วยได้เพียงทำให้ความทุกข์บรรเทาเบาบางลงเท่านั้น จะต้องมีการปฏิบัติจริงอย่างถูกต้องสมบูรณ์ จึงจะมีผลเป็นความดับลงของ ทุกข์จริง

9. การที่จะรู้จักพุทธศาสนาได้อย่างถูกต้อง ไม่ใช่เพียงแค่การฟังมาหรืออ่านมาเท่านั้น เพราะอาจจะได้รับคำสอนที่ผิดมาก็ได้ จะต้องถึงขั้นมีความ “เข้าใจอย่างแจ่มแจ้ง” เท่านั้น จึงจะเรียกว่าได้รู้จักพุทธศาสนาอย่างถูกต้องแท้จริง ซึ่งการที่จะเกิดความเข้าใจพุทธศาสนาอย่างแจ่มแจ้งนั้น จะต้องศึกษาทฤษฎีสูงสุดของธรรมชาติ จนเกิดความเข้าใจ แล้วนำทฤษฎีนั้นมาศึกษาร่างกายและจิตใจของเราจนเกิดความเข้าใจว่า “แท้จริงไม่มีเรา” จึงจะเรียกว่าเกิดความเข้าใจอย่าง แจ่มแจ้ง

10. พุทธศาสนาจะสอนเรื่องง่ายๆ ที่เราทุกคนสามารถศึกษาให้เกิดความเข้าใจ ได้ และปฏิบัติได้จริงโดยไม่ต้องอาศัยความสามารถพิเศษอะไรเลย ส่วนเรื่องลึกลับไกลตัว หรือ เรื่องยากๆ ที่เราอาจจะเคยได้ฟังมานั้น เป็นเรื่องที่แต่งขึ้นมาในภายหลัง ซึ่งทำให้ยากแก่การศึกษา หรือศึกษาไม่ได้เลย และไม่ทำให้เกิดความเข้าใจขึ้นมาได้จริง มีแต่ทำให้เกิดความลึกลับสงสัย ยิ่งขึ้น เราจึงไม่ควรสนใจ

11. คำสอนในพุทธศาสนานั้นสามารถย่อลงให้เหลือเพียงประโยคเดียวได้ และสามารถขยายออกไปได้มากมาย ซึ่งคำสอนโดยย่อนั้นก็คือ “สิ่งทั้งหลายทั้งปวง อันใครๆ ไม่ควรยึดถือว่ามีตัวตน” ซึ่งนี่ก็คือ หลักอริยสัจ 4 โดยสรุป

12. อริยสัจ 4 จะสอนว่า “ความทุกข์ทั้งหมดของจิตใจมนุษย์ เกิดมาจากสาเหตุเดียว คือ ความยึดถือว่ามีตัวเรา” (ความยึดถือ ก็คือ ความอยากให้มีสิ่งต่างๆ เป็นไปตามที่จิตอยากให้เป็น แต่เมื่อมันไม่เป็นไปตามที่จิตอยาก จิตที่อยากนั้นจึงเป็นทุกข์)

13. อริยสัจ 4 จะสอนว่า “เมื่อไม่มีความยึดถือว่ามีตัวเรา ความทุกข์ทั้งปวงก็จะไม่เกิดขึ้น” เมื่อจิตไม่มีทุกข์ มันก็สงบเย็น ปลอดโปร่ง สดชื่นแจ่มใส ซึ่งพุทธศาสนาจะเรียกว่า “นิพพาน” ที่แปลว่า ความดับสิ้นไปของทุกข์

14. วิธีปฏิบัติเพื่อไม่เกิดความยึดถือว่ามีตัวเราได้นั้น จะต้องใช้จิตที่เข้มแข็ง (มีสมาธิ) มาระงับความยึดถือนี้ โดยมีความเข้าใจว่า “แท้จริงมันไม่มีเรา” (มีปัญญา) มาคอยควบคุม และมีจิต ที่ปกติ (มีศีล) เป็นพื้นฐานอยู่ก่อนแล้ว ถ้าปฏิบัติได้ชั่วคราว ทุกข์ก็ดับลงเพียงชั่วคราว แต่ถ้าปฏิบัติได้ถาวร ทุกข์ก็ดับลงถาวร

15. ศีลนั้นเราทุกคนก็สามารถปฏิบัติได้ ด้วยการตั้งใจว่าจะไม่เบียดเบียนชีวิตและทรัพย์สินของผู้อื่น แม้ด้วยกายหรือวาจาก็ตาม เพียงเท่านี้เราก็มีศีลได้เองแล้ว

16. สมานันท์ เพียงเราตั้งใจในการคิด การพูด หรือการเคลื่อนไหวของร่างกายให้มั่นคง ต่อเนื่องกันได้นานๆ เราก็มีสมาธิที่พร้อมใช้ดับทุกข์ได้แล้ว ถ้าใครยังทำไม่ได้ ก็ต้องไปฝึกมาก่อน

17. ส่วนปัญญานั้น เพียงเรามีความเข้าใจอย่างถูกต้องว่า “แท้จริงไม่มีสิ่งใดหรือสภาวะใดที่จะเป็นเราหรือตัวเราได้” เพียงเท่านั้นเราก็มีปัญญาที่แท้จริงขึ้นมาแล้ว

18. การที่จะเกิดความเข้าใจว่าไม่มีเราได้นั้น จะต้องเข้าใจถึงกฎสูงสุดของธรรมชาติก่อน ว่า “ทุกสิ่งที่เกิดขึ้นต้องมาจากเหตุและปัจจัย (ปัจจัย หมายถึง สิ่งที่มาช่วยสนับสนุน) เท่านั้น” คือสิ่งใด จะเกิดขึ้น จะต้องอาศัยสิ่งอื่นหลายๆ สิ่งมาปรุงแต่งหรือสร้างขึ้นเสมอ ไม่มีสิ่งใดจะเกิดขึ้นหรือตั้งอยู่ได้ลอยๆ โดยไม่มีสิ่งอื่นมาปรุงแต่ง

19. เมื่อทุกสิ่งเกิดขึ้นมาและตั้งอยู่ได้เพราะเหตุปัจจัย ดังนั้นทุกสิ่งที่เกิดขึ้นมา จึงไม่มีสภาวะที่จะเป็นตัวตนที่แท้จริงของตัวเอง ชนิดที่จะเป็นตัวตนที่เที่ยงแท้ถาวรหรือเป็นอมตะได้ คือเมื่อสิ่งใดเกิดขึ้นมาแล้ว ก็จะต้องดับสลายหรือหายไปอย่างแน่นอน ไม่ช้าก็เร็ว

20. วัตถุทั้งหลายของโลก ก็ล้วนเกิดขึ้นมาจากเหตุปัจจัย ดังนั้นวัตถุทั้งหลายของโลก จึงไม่มีสภาวะที่จะเป็นตัวตนของตนเอง หรือไม่มีตัวตนที่แท้จริง ชนิดที่จะตั้งอยู่ตลอดไปชั่วนิรันดร์ได้

21. ร่างกายของมนุษย์และสิ่งที่มีชีวิตทั้งหลาย ก็เกิดมาและตั้งอยู่ได้เพราะมีเหตุปัจจัย (คือ มีอาหาร น้ำ ความร้อน และอากาศ) เมื่อขาดเหตุหรือปัจจัยใดไป ร่างกายก็จะแตกสลายหรือตายไปทันที ดังนั้นร่างกายของสิ่งที่มีชีวิตทั้งหลาย จึงไม่มีตัวตนที่แท้จริง ชนิดที่จะตั้งอยู่ได้ตลอดไปชั่วนิรันดร์ คือสรุปได้ว่า ร่างกายของเราจริงๆ นั้นมันไม่มี มีแต่ร่างกายชั่วคราว ที่เรามาสम्मติเรียกกันเท่านั้น

22. จิตใจของมนุษย์และสิ่งที่มีชีวิตทั้งหลาย ก็เกิดมาและตั้งอยู่ได้เพราะมีเหตุปัจจัย (คือมีร่างกายที่ยังไม่ตาย จึงทำให้เกิดจิตใจขึ้นมารับรู้และรู้สึกสิ่งต่างๆ ได้ และมีความทรงจำจาก สมอง จึงมีความจำและคิดได้) เมื่อขาดเหตุหรือปัจจัยใดไป จิตใจก็จะดับหายไปทันที ดังนั้นจิตใจ ของสิ่งที่มีชีวิตทั้งหลาย จึงไม่มีตัวตนที่แท้จริง ชนิดที่จะตั้งอยู่ได้ตลอดไปชั่วนิรันดร์ คือสรุปได้ว่า จิตใจของเราจริงๆ นั้นมันไม่มี มีแต่จิตใจชั่วคราว ที่เรามาสम्मติเรียกกันเท่านั้น

23. สรุปว่า “ไม่มีสิ่งใดหรือสภาวะใดที่จะมาเป็นเรา หรือตัวเรา หรือตัวตนของใครๆ ได้” เพราะทุกสิ่งมันเป็นไปตามเหตุตามปัจจัยของมัน เมื่อทุกสิ่งเป็นไปตามเหตุตามปัจจัยของมัน ดังนั้นเมื่อเหตุหรือปัจจัยของมันเสื่อมสลายหรือดับหายไป สิ่งที่เกิดขึ้นมานั้นจึงต้องเสื่อมสลาย หรือดับหายไปด้วยเสมอ คือความไม่เที่ยงแท้ถาวรของสิ่งที่เกิดขึ้นมาทั้งปวง

24. เมื่อทุกสิ่งที่เกิดขึ้นมาล้วนต้องอาศัยเหตุปัจจัย มาปรุงแต่งขึ้นมา ดังนั้นเมื่อยังตั้งอยู่ ก็ต้องทนที่จะประคับประคองตัวตนชั่วคราวเอาไว้ด้วยความยากลำบาก มากบ้างน้อยบ้าง ตลอดเวลา ถ้าไม่ทนมันก็จะแตกสลาย (ใช้กับวัตถุ) หรือดับหายไป (ใช้กับจิตใจ) ทนที คือความเป็นทุกข์ของสิ่งที่เกิดขึ้นมาทั้งปวง

25. เมื่อจิตโง่เพราะไม่เข้าใจว่า “สิ่งที่เกิดขึ้นมาทั้งหลาย โดยเฉพาะร่างกายและจิตใจของตัวเอง ก็ไม่ใช่ของตัวเองจริง และไม่เที่ยงแท้ยั่งยืนถาวร รวมทั้งยังต้องทนอยู่ด้วย” แล้วก็ไปยึดถือ

สิ่งที่ไม่เที่ยงแท้ถาวรนี้เข้า เมื่อสิ่งที่ยึดถือเอาไว้เปลี่ยนแปลงไปตามเหตุตามปัจจัย จิตโง่งนี่จึงเป็นทุกข์ไปอย่างช่วยไม่ได้

26. เมื่อเรา (ตามที่สมมติเรียก) เข้าใจแล้วว่า “แท้จริงมันไม่มีเรา” เราก็นำเอาความเข้าใจนี้มาเพ่งพิจารณาเข้าไปในร่างกายและจิตใจของเรา (และของคนอื่นด้วย) อย่างมั่นคงต่อเนื่องกันได้นานๆ จิตก็จะเกิดสมาธิขึ้นมาได้ และสมาธินี้จะมาระงับหรือทำให้ความยึดถือว่ามีตัวเรา หรือตัวตนของใครๆ ดับหายไปจากจิตของเราได้

27. เมื่อไม่มีความยึดถือว่ามีตัวเรา อันเป็นสาเหตุของความทุกข์ทั้งหลาย ความทุกข์ทั้งหลายก็ย่อมที่จะไม่มีตามไปด้วย เมื่อจิตไม่มีทุกข์สภาวะที่ตรงข้ามกับความทุกข์ หรือความสงบเย็น (นิพพาน) ก็ย่อมที่จะปรากฏขึ้นมาแทนที่ความทุกข์ทันที

28. ถ้าเราสามารถปฏิบัติให้เกิดปัญญาและสมาธิขึ้นมาได้เมื่อใด นิพพานก็จะปรากฏ เมื่อนั้น แต่ถ้าปล่อยให้อปัญญาและสมาธินี้หายไปเมื่อใด ความทุกข์ก็จะยังกลับมาเกิดขึ้นได้ ใหม่เรื่อยไป จนกว่าเราจะสามารถปฏิบัติให้เกิดปัญญาและสมาธินี้ ได้อย่างต่อเนื่องมั่นคง สม่าเสมอ เป็นเวลานานๆ จนนิสัยที่จะเกิดความยึดถือว่ามีตัวเราที่ฝังอยู่ในจิตใต้สำนึกของเรา ได้เลื่อนหายไปจากจิตใต้สำนึกอย่างถาวร นิพพานก็จะปรากฏได้อย่างถาวรเหมือนกัน

29. สรุปหลักพุทธศาสนา คือ “ถ้าโง่ไปยึดถือสิ่งใดว่าเป็นเราหรือของเรา จิตก็เป็นทุกข์ แต่ถ้ามีปัญญา แล้วไม่ไปยึดถือสิ่งใดๆ ว่าเป็นเราหรือของเรา จิตก็ไม่ใช่ทุกข์” ถ้าใครเข้าใจเพียงแค่นี้ ก็เท่ากับเข้าใจพุทธศาสนาทั้งหมด ถ้าใครปฏิบัติได้เพียงเท่านี้ ก็เท่ากับได้ปฏิบัติพุทธศาสนาทั้งหมด และถ้าใครได้รับผลเพียงเท่านี้ ก็เท่ากับได้รับผลทั้งหมดในพุทธศาสนา

6. ทฤษฎีของรูปแบบการจัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษาแบบพุทธวิธี

รูปแบบการจัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษาแบบพุทธวิธี ได้นำหลักธรรมสำคัญของ พุทธศาสนา 5 หลักธรรม ซึ่งถือว่าเป็นทฤษฎีทางการศึกษามาสร้างเป็นรูปแบบการจัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษาแบบพุทธวิธี โดยใช้ข้อริยสัง 4 เป็นธรรมะหลัก และประกอบด้วยธรรมะประกอบ 4 หลักธรรม ได้แก่ โยนิโสมนสิการ กัลยาณมิตร ศีล 5 และหิริโอตตปปะ หลักธรรมดังกล่าวมีรายละเอียด ดังนี้

6.1 โยนิโสมนสิการ

โยนิโสมนสิการ คือ หลักของการคิดเป็นที่ทำให้มนุษย์มีความสามารถที่รู้จักมอง รู้จักพิจารณาสิ่งทั้งหลายตามสภาวะ วิธีคิดหาเหตุปัจจัย สืบค้นจากต้นเหตุตลอดทางจนถึงผลสุดท้าย ที่เกิด แยกแยะเรื่องออกให้เห็นตามสภาวะที่เป็นจริง คิดตามความสัมพันธ์ที่สืบทอดจากเหตุโดยไม่เอาความรู้สึกอุปทานของตนเองเข้าไปจับ ในที่สุดก็จะสามารถแก้ปัญหาต่างๆ ได้อย่างเหมาะสม ด้วยวิธีการแห่งปัญญา

โยนิโสมนสิการ เป็นปัจจัยภายในของมนุษย์ คือ ความเกี่ยวข้องกับการฝึกใช้ความคิด ให้รู้จักคิดอย่างถูกวิธี คิดอย่างมีระเบียบ คิดอย่างวิเคราะห์ ไม่มองเห็นสิ่งต่างๆ อย่างตื้นๆ ผิดเพี้ยน

เป็นขั้นตอนสำคัญของการสร้างปัญญา ไม่ใช่ตัวปัญญา แต่เป็นเหตุให้เกิดปัญญา โยนิโสมนสิการ มีองค์ประกอบ 4 ส่วน คือ

1. อุบายมนสิการ คือ การคิดอย่างเข้าถึงความจริง
2. ปณณสิการ คือ การคิดอย่างมีลำดับขั้นตอนไม่สับสน
3. การณมนสิการ คือ การคิดอย่างมีเหตุผล
4. อุปาทกมนสิการ คือ การคิดอย่างมีเป้าหมาย คิดให้เกิดผล ไม่ใช่คิดไปเรื่อยเปื่อย

วิธีคิดตามหลักโยนิโสมนสิการ มี 10 วิธี คือ

- 4.1 วิธีคิดแบบสืบสาวเหตุปัจจัย เป็นวิธีคิดเพื่อให้รู้สภาวะที่เป็นจริง
- 4.2 วิธีคิดแบบแยกแยะองค์ประกอบ เป็นวิธีคิดเพื่อกำหนดแยกปรากฏการณ์ต่างๆ ออกเป็นสิ่งที่ป็นรูปธรรมและสิ่งที่ป็นนามธรรม
- 4.3 วิธีคิดแบบสามัญลักษณะ เป็นวิธีคิดเพื่อให้รู้เท่าทัน คือ รู้ว่าสิ่งต่างๆ นั้นเกิดขึ้นเอง และ จะดับไปเอง เรียกว่า รู้อนิจจัง
- 4.4 วิธีคิดแบบอริยสัจ เป็นวิธีคิดแบบแก้ปัญหา โดยเริ่มจากตัวปัญญาหรือทุกข์ ทำความ เข้าใจให้ชัดเจน สืบค้นสาเหตุ เตรียมแก้ไข วางแผนกำจัดสาเหตุของปัญหา
- 4.5 วิธีคิดแบบอรรถธรรมสัมพันธ์ เป็นวิธีคิดให้มีความสัมพันธ์กันระหว่างหลักการและความมุ่งหมาย สามารถตอบคำถามได้ว่าที่ทำหรือจะทำอย่างนั้น อย่างนี้เพื่ออะไร
- 4.6 วิธีคิดแบบคุณโทษและทางออก เป็นการคิดบนพื้นฐานความตระหนักที่ว่าทุกสิ่งในโลกนี้มีทั้งส่วนดีและส่วนด้อย
- 4.7 วิธีคิดแบบรู้คุณค่าแท้ คุณค่าเทียม เป็นวิธีคิดที่สามารถแยกแยะได้ว่าคุณค่าแท้คืออะไร คุณค่าเทียม คืออะไร
- 4.8 วิธีคิดแบบเจ้าคุณธรรม เป็นการคิดถึงแต่สิ่งที่ดีมีกุศล
- 4.9 วิธีคิดแบบเป็นอยู่กับปัจจุบัน เป็นวิธีคิดให้ตระหนักถึงสิ่งที่เป็นอยู่ในขณะปัจจุบัน กำหนดเอาที่เกี่ยวข้องกับปัจจุบันเชื่อมกับสิ่งที่กำลังรับรู้
- 4.10 วิธีคิดแบบวิภาษวาท เป็นการคิดแบบมองให้เห็นความจริง โดยแยกแยะให้เห็นทุกด้าน ไม่พิจารณาเพียงด้านเดียว

กลไกการทำงานของโยนิโสมนสิการ ในกระบวนการคิด คือ เมื่อบุคคลรับรู้สิ่งใด ความคิดก็จะมุ่งเข้าสู่ความชอบหรือไม่ชอบทันที เนื่องจากบุคคลมีประสบการณ์มาก่อนในตอนนั้นเอง ที่โยนิโสมนสิการจะเข้าไปสกัดกั้นความคิดนั้นแล้วเป็นตัวนำเอากระบวนการคิดบริสุทธิ์ที่จะพิจารณาตามสภาวะตามเหตุปัจจัย เป็นลำดับไม่สับสน มีเหตุผลและเกิดผลได้ คนปกติสามารถใช้ โยนิโสมนสิการง่ายๆ ได้โดยการพยายามควบคุมกระแสความคิดให้อยู่ในแนวทางที่ตรงตามทาง ที่เคยได้รับการอบรมสั่งสอนจากกัลยาณมิตรมาก่อนแล้ว และเมื่อพิจารณาเห็นความจริงและรู้ว่คำแนะนำสั่งสอนนั้นถูกต้องดีงาม มีประโยชน์ ก็ยิ่งมั่นใจและเกิดศรัทธาขึ้นเอง เกิดเป็นการประสานกันระหว่างปัจจัยภายนอกกับปัจจัยภายใน

6.2 อริยสัจ 4

อริยสัจ 4 คือ หลักธรรมสำคัญของพระพุทธศาสนา ถือได้ว่าเป็นแก่นแท้หรือหัวใจของศาสนา เป็นสัจธรรมที่พระพุทธเจ้าทรงตรัสรู้ด้วยพระองค์เอง ซึ่งมีความลึกซึ้งมาก อริยสัจ คือความจริงอันประเสริฐหรือความจริงของอริยบุคคล เพราะผู้ใดรู้อริยสัจ 4 ด้วยปัญญา ผู้นั้นจะกลายเป็นผู้ประเสริฐหรือเป็นอริยบุคคล ถือได้ว่าอริยสัจเป็นหัวใจของพระพุทธศาสนา คำสอนของพระพุทธเจ้าทั้งหมดจะสรุปไว้ในอริยสัจ 4 ทั้งสิ้น อันประกอบด้วยองค์ 4 คือ

1. ทุกข์ คือ ความจริงว่าด้วยความทุกข์ ความทุกข์หรือปัญหาอาจเกิดขึ้นได้กับทุกคน ในทุกสถานที่ ทุกเวลา และทุกโอกาส คนเราเมื่อแก้ไขปัญหาใดปัญหาหนึ่งไปได้ ปัญหาใหม่ก็อาจเกิดติดตามมาให้แก้ไขอีกได้ตลอดเวลา สรุปได้ว่า ความทุกข์หรือปัญหาอาจเกิดกับใครก็ได้ทุกคน เราจะต้องไม่ประมาท ต้องพร้อมที่จะเผชิญหน้ากับความจริง

2. สมุทัย คือ ความจริงว่าด้วยเหตุแห่งความทุกข์ ความทุกข์หรือปัญหาที่เกิดขึ้นนั้น ต้องมีสาเหตุ ต้องเกิดจากอะไรบางอย่าง ไม่ใช่มีขึ้นลอยๆ สาเหตุที่แท้จริงของความทุกข์ คือ ความอยากที่เกินพอดี ซึ่งเรียกว่า ตัณหา เช่น ความอยากได้อย่างโน้นอย่างนี้อันเกิดจากตา หู จมูก ลิ้น กาย และใจ อยากได้บ้านสวยๆ อยากมีรถยนต์ อยากมีเงินมากๆ ก็เกิดการประกอบอาชีพทุจริต การค้าประเวณี การส่ำสอนทางเพศเพื่อตอบสนองความอยากของมนุษย์ พระพุทธเจ้าสอนว่า สรรพสิ่งเกิดจากเหตุ สรรพสิ่งจะดับหรือหมดไปก็เพราะเหตุ ไม่มีสิ่งใดเกิดขึ้น เป็นไปหรือดับสลายไปเฉยๆ โดยไม่มีเหตุ ไม่มีปัจจัย พูดอีกนัยหนึ่งพระพุทธศาสนามีได้สอนให้เชื่อในเรื่องบังเอิญในบางครั้ง บางกรณี ที่เราคิดว่ามันเป็นไปโดยบังเอิญ ไม่มีเหตุ ไม่มีปัจจัยนั้น เป็นเพราะว่าเรามองไม่เห็นหรือไม่เข้าใจเหตุหรือปัจจัยของมัน จึงทึกทักเอาว่า สิ่งนั้นเกิดขึ้นหรือดับไปโดยบังเอิญ

3. นิโรธ คือความจริงว่าด้วยความดับทุกข์ ความทุกข์หรือปัญหาทั้งหลายนั้นดับได้เมื่อความทุกข์เกิดจากสาเหตุ ถ้าเราดับสาเหตุเสีย ความทุกข์หรือปัญหานั้นก็ย่อมดับไปด้วยหากดับทุกข์หรือปัญหาได้หมดสิ้น ในทางพระพุทธศาสนา เรียกว่า นิพพาน จึงเหลือแต่ความสงบสุขอย่างยิ่ง

4. มรรค คือ ความจริงว่าด้วยวิถีทางแห่งความดับทุกข์หรือปัญญา มีองค์ประกอบ 8 ประการ คือ

4.1 เห็นชอบ (สัมมาทิฐิ) คือ เห็นสิ่งต่างๆ ตามที่เป็นจริง

4.2 ดำริชอบ (สัมมาสังกัปปะ) คือ ไม่ลุ่มหลงมัวเมากับความสุขทางกาย ไม่พยายาหาและไม่คิดทำร้ายผู้อื่น

4.3 เจรจาชอบ (สัมมาวาจา) คือ การไม่พูดเท็จ ไม่พูดส่อเสียด ไม่พูดหยาบคาย และไม่พูดสิ่งไร้สาระ

4.4 กระทำชอบ (สัมมากัมมันตะ) คือ ไม่ทำลายชีวิต ไม่ลักขโมย ไม่ประพฤติดิถีทางกาม

4.5 เลี้ยงชีพชอบ (สัมมาอาชีวะ) คือ การทำมาหากินด้วยอาชีพที่สุจริตไม่คดโกง ไม่หลอกลวง ไม่ทำกิจการในสิ่งที่เป็นผลร้ายต่อคนทั่วไป

4.6 พยายามชอบ (สัมมาวายามะ) คือ ความพยายามที่จะป้องกันมิให้ความชั่วเกิดขึ้น ความพยายามที่จะกำจัดความชั่วที่เกิดขึ้นแล้วให้หมดไป ความพยายามที่จะสร้างความดีที่ยังไม่เกิดให้เกิดขึ้น และความพยายามที่จะรักษาความดีที่เกิดขึ้นแล้วให้คงอยู่ตลอดไป

4.7 ระลึกชอบ (สัมมาสติ) คือ การไม่หลงไม่ลืม รู้ตัวอยู่เสมอว่ากำลังเห็นสิ่งต่างๆ ตามที่เป็นจริง

4.8 ตั้งจิตมั่นชอบ (สัมมาสมาธิ) คือ การที่สามารถตั้งจิตให้จดจ่ออยู่กับสิ่งใด สิ่งหนึ่ง ได้นาน

การสั่งสอนธรรมของพระพุทธเจ้าทรงมุ่งผลในทางปฏิบัติหลักธรรมเป็นสิ่งสำคัญของการดำเนินชีวิต หากคนเราไม่ศึกษา ไม่ตระหนักและไม่ศรัทธา ย่อมเป็นผู้ดำรงอยู่ด้วยความประมาทและอาจกระทำการใดๆ ที่เป็นต้นเหตุของปัญหาชีวิตขึ้นมาได้ คุณค่าของหลักพุทธธรรมอริยสัจ 4 ช่วยให้นักเรียนสังเกตพิจารณาสิ่งต่างๆ ตามสภาพความเป็นจริง ทำให้เกิดความกระจ่างทางปัญญา ปัญหาเกิดขึ้นได้เสมอ ถึงแม้ปัญหาหนึ่งจะยุติไปแล้วก็อาจเกิดปัญหาใหม่ให้เราต้องติดตามแก้ไขตลอดเวลา การนำหลักพุทธธรรมนี้มาใช้เพื่อแก้ปัญหาด้วยสติ ด้วยปัญญา ด้วยเหตุผล และมุ่งมั่นสืบสาวราวเรื่องให้ถึงต้นตอของปัญหาด้วยตนเองตามความเป็นจริง ทำให้เกิดแสงสว่างแห่งปัญญา และปัญญาก็จะเป็นเครื่องนำทางของชีวิต

จะเห็นได้ว่าอริยสัจ 4 ดังที่กล่าวข้างต้นเป็นธรรมะหลักอันเป็นหัวใจของพระพุทธศาสนา ผู้วิจัยจึงได้นำหลักอริยสัจ 4 เป็นกรอบในการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษาแบบพุทธวิธีเพื่อปลูกฝังพฤติกรรมป้องกันการเสี่ยงทางเพศของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น เนื่องจาก พระธรรมปิฎก (2547: 182) กล่าวในหนังสือพุทธธรรมว่า อริยสัจ 4 เป็นธรรมะหลักหรือเป็นความจริงอันประเสริฐ และมีกิจหรือขั้นตอน / รายละเอียดของการนำไปสู่การแก้ปัญหา ได้แก่ ทุกข์ สมุทัย นิโรธ และมรรค แต่ละขั้นตอนนี้เป็นวิธีการให้คนเห็นแนวทางการแก้ปัญหา ดังนั้นอริยสัจ 4 จึงเป็นธรรมะหลักที่นำมาดัดแปลงเป็นกระบวนการสอนในนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น คือ เริ่มด้วยทุกข์ เห็นปัญหาของพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศ สมุทัย คือ เห็นถึงสาเหตุของปัญหา พฤติกรรมเสี่ยงทางเพศ นิโรธ คือ สามารถแก้ปัญหาพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศให้หมดไป โดยที่สาเหตุแห่งทุกข์ได้ถูกดับไป และมรรค คือ วิธีทางแห่งการดับทุกข์ เมื่อนำหลักอริยสัจ 4 มาใช้แล้วนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น มีพฤติกรรมป้องกันการเสี่ยงทางเพศ นอกจากนั้นได้นำธรรมะประกอบจำนวน 4 หลักธรรมที่จะทำให้เกิดสภาพของปัญหาหมดไป คือ หลักโยนิโสมนสิการ กัลยาณมิตรศีล 5 และหิริโอตตปปะ มาใช้สร้างเป็นรูปแบบการจัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษาแบบพุทธวิธี การนำหลักธรรมเฉพาะมาใช้ในรูปแบบการจัดการเรียนรู้นี้เพื่อให้การจัดการเรียนรู้สอดคล้องกับพัฒนาการของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น ทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา การที่จะให้นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น มีพฤติกรรมป้องกันการเสี่ยงทางเพศ จำเป็นต้องมีปัจจัยภายนอกที่ดีหรือเรียกว่า ปรโตโมสะ (กัลยาณมิตร) คือ สิ่งแวดล้อมต่างๆ ในงานวิจัยครั้งนี้ถือว่าครูและเพื่อน

เป็นกัลยาณมิตรที่ดี นอกจากสิ่งแวดล้อมภายนอกแล้วในนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น จำเป็นต้องอาศัยปัจจัยภายในหรือเรียกว่า โยนิโสมนสิการ ได้แก่การคิดเป็น เป็นปัจจัยให้เกิดปัญญา เป้าหมายสูงสุด คือ การแก้ปัญหาพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศเพื่อให้นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น มีพฤติกรรมป้องกันการเสี่ยงทางเพศ ผู้วิจัยจึงได้นำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนามาหลอมรวมกันเพื่อนำไปสร้างเป็นรูปแบบการจัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษาแบบพุทธวิธี ด้วยเหตุนี้การจัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษาแบบพุทธวิธี จึงเป็นการจัดการเรียนรู้ที่เป็นการพัฒนาความสามารถของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ในการคิดแก้ปัญหา ด้วยหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา เน้นการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับการพัฒนานักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น เริ่มต้นจากการมีความตระหนักและมีเจตคติที่ดีต่อการจัดการเรียนรู้ไปสู่การคิด การแสวงหาความรู้ โดยใช้การคิดแบบแยกแยะ ผูกพันกาย จิตใจ และปัญญา มีความพยายาม อดทนเพื่อไปสู่ความสำเร็จของชีวิต สรุปลงด้วยการประยุกต์ด้วยหลักธรรมและวิธีการทางพระพุทธศาสนาไปใช้ในชีวิตประจำวันและชีวิตจริง

แนวความคิดเกี่ยวกับรูปแบบวิธีสอนแบบอริยสัจ 4

ความหมายของอริยสัจ

มีผู้ให้ความหมายของอริยสัจ 4 ไว้หลายท่าน ดังนี้

กองแก้ว เจริญอักษร (2548) ได้อธิบายความหมายของอริยสัจ 4 ไว้ว่า อริยสัจ 4 แยกได้เป็น 2 คำ คือ อริยะ แปลว่า ประเสริฐ สัจจะ แปลว่า ความจริง รวมความว่า ความจริงอันประเสริฐ 4 ประการ ซึ่งกองแก้ว เจริญอักษร (2541) ได้อธิบายเพิ่มเติมอีกว่า ความจริงที่พระพุทธองค์ทรงค้นพบ เป็นความจริงเกี่ยวกับสภาพของสรรพสิ่งทั้งหลายในโลกที่มีอยู่ และมีความเป็นอยู่ตามสภาวะของมันไม่มีการเปลี่ยนแปลงเป็นอย่างอื่นได้

ราชบัณฑิตยสถาน (2546) ให้ความหมายคำว่า อริยสัจว่า อริยสัจหมายถึง ความจริงของพระอริยะ ความจริงอันประเสริฐ ชื่อธรรมสำคัญหมวดหนึ่งในพระพุทธศาสนามี 4 ข้อ คือ 1 ทุกข์ 2 ทุกขสมุทัย (เหตุให้เกิดทุกข์) 3 ทุกขนิโรธ (ความพ้นทุกข์) และ 4 ทุกขนิโรธคามินีปฏิปทา หรือ มรรค (ทางแห่งความดับทุกข์)

ประกาศรี สี่ห่อไฟ (2543) กล่าวว่า อริยสัจ คือ ความจริงอันประเสริฐที่ทำให้คนเป็นอริยบุคคล ประกอบด้วย ทุกข์ สมุทัย นิโรธ มรรค

อมรา รอดดารา (2547) กล่าวว่า อริยสัจ 4 ซึ่งเป็นสัจธรรมอันประเสริฐนี้ มีความหมายหลายประการ คือ

1. หมายถึง ความจริงอันประเสริฐ เพราะอริยสัจ 4 เป็นความจริงที่เป็นจริงอยู่เสมอ ไม่เปลี่ยนแปลงผันแปรเป็นอย่างอื่น กล่าวคือ ชีวิตเจออยู่ด้วยความทุกข์ ตัณหา เป็นต้นเหตุแห่งความทุกข์ ความดับกิเลสตัณหา คือ การดับทุกข์ และการปฏิบัติตามอริยมรรค เป็นทางไปสู่ความดับทุกข์ได้ สิ่งเหล่านี้เป็นความจริงที่สามารถพิสูจน์ได้ทุกกาลทุกสมัย

2. หมายถึง ความจริงของอริยะ เพราะพระอริยะเจ้าทั้งหลาย มีความเห็น มีความเข้าใจ เรื่องชีวิตดังกล่าว คือเรื่องของทุกข์ และการดับทุกข์ตรงกันไม่ขัดแย้งกัน

3. หมายถึง ความจริงที่ทำให้บุคคลผู้เข้าถึงเป็นอริยะชน ทั้งนี้เพราะแม้เดิมบุคคลนั้นจะเป็น ปุถุชน แต่เมื่อมารู้แจ้งในอริยสัจครบถ้วนบริบูรณ์แล้ว ย่อมกลายเป็นอริยะชน คือผู้ที่เจริญ ผู้ที่ ห่างไกลจากกิเลสได้

ปรุฑม บุษศิริตัน (2549) กล่าวว่า อริยสัจ หมายถึง ความจริงที่ทำให้ผู้เข้าใจและปฏิบัติ ตามบรรลุถึงความเป็นอริยะบุคคล เป็นความจริงที่เกี่ยวกับชีวิตของเรา ไม่เป็นเท็จ ไม่แปรเป็นอย่างอื่น เป็นความจริงในตัวของมันเอง ที่มนุษย์ทุกคนต้องเผชิญตลอดชีวิต ถ้ามนุษย์มีความเข้าใจ เกี่ยวกับเรื่องนี้ จะมองเห็นทางออกจากปัญหาของชีวิต

กล่าวโดยสรุปได้ว่า อริยสัจ 4 คือ ความเป็นจริงของทุกสิ่งในโลก

องค์ประกอบของอริยสัจ 4

องค์ประกอบของอริยสัจ 4 และความหมายแต่ละองค์ประกอบมีผู้ให้ความหมายไว้ดังนี้ พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต) (2542) กล่าวว่า

1. ทุกข์ คือ ปัญหาต่างๆ ของมนุษย์ เป็นเรื่องบีบคั้นชีวิตจิตใจ มีอยู่ทั่วไปแก่สัตว์มนุษย์ทุกคน

2. สมุทัย คือ เหตุแห่งทุกข์ หรือสาเหตุของปัญหา

3. นิโรธ คือ ความดับทุกข์ หรือภาวะหมดปัญหา

4. มรรค คือ ทางดับทุกข์ หรือวิธีปฏิบัติเพื่อกำจัดสาเหตุแห่งปัญหา

ก่องแก้ว เจริญอักษร (2548) ได้กล่าวไว้ว่า

1. ทุกข์ แปลว่า สิ่งที่ยึดติดทนอยู่ไม่ได้ ต้องเปลี่ยนแปลงไปเรื่อย ไม่ว่าวัตถุ สัตว์ สิ่งของ ต้องเข้าอยู่ในกฎข้อนี้ รวมแม้กระทั่งความรู้สึกในจิตใจ คือความหม่นหมอง ไม่สมหวัง หรือ ความพลัดพรากจากสิ่งที่ได้สมหวังมาแล้ว ซึ่งความทุกข์มีลักษณะดังนี้

1.1 ทุกข์ที่เกิดเอง ได้แก่ ความเกิด แก่ ตาย ซึ่งเป็นสภาวะที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติของร่างกาย เรียกว่า ทุกข์ทางกาย

1.2 ทุกข์ที่เกิดขึ้นในใจเป็นครั้งคราว เช่น ความเศร้าโศกในสิ่งที่ไม่สมหวังเรียกว่า ทุกข์ทางใจ

2. สมุทัย แปลว่า เหตุที่ทำให้เกิดทุกข์ คือ สาเหตุที่ทำให้เกิดทุกข์นั้นไม่ว่าจะเป็นทุกข์ทางกาย หรือทุกข์ทางใจ

3. นิโรธ แปลว่า ความดับ เป็นภาวะความดับปัญหา จัดอยู่ในฝ่ายผลดี เป็นจุดหมายปลายทาง

4. มรรค แปลว่า ทาง ในที่นี้คือ ทางดับทุกข์ หรือทางแก้ปัญหา อันเป็นเหตุให้จุดหมายปลายทางบรรลุเป้าหมาย

นอกจากนี้ กิลล์, โจนาธาน , สเตเฟ่น ,คาร์เลส และดาเมน (Gill. 2000; Jonathan; & Stephen. 2003 ; Charles; & Damien. 2006) กล่าวถึงอริยสัจ 4 ที่สอดคล้องตรงกันไว้ว่า อริยสัจ 4 จะประกอบไปด้วย

1. ชีวิตคือความทุกข์
2. ความทุกข์มีสาเหตุมาจากความปรารถนาอย่างรุนแรง
3. ความทุกข์นั้นหมดสิ้นลงได้
4. การหาแนวทางเพื่อให้ความทุกข์หมดสิ้นลง

กล่าวโดยสรุปได้ว่า อริยสัจ 4 ประกอบไปด้วย 4 องค์ประกอบ คือ

1. ทุกข์ หมายถึง ความทุกข์หรือปัญหา
2. สมุทัย หมายถึง สาเหตุของปัญหา
3. นิโรธ หมายถึง สภาวะที่ความทุกข์หรือสภาวะที่ปัญหาหมดสิ้นลงไป
4. มรรค หมายถึง แนวทางแก้ไขความทุกข์หรือปัญหา

กิจในอริยสัจ 4

พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต) (2542) กล่าวว่า สิ่งที่สำคัญอย่างหนึ่งเกี่ยวกับอริยสัจ คือ การรู้และทำหน้าที่ต่ออริยสัจแต่ละข้อให้ถูกต้อง มิฉะนั้นจะทำให้เกิดความผิดพลาดทั้งในความเข้าใจ และการประพฤติปฏิบัติ ซึ่ง อมรา รอดราดา (2547) ได้ระบุความหมายของ กิจในอริยสัจ 4 ไว้ว่า การทำหน้าที่ต่ออริยสัจแต่ละอย่างใน 4 ข้อ ได้แก่ ทุกข์ สมุทัย นิโรธ และมรรค

ศาสตราจารย์ ดร.สาโรช บัวศรี (มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. 2537) กล่าวไว้ว่า อริยสัจ 4 นั้น ย่อมเป็นที่คุ้นเคยกันอยู่ทั่วๆ ไป แต่กิจของอริยสัจ 4 นั้น ไม่ค่อยจะคุ้นเคยกันมากนัก จึงได้ทำการจัดกิจในอริยสัจ 4 คู่ กับขั้นตอนทั้ง 4 ของอริยสัจไว้ดังนี้

ตาราง 6 กิจในอริยสัจ

ขั้นตอนทั้ง 4 ของอริยสัจ	กิจในอริยสัจ
1. ทุกข์ (ความทุกข์ ; สภาวะที่บีบคั้น บกพร่อง ความปรารถนาไม่สมหวัง)	1. ปริณญา การศึกษาให้รู้จักให้เข้าใจชัด ตามสภาพที่เป็นจริง ได้แก่การทำความเข้าใจ เข้าใจ และกำหนดขอบเขตของปัญหา หรือความทุกข์
2. สมุทัย (สาเหตุให้ทุกข์เกิด ได้แก่ ตัณหาทั้ง 3)	2. ปหานะ กำจัด ทำให้หมดสิ้นไป ได้แก่ การแก้ไขกำจัดต้นตอของปัญหา คือ กำจัดตัณหาให้สิ้นไป
3. นิโรธ (ภาวะที่ตัดขาดดับสิ้นไป หลุดพ้น เป็นอิสระ คือนิพพาน)	3. สัจฉิกิริยา การทำให้แจ้งคือเข้าถึงหรือ บรรลุ การบรรลุจุดหมายที่ต้องการ ได้แก่ การเข้าถึงภาวะที่ปราศจากปัญหาแจ้งใน วิธีการที่จะกำจัดปัญหาหรือทุกข์
4. มรรค (ข้อปฏิบัติให้ถึงความดับทุกข์ เรียกก่ออย่างว่า ทางสายกลางหรือ มัชฌิมาปฏิปทา)	4. ภาวนา กระทำตามวิธีการที่จะนำไปสู่ จุดหมายได้แก่ การลงมือแก้ไขปัญหามาตามแนวทางของข้อปฏิบัติเพื่อจะได้ บรรลุถึงความดับทุกข์

กล่าวโดยสรุปได้ว่า กิจในอริยสัจ 4 การทำความเข้าใจและปฏิบัติต่อองค์ประกอบของ อริยสัจ 4 แต่ละองค์ประกอบให้ถูกต้อง

คุณค่าของอริยสัจ 4

หลักอริยสัจ 4 นอกจากเป็นคำสอนที่ครอบคลุมหลักธรรมทั้งหมดในพระพุทธศาสนา ทั้ง ภาควิชา และภาคปฏิบัติ ยังมีคุณค่าเด่น ซึ่งพระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตโต) (2542) กล่าวสรุป ได้ ดังนี้

1. เป็นวิธีการแห่งปัญญา ซึ่งดำเนินการแก้ไขปัญหามาตามระบบแห่งเหตุผล เป็นระบบวิธีแบบอย่าง ซึ่งวิธีการแก้ปัญหามาตาม ก็ตาม ที่จะมีคุณค่าและสมเหตุสมผล จะต้องดำเนินไปในแนวเดียวกันเช่นนี้

2. เป็นการแก้ปัญหาและจัดการกับชีวิตของตน ด้วยปัญญาของมนุษย์เอง โดยนำเอาหลักความจริงที่มีอยู่ตามธรรมชาติมาใช้ประโยชน์ ไม่ต้องอ้างอำนาจดลบันดาลของตัวการพิเศษเหนือธรรมชาติ หรือสิ่งศักดิ์สิทธิ์ใดๆ

3. เป็นความจริงที่เกี่ยวข้องกับชีวิตของคนทุกคน ไม่ว่ามนุษย์จะเติบโตออกไปเกี่ยวข้องกับสัมพันธ์กับสิ่งที่อยู่ห่างไกลตัวกว้างขวางมากมายเพียงใดก็ตาม แต่ถ้าเขายังจะต้องมีชีวิตของตนเองที่มีคุณค่าและสัมพันธ์กับสิ่งภายนอกเหล่านั้นอย่างมีผลดีแล้ว เขาจะต้องเกี่ยวข้องและใช้ประโยชน์จากหลักความจริงนี้ตลอดไป

4. เป็นหลักความจริงกลางๆ ที่ติดเนื่องอยู่กับชีวิต หรือเป็นเรื่องของชีวิตเองแท้ๆ ไม่ว่ามนุษย์จะสร้างสรรค์ศิลปะวิทยาการ หรือดำเนินกิจการใดๆ ขึ้นมาเพื่อแก้ปัญหาและพัฒนาความเป็นอยู่ของตน และไม่ว่าศิลปะวิทยาการ หรือกิจการต่างๆ นั้น จะเจริญขึ้น เสื่อมลง สูญสลายไป หรือเกิดมีใหม่มาแทนอย่างไรๆ ก็ตาม หลักความจริงที่เรียกว่าอริยสัจนี้ก็จะคงยืนยงใหม่ และใช้เป็นประโยชน์ได้ตลอดทุกกาล

กล่าวโดยสรุปได้ว่า คุณค่าของอริยสัจ 4 คือ เป็นวิธีการแห่งปัญญา แก้ปัญหาและจัดการกับชีวิตของตน เป็นความจริงที่เกี่ยวข้องกับชีวิตของคนทุกคน และเป็นหลักความจริงกลางๆ ที่ติดเนื่องอยู่กับชีวิต

วิธีสอนแบบอริยสัจ 4

ศาสตราจารย์ ดร.สาโรช บัวศรี ได้นำเสนอแนวคิดเกี่ยวกับวิธีสอนของไทย ความเป็นมาของวิธีสอนตามขั้นทั้ง 4 ของอริยสัจไว้ (สุวิทย์ มูลคำ และอรทัย มูลคำ, 2545) ดังนี้

1. ครูไทยเราคงจะได้มีวิธีสอนอยู่แน่ๆ เพราะชาติเราเป็นชาติที่มีวัฒนธรรมมานานแล้ว เป็นชาติที่รักษาเอกราชไว้ได้โดยตลอดมา และครูไทยก็ได้รับความเคารพนับถือจากนักเรียนหรือศิษย์เป็นอย่างมาก ผิดกับประเทศอื่นๆ จนถึงกับมีการไหว้ครูและจัดให้มีวันไหว้ครูขึ้นเป็นพิเศษในสถานศึกษาต่างๆ

2. แต่เนื่องจากวิธีสอนของครูไทยมิได้เขียนไว้ให้ปรากฏ ก็จำเป็นต้องพยายามเสาะแสวงหาหรือพยายามอนุมานเอาให้จงได้

3. ในวัฒนธรรมของชาติไทย เราได้ยอมรับนับถือว่าพระพุทธองค์เป็นพระบรมครู พระบรมครูย่อมจะต้องมีวิธีสอนที่ดีแน่ๆ ดังนั้นถ้าเราพบว่าวิธีสอนของพระพุทธองค์เป็นอย่างไรแล้ว ก็ถือว่าเป็นวิธีสอนของครูไทย

4. วิธีสอนของพระพุทธองค์จะเขียนไว้ ณ ที่ใดบ้าง จะมีการอธิบายเกี่ยวกับวิธีสอนที่พระองค์ทรงใช้ไว้ที่ใดบ้างก็ไม่ทราบกันแพร่หลาย ดังนั้นจึงจำเป็นต้องอนุมานหรือคาดหมายเอาบ้างโดยมากสิ่งที่เราทราบกันนั้นก็คือ พระธรรมคำสั่งสอนของพระพุทธองค์ พระไตรปิฎก ซึ่งรวบรวมสิ่งที่สำคัญทั้งหมดของพระพุทธศาสนาเอาไว้ ก็เป็นหนังสือที่มีจำนวนมากมายหลายเล่ม เรายังไม่มีเวลาที่จะอ่านให้หมด จึงไม่มีโอกาสที่จะได้พบได้ว่าจะมีคำอธิบายเกี่ยวกับวิธีสอนของพระพุทธองค์อยู่ในพระไตรปิฎกเพียงใด

5. แต่เพื่อความรวดเร็วก็ควรที่จะสามารถคาดหมาย หรืออนุมานเกี่ยวกับวิธีสอนของ พระพุทธองค์ได้บ้างตามสมควรจากคำสอนหรือจากพฤติกรรมต่างๆ ของพระองค์

6. เนื่องจากอริยสัจ 4 เป็นคำสอนที่ถือได้ว่าเป็นหัวใจของพระพุทธศาสนาประการหนึ่ง เราจึงพยายามทำการคาดหมายหรืออนุมานเอาวิธีสอนมาจากอริยสัจ 4 และพฤติกรรมแวดล้อมต่างๆ นั้น ได้บ้างไม่มากนัก

7. จากการอนุมาน ก็พอจะมองเห็นหรือพอที่จะอนุมานได้ว่า วิธีการแห่งปัญญา หรือวิธีการคิดแบบ Reflective thinking นั้น คล้ายกับวิธีการอริยสัจ 4 อย่างที่สุด ดังที่จะได้พยายามเปรียบเทียบให้เห็นดังต่อไปนี้

ตาราง 7 การเปรียบเทียบระหว่างขั้นต่างๆ ของอริยสัจ 4 กับวิธีการแห่งปัญญา

ขั้นต่าง ๆ ของอริยสัจ 4	ขั้นต่าง ๆ ของวิธีการแห่งปัญญา หรือ วิธีการวิทยาศาสตร์ หรือ Reflective Thinking
1. ทุกข์ ชีวิตนี้เป็นความทุกข์อย่างยิ่ง (ดังนั้น ปัญหาของเราคืออะไร ทำอย่างไร จึงจะได้พ้นทุกข์)	1. การกำหนดปัญหา ได้แก่ การพิจารณา เหตุการณ์ต่างๆ เพื่อกำหนดปัญหาให้ถูกต้อง เหมาะสม (ในกรณีนี้เมื่อพิจารณาเห็นว่าชีวิต เป็นความทุกข์อย่างยิ่งแล้ว ก็กำหนดปัญหา ได้ว่าทำอะไรจึงจะได้พ้นทุกข์นั่นเอง)
2. สมุทัย สาเหตุใหญ่ที่ทำให้เกิดทุกข์ก็ได้แก่ ตัณหา (ดังนั้น ถ้าเพื่อกำหนดทางกำจัดตัณหา เสียได้ทุกข์ก็ควรจะหมดไป วิธีการที่อาจ ทดลองเพื่อกำจัดตัณหา มีดังนี้ การอดอาหาร การนั่งสมาธิ การเข้าใจ สิ่งที่ถูกต้อง ฯลฯ)	2. การตั้งสมมติฐาน เมื่อเข้าใจ ปัญหาโดย รอบคอบแล้ว เช่น รู้ถึงสาเหตุของปัญหาแล้ว อาจตั้งสมมติฐานหรือทดลองกำหนดหลักการ ในการแก้ไขได้ (เช่น กำหนดว่า จะต้องกำจัด ตัณหาเสียให้สิ้นเชิง และกำหนดวิธีการย่อย ลงไปอีกว่า อาจจะอดอาหาร อาจทำสมาธิ เป็นต้น)
3. นิโรธ การดับทุกข์ (ในการให้ได้มาซึ่งสภาวะ นี้ จำต้องดำเนินการต่างๆ เพื่อให้ทุกข์ดับ ไป หรือเพื่อจะได้พ้นทุกข์ จึงทำการ อดอาหาร เพื่อเห็นว่าการทำทุกกริยา ไม่อาจพ้นทุกข์ได้ลองทำอย่างอื่นต่อไปอีก)	3. การทดลองและเก็บข้อมูล ลองทำตามที่ตั้งสมมติฐานไว้แล้ว เช่น ลองอดอาหาร ลองทำสมาธิ ฯลฯ จดและจำผลของการปฏิบัติแต่ละอย่างไว้เพื่อจะได้ พิจารณาต่อไป
4. มรรค จากการปฏิบัติสิ่งต่างๆ ด้วยตนเอง แล้วตกลงสรุปผลได้ว่า วิธีการที่จะพ้นทุกข์ ได้นั้นมีทางเดียว คือ ทางที่เรียกชื่อว่า “มรรค” มีองค์แปด	4. การวิเคราะห์ข้อมูล ทำการวิเคราะห์ข้อมูล หรือผลต่างๆ ที่จะไว้ในขั้นทดลองนั้น เพื่อจะได้รู้ว่าสิ่งใดแก้ปัญหาก็กำหนดไว้ ตั้งเดิมนั้นได้หรือไม่ประการใด

ตาราง 7 (ต่อ)

ชั้นต่าง ๆ ของอริยสัจ 4	ชั้นต่าง ๆ ของวิธีการแก้ปัญหา หรือ วิธีการวิทยาศาสตร์ หรือ Reflective Thinking
	5. การสรุปผล นำมาสรุปให้เป็นหลักเกณฑ์ หรือ ข้อความที่แน่ชัดว่าได้แก้ปัญหาได้ ด้วยวิธีใดและได้ผลประการใด (เช่น สรุปว่า วิธีทฤษฎีการนั้นไม่ได้ผลในการดับทุกข์ แต่การปฏิบัติตามแนวทางของ “มรรคมืองค์แปด” นั้น เป็นทางเดียว ที่อาจพ้นทุกข์ได้ แต่จะพ้นได้ในระดับ โลกียะหรือระดับโลกุตระ ก็ต้อง แล้วแต่เหตุการณ์และบุคคล)

ความหมายของวิธีสอนแบบอริยสัจ 4 (สุวิทย์ มูลคำ และอรทัย มูลคำ, 2545)

วิธีสอนแบบอริยสัจ 4 เป็นกระบวนการแสวงหาความรู้ โดยผู้เรียนพยายามค้นคิดวิธีการแก้ปัญหาต่าง ๆ โดยใช้ลำดับขั้นตอนทั้ง 4 ขั้นของอริยสัจเป็นแนวทางการแก้ปัญหาด้วยตนเอง

วัตถุประสงค์วิธีสอนแบบอริยสัจ 4 (สุวิทย์ มูลคำ และอรทัย มูลคำ, 2545)

เพื่อฝึกให้ผู้เรียนพยายามคิดค้นวิธีการแก้ปัญหาด้วยตนเอง โดยใช้ลำดับขั้นทั้ง 4 ของอริยสัจเป็นแนวทางการแก้ปัญหา

องค์ประกอบสำคัญของวิธีสอนแบบอริยสัจ 4 (สุวิทย์ มูลคำ และอรทัย มูลคำ, 2545)

วิธีสอนแบบอริยสัจ 4 มีองค์ประกอบสำคัญ ดังนี้

1. หัวข้อปัญหา
2. ลำดับขั้นตอนการแก้ปัญหา
3. สรุปแนวทางการแก้ปัญหา

ศาสตราจารย์ ดร.สาโรช บัวศรี (สุวิทย์ มูลคำ; และอรทัย มูลคำ. 2545; อ้างอิงจาก สาโรช บัวศรี ม.ป.ป.) เสนอขั้นตอนวิธีสอนแบบอริยสัจ 4 ไว้ดังนี้

ตาราง 8 ขั้นตอนวิธีสอนแบบอริยสัจ 4

ขั้นตอนการสอน	เทคนิคสำคัญ
1. กำหนดปัญหา (ขั้นทุกข์)	
1.1 ผู้สอนกำหนดและนำเสนอปัญหาอย่างละเอียด พยายามให้ผู้เรียนทำความเข้าใจต่อปัญหานั้นตรงกัน และพยายามสร้างความรู้สึกให้ผู้เรียนเกิดความตระหนักว่า สิ่งที่ผู้สอนนำเสนอ นั้นเป็นปัญหาของทุกคน ทุกคนมีส่วนเกี่ยวข้องกับปัญหานั้น และทุกคนจะต้องร่วมมือกันแก้ปัญหา เพื่อความสุขของทุกๆ คน	1.1 การอธิบายอย่างกระจ่างชัด สร้างภาพเหตุการณ์ ให้เห็นผลของการละเลยไม่แก้ปัญหา และการโน้มน้าวชักชวนให้เกิดความตระหนักใน ความสำคัญของการแก้ปัญหา อาจใช้สื่อที่เหมาะสมในการนำเสนอปัญหาให้สมจริง
1.2 ผู้สอนช่วยผู้เรียนให้ได้ศึกษา พิจารณา ดู ปัญหาที่เกิดขึ้นด้วยตนเอง ด้วยความรอบคอบ และพยายามกำหนดขอบเขตของปัญหาซึ่ง ผู้เรียนจะต้องคิดแก้ไขให้ได้	1.2 เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้แสดงความคิดเห็น อย่างหลากหลายและทั่วถึง และเขียนความ แสดงความคิดเห็นทั้งหมดนั้นบนกระดานเพื่อ ป้องกันการหลงลืมและยังเป็นการเสริมแรงให้ ผู้เรียนพยายามมีส่วนร่วมในบทเรียน
2. ตั้งสมมติฐาน (ขั้นสมุทัย)	
2.1 ผู้สอนช่วยผู้เรียนให้ได้พิจารณาด้วยตัวเอง ว่าสาเหตุของปัญหาที่ยกขึ้นมากล่าวในขั้นที่ 1 นั้นมีอะไรบ้าง	2.1 ใช้คำถามเร้าให้ผู้เรียนช่วยกันคิดและแสดง ความคิดเห็น ผู้สอนเขียนข้อมูลสาเหตุของ ปัญหาตาม que ผู้เรียนเสนอไว้คู่กับประเด็นปัญหา ข้อ 1.2 ที่เขียนไว้แล้วบนกระดาน
2.2 ผู้สอนช่วยผู้เรียนให้ได้เกิดความเข้าใจและตระหนักว่าในการแก้ปัญหาใดๆ นั้น จะต้อง กำจัดหรือดับ	2.2 ใช้วิธีการอธิบายเชื่อมโยงเหตุผล
2.3 ผู้สอนช่วยผู้เรียนให้คิดว่าการแก้ ที่ สาเหตุนั้นอาจจะทำอะไรได้บ้าง คือให้ กำหนดสิ่งที่จะกระทำนี้เป็นข้อๆ ไป	2.3 ให้ตัวอย่างการกำหนดสิ่งที่จะกระทำแล้ว เปิดโอกาสและกระตุ้นให้ผู้เรียนแสดงความคิดเห็นในการเสริมแรงผู้เรียนที่แสดงความคิดเห็น เขียนข้อมูลที่ผู้เรียนเสนอไว้บนกระดาน
3. ทดลองและเก็บข้อมูล (ขั้นนิโรธ)	
	3. ใช้เทคนิคการแบ่งงาน และการทำงานเป็นกลุ่มและเสนอแนะวิธีการจัดบันทึกข้อมูล ผู้สอน อาจให้ผู้เรียนช่วยกันเสนอว่าจะบันทึกข้อมูล อย่างไร หรือช่วยกันออกแบบตารางบันทึก ข้อมูล

ตาราง 8 (ต่อ)

ขั้นตอนการสอน	เทคนิคสำคัญ
4. วิเคราะห์ข้อมูลและสรุปผล (ขั้นมรรค)	
4.1 ช่วยให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจและสรุปได้ว่า ในบรรดาการทดลองหรือกระทำด้วยตัวเอง หลายๆ อย่างนั้น บางอย่างก็แก้ปัญหาไม่ได้ บางอย่างก็แก้ปัญหาได้ชัดเจน บางอย่างก็แก้ปัญหาได้ไม่ชัดเจนการแก้ปัญหาให้สำเร็จ จะต้องทำอย่างไรแน่	4.1 ให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการวิเคราะห์และเปรียบเทียบข้อมูลที่ได้นั้นที่กไว้ แล้วช่วยกันลงข้อสรุปโดยผู้สอนช่วยเชื่อมโยงความคิดของผู้เรียนแต่ละคน
4.2 เมื่อลงข้อสรุปวิธีแก้ปัญหาได้แล้วให้ผู้เรียนช่วยกันกำหนดแนวทางในการปฏิบัติและลงมือปฏิบัติตามแนวทางนั้นโดยทั่วกัน รวมทั้งให้ผู้เรียนช่วยกันคิดวิธีการควบคุมและติดตามของการปฏิบัติเมื่อแก้ไขปัญหาต่างๆ ด้วย	4.2 เปิดโอกาสให้ผู้เรียนแสดงความคิดเห็นโดยผู้สอนใช้คำถามกระตุ้นให้ข้อมูลย้อนกลับ ทบทวนเสริมความสำคัญสรุป เชื่อมโยง ข้อคิดเห็นของผู้เรียนและบันทึกข้อมูลต่างๆ บนกระดาน

นอกจากนี้ กองแก้ว เจริญอักษร (อ้างถึงใน ปริยาริ หิรัญรัศมี, 2544) กล่าวเกี่ยวกับวิธีสอนแบบอริยสัจ 4 ไว้ว่า

วิธีสอนแบบอริยสัจ 4 เป็นวิธีการสอนที่เน้นให้ผู้เรียนเกิดกระบวนการคิดโดยดำเนินการตามหลักเดิมที่พระพุทธองค์สอนโดยเริ่มจาก ทุกข์ สมุทัย นิโรธ มรรคขั้นทุกข์ ที่นำมาประยุกต์ใช้ในการเรียนการสอน จึงเป็นเรื่องต่างๆ ที่จะต้องสอนหรือเรียกว่าข้อมูลก็ได้ ถ้าสอนเรื่องอะไร เรื่องนั้นก็จะเป็นข้อมูลหรือความรู้ เนื้อหา ที่จะต้องสอนผู้เรียน ให้เข้าใจที่มาและความมุ่งหมายในการศึกษา แต่ถ้าหากเรื่องที่สอนนั้นเป็นปัญหาก็จะต้องแก้ไขปัญหานั้นตามลำดับ

สมุทัย คือ เหตุที่ทำให้เกิดทุกข์ คือต้นเหตุ ส่วนทางด้านการเรียนการสอนนั้น หากเรื่องที่สอนเป็นปัญหาก็จะหาสาเหตุ แต่ถ้าเรื่องที่สอนไม่ใช่ปัญหาแต่เป็นความรู้เนื้อหาที่สอนให้รู้และให้เห็นถึงความสำคัญของเรื่องนั้นๆ ก็คือ ที่มาของความรู้เรื่องนั้นหรือความจำเป็นที่ต้องเรียนเรื่องนั้น นิโรธ คือ ความดับทุกข์ หรือดับต้นเหตุตนเอง ส่วนทางด้านการเรียนการสอนหาก เรื่องที่สอนเป็นปัญหาก็จะวางแนวทางหรือจุดมุ่งหมายเพื่อแก้ไขปัญหานั้นให้หมดไป แต่ถ้าหากเรื่องที่สอนไม่ใช่ปัญหาแต่เป็นการให้ข้อความรู้เนื้อหาและทราบถึงที่มาของข้อมูลนั้นแล้ว ก็จะตั้งเป้าหมายหรือมีข้อเสนอแนะเพื่อให้ผู้เรียนได้ปรับเปลี่ยนพฤติกรรมให้สอดคล้องกับข้อมูล ซึ่งเป็นการส่งเสริม การนำไปใช้ประโยชน์ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับเนื้อหาของบทเรียน

มรรค คือ ทางปฏิบัติให้ถึงความดับทุกข์ ซึ่งพระพุทธเจ้าได้แสดงองค์ประกอบไว้ 8 ประการ หรือเรียกว่า มรรค มีองค์ 8 ส่วนทางด้านการเรียนการสอนจะให้ผู้เรียนได้ปฏิบัติและ

สามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้อย่างแท้จริง โดยให้ผู้เรียนได้ฝึกหัดหรือลงมือกระทำ หรืออาจจะใช้เขียนเป็นแผนการหรือโครงการซึ่งต้องปฏิบัติได้จริง

ทิสนา แคมมณี (2550) กล่าวถึง ขั้นตอนของวิธีสอนแบบอริยสัจ 4 ประกอบด้วย 4 ขั้นตอน ดังนี้

1. ขั้นกำหนดปัญหา (ขั้นทุกข์) คือ การให้ผู้เรียนระบุปัญหาที่ต้องการแก้ไข
2. ขั้นตั้งสมมติฐาน (ขั้นสมุทัย) คือ การให้ผู้เรียนวิเคราะห์หาสาเหตุของปัญหา และตั้งสมมติฐาน
3. ขั้นทดลองและเก็บข้อมูล (ขั้นนิโรธ) คือ การให้ผู้เรียนกำหนดวัตถุประสงค์ และวิธีการทดลองเพื่อพิสูจน์สมมติฐานและเก็บรวบรวมข้อมูล

4. ขั้นวิเคราะห์ข้อมูลและสรุปผล (ขั้นมรรค) คือ การนำข้อมูลมาวิเคราะห์และสรุป

วิริยยุทธ วิเชียรโชติ (2548) ได้นำแนวของอริยสัจ 4 มาใช้เป็นขั้นตอนในการจัดการเรียนการสอนแบบอริยวิถี ในกระบวนการวิธีสืบสวน - สอบสวน เพื่อแก้ปัญหาอย่างเป็นระบบและเป็นกระบวนการ ในรูปแบบของการตั้งคำถามในแต่ละขั้น เพื่อหาคำตอบ ดังนี้

ขั้นที่ 1 การเห็น และการวิเคราะห์ปัญหา โดยการตั้งคำถามที่อิงหลักทุกข์

ขั้นที่ 2 การหาสาเหตุของปัญหา โดยการตั้งคำถามที่อิงหลักสมุทัย

ขั้นที่ 3 การกำหนดเป้าหมาย - นโยบายในการแก้ปัญหา โดยการตั้งคำถามที่อิงหลักนิโรธ

ขั้นที่ 4 การแสวงหาแนวทางปฏิบัติการแก้ปัญหาที่สาเหตุ โดยการตั้งคำถามที่ อิงหลักมรรค

กล่าวโดยสรุปได้ว่า วิธีการสอนแบบอริยสัจ 4 เป็นวิธีการสอนที่ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ด้วยการพิจารณาจากปัญหา ที่ผู้สอนนำมาใช้ในการสอน เมื่อผู้เรียนได้เรียนรู้ปัญหาแล้วจะต้องระบุสาเหตุของการเกิดปัญหา เพื่อที่จะได้แก้ไขปัญหามาตามสาเหตุ และสุดท้ายผู้เรียนก็ต้องเปรียบเทียบแนวทางแก้ไขปัญหาเพื่อเลือกแนวทางแก้ไขปัญหาที่เหมาะสมที่สุดไปแก้ไขอันเป็นการกระบวนการเรียนรู้ที่ให้ผู้เรียนได้ฝึกกระบวนการคิดที่เป็นระบบเป็นขั้นตอน มีหลักการที่เป็นเหตุและเป็นผล รวมทั้งผู้เรียนได้ศึกษาหาความรู้ด้วยตนเอง ซึ่งส่งผลต่อการเรียนรู้ของผู้เรียนได้ดียิ่งขึ้น

การใช้คำถามตามแนวพุทธศาสตร์

กองแก้ว เจริญอักษร (2542) ได้เสนอกระบวนการใช้คำถามตามแนวพุทธศาสตร์ดังต่อไปนี้

ตาราง 9 การใช้คำถามตามแนวพุทธศาสตร์

เนื้อหาเรื่องอริยสัจ 4	คำถามที่ใช้ในการสอน	คำตอบ
1. ทุกข์ (ปัญหา/ข้อมูล)	แนวคำถามได้แก่ - เรากำลังศึกษาเรื่องอะไร - คืออะไร - เรื่องเป็นอย่างไร - ปัญหาอะไร - ได้ข้อสรุป(แนวคิด)ว่าอย่างไร	ทุกข์ คือความไม่สบายกาย ทุกข์ คือความไม่สบายใจ ทุกข์ คือความทนอยู่ไม่ได้ สรุป เราจะต้องประสบกับ สิ่งเหล่านี้ทุกคน
2. สมุทัย(เหตุที่ทำให้ทุกข์เกิด) (สาเหตุของปัญหา)	แนวคำถามได้แก่ - สาเหตุเกิดจากอะไร - เกิดได้อย่างไร - ทำไมจึงเกิดขึ้น - มีผลอะไรต่อไปอีก - สรุปได้ว่าอย่างไร	สาเหตุจากตัณหา คือความอยาก กามตัณหา - อยากได้ ภวตัณหา - อยากเป็นอย่างนี้ อย่างนั้น วิภวตัณหา - อยากไม่เป็น อย่างนี้ อย่างนั้น สรุป - ตัณหาทำให้เกิดกรรม (การกระทำ)..... กรรมทำให้ เกิดการเวียนว่ายตายเกิดชีวิต วนเวียนอยู่เช่นนี้
3. นิโรธ (ความดับทุกข์)	แนวคำถามได้แก่ - ปัญหานี้แก้ไขได้ไหม - มีหลักการอย่างไร - แนวทางแก้ไขระยะสั้น, ยาว มีหรือไม่, เริ่มที่ไหน - ควรทำอย่างไรก่อน - หลัง - สรุปเป้าหมาย หลักการ อย่างไร	แก้ได้ หลักการคือต้องดับที่เหตุ นั้น (ดับทุกข์ คือ ดับตัณหา = ดับการเวียนว่ายตายเกิด) สรุป ควรเริ่มตั้งแต่เดี๋ยวนี้ ลดละ กิเลสให้เบาบางลงด้วยการขัด เกลา ขำระจิตตนเองจนบรรลु เป้าหมาย คือ ความหลุดพ้น (นิพพาน)

ตาราง 9 (ต่อ)

เนื้อหาเรื่องอริยสัจ 4	คำถามที่ใช้ในการสอน	คำตอบ
4. มรรค (ทางให้ถึงความดับทุกข์ แนวปฏิบัติ)	แนวคำถามได้แก่ - มีหนทางดำเนินชีวิตอย่างไร - มีข้อปฏิบัติอะไรบ้าง - มีแผนงานอะไรบ้างที่ควร ทำได้ - สรุปข้อปฏิบัติหรือโครงการ แก้ปัญหาให้แก่ชีวิตได้แก่ อะไรบ้าง	มีข้อปฏิบัติ 8 ประการเป็น หนทาง คือ 1. มองโลกตามความเป็นจริง (ความเห็นชอบ) 2. ใช้ความคิดให้ถูกทาง (ดำริชอบ) 3. พุดเป็น (วาจาชอบ) 4. ทำเป็น (ทำการงานชอบ) 5. ทำมาหาเลี้ยงชีพเหมาะสม (เลี้ยงชีพชอบ) 6. พากเพียรให้สมบูรณ์แบบ (พยายามชอบ) 7. อยู่กับปัจจุบัน (ระลึกรู้ชอบ) 8. ผูกจิตให้มั่นคง เพื่อสร้างสม พลังปัญญา (ตั้งใจมั่นชอบ) สรุป การฝึกตนเองให้มี ศีล สมาธิ ปัญญา เป็นหนทาง พัฒนาตนเองไปสู่ความดับ ทุกข์ขั้นสูงสุด คือการหลุดพ้น (นิพพาน) ซึ่งทุกคนปฏิบัติได้

วีรยุทธ วิเชียรโชติ (2548) กล่าวสรุปเกี่ยวกับประโยชน์ของการใช้คำถามไว้ว่าคำถาม คือ ปัญญาธูร เป็นเครื่องมือทางสติปัญญาที่มนุษย์ใช้ในการแสวงหาความรู้ความเข้าใจซึ่งมีความสำคัญในการพัฒนาปัญญาทุกชนิด ในส่วนปัญญาในทางพุทธศาสนานั้น มุ่งหมายถึงความรอบรู้ในความจริงที่มีประโยชน์เพื่อการพ้นทุกข์ เป็นการแก้ปัญหาทั้งของตนเองและผู้อื่น

ข้อดีและข้อจำกัดของวิธีสอนแบบอริยสัจ 4 (สุวิทย์ มูลคำ; และอรทัย มูลคำ. 2545)

ข้อดี

1. เป็นวิธีการเรียนรู้ที่มีความหมายสำหรับผู้เรียน เพราะผู้เรียนเป็นผู้ศึกษาค้นคว้าหาแนวทางและเรียนรู้ด้วยตนเอง
2. ผู้เรียนได้ฝึกการใช้ทักษะและกระบวนการต่างๆ ในการเรียนรู้

ข้อจำกัด

1. เป็นวิธีการเรียนการสอนที่ใช้เวลามากพอสมควร
2. ผู้สอนจะต้องคอยดูแล ช่วยเหลืออย่างใกล้ชิด การเรียนรู้จึงจะได้ผลดี

6.3 กัลยาณมิตร

กัลยาณมิตร คือ หลักธรรมในทางพระพุทธศาสนาที่นำมาใช้เชื่อมให้บุคคล ติดต่อกับโลกทางสังคมอย่างถูกต้อง เป็นการสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างกัน อันเป็นปัจจัย ภายนอกที่ทำให้เกิดกระบวนการพัฒนามนุษย์ กัลยาณมิตร หมายถึง บุคคลผู้เพียบพร้อมด้วย คุณสมบัติที่จะสั่งสอน แนะนำ ชี้แจง ชักจูง ช่วยบอกช่วยสอน หรือเป็นตัวอย่างให้ผู้อื่นดำเนินไปในแนวทางแห่งการฝึกฝนอบรมอย่างถูกต้อง ผู้ที่ทำหน้าที่เป็นกัลยาณมิตรจะต้องมี คุณสมบัติ คือ เป็นคนดี เป็นคนมีปัญญา และเป็นคนมีคุณธรรม โดยเฉพาะมีคุณสมบัติพื้นฐานที่เรียกว่า กัลยาณมิตรธรรม 7 ประการ ดังนี้

1. ปิโย คือ น่ารักในฐานะเป็นที่สบายใจและสนิทสนม ชวนให้อยากเข้าไปปรึกษาได้ถาม
2. กรุ คือ นำเคารพในฐานะประพฤติสมควรแก่ฐานะให้เกิดความรู้สึกอบอุ่นใจ เป็นที่พึ่งได้ และปลอดภัย
3. ภาวนียो คือ น่าเจริญใจหรือน่ายกย่องในฐานะทรงคุณ คือ ความรู้และภูมิปัญญาแท้จริง ทั้งเป็นผู้ฝึกอบรมและปรับปรุงตนอยู่เสมอควรเอาอย่าง ทำให้ระลึกและเอ่ยอ้างด้วยความซาบซึ้ง ภูมิใจ
4. วัตตะตา คือ รู้จักพูดให้ได้ผล รู้จักชี้แจงให้เข้าใจ รู้ว่าเมื่อไหร่ควรพูดอะไร อย่างไร คอยให้คำแนะนำว่ากล่าวตักเตือน เป็นที่ปรึกษาที่ดี
5. วณัททโม คือ อุดหนุนต่อด้วยคำพร้อมที่จะรับฟังคำปรึกษา ชักถาม เสนอแนะ วิพากษ์วิจารณ์ อุดหนุน ฟังได้ไม่เบื่อ ไม่ฉุนเฉียว
6. คัมภีรญจะ กถัง กัตตะตา คือ แกล้งเรื่องล้าลึกได้ สามารถอธิบายเรื่องยุ่งยากซับซ้อน ให้เข้าใจ และให้ผู้เรียนรู้เรื่องราวที่ลึกซึ้งยิ่งขึ้นไป
7. โน จักฺขุภาเน นิโยชเย คือ ไม่ชักจูงไปในทางเสื่อมเสียหรือเรื่องเหลวไหลไม่สมควร

หลักกัลยาณมิตรจะเป็นพ่อแม่ ครูอาจารย์ พระสงฆ์ หรือบุคคลอื่นนอกเหนือจากนี้ก็ไม่ได้ แต่ต้องมีคุณสมบัติ คือ เป็นคนดี เป็นคนมีปัญญาและเป็นคนมีคุณธรรม ครูที่เป็นกัลยาณมิตรของศิษย์ จะทำให้ศิษย์รู้สึกมีความมั่นคงอบอุ่นทางจิตใจ เนื่องจากสามารถนั่งฟังได้ทั้งในเรื่องเรียน และเรื่องส่วนตัว ความเป็นกัลยาณมิตรทำให้ศิษย์เกิดความรู้สึกศรัทธา เคารพเชื่อฟัง ดังนั้น คำแนะนำ สั่งสอนของครูจึงมีอิทธิพลต่อศิษย์เป็นอย่างมาก

6.4 คีล 5 (Morality)

หมายถึง ความปกติและการรักษาศีลก็คือความตั้งใจรักษาปกติของตน อันเป็นหลักปฏิบัติไม่ทำให้เดือดร้อนแก่ตนเองและผู้อื่นและเป็นหลักแห่งความประพฤติที่จะทำให้เกิดความสะอาดทางกายและวาจา คีลมีหลายประเภท เช่น คีล 5 คีล 8 คีล 10 คีลที่ควรกระทำเพื่อให้เกิดความปกติในสังคมก็คือ คีล 5 เพราะสะดวกและง่ายที่จะปฏิบัติ โดยคีล 5 มีดังนี้

1. พึงละเว้นจากการฆ่าสัตว์ตัดชีวิต ตลอดจนการประทุษร้ายผู้อื่นให้เขาได้รับความเจ็บปวดและทรมานเช่น การปล่อยให้สุนัขที่ตนเลี้ยงอดอาหารตาย การลอบวางยาพิษ การใส่สารพิษลงในอาหารและน้ำ การใช้อาวุธทำลายผู้อื่น การทรมานและสร้างความตื่นตระหนกแก่คนและสัตว์

2. พึงละเว้นจากการขโมย ฉ้อฉล ตลอดจนใช้อุบายโกงเพื่อหวังในทรัพย์สินของผู้อื่น เช่น การลักเด็กเพื่อเรียกค่าไถ่จากพ่อแม่หรือผู้ปกครอง การนำหรือพาเอาสิ่งของที่เจ้าของไม่ได้อนุญาตมาเป็นของตนเอง

3. พึงละเว้นจากการประพฤติผิดในกาม เช่น การประพฤตินอกใจสามีหรือภรรยาของตน การประพฤติล่วงเกินในบุตรภรรยาหรือสามีของผู้อื่น ตลอดจนการทำร้ายในของรักของใคร่ของผู้อื่นเพราะคำว่ากามในที่นี้ได้หมายเฉพาะในเรื่องกามารมณ์เท่านั้น แต่กินความไปถึงของรักของใคร่ เช่น การที่เรารู้สึกของเพื่อนจนตาย นอกจากจะผิดศีลข้อที่ 1 แล้วยังผิดศีลข้อที่ 3 นี้อีกด้วย เพราะสุนัขนั้นเป็นของรักของเพื่อน

4. พึงละเว้นจากการพูดเท็จ พูดส่อเสียด นินทา เพ้อเจ้อ เหลวไหล พูดให้ร้ายผู้อื่น พูดเพื่อทำลายสามัคคีในหมู่คณะ พูดหยาบคาย ตลอดจนการพูดโน้มน้าวให้ผู้อื่นเกิดการปรุงแต่งทางกาย อีกด้วย

5. พึงละเว้นจากการดื่มเครื่องดองของเมา ตลอดจนการทำในสิ่งที่จะทำให้เกิดความมีเมตตาต่อประสาธ อันเป็นผลให้ร่างกายสูญเสียความปกติ เช่น ภัฏฐา ผีน มอร์ฟิน เฮโรอิน ยาบ้า หรือยาขยัน บาร์บิตูและสิ่งเสพติดอื่นๆ

ประโยชน์ของศีล 5

ศีล 5 นั้น มีประโยชน์โดยรวม 2 ด้านคือ

1. เพื่อความสงบสุขของสังคม คือเพื่อป้องกันการล่วงละเมิดสิทธิของผู้อื่น อันจะส่งผลให้เกิดการทะเลาะเบาะแว้ง ความหวาดระแวง และความวุ่นวายในสังคม

2. เพื่อพัฒนาจิตใจของผู้ที่ถือศีลนั่นเอง เพราะศีล 5 นั้น ถูกบัญญัติขึ้นมาเพื่อควบคุมไม่ให้ มีการแสดงออกทางกาย หรือทางวาจา ไปในทางที่ตอบสนองอำนาจของกิเลส

การทำผิดศีลแต่ละครั้ง ก็คือการยอมให้กิเลสสามารถครอบงำจิตใจได้อย่างเต็มที่ จนถึงขั้นส่งผลให้มีการแสดงออกทางกายหรือทางวาจานั้นเอง ดังนั้น การทำผิดศีลแต่ละครั้ง จึงทำให้จิตหยาบกระด้างขึ้น ตามลักษณะของกิเลสที่ครอบงำจิตอยู่นั้น ถ้ายิ่งทำผิดศีลบ่อยครั้ง และบ่อยครั้ง

มากขึ้นเท่าไร จิตก็จะยิ่งหยาบกระด้างขึ้นไปเรื่อย ๆ เมื่อจิตหยาบกระด้างขึ้น ก็ทำให้สามารถทำผิดได้รุนแรงมากขึ้นไปเรื่อย ๆ ซึ่งก็จะส่งผลให้จิตหยาบกระด้างหนักขึ้นไปอีก เป็นวงวนพอกพูนไม่รู้จบสิ้น

การถือศีลแต่ละข้อนั้น จะส่งผลให้เกิดการขัดเกลา การปรับปรุงพัฒนาจิต ในทิศทางที่แตกต่างกันไป ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับกิเลสที่คอยบงการให้การกระทำผิดศีลข้อนั้น ๆ เกิดขึ้น ซึ่งพอจะสรุปได้ดังนี้

1. การฆ่าสัตว์ กิเลสตัวหลักที่คอยบงการก็คือโทสะ (ความโกรธ) คือความไม่พอใจในสัตว์ที่ถูกฆ่านั้น กิเลสตัวรองก็คือโลภะ (ความโลภ) เพราะบางคนฆ่าสัตว์เนื่องจากความโลภเข้าครอบงำ เช่น อยากได้เงินค่าจ้าง ต้องการสัตว์นั้นมาเป็นอาหาร ความหวงแหนในทรัพย์สินสมบัติของตน จึงฆ่าสัตว์เพื่อปกป้องทรัพย์สินนั้น เพื่อให้คนยอมรับในความกล้าหาญ หรือเพื่อลาภยศที่จะตามมา จึงฆ่าสัตว์ให้คนเห็น ฯลฯ นอกจากนี้ก็ยังมีสาเหตุมาจากกิเลสที่เป็นบริวาร ของโทสะหรือโลภะอีกเช่น ความพยาบาท ความอิจฉาริษยา ความแค้น ความตระหนี่ ฯลฯ

2. การลักทรัพย์ กิเลสตัวหลักที่คอยบงการคือโลภะ คือความอยากได้ในทรัพย์สินนั้น กิเลสตัวรองก็คือโทสะ เช่น บางคนลักทรัพย์เพราะความโกรธในตัวเจ้าของทรัพย์สินนั้น ทั้งที่ความจริงแล้วไม่ได้อยากได้ของสิ่งนั้นเลย ฯลฯ สาเหตุจากกิเลสที่เป็นบริวารก็เช่น ความพยาบาท ความอิจฉาริษยา ความแค้น ฯลฯ

3. การประพฤติดีกในกาม กิเลสตัวหลักที่คอยบงการคือโลภะ คือความยินดี พอใจในหญิงหรือชายนั้น กิเลสตัวรองคือโทสะ เช่น บางคนประพฤติดีกในกามเพราะความโกรธในคู่ของตน จึงทำเพื่อประชด หรือโกรธในผู้ที่หวงแหนคนที่เราประพฤติดีกด้วยนั้น หรืออาจจะโกรธในตัวคนที่เราล่วงเกินนั่นเองเลยก็ได้ จึงทำการล่วงเกินเพื่อให้คนคนนั้นเจ็บใจ หรือเป็นเพราะอารมณ์ไม่ดี จึงประพฤติดีกในกามเพื่อระบายความเครียด ฯลฯ สาเหตุจากกิเลสที่เป็นบริวารก็เช่น ความพยาบาท ความอิจฉาริษยา ทำไปเพื่อโอ้อวด ความแค้น ฯลฯ

4. การพูดปด กิเลสตัวหลักที่คอยบงการนั้น อาจเป็นโลภะ หรือโทสะก็ได้ เช่น บางคนโกหกหลอกลวง เพราะอยากได้ทรัพย์สินของผู้อื่นมาเป็นของตน บางคนโกหกเพราะความโกรธ เลยโกหกเพื่อให้คนที่ตนโกรธนั้นเดือดร้อน หรือได้รับความเสียหาย บางคนโกหกเพราะกลัวความผิด หรือกลัวความเดือดร้อนที่จะตามมาหากพูดความจริงออกไป ฯลฯ สาเหตุจากกิเลสที่เป็นบริวารก็เช่น ความพยาบาท ความอิจฉาริษยา ความตระหนี่ ความโอ้อวด ความแค้น ฯลฯ

5. การดื่มน้ำเมา รวมถึงของมีเมาและสิ่งเสพติดทั้งหลาย อันเป็นสาเหตุให้ขาดสติ ซึ่งจะทำให้เกิดการผิดศีลข้ออื่นๆ ตามมา เพราะสติเป็นสิ่งสำคัญ ที่จะคอยรักษาคุณความดีทั้งหลายไว้ และป้องกัน รักษาจิตจากสิ่งเลวร้ายทั้งหลาย กิเลสตัวหลักที่คอยบงการก็คือโลภะ คือความปรารถนาในความเพลิดเพลินยินดีอันเกิดจากการดื่ม หรือเสพนั้น กิเลสตัวรองคือโทสะ เช่น บางคนดื่มน้ำเมา หรือเสพสิ่งเสพติดเพราะความเครียด ความกังวลใจ ความทุกข์จากความผิดหวัง (สิ่งเหล่านี้จัดเป็นจิตในตระกูลโทสะ) ฯลฯ สาเหตุจากกิเลสที่เป็นบริวารก็เช่น ทำไปเพื่อโอ้อวด ฯลฯ

การที่ห้ามจิตเพื่อที่จะรักษาศีลให้บริสุทธิ์ในแต่ละครั้งนั้น จะเป็นการขัดเกลา หรือปรับสภาพจิต ให้ประณีตขึ้นจากความหยาบกระด้างของกิเลสตัวใด ก็ขึ้นกับว่ากิเลสที่เกิดขึ้นเฉพาะหน้า ที่พยายามครอบงำจิตให้ทำผิดศีลข้อนั้นในครั้งนั้น เป็นกิเลสตัวใดนั่นเอง การห้ามจิตในครั้งนั้น ก็จะเป็นการป้องกันการพอกพูนขึ้นของกิเลสตัวนั้น และในระยะยาวก็จะทำให้กิเลสตัวนั้นๆ อ่อนกำลังลง แต่โดยรวมแล้วการห้าม จิตแต่ละครั้ง ก็ย่อมจะทำให้จิตประณีตขึ้นด้วยกันทั้งนั้น หรืออย่างน้อยที่สุดก็คือ จะไม่ทำให้จิตหยาบกระด้างมากขึ้นไปอีก

6.5 หิริโอตตปปะ

หิริ คือ ความละอายบาป เป็นความรู้สึกรังเกียจ ไม่อยากทำบาป เห็นบาปเป็นของสกปรก จะทำให้ใจของเราเศร้าหมอง จึงไม่ยอมทำบาป

เหตุที่ทำให้เกิดหิริ สามารถยกตัวอย่างได้ดังนี้

1. คำนึกถึงความเป็นคน หรือชาติตระกูล “เรามีบุญอุทิศส่ำหีได้เกิดเป็นคนแล้ว ทำไมจึงจะมาฆ่าสัตว์ ทำไมต้องมาขโมยเขากินนั่นมันเรื่องของสัตว์เดี๋ยวจาน ทำไมต้องมาแย่งผัวแย่งเมียเขา ไม่ใช่หมู หมา กา ไก่ ในฤดูผสมพันธุ์นี้ เรามันชาติคน เป็นมนุษย์สูงกว่าสัตว์ทั้งหลายอยู่แล้ว” พอคำนึกถึงชาติตระกูล หิริก็เกิดขึ้น

2. คำนึกถึงอายุ “โธ่เอ๋ย เราก็ก่อป่านี่แล้ว จะมานั่งเกี้ยวเด็กสาวๆ คราวลูกคราวหลานอยู่ได้อย่างไร โธ่เอ๋ยเราก็ก่อป่านี่แล้วจะมาขโมยของเด็ก รุนหลานได้อย่างไร” พอคำนึกถึงวัยหิริก็เกิดขึ้น

3. คำนึกถึงความดีที่เคยทำ “เราก็กเคยมีความองอาจกล้าหาญทำความดีมาก็มากแล้ว ทำไมจะต้องมาทำความชั่วเสียตอนนี้นะ ไม่เอาละ ไม่ยอมทำความชั่วละ” พอคำนึกถึงความดีเก่าก่อน หิริก็เกิดขึ้น

4. คำนึกถึงความเป็นพหูสูต “ดูซิ เราก็มีความรู้ขนาดนี้แล้ว รู้ว่าอะไรดี อะไรชั่ว รู้ว่าอะไรควรทำ อะไรไม่ควรทำ รู้สารพัดจะรู้แล้วจะมาทำความชั่วได้อย่างไร” พอคำนึกถึงความเป็นพหูสูตหิริก็เกิดขึ้น

5. คำนึกถึงพระศาสดา “เราเองก็ถูกพระพุทธเจ้า พระองค์ผู้แทนเหนือยาก ตรัสรู้ธรรมแล้วทรงสั่งสอนอบรมพวกเรามา กันมา เราจะละเลยคำสอนของพระองค์ ไปทำชั่วได้อย่างไร” พอคำนึกถึงพระศาสดา หิริก็เกิดขึ้น

6. คำนึกถึงครูอาจารย์ สถานศึกษา “อ้อ เราก็คิษย์มีครูเหมือนกัน ครูอาจารย์สั่งอบรมสั่งสอนมา ชื่อเสียงสถาบันของเราก็ดังดังเป็นที่ยกย่องสรรเสริญ แล้วเราจะมาทำชั่วได้อย่างไร” พอคำนึกถึงครูอาจารย์ สำนักเรียน หิริก็เกิดขึ้น

โอตตปปะ คือ ความเกรงกลัวบาป เป็นความรู้สึกกลัว กลัวว่าเมื่อทำไปแล้ว บาปจะส่งผลเป็นความทุกข์ทรมานแก่เรา จึงไม่ยอมทำบาป

สังคมทุกแห่งมีกฎหมายห้ามคนกระทำชั่ว หากใครละเมิดกฎหมายก็จะได้รับโทษ กฎหมายเป็นข้อห้ามที่มีไว้เพื่อให้สังคมดำเนินไปอย่างปกติสุข หน่วยงานๆ ในสังคม เช่น โรงเรียน ก็มีกฎ และระเบียบให้นักเรียนปฏิบัติเพื่อให้เกิดความเรียบร้อยเช่นกัน

การที่คนเราไม่ทำความชั่วหรือความผิดตามกฎหมายหรือระเบียบ ของโรงเรียนห้ามไว้ นั่นอาจเป็นเพราะเหตุผล 2 กรณี คือ กลัวถูกลงโทษและติดตาราง หรือมีคนอื่นก็กลัวถูกคนอื่นติเตียนประการหนึ่ง ที่ไม่ทำความชั่วเพราะละอายต่อความชั่วและเกรงกลัวความชั่วอีกประการหนึ่ง

การละอายต่อความชั่วนั้น ทางพระเรียกว่า “หิริ” การละอายต่อความชั่ว คือการละเว้นความชั่วเพราะละอายแก่ใจตนเอง มีความสำนึกตัวว่า สิ่งนี้เป็นสิ่งชั่วไม่ควรทำ การที่ไม่ทำความชั่วมิใช่เพราะกลัวถูกจับหรือกลัวคนเห็น คนที่มีจิตสำนึกทางจริยธรรมนั้น ที่ไม่ทำความชั่วมิใช่เพราะกลัวการถูกลงโทษที่มาจากภายนอก แต่เพราะความรู้สึกภายในยับยั้งไว้ มิใช่เพราะกลัวคนอื่นเห็น แต่เพราะตัวเองละอายที่จะเห็นตนทำเช่นนั้น

ส่วนความเกรงกลัวต่อความชั่วนั้น ทางพระเรียกว่า “โอตตปปะ” คนที่กลัวความชั่วนั้น ไม่ยอมทำผิดเพราะกลัวความชั่ว มิใช่กลัวตารางหรือคำติเตียน เขาไม่ทำความชั่วเพราะสิ่งนั้นเป็นความชั่ว เขาเห็นความชั่วเป็นสิ่งโสโครก ไม่อยากเข้าใกล้ เพราะกลัวจะเกิดความสกปรกขึ้นในจิตใจ สมมติว่ามีนักเรียน 3 คนเดินอยู่บนถนนแห่งหนึ่ง ถ้านักเรียนคนหนึ่งเลิ่ลไปเห็นกระเป๋าสตางค์อยู่บนพื้นถนน จึงหยิบขึ้นมาดู เมื่อเปิดออกก็เห็นเงินหลายพันบาทในนั้น เหตุการณ์นี้ เพื่อนอีก 2 คนที่เดินไปด้วยกันก็เห็นด้วย นักเรียนคนนั้นจึงชวนเพื่อนๆ ไปแจ้งความและมอบกระเป๋าสตางค์ไว้ที่สถานีตำรวจ การกระทำครั้งนี้เรียกได้ว่าเป็นการละเว้นความชั่ว เพราะการเอาของผู้อื่นมาเป็นของตนโดยไม่มีสิทธิ์ที่ควรได้นั้น เป็นความชั่วอย่างแน่นอน และไม่เพียงผิดศีลธรรมเท่านั้นยังผิดกฎหมายด้วย แต่กรณีเช่นนี้ เรายังไม่รู้จักความในใจของนักเรียนคนนั้นในการที่ไม่ทำความชั่ว ซึ่งอาจจะเป็นเพราะมีคนเห็นและกลัวถูกจับจึงไม่กล้ากระทำก็ได้

สมมติว่ามีเด็กอีกคนหนึ่งเดินไปคนเดียวและพบกระเป๋าสตางค์ บนถนน ขณะที่เขาหยิบกระเป๋ามาถือไว้ นั่น ไม่มีใครเห็นเขาเลย หากเขาประสงค์จะเก็บไว้เป็นของตัวเอง ก็จะไม่มีการมาติเตียนหรือไม่มีใครไปบอกตำรวจมาจับ หากเด็กคนนี้มีจิตสำนึกดี เขาก็จะเอากระเป๋ามาไปมอบที่สถานีตำรวจเช่นนี้เรียกว่าเขาละอายใจตนเองที่จะ ถือเอาสิ่งที่ตนไม่มีสิทธิ์อันชอบธรรม เขาละอายต่อความชั่ว มิใช่ ละอายผู้อื่นใด เพราะแถวนั้นไม่มีใคร เรียกได้ว่าเขากลัวความชั่วมิใช่กลัวถูกจับหรือกลัวถูกติเตียนเพราะไม่มีใคร เห็น คนที่ละอายและกลัวความชั่วนั้นจะไม่ทำชั่วไม่ว่าในที่ลับ หรือที่แจ้ง

ผู้ที่ละอายและเกรงกลัวความชั่วนั้น คือผู้ที่เคารพตนเอง คนที่ไม่กระทำผิดเพราะกลัวถูกลงโทษนั้นคือคนที่เคารพกฎหมาย แต่คนที่ไม่กระทำผิดละอายแก่ใจนั้นคือคนที่เคารพตนเอง การเคารพกฎหมายเป็นสิ่งที่ดี แต่จะให้ดียิ่งขึ้นต้องเคารพตนเอง กฎหมายเพียงอย่างเดียวไม่อาจทำให้สังคมเป็นปกติสุขได้ คนที่ไม่มีความละอายต่อความชั่วย่อมหาทางหลีกเลี่ยงกฎหมายเสมอ ถ้าไม่มีคนเห็นหรือแน่ใจว่าไม่มีใครจับได้ก็จะยังคิดที่จะทำความชั่วอยู่

คนที่ฉลาดมากๆ หากไม่มีความละเอียดต่อความชั่วแล้ว ย่อมหาช่องทางหลีกเลี่ยงกฎหมายได้เสมอ คนที่มีอำนาจก็เหมือนกัน หากไร้หิริโอตตปปะแล้ว จะทำให้ผู้คนเดือดร้อน เพราะคนเหล่านี้มีกฎหมายอยู่ในมือ อาจใช้กฎหมายข่มเหงเบียดเบียนผู้อื่นหรือคดโกงทุจริตได้ เพราะอำนาจของกฎหมายนั้นอยู่ที่ความกลัวของคน หากคนไม่กลัวกฎหมายเพราะมีกฎหมายอยู่ในมือแล้ว เขาก็จะกล้าทำผิดกฎหมาย ไม่อาจห้ามเขามีให้ทำผิดได้ แต่หากคนทุกๆ คนในสังคมมีจิตสำนึกทางศีลธรรม คือมีความละเอียดและเกรงกลัวต่อความชั่วแล้ว เขาก็จะไม่ทำความชั่ว ไม่ว่าเขาจะฉลาดมากหรือน้อย มีอำนาจหรือไม่มีอำนาจ เพราะคนอย่างนี้เป็นคนหักห้ามใจตนเองและเคารพตนเอง

เหตุที่ทำให้เกิดโอตตปปะ

1. กลัวคนอื่นติ “นี่ถ้าเราขึ้นไปขโมยของเขาเข้า คนอื่นรู้คงเอาไปพูดกันทั่ว ชื่อเสียงที่เราอุตส่าห์สร้างมาอย่างดี คงพังพินาศหมดคราวนี้เอง” เมื่อกลัวว่าคนอื่นเขาจะติเอา โอตตปปะก็เกิดขึ้น จึงไม่ยอมทำบาป

2. กลัวการลงโทษ “อย่าดีกว่า ขึ้นไปฆ่าเขาเข้า บาปกรรมตามทันตำรวจจับได้ มีหวังติดคุกตลอดชีวิตแน่” เมื่อกลัวว่าบาปจะส่งผลให้ถูกลงโทษ โอตตปปะก็เกิดขึ้น จึงไม่ยอมทำบาป

3. กลัวการเกิดในทุกข์ “ไม่เอาละ ขึ้นไปขโมยของเขา อีกหนอยต้องไปเกิดเป็นสัตว์นรก สัตว์เดียรัจฉาน เป็นเปรต เป็นอสุรกาย ไม่ทำดีกว่า” เมื่อกลัวว่าจะต้องไปเกิดในทุกข์ โอตตปปะก็เกิดขึ้นจึงไม่ยอมทำบาป

หิริโอตตปปะ หรือความละเอียดต่อความชั่วและเกรงกลัวความชั่วนี้ เป็นหลักธรรมที่สำคัญมาก พระพุทธศาสนาเรียกว่า “โลกपालธรรม” หรือธรรมที่คุ้มครองโลก เป็นหลักที่จะอำนวยความสุขให้เกิดขึ้นในโลกได้อย่างแท้จริง ลำพังเพียงกฎหมายอย่างเดียวไม่อาจทำให้สังคมสงบสุขได้ เพราะหากขาดหิริโอตตปปะแล้ว คนจะตกเป็นทาสของสิ่งเย้ายวน และโอกาสที่จะทำผิดก็เกิดขึ้นได้เสมอ การอบรมปลูกฝังให้คนมีสำนึกดีชั่ว มีความละเอียดและเกรงกลัวความชั่ว เป็นการตัดต้นตอของความชั่วอย่างถึงรากถึงโคน เพราะการไม่ทำชั่วนั้นอยู่ที่ตัวเองมิให้ผันแปรไปตามสิ่งเย้ายวนภายนอก

วิธีปลูกฝังหิริโอตตปปะ

สังคมจะเป็นสุขเมื่อคนทุกคนมีหิริโอตตปปะ ดังนั้นเราแต่ละคนจะต้องปลูกฝังสิ่งนี้ให้แต่ตัวเอง การพัฒนาตัวเองให้เป็นคนมีหิริโอตตปปะนั้น เริ่มจากง่าย ๆ ก่อน คือ ฝึกตัวเองให้เคารพกฎหมาย และระเบียบของโรงเรียนไว้ ข้อนี้ทำไม่ยากเพราะการละเมิดกฎหมายและระเบียบนั้นตัวเองต้องถูกลงโทษอยู่แล้ว หัดตัวเองให้กลัวการถูกลงโทษก่อน ถ้าหากจะพยายามหาอุบายหลีกเลี่ยงกฎหมายและระเบียบ จงระลึกอยู่เสมอว่าท่านอาจจะพลาดพลั้ง หรือถ้าท่านคิดว่าท่านฉลาดเอาตัวรอดได้ จงนึกว่าอาจมีคนฉลาดกว่าและจับได้ ถ้าท่านกำลังจะทำผิดเพราะคิดว่าไม่มีใครรู้เห็น จงจำไว้ว่าความลับไม่มีในโลกนี้

เมื่อฝึกตนให้เป็นคนเคารพและกลัวกฎหมายแล้ว ขั้นต่อไปก็ฝึกให้เคารพตนเอง หัดปกครองตนเอง การปกครองตนเอง คือ การยับยั้งใจตนเองมิให้กระทำผิด จงคิดว่าเราเป็นมนุษย์ ซึ่งแปลว่า ผู้มีใจสูง มนุษย์เท่านั้นที่อาจฝึกให้รู้จักละอายต่อความชั่วได้ การฝึกสัตว์เดรัจฉานนั้นฝึกได้ทางเดียวคือ การลงโทษ ถ้าสุนัขตัวโตที่บ้านของเราวิ่งแกตัวเล็กเสมอ เราฝึกให้มันละเว้นการวิ่งแกนี้ได้โดย ใช้ไม้ตีมันทุกครั้งที่มีมันวิ่งแกตัวเล็ก ในที่สุดมันจะละเว้นการวิ่งแกได้ แต่เราไม่อาจสั่งสอนมันโดยการอบรมจิตใจให้มันเกิดความละอาย เพราะมันปกครองตัวเองไม่ได้ มันไม่อาจรับการฝึกให้เคารพตัวเองได้ ฝึกได้ก็แต่การเคารพไม่เรียว

แต่มนุษย์ประเสริฐกว่าสัตว์ มนุษย์เท่านั้นที่ฝึกให้ละอายความชั่วได้ นั่นคือรู้จักยับยั้งชั่งใจ มีสำนึกผิดชอบชั่วดี มนุษย์เท่านั้นที่อบรมให้ละเว้นความชั่วและทำความดี เราเกิดมาเป็นคนแล้ว ควรทำตนให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ทำให้ตนเป็นผู้มีศักดิ์ศรีเหนือกว่าสัตว์เดรัจฉาน หากใช้สติปัญญาไตร่ตรองอย่างนี้แล้ว และเมื่อเคยชินกับการปฏิบัติตามกฎหมายและระเบียบมาแล้ว หลักธรรมข้อนี้ก็จะเป็นสิ่งที่ทุกคนสามารถกระทำตามได้

7. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

7.1 งานวิจัยในประเทศไทย

ดรรรัตน์ อุทัยพยัคฆ์ (2548: 148-162) การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้มีวัตถุประสงค์สำคัญเพื่อพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนแบบพุทธวิธีสำหรับเสริมสร้างพฤติกรรมการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของเด็กปฐมวัย โดยมีวัตถุประสงค์เฉพาะของการวิจัยเพื่อหาคุณภาพของรูปแบบการเรียนการสอนแบบพุทธวิธีเพื่อเสริมสร้างพฤติกรรมการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของเด็กปฐมวัย และเปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยพฤติกรรมการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของเด็กปฐมวัยใน 3 ด้าน ได้แก่ ความรู้ ความเข้าใจ เจตคติ และการปฏิบัติการณ์การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมก่อนและหลังการทดลอง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นนักเรียนชายและหญิง อายุระหว่าง 5-6 ปี ชั้นอนุบาลปีที่ 2 โรงเรียนอนุบาลราชบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาราชบุรี เขต 1 ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2547 ได้มาโดยการสุ่มแบบเจาะจง แบ่งกลุ่มตัวอย่างเป็น 2 กลุ่ม คือกลุ่มทดลองจำนวน 38 คน ได้รับการเรียนการสอนแบบพุทธวิธี กลุ่มควบคุม จำนวน 39 คน ได้รับการเรียนการสอนตามหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546 ซึ่งมีเนื้อหาเช่นเดียวกัน ใช้เวลาในการทดลอง จำนวน 8 สัปดาห์ๆ ละ 4 วันๆ ละ 30 นาที รวมทั้งสิ้น 24 ครั้ง เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ คือรูปแบบ การเรียนการสอนแบบพุทธวิธี คู่มือประกอบการใช้รูปแบบการเรียนการสอนแบบพุทธวิธีและ แผนการสอน และแบบทดสอบวัดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของเด็กปฐมวัย มีค่าความเชื่อมั่น 0.76 แบบวัดเจตคติต่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของเด็กปฐมวัย มีค่าความเชื่อมั่น 0.88 และแบบสังเกตพฤติกรรมการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของเด็กปฐมวัย มีค่าความเชื่อมั่น 0.88 แบบแผนการวิจัยใช้แบบ Nonrandomized control-group pretest-posttest design

วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าเฉลี่ย ค่าร้อยละ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและ t-test แบบ Dependent sample และแบบ Independent sample

นงเยาว์ ธรรมวงศา (2549: 103-105) ศึกษาแผนการจัดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม เรื่อง เพศศึกษา กลุ่มสาระการเรียนรู้สุขศึกษาและพลศึกษา ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ของโรงเรียนในจังหวัด กาฬสินธุ์ กลุ่มตัวอย่างที่เป็นกลุ่มทดลอง จำนวน 39 คน แผนการจัดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม จำนวน 7 แผน ได้แก่ แผนที่ 1 การปฐมนิเทศ แผนที่ 2 การเจริญเติบโตพัฒนาการทางเพศและการ เปลี่ยนแปลงทางเพศ แผนที่ 3 การคุมกำเนิด แผนที่ 4 วัยรุ่นกับเพศสัมพันธ์ แผนที่ 5 โรคติดต่อ ทางเพศสัมพันธ์ แผนที่ 6 การปฏิบัติตนของวัยรุ่นให้เหมาะสมในการดำรงชีวิตร่วมกับผู้อื่น แผนที่ 7 ทศนคติและการแก้ปัญหาตัดสินใจ ทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียน ผลการวิจัยพบว่า แผนการจัดกิจกรรมเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมเรื่องเพศศึกษา มีประสิทธิภาพเท่ากับ 88.49/87.50 และมี ค่าดัชนีประสิทธิผลของแผนการจัดกิจกรรมเรียนรู้ เท่ากับ 0.7519 หรือนักเรียนมีความรู้เพิ่มขึ้น ร้อยละ 75.19

สุพัตรา พรหมเรนทร์ (2550: 67-70) ได้ศึกษาเรื่องพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศของนักเรียน มัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ปทุมวัน กรุงเทพมหานคร มี จุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนสาธิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ปทุมวัน กรุงเทพมหานคร ตามตัวแปร เพศ ระดับการศึกษา ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน อาชีพของผู้ปกครอง ความรู้เกี่ยวกับเรื่องเพศ การรับรู้ความรุนแรงของการ มีพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศ การเห็นคุณค่าในตนเอง กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา เป็นนักเรียนชั้น มัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ปทุมวัน กรุงเทพมหานคร ปี การศึกษา 2549 จำนวน 293 คน ผลการศึกษาพบว่านักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนสาธิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ปทุมวัน กรุงเทพมหานคร มีพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศ อยู่ในระดับต่ำ และความรู้เกี่ยวกับเรื่องเพศ การรับรู้ความรุนแรงของการมีพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศ การเห็นคุณค่า ในตนเอง มีความสัมพันธ์ทางลบกับพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ปทุมวัน กรุงเทพมหานคร

สุมาลี สวีสอาด (2550: 80-95) ได้ศึกษาเรื่องปัจจัยทางจิตสังคมที่เกี่ยวข้องกับความ พร้อมในการมีพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น ในกรุงเทพมหานคร มี จุดมุ่งหมายเพื่อเปรียบเทียบความพร้อมในการมีพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศของนักเรียนที่มีลักษณะ ทางจิตสังคมที่แตกต่างกัน และเพื่อศึกษาว่าลักษณะทางสังคมและลักษณะทางจิตร่วมกันทำนาย ความพร้อมในการมีพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศของนักเรียนได้กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา ปีที่ 1 ถึงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา กรุงเทพมหานคร จำนวน 412 คน ตัว แปรอิสระ 2 กลุ่ม ประกอบด้วย กลุ่มแรกเป็น ลักษณะทางสังคมมี 4 ตัวแปร คือ การอบรมเลี้ยงดู แบบรักสนับสนุนจากบิดามารดา การอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผลจากบิดามารดา การรับรู้ข่าวสาร ด้านเพศจากสื่อมวลชน อิทธิพลของกลุ่มเพื่อนต่อพฤติกรรมทางเพศ และกลุ่มที่สองเป็น ลักษณะ ทางจิตมี 3 ตัวแปร ได้แก่ เจตคติต่อพฤติกรรมทางเพศที่เหมาะสมของนักเรียน ลักษณะมุ่งอนาคต

และการควบคุมตน และ ความเชื่ออำนาจภายในตน ส่วนตัวแปรตาม ได้แก่ ความพร้อมในการมีพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศของนักเรียน ผลการศึกษาพบว่าไม่พบปฏิสัมพันธ์ระหว่างการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสับสนุนและเจตคติต่อพฤติกรรมทางเพศที่เหมาะสมที่มีต่อความพร้อมในการมีพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น และไม่พบปฏิสัมพันธ์ระหว่างการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผลและลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตนที่มีต่อความพร้อมในการมีพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น และตัวแปรลักษณะทางสังคมและลักษณะทางจิต สามารถร่วมกันทำนายความพร้อมในการมีพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศของนักเรียนได้ร้อยละ 70.7 ซึ่งมีตัวแปรทำนาย 6 ตัวร่วมกันสามารถทำนาย โดยตัวแปรที่เข้าทำนายตามลำดับ คือ การรับรู้ข่าวสารด้านเพศจากสื่อมวลชน เจตคติต่อพฤติกรรมทางเพศที่เหมาะสมของนักเรียน อิทธิพลจากกลุ่มเพื่อนต่อพฤติกรรมทางเพศ การอบรมเลี้ยงดูแบบรักสับสนุนจากบิดามารดา ความเชื่ออำนาจภายในตน และการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผลจากบิดามารดา

สิงหา จันทน์ขาว (2550: 98-105) ได้ทำการวิจัยเรื่องผลของการจัดการเรียนการสอนด้วยวิธีอริยสัจ 4 ที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่องเพศศึกษาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ซึ่งการวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยกึ่งทดลอง และศึกษาความคิดเห็นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนด้วยวิธีอริยสัจ 4 กลุ่มตัวอย่างคือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2550 โรงเรียนพุทธจักรวิทยา กรุงเทพมหานคร แบ่งเป็นกลุ่มทดลองที่เรียนด้วยวิธีอริยสัจ 4 จำนวน 30 คน และกลุ่มควบคุม ที่เรียนด้วยวิธีปกติ จำนวน 30 คน สำหรับเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แผนการจัดการเรียนรู้ด้วยวิธีอริยสัจ 4 เรื่องเพศศึกษา จำนวน 4 แผน แบบทดสอบด้านความรู้เรื่องเพศศึกษา แบบสอบถามด้านเจตคติเรื่องเพศศึกษาที่มีค่าความเที่ยงเท่ากับ 0.92 แบบสอบถามด้านการปฏิบัติเรื่องเพศศึกษา และแบบสอบถามความคิดเห็นต่อการจัดการเรียนการสอนด้วยวิธีอริยสัจ 4 ผลการวิจัยพบว่าหลังการเรียน นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่เรียนด้วยวิธีอริยสัจ 4 มีคะแนนเฉลี่ยด้านความรู้ เจตคติ และการปฏิบัติสูงขึ้น และเมื่อนำมาเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่องเพศศึกษาก่อนและหลังการเรียนด้วยวิธีอริยสัจ 4 พบว่าคะแนนเฉลี่ยด้านความรู้ เจตคติ และการปฏิบัติมีความแตกต่างกัน และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่องเพศศึกษาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่เรียนด้วยวิธีอริยสัจ 4 กับการสอนด้วยวิธีปกติพบว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้านความรู้ และเจตคติของนักเรียนที่เรียนด้วยวิธีอริยสัจ 4 หลังการทดลองมีคะแนนเฉลี่ยสูงกว่านักเรียนที่เรียนด้วยวิธีปกติ ส่วนในด้านการปฏิบัติมีคะแนนเฉลี่ยน้อยกว่านักเรียนที่เรียนด้วยวิธีปกติ แต่ก็มีคะแนนเฉลี่ยใกล้เคียงกัน และเมื่อนำมาเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่องเพศศึกษาของนักเรียนที่เรียนด้วยวิธีอริยสัจ 4 กับนักเรียนที่เรียนด้วยวิธีปกติก็พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้านความรู้ มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ส่วนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้านเจตคติ และการปฏิบัติ ไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ปรเมศวร์ หนูมาก (2551: 101-103) ได้ศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความสามารถในการแก้ปัญหาเรื่องเพศ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่เรียนโดยใช้วิธีสอนแบบแก้ปัญหา

เป็นฐานกับวิธีสอนแบบปกติ กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียน จำนวน 2 ห้องเรียน ห้องเรียนละ 30 คน แบ่งเป็นกลุ่มทดลอง 1 ห้อง และกลุ่มควบคุม 1 ห้อง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือแผนการเรียนรู้โดยใช้วิธีสอนแบบปัญหาเป็นฐาน จำนวน 6 แผน ได้แก่ แผนที่ 1 พัฒนาการของวัยรุ่น แผนที่ 2 ชีวิตในครอบครัว แผนที่ 3 คุณค่าของชีวิตในวัยรุ่น แผนที่ 4 สุขอนามัยทางเพศ แผนที่ 5 พฤติกรรมทางเพศ แผนที่ 6 การตัดสินใจและแก้ไขปัญหาทางเพศ แต่ละแผนใช้เวลา 2 ชั่วโมง ผลการวิจัยพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่องเพศศึกษาของนักเรียนที่เรียนโดยใช้วิธีสอนแบบปัญหาเป็นฐานมีค่าเฉลี่ยผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่านักเรียนที่เรียนโดยใช้วิธีสอนแบบปกติ และพบว่าความสามารถในการแก้ไขปัญหาเรื่องเพศศึกษาสูงกว่าอีกด้วย

ศักดา พิมพ์แก้ว (2552: 88-91) ได้สร้างชุดกิจกรรมกลุ่มสาระสุขศึกษาและพลศึกษา เรื่องครอบครัวและเพศศึกษา สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยทำการศึกษาเกี่ยวกับนักเรียนจำนวน 44 คน ชุดกิจกรรมเรื่องครอบครัวและเพศศึกษาที่สร้างขึ้นประกอบด้วย 5 ชุด กิจกรรม ได้แก่ ครอบครัวเป็นสุข ตัวเรา อนามัยทางเพศ อันตรายทางเพศ การประสบปัญหาทางเพศและการช่วยเหลือ ในแต่ละชุดกิจกรรมใช้เวลาในการเรียน 30 นาที จากการวิจัยพบว่า ชุดกิจกรรมที่สร้างขึ้นมีประสิทธิภาพ 83.7/81.81 และนักเรียนมีความพึงพอใจในระดับมาก

พุ่ม อภัยศิลา (2551: 98-100) ได้ศึกษาผลการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษาไทยในชนบทด้วยบทเรียนมัลติมีเดียของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ของโรงเรียน 5 แห่ง ในจังหวัดศรีสะเกษ กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนจำนวน 100 คน จัดกลุ่มเรียนแตกต่างกัน 5 กลุ่มๆ ละ 20 คน ดังนี้ กลุ่มเดี่ยวชาย กลุ่มเดี่ยวหญิง กลุ่มชาย-ชาย กลุ่มชาย-หญิง และกลุ่มหญิง-หญิง โดยเนื้อหาที่สอนประกอบด้วย พัฒนาการทางเพศ สัมพันธภาพระหว่างบุคคล ทักษะส่วนบุคคล พฤติกรรมทางเพศ สุขภาพทางเพศ และสังคมและวัฒนธรรม ผลการวิจัยพบว่ากลุ่มเดี่ยวหญิงมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงที่สุด รองลงมาเป็นกลุ่มหญิง-หญิง ส่วนกลุ่มที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำสุดคือ กลุ่มเดี่ยวชาย

วีระนุช บางท่าไม้ (2552: 111-113) ได้ศึกษาผลการใช้บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยการสอนเรื่องเพศศึกษาสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน เนื้อหาของบทเรียนคอมพิวเตอร์ประกอบด้วย 3 หน่วย คือ หน่วยที่ 1 การเจริญเติบโตและพัฒนาการของวัยรุ่น หน่วยที่ 2 วัยรุ่นกับอนามัยทางเพศ หน่วยที่ 3 วัยรุ่นกับทัศนคติที่ถูกต้องในเรื่องเพศศึกษา ผลการวิจัยพบว่า บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนเรื่องเพศศึกษามีประสิทธิภาพ 80.23/80.77 และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังการเรียนด้วยคอมพิวเตอร์ช่วยสอนสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 สูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ณมน ธนินธญากร (2552: 99-101) ได้ศึกษาเรื่องพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาในเขตเทศบาลนครขอนแก่น อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา ในเขตเทศบาลนครขอนแก่น ศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา ในเขตเทศบาลนครขอนแก่น และศึกษาแนวทางการแก้ไขปัญหาในด้านพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา ในเขตเทศบาลนครขอนแก่น กลุ่มตัวอย่าง มีจำนวน 388 คน ผลการวิจัยพบว่า

นักเรียนกลุ่มตัวอย่างเป็นเพศชาย ร้อยละ 49.2 และเพศหญิง ร้อยละ 50.8 อายุเฉลี่ย 15.47 ปี ประสพการณ์การมีเพศสัมพันธ์ แบ่งออกเป็น 2 กลุ่มคือ กลุ่มตัวอย่างที่เคยมีเพศสัมพันธ์แล้ว คิดเป็นร้อยละ 10.1 และกลุ่มที่ยังไม่เคยมีเพศสัมพันธ์ คิดเป็นร้อยละ 89.9 ในส่วนของคุณลักษณะส่วนบุคคลและในด้านของปัจจัย พบว่า เพศ อายุ ระดับชั้นการศึกษา การมีนัดและอยู่ตามลำพังกับเพศตรงข้าม การดื่มเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์และการใช้สิ่งเสพติด ความสัมพันธ์ในครอบครัว และสิ่งกระตุ้นทางเพศ มีความสัมพันธ์กับการเสี่ยงทางเพศของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา และส่วนของแนวทางการแก้ไขปัญหาในด้านพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศอยู่ในระดับดี

สรุปหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรส่งเสริมในเรื่องของการทำกิจกรรมของกลุ่มวัยรุ่นที่เป็นประโยชน์ และสร้างสรรค์ต่อตนเองและสังคมให้มากขึ้น โดยเฉพาะสถาบันครอบครัวควรให้การอบรมเลี้ยงดูโดยไม่ให้อิสระหรือเข้มงวดมากเกินไป นอกจากนี้พ่อแม่ผู้ปกครองควรจะปลูกฝังทัศนคติต่อเรื่องเพศให้ถูกต้องเหมาะสม ในด้านสื่อมวลชนจะต้องมีความรับผิดชอบมากขึ้นในการทำหน้าที่ผลิตเนื้อหาเกี่ยวกับเรื่องเพศให้เป็นไปตามพัฒนาการตามช่วงวัยและมีความชัดเจน ทันสมัย และสร้างสรรค์มากขึ้น

7.2 งานวิจัยในต่างประเทศ

วาลีย์ และคณะ (Wiley; et al, 2005: 45-49) ได้วิจัยเกี่ยวกับพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศของเยาวชน เพื่อเปรียบเทียบพฤติกรรมเสี่ยงนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย และนักศึกษาวิทยาลัยเทกซัส กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายจำนวน 6,015 คน และนักศึกษาในวิทยาลัยจำนวน 1,408 คน ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายทั้งหมดมีเพศสัมพันธ์ ร้อยละ 55.4 นักเรียนชายและนักเรียนหญิงเคยมีเพศสัมพันธ์ ร้อยละ 59.0 และ 43.0 ตามลำดับ นักเรียนชายและนักเรียนหญิงเคยมีเพศสัมพันธ์ครั้งแรก อายุ 14 ปีหรือน้อยกว่า ร้อยละ 59.0 และ 43.0 และนักเรียนหญิงมีคู่นอน 4 คน หรือมากกว่าใน 3 เดือนที่ผ่านมา ร้อยละ 2.5 ไม่เคยใช้ถุงยางอนามัยขณะมีเพศสัมพันธ์ ร้อยละ 54.0 ในนักเรียนหญิง และร้อยละ 38.4 ของกลุ่มตัวอย่างเคยเป็นโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ ร้อยละ 5.4 มีการตั้งครรภ์ ร้อยละ 16.0 และยังพบว่านักศึกษาชายและนักศึกษาหญิงในวิทยาลัยเคยมีเพศสัมพันธ์ ร้อยละ 85.2 และ 79.3 มีเพศสัมพันธ์ครั้งแรกอายุ 14 ปีหรือน้อยกว่า มีการใช้ถุงยางอนามัยขณะร่วมเพศ ร้อยละ 55.0 และเคยเป็นโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ ร้อยละ 5.0 และร้อยละ 23.0 เคยตั้งครรภ์ มีการใช้แอลกอฮอล์และยา ก่อนมีเพศสัมพันธ์ ร้อยละ 12.1

ลัสเตอร์ และสมอลล์ (Luster; & Small, 2008: 622 - 632) ศึกษาปัจจัยที่สัมพันธ์กับการ มีพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศของวัยรุ่น กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนวัยรุ่นอายุ 13-19 ปี จำนวน 2,567 คน จาก 4 เมือง ในภาคตะวันตกกลาง พบว่า วัยรุ่นหญิง ร้อยละ 41.8 เคยมีเพศสัมพันธ์แล้ว และการมีเพศสัมพันธ์ในวัยรุ่นจะเพิ่มขึ้นตามอายุ ส่วนจำนวนคู่อนั้น พบว่า วัยรุ่นหญิง ร้อยละ 44.0 และ

วัยรุ่นชาย ร้อยละ 34.0 ที่มีคู่นอนเพียงคนเดียว ในขณะที่วัยรุ่นหญิง ร้อยละ 16.6 และวัยรุ่นชาย ร้อยละ 28.0 มีคู่นอนถึง 5 คน หรือมากกว่านั้น

เอ็กเกอร์ และคณะ (Egger; et al. 2008: 360-368) ศึกษาความรู้ เจตคติ และพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศสัมพันธ์ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย จากโรงเรียน 4 แห่ง ในเมืองมานากัว ประเทศนิการากัว จำนวน 451 คน เป็นนักเรียนชาย 155 คน นักเรียนหญิง 296 คน พบว่ากลุ่มตัวอย่างเคยมีเพศสัมพันธ์ ร้อยละ 64.0 นักเรียนชายเคยมีเพศสัมพันธ์ร้อยละ 90.0 นักเรียนหญิงเคยมีเพศสัมพันธ์ร้อยละ 50.0 อายุของการมีเพศสัมพันธ์ครั้งแรกของนักเรียนชายอยู่ระหว่าง 10-21 ปี โดยเฉลี่ยอายุ 15 ปี ส่วนนักเรียนหญิงอยู่ระหว่าง 15-21 ปี โดยเฉลี่ยอายุ 17.40 ปี นักเรียนชาย ร้อยละ 60.0 มีจำนวนคู่นอนมากกว่า 1 คน ในช่วง 1 ปีที่ผ่านมา ส่วนนักเรียนหญิงมีเพียงร้อยละ 3.0 สำหรับการใช้อนามัยของนักเรียนที่เคยมีเพศสัมพันธ์ พบว่า นักเรียนชายมีการใช้อนามัย ร้อยละ 49.0 ซึ่งมากกว่านักเรียนหญิงที่ใช้เพียงร้อยละ 10.0 แต่มีเพียงร้อยละ 11.0 ของนักเรียนชายและร้อยละ 1.0 ของนักเรียนหญิงที่ใช้อนามัยทุกครั้งเมื่อมีเพศสัมพันธ์ โดเนลและคณะ (Donald, et al., 2009: 3155-3159) ได้ทำการศึกษา โดยการสำรวจความรู้ ทักษะ และพฤติกรรมเสี่ยงต่อการติดเชื้อโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ และโรคเอดส์ของ นักศึกษาของวิทยาลัยและมหาวิทยาลัยในแคนาดา กลุ่มตัวอย่างเป็นนักศึกษาชายและหญิง อายุ 16 - 24 ปี จำนวน 5,541 คน พบว่านักศึกษาชาย ร้อยละ 74.3 นักศึกษาหญิง ร้อยละ 68.9 เคยมีเพศสัมพันธ์มาก่อน และร้อยละ 5.0 มีประวัติเคยติดเชื้อโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ เกี่ยวกับการใช้อนามัย พบว่านักศึกษาชาย ร้อยละ 24.8 และนักศึกษานักหญิง ร้อยละ 15.6 ใช้อนามัยทุกครั้งที่มีเพศสัมพันธ์

ริชเตอร์ และคณะ (Richter; et al. 2010: 91-96) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการใช้ถุงยางอนามัยกับจำนวนคู่นอนที่เคยมีเพศสัมพันธ์ของนักเรียนมัธยมศึกษาในระดับ 9-12 ทั้งเพศชายและเพศหญิงในรัฐแคลิฟอร์เนียทางใต้ จำนวน 3,893 คน พบว่า กลุ่มตัวอย่างร้อยละ 66.0 เคยมีเพศสัมพันธ์แล้ว โดยร้อยละ 19.0 มีจำนวนคู่นอน 1 คน ร้อยละ 21.0 มีจำนวนคู่นอน 2-3 คน และร้อยละ 26.0 มีจำนวนคู่นอน 4 คน หรือมากกว่านอกจากนี้ จากการตอบแบบสอบถามด้วยตนเองถึงการใช้อนามัย เมื่อเพศสัมพันธ์ครั้งสุดท้าย พบว่า นักเรียนหญิงมีแนวโน้มในการใช้อนามัยน้อยกว่านักเรียนชาย

คอนทูล่า (Kontula. 2010: 373-386) ได้ทำการศึกษาวิวัฒนาการจัดการเรียนการสอนเพศศึกษาความรู้เรื่องสุขภาพทางเพศของนักเรียนในประเทศฟินแลนด์ การวิจัยโดยใช้วิธีการสำรวจในกลุ่มตัวอย่างครู เพื่อเปรียบเทียบวิวัฒนาการในการเรียนการสอนเพศศึกษา ในปี ค.ศ.1996 กับ ค.ศ. 2006 เปรียบเทียบความรู้เรื่องสุขภาพทางเพศของนักเรียนเกรด 8 ในปี ค.ศ.2000 กับ ค.ศ. 2006 ผลการวิจัยพบว่า เพศศึกษาถูกบูรณาการอยู่กับรายวิชาสุขศึกษาและชีววิทยา โดย 67-74% สอนในเกรด 7-8 โดยครูสุขศึกษา ประมาณ 61% สอนในเกรด 9 โดยครูชีววิทยา ส่วนชั่วโมงที่สอนเพศศึกษาเฉลี่ยเพิ่มขึ้นเป็นสองเท่าจากปี ค.ศ.1996 (9.3 ชั่วโมงเป็น 17.3 ชั่วโมง ในปี ค.ศ.2006) ในปี ค.ศ.2006 เนื้อหาวิชาที่สอนนักเรียนเกรด 7 เกี่ยวกับอวัยวะสืบพันธุ์และหน้าที่ การมี

ประจำเดือน การถึงจุดสุดยอด วัยหนุ่มสาว พัฒนาการทางด้านอารมณ์ และทักษะการสื่อสาร ส่วนนักเรียนเกรด 8 นักเรียนจะได้เรียนเกี่ยวกับการคุมกำเนิด การทำแท้ง โรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ และเอดส์ เพศสัมพันธ์ การมีเพศสัมพันธ์ครั้งแรก การสำเร็จความใคร่ การออกเจต พัฒนาการทางด้านอารมณ์ และทักษะการสื่อสาร เพศสภาวะ คำศัพท์ที่เกี่ยวกับเพศ แหล่งความรู้เรื่องเพศเพศในสื่อ สิทธิเรื่องเพศ การคุกคามทางเพศ กฎหมายที่เกี่ยวข้องเพศ จากการศึกษายังพบว่า ในปี 2006 ความรู้บางเรื่องของปี ค.ศ.1996 ได้ถูกย้ายขึ้นสอนในเกรด 8 ส่วนความรู้เรื่องสุขภาพทางเพศของนักเรียนเกรด 8 ในปี ค.ศ.2000 กับ ค.ศ.2006 ผลการวิจัยพบว่ามีความรู้เพิ่มขึ้นเพียงเล็กน้อย

ไวท์ (Wight. 2011: 72-78) ได้ศึกษาประสิทธิผลของโครงการเพศศึกษาในโรงเรียนประเทศอังกฤษ จำนวน 3 โครงการ ได้แก่ โครงการ SHARE เป็นโครงการที่มีการเรียนการสอนเพศศึกษา 20 คาบ แก่นักเรียนอายุ 13-15 ปี โดยครูเป็นผู้สอน เนื้อหาเพศศึกษาที่สอนเกี่ยวกับจิตวิทยา สัมพันธภาพ พัฒนาการทางเพศ การคุมกำเนิด การเป็นพ่อแม่ โรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ ทักษะการปฏิเสธ การใช้ถุงยางอนามัย การเข้าถึงบริการสุขภาพทางเพศของท้องถิ่น โครงการ RIPPER เป็นโครงการที่ให้แก่นักเรียนอายุ 12 ปี เป็นผู้ความรู้เรื่องเพศศึกษา แก่นักเรียนอายุ 9 ปี จำนวน 3 ครั้งในชั้นเรียน โดยใช้เวลาประมาณ 1 ชั่วโมง เนื้อหาที่สอนประกอบด้วย สัมพันธภาพ โรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ ถุงยางอนามัย และการคุมกำเนิด และโครงการที่ 3 โครงการ HEALTHY RESPECT เป็นโครงการที่ใช้วิธีการมีหลายวิธีแต่หลักๆ จะมีวิธีคล้ายกับกับ SHARE สิ่งที่มีเพิ่มขึ้นคือ การเข้าถึงบริการสุขภาพทางเพศที่เป็นมิตรในศูนย์เพื่อน การรณรงค์ผ่านสื่อ และการทำ Branding ผลการวิจัยพบว่า โครงการ SHARE กลุ่มเป้าหมายมีความรู้เรื่องการปฏิบัติสุขภาพทางเพศสูงขึ้น แต่โครงการไม่ผลกระทบท่ออายุของการมีเพศสัมพันธ์ครั้งแรก ระดับของกิจกรรมทางเพศ การใช้ถุงยางอนามัยและการคุมกำเนิด ส่วนโครงการ RIPPER การให้ความรู้เรื่องเพศศึกษาโดยแกนนำเป็นที่นิยมมากกว่าใช้ครูสอน ทำให้กลุ่มเป้าหมายมีความรู้เรื่องป้องกันโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์มากขึ้น สำหรับผู้หญิงทำให้เพิ่มความมั่นใจในการใช้ถุงยางอนามัยมากขึ้นและลดสัดส่วนการมีเพศสัมพันธ์อีกด้วย ส่วนโครงการ HEALTHY RESPECT ผลการวิจัยพบว่า ผู้เข้าร่วมโครงการมีความรู้เรื่องถุงยางอนามัยและการใช้ถุงยางอนามัยมากขึ้น สรุปได้ว่า 3 โครงการช่วยให้กลุ่มเป้าหมายมีความรู้เรื่องสุขภาพทางเพศสูงขึ้น แต่ไม่มีผลกระทบท่อการปรับเปลี่ยนพฤติกรรม

ยูเฟ่ง (Yu-feng. 2012: 408-417) ได้ศึกษาเปรียบเทียบเพศศึกษาในวัยรุ่นของประเทศจีนและประเทศอเมริกา โดยใช้วิธีศึกษาหลายวิธี ได้แก่ วิธีการเปรียบเทียบ วิธีวิเคราะห์องค์ประกอบวิธีทบทวนวรรณกรรม วิธีศึกษาประวัติศาสตร์ ผลการวิจัยพบว่า วัตถุประสงค์พื้นฐานของการสอนเพศศึกษาในโรงเรียนของทั้งสองประเทศ มี 3 ข้อ (1) เพื่อส่งเสริมการพัฒนาด้านสุขภาพของนักเรียนทั้งด้านร่างกายและจิตใจ (2) เพื่อให้ความรู้เรื่องวิวัฒนาการและพัฒนาการของมนุษย์ และ (3) เพื่อส่งเสริมความมั่นคงทางสังคม เพื่อรักษาศีลธรรมของชาติ และการรักษาความสงบเรียบร้อยของสังคม ส่วนเนื้อหาเพศศึกษาในทั้งสองประเทศจะเกี่ยวกับสรีรวิทยา จิตวิทยา จริยธรรมทางเพศ (คุณค่าของเพศ) การแต่งงาน ชีวิตครอบครัว เป็นต้น แต่อาจจะแตกต่างกันในด้านความรู้เฉพาะบางหัวข้อหรือความลึกของเนื้อหา ประเทศอเมริกาเนื้อหาจะเน้นไปทางด้านสรีรวิทยา ปัจจุบันประเทศ

จีนจะเน้นเกี่ยวกับสุขภาพจิตของวัยรุ่น อารมณ์ของวัยรุ่น และความสัมพันธ์ระหว่างบุคลิกภาพและมนุษยสัมพันธ์ ประเทศจีนในระดับวิทยาลัยและมหาวิทยาลัยไม่ได้มีการจัดตั้งแผนกหรือสาขาเพศศึกษา ดังนั้นครูที่สอนเพศศึกษา จะเป็นครูชีววิทยา ครูสอน ฟิสิกส์ หรือครูสอนรัฐศาสตร์ แพทย์ประจำโรงเรียน ส่วนในอเมริกาได้ใช้สองวิธีการในการเลือกและอบรมครูเพื่อมาสอนเพศศึกษา คือ หนึ่งเป็นผู้ที่มีสุขภาพดี มีแรงจูงใจและกระตือรือร้นที่จะสอนเพศศึกษา และสองเป็นผู้ที่เข้ากับนักเรียนได้และมีความซื่อสัตย์ต่อความสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียน

ฮายาชิ, อราคิเดะ, และโอฮาชิ (Hayashi; Arakida; & Ohashi. 2012: 11-19) ได้ศึกษาประสิทธิผลของโปรแกรมการสอนเพศศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะทางสังคมของผู้พิการทางปัญญาในประเทศญี่ปุ่น กลุ่มตัวอย่างและกลุ่มควบคุม กลุ่มละ 17 คน ที่อาศัยอยู่ในหอพัก โปรแกรมการสอนเพศศึกษาประกอบด้วย 8 คาบ โดยแต่ละคาบมีเนื้อหาดังนี้ คาบที่ 1 การดูแลความเรียบร้อยของร่างกายและการรักษาความสะอาด คาบที่ 2 ความประทับใจเมื่อแรกพบ คาบที่ 3 ผีการสื่อสาร คาบที่ 4 ผีความมั่นใจ คาบที่ 4 พื้นที่ระหว่างเราและผู้อื่น ผีการยาทาในพื้นที่สาธารณะ คาบที่ 6 การคุกคามทางเพศ โรคจิต การเป็นเหยื่อ คาบที่ 7 ความแตกต่างระหว่างร่างกายผู้หญิงและผู้ชาย และคาบที่ 8 การทบทวนเนื้อหาคาบที่ 7 ผลการวิจัยพบว่า คะแนนทักษะทางสังคมของกลุ่มทดลองก่อนและหลังแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ส่วนกลุ่มควบคุมแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

จากการศึกษางานวิจัยต่างๆ ที่เกี่ยวข้องในครั้งนี้จะเห็นได้ว่าแนวคิดในการจัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษาทั้งในงานวิจัยต่างประเทศและในประเทศที่มีประสิทธิภาพ จะต้องจัดการเรียนรู้ให้เกิดการเรียนรู้ที่ดีเยี่ยมโดยต้องอาศัยหลักการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม โดยเป็นการยึดนักเรียน เป็นศูนย์กลาง โดยนักเรียนเป็นผู้เรียนและเป็นผู้ปฏิบัติซึ่งจะทำให้เกิดการพัฒนาเปลี่ยนแปลงที่ดีขึ้นและทำให้นักเรียน มีความรู้และทัศนคติที่ดีเกี่ยวกับการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษา สามารถที่จะนำไป ปรับเพื่อใช้ป้องกันแก้ไขปัญหาในชีวิตประจำวัน เป็นแนวทางในการดำเนินชีวิตในเรื่องเพศ ให้เหมาะสม และสามารถเผชิญต่อปัญหาและแก้ปัญหาด้วยตัวเองได้อย่างถูกต้องและเหมาะสม และดำเนินชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างปลอดภัยและมีประสิทธิภาพ

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยและพัฒนา (Research and development) รูปแบบผสมผสานวิธี (Mixed method approach) โดยใช้วิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative method) เป็นตัวนำ และมีวิธีวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative method) เป็นตัวตามแบบเรียงตามลำดับ (Sequential-exploratory design) โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษาแบบพุทธวิธีเพื่อปลูกฝังพฤติกรรมป้องกันการเสี่ยงทางเพศของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ซึ่งผู้วิจัยแบ่งการดำเนินการวิจัยแบ่งเป็น 3 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 ศึกษาสภาพ ปัญหา และแนวทางในการจัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น

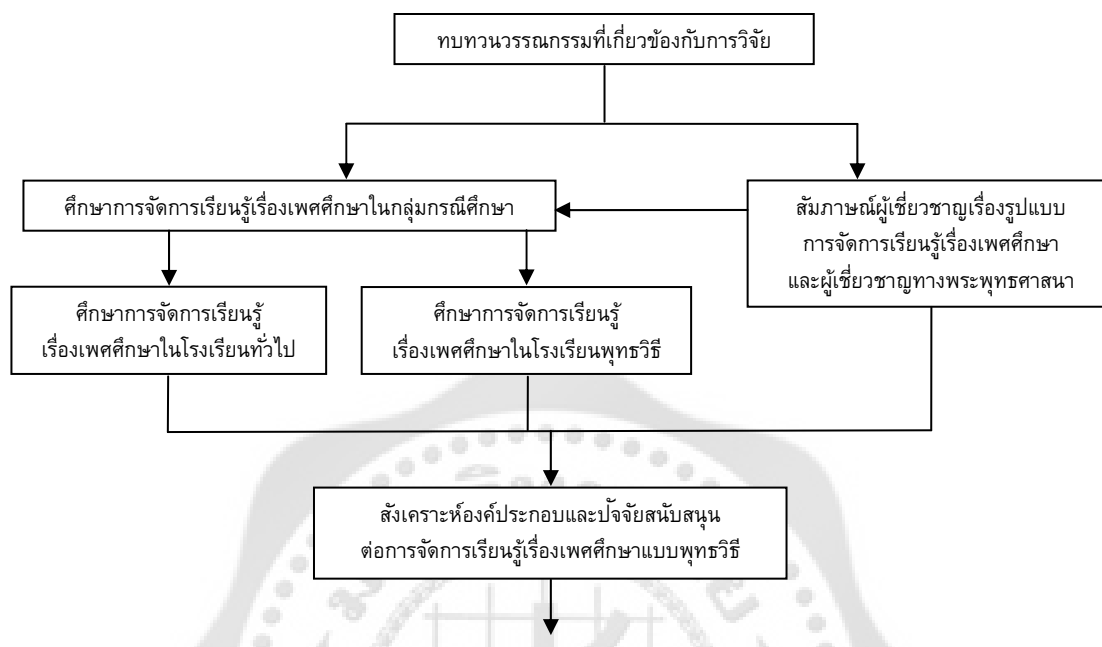
ระยะที่ 2 สร้างและพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษาแบบพุทธวิธีเพื่อปลูกฝังพฤติกรรมป้องกันการเสี่ยงทางเพศของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น

ระยะที่ 3 ทดลองใช้และประเมินรูปแบบการจัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษาแบบพุทธวิธีเพื่อปลูกฝังพฤติกรรมป้องกันการเสี่ยงทางเพศของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น

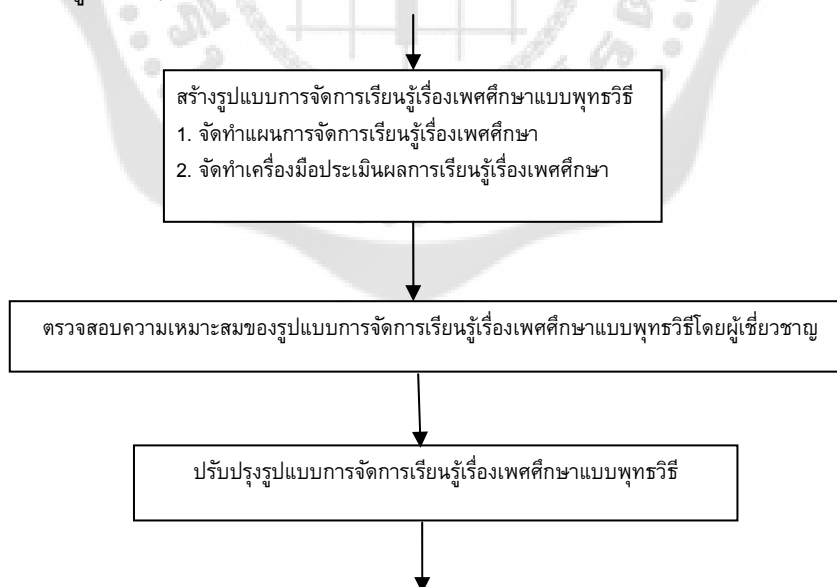
การวิจัยครั้งนี้ได้รับการพิจารณาจากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ตามหนังสือรับรองเลขที่ SWUEC-EX 71/2556 รหัสโครงการ SWUEC-23/2556 อนุมัติ 28 มิถุนายน 2556 หมดอายุ 27 มิถุนายน 2557 ต่ออายุใบอนุญาตครั้งที่ 1 หมายเลขข้อเสนอการวิจัย SWUEC-EX 71/2556 หมายเลขรับรอง SWUEC/EX-046/2557 วันที่ให้การรับรอง 28/06/2557 วันหมดอายุใบรับรอง 28/06/2558 และต่อใบอนุญาตครั้งที่ 2 หมายเลขข้อเสนอการวิจัย SWUEC-EX 071/56E หมายเลขรับรอง SWUEC/EX-133/2558 วันที่ให้การรับรอง 23/07/2558 วันหมดอายุใบรับรอง 23/07/2559 และได้ขอคำยินยอมเป็นลายลักษณ์อักษรจากผู้ปกครองของนักเรียนทุกคนก่อนทำการศึกษา ซึ่งในแต่ละระยะของการวิจัยผู้วิจัยแบ่งเป็นขั้นตอนย่อยดังปรากฏในขั้นตอนการดำเนินการวิจัย (Research flowchart) ดังนี้

ระยะที่ 1 ศึกษาสภาพ ปัญหา และแนวทางในการจัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษาแบบพุทธวิธี

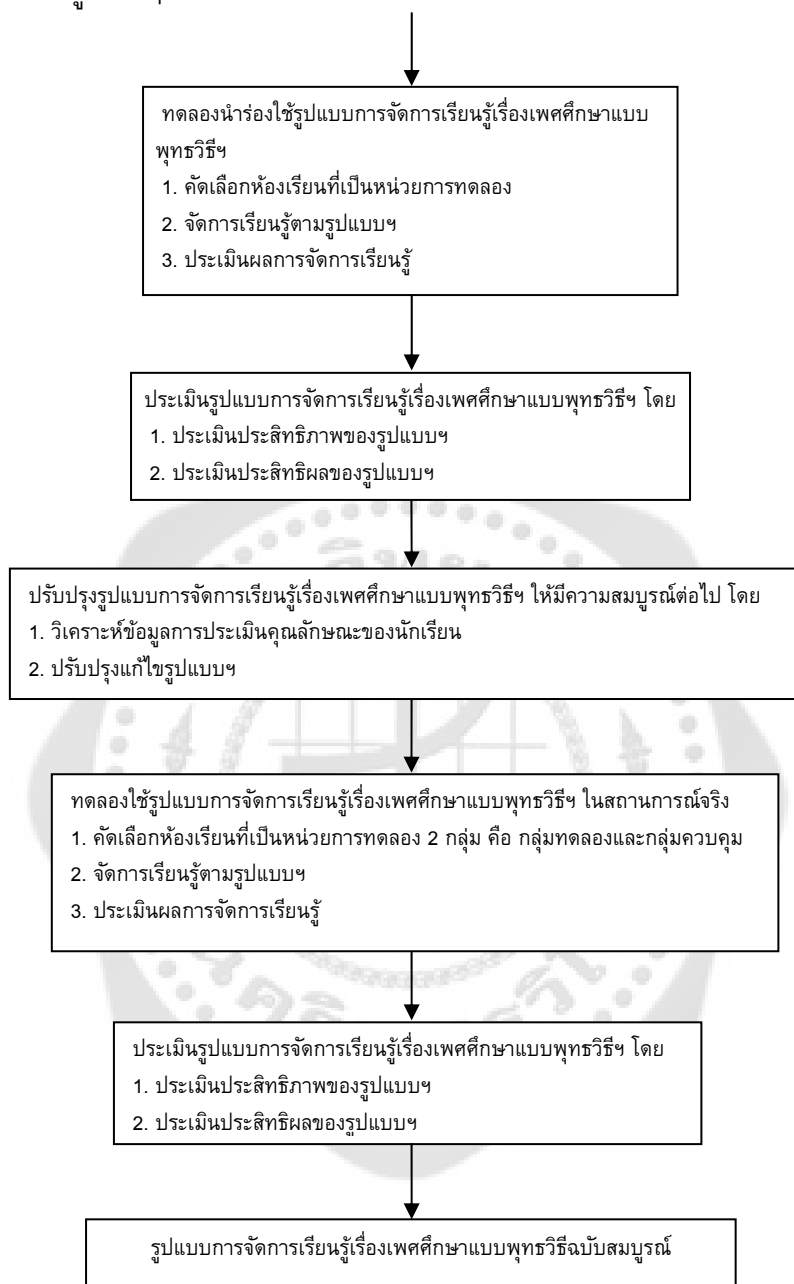
ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น

ระยะที่ 2 สร้างและพัฒนา รูปแบบการจัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษาแบบพุทธวิธี เพื่อปลูกฝังพฤติกรรมป้องกันการเสี่ยงทางเพศของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น

ระยะที่ 3 ทดลองใช้และประเมินรูปแบบการจัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษาแบบพุทธวิธี เพื่อปลูกฝังพฤติกรรมป้องกันการเสี่ยงทางเพศของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น

ภาพประกอบ 2 ขั้นตอนการพัฒนาารูปแบบการจัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษาแบบพุทธวิธีเพื่อปลูกฝังพฤติกรรมป้องกันการเสี่ยงทางเพศของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น

ตาราง 10 ขั้นตอนดำเนินการวิจัย

ระยะที่ 1 ศึกษาสภาพ ปัญหา และแนวทางในการจัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษาแบบพุทธวิธี ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น				
วัตถุประสงค์				
1. เพื่อศึกษาสภาพ ปัญหา และแนวทางในการจัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษาแบบพุทธวิธีของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น 2. เพื่อศึกษา แนวคิด ทฤษฎี งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเรื่องเพศศึกษา และการจัดการเรียนรู้ 3. เพื่อศึกษาการจัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษาในโรงเรียนทั่วไป และในโรงเรียนแบบพุทธวิธีโดยใช้หลักพุทธวิธี 4. เพื่อสังเคราะห์องค์ประกอบและปัจจัยที่ส่งผลต่อการจัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษา				
ขั้นตอน	วิธีดำเนินการ	แหล่งข้อมูล	ช่วงเวลาในการจัดเก็บ	เครื่องมือ
<u>ขั้นตอนที่ 1</u> ทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง	วิเคราะห์เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	1. เอกสาร 2. ตำรา 3. รายงานการวิจัย	มีนาคม 2556	แบบบันทึก
<u>ขั้นตอนที่ 2</u> สัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญเรื่องการจัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษา	1. คัดเลือกผู้เชี่ยวชาญ 2. นำหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย ถึงผู้เชี่ยวชาญเพื่อทำการสัมภาษณ์ 3. สร้างเครื่องมือการวิจัย 4. ตรวจสอบเครื่องมือการวิจัย 5. วิเคราะห์และสรุปข้อมูลการสัมภาษณ์	1. อาจารย์ในสถาบันอุดมศึกษา 2. ครูผู้สอนเรื่องเพศศึกษา 3. นักวิชาการสาธารณสุข หรือเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง	เมษายน 2556	1. แบบสัมภาษณ์ กึ่งโครงสร้าง การจัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษา 2. แบบสังเกต
<u>ขั้นตอนที่ 3</u> ศึกษาการจัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษาในโรงเรียนทั่วไป และในโรงเรียนแบบพุทธวิธี	1. คัดเลือกโรงเรียนที่เป็นหน่วยศึกษา 2. นำหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย ถึงโรงเรียนเพื่อขอสัมภาษณ์ครูผู้สอนหรือครูที่เกี่ยวข้อง 3. คัดเลือกตัวอย่างเพื่อทำการสัมภาษณ์ 4. สร้างเครื่องมือการวิจัย 5. ตรวจสอบเครื่องมือการวิจัย 6. เก็บรวบรวมข้อมูล 7. วิเคราะห์และสรุปข้อมูลการสัมภาษณ์ และการสังเกต	ครูผู้สอนและครูที่เกี่ยวข้องในโรงเรียนทั่วไป และในโรงเรียนแบบพุทธวิธี	พฤษภาคม 2556	1. แบบสัมภาษณ์ กึ่งโครงสร้าง การจัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษา 2. แบบสังเกต
<u>ขั้นตอนที่ 4</u> สังเคราะห์องค์ประกอบและปัจจัยสนับสนุนการจัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษา	1. ศึกษาความแตกต่างระหว่างสภาพปัญหา และแนวทางในการจัดการเรียนรู้วิธีการจัดการเรียนรู้ การประเมินผลการจัดการเรียนรู้ และปัจจัยสนับสนุนการจัดการเรียนรู้ ในโรงเรียนทั่วไป และในโรงเรียนแบบพุทธวิธี 2. นำองค์ประกอบและปัจจัยสนับสนุนการจัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษาที่ได้จากข้อ 1 มาเปรียบเทียบกับความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ 3. สรุปองค์ประกอบและปัจจัยของการจัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษาที่เหมาะสม	1. ผลการวิเคราะห์และสรุปข้อมูลขั้นตอนที่ 2 และ 3	มิถุนายน 2556	แบบบันทึกการจัดการเรียนรู้/จตุรงาน

ตาราง 10 (ต่อ)

ระยะที่ 2 สร้างและพัฒนาารูปแบบการจัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษาแบบพุทธวิธี ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น				
วัตถุประสงค์				
1. เพื่อสร้างและพัฒนาารูปแบบการจัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษาแบบพุทธวิธี ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น 2. เพื่อสร้างรูปแบบการจัดการจัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษาแบบพุทธวิธี 3. เพื่อตรวจสอบความเหมาะสมของรูปแบบการจัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษาแบบพุทธวิธี				
ขั้นตอน	วิธีดำเนินการ	แหล่งข้อมูล	ช่วงเวลาในการจัดเก็บ	เครื่องมือ
ขั้นตอนที่ 5 สร้างรูปแบบ การจัดการเรียนรู้ เรื่องเพศศึกษา แบบพุทธวิธี ของนักเรียนชั้น มัธยมศึกษาตอนต้น	1. สร้างรูปแบบการจัดการเรียนรู้ 2. จัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ 3. จัดทำเครื่องมือประเมินผลการจัดการเรียนรู้ 4. ตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือการจัดการเรียนรู้	1. หนังสือ ตำรา รูปแบบการจัดการ เรียนรู้ที่เกี่ยวข้อง 2. ผลการวิเคราะห์ ข้อมูลจากการวิจัย ในระยะที่ 1	กรกฎาคม 2557	แบบประเมินความ เหมาะสมของ รูปแบบฯ
ขั้นตอนที่ 6 ตรวจสอบรูปแบบ การจัดการเรียนรู้ เรื่องเพศศึกษา แบบพุทธวิธี ของนักเรียนชั้น มัธยมศึกษาตอนต้น	1. สร้างเครื่องมือเพื่อตรวจสอบความ เหมาะสมของรูปแบบการจัดการจัดการ เรียนรู้เรื่องเพศศึกษาแบบพุทธวิธี 2. คัดเลือกผู้ที่จะทำการตรวจสอบความ เหมาะสมของรูปแบบการจัดการจัดการ เรียนรู้เรื่องเพศศึกษาแบบพุทธวิธี 3. ทำหนังสือเชิญผู้ที่จะทำการตรวจสอบ ความเหมาะสมของรูปแบบการจัดการ จัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษาแบบพุทธวิธี 4. วิเคราะห์ความเหมาะสมของรูปแบบ การจัดการจัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษา แบบพุทธวิธีเปรียบเทียบกับเกณฑ์	1. ผู้เชี่ยวชาญ 2. ผู้บริหารโรงเรียน 3. ครูผู้สอน 4. นักวิชาการ	สิงหาคม 2557	แบบประเมินความ เหมาะสมของ รูปแบบฯ

ตาราง 10 (ต่อ)

ระยะที่ 3 ทดลองใช้และประเมินรูปแบบการจัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษาแบบพุทธวิธี ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น				
วัตถุประสงค์				
1. เพื่อทดลองใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษาแบบพุทธวิธีของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โดยการจัดการเรียนรู้จริง 2. เพื่อประเมินรูปแบบการจัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษาแบบพุทธวิธีของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น 3. เพื่อปรับปรุงรูปแบบการจัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษาแบบพุทธวิธีของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น 4. เพื่อปรับปรุงความเหมาะสมของรูปแบบการจัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษาแบบพุทธวิธีสามารถนำไปใช้ในโรงเรียนอื่นได้				
ขั้นตอน	วิธีดำเนินการ	แหล่งข้อมูล	ช่วงเวลาในการจัดเก็บ	เครื่องมือ
ขั้นตอนที่ 7 ทดลองนำร่องใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษาแบบพุทธวิธีของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น	1. คัดเลือกห้องเรียนที่เป็นหน่วยการทดลองนำร่อง 2. จัดการเรียนรู้ตามรูปแบบการจัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษา	โรงเรียนบางบัวทอง 1. นักเรียน 2. ครูประจำชั้น	กันยายน 2558	1. รูปแบบการจัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษาแบบพุทธวิธี
ขั้นตอนที่ 8 ประเมินรูปแบบการจัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษาแบบพุทธวิธีของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น	ประเมินรูปแบบการจัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษาแบบพุทธวิธีของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โดยการ 1. ประเมินประสิทธิภาพของรูปแบบฯ 2. ประเมินประสิทธิผลของรูปแบบฯ	1. นักเรียน 39 คน 2. ครูประจำชั้น 1 คน	ตุลาคม 2558	1. แบบทดสอบความรู้เรื่องเพศศึกษา 2. แบบประเมินเจตคติเรื่องเพศศึกษา 3. แบบประเมินทักษะเรื่องเพศศึกษา 4. แบบประเมินความพึงพอใจต่อรูปแบบการจัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษาแบบพุทธวิธี
ขั้นตอนที่ 9 ปรับปรุงรูปแบบการจัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษาแบบพุทธวิธีของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น	1. วิเคราะห์ข้อมูลการประเมินคุณลักษณะของนักเรียน 2. ประเมินประสิทธิภาพของรูปแบบฯ และประเมินประสิทธิผลของรูปแบบฯ 3. ปรับปรุงแก้ไขรูปแบบฯ	ผลสรุปการประเมินรูปแบบการจัดการเรียนรู้ในขั้นตอนที่ 2	พฤศจิกายน 2558	

ตาราง 10 (ต่อ)

ระยะที่ 3 (ต่อ) ทดลองใช้และประเมินรูปแบบการจัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษาแบบพุทธวิธีฯ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น				
ขั้นตอน	วิธีดำเนินการ	แหล่งข้อมูล	ช่วงเวลาในการจัดเก็บ	เครื่องมือ
ขั้นตอนที่ 10 ทดลองใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษาแบบพุทธวิธีของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ในสถานการณ์จริง	1. คัดเลือกห้องเรียนที่เป็นหน่วยการทดลอง จำนวน 2 ห้องเรียน แบ่งเป็น -กลุ่มทดลอง จำนวน 1 ห้องเรียน -กลุ่มควบคุม จำนวน 1 ห้องเรียน 2. จัดการเรียนรู้ตามรูปแบบฯ	โรงเรียนบางบัวทอง เป็นกลุ่มทดลอง จำนวน 43 คน และโรงเรียนไทรน้อย เป็นกลุ่มควบคุม จำนวน 40 คน 1. นักเรียน จำนวน 83 คน 2. ครู จำนวน 2 คน	ธันวาคม 2558 ถึง มกราคม 2559	1. รูปแบบการจัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษาแบบพุทธวิธี
ขั้นตอนที่ 11 ประเมินรูปแบบการจัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษาแบบพุทธวิธีของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น	ประเมินรูปแบบการจัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษาแบบพุทธวิธีของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โดยการ 1. ประเมินประสิทธิภาพของรูปแบบฯ 2. ประเมินประสิทธิผลของรูปแบบฯ	1. นักเรียน 2. ครู	กุมภาพันธ์ 2559	1. แบบทดสอบความรู้เรื่องเพศศึกษา 2. แบบประเมินเจตคติเรื่องเพศศึกษา 3. แบบประเมินทักษะเรื่องเพศศึกษา 4. แบบประเมินความพึงพอใจต่อรูปแบบการจัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษาแบบพุทธวิธี
ขั้นตอนที่ 12 ปรับปรุงและเผยแพร่รูปแบบการจัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษาแบบพุทธวิธีของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น	1. วิเคราะห์ข้อมูล ประสิทธิภาพและประสิทธิผลของรูปแบบฯ 2. ปรับปรุงแก้ไขรูปแบบฯ 3. นำเสนอรูปแบบเผยแพร่	ผลสรุปการประเมินรูปแบบการจัดการเรียนรู้ในขั้นตอนที่ 5	มีนาคม 2559	

ระยะที่ 1 ศึกษาสภาพ ปัญหา และแนวทางในการจัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษา แบบพุทธวิธีของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น

การวิจัยระยะที่ 1 มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพ ปัญหา และแนวทางในการจัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษาแบบพุทธวิธี ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ผู้วิจัยแบ่งการวิจัยออกเป็น 3 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

วัตถุประสงค์

เพื่อศึกษา แนวคิด ทฤษฎี งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเรื่องเพศศึกษา และการจัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษา

วิธีดำเนินการ

ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสาร ตำรา หนังสือ วารสาร ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องต่างๆ ในประเด็นที่จะทำการวิจัย ได้แก่ การทบทวนสถานการณ์พฤติกรรมเสี่ยงทางเพศในกลุ่มนักเรียน ความรู้เรื่องเพศศึกษา การจัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น แนวคิดการจัดการเรียนรู้โดยยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้แบบพุทธวิธี แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษา เพื่อใช้เป็นกรอบในการนำไปสร้างเครื่องมือในการประเมินสภาพปัญหา และแนวทางในการจัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น

ขั้นตอนที่ 2 สัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญเรื่องการจัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษา

วัตถุประสงค์

เพื่อศึกษาการจัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษา

วิธีดำเนินการ

1. คัดเลือกผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน ประกอบด้วย (1) อาจารย์จากสถาบันอุดมศึกษาที่มีความเชี่ยวชาญด้านการจัดการเรียนรู้ จำนวน 2 คน (2) ครูที่มีประสบการณ์การสอนเรื่องเพศศึกษา จำนวน 2 คน และ (3) ผู้เชี่ยวชาญทางด้านพระพุทธศาสนาที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษาในโรงเรียน จำนวน 1 คน (รายชื่อในภาคผนวก ก) โดยกำหนดคุณสมบัติของผู้เชี่ยวชาญดังนี้

1.1 อาจารย์จากสถาบันอุดมศึกษา สำเร็จการศึกษาระดับดุษฎีบัณฑิต มีประสบการณ์สอนหรือทำวิจัยเกี่ยวกับเรื่องเพศศึกษา จำนวน 2 คน

1.2 ครูที่มีประสบการณ์การสอนเรื่องเพศศึกษา สำเร็จการศึกษาในระดับปริญญาโทขึ้นไป และมีประสบการณ์สอนเรื่องเพศศึกษาไม่น้อยกว่า 5 ปี จำนวน 2 คน

1.3 ผู้บริหารสถานศึกษาที่มีความเกี่ยวข้องกับการสอนเรื่องเพศศึกษา สำเร็จการศึกษาในระดับปริญญาโทขึ้นไป จำนวน 1 คน

1.4 ผู้เชี่ยวชาญทางด้านพระพุทธศาสนาที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษาในโรงเรียน จำนวน 1 คน

2. สร้างเครื่องมือการวิจัยแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง (Semi-structured interview) เพื่อสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษา โดยผ่านความเห็นชอบของอาจารย์ที่ปรึกษาปริญญาโท

3. นำหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญให้ข้อมูลเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษา

4. ดำเนินการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 คน

5. วิเคราะห์และสรุปข้อมูลการสัมภาษณ์

ขั้นตอนที่ 3 ศึกษาการจัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษาในโรงเรียนทั่วไป และในโรงเรียนแบบพุทธวิธี

วัตถุประสงค์

เพื่อศึกษาการจัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษาในโรงเรียนทั่วไป และในโรงเรียนแบบพุทธวิธี

วิธีดำเนินการ

1. คัดเลือกโรงเรียนที่เป็นหน่วยศึกษา จำนวน 2 แห่ง โรงเรียนที่จัดการเรียนรู้แบบทั่วไป จำนวน 1 แห่ง ได้โรงเรียนเบญจมราชานุสรณ์ และในโรงเรียนแบบพุทธวิธี จำนวน 1 แห่ง ได้โรงเรียนสัตยาไส โดยโรงเรียนที่เป็นหน่วยศึกษามีคุณสมบัติดังนี้

1.1 โรงเรียนจัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษาแบบทั่วไป ได้มาจากการคัดเลือกแบบเจาะจง (Purposive sampling) ที่มีลักษณะสิ่งแวดล้อมคล้ายคลึงกับในโรงเรียนแบบพุทธวิธี และมีคุณสมบัติดังนี้

- เป็นโรงเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษา
- มีการจัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษาที่ไม่ได้กำหนดเป็นรายวิชาใหม่ หรือรายวิชาเพิ่มเติม

เพิ่มเติม

- ยินดีให้ความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล

1.2 โรงเรียนแบบพุทธวิธี ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive sampling) ตามคุณสมบัติดังนี้

- เป็นโรงเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษา
- มีการจัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษาเป็นรายวิชาใหม่ หรือรายวิชาเพิ่มเติม

- เป็นโรงเรียนที่มีการจัดการเรียนรู้แบบพุทธวิธี
- ยินดีให้ความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล

2. นำหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ถึงโรงเรียนเพื่อขอ สัมภาษณ์ผู้บริหารโรงเรียน ครูผู้สอนรายวิชาสุขศึกษา หรือครูผู้สอนเพศศึกษา สันทนา กลุ่มกับ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 สังเกต และบันทึกภาพการจัดการเรียนรู้

3. คัดเลือกตัวอย่างเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูล

3.1 ผู้บริหารโรงเรียน หมายถึง ผู้อำนวยการโรงเรียน หรือรองผู้อำนวยการโรงเรียนที่ รับผิดชอบงานวิชาการของโรงเรียน คัดเลือกมาโรงเรียนละ 1 คน และตามความสมัครใจ

3.2 ครูผู้สอนรายวิชาสุขศึกษา หรือครูผู้สอนเพศศึกษาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ในโรงเรียนทั่วไป และในโรงเรียนแบบพุทธวิธี จำนวนโรงเรียนละ 1 คน รวมเป็น 2 คน โดยการ คัดเลือกแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive sampling) ตามคุณสมบัติที่กำหนด ดังนี้

- ครูสอนวิชาสุขศึกษา มีประสบการณ์การสอนไม่น้อยกว่า 5 ปี
- มีประสบการณ์การสอนเรื่องเพศศึกษา

3.3 นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 จำนวน 8 คน โดยแบ่งเป็นโรงเรียนละ 4 คน (นักเรียนชาย 2 คน และนักเรียนหญิง 2 คน) ที่ยินดีให้ความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือ โรงเรียนทั่วไปและโรงเรียนแบบพุทธวิธี และเลือก กรณีศึกษา โดยการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive sampling) จำนวน 2 โรงเรียน ประกอบด้วยโรงเรียนทั่วไปและโรงเรียนแบบพุทธวิธี และได้สัมภาษณ์เชิงลึกผู้ที่เกี่ยวข้องกับการ จัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษา โรงเรียนละ 7 คน ประกอบด้วยผู้บริหารโรงเรียน 1 คน ครูผู้สอน รายวิชาสุขศึกษา หรือครูผู้สอนเพศศึกษาในโรงเรียนแห่งละ 2 คน นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 แห่งละ 4 คน (นักเรียนชาย 2 คน และนักเรียนหญิง 2 คน) ทั้งยังได้สัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน ประกอบด้วย อาจารย์จากสถาบันอุดมศึกษาที่มีความเชี่ยวชาญด้านรูปแบบการจัดการเรียนรู้ เรื่องเพศศึกษา 2 ท่าน ครูที่มีประสบการณ์การสอนรายวิชาสุขศึกษา หรือครูผู้สอนเพศศึกษาใน โรงเรียน 2 คน และผู้เชี่ยวชาญทางด้านพระพุทธศาสนา 1 คน โดยผู้ให้ข้อมูลหลัก สามารถแบ่งเป็น 3 กลุ่ม ประกอบด้วย กลุ่มโรงเรียนทั่วไป 7 คน กลุ่มโรงเรียนแบบพุทธวิธี 7 คน และกลุ่ม ผู้เชี่ยวชาญ 5 คน

4. สร้างเครื่องมือการวิจัย

4.1 แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง (Semi-structured interview) และแบบสนทนากลุ่ม (Group interview) ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น กล่าวคือ สร้างเครื่องมือเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูล การจัดการ เรียนรู้เรื่องเพศศึกษา

4.2 แบบสังเกต เป็นแบบตรวจสอบรายการ แบบมีโครงสร้าง (Structured observation) เพื่อใช้ในการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม (Nonparticipant observation) (สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช. 2551: 142-143) ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาประกอบด้วยเครื่องบันทึกเสียงและแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง (Semi-structured interview) ซึ่งได้กำหนดแนวคำถามเป็นประเด็นหลักในการสัมภาษณ์จากแนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับความรู้ เจตคติและทักษะ (Knowledge Attitude Practice: KAP) และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องโดยได้นำแนวคำถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นนำเสนออาจารย์ที่ปรึกษาปริญญาโทเพื่อให้ออกแนะและปรับปรุง

5. การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้วางแผนการเก็บข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลในการศึกษาคครั้งนี้ ใช้วิธีการสัมภาษณ์ตามแนวคำถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นซึ่งมีลักษณะเป็นคำถามปลายเปิดร่วมกับการสังเกตพฤติกรรมแบบไม่มีส่วนร่วม โดยการสัมภาษณ์มีขั้นตอนต่าง ๆ ดังรายละเอียดต่อไปนี้ (1) สร้างสัมพันธภาพผู้วิจัยได้อธิบายถึงการศึกษาครั้งนี้ แจ้งวัตถุประสงค์และประโยชน์ของการศึกษา ให้คำชี้แจงในการตอบแบบสัมภาษณ์รวมทั้งเปิดโอกาสให้ผู้ให้ข้อมูลซักถามข้อข้องใจในการดำเนินการวิจัยก่อนยินยอมเข้าร่วมการวิจัย (2) ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการเก็บข้อมูลด้วยตนเองโดยผู้วิจัยพบกรณีศึกษาตามวันเวลา สถานที่ ที่ได้นัดหมายเป็นการส่วนตัว โดยระมัดระวังการสัมภาษณ์ไม่ให้บุคคลที่ไม่เกี่ยวข้องทราบว่าเป็นกรณีศึกษาและขออนุญาตทำการบันทึกเสียงขณะสนทนาและเริ่มดำเนินการสัมภาษณ์ตามแนวคำถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น (3) ผู้วิจัยดำเนินการถอดเทปสัมภาษณ์แบบคำต่อคำ (Verbatim) ด้วยตนเอง (4) ให้รหัสข้อมูล (Coding/Indexing categories) จากวัตถุประสงค์การวิจัยเพื่อจำแนก จัดกลุ่มและจัดหมวดหมู่ข้อมูล พร้อมทำการบันทึกข้อมูล (Field notes) สิ่งที่เกิดขึ้นพบในขณะสัมภาษณ์หรือภายหลังสัมภาษณ์ เช่น น้ำเสียง สีหน้า ท่าทางของกรณีศึกษา อย่างใกล้ชิด

6. วิเคราะห์และสรุปข้อมูลการสัมภาษณ์

การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) และการวิเคราะห์เชิงเปรียบเทียบ (Constant comparative analysis) โดยมีขั้นตอนดังนี้ (1) อ่านและทำความเข้าใจข้อความหรือถ้อยคำต่าง ๆ ที่ปรากฏในบทสนทนาจากการสัมภาษณ์ (2) จับประเด็นสำคัญตั้งเป็นดัชนี จัดระบบให้รหัสข้อมูล (3) จัดหมวดหมู่และจำแนกประเภทดัชนีกำหนดไว้ (4) ตีความข้อมูลและดำเนินการตรวจสอบความหมาย (5) สร้างข้อสรุปจากดัชนีหมวดหมู่ และความหมายทั้งหมด และ (6) นำเสนอข้อสรุปและตรวจสอบความน่าเชื่อถือของข้อมูล

ขั้นตอนที่ 4 สังเคราะห์องค์ประกอบและปัจจัยสนับสนุนต่อการจัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษา

วัตถุประสงค์

เพื่อสังเคราะห์องค์ประกอบและปัจจัยสนับสนุนการจัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษา โดยเปรียบเทียบข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญในขั้นตอนที่ 2 และข้อมูลการจัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษา ในโรงเรียนทั่วไป และในโรงเรียนแบบพุทธวิธี

วิธีดำเนินการ

1. ผู้วิจัยนำข้อมูลจากขั้นตอนที่ 3 การศึกษาการจัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษา ในโรงเรียน จำนวน 2 โรงเรียน ได้แก่ ในโรงเรียนทั่วไป และในโรงเรียนแบบพุทธวิธี เพื่อศึกษาความแตกต่างระหว่างกระบวนการจัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษา การประเมินผลการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษา ปัจจัยสนับสนุนการจัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษา
2. นำองค์ประกอบและปัจจัยสนับสนุนการจัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษาที่ได้จากข้อ 1 มาเปรียบเทียบความเหมือนและความแตกต่างขององค์ประกอบและปัจจัยสนับสนุนการจัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษาที่ได้จากการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ
3. สรุปองค์ประกอบและปัจจัยสนับสนุนการจัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษาที่เหมาะสมกับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น

ระยะที่ 2 สร้างและพัฒนาแบบแผนการจัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษาแบบพุทธวิธีของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น

วัตถุประสงค์

เพื่อสร้างและพัฒนาแบบแผนการจัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษาแบบพุทธวิธีของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น

ขั้นตอนที่ 5 สร้างแบบแผนการจัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษาแบบพุทธวิธี

วัตถุประสงค์

เพื่อสร้างแบบแผนการจัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษาแบบพุทธวิธี

วิธีดำเนินการ

1. สร้างแบบแผนการจัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษา โดยใช้กรอบการจัดการเรียนรู้แบบพุทธวิธี การสังเคราะห์แบบแผนการจัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษาจากการวิจัยระยะที่ 1 โดยมีขั้นตอนในการวิจัย ดังนี้

1.1 ผู้วิจัยนำผลจากการสังเคราะห์ข้อมูลจากการวิจัยในระยะที่ 1 คือ การศึกษาสภาพปัญหา และแนวทางในการจัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษาที่ได้จากการทบทวนวรรณกรรมการจัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษา ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ โดยการจัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษา ในโรงเรียนทั่วไป และในโรงเรียนแบบพุทธวิธี เพื่อหาความเหมาะสมของแบบแผนการจัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น นอกจากนี้ผู้วิจัยได้ศึกษาหลักการ และแนวคิดของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 และหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 มาเป็นข้อมูลปัจจัยสนับสนุนในการสร้างแบบแผนการจัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษา

2. จัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ ผู้วิจัยดำเนินการทำแผนการจัดการเรียนรู้ที่ตอบสนองต่อตัวชี้วัดกลุ่มสาระการเรียนรู้สุขศึกษาและพลศึกษา ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 เพื่อให้ครูสามารถนำเอาแผนการจัดการเรียนรู้ไปจัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้กับนักเรียนได้ แผนการจัดการเรียนรู้ที่จัดทำขึ้น เป็นไปตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551

ในการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ในแต่ละหน่วยการเรียนรู้ผู้วิจัยได้ใช้แบบพุทธรวิธ ผู้วิจัยได้คำนึงถึงหลักทฤษฎีจิตวิทยาการศึกษาที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ทฤษฎีพัฒนาการมนุษย์ ทฤษฎีการเรียนรู้จากประสบการณ์ แนวคิดการสรรค์สร้างความรู้ แนวคิดเรื่องกระบวนการกลุ่มและการเรียนแบบร่วมมือ แนวคิดเกี่ยวกับความพร้อมในการเรียนรู้ แนวคิดเกี่ยวกับการเรียนรู้กระบวนการ และแนวคิดเกี่ยวกับการถ่ายโอนการเรียนรู้ มาเป็นกรอบในการทำแผนการจัดการเรียนรู้

3. จัดทำเครื่องมือประเมินผลการเรียนรู้ ประเมินผลโดยการรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ จากกระบวนการเรียนรู้ การทำงาน การปฏิบัติงาน และผลผลิตที่ได้จากกระบวนการเรียนรู้ (อลิศรา ชูชาติ อมรา รอดดารา; และสร้อยสม สกลรักษ์. 2549: 246 - 249) ซึ่งการประเมินผลการเรียนรู้ผู้วิจัยได้ออกแบบเครื่องมือการประเมินไว้หลายรูปแบบตามกิจกรรมการเรียนรู้ ประกอบด้วย แบบทดสอบความรู้เรื่องเพศศึกษา ด แบบสอบถามเจตคติต่อเรื่องเพศศึกษา แบบประเมินทักษะต่อเรื่องเพศศึกษา และแบบประเมินความพึงพอใจต่อรูปแบบการจัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษาแบบพุทธรวิธ ดังตัวอย่างเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล (ในภาคผนวก ก)

4. ตรวจสอบเครื่องมือประเมินผลการเรียนรู้ เครื่องมือประเมินผลการเรียนรู้สร้างขึ้นเพื่อตรวจสอบผลการเรียนรู้ของนักเรียนตามสภาพจริงซึ่งสร้างขึ้นมาจากกรอบแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง การตรวจสอบเครื่องมือทำเป็น 2 ขั้นตอน ดังนี้

4.1 ตรวจสอบโดยอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

4.2 ตรวจสอบโดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน (รายชื่อในภาคผนวก ก)

การหาคุณภาพของเครื่องมือ

แบบทดสอบความรู้เรื่องเพศศึกษา แบบสอบถามเจตคติต่อเรื่องเพศศึกษา แบบประเมินทักษะต่อเรื่องเพศศึกษา และแบบประเมินความพึงพอใจต่อรูปแบบการจัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษาแบบพุทธรวิธ ดำเนินการตามขั้นตอนต่อไปนี้

1. นำเครื่องมือที่สร้างขึ้นเสนออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อตรวจสอบ แก้ไขข้อบกพร่อง

2. ผู้วิจัยนำเครื่องมือทั้งหมดไปหาความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content validity) โดยให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบ (รายชื่อในภาคผนวก ก)

3. นำเครื่องมือที่สร้างขึ้นไปทดลองใช้ (Try out) กับนักเรียนที่มีคุณสมบัติคล้ายกับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน

4. นำแบบทดสอบที่ได้จากการทดลองใช้ มาตรวจสอบความสมบูรณ์ และทำการวิเคราะห์หาคุณภาพเครื่องมือโดย การหาความเชื่อมั่น (Reliability) ด้วยวิธีหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha coefficient) ของครอนบาค (Cronbach)

5. ทดสอบค่าความยากง่าย (Difficulty) และอำนาจจำแนก (Discrimination) ของแบบทดสอบความรู้เรื่องเพศศึกษา

6. ปรับแก้ไขข้อคำถามข้อที่มีความง่ายหรือยากตามเกณฑ์ที่กำหนด

ขั้นตอนที่ 6 ตรวจสอบรูปแบบการจัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษาแบบพุทธวิธี

วัตถุประสงค์

เพื่อตรวจสอบความเหมาะสมของรูปแบบการจัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษา ดังตัวอย่าง

วิธีดำเนินการ

1. สร้างเครื่องมือตรวจสอบความเหมาะสมของรูปแบบการจัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษาแบบพุทธวิธี ดังตัวอย่างเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล (ในภาคผนวก ค)

แบบประเมินความเหมาะสมของรูปแบบการจัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษาแบบพุทธวิธี

เพื่อปลูกฝังพฤติกรรมป้องกันการเสี่ยงทางเพศของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น คำชี้แจง ผู้เชี่ยวชาญพิจารณาข้อความด้านซ้ายมือและตัดสินความเหมาะสมของข้อความ แล้วเขียนผลการพิจารณาของท่านโดยทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่อง “คะแนนพิจารณา” ตามความคิดเห็นของท่าน ซึ่งมีเกณฑ์การให้คะแนน ดังนี้

-1 หมายถึง เมื่อแน่ใจว่า รูปแบบนั้นไม่เหมาะสม

0 หมายถึง เมื่อไม่แน่ใจว่า รูปแบบนั้นเหมาะสม

+1 หมายถึง เมื่อแน่ใจว่า รูปแบบนั้นเหมาะสม

ประเด็นในการประเมิน	ความคิดเห็นผู้เชี่ยวชาญ			ข้อเสนอแนะ
	+1	0	-1	
1. รูปแบบสามารถนำไปใช้ปฏิบัติจริงได้				
2. รูปแบบเป็นประโยชน์ต่อผู้เข้ารับการอบรม				
3. หน่วยการเรียนรู้มีความครบถ้วนและครอบคลุมหลักสูตร				

2. คัดเลือกผู้ที่จะทำการตรวจสอบความเหมาะสมของรูปแบบการจัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษา จำนวน 9 คน (รายชื่อในภาคผนวก ข)

3. เชิญผู้ที่จะทำการตรวจสอบความเหมาะสมของรูปแบบการจัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษา ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญ ผู้บริหารโรงเรียนที่รับผิดชอบงานวิชาการ และครู ขั้นตอนนี้ผู้วิจัยประสานงานทางโทรศัพท์ เพื่อขอเชิญเป็นผู้ตรวจสอบความเหมาะสมของรูปแบบการจัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษา เมื่อได้รับการตอบตกลง ผู้วิจัยขอหนังสือเชิญจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เมื่อได้หนังสือเชิญแล้วผู้วิจัยนำหนังสือไปให้ผู้ตรวจสอบด้วยตนเอง พร้อมทั้งอธิบายวัตถุประสงค์และกรอบแนวคิดในการวิจัยให้ผู้ตรวจสอบทราบ ให้ตรวจสอบซักถามในประเด็นที่ยังไม่เข้าใจ หลังจากนั้นให้ผู้ตรวจสอบตรวจรูปแบบฯ และเสนอแนะข้อคิดเห็นเพิ่มเติมได้ตามความสะดวกใจ โดยผู้วิจัยให้เวลาในการตรวจสอบรูปแบบ 2 สัปดาห์

4. หลังจากได้รับแบบตรวจสอบความเหมาะสมของรูปแบบการจัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษา ผู้วิจัยตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบตรวจสอบที่ได้รับ แล้วปรับแก้ไขรูปแบบ ตามความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของผู้ที่ทำการตรวจสอบ โดยพิจารณาจากค่าเฉลี่ยคะแนนรายชื่อที่มีค่าน้อยกว่าหรือเท่ากับ 3.00 หรือมีความคิดเห็นในระดับปานกลางลงมาจนถึงระดับน้อยที่สุด เมื่อผู้วิจัยปรับแก้ไขรูปแบบการจัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษาเสร็จเรียบร้อยแล้ว ผู้วิจัยนำเสนอรูปแบบฯ ให้อาจารย์ที่ปรึกษาปริญญาโทพิจารณาความเหมาะสมของรูปแบบฯ อีกครั้ง แล้วทำการปรับแก้ไขรูปแบบฯ ตามข้อเสนอแนะของอาจารย์ที่ปรึกษาปริญญาโท

5. จัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ ซึ่งเป็นเครื่องมือในการเตรียมการจัดการเรียนรู้ของครู ซึ่งประกอบด้วย

5.1 เนื้อหาความรู้

5.2 สื่อการเรียนรู้ ได้แก่ สถานการณ์ ใบงาน ฯลฯ

5.3 เครื่องมือประเมินผลการเรียนรู้

ระยะที่ 3 ทดลองใช้และประเมินรูปแบบการจัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษาแบบพุทธวิธีของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น

วัตถุประสงค์

เพื่อทดลองนำร่องศึกษาความเป็นไปได้ของรูปแบบการจัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษา จากการจัดการเรียนรู้จริงตลอดจนปัญหาอุปสรรคระหว่างการดำเนินการจัดการเรียนรู้ เพื่อปรับปรุงให้รูปแบบการจัดการเรียนรู้มีความถูกต้อง เหมาะสมต่อการนำไปใช้ในโรงเรียนต่อไป

ขั้นตอนที่ 7 ทดลองนำร่องใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษาแบบพุทธวิธี

วัตถุประสงค์

เพื่อทดลองนำร่องใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษาโดยการจัดการเรียนรู้จริง

วิธีดำเนินการ

1. คัดเลือกนักเรียนที่ต้องการเข้าร่วมการวิจัยด้วยความสมัครใจ จำนวน 1 ห้องเรียน จำนวน 39 คน โรงเรียนบางบัวทอง
2. จัดการเรียนรู้ตามรูปแบบฯ ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยใช้แบบแผนการวิจัยกึ่งทดลอง (Quasi experimental design) แบบศึกษากลุ่มเดียว วัดก่อน-หลังการทดลอง (One group pretest-posttest design) (สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช. 2551: 452) ซึ่งมีแบบแผนการทดลองดังนี้

กลุ่ม	ทดสอบก่อน	ให้สิ่งทดลอง	ทดสอบหลัง
E	O1	X	O2

- E หมายถึง กลุ่มทดลอง เป็นกลุ่มที่ให้ตัวแปรต้นหรือสิ่งทดลองหรือจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบฯ
- C หมายถึง กลุ่มควบคุม เป็นกลุ่มที่ไม่ให้ตัวแปรต้นหรือสิ่งทดลอง หรือจัดการเรียนรู้แบบปกติ
- X หมายถึง ตัวแปรต้นหรือสิ่งทดลองที่ผู้วิจัยกำหนดให้แก่กลุ่มทดลอง ในที่นี้คือ การจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบฯ
- O1 หมายถึง การวัดตัวแปรตามก่อนที่จะให้ตัวแปรต้นหรือสิ่งทดลอง
- O2 หมายถึง การวัดตัวแปรตามทันทีหลังได้รับตัวแปรต้นหรือสิ่งทดลอง

ขั้นตอนที่ 8 ประเมินรูปแบบการจัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษาแบบพุทธวิธี

วัตถุประสงค์

เพื่อประเมินรูปแบบการจัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษาแบบพุทธวิธี เพื่อศึกษาความเหมาะสมของรูปแบบการจัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษาแบบพุทธวิธี ไปใช้ในโรงเรียนอื่น ๆ

วิธีดำเนินการ

หลังจากที่มีการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบฯ ในขั้นตอนนี้จะประเมิน 2 ด้าน ได้แก่ (1) ประสิทธิภาพของรูปแบบฯ (2) ประสิทธิภาพของรูปแบบฯ ดังนี้

1. แบบทดสอบความรู้เรื่องเพศศึกษา มีวัตถุประสงค์เพื่อประเมินความรู้เรื่องเพศศึกษา โดยให้นักเรียนเป็นผู้ตอบคำถามด้วยตนเอง (Self administer questionnaire)

แบบทดสอบความรู้เรื่องเพศศึกษา เป็นแบบทดสอบความรู้เรื่องเพศศึกษา (Achievement test) ประกอบด้วยแบบทดสอบความรู้รายแผนฯ 4 แผนฯ แผนฯ ละจำนวน 10 ข้อ และแบบทดสอบภาพรวม จำนวน 40 ข้อ ซึ่งผู้วิจัยจะตรวจแบบทดสอบของนักเรียนโดยรวมคะแนน

ทุกข้อของนักเรียนแต่ละคน เพื่อประเมินผลระดับความรู้เรื่องเพศศึกษา ในการประเมินผลระดับความรู้เรื่องเพศศึกษาจะประเมินรายบุคคลและภาพรวมของนักเรียนทั้งห้อง โดยวิเคราะห์หาค่าคะแนนเฉลี่ย คิดเป็นร้อยละ ตามเกณฑ์ของวินัยรัตน์ คุณาพันธ์ (2550) ดังนี้

คะแนนเท่ากับ หรือมากกว่า 80 เปอร์เซนต์ หมายถึงมีระดับความรู้เรื่องเพศศึกษา อยู่ในระดับสูง

คะแนนระหว่าง 50-79 เปอร์เซนต์ หมายถึงมีระดับความรู้เรื่องเพศศึกษา อยู่ในระดับปานกลาง

คะแนนต่ำกว่า 50 เปอร์เซนต์ หมายถึงมีระดับความรู้เรื่องเพศศึกษาอยู่ในระดับต่ำ

2. แบบสอบถามเจตคติต่อเรื่องเพศศึกษา

มีวัตถุประสงค์เพื่อประเมินเจตคติของนักเรียนต่อเรื่องเพศศึกษา ว่าอยู่ในระดับใดเมื่อผ่านกระบวนการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบฯ ประกอบด้วยแบบสอบถาม จำนวน 20 ข้อ ลักษณะของแบบสอบถามเป็นแบบวัดมาตราส่วนประมาณค่า 4 ระดับ ตามแนวคิดของ ลิเคิร์ท (Likert rating scale) (พิชิต ฤทธิ์จัญญ. 2548) มีเกณฑ์การให้คะแนนดังนี้

ระดับความคิดเห็น

เห็นด้วยอย่างยิ่ง	หมายถึง นักเรียนมีความคิดหรือความรู้สึกตรงกับ ข้อคำถามข้อนั้นมากที่สุด
เห็นด้วย	หมายถึง นักเรียนมีความคิดหรือความรู้สึกตรงกับ ข้อคำถามข้อนั้น
ไม่เห็นด้วย	หมายถึง นักเรียนมีความคิดหรือความรู้สึกไม่เห็น ด้วยกับข้อคำถามข้อนั้น
ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	หมายถึง นักเรียนมีความคิดหรือความรู้สึกไม่เห็น ด้วยกับข้อคำถามข้อนั้นมากที่สุด

3. แบบประเมินทักษะต่อเรื่องเพศศึกษา

มีวัตถุประสงค์เพื่อประเมินทักษะของนักเรียนต่อเรื่องเพศศึกษา ว่าอยู่ในระดับใดเมื่อผ่านกระบวนการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบฯ ลักษณะของแบบสอบถามเป็นแบบวัดมาตราส่วนประมาณค่า 4 ระดับ ตามแนวคิดของ ลิเคิร์ท (Likert rating scale) (พิชิต ฤทธิ์จัญญ. 2548) มีเกณฑ์การให้คะแนนดังนี้

ระดับความคิดเห็น

เห็นด้วยอย่างยิ่ง	หมายถึง นักเรียนมีความคิดหรือความรู้สึกตรงกับ ข้อคำถามข้อนั้นมากที่สุด
เห็นด้วย	หมายถึง นักเรียนมีความคิดหรือความรู้สึกตรงกับ ข้อคำถามข้อนั้น

ไม่เห็นด้วย หมายถึง นักเรียนมีความคิดหรือความรู้สึกไม่เห็น
ด้วยกับข้อความข้อนั้น

ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง หมายถึง นักเรียนมีความคิดหรือความรู้สึกไม่เห็น
ด้วยกับข้อความข้อนั้นมากที่สุด

วิเคราะห์ข้อมูลของกลุ่มนักร้อง

1. เปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยก่อน-หลังทดลองในกลุ่มนักร้อง ในด้าน
ความรู้เรื่องเพศศึกษา เจตคติต่อเรื่องเพศศึกษา โดยใช้สถิติ Dependent sample t-test ทักษะต่อ
เรื่องเพศศึกษา ความพึงพอใจต่อรูปแบบฯ โดยใช้สถิติ One sample t-test

ขั้นตอนที่ 9 ปรับปรุงรูปแบบการจัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษาแบบพุทธวิธี

วัตถุประสงค์

เพื่อปรับปรุงรูปแบบการจัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษาแบบพุทธวิธี

วิธีดำเนินการ

1. ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลการประเมินคุณลักษณะของผู้เรียน ประสิทธิภาพ และประสิทธิผล
ของรูปแบบการจัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษา ความคิดเห็นเพิ่มเติมต่อกระบวนการจัดการเรียนรู้และ
รูปแบบการจัดการจัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษา มาปรับปรุงกระบวนการจัดการเรียนรู้ และรูปแบบการ
จัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษา ให้มีความเหมาะสมต่อการนำไปทดลองการปฏิบัติการจัดการเรียนรู้
จริง

2. ผู้วิจัยนำรูปแบบการจัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษา ที่ผ่านการปรับปรุงแก้ไขให้มีความ
เหมาะสมมากขึ้น ให้อาจารย์ที่ปรึกษาปริญญาโทตรวจสอบ แล้วทำการแก้ไขตามข้อเสนอแนะ
ของอาจารย์ที่ปรึกษาปริญญาโท

ขั้นตอนที่ 10 ทดลองใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษาแบบพุทธวิธีใน สถานการณ์จริง

วัตถุประสงค์

เพื่อทดลองใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษาโดยการจัดการเรียนรู้จริง

1. คัดเลือกนักเรียนที่ต้องการเข้าร่วมการวิจัยด้วยความสมัครใจ จำนวน 2 ห้องเรียน แล้ว
สุ่มห้องเรียน 1 ห้อง เป็นกลุ่มทดลอง ห้องละ 43 คน และสุ่มเลือก 1 ห้องเรียนเป็นกลุ่มควบคุม ห้อง
ละ 40 คน โดยใช้วิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple random sampling)

2. จัดการเรียนรู้ตามรูปแบบฯ โดยในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยใช้แบบแผนการวิจัยกึ่งทดลอง
(Quasi experimental design) แบบศึกษากลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมโดยวัดก่อน-หลังการทดลอง

(The control group pretest-posttest design) (สถาบันวิจัยและพัฒนาหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช. 2551: 452) ซึ่งมีแบบแผนการทดลองดังนี้

กลุ่ม	ทดสอบก่อน	ให้สิ่งทดลอง	ทดสอบหลัง
E	O1	X	O2
C	O1		O2

E หมายถึง กลุ่มทดลองในสถานการณ์จริง เป็นกลุ่มที่ให้ตัวแปรต้นหรือสิ่งทดลอง หรือจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบฯ

C หมายถึง กลุ่มควบคุม เป็นกลุ่มที่ไม่ให้ตัวแปรต้นหรือสิ่งทดลอง หรือจัดการเรียนรู้แบบปกติ

X หมายถึง ตัวแปรต้นหรือสิ่งทดลองที่ผู้วิจัยกำหนดให้แก่กลุ่มทดลอง ในที่นี้คือ การจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบฯ

O1 หมายถึง การวัดตัวแปรตามก่อนที่จะให้ตัวแปรต้นหรือสิ่งทดลอง

O2 หมายถึง การวัดตัวแปรตามทันทีที่ได้รับตัวแปรต้นหรือสิ่งทดลอง

ขั้นตอนที่ 11 ประเมินรูปแบบการจัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษาแบบพุทธวิธี

วัตถุประสงค์

เพื่อประเมินรูปแบบการจัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษาแบบพุทธวิธี เพื่อศึกษาความเป็นไปได้ในการนำรูปแบบการจัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษาไปใช้ในโรงเรียนอื่นๆ

วิธีดำเนินการ

หลังจากที่มีการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบการจัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษาแบบพุทธวิธี ในขั้นตอนนี้จะประเมิน 2 ด้าน ได้แก่ (1) ประสิทธิภาพของรูปแบบฯ (2) ประสิทธิภาพของรูปแบบฯ

1. การเก็บรวบรวมข้อมูล เป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลจากเครื่องมือประเมินผลคุณลักษณะของนักเรียนเมื่อผ่านกระบวนการเรียนตามรูปแบบ โดยเก็บข้อมูลก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบด้วยเครื่องมือเดียวกันทั้งกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม

2. การวิเคราะห์ข้อมูล โดย

2.1 เปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยก่อนทดลองระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม ในด้านความรู้เรื่องเพศศึกษา เจตคติต่อเรื่องเพศศึกษา โดยใช้สถิติ Independent sample t-test

2.2 เปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยหลังทดลองระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม ในด้านความรู้เรื่องเพศศึกษา เจตคติต่อเรื่องเพศศึกษา ทักษะต่อเรื่องเพศศึกษา โดย

ใช้สถิติ Independent sample t-test โดยในกรณีที่ผลการทดลองก่อนใช้รูปแบบฯ มีความแตกต่างกันของตัวแปรที่ศึกษาระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ จะดำเนินการวิเคราะห์โดยใช้คะแนนส่วนเพิ่ม (Gain score) ด้วยสถิติ Gain score t-test และยืนยันซ้ำด้วยสถิติ On way ACOVA : One way analysis of co-variance

2.3 เปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยก่อน-หลังทดลองในกลุ่มทดลอง ในด้านความรู้เรื่องเพศศึกษา เจตคติต่อเรื่องเพศศึกษา โดยใช้สถิติ Dependent sample t-test

2.4 เปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยทักษะต่อเรื่องเพศศึกษา และความพึงพอใจต่อรูปแบบฯ กับเกณฑ์ที่กำหนด โดยใช้สถิติ One sample t-test

2.5 เปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยก่อน-หลังทดลองในกลุ่มควบคุมในด้านความรู้เรื่องเพศศึกษา เจตคติต่อเรื่องเพศศึกษา ทักษะต่อเรื่องเพศศึกษา โดยใช้สถิติ Dependent sample t-test

2.6 เปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยทักษะต่อเรื่องเพศศึกษา กับเกณฑ์ที่กำหนด โดยใช้สถิติ One sample t-test

ขั้นตอนที่ 12 ปรับปรุงรูปแบบการจัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษาแบบพุทธวิธี

วัตถุประสงค์

เพื่อปรับปรุงรูปแบบการจัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษาแบบพุทธวิธี

วิธีดำเนินการ

1. ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลการทดสอบ การประเมิน ประสิทธิภาพ และประสิทธิผลของรูปแบบการจัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษาแบบพุทธวิธี ประเมินความพึงพอใจต่อรูปแบบการจัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษาแบบพุทธวิธี มาปรับปรุงการจัดการเรียนรู้ และรูปแบบการจัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษาให้มีความเหมาะสมต่อการนำไปใช้ในโรงเรียนอื่น ๆ

2. ผู้วิจัยนำรูปแบบการจัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษา ที่ผ่านการปรับปรุงแก้ไขให้มีความเหมาะสมมากขึ้น ให้อาจารย์ที่ปรึกษาปริญญาโทตรวจสอบ แล้วทำการแก้ไขตามข้อเสนอแนะของอาจารย์ที่ปรึกษาปริญญาโท

3. ผู้วิจัยนำรูปแบบการจัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษา เสนอต่อที่ประชุมวิชาการระดับชาติ และระดับนานาชาติเพื่อเผยแพร่องค์ความรู้ให้ผู้ที่สนใจนำไปใช้ประโยชน์ต่อไป

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. ค่าสถิติพื้นฐาน

1.1 ค่าเฉลี่ยเลขคณิต

1.2 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

2. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์เพื่อหาคุณภาพของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1 คำนวณค่าความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา

2.2 คำนวณหาค่าความยากของแบบวัดความรู้เรื่องเพศศึกษา

2.3 คำนวณหาค่าอำนาจจำแนกของแบบวัดความรู้เรื่องเพศศึกษา

2.4 คำนวณหาค่าอำนาจจำแนกของแบบวัดเจตคติต่อเรื่องเพศศึกษา

2.5 แบบประเมินทักษะต่อเรื่องเพศศึกษา

2.6 คำนวณหาค่าความเชื่อมั่นจากค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่น (Reliability coefficient)

โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟา (α -coefficient) ของ ครอนบัค

3. สถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมติฐาน

3.1 การทดสอบค่าที แบบ One-sample t-test เพื่อทดสอบสมมติฐานข้อ 2 ข้อ 4 และข้อ 5

3.2 การทดสอบค่าที แบบ Independent-sample t-test เพื่อทดสอบสมมติฐานข้อ 6 ข้อ 7 และข้อ 8

3.3 การทดสอบค่าที แบบ Dependent-sample t-test เพื่อทดสอบสมมติฐานข้อ 1 และข้อ 3

3.4 การวิเคราะห์ความแปรปรวนร่วมแบบทางเดียว One way analysis of co-variance : One way ANCOVA เพื่อทดสอบสมมติฐานข้อ 6 ข้อ 7 และข้อ 8 ในกรณีที่ค่าเฉลี่ยเริ่มต้นของกลุ่มทดลอง และกลุ่มควบคุมแตกต่างกัน

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษาแบบพุทธวิธีเพื่อปลูกฝังพฤติกรรมป้องกันการเสี่ยงทางเพศของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นครั้งนี้ ผู้วิจัยแบ่งการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลออกเป็น 3 ตอน ประกอบด้วย

ตอนที่ 1 ผลการศึกษาศาภาพ ปัญหา และแนวทางในการจัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษาแบบพุทธวิธีเพื่อปลูกฝังพฤติกรรมป้องกันการเสี่ยงทางเพศของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น

ตอนที่ 2 ผลการสร้างและพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษาแบบพุทธวิธีเพื่อปลูกฝังพฤติกรรมป้องกันการเสี่ยงทางเพศของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น

ตอนที่ 3 ผลการทดลองและประเมินรูปแบบการจัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษาแบบพุทธวิธีเพื่อปลูกฝังพฤติกรรมป้องกันการเสี่ยงทางเพศของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น

โดยกำหนดสัญลักษณ์ที่ใช้ในการนำเสนอข้อมูล ดังนี้

E1, E2, ...E5 = ผู้เชี่ยวชาญคนที่ 1 (Expert 1), ผู้เชี่ยวชาญคนที่ 2 (Expert 2),.....
ผู้เชี่ยวชาญคนที่ 5 (Expert 5)

BS = โรงเรียนแบบพุทธวิธี (Buddhist school)

GS = โรงเรียนทั่วไป (General school)

BS 1, ...BS 4 = BS 1 (ผู้ให้สัมภาษณ์ข้อมูลของโรงเรียนแบบพุทธวิธี คนที่ 1), ... BS 4
(ผู้ให้สัมภาษณ์ข้อมูลของโรงเรียนแบบพุทธวิธี คนที่ 4)

GS 1, ...GS 4 = GS 1 (ผู้ให้สัมภาษณ์ข้อมูลของโรงเรียนทั่วไป คนที่ 1), ... GS 4
(ผู้ให้สัมภาษณ์ข้อมูลของโรงเรียนทั่วไป คนที่ 4)

DD = รองผู้อำนวยการ (Deputy director)

T = ครูผู้สอน (Teacher)

St = นักเรียน (Student)

n = จำนวนกลุ่มตัวอย่าง

$\bar{X}$ = ค่าเฉลี่ยเลขคณิต (Mean)

S = ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation)

t = ค่าทดสอบที

p-value = ความน่าจะเป็นที่คำนวณได้

E.I. = ค่าดัชนีประสิทธิผล (Effectiveness index)

d = ค่าคะแนนส่วนเพิ่ม (Gain score)

E1/E2 = ค่าประสิทธิภาพของกระบวนการ (E1)/ค่าประสิทธิภาพของผลลัพธ์ (E2)

SS = ค่าผลบวกของคะแนนเบี่ยงเบนยกกำลังสอง (Sum of square)

df = ค่าองศาความเป็นอิสระ (Degree of freedom)

MS = ค่ากำลังสองเฉลี่ย (Mean square)

F = ค่าสถิติทดสอบเอฟ (F-test)

ตอนที่ 1 ผลการศึกษาสภาพ ปัญหาและแนวทางในการจัดการเรียนรู้เรื่อง เพศศึกษาแบบพุทธวิธีเพื่อปลูกฝังพฤติกรรมป้องกันการเสี่ยงทางเพศของ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น

ในการนำเสนอผลการศึกษา ผู้วิจัยนำเสนอโดยแบ่งเป็น 4 ส่วน คือ 1) บริบทของ
กรณีศึกษาที่เป็นแหล่งข้อมูลและผู้เชี่ยวชาญ 2) สภาพการจัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษา 3) ปัญหา
การจัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษา 4) แนวทางในการจัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษา ซึ่งในส่วนที่ 2-4 จะ
นำเสนอตามประเด็นต่าง ๆ ดังนี้ 1) กระบวนการจัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษา 2) การประเมินผล
การเรียนรู้เรื่องเพศศึกษา 3) ปัจจัยสนับสนุนการจัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษา

1. บริบทของกรณีศึกษา 2 แห่ง ข้อมูลพื้นฐานของผู้เชี่ยวชาญที่เป็นแหล่งข้อมูล

บริบทของกรณีศึกษาที่เป็นแหล่งข้อมูลประกอบด้วย โรงเรียนทั่วไป จำนวน 1
โรงเรียน โรงเรียนแบบพุทธวิธี จำนวน 1 โรงเรียน และจากการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน
ดังนี้

1.1 โรงเรียนทั่วไป มีจำนวนนักเรียนชายหญิงมากกว่า 2,800 คน เปิดสอนตั้งแต่
ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-6 จัดการเรียนการสอนแบบเรียนรวม ห้องเรียนละประมาณ 35-50 คน
แบบเข้าไปเย็นกลับ หยุดเรียนวันเสาร์-วันอาทิตย์และวันหยุดนักขัตฤกษ์ มีจำนวนครูกว่า 150 คน

1.2 โรงเรียนแบบพุทธวิธี มีนักเรียนชายหญิงรวมกันประมาณ 300 กว่าคน เปิดสอน
ตั้งแต่ระดับชั้นอนุบาล 1 ถึงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ห้องเรียนละไม่เกิน 15 คน นักเรียนระดับชั้น
อนุบาลเป็นแบบเข้าไปเย็นกลับ ส่วนนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ถึงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6
โดยในหนึ่งภาคเรียนอนุญาตให้ผู้ปกครองรับกลับบ้านได้ 2 ครั้ง การเรียนการสอนจะให้เรียนรวม
ชายหญิงตั้งแต่อนุบาล 1 ถึงชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 หลังจากนั้นจะเริ่มแยกนักเรียนชายหญิงตั้งแต่
ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 เป็นต้นไป ในวันเสาร์-วันอาทิตย์และวันหยุดนักขัตฤกษ์มีการจัดการ
เรียนการสอนแบบบูรณาการเพิ่มเติมโดยจัดการเรียนรู้ทักษะชีวิตและกิจกรรมต่าง ๆ ซึ่งอิงหลัก
คุณธรรม 5 ประการ และคุณค่าความเป็นมนุษย์ โดยมีครูประจำชั้นหรือครูเวรดูแลนักเรียนอย่าง
ใกล้ชิดตลอดเวลา มีครูจำนวนประมาณ 30 กว่าคน

1.3 ผู้เชี่ยวชาญทางด้านการจัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษา เก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์
จำนวน 5 คน ซึ่งมีคุณสมบัติดังตาราง

ตาราง 11 ข้อมูลพื้นฐานของผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน

ผู้เชี่ยวชาญ	E1	E2	E3	E4	E5
วัน เดือน ปี ที่สัมภาษณ์	20 มกราคม 2557	22 มกราคม 2557	24 มกราคม 2557	28 มกราคม 2557	29 มกราคม 2557
อายุ (ปี/พรรษา)	58	45	50	39	45
เพศ	หญิง	หญิง	หญิง	ชาย	หญิง
ระยะเวลาที่เกี่ยวข้องกับ การจัดการ เรียนรู้เรื่องเพศศึกษา	30	19	27	9	15
สถานที่ทำงาน	มหาวิทยาลัย รามคำแหง	มหาวิทยาลัยมหิดล	โรงเรียนเบญจม ราชานุสรณ์	มหาวิทยาลัย มหามกุฏ ราชวิทยาลัย	โรงเรียนสัตยาไส
ตำแหน่ง	ผู้ช่วย ศาสตราจารย์	ผู้ช่วยศาสตราจารย์	ครูผู้เชี่ยวชาญ	ผู้ช่วย ศาสตราจารย์	ครู
วุฒิการศึกษา	กศ.บ. สุขศึกษา วท.ม. สุขศึกษา ศด. สุขศึกษา	ศบ. จิตวิทยา ศศ.ม. การศึกษาเด็ก ประถมวัย ศศ.ด. มานุษยวิทยา การแพทย์	วท.บ. สุขศึกษา กศ.ม. การวัดและ ประเมินผล การศึกษา	กศ.บ. สังคม วิทยาและ มานุษยวิทยา พ.ม. พุทธ ศาสนา และปรัชญา พ.ด.พุทธศาสน ดุชะฎิบัณฑิต	วท.บ. การฝึก และการจัดการ กีฬา วท.ม. จิตวิทยา การแนะแนว

2. สภาพการจัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษา

2.1 กระบวนการจัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษา

1) วิธีการสอน/กระบวนการสอน โรงเรียนทั่วไป พบว่ามีวิธีการสอนที่หลากหลาย ตามศักยภาพการเรียนรู้ของนักเรียนเพื่อให้เกิดประสิทธิผลสูงสุด เน้นกิจกรรมกลุ่มกระตุ้นให้นักเรียนมีส่วนร่วม ช่วยกันระดมความคิด” ในขณะที่โรงเรียนแบบพุทธวิธี มีวิธีการสอนโดยการ สอดแทรกหลักคุณธรรม 5 ประการ เน้นกิจกรรมวันหยุดเพิ่มทักษะชีวิต มีการฝึกนั่งสมาธิก่อนเรียน ทุกรายวิชาเพื่อให้นักเรียนมีสมาธิในการเรียน นานิทานคุณธรรมมาพัฒนานักเรียนแล้วนำเข้าสู่การ เรียนรู้ให้เข้ากับวัยของนักเรียน

2) หลักการ (จุดเน้น) โรงเรียนทั่วไป พบว่าผู้บริหาร มีความเห็นว่า “...หลักการ สอนเพศศึกษาเป็นส่วนหนึ่งของการเรียนรู้ในห้องเรียนโดยจัดหน่วยการเรียนรู้เฉพาะแฝงไว้ในกลุ่มสาระการเรียนรู้สุขศึกษาและพลศึกษา ซึ่งยึดตามตัวชี้วัดหลักสูตรแกนกลาง...” (DD, GS 24 มกราคม 2557)

ในขณะที่โรงเรียนแบบพุทธวิธี ผู้บริหารโรงเรียน มีความเห็นว่า “...นำหลัก ศีล สมาธิ ปัญญา มาประยุกต์ใช้ในการเรียนการสอน เน้นความรักความเมตตาและคุณธรรม 5 ประการ โดยบูรณาการกับการเรียนการสอนและกิจกรรมทั้งหลายและเน้นหลัก 3 H คือ Head = สมอง Heart=หัวใจ Hand=การกระทำ โดยเริ่มจากคิดดี คิดดีแล้วทำ แล้วถ่ายทอดออกมาเป็นการกระทำที่ดี เวลาพูดก็พูดจากใจ ทั้งยังได้กล่าวอีกว่า แม้จะเก่งแค่ไหนแต่ถ้าเป็นคนไม่ดี วันข้างหน้าก็ไม่อาจ นำชาติเจริญได้ ถ้าเป็นคนเก่งและเป็นคนดีไปพร้อมๆกันจะดีที่สุด...” (DD, BS 29 มกราคม 2557)

3) เนื้อหาการสอนเพศศึกษา โรงเรียนทั่วไป พบว่าเนื้อหาเป็นไปตามตัวชี้วัดของ หลักสูตรแกนกลางฯ ดังสะท้อนจากคำกล่าวของครูผู้สอน ที่ว่า “...ไม่ควรสอนเรื่องเพศศึกษาอย่างเดียว ควรสอนการป้องกันเรื่องโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ การป้องกันการตั้งครรภ์ การวางแผน ครอบครัว การคลอด เจตคติเรื่องเพศ ความเสมอภาค ทักษะการจัดการกับตัวเองเมื่อมีอารมณ์ทางเพศ ทักษะการปฏิเสธ ทักษะการรู้เท่าทันสื่อ เน้นให้นักเรียนตระหนักเรื่องโทษของการมีแฟนก่อนวัยอันควร หรือการตั้งครรภ์เมื่อไม่พร้อม การรักเดียวใจเดียว การไม่ซิงสุกก่อนห้าม...” (T, GS 24 มกราคม 2557)

ซึ่งแตกต่างจากโรงเรียนแบบพุทธวิธี ที่พบว่า “...ไม่เน้นการสอนเรื่องเพศศึกษา แต่จะจัดการเรียนรู้ตามตัวชี้วัดของหลักสูตรแกนกลางฯ และป้องกันการเกิดปัญหาโดยยึดหลัก คุณธรรม 5 ประการ บูรณาการเพศศึกษาในเรื่องความรักและการไม่เบียดเบียนคนอื่น สอนให้รักกันแบบมีสติ มากกว่าการรักกันแบบชั่วสาว...” (T, BS 29 มกราคม 2557)

4) กิจกรรม โรงเรียนทั่วไป พบว่ามีการจัดการเรียนรู้สำหรับกลุ่มเสี่ยงโดยการเชิญวิทยากรจากองค์กรภายนอกมาจัดกิจกรรมส่งเสริมให้ความรู้ บางครั้งนำนักเรียนเข้าร่วมกิจกรรมภายนอก เพื่อให้นักเรียนได้ความรู้และประสบการณ์ใหม่ๆ แต่ส่วนใหญ่จะเลือกเฉพาะนักเรียนกลุ่มเสี่ยง ทำให้ไม่สามารถส่งเสริมได้ครบถ้วน ดังคำให้สัมภาษณ์ของครูผู้สอน ที่ว่า “....สอนตามสภาพจริงและส่งเสริมกิจกรรมตามวันสำคัญ เช่น วันเอดส์โลก วันวาเลนไทน์ โดยการจัดกิจกรรมร่วมกับหน่วยงานอื่น รณรงค์ จัดนิทรรศการ ให้นักเรียนมีส่วนร่วม...” (St, GS 24 มกราคม 2557)

ในขณะที่โรงเรียนแบบพุทธวิธี ผู้บริหารให้สัมภาษณ์ว่า “...มีการจัดกิจกรรมที่สอนให้นักเรียนคิดวิเคราะห์อย่างแยบยล คิดเป็น พูดเป็น กล้าคิด กล้าทำ กล้าแสดงออกในทางที่ถูกที่ควร ปลูกฝังให้นักเรียนเห็นคุณค่าความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ มีอุปนิสัยที่ดีงาม ฝึกการเป็นผู้นำซึ่งครูจะหากิจกรรมให้นักเรียนทำในช่วงวันหยุดเสาร์อาทิตย์และนักขัตฤกษ์ ซึ่งสามารถจัดกิจกรรมได้อย่างครบถ้วน...” (DD, BS 29 มกราคม 2557)

5) เวลาเรียน โรงเรียนทั่วไป พบว่าการจัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษาจะอยู่ในรายวิชาสุขศึกษาซึ่งถูกแบ่งมาจากวิชาพลศึกษา 0.5 หน่วยกิต สอน 1 คาบ/สัปดาห์ โดยการจัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษา 4 คาบต่อ 1 ภาคเรียน ตามตัวชี้วัดของหลักสูตรแกนกลางฯ เช่นเดียวกับโรงเรียนแบบพุทธ

ส่วนโรงเรียนแบบพุทธวิธี ซึ่งสะท้อนจากผลการให้สัมภาษณ์ของครู ที่ว่า “...มีเวลาการจัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษาอยู่ในรายวิชาสุขศึกษาเพียงอย่างเดียวสัปดาห์ ละหนึ่งคาบ ประมาณ 3-4 คาบต่อภาคเรียน...” และ“...แม้ว่าเวลาเรียนเรื่องเพศศึกษาในโรงเรียนไม่เพียงพอแต่ทุกวินาทีเรามีโอกาสสอนเด็กเพราะครูจะอยู่กับเด็กตลอด 24 ชั่วโมง...” (T, GS 29 มกราคม 2557)

6) การบูรณาการจัดการเรียนรู้ โรงเรียนทั่วไป พบว่ามีการบูรณาการกับหน่วยงานภายนอก เช่น สำนักงานสาธารณสุขอำเภอ สำนักงานสาธารณสุขจังหวัด กระทรวงสาธารณสุข โดย มีผู้เชี่ยวชาญมาเป็นวิทยากรบรรยายและจัดกิจกรรมให้นักเรียนในเรื่องการป้องกัน การตั้งครรภ์ไม่พร้อม โดยมีลักษณะเป็นดังนี้ “...บูรณาการร่วมกันจัดกิจกรรมอบรมให้นักเรียน พ่อแม่ ผู้ปกครอง และครูที่ปรึกษา ควรมีสัมพันธภาพที่ดีต่อกัน ควรมีการเยี่ยมบ้านนักเรียน กิจกรรมโฮมรูมทุกเช้า ควรดูแลนักเรียนอย่างใกล้ชิด และมีการติดต่อกับผู้ปกครองเสมอ...” และ“...ให้นักเรียนได้เขียนคำขวัญ คำกลอน วาดภาพ ประกวาด ในวันเอดส์โลก เพื่อบูรณาการและส่งเสริมการเรียนรู้ของนักเรียน...”

(DD, GS 24 มกราคม 2557)

ในขณะที่การบูรณาการการจัดการเรียนรู้ของโรงเรียนแบบพุทธวิธี พบว่าไม่เน้นเรื่องการสอนเพศศึกษาโดยตรงแต่จะจัดกิจกรรมแข่งขันกีฬาบั้งและนันทนาการ เช่นไปช่วยกันล้าง แฉงโซล่าเซลล์ของโรงเรียน การดำนา เล่นกีฬา ทัศนศึกษา มีการอบรมชี้แจงครู คณะกรรมการสถานศึกษา ผู้ปกครอง ว่าเพราะเหตุใดต้องแยกนักเรียนชายหญิงตั้งแต่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ซึ่งเน้นวิธีการป้องกันมากกว่าการแก้ปัญหา ดังสะท้อนจากคำกล่าวของผู้บริหาร ที่ว่า “...เราเน้นสอนให้นักเรียนเป็นคนดี คนเก่ง ปลูกฝังให้นักเรียนช่วยกันแก้ปัญหาด้วยวิธีต่าง ๆ เช่นร่วมมือกันปลูก ป่าและห่วงใยสิ่งแวดล้อมพร้อมทั้งให้นักเรียนอยู่ได้โดยไม่ต้องพึ่งพาเทคโนโลยี จึงทำให้มีการห้ามใช้มือถือในโรงเรียน...”

(DD, BS 29 มกราคม 2557)

2.2 การประเมินผลการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษา

1) วิธีการวัดและประเมินผล โรงเรียนทั่วไป พบว่าครูผู้สอนจะเป็นผู้ประเมินโดย ตัวเองด้วยการสอบกลางภาคเรียนและปลายภาคเรียน แต่โรงเรียนแบบพุทธวิธี มีวิธีการวัดและประเมินผลจากการสังเกตพฤติกรรมรายบุคคล รายกลุ่ม มีการสอบกลางภาคเรียนและปลายภาคเรียนโดยครูประจำชั้นเป็นผู้ประเมิน ทำให้สามารถประเมินตามสภาพจริงได้มากยิ่งขึ้น โรงเรียนทั่วไป พบว่า “...ครูผู้สอนจะเป็นผู้ประเมินโดยตัวเองด้วยการสอบกลางภาคเรียนและปลายภาคเรียน...” (T, GS 24 มกราคม 2557)

โรงเรียนแบบพุทธวิธีมีความเห็นสอดคล้อง “...มีวิธีการวัดและประเมินผลจากการสังเกตพฤติกรรมรายบุคคล รายกลุ่ม มีการสอบกลางภาคเรียนและปลายภาคเรียนโดยครูประจำชั้นเป็นผู้ประเมิน ทำให้สามารถประเมินตามสภาพจริงได้มากยิ่งขึ้น...” (T, BS 29 มกราคม 2557)

2) ผลการจัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษา ด้านความรู้เรื่องเพศศึกษา เป็นสิ่งที่ผู้เชี่ยวชาญ ให้ความสำคัญเป็นอันดับแรกเนื่องจากสามารถวัดได้ง่ายที่สุด “การประเมินความรู้ประเมินได้จากการทดสอบกลางภาค ปลายภาค รวมถึงคะแนนเก็บต่าง ๆ ด้านเจตคติต่อการป้องกันพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศ ผู้บริหารและครูผู้สอนต้องเปลี่ยนความคิดให้ตรงกัน

- ด้านความรู้เรื่องเพศศึกษา เป็นสิ่งที่ผู้เชี่ยวชาญให้ความสำคัญเป็นอันดับแรกเนื่องจากสามารถวัดได้ง่ายที่สุด “...การประเมินความรู้ประเมินได้จากการทดสอบกลางภาค ปลายภาค รวมถึงคะแนนเก็บต่าง ๆ....” (E2 22 มกราคม 2557)

แต่อย่างไรก็ตามมีครูบางท่าน มีความคิดเห็นว่า “...การวัดความรู้อย่างเดียวอาจไม่สะท้อนสิ่งที่ได้เรียนรู้มา เพราะเป้าหมายสุดท้ายของการเรียนรู้คือการนำไปใช้ให้ตนเองมีคุณภาพชีวิตและความสุขที่ดีขึ้น...” (E4 29 มกราคม 2557)

- ด้านเจตคติต่อการป้องกันพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศ ผู้บริหารและครูผู้สอน ต้องเปลี่ยนความคิดให้ตรงกัน “...เจตคติของผู้บริหารโรงเรียนต้องคิดตรงกับครูผู้สอนว่าต้องจัดคาบเรียนให้มากขึ้นมีเวลามากพอที่จะสอนเพศศึกษา...” (E3 24 มกราคม 2557)

- ด้านทักษะชีวิต ทั้งฝ่ายบริหาร ครูและนักเรียน มีความเห็นตรงกันว่า “...หลังจากเรียนเรื่องเพศศึกษาแล้วต้องมีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ว่าอะไรควรอะไรไม่ควร ประเมินทางเลือกแล้วปฏิบัติได้อย่างถูกต้อง...” (DD, GS 24 มกราคม 2557)

ในขณะที่ผู้เชี่ยวชาญ เห็นว่า “....ควรสอนทักษะการปฏิเสธเพราะนักเรียนขาดทักษะการปฏิเสธเพราะอยากลอง....” (E4 28 มกราคม 2557)

2.3 ปัจจัยสนับสนุนการจัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษา

1) มุมมองต่อสถานการณ์ปัญหาเยาวชน ในโรงเรียนทั่วไปนักเรียนมีความคิดเห็นว่าการมีแฟนเป็นเรื่องปกติ ส่วนโรงเรียนแบบพุทธวิธีพบว่าการแยกนักเรียนชายหญิงเพื่อป้องกันการเกิดปัญหาพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศได้

ดังคำกล่าวที่ว่าโรงเรียนแบบพุทธวิธี พบว่า “...มีการแยกนักเรียนชายหญิงตั้งแต่ระดับชั้นประถมปีที่ 4 ทำให้ป้องกันการเกิดปัญหาพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศได้ มีการจัดการเรียนรู้โดยเน้นหลักคุณธรรม 5 ประการ...” (T, BS 29 มกราคม 2557)

ในขณะที่ผู้เชี่ยวชาญ มีความเห็นว่า “.....วัยรุ่นปัจจุบันมีความรักแบบชาย-หญิง ชาย-ชาย และหญิง-หญิงเพิ่มมากขึ้น (E1 20 มกราคม 2557)

2) การกำหนดและการใช้นโยบาย โรงเรียนทั่วไปมีการกำหนดนโยบายการจัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษาที่ชัดเจน โดยเน้นความสอดคล้องกับนโยบายของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

และการนำไปสู่การปฏิบัติให้เกิดผลต่อนักเรียนอย่างจริงจัง ส่วนโรงเรียนแบบพุทธวิธี พบว่าไม่มีนโยบายในการจัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษาที่เป็นรูปธรรม แต่จะเน้นหลักคุณธรรม 5 ประการ ได้แก่ ความรักความเมตตา ความจริง ความประพฤติชอบ ความสงบสุข และอิหิงสา (การไม่เบียดเบียนกัน) ทำให้ไม่มีปัญหาเรื่องเพศเกิดขึ้นเลย ดังสะท้อนจากการให้สัมภาษณ์ของครูโรงเรียนทั่วไปที่ว่า “.... ผู้บริหารมีการประกาศนโยบายของโรงเรียน ให้ครู ผู้ปกครองตระหนักเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันเรื่องพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศ ให้ความรู้เกี่ยวกับวิธีป้องกันการเกิดปัญหาและวิธีการแก้ไขปัญหา พฤติกรรมเสี่ยงทางเพศ....” (T, GS 24 มกราคม 2557)

ส่วนโรงเรียนแบบพุทธวิธี พบว่า “...ไม่มีนโยบายในการจัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษาที่เป็นรูปธรรม แต่โรงเรียนจะเน้นหลักคุณธรรม 5 ประการ ได้แก่ความรักความเมตตา ความจริง ความประพฤติชอบ ความสงบสุข และอิหิงสา(การไม่เบียดเบียนกัน) ทำให้ไม่มีปัญหาเรื่องเพศเกิดขึ้นเลย ซึ่งทางโรงเรียนจะเคร่งครัดในเรื่องเพศศึกษามากๆ ผู้บริหารโรงเรียนไม่ส่งเสริมให้สอนเรื่องเพศศึกษา....” (DD, BS 29 มกราคม 2557)

ในขณะที่ผู้เชี่ยวชาญ มีความเห็นว่า “...ผู้บริหารต้องให้ความสำคัญในการจัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษาโดยมีนโยบายและการจัดการที่ชัดเจน...” (E1 20 มกราคม 2557)

3) วิธีการบริหารการจัดการเรียนรู้ โรงเรียนทั่วไป พบว่ามีการจัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษาแบบต่อเนื่องและบูรณาการกับทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ การจัดการเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์ตามตัวชี้วัดของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 เช่นเดียวกับโรงเรียนแบบพุทธวิธี แต่โรงเรียนแบบพุทธวิธีพยายามหลีกเลี่ยงการสอนเพศศึกษาโดยตรง แต่จะสอนเน้นหลักคุณธรรม 5 ประการ ดังคำให้สัมภาษณ์ของครูโรงเรียนทั่วไปที่ว่า “...มีการจัดการเรียนรู้เพศศึกษาตามตัวชี้วัดของหลักสูตรแกนกลาง ฯ บูรณาการกับทุกกลุ่มสาระฯ...” (T, GS 24 มกราคม 2557)

ซึ่งสอดคล้องกับโรงเรียนแบบพุทธวิธี “...มีการจัดการเรียนรู้เพศศึกษาตามตัวชี้วัดของหลักสูตรแกนกลาง ฯ บูรณาการกับทุกกลุ่มสาระฯ โดยฝึกเข้าฐานเหมือนลูกเสือและจะพยายามหลีกเลี่ยงการสอนเพศศึกษาโดยตรง แต่จะสอนเน้นหลักคุณธรรม 5 ประการ....” (DD, BS 29 มกราคม 2557)

4) สื่อและแหล่งเรียนรู้ โรงเรียนทั่วไปไม่มีงบประมาณสนับสนุนสื่อการเรียนเพศศึกษา โดยตรง ส่วนโรงเรียนแบบพุทธวิธี ครูผู้สอนเป็นผู้จัดกรองสื่อการเรียนอย่างเข้มงวด ถ้าเป็นสื่อการสอนเรื่องเพศโดยตรงจะไม่ใช้เพราะไม่ยากให้นักเรียนเห็นเรื่องเพศมากเกินไป ในทุกกิจกรรมการเรียนรู้จะไม่ปล่อยให้นักเรียนเรียนรู้ตามลำพัง แต่จะมีครูผู้สอนดูแลและให้คำปรึกษาแก่นักเรียนอย่างใกล้ชิด ดังคำให้สัมภาษณ์ของผู้บริหารและครูโรงเรียนทั่วไป ที่ว่า “....โรงเรียนไม่มีแหล่งการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษาโดยตรง สื่อที่ใช้ในการจัดการเรียนการสอน คือหนังสือเรียน และค้นคว้าทาง Internet...” (DD, GS 24 มกราคม 2557)

ส่วนโรงเรียนแบบพุทธวิธี “...ครูผู้สอนเป็นผู้คัดกรองสื่อการเรียนรู้อย่างเข้มงวด ถ้าเป็นสื่อการสอนเรื่องเพศโดยตรงจะไม่ใช่เพราะไม่ยากให้นักเรียนเห็นเรื่องเพศมากเกินไป ทุกกิจกรรมการเรียนรู้จะไม่ปล่อยให้นักเรียนเรียนรู้ตามลำพัง แต่จะมีครูผู้สอนดูแลนักเรียนอย่างใกล้ชิด...” (T, BS 29 มกราคม 2557)

5) คุณลักษณะของครูผู้สอน ในโรงเรียนทั่วไป นักเรียน เห็นว่า “...ครูสอนเพศศึกษาน่าจะอายุไม่มาก-ปานกลาง จะแต่งงานหรือไม่ก็ได้ สอนสนุก ไม่ดู สามารถเข้าใจและอธิบายแบบยกตัวอย่าง มีความรู้จริง จะเพศไหนก็ได้ ขอให้สอนรู้เรื่องและน่าสนใจ...” (St, GS 24 มกราคม 2557)

ส่วนโรงเรียนแบบพุทธวิธี นักเรียน มีความเห็นว่า “...ครูที่สอนเพศศึกษาต้องสามารถพูดคุยกันได้ ตรงไปตรงมา ไม่ปิดกัน ถ้านักเรียนถามอะไรก็สามารถตอบได้ เรื่องอายุไม่ได้สำคัญมากแต่ควรมีประสบการณ์...” (St, BS 29 มกราคม 2557)

6) การพัฒนาครูผู้สอน จากคำสัมภาษณ์ของครูผู้สอน ที่ว่า “....โรงเรียนทั่วไปมีกระบวนการพัฒนาครู โดยส่งไปเรียน อบรม สัมมนา ศึกษาดูงานจากสถานที่จริง แล้วกลับมาขยายผลที่โรงเรียน ซึ่งสอดคล้องกับโรงเรียนแบบพุทธวิธี ที่พบว่า “มีการพัฒนาครูโดยไปอบรมเรื่องเพศศึกษา เพื่อให้ได้ความรู้ใหม่ๆ ตลอดเวลาและนำมาจัดการเรียนรู้ แล้วกลับมาขยายผลที่โรงเรียน...” (T, GS 24 มกราคม 2557)

ซึ่งสอดคล้องกับโรงเรียนแบบพุทธวิธี ที่พบว่า “....มีการพัฒนาครูโดยไปอบรมเรื่องเพศศึกษา เพื่อให้ได้ความรู้ใหม่ ๆ ตลอดเวลาและนำมาจัดการเรียนรู้ จัดกิจกรรมวันเอดส์โลก วันวาเลนไทน์และกิจกรรมอื่นๆ ที่สร้างสรรค์...” (DD, BS 29 มกราคม 2557)

7) คุณลักษณะของนักเรียน โรงเรียนทั่วไปมีข้อค้นพบว่าคุณลักษณะที่ต้องการให้เกิดขึ้นกับนักเรียนนั้น ควรเป็นคุณลักษณะที่สังคมต้องการในด้านคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยม จิตสำนึก สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีความสุข ในฐานะพลเมืองและพลโลก และสอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลางฯ ได้กำหนดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ไว้ 8 ประการ คือ รักชาติ ศาสน์ กษัตริย์ ซื่อสัตย์สุจริต มีวินัย ใฝ่เรียนรู้ อยู่อย่างพอเพียง มุ่งมั่นในการทำงาน รักความเป็นไทย และมีจิตสาธารณะ ซึ่งสอดคล้องกับความคิดเห็นของนักเรียนโรงเรียนแบบพุทธวิธี ที่ว่า “นักเรียนมีความศรัทธาและเชื่อมั่นในสิ่งที่ดี สิ่งที่ถูกต้อง ถ้าทำสิ่งที่ดีก็จะเจอสิ่งที่ดี ถ้าเจอคนไม่ดีก็ไม่ไปตัดสินว่าเขาไม่ดี แต่จะมองด้านดีของเขาแล้วก็จะอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข โดยที่คิดว่ารักคนอื่นเหมือนรักตนเอง” ซึ่งสอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลางฯ ได้กำหนดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ไว้ 8 ประการ คือ รักชาติ ศาสน์ กษัตริย์ ซื่อสัตย์สุจริต มีวินัย ใฝ่เรียนรู้ อยู่อย่างพอเพียง มุ่งมั่นในการทำงาน รักความเป็นไทย และมีจิตสาธารณะ ซึ่งสอดคล้องกับความคิดเห็นของนักเรียนโรงเรียนแบบพุทธวิธี ที่ว่า “...นักเรียนมีความศรัทธาและเชื่อมั่นในสิ่งที่ดี สิ่งที่ถูกต้อง ถ้าทำสิ่งที่ดีก็จะเจอสิ่งที่ดี ถ้าเจอคนไม่ดีก็ไม่ไปตัดสินว่าเขาไม่ดี แต่จะมองด้านดีของเขาแล้วก็จะอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข โดยที่คิดว่ารักคนอื่นเหมือนรักตนเอง...” (St, BS 29 มกราคม 2557)

3. ปัญหาการจัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษา พบว่า

3.1 ปัญหาของกระบวนการจัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษา

- 1) วิธีการสอน/กระบวนการสอนครูผู้สอนเพศศึกษา ในปัจจุบันส่วนใหญ่นิยมสอนทฤษฎี และเน้นวิธีบรรยายมากที่สุด
- 2) หลักการ (จุดเน้น) ไม่มีหลักการที่ตายตัวแต่จะยึดตามตามตัวชี้วัดของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551
- 3) เนื้อหาการสอนเพศศึกษา สอนเนื้อหาไม่เหมาะสมกับวัยของนักเรียน
- 4) กิจกรรม มีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ได้แบบมีขอบเขตจำกัดเพราะไม่มีห้องสำหรับสอนเพศศึกษาโดยตรงและมีเวลาไม่เพียงพอสำหรับการจัดกิจกรรมบางอย่างที่ต่อเนื่อง
- 5) เวลาเรียน ผลการให้สัมภาษณ์ของครูโรงเรียนพุทธวิธี ที่ว่า “แม้ว่าเวลาเรียนเรื่องเพศศึกษาในโรงเรียนไม่เพียงพอแต่ทุกวินาทีเรามีโอกาสสอนเด็กเพราะครูจะอยู่กับเด็กตลอด 24 ชั่วโมง” (T, BS 29 มกราคม 2557)
ซึ่งสอดคล้องกับคำให้สัมภาษณ์ของครู ที่ว่า “...การจัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษาในชั้นเรียนเพียงอย่างเดียวไม่เพียงพอ...” (T, GS 24 มกราคม 2557)
ซึ่งสอดคล้องกับความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ ที่ว่า “...การจัดการเรียนรู้ในชั้นเรียนเพียงอย่างเดียวไม่เพียงพอ เพราะเพศศึกษามีจำนวนสอนชั่วโมงชัดเจน มีอยู่ในรายวิชาสุขศึกษา โดยแบ่งตามตัวชี้วัดของหลักสูตรแกนกลางฯ...” (E2 22 มกราคม 2557)
- 6) การบูรณาการจัดการเรียนรู้ สามารถบูรณาการได้กับรายวิชาที่ครูผู้สอนให้ความร่วมมือกันเท่านั้น

3.2 ปัญหาของการประเมินผลการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษา

- 1) วิธีการวัดและประเมินผล ไม่สามารถวัดและประเมินผลเป็นรายบุคคลได้ครบถ้วน
- 2) ผลการจัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษา ผู้เชี่ยวชาญเห็นว่า “ควรประเมินทักษะการปฏิบัติเพราะนักเรียนขาดทักษะการปฏิบัติเพราะอยากรู้อยากลอง”

3.3 ปัญหาของปัจจัยสนับสนุนการจัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษา

- 1) มุมมองต่อสถานการณ์ปัญหาเยาวชน เมื่อมีปัญหานักเรียนไม่ค่อยกล้าปรึกษากับผู้ใหญ่แต่จะปรึกษาเพื่อนและค้นคว้าจากสื่อออนไลน์ นักเรียนคิดว่าเรื่องเพศศึกษาครูรู้ไม่จริง ทำให้นักเรียนมักสอบถามจากเพื่อนและค้นคว้าข้อมูลจากทางอินเทอร์เน็ตซึ่งสะดวกและรวดเร็วกว่าเมื่อมีปัญหาจะไม่ค่อยกล้าปรึกษากับผู้ใหญ่แต่จะปรึกษาเพื่อนและค้นคว้าจากสื่อออนไลน์มากกว่า ดังสะท้อนจากครูผู้สอน ที่กล่าวว่า “....เด็กไทยไม่ค่อยกล้าถามครู...” (T, GS 24 มกราคม 2557)

- 2) การกำหนดและการใช้นโยบาย ผู้บริหารโรงเรียนไม่ส่งเสริมให้สอนเรื่องเพศศึกษา
- 3) วิธีการบริหารการจัดการเรียนรู้ ตามตัวชี้วัดของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551
- 4) สื่อและแหล่งเรียนรู้ โรงเรียนไม่มีแหล่งการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษาโดยตรง สื่อที่ใช้ในการจัดการเรียนการสอน คือหนังสือเรียน
- 5) คุณลักษณะของครูผู้สอน ครูบางคนยังมีความเห็นว่าเพศศึกษาเป็นเรื่องที่ควรปกปิด ครูผู้สอนบางคนยังมีความรู้เรื่องเพศศึกษาไม่เพียงพอ ซึ่งในโรงเรียนทั่วไปพบว่านักเรียนคิดว่าเรื่องเพศศึกษาครูรู้ไม่จริง ทั้งนี้นักเรียนจึงสอบถามจากเพื่อนและค้นคว้าข้อมูลจากทางอินเทอร์เน็ตซึ่งสะดวกและรวดเร็วกว่า (St, GS 24 มกราคม 2557)
- 6) การพัฒนาครูผู้สอน ส่งครูอบรมการสอนเพศศึกษาเฉพาะครูสุขศึกษาเท่านั้น
- 7) คุณลักษณะของนักเรียน นักเรียนส่วนใหญ่ขาดทักษะการปฏิเสธและยากจะรู้ยาก

ลอง

4. แนวทางในการจัดการเรียนรู้เพศศึกษา พบว่า

4.1 แนวทางในการพัฒนากระบวนการจัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษา

1) วิธีการสอน/กระบวนการสอน ผู้เชี่ยวชาญ เสนอแนะว่า ควรใช้หลักโยนิโสมนสิการ อริยสัจ 4 ศีล 5 หิริโอตตปปะ กัลยาณมิตร คือแก่นที่มักถูกใช้อย่างสม่ำเสมอ ในวิธีการสอนเพศศึกษา ดังคำกล่าวที่ว่า “...การใช้หลักศีล 5 เป็นกรอบในการปฏิบัติตนอย่างถูกต้อง เรียกว่าการครองตนอยู่กับเพื่อนในสังคมได้อย่างปกติสุขเพื่อป้องกันการเกิดปัญหาเรื่องเพศในโรงเรียนได้ ส่วนโยนิโสมนสิการ เพื่อช่วยให้นักเรียนเกิดการยับยั้งชั่งใจ หิริโอตตปปะ จะทำให้นักเรียนเกรงกลัวต่อบาป...” และ “...วิธีการสอนเพศศึกษาแบบก้าวหน้าที่สุด คือการไม่ห้ามเด็ก หากมีความจำเป็นต้องมีเพศสัมพันธ์ ต้องรู้จักวิธีป้องกันแบบต่าง ๆ อย่างถูกวิธีสำหรับชายและหญิง แต่ควรสอดแทรกคุณธรรมที่ดี เพื่อปลูกฝังเจตคติที่ดีในเรื่องเพศตั้งแต่เด็ก...” (E4 28 มกราคม 2557)

ซึ่งสอดคล้องกับความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ ที่ว่า “...การจะประสบความสำเร็จในการจัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษา คือการให้นักเรียนนั่งสมาธิเพราะการฝึกให้นักเรียนมีสติ นักเรียนจะคิดวิเคราะห์เป็นและควรสอนเรื่องเพศศึกษาว่าเป็นเรื่องปกติเป็นส่วนหนึ่งของชีวิตประจำวันไม่ใช่เรื่องน่าอาย ไม่ใช่เรื่องสูงสุดที่แตะต้องไม่ได้...” (E2 22 มกราคม 2557)

2) หลักการ (จุดเน้น) ผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นว่า “การจะประสบความสำเร็จในการจัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษา คือการให้นักเรียนนั่งสมาธิเพราะการฝึกให้นักเรียนมีสติ นักเรียนจะคิดวิเคราะห์เป็นและควรสอนเรื่องเพศศึกษาว่าเป็นเรื่องปกติเป็นส่วนหนึ่งของชีวิตประจำวันไม่ใช่เรื่องน่าอาย ไม่ใช่เรื่องสูงสุดที่แตะต้องไม่ได้”

3) เนื้อหาการสอนเพศศึกษา ผู้เชี่ยวชาญ ให้ความเห็นว่า “เนื้อหาเรื่องเพศศึกษาควรเป็นเนื้อหาที่อยู่ในช่วงวัยที่นักเรียนมีความสนใจ ควรยึดตามหลักสูตรแกนกลางฯ และหลักสูตรอาเซียน ควรสอนเนื้อหาเรื่องเพศศึกษาของชายและหญิงให้นักเรียนได้เรียนรู้เพศของตนเองและผู้อื่นด้วย ที่สำคัญควรสอนนักเรียนเกี่ยวกับการมีเพศสัมพันธ์เมื่อพร้อมและปลอดภัย ปลอดภัยจากโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์และการตั้งครรภ์ไม่พร้อม และจะต้องมีเพศสัมพันธ์แบบไม่บังคับกัน สองฝ่ายต้องยินยอมพร้อมใจกันและมีความรับผิดชอบร่วมกัน”

ในขณะที่ผู้เชี่ยวชาญ ให้ความเห็นว่า “...เนื้อหาเรื่องเพศศึกษาควรเป็นเนื้อหาที่อยู่ในช่วงวัยที่นักเรียนมีความสนใจ ควรยึดตามหลักสูตรแกนกลางฯ และหลักสูตรอาเซียน ควรสอนเนื้อหาเรื่องเพศศึกษาของชายและหญิงให้นักเรียนได้เรียนรู้เพศของตนเองและผู้อื่นด้วย ที่สำคัญควรสอนนักเรียนเกี่ยวกับการมีเพศสัมพันธ์เมื่อพร้อมและปลอดภัย ปลอดภัยจากโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์และการตั้งท้องไม่พร้อม และจะต้องมีเพศสัมพันธ์แบบไม่บังคับกัน สองฝ่ายต้องยินยอมพร้อมใจกันและมีความรับผิดชอบร่วมกัน...” (E1 20 มกราคม 2557)

และผู้เชี่ยวชาญอีกท่าน เห็นว่า “...ควรให้มีเนื้อหาเรื่องเพศศึกษาที่มีหน่วยกิตที่ชัดเจนมากกว่าไปผสมผสานอยู่ในเนื้อหาวิชาอื่นๆ ควรเป็นวิชาเพศศึกษาโดยตรง หรืออาจจะเป็นวิชาเลือก และที่สำคัญควรกำหนดผู้รับผิดชอบการสอนเพศศึกษาที่มีความสามารถเฉพาะ มีทักษะการสอนที่ดี รวมทั้งหลักสูตรควรมีการปรับปรุงให้ทันสมัยมากขึ้น...” (E2 22 มกราคม 2557)

4) กิจกรรม จากความเห็นของผู้เชี่ยวชาญ ที่ว่า “...ควรจัดกิจกรรมในรูปแบบของโครงการโดยการเชิญหน่วยงานภายนอกมาเป็นวิทยากรให้ความรู้ จัดกิจกรรมที่หลากหลายส่งเสริมให้มีแกนนำเยาวชน และในการประชุมผู้ปกครอง ครูจะต้องชี้แจงเจตคติเรื่องเพศด้วย...” (E2 22 มกราคม 2557)

5) เวลาเรียน ผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นว่าควรจัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษาเป็นวิชาเลือกสำหรับผู้ที่มีความสนใจ

6) การบูรณาการจัดการเรียนรู้ พบว่าผู้เชี่ยวชาญ มีความเห็นสอดคล้องกับทั้งสองโรงเรียนที่ว่า “...ควรบูรณาการเพศศึกษากับทุกรายวิชา ขึ้นอยู่กับความเหมาะสมของบริบทของนักเรียนในโรงเรียนนั้น ๆ ทำให้นักเรียนรู้จักตนเอง รู้จักอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข มีความรักได้อย่างมีความสุขและควรมีการติดต่อสื่อสารกับผู้ปกครองของนักเรียนและควรปลูกฝังพฤติกรรมป้องกันการเสี่ยงทางเพศของนักเรียนซึ่งทุกฝ่ายชุมชนหมู่บ้านหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต้องให้ความร่วมมือกัน ควรปลูกฝังค่านิยมในเรื่องเพศตั้งแต่เด็ก ๆ ด้วยการสอดแทรกคุณธรรมที่ยั่งยืนให้แก่เด็ก...” (E1 20 มกราคม 2557)

4.2 แนวทางในการประเมินผลการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษา

1) วิธีการวัดและประเมินผล ผู้เชี่ยวชาญ ให้ความเห็นว่า “...ควรวัดและประเมินผลตามเกณฑ์ KAP (Knowledge, Attitude, Practice) ประเมินจากการทดสอบ การฝึกทักษะการ

ปฏิบัติ การมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ตามตัวชี้วัดหลักสูตรแกนกลางฯ โดยเน้นการประเมินตามสภาพจริง...” (E1 20 มกราคม 2557)

2.) ผลการจัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษา ครูบางท่านมีความคิดเห็นว่า “การวัดความรู้ อย่างเดียวอาจไม่สะท้อนสิ่งที่ได้เรียนรู้มา เพราะเป้าหมายสุดท้ายของการเรียนรู้ คือการนำไปใช้ให้ตนเองมีคุณภาพชีวิตและความสุขที่ดีขึ้น” “เจตคติของผู้บริหารโรงเรียนต้องคิดตรงกับครูผู้สอนว่า ต้องจัดคาบเรียนให้มากขึ้นมีเวลามากพอที่จะสอนเพศศึกษา” ส่วนด้านทักษะชีวิต ทั้งฝ่ายบริหาร ครู และนักเรียน มีความเห็นตรงกันว่า “หลังจากเรียนเรื่องเพศศึกษาแล้วต้องมีความสามารถในการคิด วิเคราะห์ว่าอะไรควรอะไรไม่ควร ประเมินทางเลือกแล้วปฏิบัติได้อย่างถูกต้อง”

4.3 แนวทางในการพัฒนาปัจจัยสนับสนุนการจัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษา

1) มุมมองต่อสถานการณ์ปัญหาเยาวชน ผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นว่า วัยรุ่นปัจจุบัน มีความรักแบบชาย-หญิง ชาย-ชาย และหญิง-หญิงเพิ่มมากขึ้น ทำให้มีความจำเป็นต้องศึกษาเรื่องเพศศึกษาอย่างหลากหลายให้เหมาะสมกับแต่ละบุคคลจึงควรสอนให้วัยรุ่นได้เรียนรู้เท่าทันสื่อและมีการจัดการกับอารมณ์ทางเพศอย่างเหมาะสม

2) การกำหนดและการใช้นโยบาย ผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นว่าผู้บริหารต้องให้ความสำคัญในการจัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษาโดยมีนโยบายและการจัดการที่ชัดเจน

3) วิธีการบริหารการจัดการเรียนรู้ ผู้เชี่ยวชาญ เห็นว่าควรให้มีเนื้อหาเรื่องเพศศึกษาที่มีหน่วยกิตที่ชัดเจนมากกว่าไปผสมผสานอยู่ในเนื้อหาวิชาอื่นๆ ควรเป็นวิชาเพศศึกษาโดยตรง หรืออาจจะเป็นวิชาเลือก และที่สำคัญควรกำหนดผู้รับผิดชอบการสอนเพศศึกษาที่มีความสามารถเฉพาะ มีทักษะการสอนที่ดี รวมทั้งหลักสูตรควรมีการปรับปรุงให้ทันสมัยมากขึ้น

ดังคำให้สัมภาษณ์ของครูโรงเรียนทั่วไปที่ว่า “...ครูผู้สอนได้ไปอบรมและนำความรู้มาผสมผสานกับแผนการสอน ส่งเสริมการจัดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมและนำเสนอต่อโรงเรียน เช่น การจัดบอร์ดนิทรรศการ รณรงค์ สร้างความตระหนักให้นักเรียนเห็นความสำคัญสนใจเรียนรู้เรื่องเพศศึกษา...” (T, GS 24 มกราคม 2557)

ในขณะที่ผู้เชี่ยวชาญ มีความเห็นว่า “.....วัยรุ่นปัจจุบันมีความรักแบบชาย-หญิง ชาย-ชาย และหญิง-หญิงเพิ่มมากขึ้น ทำให้มีความจำเป็นต้องศึกษาเรื่องเพศศึกษาอย่างหลากหลายให้เหมาะสมกับแต่ละบุคคลจึงควรสอนให้วัยรุ่นได้เรียนรู้เท่าทันสื่อและมีการจัดการกับอารมณ์ทางเพศอย่างเหมาะสม...” (E1 20 มกราคม 2557)

4) สื่อและแหล่งเรียนรู้ จากแนวคิดของผู้เชี่ยวชาญ ที่ว่าสื่อและแหล่งการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษาควรเป็นแหล่งข้อมูลที่ต้องการ ครบถ้วน รอบด้านและเป็นข้อมูลที่ทันสมัย เป็นไปตามหลักวิชาการและสร้างสรรค์ ซึ่งอาจศึกษาจากชีวิตจริง เช่น วัดพระบาทน้ำพุ เป็นต้น

ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของผู้เชี่ยวชาญ ที่ว่า “...สื่อและแหล่งการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษาควรเป็นแหล่งข้อมูลที่ต้องการ ครบถ้วน รอบด้านและเป็นข้อมูลที่ทันสมัย เป็นไปตามหลัก

วิชาการและสร้างสรรค์ ซึ่งอาจศึกษาจากชีวิตจริงเช่น วัดพระบาทน้ำพุ...” (E4 28 มกราคม 2557)

5) คุณลักษณะของครูผู้สอน ในขณะที่ผู้เชี่ยวชาญ มีความเห็นว่า “....ครูผู้สอน เรื่องเพศศึกษาต้องเตรียมความพร้อม มีทักษะการสอนที่แตกต่าง หมั่นหาความรู้ที่ทันสมัย เข้าใจ เนื้อหาและสามารถจัดการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ....” (E1 20 มกราคม 2557)

6) การพัฒนาครูผู้สอน ควรมีการจัดอบรมครู ทั้งโรงเรียน ไม่ใช่เฉพาะครูสุขศึกษา เท่านั้น น่าจะเป็นครูทุกระดับชั้นจะได้มีส่วนร่วมในการสอนเรื่องเพศศึกษา ในขณะที่ผู้เชี่ยวชาญ มีความเห็นสอดคล้องกันว่า “ควรส่งเสริมให้ครูทุกคนโดยเฉพาะครูประจำชั้นมาอบรมเรื่องเพศศึกษา”

ดังสะท้อนจากคำสัมภาษณ์ของครูผู้สอน ที่ว่า “...ควรมีการจัดอบรมครู ทั้ง โรงเรียน ไม่ใช่เฉพาะครูสุขศึกษาเท่านั้น น่าจะเป็นครูทุกระดับชั้นจะได้มีส่วนร่วมในการสอนเรื่อง เพศศึกษา เพราะวาระเวลาในวิชาสุขศึกษาไม่พอแน่ และควรจัดเข้าไปในหลักสูตรการเรียนการสอนวิชาเพศศึกษา....” (T, GS 24 มกราคม 2557)

ในขณะที่ผู้เชี่ยวชาญ มีความเห็นว่า “...ควรส่งเสริมให้ครูทุกคนโดยเฉพาะครู ประจำชั้นมาอบรมเรื่องเพศศึกษา...” (E2 22 มกราคม 2557)

7) คุณลักษณะของนักเรียน ควรเน้นการปลูกฝังค่านิยมเรื่องเพศมาตั้งแต่เด็ก ๆ โดยสอดแทรกคุณธรรมที่ยั่งยืนให้แก่เด็ก ในขณะที่ผู้เชี่ยวชาญ เห็นว่า “...เน้นการปลูกฝังค่านิยม เรื่องเพศมาตั้งแต่เด็ก ๆ โดยสอดแทรกคุณธรรมที่ยั่งยืนให้แก่เด็กโดยกระตุ้นให้เด็กได้ตระหนักว่า เรื่องเพศเป็นเรื่องธรรมดา ไม่ควรตื่นตระหนกหรือปิดบังเรื่องเพศมากเกินไป ควรสอนให้เรียนรู้ อย่างเข้าใจ หากจะมีเพศสัมพันธ์ควรมีเมื่อพร้อมทั้งสองฝ่ายและมีการยินยอมพร้อมใจกัน สามารถ รับผิดชอบการกระทำนั้นได้...” (E2 22 มกราคม 2557)

ซึ่งจากข้อมูลดังกล่าวข้างต้นหลังจากได้ศึกษาบริบทและแนวทางการจัดการเรียนรู้ เรื่องเพศศึกษาแล้ว ผู้วิจัยได้สรุปลักษณะบริบทจัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษาในโรงเรียนทั่วไป และ โรงเรียนแบบพุทธวิธี และความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญเพื่อให้เห็นสภาพความเป็นจริงของบริบท จัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษาในโรงเรียน ซึ่งนำไปสู่การสังเคราะห์รูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่นำไปใช้ได้ จริง (Realistic) ดังตาราง

ตาราง 12 เปรียบเทียบความแตกต่างของการจัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษาในโรงเรียนทั่วไป
โรงเรียนแบบพุทธวิธีและความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ

ประเด็น	โรงเรียนทั่วไป	โรงเรียนแบบพุทธวิธี	ผู้เชี่ยวชาญ
1. กระบวนการจัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษา			
1) วิธีการสอน/ กระบวนการ การสอน	1. ใช้วิธีผสมผสาน เช่น บรรยาย สาทิต ตั้งคำถาม ซีดี วีดีโอ Powerpoint เอกสารแผ่นพับ ภาพพลิก 2. โรงเรียนมีห้อง โสตทัศนูปกรณ์ แต่ไม่มีสื่อ นวัตกรรมเรื่องเพศศึกษา โดยตรง 3. เน้นกิจกรรมกลุ่มกระตุ้นให้นักเรียนมีส่วนร่วม ช่วยกันระดมความคิด	1. การฝึกนั่งสมาธิก่อนเรียน ทุกกลุ่มสาระ เพื่อให้นักเรียน มีสมาธิในการเรียน 2. การนันทนาการคุณธรรมมา พัฒนานักเรียนซึ่งนันทนาการมีอยู่ มากมาย แล้วนำเข้าสู่ หลักสูตรจัดให้เข้ากับวัยของ นักเรียน 3. ครูจะให้นักเรียนเขียนสรุป เป็น Mind mapping แล้ว นำเสนอหน้าห้องเรียนทำให้ มีความเข้าใจมากขึ้น โดย การสอดแทรกหลักคุณธรรม 5 ประการ เน้นกิจกรรม วันหยุดเพิ่มทักษะชีวิต 4. ตั้งคำถามให้นักเรียน ช่วยกันระดมความคิด เราจะ ป้องกันอย่างไรเพื่อไม่ให้เกิด ปัญหา ถ้าเกิดปัญหาทาง เพศแล้วเราจะแก้ปัญหา อย่างไร ครูจะมีสถานการณ์ จากข่าวมาให้นักเรียน ช่วยกันคิด ช่วยกันตัดสินใจ ในการแก้ปัญหา และการ ป้องกันการเกิดปัญหา	1. โยนิโสมนสิการ อริยสัจ 4 ศีล 5 หิริโอตตปปะ กัลยาณมิตร คือตัวแกนที่ มักถูกใช้อย่างสม่ำเสมอใ วิธีการสอนเพศศึกษา 2. การใช้หลักศีล 5 เป็น กรอบในการปฏิบัติตน อย่างถูกต้อง เรียกว่า การ ครองตน อยู่กับเพื่อนใน สังคมได้อย่างปกติสุข เพื่อป้องกันการเกิด ปัญหาเรื่องเพศใน โรงเรียน 3. โยนิโสมนสิการเพื่อให้ นักเรียนเกิดความยับยั้ง ชั่งใจ 4. สอดแทรกคุณธรรมที่ดี เพื่อปลูกฝังเจตคติที่ดีใน เรื่องเพศ 5. วิธีการสอนเพศศึกษา แบบก้าวหน้าที่สุด คือการ ไม่ห้ามหากเด็กจะมี เพศสัมพันธ์ แต่ต้องรู้จัก วิธีการป้องกันแบบต่างๆ ของชายและหญิง
2) หลักการ (จุดเน้น)	1. หลักการสอนเพศศึกษา เป็นส่วนหนึ่งของการ เรียนรู้ในห้องเรียนโดยการ จัดหน่วยการเรียนรู้เฉพาะ แฝงไว้ในกลุ่มสาระฯ	1. นำหลัก “ศีล สมาธิ ปัญญา” มาประยุกต์ใช้ในการ จัดการเรียนการสอน เน้น “ความรัก” “ความ เมตตา” และ “คุณธรรม” โดยบูรณา การเข้าไปในการเรียนการ	1. เรื่องเพศศึกษาเป็น เรื่องปกติเป็นส่วนหนึ่ง ของชีวิต ไม่ใช่เรื่องน่าอาย ไม่ใช่เรื่องสูงสุดที่ จะต้องไม่ได้ 2. การประสบความสำเร็จ คือ เราคิดว่าการให้

ตาราง 12 (ต่อ)

ประเด็น	โรงเรียนทั่วไป	โรงเรียนแบบพุทธวิธี	ผู้เชี่ยวชาญ
		สอนและกิจกรรมทั้งหลาย เช่น ก่อนรับประทานอาหาร จะมีการสวดมนต์ ขอบคุณพ่อแม่ ครู ธรรมชาติ 2. เน้นหลัก 3 H คือ Head = สมอง Heart = หัวใจ Hand = การกระทำ การเรียนการสอน เริ่มจากความคิดดี คิดด้านบวกแล้วถ่ายทอดออกมา เป็นการกระทำที่ดีเวลาพูดก็พูดจากใจ	นักเรียนนั่งสมาธิ เพราะการที่เราฝึกให้นักเรียนมีสติแล้ว นักเรียนจะสามารถคิดวิเคราะห์เป็นให้นักเรียนระดมความคิด แล้วคิดวิเคราะห์
3) เนื้อหา การสอนเพศศึกษา	1. ได้สอดแทรกเกี่ยวกับหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาในการจัดการเรียนรู้ของนักเรียน เช่น ศีล 5 หิริโอตตปปะ การเกรงกลัวและละอายต่อบาป เรื่องขนบธรรมเนียมประเพณีของไทย เน้นให้นักเรียนตระหนักเรื่องโทษของการมีแฟนก่อนวัยอันควร หรือการตั้งครรภ์เมื่อไม่พร้อม การรักเดียวใจเดียว การไม่ซิงสุกก่อนห้าม	1. ไม่เน้นการสอนเรื่องเพศ แต่จะจัดการเรียนรู้ตามตัวชี้วัดของหลักสูตรแกนกลางปี 51 และป้องกัน การเกิดปัญหาโดยยึดหลักคุณธรรม 5 ประการ 2. เรื่องเพศศึกษาจะบูรณาการในเรื่องความรักของการไม่เบียดเบียนคนอื่น ในเรื่องเพศศึกษาจะสอนให้รักกันแบบมีสติมากกว่าการรักกันแบบชั่วสาว แต่จะสอนให้ความรักแก่กันเท่านั้น 3. ใช้หลักธรรมเกี่ยวกับโยนิโสมนสิการ อริยสัจ 4 กัลยาณมิตร ศีล 5 หิริโอตตปปะ สอดแทรกในเนื้อหาที่มีการจัดการเรียนการสอนเรื่องเพศศึกษา	1. ควรสอนนักเรียนเกี่ยวกับการมีเพศสัมพันธ์ เมื่อพร้อมและปลอดภัย ปลอดภัยจากโรคติดต่อทางเพศ และการตั้งท้องไม่พร้อม และที่สำคัญการมีเพศสัมพันธ์จะต้องมีเพศสัมพันธ์แบบไม่มีการบังคับกัน สองฝ่ายต้องยินยอมพร้อมใจกันและมี ความรับผิดชอบร่วมกัน 2. เนื้อหาเรื่องเพศศึกษา ควรเป็นเนื้อหาที่อยู่ในช่วงวัยที่นักเรียนมีความสนใจ ควรยึดตามหลักสูตรแกนกลางปี 51 หลักสูตรอาเซียน 3. สอนเนื้อหาเรื่องเพศศึกษาของชายและหญิงให้นักเรียนทั้งชายและหญิงได้เรียนรู้เพศของตนเองและผู้อื่นด้วย เพื่อความเป็นประโยชน์

ตาราง 12 (ต่อ)

ประเด็น	โรงเรียนทั่วไป	โรงเรียนแบบพุทธวิธี	ผู้เชี่ยวชาญ
			สูงสุด 4. หลักสูตรควรมีการปรับปรุงให้ทันสมัย
4) กิจกรรม	1. ส่งเสริมกิจกรรมตามวันสำคัญ เช่น วันเอตส์โลก วันวาเลนไทน์ โดยการจัดกิจกรรมร่วมกับหน่วยงานอื่น รมรณรงค์ จัดนิทรรศการให้นักเรียนมีส่วนร่วม 2. โดยการเชิญวิทยากรจากองค์กรภายนอกมาจัดกิจกรรมส่งเสริมให้ความรู้เพื่อให้นักเรียนได้รับความรู้และประสบการณ์ใหม่ๆ แต่ส่วนใหญ่จะเลือกนักเรียนกลุ่มเสี่ยง ทำให้ไม่สามารถส่งเสริมได้ครบถ้วน	1. จัดกิจกรรมที่สอนให้นักเรียนคิดวิเคราะห์อย่างแยบยล คิดเป็น พูดเป็น กล้าคิด กล้าทำ กล้าแสดงออก ในทางที่ถูกที่ควร ปลุกฝังให้นักเรียนฝึกเห็นคุณค่าแห่งความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์มีอุปนิสัยที่ดีงาม ฝึกการเป็นผู้ให้กับนักเรียน 2. มีวิทยากรเข้ามาบรรยายให้ความรู้เรื่องเพศศึกษา และมีการไปทัศนศึกษาดูงานวัดพระบาทน้ำพุ 3. ครูหากิจกรรมมาให้ให้นักเรียนทำในช่วงกิจกรรมวันหยุดเสาร์ อาทิตย์	1. ควรประชุมครูผู้ปกครอง จะต้องให้เข้าใจเรื่องเจตคติในเรื่องเพศ 2. จัดกิจกรรมในรูปแบบของโครงการโดยการเชิญหน่วยงานภายนอกมาเป็นวิทยากรให้ความรู้ จัดกิจกรรมที่หลากหลายให้แก่นักเรียน จัดเยาวชนมาอบรมเป็นเยาวชนแกนนำ
5) เวลาเรียน	1. การจัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษาในชั้นเรียนเพียงพออย่างเดียวไม่เพียงพอ 2. เพศศึกษาจะอยู่ในรายวิชาสุขศึกษาซึ่งถูกแบ่งมาจากวิชาพลศึกษา 0.5 หน่วยกิต สอบคาบเดียว โดยการจัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษา 4 คาบ ต่อ 1 ภาคเรียน โดยยึดตามตัวชี้วัดของหลักสูตรแกนกลางปี 51	1. เวลาเรียนเรื่องเพศศึกษาในโรงเรียนไม่เพียงพอ ทุกวันที่เรามีโอกาสสอนเด็กเพราะครูจะอยู่กับเด็กตลอด 24 ชั่วโมง 2. การจัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษาอยู่ในชั่วโมงวิชาสุขศึกษาเพียงอย่างเดียว สัปดาห์ละ 1 คาบ ประมาณ 3-4 คาบ/ภาคเรียน	1. การจัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษาในชั้นเรียนเพียงพออย่างเดียวไม่เพียงพอ 2. เพศศึกษามีจำนวนชั่วโมงสอนชัดเจน มีอยู่ในรายวิชาสุขศึกษา โดยแบ่งตามตัวชี้วัดของหลักสูตรแกนกลางปี 51

ตาราง 12 (ต่อ)

ประเด็น	โรงเรียนทั่วไป	โรงเรียนแบบพุทธวิธี	ผู้เชี่ยวชาญ
6) การบูรณาการ	1. บูรณาการกับหน่วยงานภายนอก มีผู้เชี่ยวชาญมาบรรยาย จัดกิจกรรมให้นักเรียนในเรื่องการป้องกัน การตั้งครุฑไม่พร้อม 2. บูรณาการร่วมกันจัดกิจกรรมอบรมให้ พ่อแม่ ผู้ปกครอง และครูที่ปรึกษา ควรมีสัมพันธภาพที่ดีต่อกัน ควรมีการเยี่ยมบ้านนักเรียน กิจกรรมโฮมรูม ทุกเช้า ควรดูแลนักเรียนอย่างใกล้ชิด และมีการติดต่อกับผู้ปกครองเสมอ	1. สอนให้นักเรียนเป็นคนดี คนเก่ง แล้วโรงเรียนนี้ยังเปิดสอนและปลูกฝังให้เด็กช่วยกันแก้ปัญหาโลกร้อน ด้วยวิธีต่างๆ เช่นร่วมมือกันปลูกป่าและห่วงใยสิ่งแวดล้อมไว้ในหลักสูตร การเรียนการสอนด้วย พร้อมทั้งให้นักเรียนเหล่านี้อยู่ได้โดยไม่ต้องพึ่งพาเทคโนโลยีใดๆ จึงทำให้มีการห้ามใช้เทคโนโลยีมือถือในโรงเรียนด้วย 2. ไม่เน้นเรื่องการสอนเพศศึกษาโดยตรง แต่จะจัดกิจกรรมการแข่งขันกีฬา และนันทนาการ 3. มีการอบรมชี้แจงครู คณะกรรมการสถานศึกษา ผู้ปกครอง เรื่องการจัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษาว่าทำไมเราต้องแยกนักเรียนชายหญิงชัดเจนตั้งแต่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ซึ่งเราจะเน้นวิธีการป้องกันมากกว่าการแก้ปัญหา	1. ควรปลูกฝังค่านิยมเรื่องเพศมาตั้งแต่เด็กๆ แล้วหาทางสอดแทรกคุณธรรม ที่ยั่งยืนให้กับเด็ก โดยกระตุ้นให้เด็กได้ตระหนักว่าเรื่องเพศเป็นเรื่องธรรมดา ไม่ควรไปตื่นตระหนก หรือปิดบังมากเกินไป 2. ควรบูรณาการเพศศึกษากับทุกรายวิชา และทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ โดยการจัดการเรียนรู้ในแต่ละคาบขึ้นอยู่กับความเหมาะสมของบริบทของนักเรียนในโรงเรียนนั้นๆ ทำให้นักเรียนรู้จักตนเอง รู้จักอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข มีความรักได้อย่างมีความสุข 3. ควรจะมีการสื่อสารกับผู้ปกครองของนักเรียนให้สามารถพูดคุยกับนักเรียนที่บ้านได้ด้วย คือการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษามันจะต้องเกิดขึ้นได้ตลอดเวลา ผู้ปกครองควรเป็นผู้มีบทบาทส่งเสริมความรู้ความเข้าใจเรื่องเพศศึกษามากกว่าจะเป็นผู้กีดกัน

ตาราง 12 (ต่อ)

ประเด็น	โรงเรียนทั่วไป	โรงเรียนแบบพุทธวิธี	ผู้เชี่ยวชาญ
2. การประเมินผลการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษา			
1) วิธีการวัดและประเมินผล	1. แบบทดสอบก่อนเรียนและแบบทดสอบหลังเรียน 2. การสอบกลางภาคเรียนและการสอบปลายภาคเรียน 3. วัดและประเมินโดยการสังเกต สัมภาษณ์ การให้คำปรึกษา มีการเยี่ยมบ้านนักเรียนถนัดเฉพาะที่เป็นครูประจำชั้นเท่านั้นและมีข้อมูลนักเรียนเป็นรายบุคคล	1. วิธีการวัดและประเมินผล การเรียนรู้เรื่องเพศศึกษา จาก การสังเกตพฤติกรรม (รายกลุ่ม) (รายบุคคล) การสอบกลางภาคเรียน และการสอบปลายภาคเรียน 2. ประเมินตามคุณลักษณะอันพึงประสงค์ 3. ประเมินผลทั่วไป แต่ไม่ใช่ครูผู้สอนรายวิชาสุขศึกษาเท่านั้น แต่จะเป็นครูประจำชั้นเป็นผู้ประเมินผลของนักเรียนอย่างครบถ้วน	1. วัดผลและประเมินผลตามเกณฑ์ KAP 2. ประเมินผลจากใบกิจกรรม ใบงาน การทดสอบ การมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนการสอน 3. ทดสอบ ผูกทักษะการปฏิบัติ การมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ ประเมินตามตัวชี้วัด
2) ผลการจัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษา			
- ด้านความรู้เรื่องเพศศึกษา		ครูบางท่านมีความคิดเห็นว่า “การวัดความรู้อย่างเดียวอาจไม่สะท้อนสิ่งที่ได้เรียนรู้มา เพราะเป้าหมายสุดท้ายของการเรียนรู้คือการนำไปใช้ให้ตนเองมีคุณภาพชีวิตและความสุขที่ดีขึ้น”	ให้ความสำคัญเป็นอันดับแรกเนื่องจากสามารถวัดได้ง่ายที่สุด “การประเมินความรู้ประเมินได้จากการทดสอบกลางภาค ปลายภาค รวมถึงคะแนนเก็บต่าง ๆ “
- ด้านเจตคติต่อการป้องกันพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศ	1. ผู้บริหารและครูผู้สอนต้องเปลี่ยนความคิดให้ตรงกัน “เจตคติของผู้บริหารโรงเรียนต้องคิดตรงกับครูผู้สอนว่าต้องจัดคาบเรียนให้มากขึ้นมีเวลามากพอที่จะสอนเพศศึกษา”		
- ด้านทักษะชีวิต	2. ทั้งฝ่ายบริหาร ครูและนักเรียน มีความเห็นตรงกัน “หลังจากเรียนเรื่องเพศศึกษาแล้วต้องมี		การสอนทักษะการปฏิเสธ เพราะนักเรียนขาดทักษะการปฏิเสธเพราะอยากลอง

ตาราง 12 (ต่อ)

ประเด็น	โรงเรียนทั่วไป	โรงเรียนแบบพุทธวิธี	ผู้เชี่ยวชาญ
	ความสามารถในการคิดวิเคราะห์ว่าอะไรควรอะไรไม่ควร ประเมินทางเลือก แล้วปฏิบัติได้อย่างถูกต้อง”		
3.ปัจจัยที่ทำให้เกิดการจัดการจัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษา			
1) มุมมองต่อสถานการณ์ปัญหาเยาวชน	1. วัยรุ่นสมัยนี้คิดว่าการมีแฟนเป็นเรื่องปกติ ใครๆก็มีกัน	1. การแยกนักเรียนชายหญิงตั้งแต่ระดับชั้นประถมปีที่ 4 เป็นการป้องกันการเกิดปัญหาพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศได้จึงทำให้ไม่พบสถิติสถานการณ์การตั้งครรภ์ในวัยเรียนหรือท้องไม่พร้อมของนักเรียนเลย	1. วัยรุ่นปัจจุบันมีความรักแบบชาย-หญิง ชาย-ชาย และหญิง-หญิงเพิ่มมากขึ้น ทำให้มีความจำเป็นต้องศึกษาเรื่องเพศศึกษาอย่างหลากหลายให้เหมาะสมกับแต่ละบุคคล
2) การกำหนดและการใช้นโยบาย	1. ระดับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาให้ความสำคัญสูงมาก มอบหมายเป็นนโยบายชัดเจนที่โรงเรียนต้องนำไปสู่การปฏิบัติให้เกิดผลต่อนักเรียนอย่างจริงจัง 2. ผู้บริหารมีการประกาศนโยบายของโรงเรียน ครูผู้ปกครองตระหนักเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันเรื่องพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศ ให้ความรู้เกี่ยวกับวิธีป้องกันการเกิดปัญหาและวิธีการแก้ไข้ปัญหา	1. มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ เน้นคุณธรรมจริยธรรมนำหน้าวิชาการ รูปแบบการจัดโรงเรียนเป็นโรงเรียนประจำกินนอน 2. โรงเรียนไม่มีนโยบายในการจัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษา แต่โรงเรียนจะเน้นหลักคุณธรรม 5 ประการ ได้แก่ ความรักความเมตตา ความจริง ความประพฤติชอบ ความสงบสุข และอหิงสา (การไม่เบียดเบียนกัน) ทำให้ไม่มีปัญหาเรื่องเพศเกิดขึ้น	1. ผู้บริหารต้องให้ความสำคัญ มีนโยบาย และมีการจัดการที่ชัดเจน

ตาราง 12 (ต่อ)

ประเด็น	โรงเรียนทั่วไป	โรงเรียนแบบพุทธวิธี	ผู้เชี่ยวชาญ
3) วิธีการบริหารการจัดการเรียนรู้	1. แบบต่อเนื่องและบูรณาการกับทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ 2. ตามวัตถุประสงค์ ตามตัวชี้วัดของหลักสูตรแกนกลางปี 51	1. แยกนักเรียนชายหญิง ตั้งแต่ชั้นเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 เพื่อป้องกันการเกิดปัญหาเรื่องเพศจึงเน้นการป้องกันการเกิดปัญหามากกว่าการแก้ไขปัญหา 2. แผนการจัดการเรียนรู้จากหลักสูตรแกนกลางปี 51 และบูรณาการกับทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ จะมีการฝึกเข้าฐานเหมือนลูกเสือ 3. เราจะพยายามหลีกเลี่ยงการสอนเรื่องเพศศึกษา	1. ควรให้มีเนื้อหาที่มีหน่วยกิตชัดเจนมากกว่าไปผสมผสานอยู่ในเนื้อหาวิชาอื่นๆ ควรเป็นวิชาเพศศึกษา 2. ไม่ควรสอนเรื่องเพศศึกษาอย่างเดียว ควรสอนการป้องกันโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ การป้องกันการตั้งครรภ์ การวางแผนครอบครัว การคลอด เจตคติเรื่องเพศ ความเสมอภาค ทักษะการจัดการกับตัวเองเมื่อมีอารมณ์ทางเพศ ทักษะการปฏิเสธ ทักษะการเรียนรู้เท่าทันสื่อ 3. ควรดูหลักสูตรมาศึกษาควบคู่กับหลักสูตรแกนกลางปี 51 บางโรงเรียนอาจใช้หลักสูตรของ PATH และควรดูหลักสูตรให้เหมาะสมกับพื้นที่ของนักเรียน 4. ควรสอนให้วัยรุ่นได้เรียนรู้เท่าทันสื่อและมีการจัดการกับอารมณ์ทางเพศอย่างเหมาะสม
4) สื่อและแหล่งเรียนรู้	1. โรงเรียนไม่มีแหล่งการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษาโดยตรง 2. สื่อที่ใช้ในการจัดการเรียนการสอน โดยใช้	1. สื่อการเรียนรู้ ครูผู้สอนเป็นคนคัดกรองสื่ออย่างเข้มงวดว่ามีความเหมาะสมกับนักเรียนหรือไม่ 2. เอกสารประกอบการ	1. แหล่งการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษาควรเป็นแหล่งข้อมูลที่ถูกตรวจสอบ ครบถ้วน รอบด้าน และเป็นข้อมูลที่ทันสมัย

ตาราง 12 (ต่อ)

ประเด็น	โรงเรียนทั่วไป	โรงเรียนแบบพุทธวิธี	ผู้เชี่ยวชาญ
	หนังสือเรียน คั่นคว่ำทาง Internet	เรียนรู้ ถ้าเป็นสื่อการสอน เรื่องเพศโดยตรงจะไม่ใช้ ไม่อยากให้นักเรียนเห็นเรื่อง เพศมากเกินไป บางเรื่อง ผ่านสื่อไม่ได้ ต้องผ่านคำพูด บางอย่างมันล่อแหลมเกินไป 3. โรงเรียนมีแหล่งการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษา คือมีห้อง Internet ห้อง วิทยาศาสตร์ แต่ก็ไม่มี แหล่งเรียนรู้เรื่องเพศศึกษา โดยตรง ไม่เจาะจงเรื่อง เพศศึกษา โดยบูรณาการกับ วิชาวิทยาศาสตร์ 4. ทุกกิจกรรมการเรียนรู้จะไม่ปล่อยให้ นักเรียนเรียนรู้ ตามลำพัง ครูผู้สอนจะดูแล นักเรียนอย่างใกล้ชิด	แหล่งการเรียนรู้จากชีวิตจริง เช่น วัดพระบาทน้ำพุ 2. สื่อเรื่องเพศศึกษา ควร เป็นไปตามหลักวิชาการ และสร้างสรรค์ 3. หนังสือทั่วไป งานวิจัย เอกสารขององค์การ PATH กระทรวง สาธารณสุข สื่อออนไลน์
5) คุณลักษณะของครูผู้สอน	1. ครูสอนเพศศึกษาน่าจะ อายุไม่มาก-ปานกลาง จะ แต่งงานหรือไม่ก็ได้ เป็นครู ที่สอนแบบสนุก สามารถ เข้าใจและอธิบายแบบ ยกตัวอย่าง 2. ครูที่สอนแบบ ไม่ดุและมี ความรู้จริง จะเพศไหนก็ได้ ให้สอนรู้เรื่องและน่าสนใจ	1. ครูที่สอนเรื่องเพศศึกษา สามารถพูดคุยกันได้ ตรงไปตรงมา ไม่ปิดกันคือ ถ้านักเรียนถามอะไร ก็ สามารถตอบได้ เรื่องอายุคง ไม่ได้สำคัญมาก แต่ควรมี ประสบการณ์ที่ได้เรียนมาได้ เห็นมา	1. ครูผู้สอนเรื่อง เพศศึกษาได้รับการ เตรียมความพร้อมและ การสนับสนุนอย่าง ต่อเนื่อง 2. ครูมีทักษะการสอนที่ แตกต่างกันไป บางคนชอบ บรรยาย บางคนก็ขยันไป หาองค์ความรู้ที่ทันสมัย ขึ้นอยู่กับนักเรียนด้วย Push a man in a right job 3. กำหนดบทบาทหรือ ผู้รับผิดชอบการสอน เพศศึกษาที่มี ความสามารถเฉพาะ มี ทักษะการสอนที่ดี

ตาราง 12 (ต่อ)

ประเด็น	โรงเรียนทั่วไป	โรงเรียนแบบพุทธวิธี	ผู้เชี่ยวชาญ
6) การพัฒนาครู	1. กระบวนการในการพัฒนาครูส่งไปเรียน ไปอบรม ไปสัมมนา ไปศึกษาดูงานจากแหล่งสถานที่จริง แล้วกลับมาขยายผลที่โรงเรียน	1. การพัฒนาครู ครูได้ไปอบรมเรื่องเพศศึกษา ได้ความรู้ใหม่ ๆ ตลอดเวลาจากการจัดอบรม การจัดนิทรรศการ วันเอดส์โลก วันวาเลนไทน์	1. ครูผู้สอนก็ต้องมีความเข้าใจในเนื้อหา โดยต้องเป็นผู้ที่อยู่ในสายวิชาชีพ ยิ่งเป็นการดีมาก
7) คุณลักษณะของนักเรียน	1. นักเรียนมีความอยากรู้ อยากเห็นเรื่องเพศศึกษา 2. นักเรียนต้องรู้จักปฏิเสธ ไม่ปล่อยตัวเกินไป ไม่อยู่กับเพศตรงข้ามสองต่อสองในที่เปลี่ยว 2. เด็กไทยไม่ค่อยกล้าถามเรื่องเพศกับผู้ใหญ่และไม่กล้าถามครูแต่จะไปถามเพื่อนมากกว่าและค้นคว้าจากสื่อออนไลน์ด้วยตนเอง	1. นักเรียนมีความศรัทธา และมีความเชื่อมั่นในสิ่งที่ดี สิ่งที่ถูกต้อง ถ้าเราทำสิ่งที่ดีก็จะเจอสิ่งที่ดี เจอคนไม่ดีไม่ไปตัดสินว่าเขาไม่ดี แต่เราจะมองด้านที่ดีของเขา แล้วเราก็จะอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้ อย่างมีความสุข โดยที่เราคิดว่าเรารักคนอื่นเหมือนเรารักตัวเอง	1. นักเรียนเวลามีเพศสัมพันธ์นักเรียนต้องป้องกันตัวเอง ถามว่าเด็กตอบข้อเขียน ได้เต็มร้อย

จากตาราง 12 เปรียบเทียบความแตกต่างของการจัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษาในโรงเรียนทั่วไป โรงเรียนแบบพุทธวิธีและความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ พบว่าสภาพที่ทำให้เกิดการจัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษา โดยโรงเรียนทั่วไปและโรงเรียนแบบพุทธวิธีมีการจัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษาตามตัวชี้วัดหลักสูตรแกนกลางฯ แต่โรงเรียนแบบพุทธวิธีมีการคัดกรองสื่อการสอนอย่างเข้มงวด ครูผู้สอนจะดูแลนักเรียนอย่างใกล้ชิดพร้อมทั้งสอนให้นักเรียนอยู่ได้โดยไม่ต้องพึ่งพาเทคโนโลยี เน้นสอนให้นักเรียนเป็นคนดีคนเก่ง โดยการปลูกฝังค่านิยมตั้งแต่เด็ก เน้นสอนให้นักเรียนรู้จักคิดวิเคราะห์ตั้งแต่เยาว์วัย สำหรับโรงเรียนทั่วไปการควบคุมสื่อทำได้ยากทำให้ส่งผลต่อการเรียนรู้ที่แตกต่างกันตามแต่สภาพของแต่ละโรงเรียน แต่มีจุดร่วมคือวิธีการสอนคือเน้นการสร้างศักยภาพของนักเรียนให้นักเรียนมีศักยภาพเพิ่มขึ้น ซึ่งครูผู้สอนต้องมีศักยภาพสูงพอ ซึ่งการพัฒนาการสอนของครูแต่ละคนได้ส่งเสริมให้ครูมีความพยายาม อดทน มีเจตคติที่ดีต่อการสอนเพศศึกษากับนักเรียน สนับสนุนให้ครูนำไปทดลองฝึกฝนทักษะบ่อย ๆ ของการสอนเพื่อให้สอนได้อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ส่วนปัญหาในการจัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษา ในโรงเรียนทั่วไปการควบคุมสื่อทำได้ยาก แต่โรงเรียนแบบพุทธวิธีควบคุมสื่อได้เข้มงวดและสอนเน้นหลักคุณธรรม 5 ประการ การใช้หลักศีล 5 เป็นกรอบในการปฏิบัติตนเพื่ออยู่กับเพื่อนได้อย่างปกติสุข ใช้หลักโยนิโส

มนสิการเพื่อช่วยให้นักเรียนเกิดการยับยั้งชั่งใจและใช้หลักทริโอติดปะ ทำให้นักเรียนเกรงกลัวต่อบาป ควรมีการปลูกฝังวัฒนธรรม ประเพณี การไปวัด การทำบุญ การร่วมกิจกรรมทางศาสนา และการนำหลักการสอนทางพุทธศาสนาไปใช้ในการดำเนินชีวิตตั้งแต่ในวัยเด็ก เพื่อให้มีสิ่งยึดเหนี่ยวจิตใจและให้แนวทางในการดำเนินชีวิตที่ดีงาม สำหรับโรงเรียนทั่วไปส่วนใหญ่ใช้วิธีโดยการสอนแบบบรรยาย ส่วนแนวทางในการจัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษา พบว่าไม่ควรสอนเนื้อหาเรื่องเพศศึกษาเพียงอย่างเดียว แต่ควรสอดแทรกเนื้อหาที่อยู่ในช่วงวัยที่นักเรียนมีความสนใจ และสอนเนื้อหาเพศศึกษาของชายและหญิงให้นักเรียนได้รู้เรื่องของตัวเอง และผู้อื่นด้วย โดยพบว่าการสอนเรื่องเพศแก่เด็กและวัยรุ่นเป็นกระบวนการการศึกษาที่เกี่ยวข้องกับชีวิตมนุษย์ตั้งแต่เกิดจนตาย เป็นการศึกษาทั้งในและนอกโรงเรียนที่จะทำให้บุคคลได้เรียนรู้ธรรมชาติ ความเป็นจริงของชีวิตและสังคมเพื่อให้บุคคลมีความรู้ มีเจตคติและมีพฤติกรรมถูกต้องในเรื่องเพศตลอดจนสามารถปรับตัวตามพัฒนาการของชีวิตอย่างเหมาะสม วิธีการวัดและประเมินผลของโรงเรียนทั่วไป ครูผู้สอนจะเป็นผู้ประเมิน โดยการสอบกลางภาคเรียนและปลายภาคเรียน แต่โรงเรียนแบบพุทธวิธี มีวิธีการวัดและประเมินผลจากการสังเกตพฤติกรรมรายบุคคล รายกลุ่ม โดยครูผู้สอนและครูประจำชั้นเป็นผู้ประเมินทำให้สามารถประเมินได้ครอบคลุม และประเมินตามสภาพจริงได้มากยิ่งขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับความเห็นของผู้เชี่ยวชาญ ที่ว่าควรวัดและประเมินผลตามเกณฑ์ KAP (Knowledge, K) (Attitude, A) (Practice, P) “การวัดความรู้อย่างเดียวอาจไม่สะท้อนสิ่งที่ได้เรียนรู้มา เพราะเป้าหมายสุดท้ายของการเรียนรู้คือการนำไปใช้ให้ตนเองมีคุณภาพชีวิตและความสุขที่ดีขึ้น” “เจตคติของผู้บริหารโรงเรียนต้องคิดตรงกับครูผู้สอนว่าต้องจัดคาบเรียนให้มากขึ้นมีเวลามากพอที่จะสอนเพศศึกษา” “หลังจากเรียนเรื่องเพศศึกษาแล้วต้องมีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ว่าอะไรควรอะไรไม่ควร ประเมินทางเลือกแล้วปฏิบัติได้อย่างถูกต้อง” ดังนั้นความรู้และเจตคติมีผลต่อพฤติกรรมหรือการปฏิบัติ โดยประเมินจากการทดสอบ การฝึกทักษะการปฏิบัติ การมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ หลังเรียนเรื่องเพศศึกษาแล้วนักเรียนต้องมีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ ประเมินทางเลือกแล้วปฏิบัติได้อย่างถูกต้อง ควรสอนทักษะการปฏิเสธ ที่ว่าเรื่องที่สอนต้องเป็นเรื่องที่สัมพันธ์กัน การสอนให้นักเรียนได้ฝึกทักษะการปฏิเสธและทักษะการทำกิจกรรมกลุ่ม โดยมีการจัดวางแผนการประเมินอย่างสอดคล้องกับเป้าหมายการเรียนรู้ ซึ่งโรงเรียนที่เลือก เป็นโรงเรียนที่มีองค์ประกอบปัจจัยสนับสนุนการจัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษาเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนด ดังนี้

1. มุมมองต่อสถานการณ์ปัญหาเยาวชน ผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นว่า วัยรุ่นปัจจุบันมีความรักแบบชาย-หญิง ชาย-ชาย และหญิง-หญิงเพิ่มมากขึ้น ทำให้มีความจำเป็นต้องศึกษาเรื่องเพศศึกษาอย่างหลากหลายให้เหมาะสมกับแต่ละบุคคลจึงควรสอนให้วัยรุ่นได้เรียนรู้เท่าทันสื่อและการจัดการกับอารมณ์ทางเพศอย่างเหมาะสม
2. การกำหนดและการใช้นโยบาย ผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นว่าผู้บริหารต้องให้ความสำคัญในการจัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษาโดยมีนโยบายและการจัดการที่ชัดเจน
3. วิธีการบริหารการจัดการเรียนรู้ ผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นว่าควรให้มีเนื้อหาเรื่องเพศศึกษาที่มีหน่วยกิตที่ชัดเจนมากกว่าไปผสมผสานอยู่ในเนื้อหาวิชาอื่นๆ ควรเป็นวิชาเพศศึกษา

โดยตรง หรืออาจจะเป็นวิชาเลือก และที่สำคัญควรกำหนดผู้รับผิดชอบการสอนเพศศึกษาที่มีความสามารถเฉพาะ มีทักษะการสอนที่ดี รวมทั้งหลักสูตรควรมีการปรับปรุงให้ทันสมัยมากขึ้น

4. สื่อและแหล่งเรียนรู้ จากแนวคิดของผู้เชี่ยวชาญ ที่ว่าสื่อและแหล่งการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษาควรเป็นแหล่งข้อมูลที่ถูกต้อง ครบถ้วน รอบด้านและเป็นข้อมูลที่ทันสมัย เป็นไปตามหลักวิชาการและสร้างสรรค์ ซึ่งอาจศึกษาจากชีวิตจริง เช่น วัดพระบาทน้ำพุ เป็นต้น

5. คุณลักษณะของครูผู้สอน ผู้เชี่ยวชาญ มีความเห็นว่าครูผู้สอนเรื่องเพศศึกษาต้องเตรียมความพร้อม มีทักษะการสอนที่แตกต่าง หมั่นหาความรู้ที่ทันสมัย เข้าใจเนื้อหาและสามารถจัดการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

6. การพัฒนาครูผู้สอน ควรมีการจัดอบรมครู ทั้งโรงเรียน ไม่ใช่เฉพาะครูสุขศึกษาเท่านั้น น่าจะเป็นครูทุกระดับชั้นจะได้มีส่วนร่วมในการสอนเรื่องเพศศึกษา ซึ่งผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นว่าควรส่งเสริมให้ครูทุกคนโดยเฉพาะครูประจำชั้นมาอบรมเรื่องเพศศึกษา

7. คุณลักษณะของนักเรียน ควรเน้นการปลูกฝังค่านิยมเรื่องเพศมาตั้งแต่เด็กๆ โดยสอดแทรกคุณธรรมที่ยั่งยืนให้แก่เด็ก โดยผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นว่าควรเน้นการปลูกฝังค่านิยมเรื่องเพศมาตั้งแต่เด็กๆ โดยสอดแทรกคุณธรรมที่ยั่งยืนให้แก่เด็กโดยกระตุ้นให้เด็กได้ตระหนักว่าเรื่องเพศเป็นเรื่องธรรมดา ไม่ควรตื่นตระหนกหรือปิดบังเรื่องเพศมากเกินไป ควรสอนให้เรียนรู้อย่างเข้าใจ หากจะมีเพศสัมพันธ์ควรมีเมื่อพร้อมทั้งสองฝ่ายและมีการยินยอมพร้อมใจกัน สามารถรับผิดชอบต่อกระทำนั้นได้

ซึ่งจากข้อมูลดังกล่าวข้างต้นหลังจากได้ศึกษาบริบทและแนวทางการจัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษาแล้ว ผู้วิจัยได้สรุปลักษณะบริบทจัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษาในโรงเรียนทั่วไป และโรงเรียนแบบพุทธวิธี และความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญเพื่อให้เห็นสภาพความเป็นจริงของบริบทจัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษาในโรงเรียน ซึ่งนำไปสู่การสังเคราะห์รูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่นำไปใช้ได้จริง (Realistic) ดังตาราง

ตาราง 13 สรุปเนื้อหาตามความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน

เนื้อหา	ความคิดเห็นผู้เชี่ยวชาญ					รวม
	E1	E2	E3	E4	E5	
1. เจตคติในเรื่องเพศ	✓	✓	✓	✓	✓	5
2. การมีเพศสัมพันธ์ที่ปลอดภัย	✓	-	-	✓	✓	3
3. การเข้าใจและรู้จักตนเอง	-	✓	-	-	✓	2
4. ความเสมอภาคทางเพศ	✓	✓	✓	✓	✓	5
5. ทักษะการปฏิเสธ	✓	✓	✓	-	-	3
6. ทักษะชีวิต	✓	✓	✓	✓	✓	5
7. พฤติกรรมทางเพศ	-	-	✓	-	-	1
8. การเข้าใจอารมณ์เพศ	✓	-	-	-	-	1
9. การคุมกำเนิด	✓	-	-	✓	✓	3
10. โรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์	✓	✓	✓	✓	✓	5
11. การรู้เท่าทันสื่อ	-	-	✓	✓	✓	3
12. การตั้งครรภ์ในวัยรุ่น	✓	-	-	✓	✓	3
13. ทักษะในการควบคุมอารมณ์	-	✓	-	-	✓	2
14. สุขภาพทางเพศ	✓	-	-	-	✓	2
15. การวางแผนครอบครัว	-	-	✓	✓	✓	3

จากตาราง 3 สามารถสรุปเนื้อหาตามความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน ได้
เนื้อหา ดังนี้ 1) เจตคติในเรื่องเพศ 2) ความเสมอภาคทางเพศ 3) โรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ 4)
ทักษะชีวิต ได้ดังตาราง 14

ตาราง 14 เนื้อหาประกอบแผนการจัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษา

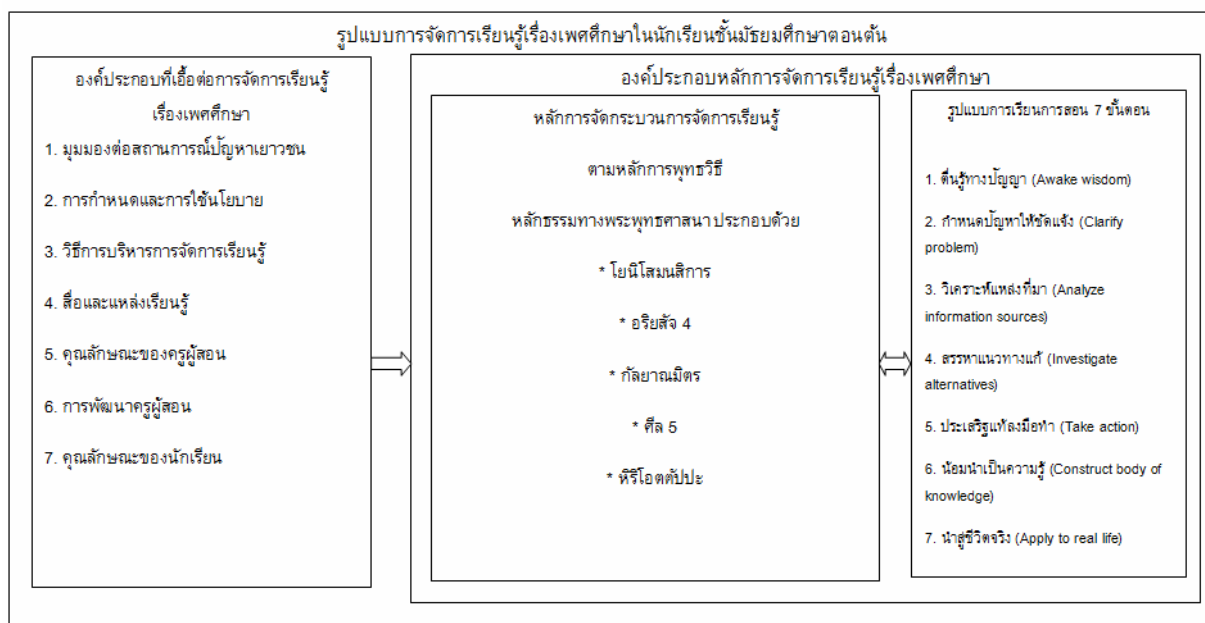
แผนการจัดการเรียนรู้	เรื่อง
แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1	เจตคติในเรื่องเพศ
แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 2	ความเสมอภาคทางเพศ
แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 3	วัยรุ่นกับการป้องกันและหลีกเลี่ยงโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์
แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 4	ทักษะชีวิตนำพาชีวิตพ้นภัย

ตอนที่ 2 ผลการสร้างและตรวจสอบรูปแบบการจัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษา

สามารถนำเสนอผลการศึกษาตามขั้นตอนการดำเนินงาน ดังนี้

1. ผลของการสร้างรูปแบบการจัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษา

ตอนที่ 2 ผลการสร้างและตรวจสอบรูปแบบการจัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษา จากข้อมูลในตอนที่ 1 ผู้วิจัยได้ดำเนินการสังเคราะห์และสร้างรูปแบบการจัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษา ได้ดังภาพประกอบ 4

ภาพประกอบ 3 รูปแบบการจัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษาแบบพุทธวิธีในนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น

จากภาพประกอบ 4 พบว่ารูปแบบการเรียนการสอนเรื่องเพศศึกษา แบ่งออกเป็น 2 ส่วน โดยส่วนที่มีความสำคัญที่สุดคือ รูปแบบการจัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษาในขณะที่ยังประกอบปัจจัยเอื้อ มีตัวสนับสนุน โดยในงานวิจัยนี้ผู้วิจัยสนใจเฉพาะรูปแบบการเรียนการสอนแบบพุทธวิธี 7 ขั้นตอน ดังนี้

1. ตื่นรู้ทางปัญญา (Awake wisdom) ขั้นตอนนี้เป็นขั้นตอนที่ครูเป็นผู้สร้างความสนใจของนักเรียน โดยการนำเอารูปพระพุทธรูปหรือรูปที่มีความน่าสนใจ หรือพูดคุยสนทนาหรือเล่าเรื่องเกี่ยวกับบุคคลที่นักเรียนเคารพรัก หรืออาจเปิดเพลงธรรมะบรรเลงให้นักเรียนฟังก่อนนำเข้าสู่บทเรียนเพื่อให้เด็กมีความพร้อมที่จะเรียนรู้เรื่องเพศศึกษา

2. กำหนดปัญหาให้ชัดเจน (Clarify problem) เป็นขั้นตอนที่ครูทำให้นักเรียนเกิดความรู้สึกที่จะเรียนรู้ในสิ่งใหม่ ครูต้องทบทวนความรู้เดิมของนักเรียนให้ประสานกับความรู้ใหม่ ซึ่งการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษาโดยใช้ประสบการณ์เดิมที่นักเรียนมีประสบการณ์มาแล้ว ทำให้นักเรียนสามารถเชื่อมโยงความรู้เก่ากับความรู้ใหม่ จึงทำให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ได้เร็วมาก

ขึ้น นอกจากนี้การจัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษาควรจัดการเรียนรู้ให้นักเรียนมีประสบการณ์อย่างเป็นรูปธรรม เช่น การแสดงบทบาทสมมติ กิจกรรมแลกน้ำ และการทดลองสวมถุงยางอนามัยกับโมเดล

3. วิเคราะห์แหล่งที่มา (Analyze information sources) เป็นขั้นตอนที่นักเรียนจัดระบบความคิด และทำความเข้าใจปัญหานั้นๆ ให้ชัดเจน ความคิดรูปแบบต่างๆ ในการแก้ปัญหา ทบทวนความคิด และทำความเข้าใจปัญหานั้นๆ ให้ชัดเจน ซึ่งการจัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษาควรจัดกิจกรรมให้นักเรียนเกิดทักษะการคิด โดยเฉพาะการคิดวิเคราะห์ กล่าวคือนักเรียนสามารถคิดใคร่ครวญข้อดี ข้อเสียของการมีพฤติกรรม โดยเฉพาะอย่างยิ่งพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับเรื่องเพศ ที่นำไปสู่ความเสี่ยงเรื่องเพศได้ และการจัดการเรียนรู้ที่เน้นการคิดวิเคราะห์และการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน ระหว่างนักเรียนกับนักเรียน นักเรียนกับครู การจัดการเรียนรู้ที่เน้นให้นักเรียนได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็น ได้เรียนรู้ความคิดที่แตกต่าง และเห็นทางเลือกในการปฏิบัติพฤติกรรมที่มากขึ้น

4. สรรหาแนวทางแก้ (Investigate alternatives) เป็นขั้นตอนที่ครูกระตุ้นให้นักเรียนแสดงความคิดเห็นหรืออภิปรายและให้คำแนะนำให้มีความร่วมมือกันในการวางแผนที่จะศึกษาค้นคว้าในเรื่องเพศศึกษา ครูเป็นผู้ดูแลให้ความช่วยเหลือในการจัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษาทุกขั้นตอน จัดหาและเสนอแนะแหล่งความรู้ที่สามารถศึกษาค้นคว้าได้เพิ่มเติม เนื่องจากปัจจุบันนักเรียนสามารถเข้าถึงข้อมูลข่าวสารทั้งที่มีประโยชน์ และโทษได้ง่ายจากอินเทอร์เน็ต และแหล่งการเรียนรู้ต่างๆ ดังนั้น ครูควรจัดการเรียนรู้ให้นักเรียนสามารถสืบสอบแสวงหาความรู้ได้ โดยรู้จักพิจารณาแหล่งการเรียนรู้ที่เป็นประโยชน์ได้ด้วยตนเอง และที่สำคัญต้องให้นักเรียนรู้เท่าทันสื่อในปัจจุบัน

5. ประเสริฐแท้ลงมือทำ (Take action) เป็นขั้นตอนที่นักเรียนและครูร่วมกันในการปฏิบัติกิจกรรม ช่วยกันตั้งปัญหา และแบ่งหัวข้อปัญหา กำหนดกิจกรรมของแต่ละปัญหา กำหนดสื่อการสอนที่จะนำไปใช้แก้ปัญหา แล้วจัดแบ่งนักเรียนเป็นกลุ่มย่อยเพื่อทำกิจกรรม ซึ่งในกระบวนการจัดการเรียนรู้นั้น กิจกรรมการเรียนรู้ควรทำให้นักเรียนสร้างความรู้ได้ตนเอง โดยครูสามารถตรวจสอบได้ว่านักเรียนสร้างความรู้ด้วยตนเองด้วยวิธีการประเมินต่างๆ เช่น การสังเกต การสอบถาม การทดสอบ เป็นต้น

6. น้อมนำเป็นความรู้ (Construct body of knowledge) เป็นขั้นตอนที่นักเรียนเข้าใจบทเรียนกว้างขึ้น ครูและนักเรียนจะต้องช่วยกันรวบรวมความรู้จากขั้น 1-5 ตามลำดับจากง่ายไปยากอย่างเป็นระบบ และจดบันทึกไว้รายงานผลการจัดการเรียนรู้ได้

7. นำสู่ชีวิตจริง (Apply to real life) เป็นขั้นตอนที่นักเรียนนำเอาความรู้ ความเข้าใจ จากที่ได้จัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษา ตามวัตถุประสงค์หลักของการจัดการเรียนรู้ คือ ให้นักเรียนสามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตจริงหรือในสถานการณ์อื่นของตนเองได้ กิจกรรมการเรียนรู้ต้องสะท้อนให้เห็นว่านักเรียนนำสิ่งที่เรียนรู้ และทักษะต่างๆ ไปใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างถูกต้อง และเหมาะสมอย่างยั่งยืน

จากรูปแบบการจัดการเรียนรู้ 7 ขั้นตอน ผู้วิจัยได้กำหนดแผนการจัดการเรียนรู้ 4 แผน โดยมีการประเมินความเหมาะสมของรูปแบบการจัดการเรียนรู้ และการประเมินคุณภาพของ เครื่องมือวัดและประเมินในแต่ละแผนการจัดการเรียนรู้

ตาราง 15 สรุปรูปแบบการเรียนการสอน 7 ขั้นตอน สอดแทรกกิจกรรมที่ใช้ในการวิจัย

รูปแบบการเรียนการสอน 7 ขั้นตอน	กิจกรรม 5 ประการ					วิธีการจัดการเรียนรู้
	โยนิโสมนสิการ	อริยสัจ 4	กัลยาณมิตร	ศีล 5	หรืออดตัปปะ	
1.ตื่นรู้ทางปัญญา (Awake wisdom)	✓	-	-	-	✓	เตรียมความพร้อม
2.กำหนดปัญหาให้ชัดเจน (Clarify problem)	✓	✓	-	-	✓	นำเข้าสู่บทเรียน
3.วิเคราะห์แหล่งที่มา (Analyze information sources)	✓	✓	✓	✓	✓	กิจกรรมการเรียนรู้
4.สรรหาแนวทางแก้ (Investigate alternatives)	✓	✓	✓	✓	✓	กิจกรรมกำหนดแนวทาง แก้ปัญหาตามสาเหตุของ ปัญหา
5.ประเสริฐแท้ลงมือทำ (Take action)	✓	✓	✓	✓	✓	ฝึกฝนทักษะและประสบการณ์
6.น้อมนำเป็นความรู้ (Construct body of knowledge)	✓	-	✓	-	-	สรุปความรู้
7.นำสู่ชีวิตจริง (Apply to real life)	✓	-	✓	-	-	การนำไปใช้

ตาราง 16 วิเคราะห์ความสัมพันธ์เชื่อมโยงได้ตั้งตารางสรุปรูปแบบการเรียนการสอน 7 ขั้นตอน
โดยการสอดแทรกหลักธรรมที่ใช้ในการวิจัย

รูปแบบการเรียนการสอน 7 ขั้นตอน	หลักธรรม 5 ประการ					ผลการวิจัย		
	โยนิโสมนสิการ	อริยสัจ 4	กัลยาณมิตร	ศีล 5	หิริโอตตปเป	กระบวนการจัดการเรียนรู้	ประเมินผลการจัดการเรียนรู้	ปัจจัยสนับสนุนการจัดการเรียนรู้
1.ตื่นรู้ทางปัญญา (Awake wisdom)	✓	-	-	-	✓	✓	-	✓
2.กำหนดปัญหาให้ชัดเจน (Clarify problem)	✓	✓	-	-	✓	✓	-	✓
3.วิเคราะห์แหล่งที่มา (Analyze information sources)	✓	✓	✓	✓	✓	✓	-	✓
4.สรรหาแนวทางแก้ (Investigate alternatives)	✓	✓	✓	✓	✓	✓	-	✓
5.ประเสริฐแท้ลงมือทำ (Take action)	✓	✓	✓	✓	✓	✓	-	✓
6.น้อมนำเป็นความรู้ (Construct body of knowledge)	✓	-	✓	-	-	✓	✓	✓
7.นำสู่ชีวิตจริง (Apply to real life)	✓	-	✓	-	-	✓	✓	✓

จึงนำมาเป็นเนื้อหาประกอบการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ที่ใช้ในงานวิจัยครั้งนี้ทั้งหมด
4 แผนการจัดการเรียนรู้ ซึ่งสรุปเนื้อหาเพศศึกษาตามความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน
เพื่อเขียนแผนการจัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษา จำนวน 4 แผนการจัดการเรียนรู้ ประกอบด้วย
แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1 เจตคติในเรื่องเพศ ใช้เวลา 2 ชั่วโมง
แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 2 ความเสมอภาคทางเพศ ใช้เวลา 2 ชั่วโมง
แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 3 วัยรุ่นกับการป้องกันและหลีกเลี่ยงโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ ใช้
เวลา 2 ชั่วโมง
แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 4 ทักษะชีวิตนำพาชีวิตพ้นภัย ใช้เวลา 2 ชั่วโมง

ตาราง 17 วิเคราะห์เนื้อหาและมาตรฐานตามตัวชี้วัดเรื่องเพศศึกษา

แผนการจัดการเรียนรู้	สาระ/มาตรฐาน/ตัวชี้วัดตามหลักสูตรแกนกลางฯปี พุทธศักราช 2551
แผนการจัดการเรียนรู้ 1 เรื่องเจตคติในเรื่องเพศ	สาระที่ 2 ชีวิตและครอบครัว มาตรฐาน พ 2.1 เข้าใจและเห็นคุณค่าตนเอง ครอบครัว เพศศึกษา และมีทักษะในการดำเนินชีวิต ตัวชี้วัด พ 1.1 ม.1/1 วิเคราะห์ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อเจตคติในเรื่องเพศ
แผนการจัดการเรียนรู้ 2 เรื่องความเสมอภาคทางเพศ	สาระที่ 2 ชีวิตและครอบครัว มาตรฐาน พ 2.1 เข้าใจและเห็นคุณค่าตนเอง ครอบครัว เพศศึกษา และมีทักษะในการดำเนินชีวิต ตัวชี้วัด พ 1.1 ม 1/4 อธิบายความสำคัญของความเสมอภาคทางเพศ และวางตัวได้อย่างเหมาะสมสาระสำคัญมนุษย์ประกอบด้วยเพศหญิงและเพศชาย และเนื่องจากมนุษย์เป็นทรัพยากรที่สำคัญที่สุดในการพัฒนาประเทศ ดังนั้นหากมนุษย์ทั้งเพศหญิงและเพศชายมีความเสมอภาคกัน ไม่แบ่งแยกและกีดกันทางเพศให้ความช่วยเหลือ สนับสนุนซึ่งกันและกัน ย่อมทำให้สามารถพัฒนาประเทศได้อย่างมีประสิทธิภาพ
แผนการจัดการเรียนรู้ 3 เรื่องวัยรุ่นกับการป้องกันและหลีกเลี่ยงโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์	สาระที่ 2 ชีวิตและครอบครัว มาตรฐาน พ 2.1 เข้าใจและเห็นคุณค่าตนเอง ครอบครัว เพศศึกษา และมีทักษะในการดำเนินชีวิตตัวชี้วัด พ 1.1 ม 1/2 วิเคราะห์ปัญหาและผลกระทบที่เกิดจากการมีเพศสัมพันธ์ในวัยรุ่น พ 1.1 ม 1/3 อธิบายวิธีป้องกันตนเองและหลีกเลี่ยงจากโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ เอดส์ และการตั้งครรภ์โดยไม่พึงประสงค์
แผนการจัดการเรียนรู้	มาตรฐาน ตัวชี้วัดตามหลักสูตรแกนกลางฯปี2551
แผนการจัดการเรียนรู้ 4 เรื่องทักษะชีวิตนำพาชีวิตพ้นภัย	สาระที่ 5 ความปลอดภัยในชีวิต มาตรฐาน พ 5.1 ป้องกันและหลีกเลี่ยงปัจจัยเสี่ยง พฤติกรรมเสี่ยงต่อสุขภาพ อุบัติเหตุ การใช้จ่าย สารเสพติดและความรุนแรง ตัวชี้วัด พ 5.1 ม.1/3 ใช้ทักษะชีวิตในการป้องกันตนเองและหลีกเลี่ยงสถานการณ์คับขันที่อาจนำไปสู่อันตราย

จากข้อมูลในระยที่ 1 ผู้วิจัยได้สังเคราะห์รูปแบบการจัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษาโดยผนวกกับหลักสูตร ได้ออกมาตามโครงสร้างดังตาราง

ตาราง 19 การตรวจสอบความเหมาะสมของรูปแบบการจัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษา

ประเด็นที่ประเมิน	ผลการประเมิน ของผู้เชี่ยวชาญ (n=9)	
	IOC	สรุปผล
1. รูปแบบสามารถนำไปใช้ปฏิบัติจริงได้	0.89	ใช้ได้
2. รูปแบบเป็นประโยชน์ต่อนักเรียน	0.89	ใช้ได้
3. แผนการจัดการเรียนรู้มีความครบถ้วนและครอบคลุมหลักสูตร	0.89	ใช้ได้
4. แผนการจัดการเรียนรู้ตามโครงสร้างหลักสูตรเรียงลำดับ ได้อย่างเหมาะสม	0.67	ใช้ได้
5. จุดมุ่งหมายของหลักสูตรสอดคล้องกับหลักการและแนวทางการจัดการ เรียนรู้	0.89	ใช้ได้
6. สิ่งที่ยึดมั่น/วัตถุประสงค์ สอดคล้องกับหน่วยการเรียนรู้ แต่ละแผนการจัดการเรียนรู้	0.89	ใช้ได้
7. เนื้อหาของแผนการจัดการเรียนรู้ครบถ้วนและครอบคลุมสิ่งที่มุ่งหวัง/ วัตถุประสงค์	0.78	ใช้ได้
8. เนื้อหาในใบความรู้ถูกต้องตามหลักวิชาการ อ่านเข้าใจง่าย และรูปแบบการนำเสนอมีความน่าสนใจ	1.00	ใช้ได้
9. เนื้อหาเหมาะสมกับผู้เข้ารับการจัดการเรียนรู้	1.00	ใช้ได้
10. กิจกรรมการจัดการเรียนรู้มีความหลากหลาย	0.89	ใช้ได้
11. สื่อการจัดการเรียนรู้ครอบคลุมและเหมาะสมกับเนื้อหา	0.89	ใช้ได้
12. วิธีการวัดและประเมินผลการจัดการเรียนรู้มีความถูกต้อง เหมาะสม และสามารถประเมินได้จริง	0.78	ใช้ได้
13. แบบประเมินต่างๆ สามารถประเมินได้ตามสิ่งที่มุ่งหวัง/วัตถุประสงค์	0.78	ใช้ได้
14. ระยะเวลาการจัดการเรียนรู้เหมาะสมกับรูปแบบฯ	1.00	ใช้ได้
15. รูปแบบการจัดการเรียนรู้มีความเหมาะสมสามารถนำไปใช้ได้จริง	1.00	ใช้ได้

3) คุณภาพของเครื่องมือวัดและประเมินผลในรูปแบบการจัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษาแบบพุทธวิธี

ตาราง 20 คุณภาพของเครื่องมือวัดและประเมินผลของรูปแบบการจัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษา

เครื่องมือ	ลักษณะของเครื่องมือ	จำนวนข้อ	ความเที่ยงตรง เชิงเนื้อหา (IOC)	ความยากง่าย (P)	อำนาจจำแนก (r)	ความเชื่อมั่น (α)
1. แบบประเมินผลความรู้						
1) แบบทดสอบแผนฯที่ 1	แบบทดสอบแบบตัวเลือกตอบ4ตัว	10	0.67-1.00	0.60-0.80	0.60-1.00	0.86
2) แบบทดสอบแผนฯที่ 2	แบบทดสอบแบบตัวเลือกตอบ4ตัว	10	0.67-1.00	0.60-0.80	0.60-1.00	0.86
3) แบบทดสอบแผนฯที่ 3	แบบทดสอบแบบตัวเลือกตอบ4ตัว	10	0.56-0.89	0.40-0.70	0.46-0.80	0.72
4) แบบทดสอบแผนฯที่ 4	แบบทดสอบแบบตัวเลือกตอบ4ตัว	10	0.56-1.00	0.40-0.80	0.46-1.00	0.94
5) แบบทดสอบภาพรวม	แบบทดสอบแบบตัวเลือกตอบ4ตัว	40	0.67-1.00	0.60-0.80	0.60-1.00	0.96
2.แบบประเมินผลเจตคติ	แบบเลือกตอบตามระดับคะแนน1-4	20	0.67-0.89	0.70-0.80	0.80-1.00	0.90
3.แบบประเมินผลทักษะ						
1) แบบประเมินผลทักษะที่ 1	กำหนดเกณฑ์ให้คะแนน1-3	3	1.00	0.60-0.80	0.60-0.90	0.86
2) แบบประเมินผลทักษะที่ 2	กำหนดเกณฑ์ให้คะแนน1-3	3	1.00	0.60-0.80	0.70-1.00	0.80
3) แบบประเมินผลทักษะที่ 3	กำหนดเกณฑ์ให้คะแนน1-3	3	1.00	0.50-0.70	0.60-0.90	0.72
4) แบบประเมินผลทักษะที่ 4	กำหนดเกณฑ์ให้คะแนน1-3	3	1.00	0.40-0.80	0.46-1.00	0.98
5) แบบประเมินผลทักษะที่ 5	กำหนดเกณฑ์ให้คะแนน1-3	3	1.00	0.60-0.80	0.60-1.00	0.96
4.แบบประเมินความพึงพอใจ	แบบเลือกตอบตามระดับคะแนน1-4	10	0.78-1.00	0.60-0.80	0.80-1.00	0.89
ต่อรูปแบบฯ						

ตอนที่ 3 ผลการทดลองเพื่อประเมินรูปแบบการจัดการการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษาแบบพุทธวิธีเพื่อปลูกฝังพฤติกรรมป้องกันการเสี่ยงทางเพศของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น

จากการนำรูปแบบการจัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษาแบบพุทธวิธีฯ ทดลองใช้กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ได้ผลการประเมินรูปแบบการจัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษาแบบพุทธวิธี ซึ่งโรงเรียนที่เลือก เป็นโรงเรียนที่มีองค์ประกอบปัจจัยเอื้อๆ ปัจจัยสนับสนุนการจัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษาเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนด

3.1 ผลการทดลองใช้ในกลุ่มนำร่อง (Pilot group)

ตาราง 21 ข้อมูลกลุ่มตัวอย่าง นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนบางบัวทอง

เพศ	จำนวน	ร้อยละ
ชาย	19	48.72
หญิง	20	51.28
รวม	39	100.00

จากตาราง 21 พบว่ากลุ่มตัวอย่างในการทดลองนำร่อง เป็นเพศชาย และเพศหญิงในปริมาณใกล้เคียงกัน

ตาราง 22 ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ร้อยละของคะแนนความรู้ ค่าดัชนีประสิทธิผล และค่าดัชนีประสิทธิภาพของกลุ่มทดลองนำร่อง (n=39)

แผนการจัดการเรียนรู้	คะแนนเต็ม	การทดสอบ	$\bar{X}$	S	ร้อยละ	E.I.	t	p-value
1.เจตคติในเรื่องเพศ	10	ก่อนเรียน	5.21	1.00	52.65	0.75	13.57*	<0.01
		หลังเรียน	8.82	1.46	88.21			
2.ความเสมอภาคทางเพศ	10	ก่อนเรียน	7.69	1.38	76.92	0.82	7.36*	<0.01
		หลังเรียน	9.62	0.99	96.15			
3.วัยรุ่นกับการป้องกันและหลีกเลี่ยงโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์	10	ก่อนเรียน	7.77	1.71	77.69	0.68	5.85*	<0.01
		หลังเรียน	9.63	0.96	93.59			
4.ทักษะชีวิต นำพาชีวิตพ้นภัย	10	ก่อนเรียน	5.18	1.35	51.79	0.60	10.09*	<0.01
		หลังเรียน	8.30	1.36	83.08			
การทดสอบผลสัมฤทธิ์	40	ก่อนเรียน	26.72	5.96	66.79	0.02	1.97*	0.03
		หลังเรียน	28.62	3.63	71.54			
ค่าดัชนีประสิทธิภาพ : E1=90.26/E2=71.54								

*มีนัยสำคัญที่ระดับ .05

จากตาราง 22 เมื่อพิจารณาในแต่ละแผนการจัดการเรียนรู้ พบว่าแผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1 (เจตคติในเรื่องเพศ) กลุ่มตัวอย่างมีร้อยละเฉลี่ยของความรู้สูงขึ้นจาก 52.65 เป็น 88.21 โดยมีค่าดัชนีประสิทธิผลเท่ากับ 0.75 และเมื่อดำเนินการทดสอบทางสถิติ พบว่ามีความรู้สูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และเมื่อพิจารณาในแผนการจัดการเรียนรู้ที่ 2 (ความเสมอภาคทางเพศ) กลุ่มตัวอย่างมีร้อยละเฉลี่ยของความรู้สูงขึ้นจาก 76.92 เป็น 96.15 โดยมีค่าดัชนีประสิทธิผลเท่ากับ 0.82 และเมื่อดำเนินการทดสอบทางสถิติ พบว่ามีความรู้สูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และเมื่อพิจารณาในแผนการจัดการเรียนรู้ที่ 3 (วัยรุ่นกับการป้องกันและหลีกเลี่ยงโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์) กลุ่มตัวอย่างมีร้อยละเฉลี่ยของความรู้สูงขึ้นจาก 77.69 เป็น 93.59 โดยมีค่าดัชนีประสิทธิผลเท่ากับ 0.68 และเมื่อดำเนินการทดสอบทางสถิติ พบว่ามีความรู้สูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และเมื่อพิจารณาในแผนการจัดการเรียนรู้ที่ 4 (ทักษะชีวิตนำพาชีวิตพ้นภัย)

พนักย) กลุ่มตัวอย่างมีร้อยละเฉลี่ยของความรู้สูงขึ้นจาก 51.69 เป็น 83.08 โดยมีค่าดัชนีประสิทธิผลเท่ากับ 0.60 และเมื่อดำเนินการทดสอบทางสถิติ พบว่ามีความรู้สูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และเมื่อทดสอบความรู้ในภาพรวมของหลักสูตร พบว่ากลุ่มตัวอย่างมีร้อยละเฉลี่ยของความรู้สูงขึ้นจาก 66.79 เป็น 71.54 โดยมีค่าดัชนีประสิทธิผลเท่ากับ 0.02 และเมื่อดำเนินการทดสอบทางสถิติ พบว่ามีความรู้สูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และมีค่าดัชนีประสิทธิภาพเชิงกระบวนการเท่ากับ 90.26 พบว่ามีความรู้สูงขึ้นประสิทธิภาพเชิงผลลัพธ์เท่ากับ 71.54 แสดงว่าผลการวิจัยสอดคล้องกับสมมติฐานข้อที่ 1 ที่ระบุว่าหลังเรียนตามรูปแบบการจัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษา กลุ่มทดลองมีความรู้เรื่องเพศศึกษาสูงกว่าก่อนเรียน แต่ไม่สอดคล้องกับสมมติฐานข้อที่ 5 ที่ระบุว่าหลังเรียนตามรูปแบบการจัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษา กลุ่มทดลองมีค่าดัชนีประสิทธิภาพ (E1/E2) เป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนด

ตาราง 23 ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ร้อยละของคะแนนทักษะของกลุ่มทดลองนาร่องเมื่อเปรียบเทียบกับเกณฑ์ที่กำหนด (n=39)

แผนการจัดการเรียนรู้	ทักษะที่ประเมิน	คะแนนเต็ม	$\bar{X}$	S	ร้อยละ	t	p-value
1.เจตคติในเรื่องเพศ	1.การคิดวิเคราะห์และวางแผน	4	3.72	0.46	92.95	9.84*	<0.01
2.ความเสมอภาคทางเพศ	2.การชักชวนและปฏิเสธ	4	3.51	0.51	87.82	6.33*	<0.01
3.วัยรุ่นกับการป้องกันและหลีกเลี่ยงโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์	3.การใช้ถุงยางอนามัย	4	3.88	0.32	97.09	17.87*	<0.01
	4.การวางแผนแก้ไขปัญห	4	3.77	0.43	94.19	11.77*	<0.01
4.ทักษะชีวิตนำพาชีวิตพนักย	5.การจัดการกับอารมณ์ทางเพศ	4	3.54	0.51	88.46	6.66*	<0.01
รวม	5	20	17.92	1.26	89.62	14.44*	<0.01

หมายเหตุ กำหนดเกณฑ์การประเมินที่ร้อยละ 75 *มีนัยสำคัญที่ระดับ .05

จากตาราง 23 พบว่าคะแนนทักษะในแผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1 (เจตคติในเรื่องเพศ) มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.72 ($S=0.46$) ซึ่งเมื่อทดสอบทางสถิติโดยเปรียบเทียบกับเกณฑ์ที่กำหนด พบว่ามีทักษะสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ในแผนการจัดการเรียนรู้ที่ 2 (ความเสมอภาคทางเพศ) พบว่าคะแนนทักษะมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.51 ($S=0.51$) ซึ่งเมื่อทดสอบทางสถิติโดยเปรียบเทียบกับเกณฑ์ที่กำหนด พบว่ามีทักษะสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ในแผนการจัดการเรียนรู้ที่ 3 (วัยรุ่นกับการป้องกันและหลีกเลี่ยงโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์) พบว่าคะแนนทักษะมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 7.15 ($S=0.78$) ซึ่งเมื่อทดสอบทางสถิติโดยเปรียบเทียบกับเกณฑ์ที่กำหนด พบว่ามีทักษะสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ในแผนการจัดการเรียนรู้ที่ 4 (ทักษะชีวิตนำพาชีวิตพ้นภัย) พบว่าคะแนนทักษะมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.54 ($S=0.51$) ซึ่งเมื่อทดสอบทางสถิติโดยเปรียบเทียบกับเกณฑ์ที่กำหนด พบว่ามีทักษะสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และในภาพรวมพบว่าคะแนนทักษะมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 17.92 ($S=1.26$) ซึ่งเมื่อทดสอบทางสถิติโดยเปรียบเทียบกับเกณฑ์ที่กำหนด พบว่ามีทักษะสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานข้อที่ 2 ที่ระบุว่าหลังเรียนตามรูปแบบการจัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษา กลุ่มทดลองมีทักษะที่เกี่ยวข้องกับเพศศึกษาเป็นไปตามเกณฑ์ หรือสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด

ตาราง 24 ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าดัชนีประสิทธิผลของคะแนนเจตคติ และความพึงพอใจ ของกลุ่มทดลองนาร่อง ($n=39$)

ตัวแปรที่ศึกษา	คะแนน เต็ม	ก่อนเรียน $\bar{X}$	S	หลังเรียน $\bar{X}$	S	E.I. value	t	p-
1. เจตคติ	4	2.19	0.18	2.51	0.12	0.59	15.80*	<0.01
2. ความพึงพอใจ	4	-	-	3.60	0.16	-	23.67*	<0.01

หมายเหตุ กำหนดเกณฑ์การประเมินความพึงพอใจต้องอยู่ในระดับ $\bar{X} \geq 3.0$

*มีนัยสำคัญที่ระดับ .05

จากตาราง 24 พบว่าเจตคติของกลุ่มทดลองนาร่อง มีค่าเฉลี่ยสูงขึ้นจาก 2.19 ($S=0.18$) เป็น 2.51 ($S=0.12$) โดยมีค่าดัชนีประสิทธิผลเท่ากับ 0.59 และเมื่อทดสอบทางสถิติ พบว่ามีเจตคติสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานข้อที่ 3 ที่ระบุว่าหลังเรียนตามรูปแบบการจัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษา กลุ่มทดลองมีเจตคติต่อเพศศึกษาสูงกว่าก่อนเรียนและพบว่ามีความพึงพอใจหลังเรียนเท่ากับ 3.60 ($S=0.16$) ซึ่งเมื่อดำเนินการทดสอบทางสถิติโดยการเปรียบเทียบกับเกณฑ์ที่กำหนด พบว่ามีความพึงพอใจสูงกว่าเกณฑ์อย่างมีนัยสำคัญทาง

สถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานข้อที่ 4 ที่ระบุว่าหลังเรียนตามรูปแบบการจัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษา กลุ่มทดลองมีความพึงพอใจต่อรูปแบบการจัดการเรียนรู้เท่ากับ หรือสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด

3.2 ผลการทดลองใช้ในกลุ่มทดลองในสถานการณ์จริง (Experimental group)

ตาราง 25 ข้อมูลกลุ่มตัวอย่าง กลุ่มทดลองเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนบางบัวทอง (n=43) และกลุ่มควบคุมเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนไทรน้อย (n=40)

เพศ	กลุ่มทดลอง		กลุ่มควบคุม	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
ชาย	21	48.84	20	50.00
หญิง	22	51.16	20	50.00
รวม	43	100.00	40	100.00

จากตาราง 25 พบว่ากลุ่มตัวอย่างในการทดลองในสถานการณ์จริงเป็นเพศชาย และเพศหญิงในปริมาณใกล้เคียงกัน ส่วนกลุ่มตัวอย่างในการควบคุมจริงเป็นเพศชาย และเพศหญิงในปริมาณเท่ากัน

ตาราง 26 ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ร้อยละของคะแนนความรู้ ค่าดัชนีประสิทธิผลของกลุ่มทดลอง (n=43)

แผนการจัดการเรียนรู้	คะแนนเต็ม	กลุ่มทดลอง	$\bar{X}$	S	ร้อยละ	E.I.	t	p-value
1.เจตคติในเรื่องเพศ	10	ก่อนเรียน หลังเรียน	5.00 8.36	1.86 1.86	50.00 83.26	0.65	10.44*	<0.01
2.ความเสมอภาคทางเพศ	10	ก่อนเรียน หลังเรียน	5.90 8.95	2.19 1.33	59.07 89.53	0.76	9.93*	<0.01
3.วัยรุ่นกับการป้องกันและหลีกเลี่ยงโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์	10	ก่อนเรียน หลังเรียน	5.65 8.41	2.41 1.64	56.51 84.19	0.56	7.41*	<0.01
4.ทักษะชีวิตนำพาชีวิตพ้นภัย	10	ก่อนเรียน หลังเรียน	4.42 8.93	1.40 1.39	56.51 84.19	0.77	15.62*	<0.01
การทดสอบผลสัมฤทธิ์	40	ก่อนเรียน หลังเรียน	18.21 33.05	9.49 3.01	45.52 82.62	0.60	10.80*	<0.01
ค่าดัชนีประสิทธิภาพ : E1=86.57/E2=82.62								

*มีนัยสำคัญที่ระดับ .05

จากตาราง 26 เมื่อพิจารณาในแต่ละแผนการจัดการเรียนรู้ พบว่าแผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1 (เจตคติในเรื่องเพศ) กลุ่มตัวอย่างมีร้อยละเฉลี่ยของความรู้สูงขึ้นจาก 50.00 เป็น 83.26 โดยมีค่าดัชนีประสิทธิผลเท่ากับ 0.65 และเมื่อดำเนินการทดสอบทางสถิติ พบว่ามีความรู้สูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และเมื่อพิจารณาในแผนการจัดการเรียนรู้ที่ 2 (ความเสมอภาคทางเพศ) กลุ่มตัวอย่างมีร้อยละเฉลี่ยของความรู้สูงขึ้นจาก 59.07 เป็น 89.53 โดยมีค่าดัชนีประสิทธิผลเท่ากับ 0.76 และเมื่อดำเนินการทดสอบทางสถิติ พบว่ามีความรู้สูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และเมื่อพิจารณาในแผนการจัดการเรียนรู้ที่ 3 (วัยรุ่นกับการป้องกันและหลีกเลี่ยงโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์) กลุ่มตัวอย่างมีร้อยละเฉลี่ยของความรู้สูงขึ้นจาก 56.51 เป็น 84.19 โดยมีค่าดัชนีประสิทธิผลเท่ากับ 0.56 และเมื่อดำเนินการทดสอบทางสถิติ พบว่ามีความรู้สูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และเมื่อพิจารณาในแผนการจัดการเรียนรู้ที่ 4 (ทักษะชีวิตนำพาชีวิตพ้นภัย) กลุ่มตัวอย่างมีร้อยละเฉลี่ยของความรู้สูงขึ้นจาก 56.51 เป็น 84.19 โดยมีค่าดัชนีประสิทธิผลเท่ากับ 0.77 และเมื่อดำเนินการทดสอบทางสถิติ พบว่ามีความรู้สูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และเมื่อทดสอบความรู้ในภาพรวมของหลักสูตร พบว่ากลุ่มตัวอย่างมีร้อยละเฉลี่ยของความรู้สูงขึ้นจาก 45.52 เป็น 82.62 โดยมีค่าดัชนีประสิทธิผลเท่ากับ 0.60 และเมื่อ

ดำเนินการทดสอบทางสถิติ พบว่ามีความรู้สูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และมีค่าดัชนีประสิทธิภาพเชิงกระบวนการเท่ากับ 86.57 พบว่ามีค่าดัชนีประสิทธิภาพเชิงผลลัพธ์เท่ากับ 82.62 แสดงว่าผลการวิจัยสอดคล้องกับสมมติฐานข้อที่ 1 ที่ระบุว่าหลังเรียนตามรูปแบบการจัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษา กลุ่มทดลองมีความรู้เรื่องเพศศึกษาสูงกว่าก่อนเรียน และสมมติฐานข้อที่ 5 ที่ระบุว่าหลังเรียนตามรูปแบบการจัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษา กลุ่มทดลองมีค่าดัชนีประสิทธิภาพ (E1/E2) เป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนด

ตาราง 27 ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ร้อยละของคะแนนทักษะ ของกลุ่มทดลอง (n=43)

แผนการจัดการเรียนรู้	ทักษะที่ประเมิน	คะแนนเต็ม	$\bar{X}$	S	ร้อยละ	t	p-value
1.เจตคติในเรื่องเพศ	1.การคิดวิเคราะห์และวางแผน	4	3.84	0.37	95.93	14.70*	<0.01
2.ความเสมอภาคทางเพศ	2.การชักชวนและปฏิเสธ	4	3.84	0.37	95.93	14.70*	<0.01
3.วัยรุ่นกับการป้องกันและหลีกเลี่ยงโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์	3.การใช้ถุงยางอนามัย	4	3.38	0.49	94.23	11.26*	<0.01
	4.การวางแผนแก้ไขปัญห	4	3.77	0.43	84.62	4.87*	<0.01
4.ทักษะชีวิตนำพาชีวิตพ้นภัย	5.การจัดการกับอารมณ์ทางเพศ	4	3.93	0.26	98.26	23.66*	<0.01
รวม	5	20	19.26	1.03	96.28	27.21*	<0.01

หมายเหตุ กำหนดเกณฑ์การประเมินที่ร้อยละ 75 *มีนัยสำคัญที่ระดับ .05

จากตาราง 24 พบว่าคะแนนทักษะในแผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1 (เจตคติในเรื่องเพศ) มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.84 (S=0.37) ซึ่งเมื่อทดสอบทางสถิติโดยเปรียบเทียบกับเกณฑ์ที่กำหนด พบว่ามีทักษะสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ในแผนการจัดการเรียนรู้ที่ 2 (ความเสมอภาคทางเพศ) พบว่าคะแนนทักษะมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.84 (S=0.37) ซึ่งเมื่อทดสอบทางสถิติโดยเปรียบเทียบกับเกณฑ์ที่กำหนด พบว่ามีทักษะสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดอย่างมีนัยสำคัญทาง

สถิติที่ระดับ .05 ในแผนการจัดการเรียนรู้ที่ 3 (วัยรุ่นกับการป้องกันและหลีกเลี่ยงโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์) พบว่าคะแนนทักษะมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 7.65 ($S=0.61$) ซึ่งเมื่อทดสอบทางสถิติโดยเปรียบเทียบกับเกณฑ์ที่กำหนด พบว่ามีทักษะสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ในแผนการจัดการเรียนรู้ที่ 4 (ทักษะชีวิตนำพาชีวิตพ้นภัย) พบว่าคะแนนทักษะมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.93 ($S=0.26$) ซึ่งเมื่อทดสอบทางสถิติโดยเปรียบเทียบกับเกณฑ์ที่กำหนด พบว่ามีทักษะสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และในภาพรวมพบว่าคะแนนทักษะมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 19.26 ($S=1.03$) ซึ่งเมื่อทดสอบทางสถิติโดยเปรียบเทียบกับเกณฑ์ที่กำหนด พบว่ามีทักษะสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานข้อที่ 2 ที่ระบุว่าหลังเรียนตามรูปแบบการจัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษา กลุ่มทดลองมีทักษะที่เกี่ยวข้องกับเพศศึกษาเป็นไปตามเกณฑ์ หรือสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด

ตาราง 28 ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าดัชนีประสิทธิผลของคะแนนเจตคติและความพึงพอใจ ของกลุ่มทดลอง ($n=43$)

ตัวแปรที่ศึกษา	คะแนนเต็ม	ก่อนเรียน		หลังเรียน		E.I.	t	p-value
		$\bar{X}$	S	$\bar{X}$	S			
1. เจตคติ	4	2.73	0.19	3.61	0.09	0.69	34.26*	<0.01
2. ความพึงพอใจ	4	-	-	3.87	0.01	-	75.56*	<0.01

หมายเหตุ กำหนดเกณฑ์การประเมินความพึงพอใจต้องอยู่ในระดับ $\bar{X} \geq 3.00$

*มีนัยสำคัญที่ระดับ .05

จากตาราง 28 พบว่าเจตคติของกลุ่มทดลองในสถานการณ์จริง มีค่าเฉลี่ยสูงขึ้นจาก 2.73 ($S=0.19$) เป็น 3.61 ($S=0.09$) โดยมีค่าดัชนีประสิทธิผลเท่ากับ 0.69 และเมื่อทดสอบทางสถิติ พบว่ามีเจตคติสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานข้อที่ 3 ที่ระบุว่าหลังเรียนตามรูปแบบการจัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษา กลุ่มทดลองมีเจตคติต่อเพศศึกษาสูงกว่าก่อนเรียน และ พบว่ามีค่าคะแนนความพึงพอใจหลังเรียนเท่ากับ 3.87 ($S=0.01$) ซึ่งเมื่อดำเนินการทดสอบทางสถิติโดยการเปรียบเทียบกับเกณฑ์ที่กำหนด พบว่ามีความพึงพอใจสูงกว่าเกณฑ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานข้อที่ 4 ที่ระบุว่าหลังเรียนตามรูปแบบการจัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษา กลุ่มทดลองมีความพึงพอใจต่อรูปแบบการจัดการเรียนรู้เท่ากับ หรือสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด

ตาราง 29 ผลการเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ย ร้อยละของคะแนนความรู้ ค่าดัชนีประสิทธิผลของกลุ่ม
ควบคุม (n=40)

แผนการจัดการ เรียนรู้	คะแนนเต็ม	กลุ่ม ควบคุม	$\bar{X}$	S	ร้อยละ	E.I.	t	p-value
1.เจตคติในเรื่องเพศ	10	ก่อนเรียน	4.80	1.59	48.00	0.19	2.94*	<0.01
		หลังเรียน	3.60	1.81	36.00			
2.ความเสมอภาคทางเพศ	10	ก่อนเรียน	4.88	1.90	48.80	0.17	1.56	0.13
		หลังเรียน	4.13	2.09	41.30			
3.วัยรุ่นกับการป้องกันและหลีกเลี่ยงโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์	10	ก่อนเรียน	3.18	1.85	31.80	0.03	0.43	0.67
		หลังเรียน	3.38	1.90	33.80			
4.ทักษะชีวิตนำพาชีวิตพ้นภัย	10	ก่อนเรียน	2.75	1.51	27.50	0.06	1.07	0.30
		หลังเรียน	3.15	1.79	31.50			
การทดสอบผลสัมฤทธิ์	40	ก่อนเรียน	9.95	2.61	24.86	0.17	1.27	0.21
		หลังเรียน	13.33	5.21	33.31			
ค่าดัชนีประสิทธิภาพ : E1=14.26/E2=33.31								

*มีนัยสำคัญที่ระดับ .05

จากตาราง 29 เมื่อพิจารณาในแต่ละแผนการจัดการเรียนรู้ พบว่าแผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1 (เจตคติในเรื่องเพศ) กลุ่มตัวอย่างมีร้อยละเฉลี่ยของความรู้ลดลงจาก 48.00 เป็น 36.00 โดยมีค่าดัชนีประสิทธิผลเท่ากับ 0.19 และเมื่อดำเนินการทดสอบทางสถิติ พบว่ามีความรู้ลดลงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และเมื่อพิจารณาในแผนการจัดการเรียนรู้ที่ 2 (ความเสมอภาคทางเพศ) กลุ่มตัวอย่างมีร้อยละเฉลี่ยของความรู้ลดลงจาก 48.80 เป็น 41.30 โดยมีค่าดัชนีประสิทธิผลเท่ากับ 0.17 และเมื่อดำเนินการทดสอบทางสถิติ พบว่ามีความรู้ลดลงอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และเมื่อพิจารณาในแผนการจัดการเรียนรู้ที่ 3 (วัยรุ่นกับการป้องกันและหลีกเลี่ยงโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์) กลุ่มตัวอย่างมีร้อยละเฉลี่ยของความรู้เพิ่มขึ้นจาก 31.80 เป็น 33.80 โดยมีค่าดัชนีประสิทธิผลเท่ากับ 0.03 และเมื่อดำเนินการทดสอบทางสถิติ พบว่ามีความรู้สูงขึ้นอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และเมื่อพิจารณาในแผนการจัดการเรียนรู้ที่ 4 (ทักษะชีวิตนำพาชีวิตพ้นภัย) กลุ่มตัวอย่างมีร้อยละเฉลี่ยของความรู้สูงขึ้นจาก 27.50 เป็น 31.50 โดยมีค่าดัชนีประสิทธิผลเท่ากับ 0.06 และเมื่อดำเนินการทดสอบทางสถิติ พบว่ามีความรู้สูงขึ้นอย่างไม่มี

นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และเมื่อทดสอบความรู้ในภาพรวมของหลักสูตร พบว่ากลุ่มตัวอย่างมีร้อยละเฉลี่ยของความรู้สูงขึ้นจาก 24.86 เป็น 33.31 โดยมีค่าดัชนีประสิทธิผลเท่ากับ 0.17 และเมื่อดำเนินการทดสอบทางสถิติ พบว่ามีความรู้สูงขึ้นอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และมีค่าดัชนีประสิทธิภาพเชิงกระบวนการเท่ากับ 14.26 พบว่ามีค่าดัชนีประสิทธิภาพเชิงผลลัพธ์เท่ากับ 33.31 แสดงว่าผลการวิจัยไม่สอดคล้องกับสมมติฐานข้อที่ 1 ที่ระบุว่าหลังเรียนตามรูปแบบการจัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษา กลุ่มทดลองมีความรู้เรื่องเพศศึกษาสูงกว่าก่อนเรียน และสมมติฐานข้อที่ 5 ที่ระบุว่าหลังเรียนตามรูปแบบการจัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษา กลุ่มทดลองมีค่าดัชนีประสิทธิภาพ (E1/E2) เป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนด

ตาราง 30 ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ร้อยละของคะแนนทักษะ ของกลุ่มควบคุม (n=40)

แผนการจัดการเรียนรู้	ทักษะที่ประเมิน	คะแนนเต็ม	$\bar{X}$	S	ร้อยละ	t	p-value
1.เจตคติในเรื่องเพศ	1.การคิดวิเคราะห์และวางแผน	4	3.05	0.22	76.25	1.43	0.16
2.ความเสมอภาคทางเพศ	2.การชักชวนและปฏิเสธ	4	3.08	0.27	76.86	1.78	0.08
3.วัยรุ่นกับการป้องกันและหลีกเลี่ยงโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์	3.การใช้ถุงยางอนามัย	4	3.10	0.30	77.50	2.08*	0.04
	4.การวางแผนแก้ไขปัญหา	4	3.03	0.16	75.63	1.00	0.32
4.ทักษะชีวิตนำพาชีวิตพ้นภัย	5.การจัดการกับอารมณ์ทางเพศ	4	3.03	1.16	75.63	1.60	0.32
รวม	5	20	15.28	0.60	76.38	2.91*	<0.01

หมายเหตุ กำหนดเกณฑ์การประเมินที่ร้อยละ 75 *มีนัยสำคัญที่ระดับ .05

จากตาราง 30 พบว่าคะแนนทักษะในแผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1 (เจตคติในเรื่องเพศ) มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.05 (S=0.22) ซึ่งเมื่อทดสอบทางสถิติโดยเปรียบเทียบกับเกณฑ์ที่กำหนด พบว่ามีทักษะสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ในแผนการจัดการเรียนรู้ที่ 2 (ความเสมอภาคทางเพศ) พบว่าคะแนนทักษะมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.08 (S=0.27) ซึ่งเมื่อทดสอบทาง

สถิติโดยเปรียบเทียบกับเกณฑ์ที่กำหนด พบว่ามีทักษะสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ในแผนการจัดการเรียนรู้ที่ 3 (วัยรุ่นกับการป้องกันและหลีกเลี่ยงโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์) พบว่าคะแนนทักษะมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 6.13 ($S=0.33$) ซึ่งเมื่อทดสอบทางสถิติโดยเปรียบเทียบกับเกณฑ์ที่กำหนด พบว่ามีทักษะสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ในแผนการจัดการเรียนรู้ที่ 4 (ทักษะชีวิตนำพาชีวิตพ้นภัย) พบว่าคะแนนทักษะมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.03 ($S=1.16$) ซึ่งเมื่อทดสอบทางสถิติโดยเปรียบเทียบกับเกณฑ์ที่กำหนด พบว่ามีทักษะสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และในภาพรวมพบว่าคะแนนทักษะมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 15.28 ($S=0.60$) ซึ่งเมื่อทดสอบทางสถิติโดยเปรียบเทียบกับเกณฑ์ที่กำหนด พบว่ามีทักษะสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานข้อที่ 2 ที่ระบุว่าหลังเรียนตามรูปแบบการจัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษา กลุ่มทดลองมีทักษะที่เกี่ยวข้องกับเพศศึกษาเป็นไปตามเกณฑ์ หรือสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด

ตาราง 31 ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าดัชนีประสิทธิผลของคะแนนเจตคติของกลุ่มควบคุม ($n=40$)

การทดสอบ	คะแนนเต็ม	$\bar{X}$	S	E.I.	t	p-value
ก่อนเรียน	4	2.23	0.15	-0.4	2.80*	<0.01
หลังเรียน	4	2.16	0.78			

หมายเหตุ กำหนดเกณฑ์การประเมินเจตคติต้องอยู่ในระดับ $\bar{X} \geq 3.00$ *มีนัยสำคัญที่ระดับ .05

จากตาราง 31 พบว่าเจตคติของกลุ่มควบคุม มีค่าเฉลี่ยลดลงจาก 2.23 ($S=0.15$) เป็น 2.16 ($S=0.78$) โดยมีค่าดัชนีประสิทธิผลเท่ากับ -0.40 และเมื่อทดสอบทางสถิติ พบว่ามีเจตคติลดลงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตาราง 32 ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าคะแนนส่วนเพิ่มGain score ของคะแนนความรู้ของกลุ่มทดลอง และกลุ่มควบคุม

แผนการจัดการเรียนรู้	กลุ่ม	n	ก่อนเรียน				หลังเรียน					
			$\bar{X}$	S	t	p-value	$\bar{X}$	S	ค่าคะแนนส่วนเพิ่ม (Gainscore)		t	p-value
									d	S		
1.เจตคติในเรื่องเพศ	ทดลอง	43	5.00	1.86	0.524	0.60	8.36	1.86	3.33	2.09	8.73*	<0.01
	ควบคุม	40	4.80	1.59			3.60	1.81	-1.20	2.58		
2.ความเสมอภาคทางเพศ	ทดลอง	43	5.90	2.19	2.29*	0.03	8.95	1.33	3.04	2.01	6.65*	<0.01
	ควบคุม	40	4.88	1.90			4.13	2.09	-0.75	3.04		
3.วัยรุ่นกับการป้องกันและหลีกเลี่ยงโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์	ทดลอง	43	5.65	2.41	5.27*	<0.01	8.41	1.64	2.77	2.44	4.32*	<0.01
	ควบคุม	40	3.18	1.85			3.38	1.90	0.20	2.95		
4.ทักษะชีวิตนำพาชีวิตพ้นภัย	ทดลอง	43	4.42	1.40	5.21*	<0.01	8.93	1.39	1.89	0.29	8.71*	<0.01
	ควบคุม	40	2.75	1.51			3.15	1.79	2.36	0.37		
รวม	ทดลอง	43	18.21	9.49	1.66	0.10	33.05	3.01	9.00	1.37	9.32*	<0.01
	ควบคุม	40	19.95	2.61			13.33	5.21	6.72	1.06		

*มีนัยสำคัญที่ระดับ .05

จากตาราง 32 เมื่อพิจารณาผลความรู้ก่อนเรียนของกลุ่มควบคุมและกลุ่มทดลอง ในแผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1 (เจตคติในเรื่องเพศ) พบว่ากลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมมีความรู้ไม่แตกต่างกัน ในขณะที่แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 2 (ความเสมอภาคทางเพศ) แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 3 (วัยรุ่นกับการป้องกันและหลีกเลี่ยงโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์) และแผนการจัดการเรียนรู้ที่ 4 (ทักษะชีวิตนำพาชีวิตพ้นภัย) พบว่ากลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมมีความรู้ที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จึงแสดงว่าความรู้เดิมในเรื่องดังกล่าวของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมมีความแตกต่างกัน จึงดำเนินการวิเคราะห์โดยพิจารณาจากคะแนนค่าคะแนนส่วนเพิ่ม (Gain score) ได้ผลดังนี้ แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1 (เจตคติในเรื่องเพศ) กลุ่มทดลองมีความรู้ส่วนเพิ่มเฉลี่ยเท่ากับ 3.33 ($S=2.09$) กลุ่มควบคุมมีความรู้ส่วนเพิ่มเฉลี่ยเท่ากับ -1.20 ($S=2.58$) และเมื่อดำเนินการทดสอบทางสถิติ พบว่าความรู้ส่วนเพิ่มหลังเรียนของกลุ่มทดลองสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 2 (ความเสมอภาคทางเพศ) กลุ่มทดลองมีความรู้ส่วนเพิ่มเฉลี่ยเท่ากับ 3.04 ($S=2.01$) กลุ่มควบคุมมีความรู้ส่วนเพิ่มเฉลี่ยเท่ากับ -0.75 ($S=3.04$) และเมื่อดำเนินการทดสอบทางสถิติ พบว่าความรู้ส่วนเพิ่มหลังเรียนของกลุ่มทดลองสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 3 (วัยรุ่นกับการป้องกันและหลีกเลี่ยงโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์) กลุ่มทดลองมีความรู้ส่วนเพิ่มเฉลี่ยเท่ากับ 2.77 ($S=2.44$) กลุ่มควบคุมมีความรู้ส่วนเพิ่มเฉลี่ยเท่ากับ 0.20 ($S=2.95$) และเมื่อดำเนินการทดสอบทางสถิติ พบว่าความรู้ส่วนเพิ่มหลังเรียนของกลุ่มทดลองสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และแผนการจัดการเรียนรู้ที่ 4 (ทักษะชีวิตนำพาชีวิตพ้นภัย) กลุ่มทดลองมีความรู้ส่วนเพิ่มเฉลี่ยเท่ากับ 1.89 ($S=0.29$) กลุ่มควบคุมมีความรู้ส่วนเพิ่มเฉลี่ยเท่ากับ 2.36 ($S=0.37$) และเมื่อดำเนินการทดสอบทางสถิติ พบว่าความรู้ส่วนเพิ่มหลังเรียนของกลุ่มทดลองสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และเมื่อทดสอบความรู้ในภาพรวมของหลักสูตร พบว่ากลุ่มทดลองมีความรู้ส่วนเพิ่มเฉลี่ยเท่ากับ 9.00 ($S=1.37$) กลุ่มควบคุมมีความรู้ส่วนเพิ่มเฉลี่ยเท่ากับ 6.72 ($S=1.06$) และเมื่อดำเนินการทดสอบทางสถิติ พบว่าความรู้ส่วนเพิ่มหลังเรียนของกลุ่มทดลองสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แสดงว่าสอดคล้องกับสมมติฐานข้อที่ 6 ที่ระบุว่าหลังเรียนตามรูปแบบการจัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษา กลุ่มทดลองมีความรู้เรื่องเพศศึกษาสูงกว่ากลุ่มควบคุม ซึ่งในกรณีนี้ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์ด้วยเทคนิคการวิเคราะห์ความแปรปรวนร่วมแบบทางเดียว One way analysis of co-variance : One way ANCOVA เพื่อยืนยันผลการทดลองของแผนการจัดการเรียนรู้ที่ 2 (ความเสมอภาคทางเพศ) แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 3 (วัยรุ่นกับการป้องกันและหลีกเลี่ยงโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์) และแผนการจัดการเรียนรู้ที่ 4 (ทักษะชีวิตนำพาชีวิตพ้นภัย) ปรากฏดังตาราง 33

ตาราง 33 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนร่วมทางเดียวเรื่องเพศศึกษาของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามแผนการจัดการเรียนรู้ (เฉพาะแผนการจัดการเรียนรู้ที่มีค่าคะแนนความรู้ก่อนการจัดการเรียนรู้แตกต่างกัน) (n=83)

Source	SS	df	MS	F	p-value
แผนการเรียนรู้ที่ 2					
ความเสมอภาคทางเพศ					
ความรู้ก่อนเรียน	2.20	1	2.20	0.73	0.40
รูปแบบการสอน	438.42	1	438.42	144.88	<0.01
ความคลาดเคลื่อน	242.08	80	3.03		
รวม	727.42	82			
$R^2=0.67$ (Adjusted $R^2=0.66$)					
แผนการเรียนรู้ที่ 3					
วัยรุ่นกับการป้องกันและหลีกเลี่ยงโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์					
ความรู้ก่อนเรียน	1.02	1	1.02	0.32	0.57
รูปแบบการสอน	374.51	1	374.51	118.51	<0.01
ความคลาดเคลื่อน	252.82	80	3.16		
รวม	780.99	82			
$R^2=0.68$ (Adjusted $R^2=0.67$)					
แผนการเรียนรู้ที่ 4					
ทักษะชีวิตนำพาชีวิตพ้นภัย					
ความรู้ก่อนเรียน	0.132	1	0.13	0.05	0.82
รูปแบบการสอน	510.19	1	510.19	198.36	<0.01
ความคลาดเคลื่อน	205.76	80	2.572		
รวม	898.27	82			
$R^2=0.77$ (Adjusted $R^2=0.77$)					

จากตาราง 33 พบว่าในแผนการจัดการเรียนรู้ที่ 2 (ความเสมอภาคทางเพศ) แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 3 (วัยรุ่นกับการป้องกันและหลีกเลี่ยงโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์) และแผนการจัดการเรียนรู้ที่ 4 (ทักษะชีวิตนำพาชีวิตพ้นภัย) หลังเรียนกลุ่มทดลองมีความรู้หลังหักค่าอิทธิพลของคะแนนความรู้ก่อนเรียนสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สอดคล้องกับผลการวิเคราะห์ด้วยวิธีการเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยส่วนเพิ่มในตาราง 34

ตาราง 34 ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของคะแนนทักษะของกลุ่มทดลอง และกลุ่มควบคุม

แผนการจัดการเรียนรู้	กลุ่มทดลอง			กลุ่มควบคุม				
	n	$\bar{X}$	S	n	$\bar{X}$	S	t	p-value
1.เจตคติในเรื่องเพศ	43	3.84	0.37	40	3.05	0.22	11.78*	<0.01
2.ความเสมอภาคทางเพศ	43	3.84	0.37	40	3.08	0.27	10.75*	<0.01
3.วัยรุ่นกับการป้องกันและ หลีกเลี่ยงโรคติดต่อทาง เพศสัมพันธ์	43	3.38	0.49	40	3.10	0.30	8.01*	<0.01
4.ทักษะชีวิตนำพาชีวิตพ้น ภัย	43	3.93	0.26	40	3.03	1.16	19.11*	<0.01
รวม	43	19.26	1.03	40	15.28	0.60	21.77*	<0.01

หมายเหตุ กำหนดเกณฑ์ ร้อยละ 75 *มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 34 พบว่าในแผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1 (เจตคติในเรื่องเพศ) กลุ่มทดลองมีค่าเฉลี่ยทักษะเท่ากับ 3.84 (S=0.37) กลุ่มควบคุมมีค่าเฉลี่ยทักษะเท่ากับ 3.05 (S=0.22) ซึ่งมีทักษะสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดและเมื่อทดสอบทางสถิติ พบว่ากลุ่มทดลองมีทักษะสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ในแผนการจัดการเรียนรู้ที่ 2 (ความเสมอภาคทางเพศ) กลุ่มทดลองมีค่าเฉลี่ยทักษะเท่ากับ 3.84 (S=0.37) กลุ่มควบคุมมีค่าเฉลี่ยทักษะเท่ากับ 3.08 (S=0.27) ซึ่งมีทักษะสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด และเมื่อทดสอบทางสถิติ พบว่ากลุ่มทดลองมีทักษะสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ในแผนการจัดการเรียนรู้ที่ 3 (วัยรุ่นกับการป้องกันและหลีกเลี่ยงโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์) กลุ่มทดลองมีค่าเฉลี่ยทักษะเท่ากับ 7.65 (S=0.61) กลุ่มควบคุมมีค่าเฉลี่ยทักษะเท่ากับ 6.13 (S=0.33) ซึ่งมีทักษะสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด และเมื่อทดสอบทางสถิติ พบว่ากลุ่มทดลองมีทักษะสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ในแผนการจัดการเรียนรู้ที่ 4 (ทักษะชีวิตนำพาชีวิตพ้นภัย) กลุ่มทดลองมีค่าเฉลี่ยทักษะเท่ากับ 3.93 (S=0.26) กลุ่มควบคุมมีค่าเฉลี่ยทักษะเท่ากับ 3.03 (S=1.16) ซึ่งมีทักษะสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดและเมื่อทดสอบทางสถิติ พบว่ากลุ่มทดลองมีทักษะสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และในภาพรวมพบว่าคะแนนทักษะกลุ่มทดลองมีค่าเฉลี่ยทักษะเท่ากับ 19.26 (S=1.03) กลุ่มควบคุมมีค่าเฉลี่ยทักษะเท่ากับ 15.28 (S=0.60) ซึ่งมีทักษะสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด และเมื่อทดสอบทางสถิติ พบว่ากลุ่มทดลองมีทักษะสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานข้อที่ 7 ที่ระบุว่าหลังเรียนตามรูปแบบการจัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษา กลุ่มทดลองมีทักษะที่เกี่ยวข้องกับเพศศึกษาสูงกว่ากลุ่มควบคุม

ตาราง 35 ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าคะแนนส่วนเพิ่ม Gain score ของคะแนนเจตคติของกลุ่มทดลอง และกลุ่มควบคุม

กลุ่ม	n	ก่อนเรียน				หลังเรียน					
		$\bar{X}$	S	t	p-value	$\bar{X}$	S	ค่าคะแนนส่วนเพิ่ม		t	p-value
								(Gain score)			
								d	S		
ทดลอง	43	2.73	0.19	13.09*	<0.01	3.61	0.09	0.88	0.17	27.71*	<0.01
ควบคุม	40	2.23	0.15	-	-	2.16	0.78	-0.06	0.14	-	-

หมายเหตุ กำหนดเกณฑ์การประเมินเจตคติต้องอยู่ในระดับ $\bar{X} \geq 3.00$ *มีนัยสำคัญที่ระดับ .05

จากตาราง 35 เมื่อพิจารณาก่อนเรียน พบว่ากลุ่มทดลองมีเจตคติเฉลี่ยเท่ากับ 2.73 (S=0.19) ในขณะที่กลุ่มควบคุมมีเจตคติเฉลี่ยเท่ากับ 2.23 (S=0.15) เมื่อทดสอบทางสถิติ พบว่ากลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมมีเจตคติแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ดังนั้นจึงวิเคราะห์คะแนนส่วนเพิ่มของเจตคติ พบว่ากลุ่มทดลองมีคะแนนส่วนเพิ่มของเจตคติเท่ากับ 0.88 (S=0.17) ในขณะที่กลุ่มควบคุมมีคะแนนส่วนเพิ่มของเจตคติเท่ากับ -0.06 (S=0.14) ซึ่งเมื่อทดสอบทางสถิติแล้ว พบว่าหลังเรียนกลุ่มทดลองมีเจตคติส่วนเพิ่มสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานข้อที่ 8 ที่ระบุว่าหลังเรียนตามรูปแบบการจัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษา กลุ่มทดลองมีเจตคติต่อเพศศึกษาสูงกว่ากลุ่มควบคุม ซึ่งในกรณีนี้ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์ด้วยเทคนิคการวิเคราะห์ความแปรปรวนร่วมแบบทางเดียว One way analysis of co-variance : One way ANCOVA เพื่อยืนยันผลการทดลองเจตคติ ปรากฏดังตาราง 36

ตาราง 36 วิเคราะห์เปรียบเทียบร้อยละเฉลี่ยคะแนนเจตคติ และคะแนนเฉลี่ยรูปแบบการสอน
เพศศึกษาหลังทดลองระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม

Source	SS	df	MS	F	p-value
เจตคติก่อนเรียน	0.44	1	0.44	31.50	<0.01
รูปแบบการสอน	10.13	1	10.13	730.60	<0.01
ความคลาดเคลื่อน	1.11	80	0.01		
รวม	44.85	82			
$R^2=0.98$ (Adjusted $R^2=0.98$)					

*มีนัยสำคัญที่ระดับ .05

จากตาราง 33 พบว่าเจตคติหลังเรียนของกลุ่มทดลองมีเจตคติหลังหักค่าอิทธิพลของคะแนน
เจตคติก่อนเรียนสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สอดคล้องกับตาราง 32 ที่
พบว่าหลังเรียนกลุ่มทดลองมีเจตคติส่วนเพิ่มสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษาแบบพุทธรูเพื่อปลูกฝังพฤติกรรมป้องกันการเสี่ยงทางเพศของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ผู้วิจัยสรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะตามลำดับ ดังนี้

ความมุ่งหมายของการวิจัย

ความมุ่งหมายทั่วไป

เพื่อพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษาแบบพุทธรูเพื่อปลูกฝังพฤติกรรมป้องกันการเสี่ยงทางเพศของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น

ความมุ่งหมายเฉพาะ

1. เพื่อศึกษาสภาพ ปัญหา และแนวทางในการจัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น
2. เพื่อสร้างและพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษาแบบพุทธรูเพื่อปลูกฝังพฤติกรรมป้องกันการเสี่ยงทางเพศของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น
3. เพื่อทดลองใช้และประเมินผลรูปแบบการจัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษาแบบพุทธรูเพื่อปลูกฝังพฤติกรรมป้องกันการเสี่ยงทางเพศของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ที่พัฒนาขึ้น

สมมติฐานของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ตั้งสมมติฐานการวิจัยไว้ในระยะที่ 3 ของการวิจัยว่ารูปแบบการจัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษาแบบพุทธรูเพื่อปลูกฝังพฤติกรรมป้องกันการเสี่ยงทางเพศของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ช่วยพัฒนานักเรียนให้มีความรู้เรื่องเพศศึกษา เจตคติต่อเรื่องเพศศึกษา ทักษะต่อเรื่องเพศศึกษา และความพึงพอใจต่อรูปแบบการจัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษาแบบพุทธรู โดย

1. หลังเรียนตามรูปแบบการจัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษาฯ กลุ่มทดลองมีความรู้เรื่องเพศศึกษาสูงกว่าก่อนเรียน
2. หลังเรียนตามรูปแบบการจัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษาฯ กลุ่มทดลองมีทักษะที่เกี่ยวข้องกับเพศศึกษาเป็นไปตามเกณฑ์ หรือสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด
3. หลังเรียนตามรูปแบบการจัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษาฯ กลุ่มทดลองมีเจตคติต่อเพศศึกษาสูงกว่าก่อนเรียน

4. หลังเรียนตามรูปแบบการจัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษา กลุ่มทดลองมีความพึงพอใจต่อรูปแบบการจัดการเรียนรู้เท่ากับ หรือสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด
5. หลังเรียนตามรูปแบบการจัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษา กลุ่มทดลองมีค่าดัชนีประสิทธิภาพ (E1/E2) เป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนด
6. หลังเรียนตามรูปแบบการจัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษา กลุ่มทดลองมีความรู้เรื่องเพศศึกษาสูงกว่ากลุ่มควบคุม
7. หลังเรียนตามรูปแบบการจัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษา กลุ่มทดลองมีทักษะที่เกี่ยวข้องกับเพศศึกษาสูงกว่ากลุ่มควบคุม
8. หลังเรียนตามรูปแบบการจัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษา กลุ่มทดลองมีเจตคติต่อเพศศึกษาสูงกว่ากลุ่มควบคุม

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ระยะเวลาวิจัย แบ่งเป็น 3 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 การศึกษาสภาพ ปัญหา และแนวทางในการจัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษาแบบพุทธวิธีเพื่อปลูกฝังพฤติกรรมป้องกันการเสี่ยงทางเพศของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โดยแบ่งเป็น 4 ส่วน คือ 1) บริบทของกรณีศึกษาที่เป็นแหล่งข้อมูลและผู้เชี่ยวชาญ 2) สภาพการจัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษา 3) ปัญหาการจัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษา 4) แนวทางในการจัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษา ซึ่งในส่วนที่ 2-4 จะนำเสนอตามประเด็นต่างๆ ดังนี้ (1) กระบวนการจัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษา (2) การประเมินผลการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษา (3) ปัจจัยสนับสนุนการจัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษา

ระยะที่ 2 การสร้างรูปแบบการจัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษาแบบพุทธวิธีเพื่อปลูกฝังพฤติกรรมป้องกันการเสี่ยงทางเพศของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ระยะนี้มี 2 ขั้นตอน ได้แก่ (1) การสร้างรูปแบบการจัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษา (2) การตรวจสอบรูปแบบการจัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษาใน 2 ด้าน ได้แก่ ความเหมาะสมของรูปแบบการจัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษา คุณภาพของแผนการจัดการเรียนรู้ และคุณภาพของเครื่องมือประเมินผลการจัดการเรียนรู้

ระยะที่ 3 การประเมินผลรูปแบบการจัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษาแบบพุทธวิธีเพื่อปลูกฝังพฤติกรรมป้องกันการเสี่ยงทางเพศของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ระยะนี้มี 3 ขั้นตอน ได้แก่ (1) กระบวนการจัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษาแบบพุทธวิธี ในโรงเรียน 2 แห่ง สุ่มห้องเรียนมาจำนวน 2 ห้องเรียน สุ่มห้องเรียน 1 ห้อง เป็นกลุ่มทดลอง จำนวน 43 คน และอีก 1 ห้องเป็นกลุ่มควบคุม จำนวน 40 คน (2) ประเมินรูปแบบการจัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษา ใน 2 ด้าน ได้แก่ ประเมินประสิทธิภาพ และประสิทธิผลของรูปแบบการจัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษา โดยใช้แบบทดสอบความรู้เรื่องเพศศึกษา แบบสอบถามเจตคติต่อเรื่องเพศศึกษา นอกจากนี้ยังตรวจสอบความเหมาะสม

ของรูปแบบการจัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษา (3) ปรับปรุงรูปแบบการจัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษาเป็นขั้นตอนสุดท้ายที่ผู้วิจัยปรับปรุงแก้ไขรูปแบบตามผลการวิจัยให้มีความเหมาะสมมากขึ้น

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย แบ่งเป็น

2.1 เครื่องมือการวิจัย คือ รูปแบบการจัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษาแบบพุทธวิธีเพื่อปลูกฝังพฤติกรรมป้องกันการเสี่ยงทางเพศของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น

2.2 เครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่

- 1) แบบประเมินความเหมาะสมของรูปแบบการจัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษา
- 2) แบบทดสอบความรู้เรื่องเพศศึกษา
- 3) แบบสอบถามเจตคติต่อเรื่องเพศศึกษา
- 4) แบบสอบถามทักษะต่อเรื่องเพศศึกษา
- 5) แบบประเมินความพึงพอใจต่อรูปแบบการจัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษา

3. การวิเคราะห์ข้อมูล แบ่งเป็น

3.1 การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ ใช้วิธีการวิเคราะห์ข้อมูลแบบอุปนัย (Analytic induction) และการเปรียบเทียบความคงที่ของข้อมูล (Constant comparison)

3.2 การทดสอบค่าที แบบ One-sample t-test เพื่อทดสอบสมมติฐานข้อ 2 ข้อ 4 และข้อ 5

3.3 การทดสอบค่าที แบบ Independent-sample t-test เพื่อทดสอบสมมติฐานข้อ 6 ข้อ 7 และข้อ 8

3.4 การทดสอบค่าที แบบ Dependent-sample t-test เพื่อทดสอบสมมติฐานข้อ 1 และข้อ 3

3.5 การวิเคราะห์ความแปรปรวนร่วมแบบทางเดียว One way analysis of co-variance : One way ANCOVA เพื่อทดสอบสมมติฐานข้อ 6 ข้อ 7 และข้อ 8 ในกรณีที่ค่าเฉลี่ยเริ่มต้นของกลุ่มทดลอง และกลุ่มควบคุมแตกต่างกัน

สรุปผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาสภาพ ปัญหา และแนวทางในการจัดการการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษาแบบพุทธวิธีเพื่อปลูกฝังพฤติกรรมป้องกันการเสี่ยงทางเพศของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น

1.1 สภาพการจัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษา

1.1.1 กระบวนการจัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษา

1) วิธีการสอน/กระบวนการสอน โรงเรียนทั่วไปเน้นกิจกรรมกลุ่มกระตุ้นให้นักเรียนมีส่วนร่วม ช่วยกันระดมความคิด โรงเรียนแบบพุทธวิธี มีวิธีการสอนโดยการสอดแทรกหลักคุณธรรม 5 ประการ เน้นกิจกรรมวันหยุดเพิ่มทักษะชีวิต

2) หลักการ (จุดเน้น) โรงเรียนทั่วไปสอนเพศศึกษาโดยจัดหน่วยการเรียนรู้เฉพาะแฝงไว้ในกลุ่มสาระการเรียนรู้สุขศึกษาและพลศึกษา ซึ่งยึดตามตัวชี้วัดหลักสูตรแกนกลางฯ โรงเรียนแบบพุทธวิธี ผู้บริหารโรงเรียนไม่เน้นการสอนเพศศึกษาแต่เน้นหลักคุณธรรม 5 ประการ

3) เนื้อหาการสอนเพศศึกษา โรงเรียนทั่วไปเนื้อหาตามตัวชี้วัดของหลักสูตรแกนกลางฯ ซึ่งแตกต่างจากโรงเรียนแบบพุทธวิธี ซึ่งไม่เน้นการสอนเรื่องเพศศึกษา แต่จะจัดการเรียนรู้ตามตัวชี้วัดของหลักสูตรแกนกลางฯ

4) กิจกรรม โรงเรียนทั่วไปเชิญวิทยากรจากองค์กรภายนอกมาจัดกิจกรรมส่งเสริมให้ความรู้โดยเลือกเฉพาะนักเรียนกลุ่มเสี่ยง ส่วนโรงเรียนแบบพุทธวิธีมีการจัดกิจกรรมที่สอนให้นักเรียนคิดวิเคราะห์อย่างแยบยล ปลูกฝังให้นักเรียนเห็นคุณค่าความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์

5) เวลาเรียน โรงเรียนทั่วไปมีการจัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษาอยู่ในรายวิชาสุขศึกษา ตามตัวชี้วัดของหลักสูตรแกนกลางฯ เช่นเดียวกับโรงเรียนแบบพุทธวิธี

6) การบูรณาการจัดการเรียนรู้ โรงเรียนทั่วไปมีผู้เชี่ยวชาญมาเป็นวิทยากรบรรยายแต่โรงเรียนแบบพุทธวิธีไม่เน้นเรื่องการสอนเพศศึกษาโดยตรง เน้นการป้องกันมากกว่าการแก้ปัญหา

1.1.2 การประเมินผลการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษา

1) วิธีการวัดและประเมินผล โรงเรียนทั่วไป ครูผู้สอนจะเป็นผู้ประเมิน แต่โรงเรียนแบบพุทธวิธี ครูประจำชั้นเป็นผู้ประเมิน ทำให้สามารถประเมินตามสภาพจริงได้มากยิ่งขึ้น

2) ผลการจัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษา ที่ควรเน้นคือ

- ด้านความรู้เรื่องเพศศึกษา
- ด้านเจตคติต่อเรื่องเพศศึกษา
- ด้านทักษะชีวิต โดยหลังจากเรียนเรื่องเพศศึกษาแล้วต้องมีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ว่าจะไรควรอะไรไม่ควร ประเมินทางเลือกแล้วปฏิบัติได้อย่างถูกต้อง

ความสามารถในการคิดวิเคราะห์ว่าจะไรควรอะไรไม่ควร ประเมินทางเลือกแล้วปฏิบัติได้อย่างถูกต้อง

1.1.3 ปัจจัยสนับสนุนการจัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษา

1) มุมมองต่อสถานการณ์ปัญหาเยาวชน ในโรงเรียนทั่วไปนักเรียนมีความเห็นว่าการมีแฟนเป็นเรื่องปกติ แตกต่างจากโรงเรียนแบบพุทธวิธี ที่มีการแยกนักเรียนชายหญิง

2) การกำหนดและการใช้นโยบาย โรงเรียนทั่วไป กำหนดนโยบายการจัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษาที่ชัดเจน ส่วนโรงเรียนแบบพุทธวิธี ไม่มีนโยบายในการจัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษาที่เป็นรูปธรรม แต่เน้นหลักคุณธรรม

3) วิธีการบริหารการจัดการเรียนรู้ โรงเรียนทั่วไปมีการจัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษาแบบต่อเนื่องตามตัวชี้วัดของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ส่วนโรงเรียนแบบพุทธวิธี พยายามหลีกเลี่ยงการสอนเพศศึกษาโดยตรง แต่จะสอนเน้นหลักคุณธรรม 5 ประการ

4) สื่อและแหล่งเรียนรู้ โรงเรียนทั่วไปไม่มีงบประมาณสนับสนุนสื่อการเรียน เพศศึกษาโดยตรง ส่วนโรงเรียนแบบพุทธวิธี ครูผู้สอนเป็นผู้คัดกรองสื่อการเรียนรู้อย่างเข้มงวด

5) คุณลักษณะของครูผู้สอน ในโรงเรียนทั่วไป ครูสอนเพศศึกษา สอนให้ เข้าใจโดยอธิบายแบบยกตัวอย่าง ส่วนโรงเรียนแบบพุทธวิธี ครูที่สอนเพศศึกษาต้องสามารถพูดคุย กันได้ตรงไปตรงมา ไม่ปิดกั้น

6) การพัฒนาครูผู้สอน โรงเรียนทั่วไปส่งไปเรียนอบรม สัมมนา ศึกษาดู งานจากสถานที่จริง แล้วกลับมาขยายผลที่โรงเรียน ซึ่งสอดคล้องกับโรงเรียนแบบพุทธวิธี ที่พบว่ามีการพัฒนาครูโดยไปอบรมเรื่องเพศศึกษา เช่นกัน

7) คุณลักษณะของนักเรียน โรงเรียนทั่วไปนักเรียนมีความเห็นว่าคุณลักษณะของนักเรียนที่สังคมต้องการ ได้แก่ ด้านคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยม จิตสำนึก สามารถ อยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีความสุข ซึ่งสอดคล้องกับความคิดเห็นของนักเรียนโรงเรียนแบบ พุทธวิธี

1.2 ปัญหาการจัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษา พบว่า

1.2.1 ปัญหาของกระบวนการจัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษา

1) วิธีการสอน/กระบวนการสอนครูผู้สอนเพศศึกษา ในปัจจุบันส่วนใหญ่ นิยมสอนทฤษฎี และเน้นวิธีบรรยายมากที่สุด

2) หลักการ (จุดเน้น) ไม่มีหลักการที่ตายตัวแต่ละจะยึดตามตามตัวชี้วัดของ หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551

3) เนื้อหาการสอนเพศศึกษา สอนเนื้อหาไม่เหมาะสมกับวัยของนักเรียน

4) กิจกรรม จัดกิจกรรมการเรียนรู้ได้แบบมีขอบเขตจำกัดเพราะไม่มีห้อง สำหรับสอนเพศศึกษาโดยตรงและมีเวลาไม่เพียงพอสำหรับการจัดกิจกรรมบางอย่างที่ต่อเนื่อง

5) เวลาเรียน การจัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษาในชั้นเรียนเพียงอย่างเดียว ไม่เพียงพอ เพราะเพศศึกษามีจำนวนสอนชั่วโมงชัดเจน มีอยู่ในรายวิชาสุขศึกษาโดยแบ่งตาม ตัวชี้วัดของหลักสูตรแกนกลางฯ

6) การบูรณาการจัดการเรียนรู้ สามารถบูรณาการได้กับรายวิชาที่ครูผู้สอน ให้ความร่วมมือกันเท่านั้น

1.2.2 ปัญหาของการประเมินผลการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษา

1) วิธีการวัดและประเมินผล ไม่สามารถวัดและประเมินผลเป็นรายบุคคลได้ ครอบคลุม

2) ผลการจัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษา ควรประเมินทักษะการปฏิบัติเพราะ นักเรียนขาดทักษะการปฏิบัติเพราะอยากรู้ยากลอง

1.2.3 ปัญหาของปัจจัยสนับสนุนการจัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษา

- 1) มุมมองต่อสถานการณ์ปัญหาเยาวชน เมื่อมีปัญหานักเรียนไม่ค่อยกล้าปรึกษากับผู้ใหญ่แต่จะปรึกษาเพื่อนและค้นคว้าจากสื่อออนไลน์
- 2) การกำหนดและการใช้นโยบาย ผู้บริหารโรงเรียนไม่ส่งเสริมให้สอนเรื่องเพศศึกษา
- 3) วิธีการบริหารการจัดการเรียนรู้ ตามตัวชี้วัดของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551
- 4) สื่อและแหล่งเรียนรู้ โรงเรียนไม่มีแหล่งการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษาโดยตรงสื่อที่ใช้ในการจัดการเรียนการสอน คือหนังสือเรียน
- 5) คุณลักษณะของครูผู้สอน ครูบางคนยังมีค่านิยมว่าเพศศึกษาเป็นเรื่องที่ควรปกปิด ครูผู้สอนบางคนยังมีความรู้เรื่องเพศศึกษาไม่เพียงพอ ซึ่งในโรงเรียนทั่วไปพบว่านักเรียนคิดว่าเรื่องเพศศึกษาครูไม่รู้จริง
- 6) การพัฒนาครูผู้สอน ส่งครูอบรมการสอนเพศศึกษาเฉพาะครูสุขศึกษาเท่านั้น
- 7) คุณลักษณะของนักเรียน นักเรียนส่วนใหญ่ขาดทักษะการปฏิบัติและอยากรู้อยากลอง

1.3 แนวทางในการจัดการเรียนรู้เพศศึกษา พบว่า

1.3.1 แนวทางในการพัฒนากระบวนการจัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษา

- 1) วิธีการสอน/กระบวนการสอน ควรใช้หลักโยนิโสมนสิการ อริยสัจ 4 ศีล 5 หิริโอตตปปะ กัลยาณมิตร สอนเพศศึกษาแบบก้าวหน้า รู้จักวิธีป้องกันแบบต่าง ๆ อย่างถูกวิธีสำหรับชายและหญิง แต่ควรสอดแทรกคุณธรรมที่ดี เพื่อปลูกฝังเจตคติที่ดีในเรื่องเพศตั้งแต่เด็ก
- 2) หลักการ (จุดเน้น) ควรให้นักเรียนนั่งสมาธิเป็นการฝึกให้นักเรียนมีสติ นักเรียนจะคิดวิเคราะห์เป็นและควรสอนเรื่องเพศศึกษาว่าเป็นเรื่องปกติเป็นส่วนหนึ่งของชีวิตประจำวัน
- 3) เนื้อหาการสอนเพศศึกษา ควรเป็นเนื้อหาที่อยู่ในช่วงวัยที่นักเรียนมีความสนใจ ยึดตามหลักสูตรแกนกลางฯ และหลักสูตรอาเซียน ควรสอนเนื้อหาเรื่องเพศศึกษาของชายและหญิงให้นักเรียนได้เรียนรู้เพศของตนเองและผู้อื่นด้วย
- 4) กิจกรรม ควรจัดกิจกรรมในรูปแบบของโครงการโดยการเชิญหน่วยงานภายนอกมาเป็นวิทยากรให้ความรู้ จัดกิจกรรมที่หลากหลาย ส่งเสริมให้มีแกนนำเยาวชน และในการประชุมผู้ปกครอง ครูจะต้องชี้แจงเจตคติในเรื่องเพศด้วย
- 5) เวลาเรียน ผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นว่าควรจัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษาเป็นวิชาเลือกสำหรับผู้ที่มีความสนใจ

6) การบูรณาการจัดการเรียนรู้ ควรบูรณาการเพศศึกษากับทุกรายวิชา ขึ้นอยู่กับความเหมาะสมของบริบทของนักเรียนในโรงเรียนนั้น ๆ ควรมีการติดต่อสื่อสารกับผู้ปกครองของนักเรียนและควรปลูกฝังค่านิยมในเรื่องเพศตั้งแต่เด็ก ๆ ด้วยการสอดแทรกคุณธรรมที่ยั่งยืนให้แก่เด็ก

1.3.2 แนวทางในการประเมินผลการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษา

- 1) วิธีการวัดและประเมินผล ควรวัดและประเมินผลตามตามสภาพจริง
- 2) ผลการจัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษา หลังจากเรียนเรื่องเพศศึกษาแล้ว ต้องมีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ว่าอะไรควรอะไรไม่ควร ประเมินทางเลือกแล้วปฏิบัติได้อย่างถูกต้อง

1.3.3 แนวทางในการพัฒนาปัจจัยสนับสนุนการจัดการเรียนรู้เรื่อง

เพศศึกษา

- 1) มุมมองต่อสถานการณ์ปัญหาเยาวชน พบว่ามีความจำเป็นต้องศึกษาเรื่องเพศศึกษาอย่างหลากหลายให้เหมาะสมกับแต่ละบุคคลจึงควรสอนให้วัยรุ่นได้เรียนรู้เท่าทันสื่อ และมีการจัดการกับอารมณ์ทางเพศอย่างเหมาะสม
- 2) การกำหนดและการใช้นโยบาย ผู้บริหารต้องให้ความสำคัญในการจัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษาโดยมีนโยบายและการจัดการที่ชัดเจน
- 3) วิธีการบริหารการจัดการเรียนรู้ ควรให้มีเนื้อหาเรื่องเพศศึกษาที่ชัดเจนมากกว่าไปผสมผสานอยู่ในเนื้อหาวิชาอื่นๆ ควรเป็นวิชาเพศศึกษาโดยตรง หรืออาจจะเป็นวิชาเลือก ควรกำหนดผู้รับผิดชอบการสอนเพศศึกษาที่มีความสามารถเฉพาะ มีทักษะการสอนที่ดี และหลักสูตรเพศศึกษาควรปรับปรุงให้ทันสมัยมากขึ้น
- 4) สื่อและแหล่งเรียนรู้ ควรเป็นแหล่งข้อมูลที่ต้องการ ครบถ้วน รอบด้านและเป็นข้อมูลที่ทันสมัย เป็นไปตามหลักวิชาการและสร้างสรรค์
- 5) คุณลักษณะของครูผู้สอน ต้องเตรียมความพร้อม มีทักษะการสอนที่หลากหลาย หมั่นหาความรู้ที่ทันสมัย เข้าใจเนื้อหาและสามารถจัดการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ
- 6) การพัฒนาครูผู้สอน ควรมีการจัดอบรมครูทั้งโรงเรียน ไม่ใช่เฉพาะครูสุขศึกษา ในขณะที่ผู้เชี่ยวชาญ มีความเห็นว่าควรส่งเสริมให้ครูทุกคนโดยเฉพาะครูประจำชั้นมาอบรมเรื่องเพศศึกษา
- 7) คุณลักษณะของนักเรียน ควรเน้นการปลูกฝังค่านิยมเรื่องเพศมาตั้งแต่เด็ก ๆ โดยสอดแทรกคุณธรรมที่ยั่งยืนให้แก่เด็ก ควรสอนให้เรียนรู้อย่างเข้าใจ หากจะมีเพศสัมพันธ์ ควรมีเมื่อพร้อมทั้งสองฝ่ายและมีการยินยอมพร้อมใจกัน สามารถรับผิดชอบการกระทำนั้นได้ ซึ่งจากข้อมูลดังกล่าวข้างต้นสังเคราะห์รูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่นำไปใช้ได้จริง (Realistic)

2. ผลการสร้างและตรวจสอบรูปแบบการจัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษาแบบพุทธวิธี เพื่อปลูกฝังพฤติกรรมป้องกันการเสี่ยงทางเพศของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น สรุปผลได้ ดังนี้

จากการศึกษาสามารถสร้างรูปแบบการจัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษาแบบพุทธวิธีเพื่อปลูกฝังพฤติกรรมป้องกันการเสี่ยงทางเพศของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นซึ่งเป็นรูปแบบการจัดการเรียนรู้ ประกอบด้วย 2 องค์ประกอบ ดังนี้

2.1 องค์ประกอบหลักการจัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษา ซึ่งเป็นองค์ประกอบด้านกระบวนการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบการจัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษาแบบพุทธวิธี 7 ขั้นตอน ดังนี้ (1) ตื่นรู้ทางปัญญา (Awake wisdom) ขั้นตอนนี้เป็นขั้นตอนที่ครูเป็นผู้สร้างความสนใจของนักเรียนก่อนนำเข้าสูบทเรียนเพื่อให้เด็กมีความพร้อมที่จะเรียนรู้เรื่องเพศศึกษา (2) กำหนดปัญหาให้ชัดเจน (Clarify problem) เป็นขั้นตอนที่ครูช่วยให้เด็กเกิดความสนใจที่จะเรียนรู้ในสิ่งใหม่ ครูต้องทบทวนความรู้เดิมของนักเรียนให้ประสานกับความรู้ใหม่ (3) วิเคราะห์แหล่งที่มา (Analyze information sources) เป็นขั้นตอนที่นักเรียนจัดระบบความคิด รูปแบบต่างๆ ในการแก้ปัญหา ทบทวนความคิด และทำความเข้าใจปัญหานั้นๆ ให้ชัดเจน (4) สรรหาแนวทางแก้ (Investigate alternatives) เป็นขั้นตอนที่ครูกระตุ้นให้นักเรียนแสดงความคิดเห็นหรืออภิปรายและให้คำแนะนำให้มีความร่วมมือกันในการวางแผนที่จะศึกษาค้นคว้าในเรื่องเพศศึกษา ครูเป็นผู้ดูแลให้ความช่วยเหลือในการจัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษาทุกขั้นตอน (5) ประเสริฐแท้ลงมือทำ (Take action) เป็นขั้นตอนที่นักเรียนและครูร่วมกันในการปฏิบัติกิจกรรม ช่วยกันตั้งปัญหา และแบ่งหัวข้อปัญหา กำหนดกิจกรรมของแต่ละปัญหา กำหนดสื่อการสอนที่จะนำไปใช้แก้ปัญหา โดยครูสามารถตรวจสอบได้ว่านักเรียนสร้างความรู้ด้วยตนเองด้วยวิธีการประเมินต่างๆ (6) น้อมนำเป็นความรู้ (Construct body of knowledge) เป็นขั้นตอนที่นักเรียนเข้าใจบทเรียนกว้างขึ้น ครูและนักเรียนจะต้องช่วยกันรวบรวมความรู้จากชั้น 1-5 ตามลำดับจากง่ายไปยากอย่างเป็นระบบ และจดบันทึกไว้รายงานผลการจัดการเรียนรู้ได้ (7) นำสู่ชีวิตจริง (Apply to real life) เป็นขั้นตอนที่นักเรียนนำเอาความรู้ ความเข้าใจ จากที่ได้จัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษา นักเรียนสามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตจริงหรือในสถานการณ์อื่นของตนเองได้จากรูปแบบการจัดการเรียนรู้ 7 ขั้นตอน ผู้วิจัยได้กำหนดแผนการจัดการเรียนรู้ 4 แผน โดยมีการประเมินความเหมาะสมของรูปแบบการจัดการเรียนรู้ และการประเมินคุณภาพของเครื่องมือวัดและประเมินในแต่ละแผนการจัดการเรียนรู้

2.2 องค์ประกอบที่เอื้อต่อการจัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษา มีทั้งหมด 7 องค์ประกอบย่อย คือ (1) มุมมองต่อสถานการณ์ปัญหาเยาวชน วัยรุ่นปัจจุบันมีความรักแบบชาย-หญิง ชาย-ชาย และหญิง-หญิงเพิ่มมากขึ้น ทำให้มีความจำเป็นต้องศึกษาเรื่องเพศศึกษาอย่างหลากหลายให้เหมาะสมกับแต่ละบุคคล จึงควรสอนให้วัยรุ่นได้เรียนรู้เท่าทันสื่อและมีการจัดการกับอารมณ์ทางเพศอย่างเหมาะสม (2) การกำหนดและการใช้นโยบาย ผู้บริหารต้องให้ความสำคัญในการจัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษาโดยมีนโยบายและการจัดการที่ชัดเจน (3) วิธีการบริหารการจัดการเรียนรู้ ควรให้มี

เนื้อหาเรื่องเพศศึกษาที่ชัดเจนมากกว่าไปผสมผสานอยู่ในเนื้อหาวิชาอื่นๆ ควรเป็นวิชาเพศศึกษาโดยตรง หรืออาจจะเป็นวิชาเลือก ควรกำหนดผู้รับผิดชอบการสอนเพศศึกษาที่มีความสามารถเฉพาะ มีทักษะการสอนที่ดี หลักสูตรควรมีการปรับปรุงให้ทันสมัยมากขึ้น (4) สื่อและแหล่งเรียนรู้ควรเป็นแหล่งข้อมูลที่ถูกต้อง ครบถ้วน รอบด้านและเป็นข้อมูลที่ทันสมัย เป็นไปตามหลักวิชาการและสร้างสรรค์ (5) คุณลักษณะของครูผู้สอน ต้องเตรียมความพร้อม มีทักษะการสอนที่แตกต่าง มั่นหาความรู้ที่ทันสมัย เข้าใจเนื้อหาและสามารถจัดการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ (6) การพัฒนาครูผู้สอน ควรมีการจัดอบรมครูทั้งโรงเรียน ไม่ใช่เฉพาะครูสุขศึกษาเท่านั้น ควรส่งเสริมให้ครูทุกคนโดยเฉพาะครูประจำชั้นมาอบรมเรื่องเพศศึกษา (7) คุณลักษณะของนักเรียน ควรเน้นการปลูกฝังค่านิยมเรื่องเพศมาตั้งแต่เด็กๆ โดยสอดแทรกคุณธรรมที่ยั่งยืนให้นักเรียน ควรสอนให้นักเรียนได้ตระหนักว่าเรื่องเพศเป็นเรื่องธรรมดา ควรสอนให้เรียนรู้อย่างเข้าใจ หากจะมีเพศสัมพันธ์ควรมีเมื่อพร้อมทั้งสองฝ่ายและมีการยินยอมพร้อมใจกัน สามารถรับผิดชอบการกระทำนั้นได้

3. ผลการทดลองและประเมินผลรูปแบบการจัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษาแบบพุทธวิธีเพื่อปลูกฝังพฤติกรรมป้องกันการเสี่ยงทางเพศของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น

โดย ผู้วิจัยนำกระบวนการจัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษาตามหลักพุทธวิธีมี 7 ขั้นตอนไปทดลองกับนักเรียน จำนวน 1 ห้องเรียน จำนวน 43 คน และควบคุม จำนวน 1 ห้องเรียน จำนวน 40 คน สรุปผลได้ดังนี้

3.1 หลังเรียนตามรูปแบบการจัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษาฯ กลุ่มทดลองมีความรู้เรื่องเพศศึกษาสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3.2 หลังเรียนตามรูปแบบการจัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษาฯ กลุ่มทดลองมีทักษะที่เกี่ยวข้องกับเพศศึกษาเป็นไปตามเกณฑ์ หรือสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3.3 หลังเรียนตามรูปแบบการจัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษาฯ กลุ่มทดลองมีเจตคติต่อเพศศึกษาสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3.4 หลังเรียนตามรูปแบบการจัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษาฯ กลุ่มทดลองมีความพึงพอใจต่อรูปแบบการจัดการเรียนรู้เท่ากับ หรือสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3.5 หลังเรียนตามรูปแบบการจัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษาฯ กลุ่มทดลองมีค่าดัชนีประสิทธิภาพ (E1/E2) เป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนดอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3.6 หลังเรียนตามรูปแบบการจัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษาฯ กลุ่มทดลองมีความรู้เรื่องเพศศึกษาสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3.7 หลังเรียนตามรูปแบบการจัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษาฯ กลุ่มทดลองมีทักษะที่เกี่ยวข้อง กับเพศศึกษาสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3.8 หลังเรียนตามรูปแบบการจัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษา กลุ่มทดลองมีเจตคติต่อเพศศึกษาสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัย เรื่องการพัฒนา รูปแบบการจัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษาแบบพุทธวิธีเพื่อปลูกฝังพฤติกรรมป้องกันการเสี่ยงทางเพศของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น สามารถอภิปรายผลได้ ดังนี้

1. ผลการศึกษาสภาพ ปัญหาและแนวทางในการจัดการการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษาแบบพุทธวิธีเพื่อปลูกฝังพฤติกรรมป้องกันการเสี่ยงทางเพศของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น

จากผลการศึกษา พบว่าสภาพการจัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษา โดยโรงเรียนทั่วไปและโรงเรียนแบบพุทธวิธีมีการจัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษาตามตัวชี้วัดหลักสูตรแกนกลางฯ แต่โรงเรียนแบบพุทธวิธีมีการคัดกรองสื่อการสอนอย่างเข้มงวด ครูผู้สอนดูแลนักเรียนอย่างใกล้ชิดพร้อมทั้งสอนให้นักเรียนอยู่ได้โดยไม่ต้องพึ่งพาเทคโนโลยี เน้นสอนให้นักเรียนเป็นคนดีคนเก่ง โดยการปลูกฝังค่านิยมตั้งแต่เด็ก เน้นสอนให้นักเรียนรู้จักคิดวิเคราะห์ตั้งแต่เยาว์วัย ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Piaget (Lall, G.R.; & Lall, B.M. 1983) ที่มีความเชื่อว่านักเรียนจะมีความสามารถในการจัดการสถานการณ์ที่เกี่ยวข้องกับเรื่องเพศ เช่น ทักษะการสื่อสาร การสร้างความสัมพันธ์ และควบคุมความสัมพันธ์ให้อยู่ในความถูกต้องเหมาะสม ทักษะการปฏิเสธ ทักษะการขอความช่วยเหลือ ทักษะการจัดการกับอารมณ์ ทักษะการตัดสินใจ และแก้ปัญหาที่เกี่ยวข้องกับเรื่องเพศ รวมทั้งการแสดงออกถึงพฤติกรรมทางเพศหรือบทบาททางเพศ (Gender role) ที่เหมาะสมกับบทบาททางเพศและวัย เป็นที่ยอมรับของสังคม ไม่เกิดความเสี่ยงทางเพศ สำหรับโรงเรียนทั่วไปการควบคุมสื่อทำได้ยากทำให้ส่งผลต่อการเรียนรู้ที่แตกต่างกันตามแต่สภาพของแต่ละโรงเรียน แต่มีจุดร่วมคือวิธีการสอนคือเน้นการสร้างศักยภาพของนักเรียนให้นักเรียนมีศักยภาพเพิ่มขึ้น ซึ่งครูผู้สอนต้องมีศักยภาพสูงพอโดยสอดคล้องกับแนวคิดที่ว่า การพัฒนาการสอนของครูแต่ละคนได้ส่งเสริมให้ครูมีความพยายาม อดทน มีเจตคติที่ดีต่อการสอนเพศศึกษากับนักเรียน สนับสนุนให้ครูนำไปทดลองฝึกฝนทักษะบ่อย ๆ ของการสอนเพื่อให้สอนได้อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น (บุญเลี้ยง ทุมทอง. 2557) ส่วนปัญหาในการจัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษา ในโรงเรียนทั่วไปการควบคุมสื่อทำได้ยาก แต่โรงเรียนแบบพุทธวิธีควบคุมสื่อได้เข้มงวดและสอนเน้นหลักคุณธรรม 5 ประการ การใช้หลักศีล 5 (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต). 2556) เป็นกรอบในการปฏิบัติตนเพื่ออยู่กับเพื่อนได้อย่างปกติสุข ใช้หลักโยนิโสมนสิการ (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต). 2556) เพื่อช่วยให้นักเรียนเกิดการยับยั้งชั่งใจและใช้หลักหิริโอตตัปปะ (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต). 2556) ทำให้นักเรียนเกรงกลัวต่อบาป ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ศิริวรรณ พิริยคุณธร และคณะ (2557) ที่พบว่า ควรมีการปลูกฝังวัฒนธรรม ประเพณี การไปวัด การทำบุญ การร่วมกิจกรรมทางศาสนา และการนำหลักการสอนทางพุทธศาสนามาใช้ในการดำเนินชีวิตตั้งแต่ในวัยเด็ก เพื่อให้มีสิ่งยึดเหนี่ยวจิตใจและให้แนวทางในการ

ดำเนินชีวิตที่ดีงาม สำหรับโรงเรียนทั่วไปส่วนใหญ่ใช้วิธีโดยการสอนแบบบรรยาย ส่วนแนวทางในการจัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษา พบว่าไม่ควรสอนเนื้อหาเรื่องเพศศึกษาเพียงอย่างเดียว แต่ควรสอดแทรกเนื้อหาที่อยู่ในช่วงวัยที่นักเรียนมีความสนใจ และสอนเนื้อหาเพศศึกษาของชายและหญิงให้นักเรียนได้รู้เรื่องของตัวเอง และผู้อื่นด้วย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ บุญเลี้ยง ทูมทอง (2557) โดยพบว่าการสอนเรื่องเพศแก่เด็กและวัยรุ่นเป็นกระบวนการการศึกษาที่เกี่ยวข้องกับชีวิตมนุษย์ตั้งแต่เกิดจนตาย เป็นการศึกษาทั้งในและนอกโรงเรียนที่จะทำให้บุคคลได้เรียนรู้ธรรมชาติ ความเป็นจริงของชีวิตและสังคมเพื่อให้บุคคลมีความรู้ มีเจตคติและมีพฤติกรรมถูกต้องในเรื่องเพศตลอดจนสามารถปรับตัวตามพัฒนาการของชีวิตอย่างเหมาะสม วิธีการวัดและประเมินผลของโรงเรียนทั่วไป ครูผู้สอนจะเป็นผู้ประเมิน โดยการสอบกลางภาคเรียนและปลายภาคเรียน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ วินัย รอดไพร และคณะ (2559) แต่โรงเรียนแบบพุทธวิธี มีวิธีการวัดและประเมินผลจากการสังเกตพฤติกรรมรายบุคคล รายกลุ่ม โดยครูผู้สอนและครูประจำชั้นเป็นผู้ประเมินทำให้สามารถประเมินได้ครอบคลุม และประเมินตามสภาพจริงได้มากยิ่งขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับความเห็นของผู้เชี่ยวชาญ ที่ว่าควรวัดและประเมินผลตามเกณฑ์ KAP (Knowledge, K) (Attitude, A) (Practice, P) “การวัดความรู้อย่างเดียวอาจไม่สะท้อนสิ่งที่ได้เรียนรู้มา เพราะเป้าหมายสุดท้ายของการเรียนรู้คือการนำไปใช้ให้ตนเองมีคุณภาพชีวิตและความสุขที่ดีขึ้น” “เจตคติของผู้บริหารโรงเรียนต้องคิดตรงกับครูผู้สอนว่าต้องจัดคาบเรียนให้มากขึ้นมีเวลามากพอที่จะสอนเพศศึกษา” “หลังจากเรียนเรื่องเพศศึกษาแล้วต้องมีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ว่าอะไรควรอะไรไม่ควร ประเมินทางเลือกแล้วปฏิบัติได้อย่างถูกต้อง” และสอดคล้องตามแนวคิดทฤษฎี KAP โดยแนนซี อี.ชวาร์ตซ์ (อรรณพ ปิลันธน์โอวาท. 2554; อ้างอิงจาก Nancy E. Schwartz. n.d.) ซึ่งได้อธิบายความสัมพันธ์ระหว่างความรู้ (Knowledge, K) และเจตคติ (Attitude, A) และพฤติกรรม (Practice, P) ดังนั้นความรู้และเจตคติมีผลต่อพฤติกรรมหรือการปฏิบัติ โดยประเมินจากการทดสอบ การฝึกทักษะการปฏิบัติ การมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ หลังเรียนเรื่องเพศศึกษาแล้วนักเรียนต้องมีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ ประเมินทางเลือกแล้วปฏิบัติได้อย่างถูกต้อง ควรสอนทักษะการปฏิบัติ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ กิ่งฟ้า สินธุวงศ์ (2550) ที่ว่า เรื่องที่สอนต้องเป็นเรื่องที่สัมพันธ์กัน การสอนให้นักเรียนได้ฝึกทักษะการปฏิบัติและทักษะการทำกิจกรรมกลุ่ม โดยมีการจัดวางแผนการประเมินอย่างสอดคล้องกับเป้าหมายการเรียนรู้

2. ผลการสร้างและตรวจสอบรูปแบบการจัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษาแบบพุทธวิธี เพื่อปลูกฝังพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น

พบว่ารูปแบบการจัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษาแบบพุทธวิธี สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น มี 2 องค์ประกอบ คือองค์ประกอบหลักของรูปแบบการจัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษา และองค์ประกอบที่เอื้อต่อการจัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษา ซึ่งผู้วิจัยสร้างรูปแบบและพัฒนาขึ้นนี้ ถือเป็นรูปแบบเชิงโครงสร้างโดยมีผู้เกี่ยวข้องหลายส่วน โดยครูผู้สอนเป็นผู้มีส่วนสำคัญต่อการจัดการเรียนรู้ให้กับนักเรียน ต้องมีการกำหนดเป้าหมายปลายทางให้นักเรียนสามารถคิดเป็น

สืบสอบแสวงหาความรู้เป็น สร้างความรู้ด้วยตนเองได้ และนำความรู้มาใช้ในชีวิตประจำวันได้ เพราะการจัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษานั้นต้องพัฒนาให้นักเรียนมีทักษะชีวิต ซึ่งเป็นการจัดการเรียนรู้ให้นักเรียนเกิดพฤติกรรมที่เหมาะสมในเรื่องเพศศึกษาและป้องกันตนเองเมื่อมีเพศสัมพันธ์ ซึ่งสอดคล้องกับข้อเสนอแนะของเจตสรร นามวาท และสุปียา จันทรมณี (2554) ที่ว่าการให้ความรู้ ความเข้าใจในเรื่องเพศ และการมีเพศสัมพันธ์ที่ถูกต้องและเหมาะสมจะช่วยยับยั้งการมีเพศสัมพันธ์ ก่อนวัยอันควร ลดจำนวนคู่นอน และมีอัตราการตั้งครรภ์อย่างอนามัยที่เพิ่มขึ้น และถือเป็นการป้องกันการรับเชื้อโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ได้ด้วย สอดคล้องกับสถานการณ์การป่วยโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ เยาวชนอายุ 15-24 ปี พ.ศ.2558 เป็นกลุ่มที่มีอัตราป่วยสูงสุด (เสาวพัทธ์ อินจ้อย, ปภาณิจ สวงโท; และพิมพ์พา เตชะกมลสุข. 2558)

3. ผลการทดลองและประเมินผลรูปแบบการจัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษาแบบพุทธวิธีเพื่อปลูกฝังพฤติกรรมป้องกันการเสี่ยงทางเพศของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น

ในการวิจัยครั้งนี้ ได้นำเฉพาะรูปแบบการจัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษาแบบพุทธวิธีไปทดลอง เนื่องจากผู้วิจัยต้องการทดสอบว่ารูปแบบการจัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษาแบบพุทธวิธี ที่ผู้วิจัยได้สร้างและพัฒนาขึ้นสามารถทำให้นักเรียนมีความรู้เรื่องเพศศึกษา เจตคติต่อเรื่องเพศศึกษา ทักษะต่อเรื่องเพศศึกษา และความพึงพอใจต่อรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบพุทธวิธีสูงขึ้นหรือไม่ และที่สำคัญหัวใจของการพัฒนาการเรียนรู้นักเรียนอยู่ที่รูปแบบการจัดการเรียนรู้ ที่เป็นปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูผู้สอนกับนักเรียน และระหว่างนักเรียนกับนักเรียน ส่วนองค์ประกอบที่เอื้อต่อการจัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษานั้น เป็นเพียงปัจจัยสนับสนุนรูปแบบการจัดการเรียนรู้ ซึ่งเป็นไปด้วยดี ซึ่งถ้าหากขาดองค์ประกอบใดองค์ประกอบหนึ่งก็ไม่มีผลต่อรูปแบบการจัดการเรียนรู้หรือมีผลน้อย ถ้าครูมีทักษะการจัดการเรียนรู้และใช้หลักการจัดการเรียนรู้ที่ดี นอกจากนี้บริบทของโรงเรียนที่ผู้วิจัยเข้าไปทดลองใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษาแบบพุทธวิธี มีองค์ประกอบที่เอื้อต่อรูปแบบการจัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษาครบถ้วน ดังนั้น ผู้วิจัยจึงทดลองใช้เฉพาะองค์ประกอบหลักของการจัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษา โดยผลการทดลองสามารถสรุปและอภิปรายผลได้ ดังนี้

ความรู้เรื่องเพศศึกษา จากการทดลองพบว่า หลังเรียนตามรูปแบบการจัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษาฯ กลุ่มทดลองมีความรู้เรื่องเพศศึกษาสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และหลังเรียนตามรูปแบบการจัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษาฯ กลุ่มทดลองมีความรู้เรื่องเพศศึกษาสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และหลังเรียนตามรูปแบบการจัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษาฯ กลุ่มทดลองมีค่าดัชนีประสิทธิภาพ (E1/E2) เป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนดอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากผลการทดลองอภิปรายได้ว่า ก่อนทดลองกลุ่มทดลองมีร้อยละคะแนนเฉลี่ยความรู้เรื่องเพศศึกษา สูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แสดงให้เห็นว่ากลุ่มทดลองมีพื้นฐานความรู้เรื่องเพศศึกษาสูงกว่ากลุ่มควบคุม แต่ภายหลังที่กลุ่มทดลองได้ใช้รูปแบบการ

จัดการเรียนรู้แบบพุทธวิธี กลุ่มทดลองมีความรู้เรื่องเพศศึกษาสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แต่กลุ่มควบคุมซึ่งได้รับการจัดการเรียนรู้ในชั้นเรียนตามปกติ ก่อนทดลองและหลังทดลองมีคะแนนความรู้เรื่องเพศศึกษาไม่แตกต่างกัน แสดงให้เห็นรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบพุทธวิธี ทำให้นักเรียนมีความรู้เรื่องเพศศึกษาสูงขึ้น ดังนั้นผลการวิจัยในครั้งนี้จึงช่วยยืนยันว่าเรื่องเพศศึกษา โดยการจัดการเรียนรู้ในชั้นเรียนตามปกติ ไม่มีความเหมาะสม เพราะนักเรียนจะขาดการคิดวิเคราะห์ และแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ความคิดเห็นกับเพื่อนในชั้นเรียน นักเรียนทำหน้าที่เพียงผู้รับความรู้เท่านั้น จึงไม่เกิดการเรียนรู้ ซึ่งองค์การแพช กล่าวว่า กระบวนการจัดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพนั้น ต้องจัดกิจกรรมให้นักเรียนได้คิดวิเคราะห์ วิจารณ์ สร้างสรรค์ ศึกษา ค้นคว้า ลงมือปฏิบัติจนเกิดการเรียนรู้และค้นพบความรู้ด้วยตนเอง (องค์การแพช, 2550) นอกจากนี้ ผลของรูปแบบการจัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษาแบบพุทธวิธี สอดคล้องกับการศึกษาของสกลพร พิชัยมงคล (2549) กล่าวว่า การจัดการเรียนรู้ที่น่าสนใจทำให้นักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรม มีความรู้ความเข้าใจจริงมากกว่าการจดจำความรู้ เปิดโอกาสให้นักเรียนได้แสดงความคิดเห็น การคิดวิเคราะห์ ปัญหา ได้รวบรวมความรู้ความคิดเห็นเป็นข้อสรุปของตนเองโดยไม่ต้องท่องจำ ซึ่งถือว่านักเรียนสามารถสร้างความรู้ด้วยตนเองได้ (Construction)

ทักษะต่อเรื่องเพศศึกษา จากการทดลองพบว่า หลังเรียนตามรูปแบบการจัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษาฯ กลุ่มทดลองมีทักษะที่เกี่ยวข้องกับเพศศึกษาเป็นไปตามเกณฑ์ หรือสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และหลังเรียนตามรูปแบบการจัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษาฯ กลุ่มทดลองมีทักษะที่เกี่ยวข้องกับเพศศึกษาสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากผลการทดลองอภิปรายได้ว่า รูปแบบการจัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษาแบบพุทธวิธี นั้นช่วยให้ทักษะต่อเรื่องเพศศึกษาสูงขึ้น ซึ่งอาจเป็นเพราะในรูปแบบการจัดการเรียนรู้ฯ นักเรียนมีโอกาสได้แลกเปลี่ยนความรู้ ความคิดเห็นเรื่องเพศศึกษาและมีโอกาสฝึกปฏิบัติใช้ทักษะต่างๆ เช่น การใส่ถุงยางอนามัย ฝึกทักษะการทดลอง ทักษะการปฏิเสธ และยังได้ศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติมในประเด็นต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับเรื่องเพศศึกษา ซึ่งล้วนแต่เป็นเรื่องใกล้ตัวของนักเรียน ทำให้นักเรียนเกิดการถ่ายโยงความรู้จากประสบการณ์เดิมเข้าสู่ประสบการณ์ใหม่ และเกิดการสร้างความรู้ใหม่ในกระบวนการทางปัญญาของนักเรียน

เจตคติต่อเรื่องเพศศึกษา จากการทดลองพบว่า หลังเรียนตามรูปแบบการจัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษาฯ กลุ่มทดลองมีเจตคติต่อเพศศึกษาสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และหลังเรียนตามรูปแบบการจัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษาฯ กลุ่มทดลองมีเจตคติต่อเพศศึกษาสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากผลการทดลองอภิปรายได้ว่า รูปแบบการจัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษาแบบพุทธวิธี นั้นช่วยให้เจตคติต่อเรื่องเพศศึกษาสูงขึ้น ซึ่งอาจเป็นเพราะในรูปแบบการจัดการเรียนรู้ฯ นักเรียนมีโอกาสได้แลกเปลี่ยนความรู้ ความคิดเห็นเรื่องเพศศึกษาและมีโอกาสฝึกปฏิบัติใช้ทักษะต่างๆ เช่น

การใส่ถ่วงยางอนามัย และยังได้ศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติมในประเด็นต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับเรื่องเพศศึกษา ซึ่งล้วนแต่เป็นเรื่องใกล้ตัวของนักเรียน ทำให้นักเรียนเกิดการถ่ายโยงความรู้จากประสบการณ์เดิม เข้าสู่ประสบการณ์ใหม่ และเกิดการสร้างความรู้ใหม่ในกระบวนการทางปัญญาของนักเรียน ซึ่งแคโรล บลูม และมาเซีย (Bloom.1956, อ้างถึงใน ทิศนา แคมมณี. 2552) กล่าวว่า เมื่อนักเรียนได้ตอบสนองค่านิยม แล้วเกิดความพึงพอใจ เห็นประโยชน์ที่เกิดขึ้นกับตนและบุคคลอื่นและเห็นคุณค่า (Valuing) จากการปฏิบัตินั้น ทำให้เกิดเจตคติที่ดีต่อค่านิยมนั้น

ความพึงพอใจต่อรูปแบบการจัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษาแบบพุทธวิธี จากการทดลองพบว่า หลังเรียนตามรูปแบบการจัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษา กลุ่มทดลองมีความพึงพอใจต่อรูปแบบการจัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษาเท่ากับ หรือสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากผลการทดลองอภิปรายได้ว่า หลังเรียนตามรูปแบบการจัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษา กลุ่มทดลองมีความพึงพอใจต่อรูปแบบการจัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษาสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แสดงว่ากลุ่มทดลองมีความพึงพอใจต่อรูปแบบการจัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษาแบบพุทธวิธี ซึ่งความพึงพอใจต่อรูปแบบฯ นี้จะส่งผลต่อการปฏิบัติพฤติกรรม ร่วมกับการคล้อยตามกลุ่มอ้างอิง และการรับรู้ความสามารถในการควบคุมพฤติกรรม (เบญจพร พงศ์อำไพ. 2551) และการที่นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาชั้นปีที่ 2 ซึ่งอยู่ในช่วงวัยรุ่นเรื่องอิทธิพลของกลุ่มมีความสำคัญเป็นอย่างมาก

ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

1.1 แนวทางการแก้ปัญหาเรื่องการสอนเพศศึกษา ควรมีการสร้างกิจกรรมเสริมหลักสูตร เพื่อเอื้อให้เกิดการเสริมแรงแก่นักเรียนในด้านต่าง ๆ ทั้งเจตคติ ทักษะและการพัฒนาศักยภาพด้านต่าง ๆ ควรร่วมมือกับหน่วยงานภายนอกในการให้ความรู้และเทคนิคการสอน เพื่อให้ นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจและเกิดประสบการณ์ชีวิตสามารถเรียนรู้และมีพฤติกรรมป้องกันการเสี่ยงทางเพศ

1.2 จากการศึกษาพบว่า การจัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษาแบบพุทธวิธี 7 ขั้นตอน ทำให้นักเรียนมีความรู้เรื่องเพศศึกษา เจตคติต่อเรื่องเพศศึกษา ทักษะต่อเรื่องเพศศึกษาและความพึงพอใจต่อรูปแบบการจัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษาแบบพุทธวิธีสูงขึ้น ดังนั้น โรงเรียนควรนำกระบวนการดังกล่าวไปประยุกต์ใช้จัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษาในโรงเรียนอื่นๆ รวมทั้งวิชาอื่นๆ เพื่อให้นักเรียนมีทักษะการคิดวิเคราะห์ สืบเสาะแสวงหาความรู้ สร้างความรู้เป็น สรุปองค์ความรู้ และนำความรู้มาใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างถูกต้องและเหมาะสม

1.3 จากการศึกษาพบว่า การจัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษาแบบพุทธวิธี ในขั้นตอนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ สื่อการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษา ควรเป็นแหล่งข้อมูลที่ถูกต้อง ครบถ้วน รอบ

ด้านและเป็นข้อมูลที่ทันสมัย เป็นไปตามหลักวิชาการและสร้างสรรค์ ดังนั้น ครูควรให้ความสำคัญต่อสื่อการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษา ควรรู้จักวิธีการประเมินสื่อ และเลือกใช้สื่ออย่างเหมาะสมกับนักเรียน

1.4 จากการศึกษาพบว่า นโยบายการสนับสนุนการจัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษามีความสำคัญอย่างมากต่อการจัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษาในโรงเรียน ดังนั้น นโยบายสนับสนุนการจัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษาควรชัดเจนและดำเนินการได้อย่างต่อเนื่อง

1.5 จากการศึกษาพบว่า ครูมีความสำคัญต่อการจัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษาเป็นอย่างมาก เพราะเป็นทั้งผู้จัดกระบวนการเรียนรู้ และเป็นที่ปรึกษาให้กับนักเรียน ดังนั้น ครูควรได้รับการส่งเสริมให้มีศักยภาพด้านการจัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษา และพัฒนาศักยภาพด้านความรู้เรื่องเพศศึกษา กระบวนการจัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษา และการประเมินผลการจัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษาอย่างต่อเนื่อง

2. ข้อเสนอในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาการจัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษาแบบพุทธรวิธี ไปศึกษาในกลุ่มตัวอย่างอื่นๆ เช่น กลุ่มนักเรียนระดับอนุบาล นักเรียนชั้นประถมศึกษา เป็นต้น

2.2 ควรศึกษาเพิ่มเติมเรื่องการสอนตามหลักพุทธรวิธี เพื่อการจัดการเรียนรู้เรื่องอื่นๆที่มีความเหมาะสม ให้แก่นักเรียนต่อไป

2.3 ควรศึกษาพัฒนาหลักสูตรเพศศึกษาที่ทันสมัย ตรงกับความต้องการเรียนรู้ และวัยของนักเรียนเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุด

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กนกวรรณ ทองคำสิง. (2557). การพัฒนารูปแบบการจัดการความรู้ด้านการเรียนการสอนแบบอิเล็กทรอนิกส์สำหรับอาจารย์โรงเรียนสาธิตระดับมัธยมศึกษา. ดุษฎีนิพนธ์ ปร.ด. (การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์). กรุงเทพมหานคร: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยรามคำแหง. ถ่ายเอกสาร.
- กรมการศึกษานอกโรงเรียน กองพัฒนาการศึกษานอกโรงเรียน. (2543). แนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนชีวิตและครอบครัวศึกษา (เพศศึกษา). กรุงเทพฯ: กรุงเทพมหานคร. กรมอนามัย. (2558). Fact Sheet วัยรุ่น...วัยเรียนกับอนามัยการเจริญพันธุ์. กระทรวงสาธารณสุข. [เอกสาร อิเล็กทรอนิกส์] <http://www.anami.moph.go.th/> สืบค้นเมื่อวันที่ 9/2/2559.
- กรมอนามัย. (2550). ความหมายของวัยรุ่น [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: <http://www.advisor.anamai.moph.go.th> [30 เมษายน 2550].
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2548). (ฉบับร่าง) แนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพศศึกษา ช่วงชั้นที่ 3 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3. กรุงเทพฯ: องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์. กระทรวงศึกษาธิการ. (2551) หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2553). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ (ฉบับที่ 3). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์ (ร.ส.พ.).
- กิ่งฟ้า สินธุวงศ์. (2550). การสอนเพื่อพัฒนาการคิดและการเรียนรู้. ขอนแก่น: คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- เกสร เหล่าอรรค; และคนอื่นๆ. (2554, กรกฎาคม-กันยายน). การคุมกำเนิดของวัยรุ่นที่มารับบริการที่หน่วยวางแผนครอบครัว โรงพยาบาลศรีนครินทร์. วารสารพยาบาลศาสตร์และสุขภาพ. 34(3): 40-47.
- จักรกฤษณ์ พิณญาพวงษ์. (2547). ความต้องการเนื้อหาวิชาเพศศึกษาของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นและนักศึกษาอุดมศึกษา จังหวัดอุดรธานี. อุดรธานี: สถาบันราชภัฏอุดรธานี.
- จันทร์วิภา ดิลกสัมพันธ์. (2543). เพศศึกษา. กรุงเทพฯ: ศิลปาบรรณาการ.
- จารุเวศ ศิริวิชกุล. (2548). การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 วิชาพระพุทธศาสนา เรื่อง หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาและพุทธศาสนสุภาษิตโดยการสอนแบบอริยสัจสี่กับการสอนแบบปกติ. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น. ถ่ายเอกสาร.

- เจวตสรร นามวาท; และสุปียา จันทรมณี. (2554). ผลการเฝ้าระวังพฤติกรรมที่สัมพันธ์กับการติดเชื้อเอชไอวี กลุ่มนักเรียนประเทศไทย พ.ศ. 2554. นนทบุรี: กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข.
- ชาย โพธิ์สิตา. (2552). ศาสตร์และศิลป์แห่งการวิจัยเชิงคุณภาพ. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ: อัมรินทร์พรินต์ติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง.
- ชาญชัย คุ่มพงษ์. (2549, ธันวาคม). ทะลิ่ง โจ้ กรุงกว่าครึ่งมีเพศสัมพันธ์ในวัยเรียน. 18.
- ชนาธิป พรกุล. (2554). การสอนกระบวนการคิด ทฤษฎีและการนำไปใช้. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ช่วงมณี จงเพียร. (2551). ปัญหาและแนวทางการจัดการเรียนรู้เพศศึกษาของโรงเรียนในเขตอำเภอโนนดินแดง จังหวัดบุรีรัมย์. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (บริหารการศึกษา). บุรีรัมย์: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์. ถ่ายเอกสาร.
- ชวลิต ชูกำแพง. (2550). การประเมินการเรียนรู้. มหาสารคาม: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสารคาม.
- ชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์. (2552). 80 นวัตกรรมจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ. กรุงเทพฯ: เดเน็กซ์ อินเทอร์เน็ตปอเรชั่น.
- จิตติพร อิงคถาวรวงศ์; และคนอื่น. (2550, พฤศจิกายน-ธันวาคม). พฤติกรรมเสี่ยงทางเพศของวัยรุ่นหญิงในโรงเรียนอาชีวศึกษา. สงขลานครินทร์เวชสาร. 25(6): 511-520.
- ณฐาภพ ระวะใจ. (2554). ปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมป้องกันการเสี่ยงทางเพศของนักศึกษาในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาในเขตกรุงเทพมหานคร. ปรินญาณินพนธ์ วท.ม. (สุขศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ณมน ธนินธยากร. (2552). พฤติกรรมเสี่ยงทางเพศของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาในเขตเทศบาลนครขอนแก่น อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. (พัฒนาศักดิ์). ขอนแก่น: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น. ถ่ายเอกสาร.
- ณัฐธยาน์ ศรีพุทธสมบัติ. (2552). เพศศึกษาและอนามัยเจริญพันธุ์. นครสวรรค์: คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.
- ณัฐพล โฆษิตชนนันท์. (2555, กรกฎาคม-สิงหาคม). การทดสอบวัดชี้นเอดส์ในประเทศไทย. สารที่ปรึกษาชุมชน. 12(85): 1-12.
- ดวงกมล สิ้นเพ็ง. (2553). การพัฒนาผู้เรียนสู่สังคมแห่งการเรียนรู้: การจัดการเรียนการสอน ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ดาราวดี นันทขว้าง. (2550). ปัจจัยที่สัมพันธ์กับการมีเพศสัมพันธ์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ปีที่ 5 และนักเรียนอาชีวศึกษาชั้นประกาศนียบัตรปีที่ 2 ในจังหวัดลำพูน ปี 2546. วารสารโรคเอดส์. 19: 85-101.

- ดารารัตน์ อุทัยพยัคฆ์. (2548) การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนแบบพุทธวิธีเพื่อเสริมสร้างพฤติกรรมการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของเด็กปฐมวัย. ปรินญาณพนธ์ กศ.ด. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ถวัลย์ มาศจรัส. (2553). *Model* การจัดการศึกษาและแหล่งเรียนรู้สร้างสรรค์. กรุงเทพฯ: ชารอักษร.
- ทิตนา แคมมณี. (2550). ศาสตร์การสอน องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ทิตนา แคมมณี. (2552). รูปแบบการเรียนการสอน: ทางเลือกที่หลากหลาย. พิมพ์ครั้งที่ 6. กรุงเทพฯ: แอทิฟ พรินท์.
- ทิตนา แคมมณี. (2553). ศาสตร์การสอน: องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ. พิมพ์ครั้งที่ 12. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ทิตนา แคมมณี. (2555). ศาสตร์การสอน: องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ. พิมพ์ครั้งที่ 15. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ชนพงษ์ ดวงพระเกษ. (2550). การพัฒนาแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบชิปปา (CIPPA MODEL) เรื่อง เพศศึกษา กลุ่มสาระการเรียนรู้สุขศึกษาและพลศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ 6. ปรินญาณพนธ์ กศ.ม. (หลักสูตรและการสอน). มหาสารคาม: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม. ถ่ายเอกสาร.
- นงเยาว์ ธรรมวงศา. (2549). การพัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม เรื่องเพศศึกษากลุ่มสาระการเรียนรู้สุขศึกษาและพลศึกษา ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2. ปรินญาณพนธ์ กศ.ม. (หลักสูตรและการสอน). มหาสารคาม: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม. ถ่ายเอกสาร.
- นันทปราชญ์ นันทวัฒน์กุล; และคนอื่นๆ. (2550). พฤติกรรมการคบคนรักของวัยรุ่นรูปแบบแฟนซู่ กิ๊ก และกั๊กในจังหวัดลำปาง. นครนายก: มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี ร่วมกับ มหาวิทยาลัยโยนก.
- นุชนารถ แก้วดำเกิง. (2552). การศึกษานโยบายกับแนวทางการพัฒนาการเรียนการสอนเรื่องเอดส์และเพศศึกษา. (เอกสารรายงานวิจัย). นนทบุรี: ม.ป.พ.
- บุญเลี้ยง ทุมทอง. (2557). การพัฒนาวิธีการสอนของครูโดยความร่วมมือการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการ เรื่องเพศศึกษาและโรคเอดส์ในโรงเรียนมัธยมศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. วารสารศรีนครินทรวิโรฒวิจัยและพัฒนา (สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์)
- บุรชัย ศิริมหาสาร. (2545). แผนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง. กรุงเทพฯ: บ็อค พอยท์.
- เบญจพร ปัญญาียง. (2553). การทบทวนองค์ความรู้: การตั้งครรภในวัยรุ่น. นนทบุรี: กลุ่มที่ปรึกษากรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข.

- เบญจพร ปัญญาข. (2553). การทบทวนองค์ความรู้: การตั้งครรรภ์ในวัยรุ่น. นนทบุรี: กลุ่มที่ปรึกษา
กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข.
- เบญจพร พงศ์อำไพ. (2551). อิทธิพลของทัศนคติ การคล้อยตามกลุ่มอ้างอิง และการรับรู้ความ
สามารถในการควบคุมพฤติกรรมต่อความตั้งใจของคู่สมรสหญิงตั้งครรรภ์ในการมารับ
บริการตรวจคัดกรองเลือดเพื่อหาการติดเชื้อเอชไอวี. วิทยานิพนธ์ พย.ม. (การพยาบาล
ผู้ใหญ่). สงขลา: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ จังหวัดสงขลา.
ถ่ายเอกสาร.
- ปรเมศวร์ หนูมาก. (2551). การเปรียบเทียบผลลัพธ์ทางการเรียนและความสามารถในการแก้ปัญหา
เรื่องเพศ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่เรียนโดยใช้วิธีสอนแบบแก้ปัญหา เป็นฐาน
กับวิธีสอนแบบปกติ. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (หลักสูตรและการสอน). สงขลา: บัณฑิต
วิทยาลัย มหาวิทยาลัยทักษิณ. ถ่ายเอกสาร.
- ประภาศรี สีหอำไพ. (2549). พื้นฐานการศึกษาทางศาสนาและจริยธรรม. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์
แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ประนอม บุษมงคล. (2549). การพัฒนาโปรแกรมสุขศึกษาในการสร้างเสริมศักยภาพในการ
ป้องกันโรคเอดส์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนชุมชนกุดบอดวิทยาเสริม
ตำบลสงเปลือย อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดกาฬสินธุ์. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. (ยุทธศาสตร์การ
พัฒนา). สกลนคร: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร. ถ่ายเอกสาร.
- ปราณี แสันทวิสุข. (2547). การเสนอรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการสำหรับผู้บริหาร
สถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอ่างทอง. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (การบริหาร
การศึกษา). พระนครศรีอยุธยา: บัณฑิตวิทยาลัย สถาบันราชภัฏพระนครศรีอยุธยา.
ถ่ายเอกสาร.
- ปริยาริ หิรัญรัตน์. (2554). การสอนตามแนววิธีวิจัยเรื่องน้ำเสียและการแก้ไขปัญหาน้ำเสียสำหรับ
กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร อำเภอ รัตนบุรี จังหวัดปทุมธานี. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหาร
การศึกษานอกโรงเรียน คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ปรุดม บัญศรีตัน. (2549). หลักพระพุทธศาสนา. เชียงใหม่: ภาควิชาปรัชญาและศาสนา คณะ
มนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ผจงศิลป์ เฟิงมาก; และคนอื่นๆ. (2548). พฤติกรรมการมีเพศสัมพันธ์ การใช้ถุงยางอนามัยการ
รับรู้ความเสี่ยงการป้องกันการติดเชื้อเอชไอวี/เอดส์ของเยาวชนผู้เสพยาบ้าที่เข้ารับการ
รักษา ณ หน่วยบำบัดยาเสพติดในพื้นที่ภาคใต้ของประเทศไทย. วารสารโรคเอดส์.
17(1): 26-29.
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต). (2556). โยนิโสมนสิการ วิธีคิดตามหลักพุทธธรรม, พุทธธรรม
ฉบับปรับขยาย บทที่ 13 โยนิโสมนสิการ, วัดญาณเวศกวัน.

- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต). (2551). พุทธวิธีในการสอน มุลนิธิพุทธธรรมโรงเรียนทอสี มา
ทำความเข้าใจกับการพิจารณา. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ: ธรรมสภา.
- พิชิต ฤทธิ์จรูญ. (2548). หลักการวัดและประเมินผลการศึกษา. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ: เข้าท์ ออฟ
เคอร์มิสท์.
- พรพิมล เจียมนาครินทร์. (2539). พัฒนาการวัยรุ่น. กรุงเทพฯ; ดันอ้อ แกรมมี.
- พรพิมล พรพิรชนม์. (2550). การจัดกระบวนการเรียนรู้. สงขลา: เทมการพิมพ์สงขลา.
- พรรณทิพย์ ศิริวรรณบุศย์. (2553). ทฤษฎีจิตวิทยาพัฒนาการ. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพฯ:
สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พร้อมจิตร์ ห่อนบุญเหิม; และคนอื่นๆ. (2552). การส่งเสริมพฤติกรรม การดูแลตนเองเพื่อป้องกัน
การติดเชื้อเอดส์ในเยาวชน. ใน รายงานผลการวิจัยเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหา AIDS.
สุณี สอนโรสง. หน้า 116-120. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พระจันทร์ หมั่นบำรุง. (2551). การพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการด้านการจัดการเรียนรู้แบบ
บูรณาการของสถานศึกษาขนาดเล็ก: กรณีศึกษาโรงเรียนบ้านใหม่สามัคคี อำเภอลานกระบือ
จังหวัดกำแพงเพชร. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (การบริหารการศึกษา).
กำแพงเพชร: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร. ถ่ายเอกสาร.
- พัชรี ศรีสังข์. 2551. การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้วิชาจิตวิทยาสังคม โดยใช้ชุมชนและ
ประสบการณ์เป็นฐานเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะของบัณฑิตที่พึงประสงค์. ปรินญาณพนธ์
กศ.ด. (การวิจัยและพัฒนาหลักสูตร). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ไพโรจน์ พุฒิมะ, บรรณาธิการ. (2541). เอชไอวีและจุลชีพฉวยโอกาส. กรุงเทพฯ: อักษรสมัย.
- พุ่ม อภัยศิลา. (2551). ผลการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษาไทยในชนบทด้วยบทเรียนมัลติมีเดียของ
นักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยใช้วิธีการจัดกลุ่มการเรียนรู้ต่างกัน. วิทยานิพนธ์
ค.ม. (เทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษา). สุรินทร์: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏ
สุรินทร์. ถ่ายเอกสาร.
- เพชรศรี ศิริรินทร์; และคนอื่นๆ. (2553). รายงานความก้าวหน้าระดับประเทศตามปฏิญญาว่า
ด้วยพันธกรณี เรื่อง เอชไอวีเอดส์ ประเทศไทย, มกราคม 2551-2552. กรุงเทพฯ:
เฟื่องฟ้าพรินติ้ง.
- ภูฟ้า. (2551). คู่มือวัยใส ใจเรื่อลับสำหรับวัยทีน(ส์). กรุงเทพฯ: Feel good Publishing.
- มงคล แผงสาเคน. (2545, มิถุนายน-ตุลาคม). เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ. วารสารครุศาสตร์. 1(2):
60-65.

- มยุรี ภูงามทอง. (2533). *เพศศึกษาและสุขภาพในครอบครัว*. กรุงเทพฯ: ภาคพัฒนาตำราและเอกสารวิชาการ กรมการฝึกหัดครู.
- มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช บัณฑิตศึกษา สาขาวิชาศึกษาศาสตร์. (2550 ก). *ประมวลสาระชุดวิชาวิทยาการจัดการเรียนรู้*. นนทบุรี: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช. สาขาวิชาศึกษาศาสตร์. (2545 ข). *เอกสารประกอบการสอนชุดวิชาพฤติกรรมวัยรุ่น หน่วยที่ 1-8*. พิมพ์ครั้งที่ 8. นนทบุรี: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช. สาขาวิชาศึกษาศาสตร์. (2545). *เอกสารประกอบการสอนชุดวิชาพฤติกรรมวัยรุ่น หน่วยที่ 9-15*. พิมพ์ครั้งที่ 8. นนทบุรี: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- มาลี สิทธิเกรียงไกร. (2552). *ยาต้านไวรัสเอชไอวี: ประสิทธิภาพทางสังคมวัฒนธรรมของผู้ติดเชื้อและผู้ป่วยเอดส์*. เชียงใหม่: สถาบันวิจัยสังคม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ยุพา พูนขำ; และกอบกาญจน์ มหัทธโน. (2544, เมษายน - มิถุนายน). เพศศึกษา: ภูมิคุ้มกันที่วัยรุ่นต้องได้รับ. *วารสารส่งเสริมสุขภาพและอนามัยสิ่งแวดล้อม*. 24: 26 - 29.
- เรณูมาศ มาอ่อน; และคณะ. (2550). *ชุดกิจกรรมพัฒนาการคิดวิเคราะห์ เสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรม และค่านิยมที่ดีงาม สุขศึกษา ม.2*. กรุงเทพฯ: พัฒนาคุณภาพวิชาการ (พว.).
- รัชณี ปุตุตานนท์. (2550). *การพัฒนารูปแบบการส่งเสริมพฤติกรรมป้องกันการติดเชื้อเอชไอวีของหญิงตั้งครรภ์ที่คลินิกฝากครรภ์ โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพ ศูนย์อนามัยที่ 8 นครสวรรค์*. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (การส่งเสริมสุขภาพ). บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์. ถ่ายเอกสาร.
- ราชกิจจานุเบกษา. (2542). *พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542*. สืบค้นเมื่อ 19 พฤศจิกายน 2555, จาก http://www.ratchakitcha.soc.go.th/RKJ/announce/search_result.jsp?SID=AE94E24AFAA7C6E7BE9D4AC855D16EF6
- เลวี, เจย์ อาร์. (2555). *เอชไอวีและพยาธิกำเนิดโรคเอดส์= HIV and the Pathogenesis of AIDS*. แปลโดย รวงผึ้ง สุทเธนทร์; และวรรณิ กัญฐมาลากุล. กรุงเทพฯ: โอกรูปเพรส.
- วัณรัตน์ คุณาพันธ์. (2550). *การศึกษาพฤติกรรมการปฏิบัติตนเพื่อการป้องกันการติดเชื้อเอชไอวีของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย เขตการศึกษาที่ 1 จังหวัดอุบลราชธานี*. วิทยานิพนธ์ ศ.ม.(สุขศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยรามคำแหง. ถ่ายเอกสาร.
- วินัย รอดไทร; และคณะ. (2559). *สถานการณ์การเรียนการสอนเพศศึกษาของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น สำนักส่งเสริมสุขภาพ กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข [เอกสาร อิเลกทรอนิกส์]* <http://www.boe.moph.go.th/> สืบค้นเมื่อ 15/2/2559

- วีรยุทธ วิเชียรโชติ. (2548). เทคนิคการเรียนรู้การสอนแบบอารยวิถี ในกระบวนการวิธีสืบสวน - สอบสวน เพื่อการพัฒนา “เบญจลักษณ์” ในแนวพุทธศาสตร์. กรุงเทพฯ: ก้าวใหม่.
- วรรณวิไล ภูตระกูล. (2552). พบว่าปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมทางเพศของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 จังหวัดสมุทรสาคร และสมุทรสงคราม. วารสารสำนักงานป้องกันควบคุมโรคที่ 1. 13(2): 90-93.
- วรรณ ลิ้มอักษร. (2554). จิตวิทยาการศึกษา. พิมพ์ครั้งที่ 5. สงขลา: ภาควิชาจิตวิทยาและการแนะแนว มหาวิทยาลัยทักษิณ.
- วัฒนาพร ระบับทุกข์. (2542). แผนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง. กรุงเทพฯ: แอส ที เพรส.
- วันยรัตน์ คุณาพันธ์. (2550). การศึกษาพฤติกรรมการปฏิบัติตนเพื่อการป้องกันการติดเชื้อเอชไอวีของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย เขตการศึกษาที่ 1 จังหวัดอุบลราชธานี. วิทยานิพนธ์ ศ.ม. (สุขศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยรามคำแหง. ถ่ายเอกสาร.
- วันทนี วาสิกะสิน; และคนอื่นๆ. (2537). ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับเพศศึกษา. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- วิชัย ภีระบรรณ. (2552). การปรับตัวของผู้ติดเชื้อเอดส์ต่อการอยู่ร่วมกันในชุมชน อำเภอแม่ฟ้าหลวง จังหวัดเชียงราย. การศึกษาอิสระ วท.ม. (สาขารณสุขศาสตร์สิ่งแวดล้อม). เชียงราย: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย. ถ่ายเอกสาร.
- วิภา ต่านธำรงกุล. (2554). รายงานการทบทวนช่วงครึ่งแผนบูรณาการป้องกันและแก้ไขปัญหาเอดส์แห่งชาติ ปี พ.ศ.2550-2554. กรุงเทพฯ: จรัสสินทวงศ์การพิมพ์.
- วีระนุช บางท่าไม้. (2552). ผลการใช้บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยการสอนเรื่องเพศศึกษาสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (เทคโนโลยีการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยรามคำแหง. ถ่ายเอกสาร.
- ศักดา พิมพ์แก้ว. (2552). การสร้างชุดกิจกรรมกลุ่มสาระสุขศึกษาและพลศึกษา เรื่องครอบครัวและเพศศึกษา สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (หลักสูตรและการสอน). อุดรดิตถ์: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์. ถ่ายเอกสาร.
- ศรจดา เจริญกิจจานุวัฒน์. (2552). ประสิทธิผลของโปรแกรมสุขศึกษาโดยใช้กระบวนการกลุ่มที่มีต่อพฤติกรรมการป้องกันการเสี่ยงทางเพศของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนพระหฤทัยคอนแวนต์ กรุงเทพมหานคร. ปริญญาานิพนธ์ กศ.ม. (สุขศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ศิริพร จิรวัดน์กุล. (2553). การวิจัยเชิงคุณภาพด้านวิทยาศาสตร์สุขภาพ. กรุงเทพฯ: วิทย์พัฒนา.
- ศิริวรรณ ปริยคุณธร; และคณะ. (2557). ประสบการณ์การนำหลักคำสอนทางพุทธศาสนามาใช้ในการดำเนินชีวิตของผู้สูงอายุที่มีโรคเรื้อรังในชุมชนชนบท. วารสารพยาบาลสงขลา นครินทร์.

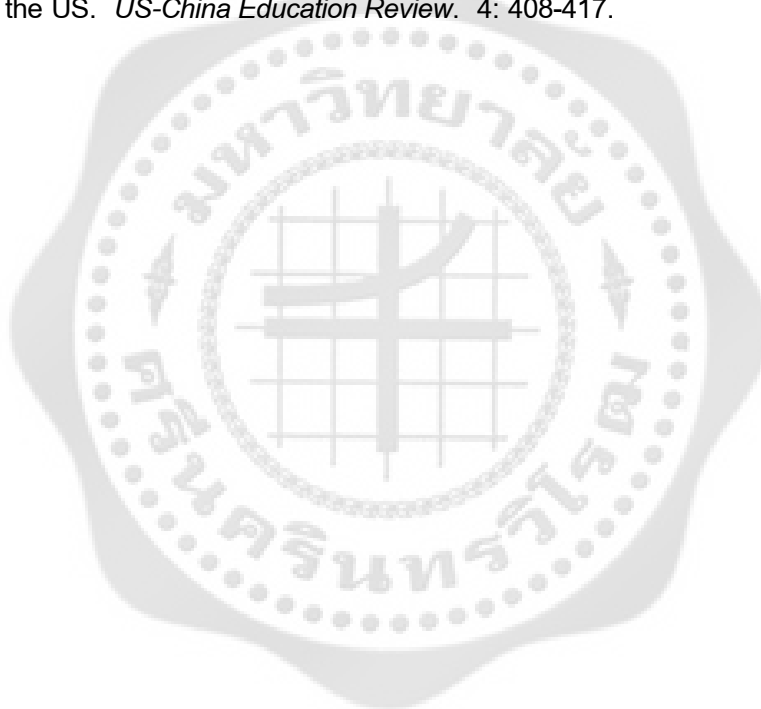
- ศรีมงคล เทพรณู. (2545). ทักษะและเทคนิคการสอน: เอกสารคำสอนรายวิชา, กรุงเทพฯ: คณะครุศาสตร์ สถาบันราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา.
- ศรีเรือน แก้วกังวาล. (2545). จิตวิทยาพัฒนาการทุกช่วงวัย (เล่ม 2) วัยรุ่น-วัยสูงอายุ. พิมพ์ครั้งที่ 8 แก้ไขเพิ่มเติม. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ศูนย์อำนวยการบริหารจัดการปัญหาเอดส์แห่งชาติ. (2554). สู่เป้าหมายที่เป็นศูนย์. นนทบุรี: กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข.
- สำนักงานคณะกรรมการการกฤษฎีกา. (2543). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542. สืบค้นเมื่อ 5 กรกฎาคม 2555, จาก [http://www.moe.go.th/edtechfund/fund/images/stories/laws/prb_study\(final\).pdf](http://www.moe.go.th/edtechfund/fund/images/stories/laws/prb_study(final).pdf)
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2551). ตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้แกนกลางกลุ่มสาระการเรียนรู้สุขศึกษาและพลศึกษา ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2553). แผนยุทธศาสตร์การสื่อสารและประชาสัมพันธ์การปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง. กรุงเทพฯ: ศูนย์ประชาสัมพันธ์การศึกษา สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.
- สำนักกระบวนวิชา. (2555). สถานการณ์ผู้่วยเอดส์ ประเทศไทย ปี พ.ศ. 2553. สืบค้นเมื่อ 8 กรกฎาคม 2555, จาก <http://www.boe.moph.go.th/report.php?cat=19&id=1268>
- สกลพร พิชัยกมล. (2549). ผลของการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมต่อความรู้เรื่องเพศและทักษะชีวิตของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนนนทรีวิทยา. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (หลักสูตรและการสอน). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม. ถ่ายเอกสาร.
- สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช. (2551). เอกสารการเรียนรู้การทำวิจัยด้วยตนเอง. นนทบุรี: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- สถาพร มานัสสสิต. (2538). ถาม-ตอบ ปัญหาโรคเอดส์. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ: รุ่งเรืองรัตน์พรินติ้ง.
- สภากาชาดไทย. (2556). การตรวจ NAT. สืบค้นเมื่อ 2 กุมภาพันธ์ 2556, จาก <http://www.redcross.or.th/forum/13299>
- สมพงษ์ พัฒนกิจไพโรจน์. (2551). การศึกษาปัจจัยเพื่อป้องกันพฤติกรรมเสี่ยงต่อการมีเพศสัมพันธ์ของวัยรุ่น. วารสารสำนักงานป้องกันควบคุมโรคที่ 1. 12(2): 101-103.
- สมศักดิ์ ภู่วิภาดาธรรม. (2544). การยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลางและการประเมินตามสภาพจริง. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: THE KNOWLEDGE CENTER.
- สมาน อัครภูมิ. (2549). เส้นทางสู่คุณภาพและมาตรฐานการศึกษา. พิมพ์ครั้งที่ 8. อุบลราชธานี: คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี.

- สายสมร คำปันนา. (2545). การพัฒนาแผนการสอนโดยวิธีกรณีศึกษาเรื่องโรคเอดส์สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4. วิทยานิพนธ์ ศ.ม. (ประถมศึกษา). เชียงใหม่: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. ถ่ายเอกสาร.
- สาลี สุภาภรณ์. (2550). วิจัยเชิงคุณภาพทางพลศึกษาและกีฬา. กรุงเทพฯ: สามลดา.
- สิงหา จันทน์ขาว. (2550). ผลการจัดการเรียนการสอนด้วยวิธีอริยสัจสี่ที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่องเพศศึกษาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (สุขศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.
- สินีนารถ แยมละออ; และศิริวรรณ วชิรวงศ์. (2551). พฤติกรรมเสี่ยงทางเพศสัมพันธ์กับความรู้เรื่องการติดเชื้อเอชไอวีในกลุ่มนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 จังหวัดสุพรรณบุรี พ.ศ. 2548-2550. วารสารโรคเอดส์. 21(1): 28-35.
- สุคนธ์ ภูริเวทย์. (2554). การออกแบบการสอน. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- สุชาติ โสมประยูร; และวรรณ โสมประยูร. (2531). เพศศึกษา. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.
- สุปียา จันทรมณี; และธนรักษ์ ผลิพัฒน์. (2550). ผลการเฝ้าระวังพฤติกรรมที่สัมพันธ์กับการติดเชื้อเอชไอวีในกลุ่มนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ประเทศไทย พ.ศ. 2549. วารสารโรคเอดส์. 19(3): 174-182.
- สุภาวัญ คำนวน. (2551). การพัฒนาชุดการเรียนการสอนทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ขั้นพื้นฐาน โดยใช้รูปแบบการเรียนการสอนชิปปา สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (หลักสูตรและการสอน). อุดรดิตถ์: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์. ถ่ายเอกสาร.
- สุมาลี สวสอาด. (2555). เพศศึกษา. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุรัชย์ พนาภิกิจสุวรรณ. (2550). เอดส์ล้วนๆ. กรุงเทพฯ: สมาคมแนวร่วมภาคธุรกิจไทยต้านภัยเอดส์ (TBCA).
- สุวารี คำศิริรักษ์. (2552). การมีส่วนร่วมของนักเรียน ครูและผู้ปกครองในการป้องกันการติดเชื้อเอชไอวีในวัยรุ่น. วิทยานิพนธ์ พย.ม. (การพยาบาลชุมชน). ขอนแก่น: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น. ถ่ายเอกสาร.
- สุวิทย์ มูลคำ; และอรทัย มูลคำ. (2545). 19 วิธีจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาความรู้และทักษะ. กรุงเทพฯ: ภาพพิมพ์.
- สุภางค์ จันทวานิช. (2552). การวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยเชิงคุณภาพ. พิมพ์ครั้งที่ 9. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- สุภางค์ จันทวานิช. (2553) *วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ*. พิมพ์ครั้งที่ 18. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุภางค์ จันทวานิช. (2556). *การวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยเชิงคุณภาพ*. พิมพ์ครั้งที่ 11. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เสถียร เชื้อลี; และนงเยาว์ ณรงค์แสง. (2550). *ความรู้ ทักษะ และรูปแบบการสอนเรื่องเพศศึกษาในครอบครัว กรณีศึกษาจังหวัดอุบลราชธานี*. อุบลราชธานี: สำนักงานป้องกันควบคุมโรคที่ 7 จังหวัดอุบลราชธานี.
- เสาวพัทธ์ อ้นจ้อย; ปภาณิจ สวงโท; และพิมพ์พา เตชะกมลสุข. (2558). *ผลการวิเคราะห์ระบบการเฝ้าระวัง 5 กลุ่มโรค 5 มิติ*. นนทบุรี: กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข.
- สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช. (2551). *เอกสารการเรียนรู้การทำวิจัยด้วยตนเอง*. นนทบุรี: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- แหล่งการเรียนรู้ (2555). สืบค้นเมื่อ 9 กันยายน 2555 จาก, http://www.nmk.ac.th/maliwan2/page/4_2librarysource.html สืบค้นเมื่อวันที่
- องค์การแพธ. (2550). *แนวคิดในการออกแบบการจัดการเรียนรู้สำหรับครูและปฏิบัติงานด้านเพศศึกษาสำหรับเยาวชน*. กรุงเทพมหานคร: เออร์เจนท์ แทค.
- องค์การแพธ. (2551). *คู่มือการจัดกระบวนการเรียนรู้เพศศึกษาสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1*. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ: เออร์เจนท์ แทค.
- องค์การแพธ. (2555). *รู้จักสถานศึกษา*. สืบค้นเมื่อ 20 พฤษภาคม 2555, จาก <http://teenpath.net/column.asp?columncode=school>
- อมรวิทย์ นาคทรพร. (2550). *สำรวจพฤติกรรมเยาวชนไทยทั่วประเทศ*. ข่าวสด (23 มีนาคม 2550).
- อรรณพ ปิลันธน์โอวาท. (2554). *การสื่อสารเพื่อการโน้มน้าวใจ*. พิมพ์ครั้งที่ 6. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อนันต์ มลารัตน์. (2551). *การพัฒนาแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการจัดการเครือข่ายชุมชนด้านสุขภาพ: การวิจัยแบบผสานวิธี*. วิทยานิพนธ์ กศ.ด. (วิจัยและประเมินผลการศึกษา). พิษณุโลก: บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยนเรศวร. ถ่ายเอกสาร.
- อลิศรา ชูชาติ; อมรา รอดดารา; และสร้อยสม สกลรักษ์. (2549). *นวัตกรรมการจัดการเรียนรู้ตามแนวปฏิรูปการศึกษา*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- อานนท์ พลแสน. (2551). *การประยุกต์โปรแกรมสุขศึกษาด้านทักษะชีวิตเพื่อส่งเสริมพฤติกรรมการป้องกันโรคเอดส์ของนักเรียนมัธยม ในอำเภอนิคมน้ำอ่าว จังหวัดสมุทรสาคร*. วิทยานิพนธ์ ส.ม. (การจัดการระบบสุขภาพ). มหาสารคาม: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม. ถ่ายเอกสาร.
- อาภรณ์ ใจเที่ยง. (2553). *หลักการสอน (ฉบับปรับปรุง)*. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.
- Cohen, L., Manion, L.; & Morrison, K., (2007). *Research Methods in Education London: Routledge Falmer*; 6th ed.
- Dacey, Stewart S. (1979). *Adolescents Today*. California: Goodyear Publishing.
- Deakin University. (2013). *Setting Real Standards Using Authentic Assessment in an EAP Context*. Retrieved January 10, 2013, from <http://www.tea.iatefl.org/Sample%20article-Davidson%20&%20Co>
- Donald, Mac N.; et al., (2009). High-risk STD/HIV behavior among college student. *JAM*. 2536: 3155-3159.
- Espada; et al. (2012). Effectiveness of a School HIV/AIDS Prevention Program for Spanish Adolescents. *AIDS Education and Prevention*. 24(6): 500-513.
- Hayashi, M.; Arakida, M.; & Ohashi, K. (2011, March). The effectiveness of a Sex Education Program Facilitating Social Skills for People with Intellectual Disability in Japan. *Journal of Intellectual & Developmental Disability*. 36(1): 11–19.
- Herr, Scott, W.; et al. (2012, November). High School Health-Education Teachers' Perceptions and Practices Related to Teaching HIV Prevention. *Journal of School Health*. 82(11): 514-521.
- Holonen, Jane S.; & Santrock. (1999). *Psychology: Context and Application*. 3rd ed. Boston: McGraw-Hill.
- Hunter, J.; & Phillips, S. (2000). *Sex Education*. LU: Folens.
- Lall, G.R.; & Lall, B.M. (1983) *Ways children learn*. Illinois: Charles C. Thomas Publishers.
- Landaw, Jonathan.; & Bodian, Stephen. (2003). *Buddhism for dummies*. New York: Wiley.
- Luster, T. and Small, A.S. (2008, August). *Factor associated with sexual risk-taking behavior among adolescent*. *Journal of Marriage and the Family*. 56: 622 - 632.
- Palys, T. (2008) *Purposive sampling*. In L.M. Given (Ed.) *The Sage Encyclopedia of Qualitative Research Methods*. (Vol.2). Sage: Los Angeles.
- Palys, T.; & Atchison, C. (2008) *Research decisions: Quantitative and qualitative perspectives*. Toronto, Canada: Thomson Nelson.

- Richter, D.L.; et al., (2010, February). *Correlates of Condom Use and Number of Sexual Partners Among High School Adolescents. Journal of School Health.* 63: 91 - 96.
- Kontula, O. (2010, November). The Evolution of Sex Education and Students' Sexual Knowledge in Finland in the 2000s. *Sex Education.* 10(4): 373–386.
- Slavin, R.E. (1990). *Cooperative Learning Strategies*. Retrieved March 12, 2012, from <http://www.worksheetlibrary.com/teachingtips/cooplearning.html>
- Wight , D. (2011). The Effectiveness of School-Based Sex Education: What do Rigorous Evaluations in Britain Tell Us?. *Education and Health.* 29(4): 72-78.
- Yu-feng, Z. (2012). The Comparative Research on Sex Education for Adolescents of China and the US. *US-China Education Review.* 4: 408-417.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญ

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญให้สัมภาษณ์ข้อมูลแนวทางการจัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษา
แบบพุทธวิธีเพื่อปลูกฝังพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น

1. ผศ.ดร.พระมหาผมนรินทร์ ปุริสุตโตโม
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
2. ผศ.ดร.สุรพันธ์ วรพงศธร
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง
3. ผศ.ดร.กนกวรรณ ธารวรรณ
สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล
4. นางสุภาณี บำรุงเวช
โรงเรียนเบญจมราชานุสรณ์ จังหวัดนนทบุรี
5. นางสมบุญ ศรีจันทร์ดี
โรงเรียนสัตยาไส จังหวัดลพบุรี

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบรูปแบบทางการจัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษาแบบพุทธวิธีเพื่อปลูกฝังพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น และคุณภาพเครื่องมือการวิจัย

1. รศ.ดร.พระมหาหรรษา ธมฺมหาโส
สถาบันภาษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
2. ผศ.ดร.พระมหาผวินทร์ ปุริสุตโตโม
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
3. รศ.ดร. เทพวาทณี หอมสนิท
ข้าราชการบำนาญ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
4. ผศ.เรือโท.ดร.ไพบุลย์ อ่อนมั่ง
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
5. ผศ.ดร.พัชรี้ ดวงจันทร์
คณะเภสัชศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
6. อาจารย์ ดร.วสัน ปุ่นผล
โรงเรียนจุฬาภรณราชวิทยาลัย จังหวัดลพบุรี
7. อาจารย์ ดร.จิราพร สวัสดิ์รักษ์
โรงเรียนวัดเขมาภิรตาราม จังหวัดนนทบุรี
8. นางสุภาณี บำรุงเวช
โรงเรียนเบญจมราชานุสรณ์ จังหวัดนนทบุรี
9. นางไพรินทร์ คชานาวิน
โรงเรียนปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี

ภาคผนวก ข

แผนการจัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษา

ตัวอย่างเฉพาะแผนการจัดการเรียนรู้ที่ 3

เรื่อง วัยรุ่นกับการป้องกันและหลีกเลี่ยงโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์

ตัวอย่าง

แผนการจัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษา

ผู้วิจัย

นางสาวกรรกร ศรีเมือง

รหัสประจำตัว 53199150041

คณะกรรมการควบคุมปริญญาโท

อาจารย์ ดร.อนันต์ มาลารัตน์

อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก

รศ.ดร.พรสุข หุ่นนิรันดร์

อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม

ปริญญา การศึกษาดุษฎีบัณฑิต

สาขาวิชาสุขศึกษาและพลศึกษา (การจัดการเรียนรู้สุขศึกษา)

ปีการศึกษา 2558

คำนำ

แผนการจัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษา ฉบับนี้จัดทำขึ้นเพื่อใช้ประกอบการเรียนการสอน รายวิชาสุขศึกษา แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1-4 กลุ่มสาระการเรียนรู้สุขศึกษาและพลศึกษา ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนบางบัวทอง ผู้วิจัยจัดทำขึ้นเพื่อใช้เป็นแผนการจัดการเรียนรู้ประกอบการจัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษาสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 แผนการจัดการเรียนรู้ฉบับนี้มีเนื้อหาประกอบด้วย 4 แผนการจัดการเรียนรู้ คือ แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1 (เจตคติในเรื่องเพศ) แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 2 (ความเสมอภาคทางเพศ) แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 3 (วัยรุ่นกับการป้องกันและหลีกเลี่ยงโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์) และแผนการจัดการเรียนรู้ที่ 4 (ทักษะชีวิตนำพาชีวิตพ้นภัย) เนื้อหาทั้งหมดตรงตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 การวัดผล การเรียนรู้ตามตัวชี้วัด 6 ตัวชี้วัด ได้แก่ พ 2.1 ม.2/1 พ 2.1 ม.2/2 พ 2.1 ม.2/3 พ 2.1 ม.2/4 พ 5.1 ม.2/2 พ 5.1 ม.2/3 ทั้งนี้ ผู้วิจัยได้พัฒนาระดับการวัดและประเมินผลให้สูงขึ้นกว่ามาตรฐาน การเรียนรู้ที่หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กำหนด

แผนการจัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษาฉบับนี้ ใช้กระบวนการจัดการเรียนรู้ที่หลากหลาย ต่อเนื่อง เหมาะสมกับระดับความสามารถ ความต้องการ และความสนใจของผู้เรียน เน้นกิจกรรมที่ช่วยพัฒนาความสามารถในการตัดสินใจ ตั้งแต่การวางแผน การฝึกทักษะ การตรวจสอบ และการประเมินผล เพื่อให้ให้นักเรียนฝึกความรับผิดชอบ ฝึกทักษะการคิด การเรียนรู้จากปัญญาและประยุกต์ความรู้มาใช้ในชีวิตจริง โดยใช้กระบวนการจัดการเรียนรู้แบบพุทธวิธี 7 ขั้นตอนซึ่งประกอบด้วย โยนิโสมนสิการ อริยสัจ 4 กัลยาณมิตร ศิล 5 และหิริโอตตปเป เพื่อคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ อภิปราย สืบค้นข้อมูล ตั้งคำถาม และการเผชิญสถานการณ์และการแก้ปัญหาเพื่อให้เกิดความรู้ ความเข้าใจ มีเจตคติ และทักษะที่ถูกต้องและเหมาะสมในเรื่องเพศศึกษา สามารถนำความรู้ ตลอดจนประสบการณ์ที่ได้รับไปปรับใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุดในการดำเนินชีวิต

กรรภัท ศรีเมือง

ผู้วิจัย

บันทึกคำอธิบายรายวิชา
กลุ่มสาระการเรียนรู้ สุขศึกษาและพลศึกษา
รายวิชาเพศศึกษา **ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2**
เวลาสอน 8 ชั่วโมง

ศึกษา วิเคราะห์ และอธิบายเกี่ยวกับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อเจตคติในเรื่องเพศ ความสำคัญ
 ของความเสมอภาคทางเพศ วางตัวได้อย่างเหมาะสม วิธีป้องกันตนเองและหลีกเลี่ยงจากโรคติดต่อ
 ทางเพศสัมพันธ์ ปัญหาและผลกระทบที่เกิดจากการมีเพศสัมพันธ์ในวัยเรียน และสถานการณ์เสี่ยง
 ใช้ทักษะชีวิตในการป้องกันตนเองและหลีกเลี่ยงสถานการณ์คับขันที่อาจนำไปสู่อันตราย

โดยใช้กระบวนการจัดการเรียนรู้แบบพุทธวิธี ซึ่งประกอบด้วย โยนิโสมนสิการ อริยสัจ 4
 กัลยาณมิตร ศีล 5 และหิริโอตตปปะ เพื่อคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ อภิปราย สืบค้นข้อมูล ตั้งคำถาม
 และการเผชิญสถานการณ์และการแก้ปัญหา

เพื่อให้เกิดความรู้ ความเข้าใจ มีเจตคติ และค่านิยมที่ถูกต้องในการเสริมสร้างสุขภาพ
 และพัฒนาคุณภาพชีวิตอย่างยั่งยืน รวมถึงสามารถนำความรู้ ตลอดจนประสบการณ์ที่ได้รับไปปรับ
 ใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุดในการดำเนินชีวิต

ตัวชี้วัด

พ 2.1 ม.2/1 พ 2.1 ม.2/2 พ 2.1 ม.2/3 พ 2.1 ม.2/4 พ 5.1 ม.2/2 พ 5.1 ม.2/3

แบบทดสอบก่อนเรียน
เรื่อง วัยรุ่นกับการป้องกันและหลีกเลี่ยงโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์

คำชี้แจง ให้นักเรียนเลือกคำตอบที่ถูกต้องเพียงข้อเดียว

1. สถานการณ์ในข้อใดเสี่ยงต่อการมีเพศสัมพันธ์มากที่สุด
  - ก. การอยู่หอพักรวมชายหญิง
  - ข. การเที่ยวงานกับเพื่อนต่างเพศ
  - ค. การดูภาพยนตร์รอบดึกกับคนรัก
  - ง. การเที่ยวต่างจังหวัดพักค้างคืนกันสองต่อสอง
2. ข้อใดไม่ควรปฏิบัติเมื่ออยู่ใกล้คู่รัก
  - ก. ให้ถูกเนื้อต้องตัวได้
  - ข. ไม่ดื่มของมึนเมา
  - ค. อยู่ในที่ลับตาคน
  - ง. ปฏิเสธการมีเพศสัมพันธ์
3. ข้อใดเป็นเจตคติที่ควรปลูกฝังให้กับวัยรุ่นในปัจจุบันนี้มากที่สุด
  - ก. เห็นคนอื่นทำก็ทำตาม
  - ข. ปฏิบัติตามกระแสนิยมของวัยรุ่น
  - ค. การมีเพศสัมพันธ์เป็นเรื่องไม่เสียหาย
  - ง. การมีเพศสัมพันธ์ควรอยู่ในความรับผิดชอบ
4. ข้อใด ไม่ใช่ ผลกระทบที่วัยรุ่นหญิงได้รับจากการมีเพศสัมพันธ์
  - ก. การตั้งครรภ์ไม่พึงประสงค์
  - ข. โรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์
  - ค. การแต่งงานก่อนวัยอันควร
  - ง. การไม่ยอมรับทางสังคม
5. การมีเพศสัมพันธ์ที่ปลอดภัยสามารถทำได้หลายวิธี ยกเว้น ข้อใด
  - ก. ใช้ถุงยางอนามัย
  - ข. นันดะยะปลอดภัย
  - ค. หลั่งน้ำอสุจิภายนอก
  - ง. ควรไว้วางใจคู่นอนของตน
6. วิธีเลือกถุงยางอนามัยในข้อใดไม่ถูกต้อง
  - ก. ดู วัน เดือน ปีที่หมดอายุ
  - ข. ดูสีสันทที่สวยงามมีกลิ่นหอม
  - ค. ซองบรรจุไม่ชำรุดหรือฉีกขาด
  - ง. เลือกขนาดให้เหมาะสม

7. ข้อใดกล่าว ไม่ถูกต้อง เกี่ยวกับความสำคัญของการมีเพศสัมพันธ์อย่างปลอดภัย
- ก. ลดการทำแท้งในหมู่วัยรุ่น
  - ข. ป้องกันการตั้งครรภ์ที่ไม่พึงประสงค์
  - ค. ลดปัญหาการติดเชื้อโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์
  - ง. ช่วยให้วัยรุ่นสามารถมีเพศสัมพันธ์ได้อย่างอิสระ
8. ข้อใดคือวิธีการผ่อนคลายอารมณ์ทางเพศที่เหมาะสมที่สุด
- ก. ไปเที่ยวสังสรรค์กับกลุ่มเพื่อน
  - ข. เดินซื้อของตามห้างสรรพสินค้า
  - ค. ไปดูภาพยนตร์กับคนรัก
  - ง. ออกกำลังกายตามสวนสาธารณะ
9. การป้องกันและหลีกเลี่ยงพฤติกรรมที่เสี่ยงต่อการเกิดโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์และโรคเอดส์ ข้อใดถูกต้องที่สุด
- ก. ไม่มีเพศสัมพันธ์
  - ข. หลีกเลี่ยงการดื่มสุรา
  - ค. ไม่เที่ยวสถานบันเทิงเรีงรมย์
  - ง. ไม่ใช้เครื่องใช้ส่วนตัวร่วมกับผู้ป่วย
10. พฤติกรรมใดที่เสี่ยงต่อการเกิดโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์และโรคเอดส์มากที่สุด
- ก. การมีเพศสัมพันธ์กับคนอื่น
  - ข. การดื่มสุราและการใช้สารเสพติด
  - ค. การเที่ยวเตร่ในสถานบันเทิงเรีงรมย์
  - ง. การไปใช้บริการจากหญิงขายบริการทางเพศโดยไม่สวมถุงยางอนามัย

เฉลยแบบทดสอบก่อนเรียน
เรื่อง วัคซีนกับการป้องกันและหลีกเลี่ยงโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์

ข้อ	เฉลย
1	ง
2	ก
3	ง
4	ค
5	ง
6	ข
7	ง
8	ง
9	ก
10	ง

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 3

หน่วยการเรียนรู้ที่ 1 เรื่อง วัยรุ่นกับการป้องกันและหลีกเลี่ยงโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์
 กลุ่มสาระการเรียนรู้สุขศึกษาและพลศึกษา
 รายวิชาเพศศึกษา
 ผู้สอน นางสาวกรรณ ศรีเมือง

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2
 เวลา 2 ชั่วโมง
 โรงเรียนบางบัวทอง

สาระที่ 2 ชีวิตและครอบครัว

มาตรฐาน พ 2.1 เข้าใจและเห็นคุณค่าตนเอง ครอบครัว เพศศึกษา และมีทักษะในการดำเนินชีวิตตัวชีวิต

พ 1.1 ม 1/2 วิเคราะห์ปัญหาและผลกระทบที่เกิดจากการมีเพศสัมพันธ์ในวัยรุ่น

พ 1.1 ม 1/3 อธิบายวิธีป้องกันตนเองและหลีกเลี่ยงจากโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ และการตั้งครรภ์โดยไม่พึงประสงค์

สาระสำคัญ

วัยรุ่นเป็นวัยที่มีพัฒนาการทางเพศเกิดขึ้นแล้ว จึงมีโอกาสมันจะมีเพศสัมพันธ์เกิดขึ้นได้ แต่เนื่องจากวัยรุ่นยังอยู่ในวัยเรียน ยังไม่มีวุฒิภาวะทางจิตใจและอารมณ์ ยังไม่มีอาชีพการงาน ไม่สามารถเลี้ยงดูตัวเองและครอบครัว และยังไม่พร้อมที่จะรับผิดชอบต่อสิ่งที่ตามมา เช่น การตั้งครรภ์ ความปลอดภัยจากการติดเชื้อ การมีเพศสัมพันธ์ในวัยเรียน จึงอาจนำมาซึ่งปัญหาและความยุ่งยากต่าง ๆ ก่อให้เกิดความเครียด ความวิตกกังวล และส่งผลเสียอย่างร้ายแรง หากเกิดการตั้งครรภ์หรือการติดเชื้อติดต่อทางเพศสัมพันธ์

จุดประสงค์การเรียนรู้

ความรู้

1. อธิบายสาเหตุของการมีเพศสัมพันธ์ในวัยรุ่นได้
2. วิเคราะห์ปัญหาและผลกระทบที่เกิดจากการมีเพศสัมพันธ์ในวัยรุ่นได้
3. เสนอวิธีป้องกันตนเองและหลีกเลี่ยงจากโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ เอดส์และการตั้งครรภ์โดยไม่พึงประสงค์

ทักษะ/กระบวนการ

ทักษะทั่วไป

1. กระบวนการกลุ่ม
2. ทักษะการสื่อสาร

ทักษะเฉพาะ

1. ควบคุมและระบายอารมณ์ทางเพศได้อย่างเหมาะสม

คุณลักษณะที่พึงประสงค์

1. มีวินัย
2. ใฝ่เรียนรู้
3. มุ่งมั่นในการทำงาน

สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน

1. ความสามารถในการสื่อสาร
2. ความสามารถในการคิด
3. ความสามารถในการแก้ปัญหา
4. ความสามารถในการใช้เทคโนโลยี

คำถามสำคัญ

1. นักเรียนอธิบายได้หรือไม่ว่าการมีเพศสัมพันธ์ในวัยเรียนเกิดขึ้นได้อย่างไร
2. นักเรียนบอกได้หรือไม่ว่าปัญหาและผลกระทบที่เกิดจากการมีเพศสัมพันธ์ในวัยเรียนมีอะไรบ้าง
3. นักเรียนอธิบายได้หรือไม่ว่าการตั้งครรภ์โดยไม่พึงประสงค์ก่อให้เกิดปัญหาและผลกระทบอย่างไร
4. นักเรียนบอกได้หรือไม่ว่าวิธีป้องกันตนเองและหลีกเลี่ยงจากโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์เอดส์และการตั้งครรภ์โดยไม่พึงประสงค์มีอะไรบ้าง
5. นักเรียนอธิบายได้หรือไม่ว่าปัญหาและผลกระทบที่เกิดจากการมีเพศสัมพันธ์ในวัยเรียนมีความสำคัญอย่างไร

หลักฐาน/ร่องรอยของการเรียนรู้

ภาระงาน/ผลผลิต

1. การสรุปผังความคิด
2. วิเคราะห์ข่าว
3. การแสดงความคิดเห็น

การประเมินการเรียนรู้

1. แบบประเมินความรู้ การสรุปผังความคิด
2. แบบประเมินความรู้ การวิเคราะห์ข่าว
3. แบบประเมินทักษะ กระบวนการกลุ่ม
4. แบบประเมินทักษะ การนำเสนอความคิดเห็น
5. แบบประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์

สาระการเรียนรู้

1. โรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์
2. อาการของผู้ป่วยโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์
3. การป้องกันและหลีกเลี่ยงตนเองจากโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์
4. ความเชื่อที่ไม่ถูกต้องเกี่ยวกับโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์
5. การตั้งครรภ์ที่ไม่พึงประสงค์
6. ผลกระทบของการตั้งครรภ์ไม่พึงประสงค์
7. การป้องกันการตั้งครรภ์ไม่พึงประสงค์
8. การใช้ถุงยางอนามัยและยาคุมฉุกเฉิน
9. การจัดการอารมณ์ทางเพศ

กิจกรรมการจัดการเรียนรู้

กิจกรรมการจัดการเรียนรู้ที่ 1

โดยใช้กระบวนการจัดการเรียนรู้เพศศึกษาแบบพุทธวิธีที่ผู้วิจัยพัฒนา ประกอบด้วย 7 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นที่ 1: ตื่นรู้ทางปัญญา (Awake wisdom) ขั้นตอนนี้เป็นขั้นตอนที่ครูเป็นผู้สร้างความสนใจของนักเรียน โดยการนำเอารูปพระพุทธรูปหรือรูปที่มีความน่าสนใจ หรือพูดคุยสนทนาหรือเล่าเรื่องเกี่ยวกับบุคคลที่นักเรียนเคารพรัก หรืออาจเปิดเพลงธรรมะบรรเลงให้นักเรียนฟังก่อนนำเข้าสู่บทเรียนเพื่อให้นักเรียนมีความพร้อมที่จะเรียนรู้เรื่องเพศศึกษา ใช้เวลา 5 นาที

ขั้นที่ 2: กำหนดปัญหาให้ชัดเจน (Clarify problem) เป็นขั้นตอนที่ครูทำให้นักเรียนเกิดความสนใจที่จะเรียนรู้ในสิ่งใหม่ ครูต้องทบทวนความรู้เดิมของนักเรียนให้ประสานกับความรู้ใหม่ ซึ่งการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษาโดยใช้ประสบการณ์เดิมที่นักเรียนมีประสบการณ์มาแล้ว ทำให้นักเรียนสามารถเชื่อมโยงความรู้เก่ากับความรู้ใหม่ จึงทำให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ได้เร็วมากขึ้น นอกจากนี้การจัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษาควรจัดการเรียนรู้ให้นักเรียนมีประสบการณ์อย่างเป็นรูปธรรม เช่น การแสดงบทบาทสมมติ กิจกรรมแลกน้ำ และการทดลองสวมถุงยางอนามัยกับโมเดล ใช้เวลา 5 นาที

ขั้นที่ 3: วิเคราะห์แหล่งที่มา (Analyze information sources) เป็นขั้นตอนที่นักเรียนจัดระบบความคิด และทำความเข้าใจปัญหานั้นๆ ให้ชัดเจน ความคิดรูปแบบต่างๆ ในการแก้ปัญหา ทบทวนความคิด และทำความเข้าใจปัญหานั้นๆ ให้ชัดเจน ซึ่งการจัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษาควรจัดกิจกรรมให้นักเรียนเกิดทักษะการคิด โดยเฉพาะการคิดวิเคราะห์ กล่าวคือนักเรียนสามารถคิดใคร่ครวญข้อดี ข้อเสียของการมีพฤติกรรม โดยเฉพาะอย่างยิ่งพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับเรื่องเพศ ที่นำไปสู่ความเสี่ยงเรื่องเพศได้ และการจัดการเรียนรู้ที่เน้นการคิดวิเคราะห์และการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน ระหว่างนักเรียนกับนักเรียน นักเรียนกับครู การจัดการเรียนรู้ที่เน้นให้นักเรียนได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็น ได้เรียนรู้ความคิดที่แตกต่าง และเห็นทางเลือกในการปฏิบัติพฤติกรรมที่มากขึ้น ใช้เวลา 10 นาที

ขั้นที่ 4: สรรหาแนวทางแก้ (Investigate alternatives) เป็นขั้นตอนที่ครูกระตุ้นให้นักเรียนแสดงความคิดเห็นหรืออภิปรายและให้คำแนะนำให้มีความร่วมมือกันในการวางแผนที่จะศึกษาค้นคว้าในเรื่องเพศศึกษา ครูเป็นผู้ดูแลให้ความช่วยเหลือในการจัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษาทุกขั้นตอน จัดหาและเสนอแนะแหล่งความรู้ที่สามารถศึกษาค้นคว้าได้เพิ่มเติม เนื่องจากปัจจุบันนักเรียนสามารถเข้าถึงข้อมูลข่าวสารทั้งที่มีประโยชน์ และโทษได้ง่ายจากอินเทอร์เน็ต และแหล่งการเรียนรู้ต่างๆ ดังนั้น ครูควรจัดการเรียนรู้ให้นักเรียนสามารถสืบสอบแสวงหาความรู้ได้ โดยรู้จักพิจารณาแหล่งการเรียนรู้ที่เป็นประโยชน์ได้ด้วยตนเอง และที่สำคัญต้องให้นักเรียนรู้เท่าทันสื่อในปัจจุบัน ใช้เวลา 10 นาที โดย

- 1) ครูให้ความรู้เรื่อง วัยรุ่นกับการป้องกันและหลีกเลี่ยงโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ ในหัวข้อ ความหมายและความสำคัญ และโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ ซึ่งได้แก่ โรคเอดส์ โดยใช้ภาพที่เกี่ยวข้องประกอบการอธิบาย ดังรายละเอียดในเอกสารประกอบการจัดการเรียนรู้
- 2) ครูเปิดโอกาสให้นักเรียนช่วยกันคิดพร้อมสรุปประเด็นเกี่ยวกับแนวทางแก้ปัญหาเรื่องโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ โดยร่วมกันเพื่อศึกษาปัญหาที่เกิดขึ้นกับวัยรุ่น
- 3) ครูเปิดโอกาสให้นักเรียนสอบถามในประเด็นที่สงสัยและสนใจเพิ่มเติม

ขั้นที่ 5: ประเสริฐแท้ลงมือทำ (Take action) เป็นขั้นตอนที่นักเรียนและครูร่วมกันในการปฏิบัติกิจกรรม ช่วยกันตั้งปัญหา และแบ่งหัวข้อปัญหา กำหนดกิจกรรมของแต่ละปัญหา กำหนดสื่อการสอนที่จะนำไปใช้แก้ปัญหา แล้วจัดแบ่งนักเรียนเป็นกลุ่มย่อยเพื่อทำกิจกรรม ซึ่งในกระบวนการจัดการเรียนรู้นั้น กิจกรรมการเรียนรู้ควรทำให้นักเรียนสร้างความรู้ได้ตนเอง โดยครูสามารถตรวจสอบได้ว่านักเรียนสร้างความรู้ด้วยตนเองด้วยวิธีการประเมินต่างๆ เช่น การสังเกต การสอบถาม การทดสอบ ใช้เวลา 10 นาที โดย

- 1) นักเรียนปฏิบัติกิจกรรมทบทวนความรู้ควบคู่การพัฒนาทักษะกระบวนการคิด ดังรายละเอียดในเอกสารประกอบการจัดการเรียนรู้โดยใช้เวลาตามที่ครูกำหนด
- 2) ครูสุ่มนักเรียนประมาณ 4-5 คน ออกมานำเสนอผลการปฏิบัติกิจกรรมทบทวนความรู้ควบคู่การพัฒนาทักษะกระบวนการคิด โดยครูเฉลยคำตอบที่ถูกต้องเพิ่มเติม หากนักเรียนคนใดตอบคำถามไม่ถูกต้องให้แก้ไขคำตอบให้ถูกต้อง

ขั้นที่ 6: น้อมนำเป็นความรู้ (Construct body of knowledge) เป็นขั้นตอนที่นักเรียนเข้าใจบทเรียนกว้างขึ้น ครูและนักเรียนจะต้องช่วยกันรวบรวมความรู้จากขั้น 1-5 ตามลำดับจากง่ายไปยากอย่างเป็นระบบ และจัดบันทึกไว้รายงานผลการจัดการเรียนรู้ได้ใช้เวลา 10 นาที

1) ครูมอบหมายให้นักเรียนแบ่งกลุ่มออกเป็น 2 กลุ่ม ให้แต่ละกลุ่มร่วมกันระดมความคิดเห็นในการจัดป้ายนิเทศเพื่อเผยแพร่ความรู้ภายในโรงเรียนในหัวข้อต่างๆ ดังต่อไปนี้

กลุ่มที่ 1 เรื่อง ชีวิตสดใส ห่างไกลเอชไอวี

กลุ่มที่ 2 เรื่อง โปรดอย่ามองข้ามโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์

โดยศึกษาและสืบค้นข้อมูลความรู้จากสื่อหรือแหล่งการเรียนรู้ต่างๆ เช่น หนังสือพิมพ์ อินเทอร์เน็ต ห้องสมุดโรงเรียน ห้องสมุดชุมชน โรงพยาบาล ศูนย์สุขภาพ หรือหน่วยงานอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง โดยมีภาพประกอบและตกแต่งให้สวยงาม

ขั้นที่ 7: นำสู่ชีวิตจริง (Apply to real life) เป็นขั้นตอนที่นักเรียนนำเอาความรู้ ความเข้าใจ จากที่ได้จัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษา ตามวัตถุประสงค์หลักของการจัดการเรียนรู้ คือ ให้นักเรียนสามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตจริงหรือในสถานการณ์อื่นของตนเองได้ กิจกรรมการเรียนรู้ต้องสะท้อนให้เห็นว่านักเรียนนำสิ่งที่เรียนรู้ และทักษะต่างๆ ไปใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างถูกต้องและเหมาะสมอย่างยั่งยืน ใช้เวลา 5 นาที โดย

1) ครูและนักเรียนสรุปความรู้และผลที่ได้รับจากการปฏิบัติกิจกรรมร่วมกัน แล้วให้นักเรียนบันทึกความรู้โดยสังเขปลงในสมุดบันทึก

กิจกรรมการจัดการเรียนรู้ที่ 2 โดยใช้กระบวนการจัดการเรียนรู้เพศศึกษาแบบพุทธวิธีที่ผู้วิจัยพัฒนา ประกอบด้วย 7 ขั้นตอน ตามกิจกรรมการจัดการเรียนรู้ที่ 1 และเพิ่มเติมการฝึกทักษะ ดังนี้

- 1) ครูอธิบายและสาธิตการใส่ถุงยางอนามัย
- 2) ครูและนักเรียนช่วยกันแสดงความคิดเห็นในบทเรียน
- 3) ให้นักเรียนฝึกทักษะทดลองใส่ถุงยางอนามัย

สื่อ/อุปกรณ์/แหล่งเรียนรู้

1. ใบกิจกรรม
2. แบบวัดและประเมินผลการเรียน
3. แผนการจัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษาที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

การวัดและประเมินผล

1. แบบทดสอบความรู้เรื่องเพศศึกษา ก่อนเรียนและหลังเรียน
2. แบบประเมินเจตคติต่อเรื่องเพศศึกษา ก่อนเรียนและหลังเรียน
3. แบบประเมินทักษะต่อเรื่องเพศศึกษา ก่อนเรียนและหลังเรียน
4. แบบประเมินความพึงพอใจต่อรูปแบบการจัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษาแบบพุทธวิธี

กิจกรรมเสนอแนะ

1. นักเรียนควรศึกษาเรื่อง ภัยรุมกับการป้องกันและหลีกเลี่ยงโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์เพิ่มเติมจากสื่อหรือแหล่งการเรียนรู้อื่นๆ เพื่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจในเรื่องดังกล่าว อย่างถูกต้องและสามารถนำไปถ่ายทอดให้แก่ผู้อื่นเพื่อให้เกิดประโยชน์แก่ส่วนรวมได้ รวมถึงสามารถนำไปปรับใช้ในชีวิตประจำวันได้เป็นอย่างดีอีกด้วย
2. นักเรียนควรมีการศึกษาเรื่อง ภัยรุมกับการตั้งครรภ์โดยไม่พึงประสงค์ ดังรายละเอียดในเอกสารประกอบการจัดการเรียนรู้มาล่วงหน้า เพื่อประกอบการศึกษาในคาบเรียนต่อไป

สื่อ/แหล่งการเรียนรู้

1. ภาพแสดงลักษณะของผู้ป่วยที่เป็นโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์
2. ภาพประกอบการเรียนรู้เรื่อง โรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ และแนวทางการป้องกันและหลีกเลี่ยงโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ หรือข่าวที่น่าสนใจเนื้อหาเกี่ยวกับปัญหาโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ในสังคมไทย
3. ภาพที่เกี่ยวข้องกับความเรียนรู้เรื่อง โรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ รวมถึงกระดาษและอุปกรณ์ประกอบการจัดป้ายนิเทศ
4. อุปกรณ์ฝึกทักษะการใช้ถุงยางอนามัย
5. แผนการจัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษา

โรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์

โรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ หรือโรคส่งผ่านทางเพศสัมพันธ์ (ตามที่บัญญัติในราชบัณฑิตยสถาน) (Sexually transmitted disease; STD) อาจเรียกว่า "กามโรค" (Venereal disease) หรือ "วีดี" เกิดขึ้นจากการติดต่อกันผ่านทางเพศสัมพันธ์ ไม่ว่าจะเป็นการร่วมเพศทางช่องคลอด ทางปาก หรือทวารหนัก กับผู้ที่กำลังมีเชื้อ ปัจจุบันใช้คำว่า "การติดเชื้อทางเพศสัมพันธ์" เพื่อให้มีความหมายกว้างขึ้น โรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ เป็นโรคที่สามารถเป็นได้ทุกเพศ ทุกวัย แต่พบมากในหมู่วัยรุ่น เนื่องจากวัยรุ่นในปัจจุบัน นิยมมีเพศสัมพันธ์ก่อนการแต่งงาน โดยที่ขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการป้องกันตัวเอง รวมทั้งโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ ต่าง ๆ นอกจากนี้ในปัจจุบัน คู่แต่งงานมีอัตราการหย่าร้างสูงขึ้น ทำให้คนมีสามี หรือภรรยาหลายคน จึงเกิดโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ มากขึ้น สิ่งที่น่าอันตรายของ โรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ คือ เมื่อเป็นแล้ว มักจะไม่เกิดอาการ บางคนจึงติด โรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ แล้วโดยไม่รู้ตัว และเป็นปัญหาในการจัดการทางระบบสาธารณสุข และที่สำคัญ โรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ นี้ สามารถติดต่อไปยังทารกในครรภ์ได้

สาเหตุของการติดเชื้อทางเพศสัมพันธ์ แบ่งออกเป็น 3 กลุ่มคือ

1. เกิดจากเชื้อไวรัส ซึ่งบางชนิดสามารถรักษาให้หายขาดได้ บางชนิดไม่มียารักษา และบางชนิดยังสามารถฝังตัวอยู่ และกลับมาเป็นซ้ำได้อีก โรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ ที่เกิดจากเชื้อไวรัส ได้แก่ เริมที่อวัยวะเพศ หูดหงอนไก่ ไวรัสตับอักเสบบี ฯลฯ
2. เกิดจากเชื้อแบคทีเรีย สามารถรักษาให้หายขาดได้ ด้วยการใชยาปฏิชีวนะ ได้แก่ ซิฟิลิส หนองใน หนองในเทียม ท่อน้ำสภาวะอักเสบ ช่องคลอดอักเสบ ฯลฯ
3. เกิดจากเชื้ออื่น ๆ เช่น พยาธิ สามารถรักษาให้หายขาดได้ ด้วยการใชยาปฏิชีวนะ กลุ่มเสี่ยงต่อการเป็น โรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์

- คนที่มีเพศสัมพันธ์กับชาย หรือหญิงบริการ ใน 3 เดือนก่อนหน้า
- คนที่มีคู่นอนมากกว่า 1 คน ในช่วง 3 เดือนก่อนหน้า
- คนที่มีเพศสัมพันธ์กับคู่นอนใหม่ ในช่วง 3 เดือนก่อนหน้า
- ผู้ที่มีประวัติป่วยเป็น โรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ ใน 1 ปีที่ผ่านมา
- ผู้ที่มีคู่นอนอยู่คนละที่

อาการแบบใด สงสัยเป็น โรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์หากมีอาการเหล่านี้ สามารถสงสัยได้ว่าเป็น โรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์

- ชาย จะมีอาการปัสสาวะแสบขัด ขาหนีบบวม หรือเป็นฝี เจ็บปวดอวัยวะเพศ มีผื่น ตุ่ม แผล บริเวณอวัยวะเพศ มีเมือกใส หรือหนองไหลออกมา
- ผู้หญิง จะรู้สึกเจ็บ เสียวท้องน้อย ขาหนีบบวม หรือเป็นฝี เจ็บปวด คันอวัยวะเพศ มีผื่น ตุ่ม แผลบริเวณอวัยวะเพศ มีตกขาวสีเหลือง มีกลิ่นเหม็น

โรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ ที่สำคัญ ได้แก่

1. โรคเอดส์ (AIDS)

เป็นกลุ่มอาการภูมิคุ้มกันเสื่อม เกิดจากการรับเชื้อ Human immunodeficiency virus หรือ HIV เข้าไปทำลายเม็ดเลือดขาว ที่เป็นแหล่งสร้างภูมิคุ้มกันโรค ทำให้ภูมิคุ้มกันโรคลดน้อยลง จึงทำให้เชื้อโรคฉวยโอกาสแทรกซ้อนเข้าสู่ร่างกายได้ง่ายขึ้น เช่น มะเร็ง วัณโรค และสาเหตุการเสียชีวิตก็มักเกิดขึ้นจากโรคติดเชื้อฉวย โอกาสต่างๆ เหล่านี้ที่จะทำให้อาการรุนแรง และเสียชีวิตอย่างรวดเร็ว

2. หนองใน (Gonorrhoea)

เป็นโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ เกิดจากเชื้อแบคทีเรียชื่อ *Neisseria gonorrhoeae* ทำให้เกิดอาการระคายเคืองในท่อปัสสาวะแสบขัดเวลาปัสสาวะ และมีหนองไหลออกจากท่อปัสสาวะ อาจจะทำให้ เกิดการอักเสบในช่องท้อง หรือเป็นหมันหากไม่ได้รับการรักษา

3. หนองในเทียม (Non-gonococcal urethritis/Non gonococcal cervicitis)

เป็นโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ ที่ทำให้มีอาการแสบปลายท่อปัสสาวะ ปัสสาวะขัดและมีหนองไหล และมีมูกออกเล็กน้อยโดยเฉพาะในช่วงเช้า ส่วนผู้หญิงอาจมีอาการตกขาวผิดปกติ

4. แผลริมอ่อน (Chancroid)

เป็นโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ เกิดจากเชื้อ *Haemophilus ducreyi* ทำให้เกิดแผลที่อวัยวะเพศ บวมและเจ็บ บางคนมีต่อมน้ำเหลืองที่ขาหนีบหรือที่ขาชาวบ้านเรียกไขذنบวม หากไม่รักษาหนองจะแตกออกจากต่อมน้ำเหลือง มักมีหลายแผล ขอบแผลนุ่มและไม่เรียบ กันแผลสกปรก มีหนอง มีเลือดออกง่าย เวลาสัมผัสเจ็บปวดมาก บางรายต่อมน้ำเหลืองที่ขาหนีบจะบวม และเป็นฝีเมื่อฝีแตกจะเป็นแผล

5. เริมที่อวัยวะเพศ (Genital herpes simplex virus infection)

เป็นโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ ที่เกิดเชื้อไวรัส Herpes simplex virus ทำให้เกิดอาการปวดแสบบริเวณขา กันหรืออวัยวะเพศ และตามด้วยผื่นเป็นตุ่มน้ำใส แผลหาย ใต้เองใน 2-3 สัปดาห์ แต่เชื้อยังอยู่ในร่างกาย เมื่อร่างกายอ่อนแอ เชื้อก็จะกลับเป็นใหม่

6. หูดข้าวสุก (Molluscum contagiosum)

เป็นโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ เกิดจากเชื้อไวรัส Molluscum contagiosum virus (MCV) ทำให้เกิดเป็นตุ่มนูนบนผิวหนัง ผิวเรียบขนาดเล็ก ขนาดประมาณ 2-5 มิลลิเมตร จะพบมากขึ้นในรายที่มีการติดเชื้อ HIV จำนวนตุ่มที่เกิดขึ้นอาจมีมากหรือน้อยขึ้นกับสภาพร่างกายของผู้ป่วยขณะนั้นว่าร่างกายมีความแข็งแรงเพียงใด ถ้าใช้เข็มสะกิดตรงกลางแล้วบีบดูจะได้เนื้อหูดสีขาวๆ คล้ายข้าวสุก มักเป็นที่ บริเวณ หัวหน้า อวัยวะเพศภายนอกและโคนขาภายใน

7. หูดหงอนไก่ (Condyloma acuminata)

เป็นโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ เกิดจากไวรัส Human papilloma virus ลักษณะเป็นติ่งเนื้ออ่อนๆ สีชมพูคล้ายหงอนไก่ ขอบขื่นที่อ่อนและอับชื้น ในผู้ชายมักพบที่อวัยวะเพศบริเวณใต้หนังหุ้มปลายอวัยวะเพศชาย ตลอดทั้งบริเวณรอบรอยเปิดขอบ ท่อปัสสาวะ และอวัยวะอื่น ส่วนผู้หญิงจะพบที่ปากช่องคลอด ผังช่องคลอด ปากมดลูก ปากทวารหนักและฝีเย็บ หูดมีขนาดโตขึ้นเรื่อยๆ การตั้งครรภ์จะทำให้หูดโตเร็วกว่าปกติ ถ้าไม่รับรักษาจะเป็นมากขึ้นและยากต่อการรักษา และทารกอาจติดเชื้อได้ขณะคลอด

8. หิด (Scabies)

เป็นโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ เกิดจากตัวไร Sarcoptes scabiei ลักษณะจะมีตุ่มน้ำใส และตุ่มหนองคันขึ้นกระจายทั้ง 2 ข้างของร่างกาย มักพบตามง่ามนิ้วมือ ข้อศอก รักแร้ รอบหัวนม รอบสะดือ อวัยวะสืบพันธุ์ ข้อเท้า หลังเท้า กัน ผู้ป่วยมักมีอาการคันมาก โดยเฉพาะเวลากลางคืน สามารถติดต่อได้จากการสัมผัสใกล้ชิด สัมผัสทางเพศหรือ อยู่ใกล้ชิดกับผู้ป่วย

9. ซิฟิลิส (Syphilis)

เป็นโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ เกิดจากการติดเชื้อ Treponema pallidum เป็นโรคที่มีอันตราย และมีอาการเรื้อรัง สามารถติดต่อยาวนานกว่า 2 ปี ลักษณะการติดเชื้อเริ่มแรกจะเป็นก้อนแข็ง แต่ไม่เจ็บที่บริเวณอวัยวะเพศ หากไม่รักษาจะกลายเป็นระยะที่สองที่เรียกว่า เข้าข้อหรือออกดอก ถ้าทิ้งไว้นานจะทำให้เกิดโรคแก่ระบบต่างๆ ของร่างกายหลายระบบ ทั้งซิฟิลิสระบบหัวใจและหลอดเลือด ซิฟิลิสระบบประสาท เป็นต้น นอกจากนี้ มารดาที่เป็นโรคซิฟิลิสจะถ่ายทอดโรคสู่ทารกในครรภ์ ได้เรียกว่าซิฟิลิสแต่กำเนิด (Congenital syphilis) จึงถือซิฟิลิสเป็นโรคที่มีอันตรายและมีอาการเรื้อรัง สามารถติดต่อยาวนานกว่า 2 ปี

10. โลน (Pediculosis Pubis)

เป็นโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ เกิดจากแมลงตัวเล็กที่เรียกว่า Pediculus pubis อาศัยอยู่ที่ขนหัวหน่าว ชอบไซตามรากขนอ่อน และดูดเลือดคนเป็นอาหาร ผู้ที่เป็นโรคนี้ จะมีอาการคัน เมื่อเกาจะทำให้เจ้าตัวเชื้อแพร่ไปยังบริเวณอื่นได้ การวินิจฉัยสามารถทำได้ด้วยตาเปล่า จะพบไข่สีขาวเกาะตรงโคนขนไข่จะมีลักษณะวงรี ส่วนตัวแมลงเมื่อกินเลือดเต็มที่จะออกสีน้ำตาล ติดต่ได้จากการสัมผัสทางเพศกับผู้ป่วย หรือใช้กางเกงในร่วมกัน การรักษาสามารถซื้อยาทาได้ตามร้าน

ขายยาแต่คนท้องหรือเด็กควรจะปรึกษาแพทย์

11. พยาธิช่องคลอด (Vaginal trichomoniasis)

เป็นโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ เกิดจากเชื้อโปรโตซัว *Trichomonas vaginalis* ผู้ป่วยจะมีอาการตกขาวผิดปกติ มีสีเขียวขุ่นหรือเหลืองเข้ม มีฟองอากาศและมีกลิ่นเหม็น เกิดการระคายเคืองบริเวณอวัยวะเพศ เจ็บปวดขณะมีเพศสัมพันธ์ คันและแสบปากช่องคลอด

12. เชื้อราในช่องคลอด (Vaginal candidiasis)

เป็นโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ เกิดจากเชื้อราสกุล *Candida* ซึ่งร้อยละ 80-90 เกิดจาก *Candida albicans* ทำให้มีอาการระคายเคืองบริเวณช่องคลอด มีการตกขาวขุ่นจับเป็นก้อน อาจมี อาการปัสสาวะแสบขัด เจ็บขณะร่วมเพศ

13. อู้งเชิงกรานอักเสบ (Pelvic inflammatory diseases, PID)

เป็นโรคปีกมดลูกอักเสบเป็นโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ เกิดจากการติดเชื้อของมดลูก รังไข่ หรือท่อนำไข่ อาจเสียชีวิตได้หากติดเชื้อรุนแรง และหากไม่รักษาอาจเกิดโรคแทรกซ้อนจนเป็นหมันหรือเสียชีวิตได้

14. แผลกามโรคเรื้อรังที่ขาหนีบ (Granuloma inguinale)

เป็นโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ เกิดจากเชื้อแบคทีเรีย *Donovania granulomatis* โดยจะมีแผลที่บริเวณอวัยวะเพศ ขาหนีบ ซอกขา หรือบริเวณหน้า และไม่พบในประเทศไทย มักพบในคนผิวดำ

วิธีป้องกันโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ คือ

1. ใส่ถุงยางอนามัย หากจะมีเพศสัมพันธ์กับคนที่ไม่แน่ใจว่ามีเชื้อหรือไม่
2. รักษาความสะอาดของร่างกายและอวัยวะเพศอย่างสม่ำเสมอ
3. ไม่เปลี่ยนคู่นอน ให้มีสามี หรือภรรยาคนเดียว
4. ไม่ควรมีเพศสัมพันธ์ตั้งแต่วัยเยาว์ เนื่องจากมีสถิติว่า ผู้ที่มีเพศสัมพันธ์ตั้งแต่อายุน้อยจะมีโอกาสติด โรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์สูง
5. ตรวจโรคเป็นประจำทุกปี เพื่อหาเชื้อโรค แม้จะไม่มีอาการใด ๆ โดยเฉพาะคู่ที่กำลังจะแต่งงาน
6. เรียนรู้ ศึกษาอาการของโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์
7. ไม่ควรมีเพศสัมพันธ์ขณะมีประจำเดือน เพราะจะทำให้เกิด โรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ได้ง่าย
8. ไม่ควรมีเพศสัมพันธ์ทางทวารหนัก หากจำเป็นให้สวมถุงยางอนามัย
9. ไม่ควรสวนล้างช่องคลอด เพราะจะทำให้เกิดการติดเชื้อ โรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ได้ง่าย

วิธีปฏิบัติตัวของผู้ที่เป็น โรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์

1. ต้องรักษาอย่างรวดเร็ว เพื่อป้องกันการแพร่เชื้อโรค
2. แจ้งคู่นอนให้ทราบว่า เป็น โรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ เพื่อจะได้ป้องกัน ไม่ให้เชื้อแพร่ไปสู่คนอื่น
3. รักษาอาการ และปฏิบัติตัวตามคำแนะนำของแพทย์อย่างเคร่งครัด
4. หลีกเลี่ยงการมีเพศสัมพันธ์ หรือการสำเร็จความใคร่ด้วยตัวเอง เพื่อป้องกันไม่ให้อาการอักเสบลุกลาม
5. งดดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ของมีเมาทุกชนิด
6. ไม่ควรซื้อยามารักษาเอง ควรปรึกษาแพทย์ เพื่อให้ได้รับการรักษาที่ถูกต้อง

การคุมกำเนิด

การ

คุมกำเนิด หมายถึง วิธีการป้องกันหรือขัดขวางการปฏิสนธิระหว่างอสุจิของชายกับไข่ของหญิง เพื่อไม่ให้เกิดการตั้งครรภ์

วิธีการคุมกำเนิด

วิธีการคุมกำเนิดที่นำมาศึกษาในกิจกรรมนี้ เน้นวิธีการคุมกำเนิดแบบชั่วคราวที่วัยรุ่นมักใช้หรือคุ้นเคย

1. ถุงยางอนามัย

- มีหลายขนาด ควรเลือกขนาดที่เหมาะสมกับอวัยวะเพศ ควรดูวันผลิต หรือวันหมดอายุก่อนการใช้
- ใช้สวมเมื่ออวัยวะเพศแข็งตัว โดยให้บีบปลายถุงยางอนามัยเพื่อไล่ลมขณะสวม เริ่มสวมจากตรงปลายอวัยวะเพศสอดเข้าหาตัว แล้วรูดขึ้นให้สุดโคนอวัยวะเพศ
- เมื่อเสร็จกิจให้ถอดถุงยางอนามัยขณะที่อวัยวะเพศยังแข็งตัว โดยจับที่ขอบถุงยางและค่อย ๆ รูดออก หากปล่อยให้อวัยวะเพศอ่อนตัวในช่องคลอดอาจทำให้ถุงยางอนามัยหลุดได้
- ในขณะนี้ ถุงยางอนามัยเป็นวิธีคุมกำเนิดแบบชั่วคราวที่มีประสิทธิภาพในการคุมกำเนิดและสามารถป้องกันการติดเชื้อเอชไอวี รวมทั้งโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์อื่น ๆ เช่น เริม หูดหงอนไก่ หนองใน ซิฟิลิส แผลริมอ่อน ไปพร้อมกันได้

ภาพถุงยางอนามัย

2. ยาเม็ดคุมกำเนิดทั่วไป

- ยาคุมกำเนิดชนิดเม็ดมี 2 แบบ คือ แบบ 21 เม็ด และแบบ 28 เม็ด ซึ่งมีประสิทธิภาพไม่แตกต่างกัน
- ยาคุมชนิด 28 เม็ด เม็ดยาที่เพิ่มขึ้นมา 7 เม็ดเป็นวิตามินที่ช่วยให้กินยาต่อเนื่องโดยไม่ลืม
- วิธีการกินยาคุมแผงแรก ให้เริ่มกินเม็ดแรกภายใน 5 วันแรกของการมีประจำเดือน แล้วกินต่อกันทุกวัน วันละ 1 เม็ดจนหมดแผง
- สำหรับยาคุม 21 เม็ด เมื่อกินหมดแผง ให้เว้นไป 7 วันแล้วจึงเริ่มแผงใหม่ ส่วนยาคุม 28 เม็ด ให้กินแผงใหม่ติดต่อกันได้เลย
- ออกฤทธิ์คุมกำเนิดโดย 1) ยับยั้งไม่ให้เกิดการเจริญเติบโตของไข่ และป้องกันไข่ตก 2) ทำให้เยื่อโพรงมดลูกบางลงไม่เหมาะแก่การฝังตัวของตัวอ่อน 3) ทำให้มูกที่ปากมดลูกเหนียวข้นไม่เหมาะสมแก่การให้อสุจิเคลื่อนผ่านเข้าไปในโพรงมดลูก
- ถ้าลืมกิน 1 วัน ให้กิน 2 เม็ดในวันถัดไป
- ถ้าลืมกิน 2 วัน ให้กิน 2 เม็ดในวันที่สาม และอีก 2 เม็ดในวันที่ 4
- ถ้าลืมกิน 3 วันขึ้นไป ควรหยุดกินยาคุมแผงนั้นไปเลย และใช้วิธีคุมกำเนิดชนิดอื่นไปก่อน เช่น ใช้ถุงยาง แล้วจึงเริ่มกินแผงใหม่ในการมีประจำเดือนรอบถัดไป
- หากเริ่มกินเป็นครั้งแรก ต้องกินไป 14 วัน จึงจะมีผลต่อการป้องกันการตั้งครรภ์ หากมีเพศสัมพันธ์ในช่วงเวลาดังกล่าว ควรใช้ถุงยางอนามัยควบคู่ไปด้วย
- แม้ผู้หญิงจะเป็นคนกินยาคุม แต่ผู้ชายควรมีส่วนร่วมในการช่วยเตือนให้กินยาต่อเนื่อง

ภาพยาเม็ดคุมกำเนิด

3. ยาเม็ดคุมกำเนิดแบบฉุกเฉิน (ยาคุมหลังร่วม ยาคุมชั่วคราว)

- ต้องกิน 2 เม็ด จึงจะมีประสิทธิภาพในการคุมกำเนิด
- เม็ดแรก กินทันทีหรือภายใน 72 ชั่วโมง (สามวัน) หลังการมีเพศสัมพันธ์ ประสิทธิภาพของยาจะขึ้นอยู่กับเวลาที่กินภายหลังการมีเพศสัมพันธ์ หากกินได้เร็วเท่าไร ความสามารถในการป้องกันการตั้งครรภ์ก็จะสูงขึ้นเท่านั้น
- เม็ดที่สอง กินห่างจากเม็ดแรก 12 ชั่วโมง
- ระหว่างการกินเม็ดแรกกับเม็ดที่สอง ไม่ควรมีเพศสัมพันธ์อีก
- หากกินอย่างถูกวิธี มีประสิทธิภาพป้องกันการตั้งครรภ์ 85%
- ไม่ควรกินเกิน 4 เม็ดต่อเดือน
- การกินยาคุมฉุกเฉินมีผลข้างเคียงต่อสุขภาพทางเพศผู้หญิง ดังนั้น ควรใช้ในกรณีฉุกเฉินเท่านั้น ไม่ควรใช้เป็นวิธีการคุมกำเนิดประจำ

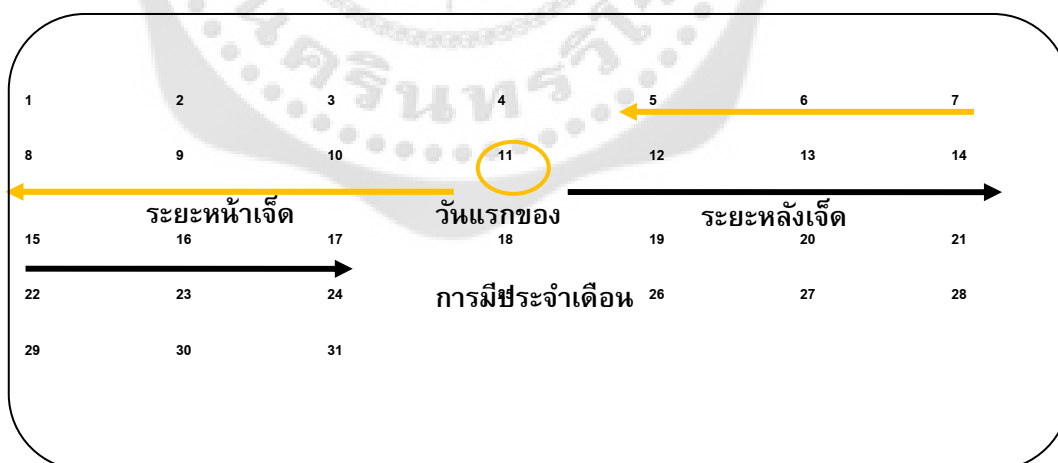

ภายาเม็ดคุมกำเนิดแบบฉุกเฉิน

4. การนับระยะปลอดภัย หรือนับหน้า 7 หลัง 7

เป็นวิธีคุมกำเนิดแบบธรรมชาติ วิธีนี้ใช้ได้ผลเฉพาะผู้หญิงที่มีรอบเดือนมาสม่ำเสมอเท่านั้น ซึ่งไม่เหมาะกับวัยรุ่น เพราะร่างกายยังอยู่ในช่วงฮอร์โมนเพศปรับตัว อาจมีรอบเดือนไม่สม่ำเสมอ

การนับหน้าเจ็ดหลังเจ็ด ให้ใช้ “วันแรก” ของการมีประจำเดือน นับเป็นวันที่ 1 หน้าเจ็ด คือ นับย้อนขึ้นไปให้ครบเจ็ดวัน ส่วนหลังเจ็ด ให้นับต่อจากวันแรกที่มีประจำเดือนไปให้ครบ 7 วัน ดังตัวอย่าง

5. การหลังข้างนอก

การหลังข้างนอก เป็นวิธีการคุมกำเนิดแบบธรรมชาติ ได้ผลไม่แน่นอน เพราะขณะที่สอดใส่ฝ่ายชายจะมีน้ำคัตหลังจำนวนหนึ่งออกมาก่อน ซึ่งจะมีอสุจิปะปนอยู่ด้วย ตัวอสุจินั้นสามารถว่ายไปผสมกับไข่ การตั้งครรภ์จึงเกิดขึ้นได้ก่อนฝ่ายชายจะหลั่งน้ำอสุจิภายนอกเสียอีก

นอกจากนั้น การหลังภายนอกยังเป็นวิธีการที่ขึ้นอยู่กับฝ่ายชาย โดยที่ฝ่ายหญิงไม่สามารถควบคุมได้เลย

วิธีคุมกำเนิดอื่น ๆ ที่ใช้ในประเทศไทย

1. ยาฉีดคุมกำเนิดแบบ 3 เดือนครั้ง

1.1 วิธีคุมกำเนิด

- เป็นวิธีคุมกำเนิดแบบชั่วคราวที่แพร่หลายในประเทศไทยขณะนี้
- ประกอบด้วยฮอร์โมนโปรเจสเตอโรนชนิดเดียว

1.2 วิธีใช้

- สามารถฉีดในช่วง 5 วันแรกของการมีประจำเดือน หรือภายหลังแท้งไม่เกิน 1

สัปดาห์

1.3 การออกฤทธิ์

- มีประสิทธิภาพในการป้องกันการตั้งครรภ์สูง โอกาสตั้งครรภ์พบได้น้อยกว่าร้อยละ 1

ละ 1

- ออกฤทธิ์คุมกำเนิดโดย
- ป้องกันการตกของไข่
- ทำให้เยื่อโพรงมดลูกบางลง ไม่เหมาะแก่การฝังตัวของตัวอ่อน
- ทำให้มูกที่ปากมดลูกมีปริมาณน้อยและเหนียวข้น ไม่เหมาะแก่การให้อสุจิ

เคลื่อนผ่านเข้าไปในโพรงมดลูก

- ภายหลังฉีดยาคุมกำเนิด สามารถป้องกันการตั้งครรภ์ได้ทันทีเนื่องจากเป็น

ระยะปลอดภัย

1.4 ข้อดี/ข้อเสีย

ข้อดี

- เข็มเดียวสามารถคุมกำเนิดได้ 3 เดือน
- มีความเป็นส่วนตัว

ข้อเสีย

- ต้องมาฉีดกับผู้ให้บริการ ไม่สามารถซื้อมาฉีดเองได้
- เกิดความผิดปกติของประจำเดือน เช่น มามาก มาน้อย กะปริดกะปรอยหรือ

ขาดหายไปมากกว่าที่เกิดจากยาเม็ดและยาฉีดแบบ 1 เดือน

- หากมีอาการข้างเคียงไม่สามารถหยุดยาได้ทันที ต้องรอให้ยาหมดฤทธิ์เอง
- การกลับสู่ภาวะที่สามารถตั้งครรภ์ได้ช้ากว่ายาเม็ดและยาฉีดแบบ 1 เดือน

ภาพยาฉีดคุมกำเนิด

2. ยาฝังคุมกำเนิด

2.1 วิธีคุมกำเนิด

- เป็นวิธีคุมกำเนิดแบบชั่วคราว มีลักษณะเป็นหลอดยาขนาดเล็ก ซึ่งเป็นฮอร์โมนสังเคราะห์ชนิดเดียวกับในยาฉีดคุมกำเนิดชนิด 3 เดือน
- สามารถป้องกันการตั้งครรภ์ได้สูง แต่ไม่สามารถป้องกันการติดเชื้อเอชไอวีและเชื้อโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ได้
- ปัจจุบันยาฝังมี 3 แบบ ในประเทศไทย ได้แก่ ชนิด 6 หลอด (Norplant-6) คุมกำเนิดได้ 5 ปี ชนิด 2 หลอด (Jadelle) คุมกำเนิดได้ 3 ปี และชนิด 1 หลอด (Implanon) คุมกำเนิดได้ 3 ปี

2.2 วิธีใช้

- สามารถฝังได้ภายใน 5 วันแรกของการมีประจำเดือน หรือภายหลังแท้งไม่เกิน 1 สัปดาห์ หรือหลังคลอด 4-6 สัปดาห์
- ฝังที่บริเวณต้นแขนด้านใน เนื้อข้อศอกโดยการฉีดยาชาก่อนฝัง

2.3 การออกฤทธิ์

- มีประสิทธิภาพในการป้องกันการตั้งครรภ์สูง โอกาสตั้งครรภ์พบได้น้อยกว่าร้อยละ 1

- ออกฤทธิ์คุมกำเนิดโดย

- ยับยั้งไม่ให้เกิดการเจริญเติบโตของไข่และป้องกันไข่ตก
- ทำให้เยื่อบุโพรงมดลูกบางลง ไม่เหมาะแก่การฝังตัวของตัวอ่อน

- ทำให้มูกที่ปากมดลูกมีเหนียวขึ้น ไม่เหมาะแก่การให้สุจิเคลื่อนผ่านเข้าไป
ในโพรงมดลูก

- ภายหลังฝังยาสามารถป้องกันการตั้งครรภ์ได้ทันที เนื่องจากเป็นระยะปลอดภ้ย
- หลังการฝังสามารถทำงานได้ตามปกติ

2.4 ข้อดี/ข้อเสีย

ข้อดี

- ฝังครั้งเดียวสามารถคุมได้ 3-5 ปี
- มีความเป็นส่วนตัว
- เหมาะสำหรับผู้มีความผิดปกติของสมองและความจำ

ข้อเสีย

- ต้องมารับบริการ ไม่สามารถซื้อมาฝังเองได้
- เกิดความผิดปกติของประจำเดือน เช่น มามาก มาน้อย กะปริดกะปรอยหรือขาดหายไปสูงกว่ายาเม็ดและยาฉีด
- การกลับสู่ภาวะที่สามารถตั้งครรภ์ได้ช้ากว่ายาเม็ดและยาฉีด
- หากมีอาการข้างเคียงสามารถไปพบแพทย์เพื่อเอายาฝังออก แต่ยังอาจมีอาการข้างเคียงซึ่งต้องรอให้หายหมดฤทธิ์เอง

ภาพยาฝังคุมกำเนิด

3. ห่วงอนามัย

3.1 วิธีคุมกำเนิด

- เป็นวิธีคุมกำเนิดแบบชั่วคราวสำหรับผู้หญิง โดยใส่เข้าไปในโพรงมดลูกโดยผู้เชี่ยวชาญทางการแพทย์

3.2 วิธีใช้

- ขณะมีประจำเดือน
- หลังหมดประจำเดือนใหม่ ๆ
- ช่วงหลังคลอดหรือหลังแท้ง สามารถใส่ได้ทันที
- ห่วงอนามัยที่ใส่ต่อครั้ง สามารถป้องกันการตั้งครรภ์ได้นาน 3-8 ปี

- อาจมีเลือดออกในบางราย ประมาณ 2-3 วัน จึงควรงดการมีเพศสัมพันธ์ภายใน 5-7 วันแรกหลังใส่

3.3 การออกฤทธิ์

- มีประสิทธิภาพในการป้องกันการตั้งครรภ์สูง โอกาสตั้งครรภ์พบได้น้อยกว่าร้อยละ 1

- ออกฤทธิ์คุมกำเนิดโดย

- ทำให้มีการเปลี่ยนแปลงของเยื่อบุโพรงมดลูก ซึ่งแตกต่างกันไปตามชนิดของห่วงอนามัย ทำให้ไม่เหมาะแก่การฝังตัวของตัวอ่อน

- การใส่ห่วงทำให้มีผลต่อการเดินทางของเชื้ออสุจิและไข่ที่จะมาผสมกัน เนื่องจากมีการหดตัวของมดลูกและหลอดมดลูก

- ในปัจจุบันเชื่อว่ากลไกของห่วงอนามัยในการคุมกำเนิดคือ การป้องกันการปฏิสนธิมากกว่าการป้องกันการฝังตัวของไข่

- ภายหลังการใส่สามารถป้องกันการตั้งครรภ์ได้ทันที เนื่องจากเป็นระยะปลอดภยัน

3.4 ข้อดี/ข้อเสีย

ข้อดี

- สามารถคุมกำเนิดได้ระยะยาว

- เหมาะสำหรับผู้ที่แพ้ฮอร์โมน

ข้อเสีย

- อาจทำให้เกิดการอักเสบติดเชื้อในอุ้งเชิงกรานได้ถ้าอุปกรณ์ทำความสะอาดไม่ได้มาตรฐาน

- เพิ่มโอกาสของการแพร่และรับเชื้อเอชไอวี และโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์อื่น ๆ เนื่องจากภายหลังใส่ห่วงใหม่ ๆ อาจมีเลือดออกประมาณ 2-3 วัน

4. การทำหมันหญิง

4.1 วิธีคุมกำเนิด

- เป็นการคุมกำเนิดแบบถาวรสำหรับผู้หญิง โดยการผูกและตัดท่อนำไข่ ทำให้ไข่และตัวอสุจิไม่สามารถผสมกันได้

- วิธีนี้เป็นการคุมกำเนิดที่เหมาะสมสำหรับผู้ที่ไม่ต้องการมีบุตรอย่างถาวร

4.2 วิธีใช้

- การทำหมันหญิงสามารถทำได้ 2 ช่วง คือ

o ช่วงหลังคลอดใหม่ ๆ เรียกว่า หมันเบี่ยง

o ช่วงเวลาปกติระยะใดก็ได้ เรียกว่า หมันแห้ง

4.3 การออกฤทธิ์

- ประสิทธิภาพการคุมกำเนิดสูงกว่าวิธีคุมกำเนิดต่าง ๆ ทั้งระยะสั้นและระยะยาว
- หลังทำหัตถ์แล้ว ควรเว้นระยะการมีเพศสัมพันธ์ไปก่อนจนกว่าแผลผ่าตัดจะเป็น

ปกติ

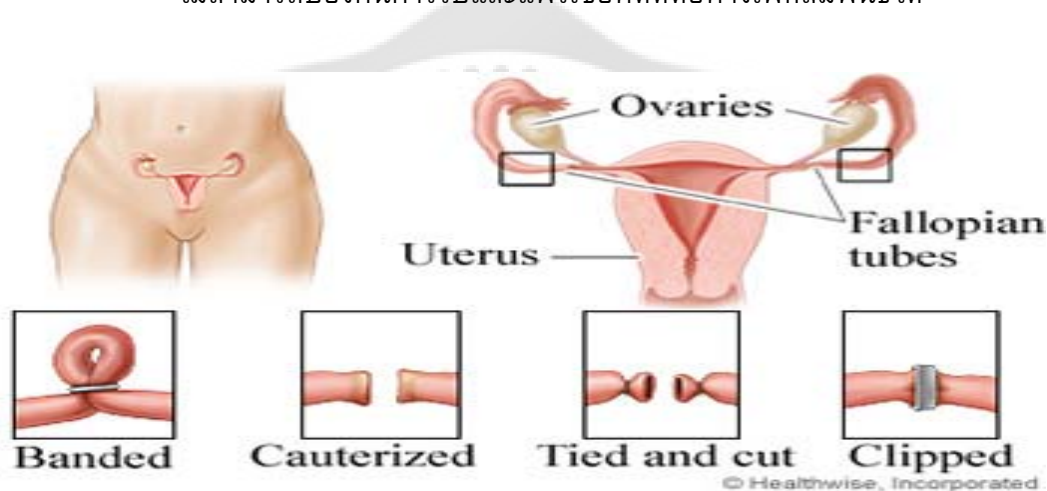
4.4 ข้อดี/ข้อเสีย

ข้อดี

- เป็นวิธีคุมกำเนิดถาวร ทำครั้งเดียวคุมกำเนิดได้ตลอดไป
- เหมาะสำหรับผู้ที่แพ้ฮอร์โมนในผลิตภัณฑ์คุมกำเนิดอื่น ๆ

ข้อเสีย

- ไม่สามารถป้องกันการรับและแพร่เชื้อที่ติดต่อทางเพศสัมพันธ์ได้

ภาพการทำหมันหญิง

5. การทำหมันชาย

5.1 วิธีคุมกำเนิด

- เป็นการคุมกำเนิดแบบถาวรสำหรับผู้ชาย โดยการผูกและตัดท่อนำน้ำเชื้อ ทำให้ตัวอสุจิไม่สามารถเล็ดลอดออกมาผสมกับไข่ได้
- วิธีนี้เหมาะสำหรับผู้ที่ไม่ต้องการมีบุตรอย่างถาวร

5.2 วิธีใช้

- สามารถทำเมื่อไรก็ได้ เมื่อผู้ชายพร้อมและได้ปรึกษากับคู่แล้ว
- โดยทั่วไปควรทำเมื่อร่างกายแข็งแรง

5.3 การออกฤทธิ์

- ประสิทธิภาพการคุมกำเนิดสูงกว่าวิธีคุมกำเนิดอื่น ๆ ทั้งระยะสั้นและระยะยาว

- หลังทำหมันชายแล้วยังไม่สามารถป้องกันการตั้งครรภ์ได้ทันที เนื่องจากยังมีตัวอสุจิค้างอยู่ในท่อทางเดินอสุจิ ดังนั้นภายหลังจากทำหมันประมาณ 3 เดือน หากมีเพศสัมพันธ์ต้องใช้วิธีคุมกำเนิดอื่นก่อน เช่น สวมถุงยางอนามัย

- ภายหลัง 3 เดือนควรตรวจหาเชื้ออสุจิซ้ำเพื่อให้แน่ใจว่าไม่พบเชื้ออสุจิในน้ำอสุจิ

5.4 ข้อดี/ข้อเสีย

ข้อดี

- เป็นวิธีคุมกำเนิดถาวร ทำครั้งเดียวคุมกำเนิดได้ตลอดไป

ข้อเสีย

- ไม่สามารถป้องกันการรับและแพร่เชื้อที่ติดต่อทางเพศสัมพันธ์ได้

ภาพการทำหมันชาย

วิธีคุมกำเนิดที่ “ยังไม่แพร่หลาย” ในประเทศไทย

1. วิธีคุมกำเนิดโดยผ่านทางผิวหนัง

1.1 วิธีคุมกำเนิด

- รูปแบบของการคุมกำเนิดโดยผ่านทางผิวหนัง ได้แก่ สเปรย์ แผ่นแปะและเจล โดยใช้ทุกวันหรือเป็นสัปดาห์

- แผ่นแปะคุมกำเนิด เริ่มมีการนำมาใช้ในประเทศไทยแล้ว แต่ราคาค่อนข้างสูง และต้องเปลี่ยนทุกสัปดาห์

1.2 วิธีใช้

- แปะในช่วง 1-5 วันแรกของการมีประจำเดือน โดยแปะสัปดาห์ละครั้ง กำลังเริ่มมีใช้ในประเทศไทย

- ส่วนสเปรย์ ซึ่งต้องใช้สเปรย์ทุกวันนั้นยังอยู่ในขั้นการวิจัย ยังไม่มีการนำออกเผยแพร่แก่ประชาชนทั่วไป เช่นเดียวกับเจลคุมกำเนิด

1.3 การออกฤทธิ์

- มีประสิทธิภาพในการป้องกันการตั้งครรภ์สูง โอกาสตั้งครรภ์พบได้น้อยกว่าร้อยละ 1

ละ 1

- กลไกการทำงานของฮอร์โมนเอสโตรเจนและโปรเจสเตอโรนในสเปร์ย์ แผ่นแปะหรือเจล จะค่อย ๆ ซึมผ่านผิวหนังเข้าสู่กระแสเลือดไปป้องกันการตกของไข่เกิดมูกที่ปากมดลูกหนาและเหนียวข้นขึ้นและเกิดการหนาตัวของผนังมดลูก

1.4 ข้อดี/ข้อเสีย

ข้อดี

- ไม่เจ็บเพราะใช้วิธีแปะ

ข้อเสีย

- ต้องแปะใหม่ทุกสัปดาห์
- ราคาแพง

2. ถุงยางอนามัยสตรี

2.1 วิธีคุมกำเนิด

- เป็นเครื่องมือชนิดเดียวในขณะนี้ที่ผู้หญิงใช้เพื่อป้องกันการติดเชื้อเอชไอวี จากการมีเพศสัมพันธ์ในกรณีที่ผู้ชายไม่ยอมใช้ถุงยางอนามัย

- เนื่องจากข้อจำกัดของการออกแบบ จึงทำให้ถุงยางอนามัยสตรียังไม่เป็นที่แพร่หลายในประเทศไทย ซึ่งภายหลังจากการทดลองวางตลาดไม่ได้รับการตอบรับที่ดี ทำให้ถุงยางอนามัยสตรียังมีการใช้อยู่ในวงจำกัด ขณะนี้ยังมีความพยายามในการพัฒนา แกไขรูปแบบของถุงยางอนามัยสตรีให้เป็นที่ดึงดูดและน่าใช้สำหรับผู้หญิง

2.2 วิธีใช้

- ถุงยางอนามัยสตรีใช้ใส่เข้าไปภายในช่องคลอดสตรีเพื่อป้องกันการสาคัดหลังอสุจิ และนำลายจากการมีเพศสัมพันธ์จึงป้องกันเชื้อที่อาจติดต่อจากการมีเพศสัมพันธ์ได้

- ใ้ใส่ในช่องคลอดก่อนการมีเพศสัมพันธ์
- ระหว่างมีเพศสัมพันธ์หากเกิดการลื่นหลุดของถุงยางอนามัยสตรี ควรพิจารณา

ใช้ยาคุมกำเนิดฉุกเฉินร่วมด้วย

2.3 การออกฤทธิ์

- เป็นวิธีคุมกำเนิดแบบชั่วคราวอีกวิธีหนึ่งที่มีประสิทธิภาพในการคุมกำเนิดและสามารถป้องกันการติดเชื้อเอชไอวี รวมทั้งโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์เช่นเดียวกับถุงยางอนามัยผู้ชาย

2.4 ข้อดี/ข้อเสีย

ข้อดี

- เป็นเครื่องมือของผู้หญิงที่สามารถป้องกันทั้งการตั้งครรภ์และการติดเชื้อเอชไอวีจากการมีเพศสัมพันธ์

- เหมาะสำหรับผู้ที่แพ้ฮอร์โมนคุมกำเนิด
- สามารถเตรียมใส่ล่วงหน้าก่อนมีเพศสัมพันธ์

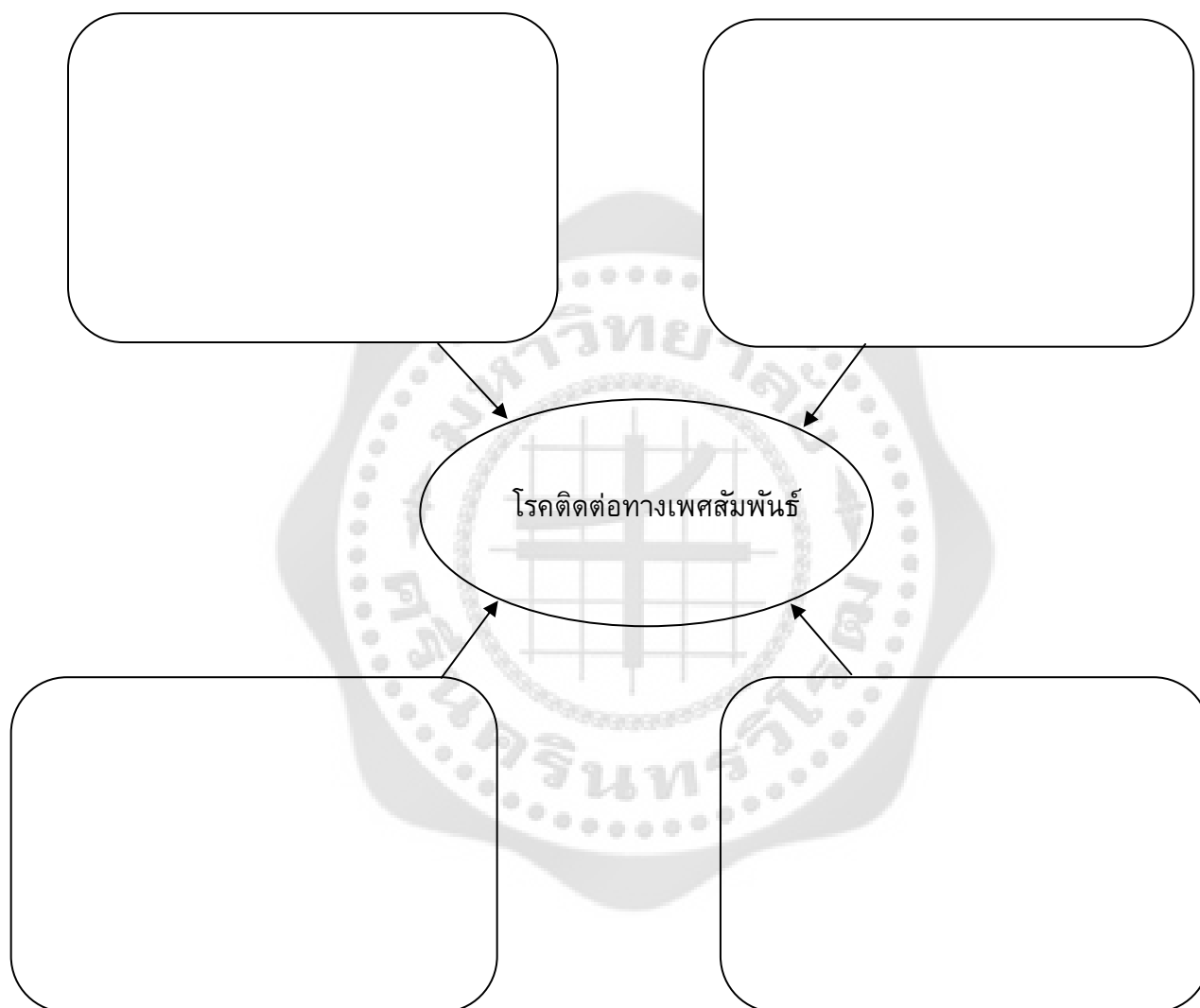
ข้อเสีย

- ความไม่คุ้นเคยหรือไม่กล้าสอดอุปกรณ์นี้ในช่องคลอด
- อาจเกิดเสี่ยงจากการสัมผัสถุงยางอนามัยขณะมีเพศสัมพันธ์

ข้อแนะนำ ควรพูดคุยสื่อสารกับคู่มือให้ยอมรับวิธีนี้ด้วย

ใบกิจกรรม เรื่อง “ไม่อยากติดโรค ต้องป้องกันอย่างไร”

คำชี้แจง ให้นักเรียนจับคู่ร่วมกันคิดวิธีการป้องกันโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ และเขียนลงในใบกิจกรรมเรื่อง “ไม่อยากติดโรค ต้องป้องกันอย่างไร” แล้วส่งตัวแทน 2-3 กลุ่ม นำเสนอหน้าชั้นเรียน

ชื่อ-นามสกุล.....ชื่อเล่น.....ชั้น.....เลขที่.....

ชื่อ-นามสกุล.....ชื่อเล่น.....ชั้น.....เลขที่.....

แบบทดสอบหลังเรียน
เรื่อง วัยรุ่นกับการป้องกันและหลีกเลี่ยงโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์

คำชี้แจง ให้นักเรียนเลือกคำตอบที่ถูกต้องเพียงข้อเดียว

1. พฤติกรรมใดที่เสี่ยงต่อการเกิดโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์และโรคเอดส์มากที่สุด
  - ก. การมีเพศสัมพันธ์กับคนอื่น
  - ข. การดื่มสุราและการใช้สารเสพติด
  - ค. การเที่ยวเตร่ในสถานบันเทิงเรีงมย์
  - ง. **การไปใช้บริการจากหญิงขายบริการทางเพศโดยไม่สวมถุงยางอนามัย**
2. การป้องกันและหลีกเลี่ยงพฤติกรรมที่เสี่ยงต่อการเกิดโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์และโรคเอดส์ข้อใดถูกต้องที่สุด
  - ก. **ไม่มีเพศสัมพันธ์**
  - ข. หลีกเลี่ยงการดื่มสุรา
  - ค. ไม่เที่ยวสถานบันเทิงเรีงมย์
  - ง. ไม่ใช้เครื่องใช้ส่วนตัวร่วมกับผู้ป่วย
3. ข้อใดคือวิธีการผ่อนคลายอารมณ์ทางเพศที่เหมาะสมที่สุด
  - ก. ไปเที่ยวสังสรรค์กับกลุ่มเพื่อน
  - ข. เดินซื้อของตามห้างสรรพสินค้า
  - ค. ไปดูภาพยนตร์กับคนรัก
  - ง. **ออกกำลังกายตามสวนสาธารณะ**
4. ข้อใดกล่าว ไม่ถูกต้อง เกี่ยวกับความสำคัญของการมีเพศสัมพันธ์อย่างปลอดภัย
  - ก. ลดการทำแท้งในหมู่วัยรุ่น
  - ข. ป้องกันการตั้งครรภ์ที่ไม่พึงประสงค์
  - ค. ลดปัญหาการติดเชื้อโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์
  - ง. **ช่วยให้วัยรุ่นสามารถมีเพศสัมพันธ์ได้อย่างอิสระ**
5. วิธีเลือกถุงยางอนามัยในข้อใดไม่ถูกต้อง
  - ก. ดู วัน เดือน ปีที่หมดอายุ
  - ข. **ดูสีสันที่สวยงามมีกลิ่นหอม**
  - ค. ซองบรรจุไม่ชำรุดหรือฉีกขาด
  - ง. เลือกขนาดให้เหมาะสม

6. การมีเพศสัมพันธ์ที่ปลอดภัยสามารถทำได้หลายวิธี ยกเว้น ข้อใด
- ก. ใช้ถุงยางอนามัย
  - ข. น้ประยะปลอดภัย
  - ค. หลังน้ำอสุจิกายนอก
  - ง. ควรไว้ว่างใจคู่นอนของตน
7. ข้อใด ไม่ใช่ ผลกระทบที่วัยรุ่นหญิงได้รับจากการมีเพศสัมพันธ์
- ก. การตั้งครรภ์ไม่พึงประสงค์
  - ข. โรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์
  - ค. การแต่งงานก่อนวัยอันควร
  - ง. การไม่ยอมรับทางสังคม
8. ข้อใดเป็นเจตคติที่ควรปลูกฝังให้กับวัยรุ่นในปัจจุบันนี้มากที่สุด
- ก. เห็นคนอื่นทำก็ทำตาม
  - ข. ปฏิบัติตามกระแสนิยมของวัยรุ่น
  - ค. การมีเพศสัมพันธ์เป็นเรื่องไม่เสียหาย
  - ง. การมีเพศสัมพันธ์ควรอยู่ในความรับผิดชอบ
9. ข้อใดไม่ควรปฏิบัติเมื่ออยู่ใกล้คู่รัก
- ก. ให้ถูกเนื้อต้องตัวได้
  - ข. ไม่ดื่มของมึนเมา
  - ค. อยู่ในที่ลับตาคน
  - ง. ปฏิเสธการมีเพศสัมพันธ์
10. สถานการณ์ในข้อใดเสี่ยงต่อการมีเพศสัมพันธ์มากที่สุด
- ก. การอยู่หอพักรวมชายหญิง
  - ข. การเที่ยวงานกับเพื่อนต่างเพศ
  - ค. การดูภาพยนตร์รอบดึกกับคนรัก
  - ง. การเที่ยวต่างจังหวัดพักค้างคืนกันสองต่อสอง

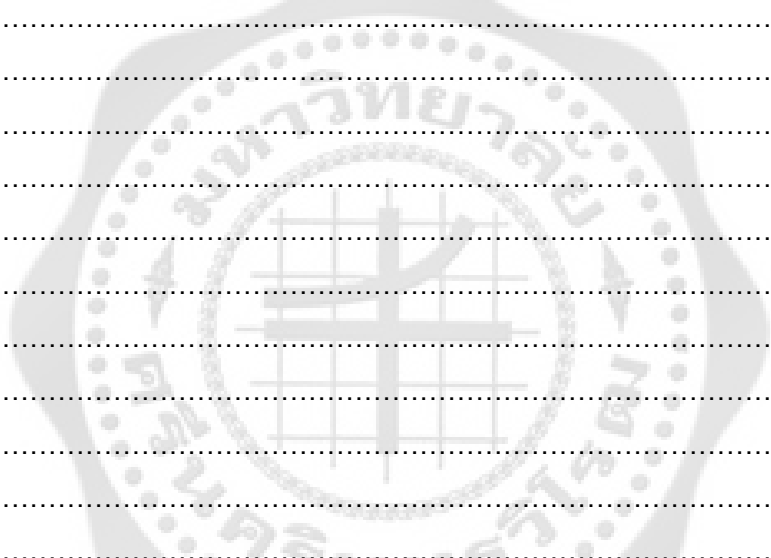
เฉลยแบบทดสอบหลังเรียน
เรื่อง วัคซีนกับการป้องกันและหลีกเลี่ยงโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์

ข้อ	เฉลย
1	ง
2	ก
3	ง
4	ง
5	ข
6	ง
7	ค
8	ง
9	ก
10	ง

บันทึกหลังการจัดการเรียนรู้

- 1.ความสำเร็จในการจัดการเรียนรู้.....
แนวทางในการพัฒนา.....
- 2.ปัญหา/อุปสรรคในการจัดการเรียนรู้.....
แนวทางในการแก้ไข.....
3. สิ่งที่ไม่ได้ปฏิบัติตามแผน.....
เหตุผล.....
4. การปรับปรุงแผนการจัดการเรียนรู้.....

บันทึกหลังการใช้แผนการจัดการเรียนรู้

ลงชื่อ.....(ครูผู้สอน)

(นางสาวกรรค์ ศรีเมือง)

บรรณานุกรม

กรมวิชาการ. 2545. คู่มือการจัดการเรียนรู้ กลุ่มสาระการเรียนรู้สุขศึกษาและพลศึกษา.

กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์ (ร.ส.พ.)

กระทรวงศึกษาธิการ. 2551. หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551. กรุงเทพมหานคร :

โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์.

กรมวิชาการ. 2551. สาระและมาตรฐานการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้สุขศึกษาและพลศึกษาใน

หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์องค์การ
รับส่งสินค้าและพัสดุ (ร.ส.พ.)

สุเทพ พณิชยา และคณะ, 2555. สุขศึกษาและพลศึกษา ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2. กรุงเทพฯ :

เต็มรักการพิมพ์

ภาคผนวก ค

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

1. แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง สำหรับผู้บริหารโรงเรียน
2. แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้างสำหรับครู
3. แบบสนทนากลุ่มนักเรียนและสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง
4. แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้างสำหรับผู้เชี่ยวชาญทางด้านพระพุทธศาสนา
5. แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้างสำหรับผู้เชี่ยวชาญ
6. แบบทดสอบก่อน/หลังเรียน เรื่องเจตคติในเรื่องเพศ
7. แบบทดสอบก่อน/หลังเรียน เรื่องความเสมอภาคเพศ
8. แบบทดสอบก่อน/หลังเรียน เรื่องวัยรุ่นกับการป้องกันและหลีกเลี่ยงโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์
9. แบบทดสอบก่อน/หลังเรียน เรื่องทักษะชีวิตนำพาชีวิตพ้นภัย
10. แบบทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่องเพศศึกษา
11. แบบสอบถามเจตคติต่อเรื่องเพศศึกษา
12. แบบประเมินทักษะต่อเรื่องเพศศึกษา
13. แบบประเมินความพึงพอใจต่อรูปแบบการจัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษาแบบพุทธวิธีต่อเรื่องเพศศึกษา
14. แบบประเมินความเหมาะสมของรูปแบบการจัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษาแบบพุทธวิธีต่อเรื่องเพศศึกษา

1. แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง สำหรับผู้บริหารโรงเรียน

**จุดประสงค์ เพื่อศึกษาสภาพ ปัญหา และแนวทางในการจัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษาแบบพุทธวิธี
ข้อมูลทั่วไป**

1. ชื่อ - นามสกุล .....
2. อายุ.....
3. ปัจจุบันดำรงตำแหน่ง.....
4. สถานที่ทำงาน.....
5. สาขาวิชาที่จบการศึกษา
- ปริญญาตรี.....
- ปริญญาโท.....
- ปริญญาเอก.....
6. บทบาทและความรับผิดชอบเกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษา.....
- .....
- .....
- .....
7. ระยะเวลาที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษา.....
- .....
- .....
- .....
8. ปัญหาและอุปสรรคเกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษา.....
- .....
- .....
- .....

ความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษา

จุดประสงค์ที่ 1 เพื่อศึกษาปัจจัยสนับสนุนที่ทำให้เกิดการจัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษา

บริบทที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษา

1. สถานการณ์ปัญหาเยาวชนในโรงเรียนของท่านเป็นอย่างไร.....
- .....
- .....
- .....

2. ท่านมีความรู้และความเข้าใจเรื่องการจัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษาอย่างไรบ้าง.....

.....

.....

.....

3. นโยบายการจัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษา ระดับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเป็นอย่างไรบ้าง.....

.....

.....

.....

4. โรงเรียนของท่านมีนโยบายการจัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษาอย่างไรบ้าง (ในฐานะผู้ออกนโยบาย).....

.....

.....

.....

การสนับสนุนการจัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษา

ด้านบุคลากร (Man)

1. โรงเรียนมีครูที่ทำหน้าที่จัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษาโดยตรงหรือไม่ ใครเป็นผู้ทำหน้าที่นี้ (อายุ เพศ การศึกษา ประสบการณ์).....

.....

.....

.....

2. ท่านมีนโยบายให้มีครูจัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษาอย่างไรบ้าง.....

.....

.....

.....

3. โรงเรียนมีแนวทางในการพัฒนาครูให้มีความสามารถในการจัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษาอย่างไรบ้าง.....

.....

.....

.....

ด้านงบประมาณ (Money)

1. โรงเรียนของท่านมีงบประมาณในการสนับสนุนการจัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษาหรือไม่ หากมีนำไปดำเนินการเรื่องใด เพียงพอหรือไม่.....

.....

.....

.....

2. โรงเรียนของท่านได้รับงบประมาณสนับสนุนจากหน่วยอื่นๆ เพื่อนำมาจัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษาหรือไม่ หากมีเป็นหน่วยงานใด และสนับสนุนเรื่องใด

.....

.....

.....

วัสดุอุปกรณ์ สื่อ โสตทัศนูปกรณ์ (Materials)

1. โรงเรียนของท่านมีห้องโสตทัศนูปกรณ์หรือไม่ มีนโยบายเกี่ยวกับการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษาอย่างไรบ้าง (ได้มาใช้หรือไม่ อย่างไร)

.....

.....

.....

2. โรงเรียนของท่านมีแหล่งเรียนรู้เรื่องเพศศึกษาหรือไม่ อย่างไร .....

.....

.....

3. สื่อที่ใช้ในการจัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษาเป็นอย่างไร

.....

.....

.....

จุดประสงค์ที่ 2 เพื่อศึกษากระบวนการจัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษา

1. โรงเรียนของท่านได้มีการอบรมหรือชี้แจงครู คณะกรรมการสถานศึกษา ผู้ปกครอง เรื่องการจัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษาหรือไม่

.....

.....

.....

รูปแบบการสอน

1. หลักการจัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษา ในโรงเรียนของท่านเป็นอย่างไร

.....

.....

.....

2. การจัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษาอยู่ในชั่วโมงใด สอนกี่คาบต่อสัปดาห์/ภาคเรียน

.....

.....

.....

3. แผนการจัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษาเป็นอย่างไรบ้าง

.....

.....

.....

วิธีการสอน

1. การจัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษา ใช้วิธีใด (เช่น บรรยาย สาธิต ตั้งคำถาม ซีดี Powerpoint เอกสารแผ่นพับ เป็นต้น)

.....

.....

.....

กิจกรรมเสริมหลักสูตร

1. มีกิจกรรมเสริมหลักสูตรเรื่องเพศศึกษาหรือไม่ หากมีกิจกรรมใดบ้าง (กีฬา ศึกษาดูงาน วันวาเลนไทน์ วันเอดส์โลก)

.....

.....

.....

2. รูปแบบกิจกรรมเสริมหลักสูตรในแต่ละกิจกรรมเป็นอย่างไร

.....

.....

.....

การมีส่วนร่วมของผู้ที่เกี่ยวข้อง

1. การจัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษามีหน่วยงานอื่นเข้ามาเกี่ยวข้องหรือไม่ เข้ามาเกี่ยวข้องอย่างไร

.....

.....

.....

จุดประสงค์ที่ 3 เพื่อศึกษาผลที่ควรเกิดขึ้นหลังจากการจัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษา

1. ความรู้เรื่องเพศศึกษาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 เป็นอย่างไรบ้าง

.....

.....

.....

2. เจตคติต่อเรื่องเพศศึกษาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 เป็นอย่างไรบ้าง.....

.....

.....

.....

3. ทักษะต่อเรื่องเพศศึกษาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 เป็นอย่างไร.....

.....

.....

.....

4. สถานการณ์การตั้งครรภ์ในวัยเรียนของนักเรียนเป็นอย่างไรบ้าง.....

.....

.....

.....

จุดประสงค์ที่ 4 เพื่อศึกษาวิธีประเมินผลการจัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษา

1. มีวิธีการประเมินการจัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษาอย่างไรบ้าง.....

.....

.....

.....

*****

2. แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง สำหรับครู

จุดประสงค์ เพื่อศึกษาสภาพ ปัญหา และแนวทางในการจัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษาแบบพุทธวิธี
ข้อมูลทั่วไป

1. ชื่อ – นามสกุล.....
2. อายุ.....
3. ปัจจุบันดำรงตำแหน่ง.....
4. สถานที่ทำงาน.....
5. สาขาวิชาที่จบการศึกษา
  - ปริญญาตรี.....
  - ปริญญาโท.....
  - ปริญญาเอก.....
6. บทบาทและความรับผิดชอบเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษา.....
.....
.....
7. ระยะเวลาที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษา.....
.....
.....
8. ปัญหาและอุปสรรคเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษา.....
.....
.....

ความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษา

จุดประสงค์ที่ 1 เพื่อศึกษาปัจจัยสนับสนุนที่ทำให้เกิดการจัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษา

บริบทที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษา

1. สถานการณ์ปัญหาเยาวชนในโรงเรียนของท่านเป็นอย่างไร.....
.....
.....

2. ท่านมีความรู้และความเข้าใจเรื่องการจัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษาอย่างไรบ้าง.....

.....

.....

.....

3. นโยบายการจัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษา ระดับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเป็นอย่างไรบ้าง.....

.....

.....

.....

4. โรงเรียนของท่านมีนโยบายการจัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษาอย่างไรบ้าง (ในฐานะผู้ออกนโยบาย)

.....

.....

.....

การสนับสนุนการจัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษา

ด้านบุคลากร (Man)

1. โรงเรียนของท่านมีครูที่ทำหน้าที่จัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษาโดยตรงหรือไม่ ใครเป็นผู้ทำหน้าที่นี้ (อายุเพศ การศึกษา ประสบการณ์)

.....

.....

.....

2. โรงเรียนของท่านมีนโยบายจัดให้มีครูจัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษาอย่างไรบ้าง.....

.....

.....

.....

3. โรงเรียนของท่านมีแนวทางในการพัฒนาครูให้มีความสามารถในการจัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษาอย่างไรบ้าง.....

.....

.....

.....

ด้านงบประมาณ (Money)

1. โรงเรียนของท่านมีงบประมาณในการสนับสนุนการจัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษาหรือไม่ หากมีนำไป ดำเนินการเรื่องใด เพียงพอหรือไม่.....

.....

2. โรงเรียนของท่านได้รับงบประมาณสนับสนุนจากหน่วยงานอื่น ๆ เพื่อนำมาจัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษา หรือไม่ หากมีเป็นหน่วยงานใด และสนับสนุนเรื่องใด.....

.....

วัสดุอุปกรณ์ สื่อ โสตทัศนูปกรณ์ (Materials)

1. โรงเรียนของท่านมีห้องโสตทัศนูปกรณ์หรือไม่ มีนโยบายเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษา อย่างไรบ้าง (ได้มาใช้หรือไม่ อย่างไร)

.....

2. โรงเรียนของท่านมีแหล่งเรียนรู้เรื่องเพศศึกษาหรือไม่ อย่างไร.....

.....

3. โรงเรียนของท่านมีแหล่งการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษาที่ใช้ประกอบการจัดการเรียนรู้อย่างไรบ้าง.....

.....

4. สื่อที่ใช้ในการจัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษาเป็นอย่างไร.....

.....

จุดประสงค์ที่ 2 เพื่อศึกษากระบวนการจัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษา

1. โรงเรียนของท่านได้มีการอบรมหรือชี้แจงครู คณะกรรมการสถานศึกษา ผู้ปกครอง เรื่องการจัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษาหรือไม่.....

.....

.....

.....

รูปแบบการสอน

1. หลักการจัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษา ของท่านเป็นอย่างไร.....

.....

.....

.....

2. การจัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษาอยู่ในชั่วโมงใด สอนกี่คาบต่อสัปดาห์/ภาคเรียน.....

.....

.....

.....

3. แผนการจัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษาเป็นอย่างไรบ้าง.....

.....

.....

.....

วิธีการสอน

1. การจัดการเรียนรู้ ใช้วิธีใด (เช่น บรรยาย สาธิต ตั้งคำถาม ซีดี Powerpoint เอกสารแผ่นพับ เป็นต้น) .....

.....

.....

.....

กิจกรรมเสริมหลักสูตร

1. มีกิจกรรมเสริมหลักสูตรเรื่องเพศศึกษาหรือไม่ หากมีกิจกรรมใดบ้าง (กีฬา สืบหาข้อมูล งาน วนาว
เล่นไทน์ วันเอดส์โลก) .....

.....

.....

2. รูปแบบกิจกรรมเสริมหลักสูตรในแต่ละกิจกรรมเป็นอย่างไร.....

.....

.....

การมีส่วนร่วมของผู้ที่เกี่ยวข้อง

1. การจัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษามีหน่วยงานอื่นเข้ามาเกี่ยวข้องหรือไม่ เข้ามาเกี่ยวข้องอย่างไร...

.....

.....

จุดประสงค์ที่ 3 เพื่อศึกษาผลที่ควรเกิดขึ้นหลังจากการจัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษา

1. ความรู้เรื่องเพศศึกษาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 เป็นอย่างไรบ้าง.....

.....

.....

2. เจตคติต่อเรื่องเพศศึกษาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 เป็นอย่างไรบ้าง.....

.....

.....

3. ทักษะต่อเรื่องเพศศึกษาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 เป็นอย่างไร.....

.....

.....

4. สถานการณ์การตั้งครรภ์ในวัยเรียนของนักเรียนเป็นอย่างไรบ้าง.....

.....

.....

.....

จุดประสงค์ที่ 4 เพื่อศึกษาวิธีประเมินผลการจัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษา

1. มีวิธีการประเมินการจัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษาอย่างไรบ้าง .....

.....

.....

.....

*****

3. แบบสนทนากลุ่มและสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง สำหรับนักเรียน

จุดประสงค์ เพื่อศึกษาสภาพ ปัญหา และแนวทางในการจัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษาแบบพุทธวิธี
ข้อมูลทั่วไป

1. ชื่อ - นามสกุล.....
2. นักเรียนชั้น.....
3. อายุ (ปี).....
4. เพศ (ชาย-หญิง).....
5. โรงเรียน.....

ความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษา

จุดประสงค์ที่ 1 เพื่อศึกษาปัจจัยสนับสนุนที่ทำให้เกิดการจัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษา

บริบทที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษา

1. นักเรียนคิดว่าสถานการณ์ปัญหาเยาวชนในปัจจุบันเป็นอย่างไรบ้าง.....

.....

2. นักเรียนมีความเข้าใจเรื่องเพศศึกษาอย่างไรบ้าง.....

.....

การสนับสนุนการจัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษา

ด้านบุคลากร (Man)

1. มีครูที่สอนเรื่องเพศศึกษาโดยตรงหรือไม่ ใครเป็นผู้ทำหน้าที่นี้.....

.....

2. ครูที่สอนเรื่องเพศศึกษาเป็นอย่างไรบ้าง (บุคลิก ลักษณะท่าทาง).....

.....

3. นักเรียนคิดว่าครูที่สอนเรื่องเพศศึกษาควรเป็นอย่างไร (อายุ เพศ การศึกษา ประสบการณ์).....

.....

จุดอุปกรณ์ สื่อ โสตทัศนูปกรณ์ (Materials)

1. โรงเรียนมีห้องโสตทัศนูปกรณ์หรือไม่ เคยใช้จัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษาหรือไม่.....
.....
.....
2. โรงเรียนมีแหล่งเรียนรู้เรื่องเพศศึกษาหรือไม่ อย่างไร.....
.....
.....
3. นักเรียนศึกษาหาความรู้เรื่องเพศศึกษาจากที่ใด เพราะอะไร.....
.....
.....
4. นักเรียนคิดว่าแหล่งเรียนรู้เรื่องเพศศึกษาควรเป็นอย่างไรบ้าง.....
.....
.....
5. สื่อที่ใช้ในการจัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษาเป็นอย่างไร และควรเป็นอย่างไร.....
.....
.....

จุดประสงค์ที่ 2 เพื่อศึกษากระบวนการจัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษา

รูปแบบการสอน

1. ครูสอนเรื่องเพศศึกษาอย่างไร ครูให้ทำกิจกรรมอะไรบ้าง.....
.....
.....
2. นักเรียนเรียนเรื่องเพศศึกษาในชั่วโมงใด เรียนกี่คาบต่อสัปดาห์/ภาคเรียน.....
.....
.....

วิธีการสอน

1. ครูสอนเรื่องเพศศึกษาอย่างไร (เช่น บรรยาย สานิต ตั้งคำถาม ซีดี Powerpoint เอกสารแผ่นพับ เป็นต้น).....

.....

2. นักเรียนชอบวิธีการสอนเรื่องเพศศึกษาแบบใด เพราะอะไร .....

.....

กิจกรรมเสริมหลักสูตร

1. มีกิจกรรมเสริมหลักสูตรเรื่องเพศศึกษาหรือไม่ อย่างไร (กีฬา สืบศึกษาดูงาน วันวาเลนไทน์ วันเอดส์โลก) นักเรียนชอบหรือไม่ อย่างไร .....

.....

การมีส่วนร่วมของผู้ที่เกี่ยวข้อง

1. มีหน่วยงานอื่นมาสอนเรื่องเพศศึกษาหรือไม่ อย่างไร.....

.....

จุดประสงค์ที่ 3 เพื่อศึกษาผลที่ควรเกิดขึ้นหลังจากการจัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษา

1. ความรู้เรื่องเพศศึกษาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 เป็นอย่างไรบ้าง.....

.....

2. เจตคติต่อเรื่องเพศศึกษาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 เป็นอย่างไรบ้าง.....

.....

3. ทักชะเรื่องเพศศึกษาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 เป็นอย่างไร.....

.....

.....

.....

4. สถานการณ์การตั้งครรภ์ในวัยเรียนของนักเรียนเป็นอย่างไรบ้าง.....

.....

.....

.....

5. ทำอย่างไรจึงจะป้องกันการเสี่ยงทางเพศของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 .....

.....

.....

.....

6. นักเรียนคิดอย่างไรกับการจัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษาในโรงเรียน.....

.....

.....

.....

7. หากเพื่อนชายที่เราารู้สึกชอบพอกัน ชวนไปดูหนังที่บ้านสองต่อสอง ระหว่างที่พ่อแม่และครอบครัวเขาไม่อยู่บ้าน นักเรียนจะอย่างไร.....

.....

.....

.....

จุดประสงค์ที่ 4 เพื่อศึกษาวิธีประเมินผลการจัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษา

1. ครูประเมินการสอนเรื่องเพศศึกษาอย่างไรบ้าง .....

.....

.....

.....

2. นักเรียนทราบผลการประเมินหรือไม่ หากทราบผล นักเรียนแก้ไขข้อบกพร่องอย่างไรบ้าง (หากคะแนนต่ำ ศึกษาหาความรู้เพิ่มเติม) .....

.....

.....

.....

*****

4. แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง สำหรับผู้เชี่ยวชาญด้านพระพุทธศาสนา

จุดประสงค์ เพื่อศึกษาสภาพ ปัญหา และแนวทางในการจัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษาแบบพุทธวิธี
ข้อมูลส่วนตัว

1. ชื่อ - นามสกุล.....
2. อายุ ..... พรรษา.....
3. ปัจจุบันดำรงตำแหน่ง.....
4. สถานที่ทำงาน.....
5. สาขาวิชาที่จบการศึกษา
  - ด้านพระพุทธศาสนา.....
  - ปริญญาตรี.....
  - ปริญญาโท.....
  - ปริญญาเอก.....
6. บทบาทและความรับผิดชอบเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษา.....
.....
.....
7. ระยะเวลาที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษา.....
.....
.....
8. ปัญหาและอุปสรรคเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษา.....
.....
.....
.....
.....

ความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษาแบบพุทธวิธี

1. ท่านคิดว่าควรมีการจัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษาแบบพุทธวิธี หรือไม่ อย่างไร.....
.....
.....
2. ท่านคิดว่าควรจัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษาของผู้เรียน โดยนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา มาประยุกต์ใช้ ประกอบด้วย โยนิโสมนสิการ อริยสัจ 4 กัลยาณมิตร ศีล 5 และหิริโอตตปปะ มาได้อย่างไร.....
.....
.....
3. ในกระบวนการจัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษาท่านคิดว่ามีปัญหาอะไรบ้าง และควรนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ประกอบด้วย โยนิโสมนสิการ อริยสัจ 4 กัลยาณมิตร ศีล 5 และหิริโอตตปปะ มาประยุกต์ใช้อย่างไร.....
.....
.....
4. ท่านคิดว่าอะไรคือปัจจัยสำคัญที่จะทำให้การจัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษา โดยนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ประกอบด้วย โยนิโสมนสิการ อริยสัจ 4 กัลยาณมิตร ศีล 5 และหิริโอตตปปะ มาประยุกต์ใช้ให้ประสบความสำเร็จ (ท่านมีส่วนช่วยส่งเสริมอย่างไร).....
.....
.....
5. ท่านคิดว่าอะไรคือปัจจัยสำคัญที่จะทำให้การจัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษาโดยนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ประกอบด้วย โยนิโสมนสิการ อริยสัจ 4 กัลยาณมิตร ศีล 5 และหิริโอตตปปะ มาประยุกต์ใช้แล้วล้มเหลว (ท่านมีส่วนช่วยแก้ไขอย่างไร).....
.....
.....

6. ท่านคิดว่าแผนการจัดการเรียนรู้ เอกสารประกอบการสอน และสื่อต่างๆ เกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ เรื่องเพศศึกษา โดยนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ประกอบด้วย โยนิโสมนสิการ อริยสัจ 4 กัลยาณมิตร ศีล 5 และหิริโอตตปปะ มาจากแหล่งใด เพียงพอหรือไม่ เพราะเหตุใด

.....

.....

.....

7. ท่านคิดว่าความครอบคลุมของแผนการจัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษาในโรงเรียนจัดจำนวนชั่วโมงในแต่ละระดับชั้นจำนวนเท่าใด.....

.....

.....

8. ท่านคิดว่าครูผู้สอนเรื่องเพศศึกษาได้รับการเตรียมความพร้อมและการสนับสนุนต่อเนื่อง และมีชั่วโมงชัดเจนในการจัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษา โดยนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ประกอบด้วยโยนิโสมนสิการ อริยสัจ 4 กัลยาณมิตร ศีล 5 และหิริโอตตปปะ มาประยุกต์ใช้หรือไม่ อย่างไร.....

.....

.....

.....

9. ท่านคิดว่าควรมีการจัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษา โดยนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ประกอบด้วยโยนิโสมนสิการ อริยสัจ 4 กัลยาณมิตร ศีล 5 และหิริโอตตปปะ มาประยุกต์ใช้ โดยมีหลักการอย่างไร เพราะเหตุใด.....

.....

.....

.....

10. ท่านคิดว่าบทบาทของครูและนักเรียนในการจัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษา ควรนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ประกอบด้วย โยนิโสมนสิการ อริยสัจ 4 กัลยาณมิตร ศีล 5 และหิริโอตตปปะ มาประยุกต์ใช้แบบใด เพราะเหตุใด.....

.....

.....

.....

11. ท่านคิดว่าเนื้อหาเรื่องเพศศึกษาที่ควรจัดการเรียนรู้ในนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 เพื่อปลูกฝังพฤติกรรมป้องกันการเสี่ยงทางเพศของนักเรียน โดยนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ประกอบด้วย โยนิโสมนสิการ อริยสัจ 4 กัลยาณมิตร ศีล 5 และหิริโอตตปปะ มาประยุกต์ใช้ ควรประกอบไปด้วยอะไรบ้าง เพราะเหตุใด

.....

.....

.....

12. ท่านคิดว่าใครบ้างที่ควรจะสอนเกี่ยวกับเพศศึกษาแก่นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 เพื่อปลูกฝังพฤติกรรมป้องกันการเสี่ยงทางเพศของนักเรียน โดยนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ประกอบด้วย โยนิโสมนสิการ อริยสัจ 4 กัลยาณมิตร ศีล 5 และหิริโอตตปปะ มาประยุกต์ใช้ เพราะเหตุใด.....

.....

.....

13. ท่านคิดว่าการจัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษาในชั้นเรียนเพียงพอหรือไม่ ถ้าไม่เพียงพอควรทำอย่างไรถึงจะปลูกฝังพฤติกรรมป้องกันการเสี่ยงทางเพศของนักเรียนได้ .....

.....

.....

.....

14. ท่านคิดว่าการจัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษาควรอยู่ในรายวิชาใด หรือควรบูรณาการร่วมกับวิชาใดบ้างและควรจัดการเรียนรู้ที่คาบต่อสัปดาห์/ภาคเรียน และการจัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษาควรมีเกรดตัดสินตอนเรียนจบหรือไม่ อย่างไร.....

.....

.....

.....

15. ท่านคิดว่าแหล่งการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษา โดยนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ประกอบด้วย โยนิโสมนสิการ อริยสัจ 4 กัลยาณมิตร ศีล 5 และหิริโอตตปปะ มาประยุกต์ใช้ มีความจำเป็นหรือไม่อย่างไร หากมีความจำเป็นควรเป็นอย่างไร.....

.....

.....

.....

16. ท่านคิดว่าหากนักเรียนมีข้อสงสัยเกี่ยวกับเรื่องเพศศึกษา ควรทำอย่างไร เพราะเหตุใด.....

.....

.....

.....

17. ท่านคิดว่าภาพรวมของการจัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษา โดยนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ประกอบด้วย โยนิโสมนสิการ อริยสัจ 4 กัลยาณมิตร ศีล 5 และหิริโอตตปปะ มาประยุกต์ใช้ ควรเป็นอย่างไร.....

.....

.....

18. ท่านคิดว่าปัญหาและอุปสรรค การดำเนินการจัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษา โดยนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ประกอบด้วย โยนิโสมนสิการ อริยสัจ 4 กัลยาณมิตร ศีล 5 และหิริโอตตปปะ มาประยุกต์ใช้ในโรงเรียนเป็นอย่างไร และท่านมีส่วนช่วยแก้ไขปัญหานั้นอย่างไรบ้าง.....

.....

.....

19. ท่านคิดว่าควรมีวิธีการวัดและการประเมินผลการจัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษา โดยนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ประกอบด้วย โยนิโสมนสิการ อริยสัจ 4 กัลยาณมิตร ศีล 5 และหิริโอตตปปะ มาประยุกต์ใช้อย่างไร เพราะเหตุใด.....

.....

.....

20. ข้อเสนอแนะในการจัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษา โดยนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ประกอบด้วย โยนิโสมนสิการ อริยสัจ 4 กัลยาณมิตร ศีล 5 และหิริโอตตปปะ มาประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุด.....

.....

.....

*****

5. แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง สำหรับผู้เชี่ยวชาญ

จุดประสงค์ เพื่อศึกษาสภาพ ปัญหา และแนวทางในการจัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษาแบบพุทธวิธี
ข้อมูลทั่วไป

1. ชื่อ - นามสกุล.....
2. อายุ.....
3. ปัจจุบันดำรงตำแหน่ง.....
4. สถานที่ทำงาน.....
5. สาขาวิชาที่จบการศึกษา
  - ปริญญาตรี.....
  - ปริญญาโท.....
  - ปริญญาเอก.....
6. บทบาทและความรับผิดชอบเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษา.....
.....
.....
7. ระยะเวลาที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษา.....
.....
.....
8. ปัญหาและอุปสรรคเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษา.....
.....
.....

ความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษา

จุดประสงค์ที่ 1 เพื่อศึกษาปัจจัยสนับสนุนที่ทำให้เกิดการจัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษา

1. มีปัจจัยอะไรบ้างที่ทำให้เกิดการจัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษา.....
.....
.....
2. ในมุมมองของท่านคิดว่าใครเหมาะสมสำหรับการจัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษา (บุคลิภาพ วุฒิ การศึกษา เพศ ประสบการณ์).....
.....
.....

3. มีกระบวนการพัฒนาศักยภาพ ส่งเสริมและสนับสนุนครูสำหรับการจัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษา หรือไม่อย่างไร.....

.....

.....

4. สื่อเรื่องเพศศึกษาควรเป็นอย่างไร (รูปร่าง ลักษณะ วัตถุประสงค์ของการนำไปใช้เพื่อพัฒนาอะไร).....

.....

.....

5. ก่อนเริ่มดำเนินการจัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษาควรทำอะไร และไม่ควรทำอะไร เพราะอะไร.....

.....

.....

จุดประสงค์ที่ 2 เพื่อศึกษากระบวนการจัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษา

1. หลักการจัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษามีหลักการอย่างไร.....

.....

.....

2. การจัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษา ควรเป็นการพัฒนานักเรียนด้านใด อย่างไร (พุทธิพิสัย : Cognitive domain, จิตพิสัย : Affective domain, ทักษะพิสัย : Psychomotor domain).....

.....

.....

3. เนื้อหาเรื่องเพศศึกษาที่ควรจัดสำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 เพื่อสามารถป้องกันพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศควรประกอบด้วยอะไรบ้าง.....

.....

.....

4. ท่านคิดว่าการจัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษาควรอยู่ในวิชาใด (วิชาเพิ่มเติม แนะนำ สอน สอดแทรก และควรสอนกี่คาบต่อสัปดาห์/ภาคเรียน).....

.....

.....

5. ท่านคิดว่าการจัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษา ในชั้นเรียนเพียงพอหรือไม่ ถ้าไม่ ทำอย่างไรนักเรียนถึงจะมีความรู้และความเข้าใจในการป้องกันพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศได้.....

.....

.....

.....

6. กิจกรรมเสริมการจัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษาควรเป็นอย่างไร.....

.....

.....

.....

7. แหล่งการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษามีความจำเป็นหรือไม่ หากมีความจำเป็นควรเป็นอย่างไร.....

.....

.....

.....

8. บทบาทของครู และนักเรียนในการจัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษาควรเป็นอย่างไร.....

.....

.....

.....

จุดประสงค์ที่ 3 เพื่อศึกษาผลที่ควรเกิดขึ้นหลังจากการจัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษา

1. ความรู้เรื่องเพศศึกษาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 เป็นอย่างไรบ้าง.....

.....

.....

.....

2. เจตคติต่อเรื่องเพศศึกษาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 เป็นอย่างไร.....

.....

.....

.....

3. ทักษะต่อเรื่องเพศศึกษาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 เป็นอย่างไร.....

.....

.....

.....

4. สถานการณ์การตั้งครรภ์ในวัยเรียนของนักเรียนเป็นอย่างไรบ้าง.....

.....

.....

.....

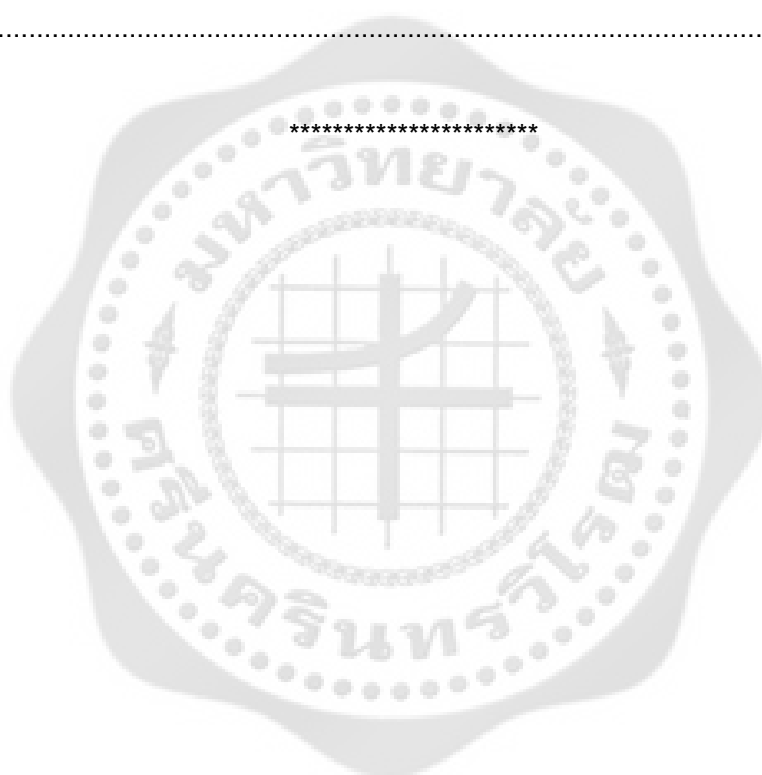
จุดประสงค์ที่ 4 เพื่อศึกษาวิธีประเมินผลการจัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษา

1. มีวิธีการประเมินผลการจัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษาอย่างไร.....

.....

.....

.....

6. แบบทดสอบก่อน/หลังเรียน เรื่อง เจตคติในเรื่องเพศ

คำชี้แจง ให้นักเรียนเลือกคำตอบที่ถูกต้องที่สุด แล้วทำเครื่องหมาย x เพียงคำตอบเดียวลงในกระดาษคำตอบให้ตรงกับที่นักเรียนเลือก

1. สังคมไทยปัจจุบันควรปลูกฝังเจตคติในเรื่องเพศข้อใดให้กับวัยรุ่นมากที่สุด

- ก. การรักษานวลสงวนตัว
- ข. การชิงสุกก่อนห่าม
- ค. การรักเดียวใจเดียว

ง. ความรับผิดชอบในพฤติกรรมทางเพศของตนเอง

2. วัฒนธรรมตะวันตกในข้อใดที่ควรนำมาใช้กับสังคมไทย

- ก. มีคูรักร่างกายเปิดเผย
- ข. มีเพศสัมพันธ์ก่อนแต่งงาน

ค. กล้าพูดกล้าแสดงออกอย่างมีเสรี

ง. การแสดงความรักกันอย่างเปิดเผยในที่สาธารณะ

3. ปัจจัยในข้อใดที่มีแนวโน้มมีอิทธิพลต่อเจตคติในเรื่องเพศของวัยรุ่นมากขึ้น

- ก. ครอบครัว
- ข. สังคม
- ค. วัฒนธรรม

ง. สื่อ

4. สื่อใดที่มีแนวโน้มเผยแพร่ข้อมูลเรื่องเพศที่ไม่เหมาะสมมากขึ้น

- ก. อินเทอร์เน็ต
- ข. โทรทัศน์
- ค. หนังสือพิมพ์
- ง. วิทยุ

5. บุคคลในข้อใดมีอิทธิพลต่อเจตคติในเรื่องเพศของวัยรุ่นมากที่สุด

- ก. พ่อแม่
- ข. พี่น้อง
- ค. เพื่อน

ง. ครู-อาจารย์

6. ข้อใดเป็นการแสดงออกถึงอิทธิพลของครอบครัวที่มีต่อเจตคติในเรื่องเพศมากที่สุด

ก. ลูกชายพูดจาหยาบกับพี่สาว

ข. ลูกสาวช่วยแม่ทำงานบ้าน

ค. พ่อให้แม่ช่วยล้างรถ ปลูกต้นไม้

ง. พี่สาวชวนน้องชายแต่งหน้าทาปาก

7. ค่านิยมใดที่อาจส่งผลต่อพฤติกรรมทางเพศที่ไม่เหมาะสมของวัยรุ่น
- ก. การรักนวลสงวนตัว
  - ข. การไม่ซิงสุกก่อนห้าม
  - ค. ใช้ของแพงมีयीห้อย และราคาแพง
  - ง. เลียนแบบการแต่งกายของดารา
8. การมีเจตคติในเรื่องเพศที่พึงประสงค์ก่อให้เกิดคุณค่าในข้อใดมากที่สุด
- ก. ความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้อง
  - ข. เกิดเจตคติที่ดีในเรื่องเพศ
  - ค. สามารถถ่ายทอดค่านิยมทางเพศได้เหมาะสม
  - ง. มีพฤติกรรมการแสดงออกในเรื่องเพศที่เหมาะสม
9. เจตคติในเรื่องเพศข้อใดที่เหมาะสมกับสภาพปัจจุบันของสังคมไทย
- ก. ผู้หญิงไม่ควรพูดเรื่องเพศเลย
  - ข. การพูดเรื่องเพศอย่างสร้างสรรค์สามารถทำได้
  - ค. ไม่จำเป็นต้องให้ความรู้เรื่องเพศที่ถูกต้องกับบุตรหลาน
  - ง. เรื่องเพศเป็นความลับที่ไม่สามารถเปิดเผยหรือคุยกันได้
10. ข้อใดไม่ใช่ความหมายของเจตคติในเรื่องเพศ
- ก. ค่านิยมเกี่ยวกับเรื่องเพศ
  - ข. ความเชื่อเกี่ยวกับเรื่องเพศ
  - ค. ความรู้สึกนึกคิดเกี่ยวกับเรื่องเพศ
  - ง. พฤติกรรมการแสดงออกเรื่องเพศ

เฉลยแบบทดสอบก่อน/หลังเรียน
เรื่อง เจตคติในเรื่องเพศ

ข้อ	เฉลย
1	ง
2	ค
3	ง
4	ก
5	ค
6	ข
7	ค
8	ง
9	ข
10	ง

แบบทดสอบก่อน/หลังเรียน เรื่อง ความเสมอภาคทางเพศ

คำชี้แจง ให้นักเรียนเขียนเครื่องหมาย X ทับตัวอักษร ก ข ค ง ที่ถูกต้องเพียงข้อเดียวใน
กระดาษคำตอบ แล้วตรวจคำตอบจากเฉลยภายในเวลา 10 นาที

1. ข้อใดเป็นพฤติกรรมเสี่ยงต่อการมีเพศสัมพันธ์มากที่สุด
  - ก. สะสมชุดชั้นในสตรี
  - ข. ชอบสะสมภาพโป๊
  - ค. ชอบพูดจาลามก
  - ง. อยู่กับคนรักตามลำพัง
2. ผลกระทบจากการมีเพศสัมพันธ์ในวัยเรียนข้อใดร้ายแรงที่สุด
  - ก. ผลการเรียนตกต่ำ
  - ข. หมั่นชวยหยาบหญิง
  - ค. การทำแท้ง
  - ง. เสียชื่อเสียง
3. สิ่งที่ทำให้วัยรุ่นต้องแสวงหาความรักจากบุคคลอื่นคือข้อใด
  - ก. การขาดความรักความอบอุ่นในครอบครัว
  - ข. การแข่งขันกันในกลุ่มเพื่อน
  - ค. การทำตามกันในสังคม
  - ง. ไม่เข้าใจตัวเอง
4. ปัญหาการตั้งครรภ์ไม่พึงประสงค์ในวัยรุ่นส่วนใหญ่เกิดจากสาเหตุใด
  - ก. กล้าได้ กล้าเสีย
  - ข. อยากรู้ อยากลอง
  - ค. ขาดความรู้ ความเข้าใจ
  - ง. ต้องการพิสูจน์ความรักแท้
5. วัยรุ่นช่วงวัยใดที่เสี่ยงต่อการเกิดโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์มากที่สุด
  - ก. วัยรุ่นตอนต้น
  - ข. วัยรุ่นตอนกลาง
  - ค. วัยรุ่นตอนปลาย
  - ง. ทุกช่วงวัย
6. ข้อใดเป็นพฤติกรรมเสี่ยงต่อการตั้งครรภ์ไม่พึงประสงค์มากที่สุด
  - ก. การยอมให้คนรักสัมผัสร่างกายได้บ้าง
  - ข. การไปงานเลี้ยงวันเกิดของเพื่อน
  - ค. การไปดูหนังรอบดึกกับคนรัก
  - ง. การไปเที่ยวฟังเพลงและมีการดื่มของมึนเมา

7. ข้อใดที่ทำให้วัยรุ่นหญิงได้รับผลกระทบจากการมีเพศสัมพันธ์มากที่สุด

- ก. เกิดการตั้งครรภ์
- ข. เกิดความอับอาย
- ค. การถูกทอดทิ้ง
- ง. การไม่ยอมรับทางสังคม

8. “เมื่อมีเพศสัมพันธ์บ่อยครั้งขึ้น การเคารพและเห็นคุณค่าตนเองก็จะยิ่งน้อยลง” ข้อความนี้ตรงกับข้อใด

- ก. ชื่อทรมภาพเสีย
- ข. ตูถูกตัวเองวังเวงไร้ค่า
- ค. หมั่นขายหยาบหญิง
- ง. ซึมเศร้าเหงาๆ

9. ข้อใดคือวิธีการผ่อนคลายอารมณ์ทางเพศที่เหมาะสมที่สุด

- ก. ไปเที่ยวสังสรรค์กับกลุ่มเพื่อน
- ข. เดินซื้อของตามห้างสรรพสินค้า
- ค. ไปดูภาพยนตร์กับคนรัก
- ง. ออกกำลังกายในสวนสาธารณะ

10. ข้อใดป้องกันผลกระทบที่เกิดจากการมีเพศสัมพันธ์ในวัยเรียนดีที่สุด

- ก. ชวนเพื่อนเล่นเกม
- ข. ชวนเพื่อนไปดูหนัง
- ค. หากิจกรรมที่มีประโยชน์ทำเมื่อเกิดอารมณ์ทางเพศ
- ง. สำเร็จความใคร่ด้วยตนเอง

เฉลยแบบทดสอบก่อน/หลังเรียน
เรื่อง ความเสมอภาคทางเพศ

ข้อ	เฉลย
1	ง
2	ค
3	ก
4	ข
5	ง
6	ง
7	ก
8	ข
9	ง
10	ค

แบบทดสอบก่อน/หลังเรียน

เรื่อง วัยรุ่นกับการป้องกันและหลีกเลี่ยงโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์

คำชี้แจง ให้นักเรียนเลือกคำตอบที่ถูกต้องเพียงข้อเดียว

1. สถานการณ์ในข้อใดเสี่ยงต่อการมีเพศสัมพันธ์มากที่สุด
  - ก. การอยู่หอพักรวมชายหญิง
  - ข. การเที่ยวงานกับเพื่อนต่างเพศ
  - ค. การดูภาพยนตร์รอบดึกกับคนรัก
  - ง. การเที่ยวต่างจังหวัดพักค้างคืนกันสองต่อสอง
2. ข้อใดไม่ควรปฏิบัติเมื่ออยู่ใกล้คู่รัก
  - ก. ให้ถูกเนื้อต้องตัวได้
  - ข. ไม่ดื่มของมึนเมา
  - ค. อยู่ในที่ลับตาคน
  - ง. ปฏิเสธการมีเพศสัมพันธ์
3. ข้อใดเป็นเจตคติที่ควรปลูกฝังให้กับวัยรุ่นในปัจจุบันนี้มากที่สุด
  - ก. เห็นคนอื่นทำก็ทำตาม
  - ข. ปฏิบัติตามกระแสนิยมของวัยรุ่น
  - ค. การมีเพศสัมพันธ์เป็นเรื่องไม่เสียหาย
  - ง. การมีเพศสัมพันธ์ควรอยู่ในความรับผิดชอบ
4. ข้อใด ไม่ใช่ ผลกระทบที่วัยรุ่นหญิงได้รับจากการมีเพศสัมพันธ์
  - ก. การตั้งครรภ์ไม่พึงประสงค์
  - ข. โรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์
  - ค. การแต่งงานก่อนวัยอันควร
  - ง. การไม่ยอมรับทางสังคม
5. การมีเพศสัมพันธ์ที่ปลอดภัยสามารถทำได้หลายวิธี ยกเว้น ข้อใด
  - ก. ใช้ถุงยางอนามัย
  - ข. นับระยะปลอดภัย
  - ค. หลั่งน้ำอสุจิภายนอก
  - ง. ควรไว้วางใจคู่นอนของตน
6. วิธีเลือกถุงยางอนามัยในข้อใดไม่ถูกต้อง
  - ก. ดู วัน เดือน ปีที่หมดอายุ
  - ข. ดูสีสันทที่สวยงามมีกลิ่นหอม
  - ค. ซองบรรจุไม่ชำรุดหรือฉีกขาด
  - ง. เลือกขนาดให้เหมาะสม

7. ข้อใดกล่าว ไม่ถูกต้อง เกี่ยวกับความสำคัญของการมีเพศสัมพันธ์อย่างปลอดภัย
- ก. ลดการทำแท้งในหมู่วัยรุ่น
  - ข. ป้องกันการตั้งครรภ์ที่ไม่พึงประสงค์
  - ค. ลดปัญหาการติดเชื้อโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์
  - ง. ช่วยให้วัยรุ่นสามารถมีเพศสัมพันธ์ได้อย่างอิสระ
8. ข้อใดคือวิธีการผ่อนคลายอารมณ์ทางเพศที่เหมาะสมที่สุด
- ก. ไปเที่ยวสังสรรค์กับกลุ่มเพื่อน
  - ข. เดินซื้อของตามห้างสรรพสินค้า
  - ค. ไปดูภาพยนตร์กับคนรัก
  - ง. ออกกำลังกายตามสวนสาธารณะ
9. การป้องกันและหลีกเลี่ยงพฤติกรรมที่เสี่ยงต่อการเกิดโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์และโรคเอดส์ ข้อใดถูกต้องที่สุด
- ก. ไม่มีเพศสัมพันธ์
  - ข. หลีกเลี่ยงการดื่มสุรา
  - ค. ไม่เที่ยวสถานบันเทิงเรีงรมย์
  - ง. ไม่ใช้เครื่องใช้ส่วนตัวร่วมกับผู้ป่วย
10. พฤติกรรมใดที่เสี่ยงต่อการเกิดโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์และโรคเอดส์มากที่สุด
- ก. การมีเพศสัมพันธ์กับคนอื่น
  - ข. การดื่มสุราและการใช้สารเสพติด
  - ค. การเที่ยวเตร่ในสถานบันเทิงเรีงรมย์
  - ง. การไปใช้บริการจากหญิงขายบริการทางเพศโดยไม่สวมถุงยางอนามัย

เฉลยแบบทดสอบก่อน/หลังเรียน
เรื่อง วัคซีนกับการป้องกันและหลีกเลี่ยงโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์

ข้อ	เฉลย
1	ง
2	ก
3	ง
4	ค
5	ง
6	ข
7	ง
8	ง
9	ก
10	ง

แบบทดสอบก่อน/หลังเรียน
เรื่อง ทักษะชีวิตนำพาชีวิตพ้นภัย

คำชี้แจง ให้นักเรียนเลือกคำตอบที่ถูกต้องเพียงข้อเดียว

1. บุคคลในข้อใดที่ระบายอารมณ์ทางเพศได้ถูกต้องและเหมาะสมกับวัยและสุขภาพของตนเองมากที่สุด

- ก. เป้าชนเพื่อนเล่นเกมออนไลน์
- ข. แป้งชนเพื่อนไปเดินห้างสรรพสินค้า
- ค. ปองชนเพื่อนเล่นฟุตบอลที่สนามหญ้าในหมู่บ้าน
- ง. บ๊องชนเพื่อนไปขับขีจักรยานยนต์

2. วัยรุ่นตอนต้นเป็นวัยที่นิยมคบเพื่อนในลักษณะใดมากที่สุด

- ก. คบเพื่อนวัยเดียวกัน
- ข. คบเพื่อนต่างวัย
- ค. คบเพื่อนเพศเดียวกัน
- ง. คบเพื่อนต่างเพศ

3. การคุมกำเนิดชนิดใดที่ปลอดภัยต่อสุขภาพผู้ใช้มากที่สุด

- ก. ถุงยางอนามัย
- ข. ยาฉีดคุมกำเนิด
- ค. ยาเม็ดคุมกำเนิด
- ง. ยาเม็ดคุมกำเนิดฉุกเฉิน

4. เมื่อเพื่อนชายชวนไปเที่ยวตามลำพัง ฝ่ายหญิงกำลังคิดว่าจะไปหรือไม่ไปดี จัดว่าเป็นขั้นตอนการตัดสินใจข้อใด

- ก. การประเมินผลการตัดสินใจ
- ข. การกำหนดทางเลือกเพื่อการตัดสินใจ
- ค. การประเมินข้อดี ข้อเสียของแต่ละทางเลือก
- ง. การตัดสินใจเลือก และระบุเหตุผลของการเลือก

5. ผู้หญิงที่ไม่ยอมให้คนรักสัมผัสร่างกายมากเกินไป จัดเข้ากับข้อใด

- ก. รู้จักการคุมกำเนิด
- ข. รู้จักทักษะการปฏิเสธ
- ค. รู้จักทักษะการต่อรอง
- ง. ความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างครอบครัว

6. ข้อใดเป็นการป้องกันสถานการณ์เสี่ยงทางเพศ
- ก. น้อยไม่กลัวการเดินในที่เปลี่ยว
  - ข. ก้อยคิดว่าตนเองสามารถเอาตัวรอดได้
  - ค. ต้อยไม่ให้ความสำคัญของวันวาเลนไทน์
  - ง. จ้อยไม่ให้ความสำคัญกับคนแปลกหน้า
7. ข้อใดเป็นการวางตัวต่อเพศตรงข้ามในฐานะเพื่อนต่างเพศที่ไม่เหมาะสม
- ก. ดูภาพยนตร์ด้วยกัน
  - ข. โอบไหล่ต่อหน้าเพื่อน ๆ
  - ค. ไปเที่ยวค้างคืนกันตามลำพัง
  - ง. โทรศัพท์คุยกันบ่อย ครั้งละนาน ๆ
8. ถ้าฝ่ายหญิงกำลังจะถูกเพื่อนชายล่วงละเมิดทางเพศ คำพูดใดน่าจะได้ผลในการหยุดการกระทำของฝ่ายชายได้มากที่สุด
- ก. “ไม่ดีหรอก ยังไม่ถึงเวลา”
  - ข. “อย่างนะ ถ้าไม่เชื่อ ฉันจะเลิกคบกับเธออย่างเด็ดขาด”
  - ค. “ถ้ารักฉันจริง อย่าบังคับใจฉัน ฉันไม่ยอมให้เธอทำอย่างนี้”
  - ง. “เธอเป็นผู้ชายที่ฉันรัก อย่าทำให้ฉันเสียหายเลยนะ เธอคงจะอดใจได้”
9. การฉนเปียกมีความสัมพันธ์กับข้อใดมากที่สุด
- ก. อวัยวะเพศชาย เกิดความผิดปกติ
  - ข. เป็นสิ่งผิดปกติทางเพศของบุคคลนั้น
  - ค. เป็นสิ่งแสดงความพร้อมที่จะเจริญพันธุ์
  - ง. เป็นการผ่อนคลายความตึงเครียดทางอารมณ์เพศ
10. การป้องกันการเกิดปัญหาการตั้งครรภ์ที่ไม่พึงประสงค์ในวัยรุ่นหญิง ควรปฏิบัติตามข้อใดจึงจะดีที่สุด
- ก. คบเพื่อนชายหลาย ๆ คนพร้อมกัน
  - ข. ใช้ทักษะการปฏิเสธต่อพฤติกรรมเสี่ยง
  - ค. ไม่อยู่ด้วยกันสองต่อสองกับเพศตรงข้าม
  - ง. รู้จักวิธีการป้องกันและการคุมกำเนิดหลาย ๆ รูปแบบ

เฉลยแบบทดสอบก่อน/หลังเรียน
เรื่อง ทักษะชีวิตนำพาชีวิตพ้นภัย

ข้อ	เฉลย
1	ค
2	ก
3	ก
4	ง
5	ข
6	ค
7	ค
8	ข
9	ง
10	ข

แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่องเพศศึกษา

คำชี้แจง ให้นักเรียนเลือกคำตอบที่ถูกต้องเพียงข้อเดียวโดยการทำเครื่องหมาย X ลงในกระดาษคำตอบ

1. สังคมไทยปัจจุบัน ควรปลูกฝังเจตคติทางเพศในเรื่องใดมากที่สุดสำหรับวัยรุ่น

- ก. รักนวลสงวนตัว
- ข. เรื่องเพศเป็นเรื่องธรรมชาติ
- ค. ความสัมพันธ์ทางเพศควรเป็นไปโดยสมัครใจ
- ง. ความรับผิดชอบในพฤติกรรมทางเพศของตนเอง

2. “ชิงสุกก่อนห่าม” หมายถึงการกระทำในข้อใด

- ก. การดูแลซึ่งกันและกันระหว่างชายหญิง
- ข. การพบกันในที่เปิดเผยของชายและหญิง
- ค. การอยู่ด้วยกันฉันท์สามีภรรยาก่อนวัยอันสมควร
- ง. การแต่งงานสัมพันธ์กันระหว่างชายหญิงในเชิงชู้สาว

3. สาเหตุใดเสี่ยงต่อการที่ผู้หญิงจะเป็นผู้ถูกระงับทางเพศมากที่สุด

- ก. ห้างแห่งตัวรัดรูป สั้น มองเห็นทรวดทรง
- ข. แสดงความเก่งในการแสดงความคิด
- ค. นอนปิดล็อกบ้านเมื่ออยู่คนเดียว
- ง. ต้องไปเที่ยวกับเพื่อน ๆ กลุ่มใหญ่เสมอ

4. การเที่ยวกลางคืนในสถานเริงรมย์ต่างๆ กับคนที่เพิ่งรู้จักกัน และมีการดื่มเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์ด้วย จัดเป็นพฤติกรรมเสี่ยงข้อใด

- ก. สถาบันครอบครัว
- ข. ความเชื่อทางเพศที่ผิด
- ค. การเปิดเผยอารมณ์ทางเพศ
- ง. การเปิดโอกาสแก่ตนเองและผู้อื่น

5. บุคคลลักษณะใดสามารถปรับตัวเข้ากับเพศตรงข้ามได้ยาก

- ก. เห็นแก่ตัว
- ข. ชอบพูดมาก
- ค. เก็บความรู้สึก
- ง. พูดน้อยแต่ฟังมาก

6. ข้อใดเป็นการวางตัวต่อเพศตรงข้ามในฐานะเพื่อนต่างเพศที่ไม่เหมาะสม
- ก. ดูภาพยนตร์ด้วยกัน
  - ข. โอบไหล่ต่อหน้าเพื่อน ๆ
  - ค. ไปเที่ยวค้างคืนกันตามลำพัง
  - ง. โทรศัพท์คุยกันบ่อย ครั้งละนาน ๆ
7. ข้อใดถือเป็นความเชื่อที่ไม่ถูกต้อง “ในสังคมไทย”
- ก. หลังมีเพศสัมพันธ์ผู้ชายต้องรับผิดชอบ
  - ข. การมีเพศสัมพันธ์ก่อนแต่งงานถือเป็นเรื่องปกติ
  - ค. การมีเพศสัมพันธ์ในวัยรุ่นเป็นเรื่องที่ไม่เหมาะสม
  - ง. การมีเพศสัมพันธ์เพียงครั้งเดียวก็สามารถตั้งครรภ์ได้
8. วัยรุ่นควรยึดเจตคติแบบใดเพื่อช่วยลดปัญหาพฤติกรรมทางเพศ
- ก. การรักรัณวลสงวนตัว
  - ข. การอ่อนน้อมถ่อมตน
  - ค. การเป็นผู้มีมารยาทอันดีงาม
  - ง. การรู้จักกตัญญูต่อผู้มีพระคุณ
9. ข้อใดเป็นการวางตัวที่ดีที่สุดในการคบเพื่อนต่างเพศของฝ่ายหญิง
- ก. ต้องแสดงความอ่อนแอเพื่อให้ฝ่ายชายคอยช่วยเหลือ
  - ข. หลีกเลี่ยงการขอความช่วยเหลือเพื่อป้องกันการใกล้ชิด
  - ค. ให้ความสนิทสนมกับเพื่อนต่างเพศเหมือนเพศเดียวกัน
  - ง. แต่งกายสุภาพเรียบร้อยและให้ความสนิทสนมตามสมควร
10. ความเสมอภาคทางเพศจะต้องมีสิ่งใดกำกับด้วย
- ก. กฎหมายทางเพศ
  - ข. การวางตัวอย่างเหมาะสมของแต่ละเพศ
  - ค. การยอมรับในความสามารถของแต่ละเพศ
  - ง. บทบาททางเพศกับการพัฒนาสังคมของแต่ละเพศ
11. คำว่า “ผู้ชายเป็นช้างเท้าหน้า ผู้หญิงเป็นช้างเท้าหลัง” เป็นคำที่แสดงให้เห็นถึงสิ่งใด
- ก. บทบาททางเพศ
  - ข. การกดขี่ทางเพศ
  - ค. ความเสมอภาคทางเพศ
  - ง. การวางตัวที่เหมาะสมทางเพศ

12. นักเรียนคิดว่าสถานที่ใดเสี่ยงภัยต่อการถูกล่วงละเมิดทางเพศมากที่สุด
- สวนสาธารณะเวลากลางวัน
  - สะพานลอยที่ผู้คนหนาแน่น
  - บนรถเมล์ที่เต็มไปด้วยผู้โดยสาร
  - ห้องน้ำสาธารณะที่ไม่ค่อยพลุกพล่าน
13. การรู้จักวางตัวต่อเพศเดียวกันมีความสำคัญอย่างไร
- เพื่อการอยู่ร่วมกันในสังคม
  - เพื่อความต้องการทางจิตใจ
  - เพื่อสัมพันธ์ภาพที่ดีระหว่างกัน
  - เพื่อรักษาขนบธรรมเนียมที่ดีของไทย
14. ข้อใดเป็นการวางตัวต่อเพศตรงข้ามที่เหมาะสมที่สุด
- จอยไม่พูดคุยกับเพื่อนเพศตรงข้าม
  - ก้อยกับจอยให้ความนับถือซึ่งกันและกัน
  - น้อยไม่อยู่สองต่อสองกับเพื่อนเพศตรงข้าม
  - ต้อยปฏิบัติตนกับโสเภณีเหมือนเพื่อนเพศเดียวกัน
15. การวางตัวต่อเพศตรงข้ามข้อใดน่าเป็นห่วงที่สุด
- ไม่ให้เกียรติซึ่งกันและกัน
  - ผู้ชายไม่ปกป้องและช่วยเหลือผู้หญิง
  - มีความอิจฉาริษยาและแสดงออกอย่างชัดเจน
  - มีความสัมพันธ์เกินเลยจนถึงขั้นมีเพศสัมพันธ์
16. บุคคลใดปฏิบัติตนไม่เหมาะสมในเรื่องการวางตัวเพศตรงข้าม
- เขียวเดินจับมือกับแฟนเวลาเดินเที่ยวด้วยกัน
  - ส้มแสดงอาการไม่พอใจถ้ามีเพื่อนผู้ชายมาจับเนื้อต้องตัว
  - แดงช่วยแฟนจ่ายค่าอาหารเวลาไปกินข้าวด้วยกัน
  - ดำเดินไปส่งเพื่อนผู้หญิงที่บ้านเมื่อเห็นว่าค่ำแล้ว
- 17.วัยรุ่นควรปฏิบัติตนอย่างไรให้ห่างไกลจากการมีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันสมควร
- รักเดียวใจเดียว
  - เมื่ออยู่กับเพศตรงข้ามสองต่อสองต้องระวังตัว
  - ยอมให้เพศตรงข้ามสัมผัสโอบกอดได้บางครั้ง
  - พยายามหลีกเลี่ยงสถานการณ์ที่เสี่ยงต่อการมีเพศสัมพันธ์

18. ข้อใดเป็นหลักการวางตัวต่อเพศตรงข้ามที่ถูกต้อง
- ก. ให้เกียรติซึ่งกันและกันมากที่สุด
  - ข. นัดเพื่อนเที่ยวเตร่เพื่อการระบายอารมณ์
  - ค. เล่าเรื่องส่วนตัวให้คู่สนทนาฟังมากที่สุด
  - ง. ขณะสนทนาต้องฟังเรื่องราวจากคู่สนทนาให้มากที่สุด
19. การคบเพื่อนต่างเพศวัยรุ่นควรปฏิบัติอย่างไร
- ก. คบเฉพาะเพื่อนที่พ่อแม่รู้จัก
  - ข. ไม่ไปเที่ยวตามลำพังกับเพื่อนต่างเพศ
  - ค. วางตัวตามปกติและสำรวมกิริยามารยาท
  - ง. แต่งกายให้โดดเด่นเพื่อสะดุดตาเพศตรงข้าม
20. ข้อใดคือความรับผิดชอบของวัยรุ่นในการคบหากันแบบคู่รัก
- ก. ยินดีรับฟังเรื่องราวของกันและกัน
  - ข. อาจเปลี่ยนใจได้ถ้ามีเหตุผล
  - ค. ต้องรับผิดชอบในการกระทำ
  - ง. สามารถทำผิดพลาดได้เมื่อไม่มีเจตนา
21. ข้อใดเป็นปัจจัยเสี่ยงต่อการมีเพศสัมพันธ์น้อยที่สุด
- ก. การอยู่หอพักกับคู่รัก
  - ข. การเที่ยวงานปาร์ตี้และดื่มของมีเมา
  - ค. การเที่ยวต่างจังหวัดพักค้างคืน
  - ง. การดูภาพยนตร์ในโรงภาพยนตร์รอบดึก
22. วิธีการแก้ไขปัญหาการตั้งครรภ์ที่ไม่พึงประสงค์ข้อใดเหมาะสมที่สุด
- ก. บอกผู้ปกครองเพื่อช่วยหาทางแก้ไข
  - ข. ลาออกจากสถานศึกษาเพราะอายเพื่อน ๆ
  - ค. ทำแท้งเพื่อจะได้กลับมาศึกษาต่อ
  - ง. ปรึกษาเพื่อนสนิทเพื่อให้การช่วยเหลือ
23. สถานการณ์ใดที่มีความเสี่ยงต่อการมีเพศสัมพันธ์มากที่สุด
- ก. การอยู่ในที่สาธารณะสองต่อสอง
  - ข. การถูกสัมผัส การโอบกอด การจูบ
  - ค. การดูสื่อที่ขยี้ยั่วอารมณ์ทางเพศสองต่อสอง
  - ง. การไปเที่ยวตามสถานบันเทิงรมย์สองต่อสอง

24. ผลกระทบจากการมีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควรข้อใดรุนแรงที่สุด

- ก. เกิดความอับอาย
- ข. การเรียนตกต่ำลง
- ค. พ่อแม่เกิดความทุกข์ใจ
- ง. เกิดการตั้งครรภ์ที่ไม่พึงประสงค์

25. การป้องกันและหลีกเลี่ยงพฤติกรรมเสี่ยงต่อการเกิดโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์และโรคเอดส์ ที่เหมาะสมที่สุดสำหรับนักเรียน

- ก. ไม่มีเพศสัมพันธ์
- ข. หลีกเลี่ยงการดื่มสุรา
- ค. ไม่เที่ยวสถานบันเทิงเรีงมย์
- ง. ไม่ใช้เครื่องใช้ส่วนตัวร่วมกับผู้ป่วย

26. สถานการณ์ใดที่เสี่ยงต่อการมีเพศสัมพันธ์มากที่สุด

- ก. การไปดูภาพยนตร์กับคนรัก
- ข. การไปเล่นเกมอินเทอร์เน็ตกับคนรัก
- ค. การไปทานอาหารสองต่อสองกับคนรัก
- ง. การอยู่ในที่ลับตาคนสองต่อสองกับคนรัก

27. ข้อใดเป็นการคุมกำเนิดที่มีประโยชน์ต่อสุขภาพของบุคคลมากที่สุด

- ก. ถุงยางอนามัย
- ข. ยาฉีดคุมกำเนิด
- ค. ยาเม็ดคุมกำเนิด
- ง. ยาเม็ดคุมกำเนิดฉุกเฉิน

28. นักเรียนคิดว่าจะทราบได้อย่างไรว่าติดเชื้อเอดส์

- ก. ตรวจเลือด
- ข. ตรวจปัสสาวะ
- ค. มีอาการไข้เรื้อรัง
- ง. มีอาการผื่นคันและแผลพุพองตามร่างกาย

29. ข้อใดคือแนวทางป้องกันความเสี่ยงต่อการมีเพศสัมพันธ์ที่เหมาะสมที่สุด

- ก. สำเร็จความใคร่ด้วยตนเอง
- ข. ซื้อบริการทางเพศเมื่อเกิดอารมณ์
- ค. มีเพศสัมพันธ์เฉพาะคู่ของตนเอง
- ง. หากิจกรรมที่มีประโยชน์ทำทดแทนเมื่อเกิดอารมณ์ทางเพศ

30. การป้องกันการเกิดปัญหาการตั้งครรภ์ที่ไม่พึงประสงค์ในวัยรุ่นหญิง ควรปฏิบัติตามข้อใดมากที่สุด

- ก. คบเพื่อนชายหลาย ๆ คนพร้อมกัน
- ข. ใช้ทักษะการปฏิเสธต่อพฤติกรรมเสี่ยง
- ค. ไม่อยู่ด้วยกันสองต่อสองกับเพศตรงข้าม
- ง. รู้จักวิธีการป้องกันและการคุมกำเนิดหลาย ๆ รูปแบบ

31. การขลิบหนังหุ้มปลายอวัยวะเพศชาย มีประโยชน์อย่างไรต่อสุขภาพ

- ก. ทำให้มีความรู้สึกทางเพศมากขึ้น
- ข. ป้องกันการเกิดโรคมะเร็งปากมดลูก
- ค. ทำให้การขับถ่ายปัสสาวะสะดวกขึ้น
- ง. รักษาความสะอาดอวัยวะเพศได้ง่าย

32. ข้อใดคือวิธีการผ่อนคลายอารมณ์ทางเพศที่เหมาะสมที่สุดสำหรับวัยรุ่น

- ก. ไปเที่ยวสังสรรค์กับกลุ่มเพื่อน
- ข. เล่นเกมออนไลน์กับเพื่อน
- ค. ไปดูภาพยนตร์กับคนรัก
- ง. ออกกำลังกายตามสวนสาธารณะ

33. ข้อใดเป็นการจัดการกับอารมณ์ทางเพศที่เหมาะสมที่สุด

- ก. เก็บกดอารมณ์ไว้
- ข. เทียบผู้หญิงขายบริการ
- ค. ทำกิจกรรมที่สร้างสรรค์
- ง. สำเร็จความใคร่ด้วยตนเอง

34. บุคคลในข้อใดที่มีการระบายอารมณ์ทางเพศที่ถูกต้องและเหมาะสม สำหรับวัยรุ่นมากที่สุด

- ก. เป้าชนเพื่อนเล่นเกมออนไลน์
- ข. แบ่งชวนเพื่อนไปเดินห้างสรรพสินค้า
- ค. ปองชวนเพื่อนเล่นฟุตบอลที่สนามหญ้าในหมู่บ้าน
- ง. ปองชวนเพื่อนไปขับขี่จักรยานยนต์

35. สื่อชนิดใดมีอิทธิพลต่อการมีเพศสัมพันธ์ของวัยรุ่นมากที่สุด

- ก. หนังสือ
- ข. โทรทัศน์
- ค. อินเทอร์เน็ต
- ง. วีดิทัศน์

36. บุคคลในข้อใดที่มีการระบายอารมณ์ทางเพศของตนเองได้เหมาะสมที่สุด
- ก. มาโนชไปเที่ยวดิสโกเธคกับคนรัก
  - ข. **มานพใช้วิธีสำเร็จความใคร่ด้วยตัวเอง**
  - ค. มารุตชวนคนรักไปมีเพศสัมพันธ์
  - ง. มานะไปเที่ยวสถานบริการทางเพศ
37. วิธีสุดท้ายของการป้องกันตนเองจากสถานการณ์เสี่ยงพล้ำต่อการมีเพศสัมพันธ์ คือวิธีใด
- ก. การปิดกั้นโอกาส
  - ข. การปิดกั้นอารมณ์
  - ค. การเจรจาต่อรอง
  - ง. **การใช้ถุงยางอนามัย**
38. สถานการณ์ใดเสี่ยงต่อการมีเพศสัมพันธ์มากที่สุด
- ก. อยู่ที่บ้านพัก
  - ข. **อยู่ลำพังสองคน**
  - ค. อยู่ในสวนสาธารณะ
  - ง. อยู่ตามศูนย์การค้า
39. บุคคลใดหลีกเลี่ยงพฤติกรรมเสี่ยงและสถานการณ์เสี่ยงต่ออันตรายได้อย่างเหมาะสม
- ก. หนึ่งชอบนัดเพื่อนไปดื่มสุราในตึกร้าง
  - ข. หนึ่งไปเที่ยวกับเพื่อน ๆ เป็นกลุ่มใหญ่เสมอ
  - ค. แก้วชอบไปเที่ยวสถานที่ที่มีคนเยอะ ๆ เพราะทำให้รู้สึกคึกคัก
  - ง. **ก้อยคบเพื่อนที่มีความประพฤติดีและอยู่ในทำนองคลองธรรม**
40. บุคคลที่มีทักษะชีวิตที่ดีจะเป็นอย่างไร
- ก. เป็นคนดี
  - ข. เป็นคนเก่ง
  - ค. เป็นคนที่มีคนรักมาก
  - ง. **เป็นคนที่อยู่ในสังคมอย่างมีความสุข**

เฉลยแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่องเพศศึกษา

ข้อ	เฉลย	ข้อ	เฉลย
1	ง	21	ง
2	ค	22	ก
3	ก	23	ค
4	ง	24	ง
5	ก	25	ก
6	ค	26	ง
7	ข	27	ก
8	ก	28	ก
9	ง	29	ง
10	ข	30	ข
11	ก	31	ข
12	ง	32	ง
13	ค	33	ค
14	ข	34	ค
15	ง	35	ค
16	ก	36	ข
17	ง	37	ง
18	ก	38	ข
19	ข	39	ง
20	ค	40	ง

11. แบบสอบถามเจตคติต่อเรื่องเพศศึกษา

คำชี้แจง

แบบสอบถามเจตคติต่อเรื่องเพศศึกษา มีจำนวนข้อคำถาม 20 ข้อ ให้นักเรียนทำเครื่องหมายถูก (✓) ลงในช่องข้อความที่ตรงกับความคิด ความรู้สึกที่แท้จริงของนักเรียนมากที่สุด ความหมายของตัวเลือก

เห็นด้วยอย่างยิ่ง(4)	หมายถึง	นักเรียนมีความคิดเห็นหรือความรู้สึกตรงกับข้อความข้อนั้นอย่างยิ่ง
เห็นด้วย(3)	หมายถึง	นักเรียนมีความคิดเห็นหรือความรู้สึกตรงกับข้อความข้อนั้น
ไม่เห็นด้วย(2)	หมายถึง	นักเรียนมีความคิดเห็นหรือความรู้สึกไม่เห็นด้วยกับข้อความข้อนั้น
ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง(1)	หมายถึง	นักเรียนมีความคิดเห็นหรือความรู้สึกไม่เห็นด้วยอย่างยิ่งกับข้อความข้อนั้น

ข้อความ		ระดับความคิดเห็น			
		เห็นด้วยอย่างยิ่ง	เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง
1. รสนิยมทางเพศที่แตกต่างกันถือเป็นเรื่องปกติ	(+)				
2. การมีเพศสัมพันธ์มีได้ตามความต้องการ	(-)				
3. การไม่ชิงสุกก่อนห่ามช่วยลดปัญหาทางเพศได้	(+)				
4. ชายมีภิกษุเป็นนักรัก หญิงมีภิกษุถือว่าสาส์น	(-)				
5. ชายและหญิงมีศักดิ์ศรีเรื่องเพศเท่าเทียมกัน	(+)				
6. โรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์สามารถป้องกันได้	(+)				
7. การมีเพศสัมพันธ์ในวัยรุ่นเป็นเรื่องปกติตามธรรมชาติ	(-)				
8. การใช้ถุงยางอนามัยทำให้ความรู้สึกทางเพศลดลง	(-)				
9. การมีเพศสัมพันธ์เพียงครั้งเดียวอาจตั้งครรภ์ได้	(+)				
10. กอดจูบในที่ลับตาคนแสดงว่าเป็นการให้เกียรติกัน	(-)				
11. การขึ้นครุไม่ใชการแสดงออกของความเป็นชาย	(+)				
12. การมีเพศสัมพันธ์เป็นการแสดงออกถึงความรักที่แท้จริง	(-)				
13. การมีเพศสัมพันธ์อย่างปลอดภัยต้องใส่ถุงยางอนามัย	(+)				
14. หากต้องการให้ชีวิตคู่ยืนยาว ควรทดลองอยู่กันก่อนแต่ง	(-)				
15. หากตั้งครรภ์ไม่พร้อมไม่ควรแก้ปัญหาโดยการทำแท้ง	(+)				
16. การมีเพศสัมพันธ์ครั้งแรกกับเพื่อนเป็นเรื่องปกติ	(-)				
17. คนเราไม่ต้องมีเพศสัมพันธ์ก็รักกันได้	(+)				
18. การสำเร็จความใคร่ด้วยตนเองเป็นทางออกที่ดี สำหรับผู้ที่ต้องการมีเพศสัมพันธ์ที่ปลอดภัย	(+)				
19. มีเพศสัมพันธ์กับเพื่อนสนิทไม่ทำให้เกิดโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์	(-)				
20. หนังสือช่วยให้มีความรู้และความเข้าใจเรื่องเพศสัมพันธ์	(-)				

12. แบบประเมินทักษะเรื่องเพศศึกษา

คำชี้แจง แบบประเมินทักษะเรื่องเพศศึกษา มีจำนวนข้อคำถาม 5 ข้อ ให้นักเรียนทำ

เครื่องหมายถูก (✓) ลงในช่องตัวเลือกที่ตรงกับนักเรียนมากที่สุดหรือใกล้เคียงความจริง
ที่สุดความหมายของตัวเลือก

แบบประเมินทักษะ “การคิดวิเคราะห์และวางแผน”

คำชี้แจง ครูผู้สอนพิจารณาข้อความด้านซ้ายมือและตัดสินความเหมาะสมของข้อความ ตาม
ความสามารถทางทักษะของนักเรียน แล้วเขียนผลการพิจารณาโดยทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่อง
“คะแนนทักษะ” ตามความคิดเห็นของท่าน ซึ่งมีเกณฑ์การให้คะแนน ดังนี้

แผนการเรียนรู้ที่ 1 เรื่อง เจตคติในเรื่องเพศ	ความคิดเห็นของ ครูผู้สอน			
	1	2	3	4
วิธีการประเมิน ใช้วิธีการสังเกตจากการมีส่วนร่วมในกิจกรรมกลุ่มการอภิปราย แลกเปลี่ยนความรู้ และการนำเสนอผลงาน ชิ้นงานของนักเรียน จากนั้น ให้คะแนนตามเกณฑ์การประเมินทักษะการคิดวิเคราะห์และวางแผนและ ตัดสินว่าผ่านหรือไม่ผ่านจากเกณฑ์การตัดสินผล				
เกณฑ์การให้คะแนน 4 เมื่อวิเคราะห์เจตคติทางเพศของตนเองได้ถูกต้องมีการแลกเปลี่ยน เรียนรู้ซึ่งกันและกันภายในกลุ่มอย่างกว้างขวางและมีการวางแผนและ กำหนดแนวทางในการจัดการกับตนเองได้อย่างเหมาะสม 3 เมื่อวิเคราะห์เจตคติทางเพศของตนเองได้ถูกต้องมีการแลกเปลี่ยน เรียนรู้ซึ่งกันและกันภายในกลุ่มอย่างกว้างขวาง และมีการวางแผนการ จัดการกับตนเอง แต่ยังกำหนดแนวทางได้ไม่ชัดเจนนัก 2 เมื่อวิเคราะห์เจตคติทางเพศของตนเองได้ถูกต้องบางส่วนมีการ แลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกันภายในกลุ่มในระดับปานกลาง แต่มีการ วางแผนและกำหนดแนวทางในการจัดการกับตนเองยังไม่เหมาะสม 1 เมื่อวิเคราะห์เจตคติทางเพศของตนเองได้ไม่ถูกต้องมีการแลกเปลี่ยน เรียนรู้ซึ่งกันและกันภายในกลุ่มค่อนข้างน้อย และมีการวางแผนและ กำหนดแนวทางใน การจัดการกับตนเองไม่เหมาะสม				
เกณฑ์การตัดสิน ดี เมื่อได้คะแนน 4 ผ่าน เมื่อได้คะแนน 3 ไม่ผ่าน เมื่อได้คะแนนต่ำกว่า 3				

แบบประเมินทักษะ “การชักชวนและการปฏิเสธ”

คำชี้แจง ครูผู้สอนพิจารณาข้อความด้านซ้ายมือและตัดสินความเหมาะสมของข้อความ ตามความสามารถทางทักษะของนักเรียน แล้วเขียนผลการพิจารณาโดยทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่อง “คะแนนทักษะ” ตามความคิดเห็นของท่าน ซึ่งมีเกณฑ์การให้คะแนน ดังนี้

แผนการเรียนรู้ที่ 2 เรื่อง ความเสมอภาคทางเพศ	ความคิดเห็นของครูผู้สอน			
	1	2	3	4
<u>วิธีการประเมิน</u> ใช้วิธีการสังเกตจากการมีส่วนร่วมในกิจกรรมกลุ่มการอภิปรายแลกเปลี่ยนความรู้ และการนำเสนอผลงาน ชิ้นงานของนักเรียน จากนั้นให้คะแนนตามเกณฑ์การประเมินทักษะการชักชวนและการปฏิเสธและตัดสินว่าผ่านหรือไม่ผ่านจากเกณฑ์การตัดสินผล				
<u>เกณฑ์การให้คะแนน</u> 4 เมื่อใช้คำพูดและท่าทางอย่างเหมาะสม สามารถโน้มน้าวและจูงใจผู้อื่นได้ และสามารถสร้างความสัมพันธ์ที่ดีหรือรักษาความสัมพันธ์ที่ดีไว้ได้ 3 เมื่อใช้คำพูดและท่าทางอย่างเหมาะสมสามารถโน้มน้าวและจูงใจผู้อื่นได้ แต่ยังมีการใช้ถ้อยคำที่อาจทำให้เกิดปัญหาในการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีหรือรักษาความสัมพันธ์ที่ดีไว้ได้ 2 เมื่อใช้คำพูดและท่าทางอย่างเหมาะสม ไม่สามารถโน้มน้าวและจูงใจผู้อื่นได้ และไม่สามารถสร้างความสัมพันธ์ที่ดีหรือรักษาความสัมพันธ์ที่ดีไว้ได้ 1 เมื่อใช้คำพูดและท่าทางไม่เหมาะสม ไม่สามารถโน้มน้าวและจูงใจผู้อื่นได้ และไม่สามารถสร้างความสัมพันธ์ที่ดีหรือรักษาความสัมพันธ์ที่ดีไว้ได้				
<u>เกณฑ์การตัดสิน</u> ดี เมื่อได้คะแนน ผ่าน เมื่อได้คะแนน 3 ไม่ผ่าน เมื่อได้คะแนนต่ำกว่า 3				

แบบประเมินทักษะ “การใช้ถุงยางอนามัย”

คำชี้แจง ครูผู้สอนพิจารณาข้อความด้านซ้ายมือและตัดสินความเหมาะสมของข้อความ ตามความสามารถทางทักษะของนักเรียน แล้วเขียนผลการพิจารณาโดยทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่อง “คะแนนทักษะ” ตามความคิดเห็นของท่าน ซึ่งมีเกณฑ์การให้คะแนน ดังนี้

แผนการเรียนรู้ที่ 3 เรื่อง วัยรุ่นกับการป้องกันและหลีกเลี่ยงโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์	ความคิดเห็นของครูผู้สอน			
	1	2	3	4
<u>วิธีการประเมิน</u> ใช้วิธีการสังเกตจากการมีส่วนร่วมในกิจกรรมกลุ่มการอภิปรายแลกเปลี่ยนความรู้ และการนำเสนอผลงาน ชิ้นงานของนักเรียน จากนั้นให้คะแนนตามเกณฑ์การประเมินทักษะการใช้ถุงยางอนามัยและตัดสินว่าผ่านหรือไม่ผ่านจากเกณฑ์การตัดสินผล				
<u>เกณฑ์การให้คะแนน</u> 4 เมื่อแสดงขั้นตอนการใส่ถุงยางอนามัยกับหุ่นจำลองอวัยวะสืบพันธุ์ได้อย่างถูกต้องแสดงขั้นตอนการถอดถุงยางอนามัยออกจากหุ่นจำลองอวัยวะสืบพันธุ์ได้อย่างถูกต้อง และมีการดูวัน เดือน ปี ที่ผลิตที่ระบุที่ซองก่อนการใช้ 3 เมื่อแสดงขั้นตอนการใส่ถุงยางอนามัยกับหุ่นจำลองอวัยวะสืบพันธุ์ได้อย่างถูกต้องแสดงขั้นตอนการถอดถุงยางอนามัยออกจากหุ่นจำลองอวัยวะสืบพันธุ์ถูกต้องแต่พบว่า มีการลืมดูวัน เดือน ปี ที่ผลิตที่ระบุที่ซองก่อนการใช้ 2 เมื่อแสดงขั้นตอนการใส่ถุงยางอนามัยกับหุ่นจำลองอวัยวะสืบพันธุ์ถูกต้องแสดงขั้นตอนการถอดถุงยางอนามัยออกจากหุ่นจำลองอวัยวะสืบพันธุ์ไม่ถูกต้องและไม่มีการดูวัน เดือน ปี ที่ผลิตที่ระบุที่ซองก่อนการใช้ 1 เมื่อแสดงขั้นตอนการใส่ถุงยางอนามัยกับหุ่นจำลองอวัยวะสืบพันธุ์ไม่ถูกต้องแสดงขั้นตอนการถอดถุงยางอนามัยออกจากหุ่นจำลองอวัยวะสืบพันธุ์ไม่ถูกต้อง และไม่มีการดูวัน เดือน ปี ที่ผลิตที่ระบุที่ซองก่อนการใช้				
<u>เกณฑ์การตัดสิน</u> ดี เมื่อได้คะแนน 4 ผ่าน เมื่อได้คะแนน 3 ไม่ผ่าน เมื่อได้คะแนนต่ำกว่า 3				

แบบประเมินทักษะ “การวางแผนแก้ไขปัญหา”

คำชี้แจง ครูผู้สอนพิจารณาข้อความด้านซ้ายมือและตัดสินความเหมาะสมของข้อความ ตามความสามารถทางทักษะของนักเรียน แล้วเขียนผลการพิจารณาโดยทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่อง “คะแนนทักษะ” ตามความคิดเห็นของท่าน ซึ่งมีเกณฑ์การให้คะแนน ดังนี้

แผนการเรียนรู้ที่ 3 เรื่องวัยรุ่นกับการป้องกันและหลีกเลี่ยงโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์	ความคิดเห็นของครูผู้สอน			
	1	2	3	4
<u>วิธีการประเมิน</u> ใช้วิธีการสังเกตจากการมีส่วนร่วมในกิจกรรมกลุ่มการอภิปรายแลกเปลี่ยนความรู้ และการนำเสนอผลงาน ชิ้นงานของนักเรียน จากนั้นให้คะแนนตามเกณฑ์การประเมินทักษะการวางแผนแก้ไขปัญหาและตัดสินว่าผ่านหรือไม่ผ่านจากเกณฑ์การตัดสินผล				
<u>เกณฑ์การให้คะแนน</u> 4 เมื่อรับรู้และเข้าใจปัญหาสามารถวางแผนแก้ไขปัญหที่เกิดขึ้นได้อย่างมีระบบ และมีการพิจารณาความเป็นไปได้และผลกระทบด้านบวกหรือด้านลบในการแก้ไขปัญห 3 เมื่อรับรู้และเข้าใจปัญหาสามารถวางแผนแก้ไขปัญหที่เกิดขึ้นได้อย่างมีระบบและมีการพิจารณาความเป็นไปได้และผลกระทบด้านบวกหรือด้านลบในการแก้ไขปัญหได้บางส่วน 2 เมื่อรับรู้และเข้าใจปัญหาไม่สามารถวางแผนแก้ไขปัญหที่เกิดขึ้นได้อย่างมีระบบ และมีการพิจารณาความเป็นไปได้และผลกระทบด้านบวก หรือด้านลบในการแก้ไขปัญหายังไม่ชัดเจน 1 เมื่อไม่สามารถรับรู้และเข้าใจปัญหาไม่สามารถวางแผนแก้ไขปัญหที่เกิดขึ้นอย่างมีระบบได้ และไม่มีการพิจารณาความเป็นไปได้และผลกระทบด้านบวกหรือด้านลบในการแก้ไขปัญห				
<u>เกณฑ์การตัดสิน</u> ดี เมื่อได้คะแนน 4 ผ่าน เมื่อได้คะแนน 3 ไม่ผ่าน เมื่อได้คะแนนต่ำกว่า 3				

แบบประเมินทักษะ “การจัดการกับอารมณ์และความรู้สึกทางเพศ”

คำชี้แจง ครูผู้สอนพิจารณาข้อความด้านซ้ายมือและตัดสินความเหมาะสมของข้อความ ตามความสามารถทางทักษะของนักเรียน แล้วเขียนผลการพิจารณาโดยทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่อง “คะแนนทักษะ” ตามความคิดเห็นของท่าน ซึ่งมีเกณฑ์การให้คะแนน ดังนี้

แผนการเรียนรู้ที่ 4 เรื่องทักษะชีวิตนำพาชีวิตพ้นภัย	ความคิดเห็นของครูผู้สอน			
	1	2	3	4
วิธีการประเมิน ใช้วิธีการสังเกตจากการมีส่วนร่วมในกิจกรรมกลุ่มการอภิปรายแลกเปลี่ยนความรู้ และการนำเสนอผลงาน ชิ้นงานของนักเรียน จากนั้นให้คะแนนตามเกณฑ์การประเมินทักษะการจัดการกับอารมณ์และความรู้สึกทางเพศ และตัดสินว่าผ่านหรือไม่ผ่านจากเกณฑ์การตัดสินผล				
เกณฑ์การให้คะแนน 4 เมื่อสามารถวิเคราะห์อารมณ์และความรู้สึกทางเพศในสถานการณ์ต่างๆ ได้อย่างเหมาะสมกับสถานการณ์และ กำหนดวิธีการควบคุมอารมณ์และความรู้สึกทางเพศได้อย่างเหมาะสมกับสถานการณ์ 3 เมื่อสามารถวิเคราะห์อารมณ์และความรู้สึกทางเพศในสถานการณ์ต่างๆ ได้ถูกต้องและกำหนดวิธีการควบคุมอารมณ์และความรู้สึกทางเพศได้ แต่ยังมีข้อที่ควรปรับปรุงในบางส่วน 2 เมื่อสามารถวิเคราะห์อารมณ์และความรู้สึกทางเพศในสถานการณ์ต่างๆ ได้ถูกต้องในบางส่วน และกำหนดวิธีการควบคุมอารมณ์และความรู้สึกทางเพศได้ไม่เหมาะสมนัก 1 เมื่อวิเคราะห์อารมณ์และความรู้สึกทางเพศในสถานการณ์ต่างๆ ได้ไม่ถูกต้องและกำหนดวิธีการควบคุมอารมณ์และความรู้สึกทางเพศได้ไม่เหมาะสมกับสถานการณ์				
เกณฑ์การตัดสิน ดี เมื่อได้คะแนน 4 ผ่าน เมื่อได้คะแนน 3 ไม่ผ่าน เมื่อได้คะแนนต่ำกว่า 3				

แบบบันทึกคะแนนทักษะการคิดวิเคราะห์และการวางแผนหลังได้รับการจัดการเรียนรู้

คำชี้แจง ครูผู้สอนทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่อง “คะแนนทักษะ” ตามความสามารถทางทักษะของนักเรียน ซึ่งมีเกณฑ์การให้คะแนน ดังนี้ 4 เมื่อเหมาะสมมาก 3 เมื่อเหมาะสมค่อนข้างมาก 2 เมื่อเหมาะสมบ้าง 1 เมื่อไม่เหมาะสม

ที่	ชื่อ-สกุล	คะแนนทักษะการคิดวิเคราะห์ และการวางแผน				หมายเหตุ
		4	3	2	1	
1						
2						
3						
4						
5						
6						
7						
8						
9						
10						
11						
12						
13						
14						
15						

แบบบันทึกคะแนนทักษะการชักชวนและการปฏิเสธหลังได้รับการจัดการเรียนรู้
 คำชี้แจง ครูผู้สอนทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่อง “คะแนนทักษะ” ตามความสามารถทางทักษะของ
 นักเรียน ซึ่งมีเกณฑ์การให้คะแนน ดังนี้ 4 เมื่อเหมาะสมมาก 3 เมื่อเหมาะสมค่อนข้างมาก 2 เมื่อ
 เหมาะสมบ้าง 1 เมื่อไม่เหมาะสม

ที่	ชื่อ-สกุล	คะแนนทักษะการชักชวน และการปฏิเสธ				หมายเหตุ
		4	3	2	1	
1						
2						
3						
4						
5						
6						
7						
8						
9						
10						
11						
12						
13						
14						
15						

แบบบันทึกคะแนนทักษะการใช้ถุงยางอนามัยหลังได้รับการจัดการเรียนรู้

คำชี้แจง ครูผู้สอนทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่อง “คะแนนทักษะ” ตามความสามารถทางทักษะของนักเรียน ซึ่งมีเกณฑ์การให้คะแนน ดังนี้ 4 เมื่อเหมาะสมมาก 3 เมื่อเหมาะสมค่อนข้างมาก 2 เมื่อเหมาะสมบ้าง 1 เมื่อไม่เหมาะสม

ที่	ชื่อ-สกุล	คะแนนทักษะการใช้ ถุงยางอนามัย				หมายเหตุ
		4	3	2	1	
1						
2						
3						
4						
5						
6						
7						
8						
9						
10						
11						
12						
13						
14						
15						

แบบบันทึกคะแนนทักษะการวางแผนแก้ไขปัญหาล้างได้รับการจัดการเรียนรู้
 คำชี้แจง ครูผู้สอนเขียนผลการพิจารณาของท่านโดยทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่อง “คะแนนทักษะ”
 ตามความคิดเห็นของท่าน ซึ่งมีเกณฑ์การให้คะแนน ดังนี้ 4 เมื่อเหมาะสมมาก 3 เมื่อเหมาะสม
 ค่อนข้างมาก 2 เมื่อเหมาะสมบ้าง 1 เมื่อไม่เหมาะสม

ที่	ชื่อ-สกุล	คะแนนทักษะการวางแผน แก้ไขปัญหาย				หมายเหตุ
		4	3	2	1	
1						
2						
3						
4						
5						
6						
7						
8						
9						
10						
11						
12						
13						
14						
15						

**แบบบันทึกคะแนนทักษะการจัดการกับอารมณ์และความรู้สึกทางเพศหลังได้รับการจัด
การเรียนรู้**

คำชี้แจง ครูผู้สอนเขียนผลการพิจารณาของท่านโดยทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่อง “คะแนนทักษะ”
ตามความคิดเห็นของท่าน ซึ่งมีเกณฑ์การให้คะแนน ดังนี้ 4 เมื่อเหมาะสมมาก 3 เมื่อเหมาะสม
ค่อนข้างมาก 2 เมื่อเหมาะสมบ้าง 1 เมื่อไม่เหมาะสม

ที่	ชื่อ-สกุล	คะแนนทักษะการจัดการกับ อารมณ์และความรู้สึกทางเพศ				หมายเหตุ
		4	3	2	1	
1						
2						
3						
4						
5						
6						
7						
8						
9						
10						
11						
12						
13						
14						
15						

แบบประเมินความพึงพอใจต่อรูปแบบการจัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษาแบบพุทธวิธีเพื่อ
ปลูกฝังพฤติกรรมป้องกันการเสี่ยงทางเพศของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น

คำชี้แจง นักเรียนพิจารณาข้อความด้านซ้ายมือและตัดสินความเหมาะสมของข้อความ แล้วทำ
เครื่องหมาย ✓ ลงในช่อง “คะแนน” ตามความคิดเห็นของนักเรียน ซึ่งมีเกณฑ์การให้คะแนน ดังนี้
4 เมื่อเหมาะสมมาก 3 เมื่อเหมาะสมค่อนข้างมาก 2 เมื่อเหมาะสมบ้าง 1 เมื่อไม่เหมาะสม

ข้อความ	คะแนนความคิดเห็น			
	4	3	2	1
1. ความพร้อมของสถานที่ และวัสดุอุปกรณ์ประกอบ การจัดการเรียนรู้				
2. ความครบถ้วน สมบูรณ์ ของเอกสารประกอบการจัดการ เรียนรู้				
3. ความต่อเนื่อง สอดคล้องของกิจกรรมการจัดการเรียนรู้แต่ละ หน่วยการเรียนรู้				
4. การกำหนดเวลาในการจัดการเรียนรู้แต่ละกิจกรรมของ หน่วยการเรียนรู้				
5. ความชัดเจนของเนื้อหาสาระของแต่ละหน่วยการเรียนรู้				
6. การจัดกิจกรรมการจัดการเรียนรู้ในแต่ละหน่วยการเรียนรู้				
7. การใช้สื่อประกอบการจัดการเรียนรู้ในแต่ละหน่วยการ เรียนรู้				
8. การวัดและประเมินผลการจัดการเรียนรู้ในแต่ละหน่วยการ เรียนรู้				
9. การจัดบรรยากาศการจัดการเรียนรู้ที่เอื้ออำนวยต่อการ เรียนรู้				
10. ประโยชน์ที่ได้รับจากการเข้าร่วมการจัดการเรียนรู้				

แบบประเมินความเหมาะสมของรูปแบบการจัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษาแบบพุทธวิธี
 เพื่อปลูกฝังพฤติกรรมป้องกันการเสี่ยงทางเพศของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น
 คำชี้แจง ผู้เชี่ยวชาญพิจารณาข้อความด้านซ้ายมือและตัดสินความเหมาะสมของข้อความ แล้ว
 เขียนผลการพิจารณาของท่านโดยทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่อง “คะแนนพิจารณา” ตามความคิดเห็น
 ของท่าน ซึ่งมีเกณฑ์การให้คะแนน ดังนี้ 4 เมื่อเหมาะสมมาก 3 เมื่อเหมาะสมค่อนข้างมาก 2
 เมื่อเหมาะสมบ้าง 1 เมื่อไม่เหมาะสม

ประเด็นในการประเมิน	คะแนนความคิดเห็น			
	4	3	2	1
1. รูปแบบสามารถนำไปใช้ปฏิบัติจริงได้				
2. รูปแบบเป็นประโยชน์ต่อนักเรียน				
3. หน่วยการเรียนรู้มีความครบถ้วนและครอบคลุมหลักสูตร				
4. หน่วยการเรียนรู้ตามโครงสร้างหลักสูตรเรียงลำดับได้อย่างเหมาะสม				
5. จุดมุ่งหมายของหลักสูตรสอดคล้องกับหลักการและแนวทางการจัดการเรียนรู้				
6. สิ่งที่ยุ่หวัง/วัตถุประสงค์ สอดคล้องกับแผนการจัดการเรียนรู้แต่ละแผนการจัดการเรียนรู้				
7. เนื้อหาของแผนการจัดการเรียนรู้ครบถ้วนและเหมาะสมกับวัยของนักเรียน				
8. เนื้อหาในใบความรู้ถูกต้องตามหลักวิชาการอ่านเข้าใจง่าย และรูปแบบการนำเสนอมีความน่าสนใจ				
9. เนื้อหาเหมาะสมกับผู้เข้ารับการจัดการเรียนรู้				
10. กิจกรรมการจัดการเรียนรู้มีความหลากหลาย				
11. สื่อการจัดการเรียนรู้ครอบคลุมและเหมาะสมกับเนื้อหา				
12. วิธีการวัดและประเมินผลการจัดการเรียนรู้มีความถูกต้อง เหมาะสมและสามารถประเมินได้จริง				
13. แบบประเมินต่างๆ สามารถประเมินได้ตามสิ่งที่มุ่งหวัง/วัตถุประสงค์				
14. ระยะเวลาการจัดการเรียนรู้เหมาะสมกับรูปแบบฯ				
15. รูปแบบการจัดการเรียนรู้มีความเหมาะสมสามารถนำไปใช้ได้จริง				

ภาคผนวก ง

- หนังสือเชิญผู้เชี่ยวชาญ
- หนังสือขออนุญาตใช้สถานที่และขอสัมภาษณ์
- หนังสือขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย
- หนังสือขออนุญาตจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์

ที่ ศธ 0519.12/5063

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
สุขุมวิท 23 กรุงเทพฯ 10110

27 พฤศจิกายน 2556

เรื่อง ขอสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย

นมัสการ รักษาการคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

เนื่องด้วย นางสาวกรรก ศรีเมือง นิสิตระดับปริญญาเอก สาขาวิชาสุศึกษาและพลศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ทำปฏิญานพนธ์ เรื่อง “การพัฒนาแบบการจัดการเรียนรู้ เรื่องเพศศึกษาแบบพุทธวิธีเพื่อปลูกฝังพฤติกรรมป้องกันการเสี่ยงทางเพศของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น” โดยมี รองศาสตราจารย์ ดร.พรสุข หุ่นนิรันดร์ และ อาจารย์ ดร.อนันต์ มลารัตน์ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษา ปฏิญานพนธ์ ในการนี้ นิสิตขอสัมภาษณ์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พระมหามวินทร์ ปุริสสุตโตโม (อามาตมนตรี) ในหัวข้อเรื่อง “การจัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษา” ในระหว่างเดือนธันวาคม 2556 – มกราคม 2557

จึงเรียนมาเพื่อขออาราธนาพระคุณเจ้า ได้โปรดพิจารณาให้นิสิตได้สัมภาษณ์เพื่อการวิจัย และ ขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

กราบนมัสการด้วยความเคารพ

(รองศาสตราจารย์ ดร.สมชาย สันติวัฒนกุล)
คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
โทร. 0-2649-5063

หมายเหตุ : สอบถามข้อมูลเพิ่มเติม กรุณาติดต่อ นิสิต โทรศัพท์ 084-353-6800

ที่ ศธ 0519.12/5064

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
สุขุมวิท 23 กรุงเทพฯ 10110

27 พฤศจิกายน 2556

เรื่อง ขอสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย

เรียน คณบดีคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

เนื่องด้วย นางสาวกรรกร ศรีเมือง นิสิตระดับปริญญาเอก สาขาวิชาสุศึกษาและพลศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “การพัฒนาแบบแผนการจัดการเรียนรู้ เรื่องเพศศึกษาแบบพุทธวิธีเพื่อปลูกฝังพฤติกรรมป้องกันการเสี่ยงทางเพศของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น” โดยมี รองศาสตราจารย์ ดร.พรสุข หุ่นนิรันดร์ และ อาจารย์ ดร.อนันต์ มาลารัตน์ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ในการนี้ นิสิตขอสัมภาษณ์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุรีย์พันธุ์ วรพงศธร ในหัวข้อเรื่อง “การจัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษา” ในระหว่างเดือนธันวาคม 2556 – มกราคม 2557

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์ ได้โปรดพิจารณาให้นิสิตได้สัมภาษณ์เพื่อการวิจัย และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.สมชาย สันติวัฒนกุล)
คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
โทร. 0-2649-5063

หมายเหตุ : สอบถามข้อมูลเพิ่มเติม กรุณาติดต่อ นิสิต โทรศัพท์ 084-353-6800

ที่ ศธ 0519.12/5065

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
สุขุมวิท 23 กรุงเทพฯ 10110

27 พฤศจิกายน 2556

เรื่อง ขอสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย

เรียน ผู้อำนวยการสถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล

เนื่องด้วย นางสาวกรรก ศรีเมือง นิสิตระดับปริญญาเอก สาขาวิชาสุศึกษาและพลศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ทำปฏิญานิพนธ์ เรื่อง “การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ เรื่องเพศศึกษาแบบพุทธวิธีเพื่อปลูกฝังพฤติกรรมป้องกันการเสี่ยงทางเพศของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น” โดยมี รองศาสตราจารย์ ดร.พรสุข หุ่นนิรันดร์ และ อาจารย์ ดร.อนันต์ มลารัตน์ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาปฏิญานิพนธ์ ในการนี้ นิสิตขอสัมภาษณ์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กนกวรรณ ธารวรรณ ในหัวข้อเรื่อง “การจัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษา” ในระหว่างเดือนธันวาคม 2556 – มกราคม 2557

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์ ได้โปรดพิจารณาให้นิสิตได้สัมภาษณ์เพื่อการวิจัย และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.สมชาย สันติวัฒนกุล)
คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
โทร. 0-2649-5063

หมายเหตุ : สอบถามข้อมูลเพิ่มเติม กรุณาติดต่อ นิสิต โทรศัพท์ 084-353-6800

ที่ ศธ 0519.12/5066

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
สุขุมวิท 23 กรุงเทพฯ 10110

27 พฤศจิกายน 2556

เรื่อง ขอสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย

เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนเบญจมราชานุสรณ์

เนื่องด้วย นางสาวกรรกร ศรีเมือง นิสิตระดับปริญญาเอก สาขาวิชาสุศึกษาและพลศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ทำปริญญานิพนธ์ เรื่อง “การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ เรื่องเพศศึกษาแบบพุทธวิธีเพื่อปลูกฝังพฤติกรรมป้องกันการเสี่ยงทางเพศของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น” โดยมี รองศาสตราจารย์ ดร.พรสุข หุ่นนิรันดร์ และ อาจารย์ ดร.อนันต์ มาลารัตน์ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาปริญญานิพนธ์ ในการนี้ นิสิตขอสัมภาษณ์ ครูสุภาณี บำรุงเวช ตำแหน่งครูเชี่ยวชาญ ในหัวข้อเรื่อง “การจัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษา” ในระหว่างเดือนธันวาคม 2556 – มกราคม 2557

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์ ได้โปรดพิจารณาให้นิสิตได้สัมภาษณ์เพื่อการวิจัย และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.สมชาย สันติวัฒนกุล)
คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
โทร. 0-2649-5063

หมายเหตุ : สอบถามข้อมูลเพิ่มเติม กรุณาติดต่อ นิสิต โทรศัพท์ 084-353-6800

ที่ ศธ 0519.12/5067

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
สุขุมวิท 23 กรุงเทพฯ 10110

27 พฤศจิกายน 2556

เรื่อง ขอสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย

เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนสัตยาไส

เนื่องด้วย นางสาวกรรกร ศรีเมือง นิสิตระดับปริญญาเอก สาขาวิชาสุศึกษาและพลศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ทำปริญญานิพนธ์ เรื่อง “การพัฒนาแบบแผนการจัดการเรียนรู้ เรื่องเพศศึกษาแบบพุทธวิธีเพื่อปลูกฝังพฤติกรรมป้องกันการเสี่ยงทางเพศของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น” โดยมี รองศาสตราจารย์ ดร.พรสุข หุ่นนิรันดร์ และ อาจารย์ ดร.อนันต์ มาลารัตน์ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาปริญญานิพนธ์ ในการนี้ นิสิตขอสัมภาษณ์ อาจารย์สมบุรณ์ ศรีจันทร์ดี ในหัวข้อเรื่อง “การจัดการเรียนรู้ เรื่องเพศศึกษา” ในระหว่างเดือนธันวาคม 2556 – มกราคม 2557

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์ ได้โปรดพิจารณาให้นิสิตได้สัมภาษณ์เพื่อการวิจัย และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.สมชาย สันติวัฒนกุล)
คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
โทร. 0-2649-5063

หมายเหตุ : สอบถามข้อมูลเพิ่มเติม กรุณาติดต่อ นิสิต โทรศัพท์ 084-353-6800

ที่ ศธ 0519.12/5073

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
สุขุมวิท 23 กรุงเทพฯ 10110

27 พฤศจิกายน 2556

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ใช้สถานที่และเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย

เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนเบญจมราชานุสรณ์

เนื่องด้วย นางสาวกรรกร ศรีเมือง นิสิตระดับปริญญาเอก สาขาวิชาสุศึกษาและพลศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ทำปริญญานิพนธ์ เรื่อง “การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ เรื่องเพศศึกษาแบบพุทธวิธีเพื่อปลูกฝังพฤติกรรมป้องกันการเสี่ยงทางเพศของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น” โดยมี รองศาสตราจารย์ ดร.พรสุข หุ่นนิรันดร์ และ อาจารย์ ดร.อนันต์ มลารัตน์ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษา ปริญญานิพนธ์ ในการนี้ นิสิตมีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย โดยขอสัมภาษณ์ผู้อำนวยการฯ หรือ รองผู้อำนวยการฝ่ายวิชาการ และครูผู้สอนวิชาสุศึกษา เรื่อง เพศศึกษา ในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 จำนวน 1 คน ในหัวข้อเรื่อง “การจัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษา” ทั้งนี้ ขอจัดสนทนากลุ่ม (Focus group) ในหัวข้อเรื่อง “การจัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษา” กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 จำนวน 4 คน โดยแบ่งเป็น นักเรียนชาย 2 คน นักเรียนหญิง 2 คน ในระหว่างเดือนธันวาคม 2556 – มกราคม 2557

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์ ได้โปรดพิจารณาให้นิสิตได้เก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย และ ขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.สมชาย สันติวัฒนกุล)
คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
โทร. 0-2649-5063

หมายเหตุ : สอบถามข้อมูลเพิ่มเติม กรุณาติดต่อ นิสิต โทรศัพท์ 084-353-6800

ที่ ศธ 0519.12/5074

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
สุขุมวิท 23 กรุงเทพฯ 10110

27 พฤศจิกายน 2556

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ใช้สถานที่และเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย

เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนสัตยาไส

เนื่องด้วย นางสาวกรรก ศรีเมือง นิสิตระดับปริญญาเอก สาขาวิชาสุศึกษาและพลศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ทำปริญญานิพนธ์ เรื่อง “การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ เรื่องเพศศึกษาแบบพุทธวิธีเพื่อปลูกฝังพฤติกรรมป้องกันการเสี่ยงทางเพศของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น” โดยมี รองศาสตราจารย์ ดร.พรสุข หุ่นนิรันดร์ และ อาจารย์ ดร.อนันต์ มาลารัตน์ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษา ปริญญานิพนธ์ ในการนี้ นิสิตมีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย โดยขอสัมภาษณ์ผู้อำนวยการฯ หรือ รองผู้อำนวยการฝ่ายวิชาการ และครูผู้สอนวิชาสุศึกษา เรื่อง เพศศึกษา ในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 จำนวน 1 คน ในหัวข้อเรื่อง “การจัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษา” ทั้งนี้ ขอจัดสนทนากลุ่ม (Focus group) ในหัวข้อเรื่อง “การจัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษา” กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 จำนวน 4 คน โดยแบ่งเป็น นักเรียนชาย 2 คน นักเรียนหญิง 2 คน ในระหว่างเดือนธันวาคม 2556 – มกราคม 2557

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์ ได้โปรดพิจารณาให้นิตได้เก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย และ ขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.สมชาย สันติวัฒนกุล)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

โทร. 0-2649-5063

หมายเหตุ : สอบถามข้อมูลเพิ่มเติม กรุณาติดต่อ นิสิต โทรศัพท์ 084-353-6800

ที่ ศธ 0519.12/ 5576

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
สุขุมวิท 23 กรุงเทพฯ 10110

17 พฤศจิกายน 2558

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญ

เรียน อธิการบดีมหาวิทยาลัย มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

เนื่องด้วย นางสาวกรรกร ศรีเมือง นิสิตระดับปริญญาเอก สาขาวิชาสุศึกษาและพลศึกษา (การจัดการเรียนรู้สุศึกษา) มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ทำปริญญานิพนธ์ เรื่อง “การพัฒนา รูปแบบการจัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษาแบบพุทธวิธีเพื่อปลูกฝังพฤติกรรมป้องกันการเสี่ยงทางเพศของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น” โดยมี อาจารย์ ดร.อนันต์ มลารัตน์ และ รองศาสตราจารย์ ดร.พรสุข หุ่นนรินทร์ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาปริญญานิพนธ์ ในการนี้ บัณฑิตวิทยาลัยขอเรียนเชิญ รองศาสตราจารย์ ดร.พระมหาพรหมมหาโส (นิธิบุญยากร) เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจแบบสอบถาม และแผนการจัดการเรียนรู้

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์ ได้โปรดพิจารณาให้บุคลากรในสังกัดเป็นผู้เชี่ยวชาญให้ นางสาวกรรกร ศรีเมือง และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.ดุขฎิ โยเหลา)

ผู้อำนวยการสถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์
รักษาราชการแทนคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

โทร. 0 2649 5064

หมายเหตุ : สอบถามข้อมูลเพิ่มเติม กรุณาติดต่อ นิสิต โทรศัพท์ 084 353 6800

ที่ ศธ 0519.12/ 5573

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
สุขุมวิท 23 กรุงเทพฯ 10110

๑๖ พฤศจิกายน 2558

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญ

เรียน คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

เนื่องด้วย นางสาวกรรกร ศรีเมือง นิสิตระดับปริญญาเอก สาขาวิชาสุศึกษาและพลศึกษา (การจัดการเรียนรู้สุศึกษา) มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ทำปริญญานิพนธ์ เรื่อง “การพัฒนา รูปแบบการจัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษาแบบพุทธวิธีเพื่อปลูกฝังพฤติกรรมป้องกันการเสี่ยงทางเพศของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น” โดยมี อาจารย์ ดร.อนันต์ มลารัตน์ และ รองศาสตราจารย์ ดร.พรสุข ฟูนิรันดร์ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาปริญญานิพนธ์ ในการนี้ บัณฑิตวิทยาลัยขอเรียนเชิญ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พระมหามฆินทร์ ปุริสุตโตโม (อามาตมนตรี) เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจแบบสอบถาม และแผนการจัดการ เรียนรู้

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์ ได้โปรดพิจารณาให้บุคลากรในสังกัดเป็นผู้เชี่ยวชาญให้ นางสาวกรรกร ศรีเมือง และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.ดุขฎิ โยเหลา)
ผู้อำนวยการสถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์
รักษาราชการแทนคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

โทร. 0 2649 5064

หมายเหตุ : สอบถามข้อมูลเพิ่มเติม กรุณาติดต่อ นิสิต โทรศัพท์ 084 353 6800

ที่ ศธ 0519.12/ 5 579

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
สุขุมวิท 23 กรุงเทพฯ 10110

๒๖ พฤศจิกายน 2558

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญ

เรียน รองศาสตราจารย์ ดร.เทพวณี หอมสนิท

เนื่องด้วย นางสาวกรรกร ศรีเมือง นิสิตระดับปริญญาเอก สาขาวิชาสุศึกษาและพลศึกษา (การจัดการเรียนรู้สุศึกษา) มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ทำปริญญานิพนธ์ เรื่อง “การพัฒนา รูปแบบการจัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษาแบบพุทธวิธีเพื่อปลูกฝังพฤติกรรมป้องกันการเสี่ยงทางเพศของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น” โดยมี อาจารย์ ดร.อนันต์ มาลารัตน์ และ รองศาสตราจารย์ ดร.พรสุข หุ่นนิรันดร์ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาปริญญานิพนธ์ ในกรณีนี้ บัณฑิตวิทยาลัยขอเรียนเชิญท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบ แบบสอบถาม และแผนการจัดการเรียนรู้

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญให้ นางสาวกรรกร ศรีเมือง และขอขอบคุณ เป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.ดุจฎี โยเหลา)
ผู้อำนวยการสถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์
รักษาราชการแทนคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

โทร. 0 2649 5064

หมายเหตุ : สอบถามข้อมูลเพิ่มเติม กรุณาติดต่อนิสิต โทรศัพท์ 084 353 6800

บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ   บันทึกวิทยาลัย งานบริการการศึกษา โทร. 15664

ที่ ศธ 0519.12/ 5570

วันที่ 17 พฤศจิกายน 2558

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญ

เรียน ผู้ช่วยศาสตราจารย์ เรือโท ดร.ไพบุลย์ อ่อนมั่ง

เนื่องด้วย นางสาวกรรกร ศรีเมือง นิสิตระดับปริญญาเอก สาขาวิชาสุศึกษาและพลศึกษา (การจัดการเรียนรู้สุศึกษา) มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ทำปริญญานิพนธ์ เรื่อง “การพัฒนา รูปแบบการจัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษาแบบพุทธวิธีเพื่อปลูกฝังพฤติกรรมป้องกันการเสี่ยงทางเพศของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น” โดยมี อาจารย์ ดร.อนันต์ มาลารัตน์ และ รองศาสตราจารย์ ดร.พรสุข หุ่นนิรันดร์ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาปริญญานิพนธ์ ในการนี้ บันทึกวิทยาลัยขอเรียนเชิญท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจ แบบสอบถาม และแผนการจัดการเรียนรู้ ทั้งนี้ สอบถามข้อมูลเพิ่มเติมกรุณาติดต่อ นิสิต โทร 084 353 6800

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญให้ นางสาวกรรกร ศรีเมือง และขอขอบคุณ เป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

(รองศาสตราจารย์ ดร.ดุขฎิ โยเหลา)

ผู้อำนวยการสถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์

รักษาราชการแทนคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ   บัณฑิตวิทยาลัย งานบริการการศึกษา โทร. 15664

ที่ ศธ 0519.12/ 557 ๒

วันที่ 17 พฤศจิกายน 2558

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญ

เรียน ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พัชรี ดวงจันทร์

เนื่องด้วย นางสาวกรรกร ศรีเมือง นิสิตระดับปริญญาเอก สาขาวิชาสุศึกษาและพลศึกษา (การจัดการเรียนรู้สุศึกษา) มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ทำปริญญานิพนธ์ เรื่อง “การพัฒนา รูปแบบการจัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษาแบบพุทธวิธีเพื่อปลูกฝังพฤติกรรมป้องกันการเสี่ยงทางเพศของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น” โดยมี อาจารย์ ดร.อนันต์ มลารัตน์ และ รองศาสตราจารย์ ดร.พรสุข หุ่นนิรันดร์ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาปริญญานิพนธ์ ในการนี้ บัณฑิตวิทยาลัยขอเรียนเชิญท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจ แบบสอบถาม และแผนการจัดการเรียนรู้ ทั้งนี้ สอบถามข้อมูลเพิ่มเติมกรุณาติดต่อ นิสิต โทร 084 353 6800

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญให้ นางสาวกรรกร ศรีเมือง และขอขอบคุณ เป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ดร.ดุขฎิ โยเหลา

(รองศาสตราจารย์ ดร.ดุขฎิ โยเหลา)

ผู้อำนวยการสถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์

รักษาราชการแทนคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

ที่ ศธ 0519.12/ 5571

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
สุขุมวิท 23 กรุงเทพฯ 10110

๑๖ พฤศจิกายน 2558

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญ

เรียน อาจารย์ ดร.วสัน ปุ่นผล

เนื่องด้วย นางสาวกรรกร ศรีเมือง นิสิตระดับปริญญาเอก สาขาวิชาสุศึกษาและพลศึกษา (การจัดการเรียนรู้สุศึกษา) มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ทำปริญญานิพนธ์ เรื่อง “การพัฒนา รูปแบบการจัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษาแบบพุทธวิธีเพื่อปลูกฝังพฤติกรรมป้องกันการเสี่ยงทางเพศของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น” โดยมี อาจารย์ ดร.อนันต์ มาลารัตน์ และ รองศาสตราจารย์ ดร.พรสุข หุ่นนิรันดร์ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาปริญญานิพนธ์ ในการนี้ บัณฑิตวิทยาลัยขอเรียนเชิญท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจ แบบสอบถาม และแผนการจัดการเรียนรู้

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญให้ นางสาวกรรกร ศรีเมือง และขอขอบคุณ เป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.ดุสิต โยเหลา)
ผู้อำนวยการสถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์
รักษาราชการแทนคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

โทร. 0 2649 5064

หมายเหตุ : สอบถามข้อมูลเพิ่มเติม กรุณาติดต่อนิติ โทรศัพท 084 353 6800

ที่ ศธ 0519.12/ 6577

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
สุขุมวิท 23 กรุงเทพฯ 10110

๑๗ พฤศจิกายน 2558

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญ

เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดเขมาภิรตาราม

เนื่องด้วย นางสาวกรรกร ศรีเมือง นิสิตระดับปริญญาเอก สาขาวิชาสุศึกษาและพลศึกษา (การจัดการเรียนรู้สุศึกษา) มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ทำปริญญานิพนธ์ เรื่อง “การพัฒนา รูปแบบการจัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษาแบบพุทธวิธีเพื่อปลูกฝังพฤติกรรมป้องกันการเสี่ยงทางเพศของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น” โดยมี อาจารย์ ดร.อนันต์ มลารัตน์ และ รองศาสตราจารย์ ดร.พรสุข หุ่นนรินทร์ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาปริญญานิพนธ์ ในการนี้ บัณฑิตวิทยาลัยขอเรียนเชิญ ดร.จิราพร สวัสดิ์รักษ์ เป็นผู้เชี่ยวชาญ ตรวจสอบแบบสอบถาม และแผนการจัดการเรียนรู้

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์ ได้โปรดพิจารณาให้บุคลากรในสังกัดเป็นผู้เชี่ยวชาญให้ นางสาวกรรกร ศรีเมือง และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.ดุขี โยเหลา)
ผู้อำนวยการสถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์
รักษาราชการแทนคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

โทร. 0 2649 5064

หมายเหตุ : สอบถามข้อมูลเพิ่มเติม กรุณาติดต่อ นิสิต โทรศัพท์ 084 353 6800

ที่ ศธ 0519.12/ 5575

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
สุขุมวิท 23 กรุงเทพฯ 10110

๑๖ พฤศจิกายน 2558

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญ

เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนเบญจมราชานุสรณ์

เนื่องด้วย นางสาวกรรกร ศรีเมือง นิสิตระดับปริญญาเอก สาขาวิชาสุศึกษาและพลศึกษา (การจัดการเรียนรู้สุศึกษา) มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ทำปริญญานิพนธ์ เรื่อง “การพัฒนา รูปแบบการจัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษาแบบพุทธวิธีเพื่อปลูกฝังพฤติกรรมป้องกันการเสี่ยงทางเพศของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น” โดยมี อาจารย์ ดร.อนันต์ มาลารัตน์ และ รองศาสตราจารย์ ดร.พรสุข หุ่นนิรันดร์ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาปริญญานิพนธ์ ในการนี้ บัณฑิตวิทยาลัยขอเรียนเชิญ นางสาวภาณี บำรุงเวช เป็นผู้เชี่ยวชาญ ตรวจสอบแบบสอบถาม และแผนการจัดการเรียนรู้

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์ ได้โปรดพิจารณาให้บุคลากรในสังกัดเป็นผู้เชี่ยวชาญให้ นางสาวกรรกร ศรีเมือง และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.ดุขฎิ โยเหลา)
ผู้อำนวยการสถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์
รักษาราชการแทนคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

โทร. 0 2649 5064

หมายเหตุ : สอบถามข้อมูลเพิ่มเติม กรุณาติดต่อนิสิต โทรศัพท์ 084 353 6800

ที่ ศธ 0519.12/ 5574

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
สุขุมวิท 23 กรุงเทพฯ 10110

๑๖ พฤศจิกายน 2558

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญ

เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนปากเกร็ด

เนื่องด้วย นางสาวกรรกร ศรีเมือง นิสิตระดับปริญญาเอก สาขาวิชาสุศึกษาและพลศึกษา (การจัดการเรียนรู้สุศึกษา) มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ทำปริญญานิพนธ์ เรื่อง “การพัฒนา รูปแบบการจัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษาแบบพุทธวิธีเพื่อปลูกฝังพฤติกรรมป้องกันการเสี่ยงทางเพศของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น” โดยมี อาจารย์ ดร.อนันต์ มลารัตน์ และ รองศาสตราจารย์ ดร.พรสุข หุ่นรินันต์ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาปริญญานิพนธ์ ในการนี้ บัณฑิตวิทยาลัยขอเรียนเชิญ นางไพรินทร์ คชานาวิน เป็นผู้เชี่ยวชาญ ตรวจสอบแบบสอบถาม และแผนการจัดการเรียนรู้

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์ ได้โปรดพิจารณาให้บุคลากรในสังกัดเป็นผู้เชี่ยวชาญให้ นางสาวกรรกร ศรีเมือง และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.ดุขฎิ โยเลลา)
ผู้อำนวยการสถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์
รักษาราชการแทนคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

โทร. 0 2649 5064

หมายเหตุ : สอบถามข้อมูลเพิ่มเติม กรุณาติดต่อ นิสิต โทรศัพท์ 084 353 6800

ที่ ศธ 0519.12/ 4165

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
สุขุมวิท 23 กรุงเทพฯ 10110

๘ กันยายน 2558

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย

เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนบางบัวทอง

เนื่องด้วย นางสาวกรรกร ศรีเมือง นิสิตระดับปริญญาเอก สาขาวิชาสุศึกษาและพลศึกษา (การจัดการเรียนรู้สุศึกษา) มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ทำปริญญานิพนธ์เรื่อง “การพัฒนา รูปแบบการจัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษาแบบพุทธวิธีเพื่อปลูกฝังพฤติกรรมป้องกันการเสี่ยงทางเพศของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น” โดยมี อาจารย์ ดร.อนันต์ มาลารัตน์ และ รองศาสตราจารย์ ดร.พรสุข หุ่นนิรันดร์ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาปริญญานิพนธ์

ในการนี้ นิสิตมีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย โดยใช้แบบทดสอบ แบบสอบถาม และแผนการจัดการเรียนรู้ กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 จำนวน 1 ห้องเรียน และขอใช้สถานที่ห้องเรียน โรงเรียนบางบัวทอง ในระหว่างเดือนกันยายน – ตุลาคม 2558

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์ และขอขอบพระคุณอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.สมชาย สันติวัฒนกุล)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

โทร. 0-2649-5064

หมายเหตุ : สอบถามข้อมูลเพิ่มเติม กรุณาติดต่อ นิสิต โทรศัพท์ 084-353-6800

ที่ ศธ 0519.12/ 55๖๘

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
สุขุมวิท 23 กรุงเทพฯ 10110

17 พฤศจิกายน 2558

เรื่อง ขอมูลความอนุเคราะห์เก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย

เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนบางบัวทอง

เนื่องด้วย นางสาวกรรกร ศรีเมือง นิสิตระดับปริญญาเอก สาขาวิชาสุศึกษาและพลศึกษา (การจัดการเรียนรู้สุศึกษา) มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ทำปริญญานิพนธ์ เรื่อง “การพัฒนา รูปแบบการจัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษาแบบพุทธวิธีเพื่อปลูกฝังพฤติกรรมป้องกันการเสี่ยงทางเพศของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น” โดยมี อาจารย์ ดร.อนันต์ มลารัตน์ และ รองศาสตราจารย์ ดร.พรสุข หุ่นนรินทร์ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาปริญญานิพนธ์

ในการนี้ นิสิตมีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย โดยใช้แผนการจัดการเรียนรู้ และ แบบสอบถาม กับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาปีที่ 2 จำนวน 2 ห้องเรียน และขอใช้สถานที่โรงเรียนบางบัวทอง ในระหว่างเดือนพฤศจิกายน – ธันวาคม 2558

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์ และขอขอบพระคุณอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.ดุขฎิ โยเหลา)
ผู้อำนวยการสถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์
รักษาราชการแทนคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

โทร. 0 2649 5064

หมายเหตุ : สอบถามข้อมูลเพิ่มเติม กรุณาติดต่อ นิสิต โทรศัพท์ 084 353 6800

ที่ ศธ 0519.12/ 5569

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
สุขุมวิท 23 กรุงเทพฯ 10110

17 พฤศจิกายน 2558

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย

เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนไทรน้อย

เนื่องด้วย นางสาวกรรกร ศรีเมือง นิสิตระดับปริญญาเอก สาขาวิชาสุศึกษาและพลศึกษา (การจัดการเรียนรู้สุศึกษา) มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ทำปริญญานิพนธ์ เรื่อง “การพัฒนา รูปแบบการจัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษาแบบพุทธวิธีเพื่อปลูกฝังพฤติกรรมป้องกันการเสี่ยงทางเพศของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น” โดยมี อาจารย์ ดร.อนันต์ มลารัตน์ และ รองศาสตราจารย์ ดร.พรสุข หุ่นนรินทร์ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาปริญญานิพนธ์

ในการนี้ นิสิตมีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย โดยใช้แผนการจัดการเรียนรู้ และ แบบสอบถาม กับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาปีที่ 2 จำนวน 2 ห้องเรียน และขอใช้สถานที่โรงเรียนไทรน้อย ในระหว่างเดือนพฤศจิกายน – ธันวาคม 2558

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์ และขอขอบพระคุณอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

ดร.ดุขฎิ โยเหลา

(รองศาสตราจารย์ ดร.ดุขฎิ โยเหลา)
ผู้อำนวยการสถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์
รักษาราชการแทนคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

โทร. 0 2649 5064

หมายเหตุ : สอบถามข้อมูลเพิ่มเติม กรุณาติดต่อ นิสิต โทรศัพท์ 084 353 6800

คณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

114 ซอยสุขุมวิท 23 แขวงคลองเตยเหนือ เขตวัฒนา กรุงเทพฯ 10110

62 หมู่ 7 ตำบลคลองครักษ์ อำเภอลำลูกกา จังหวัดนครนายก 26120

หนังสือรับรองเลขที่: SWUEC-EX 71/2556

รหัสโครงการ: SWUEC-23/2556

ชื่อโครงการวิจัยเรื่อง: การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษาแบบพุทธวิธีเพื่อปลูกฝังพฤติกรรมป้องกัน
การเสี่ยงทางเพศของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น

ชื่อผู้วิจัยหลัก: นางสาวกรรกร ศรีเมือง

สังกัด: นิสิตปริญญาเอก วิชาเอกการจัดการเรียนรู้สุขศึกษา
คณะพลศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

เอกสารที่รับรอง: 1. แบบเสนอโครงการวิจัยที่ขอจริยธรรมการทำวิจัยในมนุษย์
2. แบบฟอร์มให้คำยินยอมเข้าร่วมโครงการวิจัย
3. เอกสารคำแนะนำหรือแจ้งข้อมูลแก่ผู้ยินยอมให้วิจัย ฉบับภาษาไทย
4. แบบสอบถาม

หนังสือรับรองฉบับนี้ออกโดยความเห็นชอบจากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์

คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้พิจารณาอนุมัติด้านจริยธรรมการทำวิจัยในมนุษย์
ให้ดำเนินการวิจัยข้างต้นได้

ระยะเวลาที่อนุมัติ: 1 ปี

กำหนดส่งรายงานความก้าวหน้า: 28 ธันวาคม 2556

(ลงชื่อ).....

(อาจารย์ แพทย์หญิงจันทร์ทรา ตันนันทุทธวงศ์)

เลขานุการคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ฯ

(ลงชื่อ).....

(ศาสตราจารย์ นายแพทย์ชัยรัตน์ นรินรัตน์)

ประธานคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ฯ

อนุมัติ: 28 มิถุนายน 2556

หมดอายุ: 27 มิถุนายน 2557

MF4Version1:15/7/2556

ใบรับรองจริยธรรมการวิจัยของข้อเสนอการวิจัย
เอกสารข้อมูลคำอธิบายสำหรับผู้เข้าร่วมการวิจัยและยินยอม

หมายเลขข้อเสนอการวิจัย SWUEC-EX 71/2556 (ต่อใบอนุญาตครั้งที่ 1)

ข้อเสนอการวิจัยนี้และเอกสารประกอบของข้อเสนอการวิจัยตามรายการแสดงด้านล่าง ได้รับการพิจารณาจาก คณะกรรมการสำหรับพิจารณาโครงการวิจัยที่ทำในมนุษย์ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒแล้ว คณะกรรมการฯ มีความเห็นว่าข้อเสนอการวิจัยที่จะดำเนินการมีความสอดคล้องกับหลักจริยธรรมสากล ตลอดจนกฎหมาย ข้อบังคับและ ข้อกำหนดภายในประเทศ จึงเห็นสมควรให้ดำเนินการวิจัยตามข้อเสนอการวิจัยนี้ได้

- ชื่อโครงการวิจัยเรื่อง:** การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษาแบบพุทธวิธีเพื่อปลูกฝังพฤติกรรมป้องกันการเสี่ยงทางเพศของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น
- ชื่อผู้วิจัยหลัก:** นางสาวกรรกร ศรีเมือง
- สังกัด:** นิสิตปริญญาเอก วิชาเอกการจัดการเรียนรู้สุขศึกษา
คณะพลศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
- เอกสารที่รับรอง:**
1. แบบเสนอโครงการวิจัยที่ขอจริยธรรมการทำวิจัยในมนุษย์
  2. แบบฟอร์มให้คำยินยอมเข้าร่วมโครงการวิจัย
  3. เอกสารคำแนะนำหรือแจ้งข้อมูลแก่ผู้ยินยอมให้วิจัย ฉบับภาษาไทย
  4. แบบสอบถาม

เอกสารที่พิจารณาทบทวน

- ไม่มี -

(ลงชื่อ).....

(อาจารย์ แพทย์หญิงจันทร์ทรา ตันนัทยุทธวงศ์)
 เลขานุการคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์

(ลงชื่อ).....

(รองศาสตราจารย์ ดร.สมชาย สันติวัฒนกุล)
 ประธานคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์

หมายเลขรับรอง : SWUEC/EX-046/2557

วันที่ให้การรับรอง : 28/06/2557

วันหมดอายุใบรับรอง : 28/06/2558

ใบรับรองจริยธรรมการวิจัยของข้อเสนอการวิจัย

เอกสารข้อมูลคำอธิบายสำหรับผู้เข้าร่วมการวิจัยและยินยอม

หมายเลขข้อเสนอการวิจัย SWUEC-EX 071/56E (ต่อใบอนุญาตครั้งที่ 2)

ข้อเสนอการวิจัยนี้และเอกสารประกอบของข้อเสนอการวิจัยตามรายการแสดงด้านล่าง ได้รับการพิจารณาจาก คณะกรรมการสำหรับพิจารณาโครงการวิจัยที่ทำในมนุษย์ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒแล้ว คณะกรรมการฯ มีความเห็นว่าข้อเสนอการวิจัยที่จะดำเนินการมีความสอดคล้องกับหลักจริยธรรมสากล ตลอดจนกฎหมาย ข้อบังคับและ ข้อกำหนดภายในประเทศ จึงเห็นสมควรให้ดำเนินการวิจัยตามข้อเสนอการวิจัยนี้ได้

ชื่อโครงการวิจัยเรื่อง: การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษาแบบพุทธวิธีเพื่อปลูกฝังพฤติกรรมป้องกันการเสี่ยงทางเพศของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น

ชื่อผู้วิจัยหลัก: นางสาวกรรก ศรีเมือง

สังกัด: คณะพลศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

เอกสารที่รับรอง:

1. แบบเสนอโคลงการวิจัยที่ขอจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์
2. แบบฟอร์มให้คำยินยอมเข้าร่วมโครงการวิจัย
3. เอกสารคำแนะนำหรือแจ้งข้อมูลแก่ผู้ยินยอมให้วิจัย ฉบับภาษาไทย
4. แบบสอบถาม

เอกสารที่พิจารณาทบทวน

- ไม่มี -

(ลงชื่อ).....

(อาจารย์ แพทย์หญิงจันทร์ทรา ตันนัทยทวงศ์)

เลขานุการคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์

(ลงชื่อ).....

(รองศาสตราจารย์ ดร.สมชาย สันติวัฒนกุล)

ประธานคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์

หมายเลขรับรอง : SWUEC/EX-133/2558

วันที่ให้การรับรอง : 23/07/2558

วันหมดอายุใบรับรอง : 23/07/2559

ประวัติย่อผู้วิจัย

ชื่อ ชื่อสกุล	นางสาวกรรกร ศรีเมือง
วันเดือนปีเกิด	25 พฤษภาคม 2515
สถานที่เกิด	อำเภอคงเจริญ จังหวัดพิจิตร
สถานที่อยู่ปัจจุบัน	99/35 หมู่ 4 หมู่บ้านศศิภา ตำบลโสนลอย อำเภอบางบัวทอง จังหวัดนนทบุรี 11110
ตำแหน่งหน้าที่การงานปัจจุบัน	ครูชำนาญการพิเศษ
การงานปัจจุบัน	ครูผู้สอนวิชาสุขศึกษา และหัวหน้างานอนามัยโรงเรียนบางบัวทอง
สถานที่ทำงานปัจจุบัน	โรงเรียนบางบัวทอง 3/1 หมู่ 3 ตำบลพิมลราช อำเภอบางบัวทอง จังหวัดนนทบุรี 11000
ประวัติการศึกษา	
พ.ศ.2534	สำเร็จการศึกษาระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 จาก โรงเรียนสตรีนครสวรรค์ จังหวัดนครสวรรค์
พ.ศ.2538	พยาบาลศาสตรบัณฑิต สาขาพยาบาลศาสตร์ จาก มหาวิทยาลัยนวมินทราธิราช กรุงเทพมหานคร
พ.ศ.2542	การศึกษามหาบัณฑิต สาขาสุขศึกษาและพลศึกษา (วิชาเอกสุขศึกษา) จาก มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ กรุงเทพมหานคร
พ.ศ.2559	การศึกษาดุษฎีบัณฑิต สาขาสุขศึกษาและพลศึกษา จาก มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ กรุงเทพมหานคร